

ज्यौतिषशब्दकोषः

JYOTISHASHABDAKOSHAH

PRESENTED BY

श्रीमद्गडवालदेशान्तगंतदेवप्रयागसमीपवर्तिमुकुन्दाश्रमनिवासिना
श्रीमत्पण्डितरघुवरदत्ततनुजनुपा मुकुन्ददैवज्ञेन विरचित ।

स च—

निजनिर्मितयाऽकारादिशब्दानुक्रमणिकया संस्कृतटिप्पण्या च समलङ्कृत ।

(BY MUKUND SHARMA)

WITH THE FINANCIAL ASSISTANCE OF THE MINISTRY OF EDUCATION,
GOVERNMENT OF INDIA

प्रथमावृत्तिः }
१००० }

{ शब्दाब्दाः १८८१
{ श्लोकाब्दाः ११९७

प्रकाशक :—

मुकुन्द शर्मा
मुकुन्दाश्रम,
ज्योतिस्तत्वकार्यालय,
पोस्ट ऑफिस—अमोला,
गढ़वाल, उत्तर प्रदेश ।

मुद्रक :—

सत्साहित्य केन्द्र प्रिण्टर्स
१७३—डी कमला नगर
दिल्ली—७

मूल्यम् ६) ००

[अस्य पुनमुद्रणाद्यधिकारा ग्रन्थकर्त्रा स्वायत्तीकृता ।]

प्राप्तिस्थानम्—

मुकुन्द शर्मा
मुकुन्दाश्रम,
ज्योतिस्तत्वकार्यालय,
पोस्ट ऑफिस अमोला,
गढ़वाल, उत्तर प्रदेश ।

मुकुन्द शर्मा
C/O आचार्य प० चन्द्रधर जोशी,
श्री लक्ष्मीधर विद्या मन्दिर,
मु० पोस्ट ऑफिस देवप्रयाग,
गढ़वाल, उत्तर प्रदेश ।

आमुखम्

एदमु शिक्षादियु वेदाङ्गेषु ज्योति शास्त्रमप्यन्यतमम् इति नाविदित विदुषाम् । तच्च वेदपुरुषस्य मयनमुच्यते । तदुक्तं मुण्डकश्रुती पाणिनीयशिक्षाया च—

‘हे विद्ये वेदितव्ये परा चंवापरा च, तथापरा—ऋग्वेदो यजुर्वेद. सामवेदोऽथर्ववेद शिक्षा कल्पो व्याकरण निरुक्तं छन्दो ज्योतिषम् इति ।’

छन्दः पादो तु वेदस्य हस्ती कल्पोऽथ पठ्यते ।

ज्योतिषामयनं चक्षुर्निरुक्तं श्रीत्रमुच्यते ॥

शिक्षा घ्राणं तु वेदस्य मुखं व्याकरण स्मृतम् ।

तस्मात् साङ्गमधीत्यैव ब्रह्मलोके महीयते ॥ इति ॥

अनघीतज्योति शास्त्रो वेदविषयेऽथ इव भवतीति शास्त्रहृतामभिप्राय । वेदवाटिकारामणी-
यक ज्योतिर्ज्ञानेन चक्षुष्मतेवानुभवितुं शक्यते, नान्येन, अथेद किञ्चिदिव विव्रियते—एकन श्रुता-
विदमाम्नायते—

‘कृष्णं नियानं हरय भुपर्णा ग्रपो वसाना दिवमुत्पतन्ति ।

त आ यव्वन्नं सदानाद् ऋतस्यादिव् धृतेन पृथिवी द्युद्यते ।’

अथमस्यार्थ — सूर्यरश्मयो जल धारयित्वा बुलोकमावाप्ति, ते कृष्णे नियाने = दक्षिणायाने
द्युलोकात् पर्यात्रस्य मेघरूपेण मध्यममत्तरिक्षलोकं प्राप्नुवन्ति, यच्च ऋतस्य सदानम् = अथा गृह्मिन्त्यु-
च्यते, ततो वृष्टिर्भवति । अथ कोऽपी दक्षिणायानाद्य कालो यन वृष्टिर्जायते ? कश्चापर- कालः
(उत्तरायणाद्य) यनासौ मरीचिमाली जतानि स्वमरीचिष्वाधते ? एतत् सर्वं ज्योतिषशास्त्रा-
देवावगन्तुं शक्यम् । अथायमपरो मन्त्रस्तत्रभवता पाठकाना पुरस्तादुपस्थाप्यते—

‘स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवा स्वस्ति न पूषा विश्ववेदा ।

स्वस्तिनस्ताक्षर्योऽरिष्टनेमिः स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु ॥’

अत्र मन्त्रे समस्त खमण्डल चतुर्दिगवस्थितैश्चतुर्भिर्नक्षत्रैश्चतुर्धा विभक्तमुपदिष्टम् । इन्द्र-
शब्देन चित्रानक्षत्र गृह्यते. तैत्तिरीयशाखानुसारेण चित्रानक्षत्राधिपतिरिन्द्र एव । भारतस्य
श्रीसादिदेशान्तरस्य च प्राचीनेषु नक्षत्रत्रिषु चित्रानक्षत्रत्रिं लम्बकर्णालूकाकारमुपलभ्यते, मन्त्रे
तद् ‘वृद्धश्रवा’ इति मन्त्रोक्तेन्द्रविशेषणाधारेणैधोऽप्रेक्षितम्, अथवा चित्रानक्षत्रे ताराणां तादृश
सन्निवेश एव तादृशाकृतिकल्पने मूलम् । कौशिक इतीन्द्रोलूकयो. समाना सज्ञा, ‘निनाय विभ्यद्दि-
वसानि कौशिक’ इति शिशुपालबधे माघकभ्युक्तावपि कौशिकशब्देनोभयो प्रतिपादनम् अस्ति ।
‘पूषा’ इति पदेन रेवतीनक्षत्रमभिप्रेतम् । पूषैव तस्य देवता । देवतानामभिरपि नक्षत्रनिर्देश इति
प्राचा पन्था अत्राप्यनुवर्तत एव । अग्निमनक्षत्रत्वाद् अस्य विश्ववेदस्त्व मन्त्रे प्रोक्तम् । तृतीय
नक्षत्र श्रवणनामक ताक्षर्यशब्देनात्रोपक्षिप्तम् । नक्षत्रेषु बहूनि तारासमूहस्याप्यपि भवन्ति, श्रवणा-
यामपि सन्ति तिस्रस्तारा, तिसृणां ताराणां समूह सप्रसारणादिव्याकरणप्रक्रियया तुक्षइत्युच्यते ।
तिसृणामूचा समूहस्तूचमिति यथा । तुक्ष एव स्वाधिकेतन्व्यज्ञा ताक्षर्ये इति भवति । अपि च ताक्षर्य इति
गरुडस्यापि सज्ञा, अनया सज्ञयात्र गरुडश्रजो विष्णु सकैत्यते । गरुडवाहनो गरुडध्वजश्च विष्णुरिति
पुराणविदा प्रसिद्धिः । श्रवणनक्षत्राधियश्च विष्णुरिति ज्योतिर्विदुः प्रथते । अनोऽपि ताक्षर्यशब्देन
श्रवणश्लेठ एवात्र मन्त्रद्रष्टुरभीप्सित इत्यत्र नास्ति सदेह । अरिष्टनेमिरिति विषयेण सूचितं
यदिदं श्रवणनक्षत्र मरीचिमालिन ऋन्तिवृत्तस्थान्तिमां सीमामधिपतिष्ठतीति । चतुर्थनक्षत्रमिह पुष्य-
नामक बृहस्पतिशब्देनोल्लिखितम् । बृहस्पतिर्हि तस्य देवता । देवताभिवानेनैधोऽत्रोऽल्लेख इति
ज्योतिर्विदा शैलीति पुरस्तादुक्तमेव । अज्योतिषज्ञ कथमस्य मन्त्रस्यार्थं विदाकरोत्विति साधून्त
विद्वद्भिर्भ्योज्योतिर्विज्ञानभूयो वेदार्थविषये सर्वथान्ध एवेति ।

निञ्च यथा बीज काले समुप्त सित्त च द्रमशस्तरुहंपता घत्ते, यथाकालं पुष्प्यति फलति च तथैव लौकिकानि वैदिकानि च सर्वाण्यपि कर्माणि काले वृत्तान्येव फलानि प्रसवितु प्रभवन्ति । अकालकृत सर्वं विफलतामेति । वाताज्ञान च ज्योतिषज्ञानाधीनम् । 'कृत्तिकास्वम्नीन् आदधीत' इति वेदस्याज्ञा । 'वाश्च ता कृत्तिका' इति पञ्चाङ्गविद एव जानीयु, पञ्चाङ्गगणनाया च ज्योतिषविद एव प्रभय । 'देवतारामवाप्यादिप्रतिष्ठोदङ्मुले रवी' इति शास्त्रमुदङ्मुले रवी (उत्तरायणे) देवतादिप्रतिष्ठामनुशास्ति । कदा रविदङ्मुला भवतीति तत्त्वतो ग्रहगणितज्ञ एवाव-
बुध्यते । तदेव ज्योतिषज्ञानं वेदायं कालादि जिज्ञासोनितान्तमपेक्षणीयमिति निविवादम् । चतुल्लंख ज्योतिष शान्त्रमिति विदा प्रसिद्धि । तच्च मिद्धान्त संहिता होरारयंस्त्रिभि स्वन्धैस्त्रिधा विभक्त मस्ति । तत्र मिद्धान्तस्त्रये पाटीगणित—त्रौजगणित—रेखागणितादिक सर्वविध सिद्धान्तरूप गणित निरूपित विद्यते । संहितास्त्रन्धे भूगम्बोलकापाताग्रह—वर्षणातिवपण—सुभिक्ष—दुर्भिक्षादि-
योगा, स्वचक्र परचक्रादिक च प्रतिपादितम् । स्वर—शकुन—सामुद्रिक—शास्त्राणि चानेवान्तर्भवन्ति । होरास्त्रन्धे तु जातक—नाजिन—नेरलीयप्रश्न—मुहूर्तादिव मन्तर्भवति ।

तदेवमतिमहतोऽस्य परमोपयोगिनो ज्योतिष शास्त्रस्य पारिभाषिकाणा शब्दाना कोपो नाद्य यावत् केनचित्लिखित, लिखितोऽपि चेन्नाद्यापि विज्ञात केन चिद् विज्ञातोऽपि चेन्नाद्यावधि प्राकाश्य-
मुपनीत इति विचार्य विदुषा तोषाय, ज्योतिष शास्त्राध्येतृणामुपकाराय, स्वान्त सुखाय च ज्योतिर्म-
हार्णवपारङ्गतेन, शास्त्रानुशीलनशीलेन, कोपशास्त्रतलावगाहिना, विलासद्वानोर जाह्नवीतीर-
मुगाश्रिते गटवालप्रदेशान्तर्गतग्राममण्डलमण्डनायिते एण्डनाम्नि ग्रामे निवसता, वडैथवालोपाह्वेन
महाविदुषा मुकुन्ददेवज्ञेन विनिर्मितोऽयं ज्योतिषशब्दकोपो भारतशासनशिक्षामन्त्रालयदत्तद्रव्य
साहाय्येन मुद्रित (प्रकाशित) पाठकाना समक्षे समुपस्थितो वर्तते । अनेकग्रन्थप्रणेनुरस्य शब्दकोप-
कृच्चक्रचूडामणेरप द्वितीयो ग्रन्थ, यो भारतशासनशिक्षामन्त्रालयेन द्रव्यसाहाय्य दत्त्वा प्रकाश्य च
सम्मानित ।

अत्र ग्रन्थे पञ्चाङ्ग—काल—पर्वप्रभृतय एकोनविंशतिवर्षां सन्ति । तत्र दृष्ट्यादिपर्याय-
फलोदाहरणवर्गे दृष्टे स्थितश्च बहव पर्याया संगृहीता सन्ति । तत्रयोपोदाहरणान्यपि प्राञ्चि-
तन तनो दाहृतानि । यौगिकशब्दाना योगार्थप्रदर्शनार्थं शब्दव्युत्पत्तियर्गोऽप्यत्र निर्माय सन्निवेशित ।
यच्छ्रद्दसवन्धेन यौगिकशब्दा निर्मितसना, तत्सग्रन्थिशब्दास्तत्पर्यायसमोप एव समुद्धृता-
दृष्टव्या । एकादिसहस्रावाचकशब्दाना पर्याया अपीतस्तत समुद्धृत्य सन्निवेशिता सन्ति ।

प्राशासे ग्रन्थोऽयं, न केवल ज्योतिषविदा किन्तु, सर्वेषामपि संस्कृतवाङ्मयानुरागिणा रुचिकरो
भवेत् । ज्योतिषशब्दकोपमिमम् उद्भाव्य यस्मत्स्य ग्रन्थकृता सुरभारतीवाङ्मये चिरादनुवर्तमाना
यूनतेका परिहृतेति नातिरञ्जित वच ।

अन्ते च ग्रन्थमधीत्य जातसतोप स्वान्न सुखाय कोपलेखनप्रवृत्तस्य यदृच्छालाभस्तुष्टस्य
ग्रन्थकर्तुविदुष एक प्रगस्तिपथ विलिख्य विरमति—

गङ्गाधमज्जननिरस्त समस्त-कोप' जालोऽपि कोपरचनानिरत सया य ।

कस्तस्य चित्रचरितस्य मुकुन्दसुरैर्वन्तु गुणान् सुतनुवाग्विभव प्रभु स्यात् ॥

विदुषा वशवद

परमेश्वरानन्द,

महामहोपाध्याय विद्याभास्कर.
केन्द्र संस्कृतमण्डलस्य भूतपूर्वसदस्य.

॥ श्री ॥

श्रीभार-प्रदर्शनम्

एतस्य ज्योतिषशब्दकोपस्य प्रकाशनं भारतशासनदत्तद्रव्यसाहाय्येनैव शक्यसम्भवमभूदिति भारतशासनं प्रति सविनयं कृतजज्ञतामात्मनः प्रवाशयाम ।

विद्यानुरागिणः शिक्षामन्त्रिणः डा० श्रीविगुणसेनमहोदया, राज्यमन्त्रिप्रो० श्रीशेरसिंहमहोदया तथा राज्यमन्त्रिभगवतः भा. आजादमहोदयाश्च, गणदेशजनपरमहितकारिणो विद्यानुरागिणः भारतशासनोपमन्त्रिणः श्रीभवनदर्शनमहोदया, शिक्षामन्त्रालये सयुक्त्वा सचिवास्पदमलकुर्वन्तः श्री पी० डी० सुक्लामहाभागा, तन्त्रोपसचिवपदे श्रीधुत् महाभागा, तन्त्रं ग्रसिस्टेट ऐजुकेशनल एडवाइजर (संस्कृत) डाक्टर श्रीरामकरणशर्मा महाभागा, डा० पद्मभूषणोपाधिसमलङ्घना. श्रीसूर्यनारायणव्यासमहोदया, श्रीपण्डितवर्यमेदिनीधरडगवालराजज्योतिषिमहोदया, श्रीपण्डितशिवकुमारदीक्षितभृगुशास्त्रिमहोदया, तद्गम्भपत्नीश्रीमतीभृगुशास्त्रिणीमहाभागाश्च श्रीपण्डितवर्या श्रीहरदेवशर्माणस्त्रिनेदिनोज्योतिषाचार्यमहोदया, ज्योतिषविद्याचार्य्यं च रुधरजोशीमहाभागा, श्रीपण्डितवर्यकिशोरीलालशर्माणोमहोदया, श्रीपण्डितवर्यकुशलानन्दध्यानीशास्त्रिमहोदया, श्री प० जगन्नाथशर्मवैद्यमैठाणीमहोदया, श्रीपण्डितचन्द्रशेखरशास्त्रिश्रीनीयमहोदया, मुद्रगलयाध्यक्षाऽऽमता श्रीमती उज्ज्वला शर्मा विदुषी एम० ए० महोदया कविवर्या श्रीबालकृष्णमट्टमहोदया, श्रीपण्डितभैरवदत्तकर्मभूमिमम्पादकमहोदयाश्च एतद् ग्रन्थप्रकाशनकर्मणि स्वसहानुभूति-वित्तसम्पत्त्यादिप्रदानेन अस्मान् बलवदुपकृतवन्त इति तेषामपि धन्यवादपुरस्सरं वयमाभारिणः स्म ।

श्रीश्रीधरप्रसादसाहित्याचार्य्येणापि एतत्पुस्तकानुक्रमणिकायाः पृष्ठाच्छुलेखनकर्मणि अस्माकं साहाय्यं प्रतिपन्नमिति सोऽपिमहाभागोऽस्माभिः सादरमभिनन्द्यते धन्यवादश्च पुरस्क्रियते । अन्ते च महानहोपाध्यायविरुद्भाज, श्रीपरमेश्वरानं दशास्त्रिमहाभागान् प्रत्यपि वयं कृतजज्ञतां वहाम, वैग्रन्थमधीत्यास्य भूमिकालेखनकलेः सहर्षं साठ ।

मुकुन्द आश्रम
गढ़वाल (उत्तरप्रदेश),
छापाङ्क नु० १५ शुक्रवार सवत २०२४ वि०

विदुषावधवा विनीत
श्रयः प्रणेता
मुकुन्द ।

ज्योतिषशब्दकोषस्य सङ्केता
क्षाराणां विवरणम्—

अ० अकर्मक ।

अज० नि० अजहल्लिङ्गो,
नित्यलिङ्गा वा ।

अम० अमर —सिंह ।

अ० अव्यय अलिङ्ग निर्लिङ्गो
वा ।

आत्म० आत्मनेपदी ।

आ० भ० आर्थभयट्टीम् ।

इ० इति० ग्रन्थवार ।

उ० प्र० उडुदायप्रदीप ।

(लघुपाराशरी)

उ० पु० उत्तमपुरप ।

उ० भा० उदयभास्कर ।

उ० भ० उभयपदी ।

क० कु० करणकुतूहलम् ।

क० वक्ष्यप ।

के० केतकीग्रहगणितम् ।

के० केशव ।

ग० गर्ग ।

ग० गार्गी ।

गि० घ० गिरिधर ।

अ० का० ग्रन्थकार । (मुकुन्द)

प्र० छ० ग्रन्थान्तरम् ।

अ० ला० ग्रहलाघवम् ।

जा० प० जातवपद्धति ।

जा० पा० जातवपारिजातम् ।

जा० भ० जातकाभरणम् ।

जै० प० जैमिनीयपद्यामृतम् ।

ज्यो० भ० ज्योतिर्विदाभरणम् ।

ज्यो० स्त० ज्योतिस्तत्त्वम् ।

त्रि० पुं० स्त्रीनपु० सकलिङ्ग
प्रिलिङ्गो वा ।

दे० ना० देवीभागवतम् ।

द्वि० द्विकर्मक ।

न० नपु० सकलिङ्ग ।

न० ज० नरपतिजयचर्या ।

नी० क० नीलकण्ठी ।

प० ष० पद्धतिकल्पवल्ली ।

प० प० परस्मैपदी ।

पु० पु० लिङ्ग ।

पुं० द्वि० पुंलिङ्गद्विवचनम् ।

पुं० व० पुलिङ्गबहुवचनम् ।

पुं० न० द्विलिङ्गता, पुंनपु० स
कलिङ्ग ।

पु० स्त्री० द्विलिङ्गता, पु० स्त्री-
लिङ्ग ।

प्र० पु० प्रथमपुरप ।

प्र० मा० प्रश्नमार्ग ।

वी० ग० वीजगणितम् ।

वृ० जा० वृहज्जातवम् ।

वृ० पा० वृहत्पाराशरी ।

वृ० स० वृहत्सहिता ।

(वारहीसहिता)

भा० प्र० भावप्रकाश ।

भा० व० भागवतम्

भृ० सि० भृगुसिद्धान्त ।

म० धि० मकरेदविवरणम् ।

म० पा० मदनपारिजातम् ।

म० पु० मध्यमपुरप ।

म० सि० महासिद्धान्त ।

मु० प० मुकुन्दपद्धति ।

मु० चि० मुहूर्त्तचिन्तामणि ।

र० व० रघु (रघुवश) ।

रा० थ० रामायणम् ।

ल० लट् (वर्त्तमाने लट्) ।

ली० व० लीलावती ।

लो० लोट् ।

वा० भ० वाग्भट ।

वि० भा० विद्यामाधवीयम् ।

वि० लि० विधिलिङ्गम् ।

धि० वृ० विवाहवृन्दावनम् ।

वै० वैजयन्तीकोष । (यादव)

श० चि० शब्दार्थचिन्तामणि-
कोष ।

शो० हो० शम्भुहोराप्रकाश ।

शी० वो० शीघ्रबोध ।

श्लो० श० श्लोकशतकम् ।

स० सवर्मक ।

स० अ० सवर्मकावर्मक ।

स० चि० सर्वार्थचिन्तामणि ।

(वेङ्कटेश)

सा० व० सारावली । (कल्या-

णवर्मा)

सि० शि० सिद्धान्तशिरोमणि ।

(भास्कर)

सि० शे० सिद्धान्तखेतर ।
(श्रीपति) ।

सू० सि० सूर्यसिद्धान्त ।
(मयः) ।

स्त्री० स्त्रीलिङ्ग ।

स्त्री० द्वि० स्त्रीलिङ्गद्विवचनम्

स्त्री० व० स्त्रीलिङ्ग बहुवचनम् ।

ह० यु० हलायुधकोप ।

हा० व० हारावलीकोप ।

है० हैम, हेमचन्द्रकोप ।

हो० च० होडाचक्रम् ।

गणितक्रियायाश्चिह्नानां विवरणम्—

+ धनचिह्नम्, योग, सङ्कलनम्
(जोड) ।

— ऋणचिह्नम्, वियोग, व्यव
कलनम्, (अन्तर, घटाना) ।

× गुणनचिह्नम्, गुणनकर्म,
गुणनक्रिया (गुणा करना) ।

— भजनचिह्नम्, भजनक्रिया,
भाग (भाग देना) ।

' वर्गचिह्नम्, कृति, समद्वि-
घात (वर्ग करना) ।

वर्गमूलचिह्नम् । (वर्गमूल-
लेना)

² घनचिह्नम्, समत्रिघात ।

³ √ घनमूलचिह्नम् । (घनमूल-
लेना) ।

दशमलवचिह्नम् ।

= समानचिह्नम् ।

* अराचिह्नम् ।

' कलाचिह्नम् ।

" विकलाचिह्नम् ।

(प्रसङ्गत)

लेखनक्रियायाश्चिह्नानां विवरणम्—

अवान्तरविरामचिह्नम् ...

अर्द्धविरामचिह्नम् ...

पूर्णविरामचिह्नम् ...

प्रसङ्गसमाप्तिचिह्नम् !!

प्रश्नचिह्नं काकुचिह्नम्च ?

सम्बोधनखेदाऽऽश्चर्यचिह्नं च ..

उद्धरणचिह्नम् " ; " ... "

पर्यायचिह्नसंयोगचिह्नं च =

सन्धिचिह्नं चिह्नम् ... +

निर्देशचिह्नम् " ... —

पाठान्तरचिह्नम् ... }

मध्येभावप्रदर्शकचिह्नं च "[ ]

त्रुटिपूर्तिचिह्नम् " "

अपूर्णपाठचिह्नम् ...

समासे पदविभागसौकर्य-
चिह्नं च ।—

अथ—

पञ्चाङ्गवर्गः प्रारभ्यते

तत्रादौ—

पञ्चाङ्गपर्यायाः—पञ्चाङ्गम्, पञ्जिः, पञ्जिका
पञ्जी, तिथिपटम्, तिथिपत्रिका, तिथिपत्रो ।
पञ्चाङ्गावयवभेदाः—(१) तिथिः, (२) वारः,
(३) नक्षत्रम्, (४) योगः, (५) करणम्,
चेत्येतानि पञ्चाङ्गस्य पञ्च भेदाः स्युः ।

तदुक्तम्—

तिथिर्वारश्च नक्षत्र योगः करणमेव च,
पञ्चाङ्गस्य फलश्रुत्वा गङ्गास्नानफल लभेद्' इति ।
अपि च—'वारो हरति दुस्वप्न नक्षत्र पापनासा-
नम् । तिथिर्भवति गङ्गाया योगः सागरसङ्गमः ।
करण सर्वतीर्थानि श्रूयते यत्र पञ्जिका' इति
शब्दार्थचिन्तामणिः । १६।२।१।

तिथिपर्यायाः—कर्मवाटिका, कर्मवाटी, कला,
तिथिः (पु० स्त्री०) तिथी (स्त्री) ।

तिथिनामानि—(१) प्रतिपदा, (२) द्वितीया
(३) तृतीया, (४) चतुर्थी, (५) पञ्चमी, (६)
षष्ठी, (७) सप्तमी, (८) अष्टमी, (९) नवमी,
(१०) दशमी, (११) एकादशी, (१२) द्वादशी,
(१३) त्रयोदशी, (१४) चतुर्दशी, (१५)
पूर्णिमा चेति शुक्लपक्षे तिथिनामानि । एव
कृष्णेऽपि । परन्तु तत्र पूर्णिमास्थाने (३०) 'अमा-
वास्या' इति सञ्ज्ञा ज्ञेया ।

शुक्लप्रतिपदापर्यायाः—अग्नितिथिः, अजात-
चन्द्रा, भ्राम्नेयी, आदिमा, आद्या, एकपक्षतिः,
पक्षतिः, प्रतिपत् (६) प्रतिपदा, प्रथमा, सितास्या ।

द्वितीयापर्यायाः—द्वितीया, धातृतिथिः, निप-
क्षतिः ।

१-३०

तृतीयापर्यायाः—गिरिजातिथिः, गोरोतिथिः,
तृतीया ।

चतुर्थीपर्यायाः—गणेशतिथिः, चतुर्थी, सम्बो-
दरतिथिः ।

पञ्चमीपर्यायाः—ग्रहितिथिः, पञ्चमी, सर्पतिथिः ।
षष्ठीपर्यायाः—कार्तिकेयतिथिः, षष्ठी, स्कन्द-
तिथिः ।

सप्तमीपर्यायाः—दिनकृत्तिथिः रवितिथिः सप्तमी ।

अष्टमीपर्यायाः—अष्टमी, महेशतिथिः ।

नवमीपर्यायाः—दुर्गातिथिः, नवमी ।

दशमीपर्यायाः—अन्तकतिथिः, दशमी, यमतिथिः ।

एकादशीपर्यायाः—एकादशी, विश्वेदेवतिथिः ।

द्वादशीपर्यायाः—द्वादशी, विष्णुतिथिः, हरितिथिः ।

त्रयोदशीपर्यायाः—कामतिथिः त्रयोदशी ।

चतुर्दशीपर्यायाः—कलिः, चतुर्दशी, पादूरः,
शिवतिथिः ।

पूर्णिमापर्यायाः—चन्द्रमाता (तु), चान्द्री, घर्म-
वासरः, निरञ्जना, पित्र्या, पूर्णमा, पूर्णमासी,
पूर्णा, पूर्णिका, पूर्णिमा, पूर्णमासी, पोर्णमी ।
इति ।

पूर्णिमाया भेदो—(१) अनुमतिः, (२) राका
चेति पूर्णिमाया द्वौ भेदो स्याताम् । यत्र चन्द्रः
कलोनस्तत्र 'अनुमतिः' । यत्र स परिपूर्णस्तत्र
'राका' ज्ञेया ।

कृष्णप्रतिपदापर्यायाः—कलोनचन्द्रा, कृष्णास्या,
बहुलमुखा । शेषपर्यायास्तु शुक्लपक्षवज्ज्ञेयाः ।

कृष्णचतुर्दशीपर्यायाः—भूतः, भूता, भूतेष्टा ।
शेषपर्यायास्तु शुक्लपक्षवज्ज्ञेयाः ।

अमावास्यापर्यायाः—अमा, अमामसी, अमामंस्या,
अमावसी, अमावस्या, अमावासी, अमावास्या,

११-६०

तिपिषय, दशं, पितृतिथि, विगतचन्द्रतिथि विधुषय, सूर्येन्दुसङ्गम इति ।

भ्रमाया भेदो—यदि दृष्टचन्द्रा सा तदा (१) 'सनीवाली' । नष्टचन्द्रं तु सा (२) कुहू, कुहू, इति भ्रमाया द्वो भेदो स्याताम् ।

तिथिस्वामिनामानि—(१) अग्नि, (२) ब्रह्मा (अन्), (३) गौरी, (४) गणेश, (५) सप, (६) स्कन्द, (७) रवि, (८) शिव, (९) दुर्गा (१०) यम, (११) विश्वेदेवा (पु० व०), (१२) विष्णु, (१३) काम, (१४) शिव, (१५) चन्द्र, (३०) पितर (पु० व०) (पितामहा) ।

तिथिभेदा—(१) नन्दा (२) भद्रा, (३) जया, (४) रिक्ता, (५) पूर्णा चेत्येते तिथीना पञ्च भेदा स्युः ।

नन्दातिथिनामानि—प्रतिपदा, पष्ठी, एकादशी, इति ।

भद्रातिथिनामानि—द्वितीया, सप्तमी द्वादशी इति ।

जयातिथिनामानि—तृतीया, अष्टमी त्रयादशी, इति ।

रिषतातिथिनामानि—चतुर्थी नवमी चतुदशी इति ।

पूर्णातिथिनामानि—पञ्चमी, दशमी पूर्णिमा, इति ।

एकयोवत्या पूर्णिमादशयो पर्याया—नन्दिवद्धनो पक्षान्तो, पञ्चदशयो (स्त्री० द्वि०) पवणी (अन) (न० द्वि०), यज्ञकाली इति ।

पर्वमूलपर्याय—भूतेष्टापञ्चदशायदन्तर तत 'पर्वमूलम्' इति ।

पर्वसन्धिपर्याय—प्रतिपत्पञ्चदशयोदन्तर स 'पर्वसन्धि' इति ।

१-३२

पक्षमूलपर्याया—पक्षति (स्त्री०), पक्षती (स्त्री०), पक्षमूलम्, इति ।

अशुभतिथिनामानि—(१) चतुर्थी (२) नवमी (३) चतुदशी, (४) भ्रमावास्था चैतारचतस्रो अशुभतिथय स्युः । एता शुभे वर्ज्याः ।

वारपर्याया—अवसर अह (न्) दिनम्, वार वासर, वेला, इति ।

वारनामानि—(१) रविवार, (२) सोमवार (३) मङ्गलवार, (४) बुधवार (५) गुरुवार (६) शुक्रवार, (७) शनिवार—इत्येते सप्त वारा स्युः ।

शुक्रवारनामानि—(१) रवि (२) मङ्गल (३) शनिश्चैते त्रय शुक्रवारा स्युः ।

सौम्यवारनामानि—(१) सोम, (२) बुध (३) गुरु (४) शुक्रश्चैते चत्वार सौम्यवारा स्युः ।

शुक्रवाचकशब्दा—अशुभम् अशोभनम्, असत्, उग्रम् क्रूरम् पापम् ।

सौम्यवाचकशब्दा—शुभम् शोभनम् सत सौम्यम् ।

नक्षत्रपर्याया—उडु (न०) उडु, (स्त्री०) ऋक्षम् अह, चन्द्रदारा (पु० व०), ज्योति (इस्) (न०) तारम् तारकम् तारका, तारा, दक्षजा (स्त्री० व०), दाक्षायण्य (स्त्री० व०) दिवाभीतम्, धिष्ण्यम् नक्षत्रम् भम भासन्त भासन्ती (स्त्री०) रात्रिजम, रात्रिदृश्यम्, सत् ? स्तु ? इति ।

नक्षत्रनामानि—(१) अश्विनी, (२) भरणा (३) कृत्तिका (४) रोहिणी (५) मृगशीर्षम् (६) आर्द्रा (७) पुनर्वसु (८) तिष्य (पुष्य), (९) आश्लेषा, (१०) मघा, (११) पूर्वाफाल्गुनी, (१२) उत्तराफाल्गुनी

३३-६३

ज्योतिषशब्दकोपस्थशब्दान्

वर्गानुक्रमणिका ।

पृ० पृ०

पृ० पृ०

(१) पञ्चाङ्गवर्गः ।	१—१०,	(११) आयुर्दामादिवर्गः ।	१४०—१४४,
(२) कालवर्गः ।	११—२०,	(१२) दृष्ट्यादिपर्यायफलोदाहरणवर्गः ।	१४५—१६८,
(३) पर्ववर्गः ।	२०—२५,	(१३) घातुवर्गः ।	१६८—१६७,
(४) राशिवर्गः ।	२५—२६,	(१४) देववर्गः ।	१६७—२३३,
(५) ग्रहवर्गः ।	२६—५८,	(१५) दिग्वर्गः ।	२३३—२३६,
(६) मानवर्गः ।	५८—७०,	(१६) दिक्पालवर्गः ।	२३६—२४७,
(७) गणनावर्गः ।	७०—६६,	(१७) पुरवर्गः ।	२४७—२४६
(८) ग्रहगणितवर्गः ।	६६—१२१,	(१८) प्रकीर्णवर्गः ।	२४६—२५८,
(९) भावादिवर्गः ।	१२१—१३१,	(१९) शब्दव्युत्पत्तिवर्गः ।	२५६—२७२,
(१०) मुहूर्तादिवर्गः ।	१३१—१४०,		

‘स्वान्तःसुखाय गगनेऽकषा ‘मुकुन्दः’

श्रीमुकुन्ददेवज्ञविरचित
ज्योतिषशब्दकोषः ।

श्रीनन्दनन्दनाय नमः ।

नत्वा श्रीकृष्णचन्द्रस्य पवित्रं पादपङ्कजम् ।
त्रिस्कन्धज्योतिषात्प्रायः शब्दानादाय सङ्ग्रह ॥१॥
क्रियतेऽयं मुकुन्देन प्रीत्यं होराविदां मया ।
अन्ये साहित्यिकाः शब्दा ग्राह्या हैमादिकोपतः ॥२॥

नत्वेति नियत इति च । श्रीकृष्णचन्द्रस्य श्रीनन्दनन्दनस्य पवित्रं पूत, पादपङ्कजं चरणतरोरुहं नत्वा प्रणम्य मया मुकुन्देन प्रायो ब्राह्मणेन त्रिस्कन्धज्योतिषात् ‘सद्धान्त’— ‘सहिता’— ‘होरे’ति स्कन्ध-यथात्मकज्योतिषशास्त्रात्’ शब्दाञ्जात्यादीश्चतुर्विधान् शब्दान् आदाय गृहीत्वा अयमेव सङ्ग्रहः समाहृतिः । क्रियते विधीयते । गद्यमयं पद्यमयश्चेति शेषः । कर्म प्रयोजनाय, होराविदां हौरिकाणां प्रीत्यं तुष्ट्यं हिताय वा । इह तु अन्ये इतरे साहित्यिका माहित्यसम्बन्धिनो जात्यादयश्चतुर्विधा शब्दा हैमादिकोपतो हैमामरपुरहपोत्तमदेवप्रभृतिभिविरचिता ये कोषास्तेभ्यो ग्राह्या ग्रहीतुमुचिता इत्यर्थः ।

(१३) हस्त, (१४) चित्रा, (१५) स्वाति, (१६) विशाखा, (१७) अनुराधा, (१८) ज्येष्ठा (१९) मूलम् (२०) पूर्वाषाढा, (२१) उत्तराषाढा, (अभिजित्) (त) (न०), उत्तराषाढायाश्चतुर्थाशम्य श्रवणादिचतुर्दशस्य च अभिजित् इति मज्ञा स्यात् । तदुक्तं मुहूर्तचिन्तामणौ—
वंश्व प्राग् यात्रिश्रुतितिविभागनोऽभिजित् स्यात् । इति । (२२) श्रवण, (२३) धनिष्ठा (२४) शतभिषा (२५) पूर्वाभाद्रपदा, (२६) उत्तराभाद्रपदा, (२७) रेवती, चेत्येतानि मन्विसति नक्षत्राणि स्युः ।

सलिङ्गनक्षत्रनामानि—प्रदिवन्धो (स्त्री० द्वि०) । भग्ण्य (स्त्री० व०) वरचित्तु भरणि (न०), । वृत्तिवा (स्त्री० व०) वृत्तिवा (स्त्री०) । रोहिणी (स्त्री०) । मृगशिर (अस्) (न०), मृगशिर (पु०) मृगशिरा (अस्) (स्त्री०) मृगशीर्षम् (न०), मृगशीर्षा (स्त्री०) । आर्द्रा (स्त्री०), । पुनर्वसू (पु० द्वि०) वरचित्तु-पुनर्वसु (पु०), । तिष्य पुष्य (पु०) । आश्लेषा (स्त्री० व०), । मघा (स्त्री० व०) वरचित्तु-मघा (स्त्री०), । पूर्वाफाल्गुन्यो (स्त्री० द्वि०) । उत्तराफाल्गुन्यो (स्त्री० द्वि०), । हस्त (पु०) हस्ता (स्त्री०) । चित्रा (स्त्री०), । १-२३

स्वाति (पु० स्त्री०), स्वाती (स्त्री०), । विगाखे (स्त्री० द्वि०), । अनुराधा (स्त्री० व०) अनुराधा (पु० व०), । ज्येष्ठा (स्त्री०), । मूल (पु०) मूलम् (न०), । पूर्वाषाढा (स्त्री० व०) । उत्तराषाढा (स्त्री० व०), । अभिजित् (न०) (न०), । श्रम्य (पु०), श्रवणा (स्त्री०) । धनिष्ठा (स्त्री० व०) । शतभिषा (स्त्री०), । पूर्वाभाद्रपदा (स्त्री० व०) । उत्तराभाद्रपदा (स्त्री० व०), । रेवती (स्त्री०), । इति ।

नक्षत्राधिदेवतानामानि—(१) दक्षी (पु० द्वि०) (२) यम, (३) अग्नि, (४) ब्रह्मा (अन्) (५) चन्द्र, (६) मद्र, (७) अदिति, (८) जीव, (९) सर्प, (१०) पितर (पु० व०) (११) भग, (१२) अयमा (अन्), (१३) रवि, (१४) त्वष्टा (ष्ट), (१५) वायु, (१६) शक्रावती (पु० द्वि०), (१७) मित्र, (१८) शन (१९) निर्ऋति, (२०) आप (स्त्री० व०), (२१) विश्वेदेवा (पु० व०) (अभिजितोविधि), (२२) गार्विद, (२३) वसु, (२४) वरण, (२५) अर्जकचरण, (२६) अहिर्बुध्न्य (२७) पूषा (अन्) । इति ।

नराणां राशिनाम्ने नक्षत्राणां पादवशतो विशेषतश्चात्—चू च चो, ला, (आश्विनी), । २४-४६

१ इह प्रसिद्धनाम्नो यदाद्यमक्षरं तद्वदोन चू, चे, चो, ला इत्यादितो यो राशिनंबत स नामराशितोय ।

एष यस्य नक्षत्रस्य यस्मिन्पादे जन्म तद्द्वेज जन्मराशितोय ।

तत्रादौ नामराशेः प्राधान्यामुक्तं यच्चान्तरे—

‘देने, ग्रामे, गृहे, युद्धे, सेवायां, व्यवहारे, नामराशे प्रधानत्य, जन्मराशि न चितयेत् ॥इति॥

ज मराशे प्राधान्यमुक्तं तत्रैव—

‘यिवाहे, सर्वमाद्भत्ये, तत्रादौ, ग्रहणोचरे । ज मराशे प्रधानत्य, नामराशि न चितयेत् ॥इति॥

यत्र यच्चान्तरे तु विशेष उक्त —

‘देने, खरे, ग्रामे, गृहप्रवेशे, सेवायां, युद्धे, व्यवहारेष्वर्थे, ।

पूते, च पापादिषु नामराशिर्वात्र, यिवाहादिषु, जन्मराशि ॥इति॥

विचिन्त्य इति शेष ।

ली, लू, ले, लो, (भरणी), । आ ई ऊ ए, (कृत्तिका), । ओ, वा, वी, वू, (रोहिणी), । वे, वो, का, की, (मृगशीर्षम्) । कू, घ, ङ छ (आर्द्रा), । के, को, हा, ही, (पुनर्वसु), । हू, हं हो डा (तिष्य), । डी, डू, डे, डो, (आश्लेषा) । मा, मी, मू, मे, (मघा), । मा टा, टी टू (पूर्वा-फाल्गुनी), । टे, टो, पा, पी (उत्तराफाल्गुनी), । पू प ण, ठ, (हस्त), । पे पो, रा री, (चित्रा) ह, रे, रो ता (स्वाती) । ती तू ते तो (विशाखा), । ना, नी, नू न (अनुषा), । नो, पा पी, यू (ज्येष्ठा) । ये, यो, भा, भी, (मघ), । भू ध, फ ढ (पूर्वाषाढा) । भे भा, जा, जो, (उत्तराषाढा), । जू, जे जो खा, (अभिजित्), । खो, खू खे, खा, (श्रवण) । गा, गी यू, गे, (घनिष्ठा), । गा, सा, सी, मू (शतभिषा) । से, सो, दा, दो, (पूर्वाभाद्रपदा) । दू थ, भ ञ (उत्तराभाद्रपदा) । दे दा, चा चो (रेवती), । इति नराणा राक्षिनाम्नेऽश्विन्या दिनक्षत्रतूर्यपादाना विशेषसज्ञा । इह प्रसङ्गात् नाम्न आद्याक्षरनिणय उदतो ज्यातिस्तत्त्वे —

५, ३६ ।
‘अक्षरा ङञा नोक्ता आदो नाम्ना न सन्ति त ।
यथा भवन्ति गजडा विज्ञयास्ते यथानमम्’
॥इति ॥

नामपर्याया — अभिख्या अभिधा, आख्या, आह्वय, आह्वा, गोत्रम् नाम (अन) नामधेय, सज्ञा । उक्त च — हैमे—अथाह्वयोऽभिधा । गोत्र सज्ञानामधेया ऽऽऽयाऽऽह्वाऽभिध्याश्चनाम धेति २।२
अश्विनीप० - अमृतादनवंचभम् अश्विनी, अश्वि युक्त आदिभम् आद्यम् तुरङ्ग त्रिदशदोषवित्त-द दस्रदेवता दास्रम् दास्रदेव यम् देवदोषज्ञो, देववैद्यभम नासत्यो प्रथमभम यमलौ, यमो वालिनी, सुरचिकित्सकौ, सुरभिषजौ (ज) सुर-
१-३३

वंचभम्, ह्य, शेषपर्यायास्तु नासत्याश्वघ योकिवशब्दतश्चोहनीया ।

भरणीपर्याया — अन्तक, अषभरणी आन्तकम् काल, कृतान्त, दण्डधर, दण्डेश भरणि, भरणि, भरणी, धम, यमदेवता यमदैवतम् यमदैवत्यम् याम्यम याम्यभम योग्या, शमन, यामनम्, सूरज, सौरि शेषपर्यायास्तु यमपर्यायत ऊहनीया ।

कृत्तिकापर्याया — अग्नि, अग्निदेवा अग्नि-दैवतम्, अग्निदैवत्यम् अनल, आग्नेयम् कार्शा-नवम्, कृत्तिका कुशातु, दहन, बहुला, वह्नि शिखो (इन्) दौच्यम्, हविर्भुक् (ज्), हव्यवाह, हव्यवाहभम्, हुतभुक् (ज्), हुतवह, हुताशन हीतभुजम् हीतवहम् शेषपर्यायास्तु अग्निपर्यायत ऊहनीया ।

रोहिणीप०—अज अजतारा अजरवृद्धभम् क, कमलज कमलयानि, कमलागार चतुरा-स्य, तामरसोदय श्रौहिणम् धाता (त्), धातृभम् निर्जरज्येष्ठभम्, पङ्कजप्रभव पदात्तनय, प्रजापति, प्रजापतिदेवतम् प्राजापत्यम् प्राजेशम् ब्रह्मा (अन्) ब्राह्मणम्, ब्राह्मी, ब्राह्मम्, राहिणी, विधात्र्यम् विधि विरञ्च विरिञ्च, विरिचि, वेधा (अस), वैधसम् वैरञ्चम्, शकटम् शता-नन्दभम्, सरोजनिलय, शेषपर्यायास्तु ब्रह्म शकटपर्यायत कल्पनीया ।

मृगशीर्षप०—आग्रहायणी आग्र्यम्, इन्दु, उडुप, उपाय्यं, ऐन्दवम् ओपध्य्यं, कुरङ्गमूर्धा (अन), चन्द्रदैवत्यम्, चन्द्रमा (अस्) चान्द्रम् चान्द्रमसम्, तमीशतारका तरलतारकाभम्, न्य-ङ्कूत्समाङ्गम् भार्यं, मस्तवम्, मार्गं मार्गयिणी, मृग, मृगशिर (अस), मृगशिरा, मृगशिरा (अस्), मृगशिरास्तारका, मृगशीर्षम्, मृगशीर्षा,
३४-६५

मृगशीर्ष्णिभम्, मृगी, मृगोत्तमाङ्गम्, रजनिकृत् (त्), राजभम्, राज्यम्, रुरु, ररुशिरा (अस्) ररुत्तमाङ्गम्, शशाभृत् (त्), शशाङ्कभम्, शशिभम्, शीतद्युति, सौम्यम्, शेषपर्यायास्तु चन्द्रमृगमस्तकपर्यायत ऊहनीया ।

आर्द्रापर्याया०—आर्द्रम्, आर्द्रा, ईश, ऐशम्, कालिनी, गिरिशा, चन्द्रशेखर त्रिनयन, त्रिनेत्रक्षम्, पुरजित् (त्) भगं, भावम्, राजमौलि, रुद्र, रुद्रदेवत्वम्, रौद्रम्, रौद्री, रीद्यम्, श, शङ्कर, शिव, शूलभृत् (त्), शूली (इन), शैवम्, हरसञ्जक, हारम्, हुताशरेता (अस्) शेषपर्यायास्तु शिवपर्यायत कल्पनीया ।

पुनर्वसुप०—अदिनि, अदितिदेवतम्, अद्री, अमरमाता (तृ), आदितेयम्, आदित्यम्, कश्यपभौर, काश्यपी, काश्यपीतारा, निदशेन्द्रसू, देवप्रसू, देवमाता (तृ०), देवाश्विका, पुनर्भम्, पुनर्वसु, पुनर्वसु, माता (तृ०), मित्रजननी, यामकौ, सुरसवित्री, सुरसू, सुराम्बा, सुरजननी, शेषपर्यायास्तु अदितिकश्यप देव मातृपर्यायत ऊहनीया ।

तिष्यप०—अङ्गिरा (अस्), अमरेज्य, अमरेड्य, अङ्गिरसम्, आर्य्य, इज्य इन्द्रमन्त्री (इन्) ऐज्यम्, गोप्पति, गुरु, गुरुदेवतम्, गुरुदेवत्वम्, गौरवम्, जीव, जैवम्, तिष्य, धैपणम्, पुष्य, पूज्य योग्य वामवाच्यम् सिद्ध, सिध्य, शेषपर्यायास्तु अङ्गिरोगुरुस्वरूपपर्यायत कल्पनीया ।

आश्लेषाप०—आश्लेषा, अहि, आशीविपभम् आश्रप, आश्लेषम्, आश्लेषा, आश्लेषिका, आह्यम्, उरग कद्रुजभम्, कद्रुज, कुण्डली (इन्), दन्दशूक, द्विरमनम् नागदेवा, नागदेवतम् नागदेवत्वम्, फणभृत् (त्), फणी (इन), भुजगाधिप, भुजङ्ग, भोजङ्गम्, व्याल, व्याल-

राट् (ज्), श्लेषा, सर्पदेवा, सर्पदेवतम्, सर्पदेवत्वम्, सर्पीऽघा, सर्पम्, सर्पी, शेषपर्यायास्तु सर्पपर्यायत ऊहनीया ।

मघापर्यायाः—आदिजा (पु० व०), आदिप्रभवा (पु० व०), आदिभुव (पु० व०), कव्यमुक् (ज्), जनक, पितर. (पु० व०), पिता (तृ), पितृजनक, पितृदेवधिष्यम् पितृदेवा, पितृदेवतम्, पितृदेवत्वम्, पित्र्यम्, पित्र्या, पूर्वजा (पु० व०) पैत्रम्, पैत्र्यम्, पौर्वजम्, मखा, मघ, मघा, शेषपर्यायास्तु पितृपर्यायत ऊहनीया ।

पूर्वाफाल्गुनीप०—पूर्वा, पूर्वफल्गुभम्, पूर्वफाल्गु, पूर्वयोनि, पूर्वाफाल्गुनी, फाल्गुनी, भग, भगदवत्वम्, भागम्, भाग्यम्, भाग्यभम्, योनि, योनिदेवता, योनिदेवा, योनिदेवतम्, योनिदेवत्वम्, शेषपर्यायास्तु योनित कल्पनीया ।

उत्तराफाल्गुनीप०—अदितिमुत्, अयमदेवता, अयमदेवा, अयमदेवतम्, अयमदेवत्वम्, अयमा (अन्), अयम्णम्, आर्यभम्, आर्यम्णम्, उत्तरफल्गुभम्, उत्तरफाल्गु, उत्तराश्व, उत्तराफाल्गुनी, मतान्तरे-भगम्, शेषपर्यायास्तु अयमत कल्पनीया ।

हस्तप०—अरुण, अक, आरुणम् धार्कम् ऐनम्, वर तंक्षणकरम्, दिनेशभम्, दो (प्), पाणि, बाहु, भवमु, भवसू, भानवम्, भानु, भानुभम्, भुज, रवि, रावेयम्, शय, सवितृदेवता, सवितृदेवा, सवितृदेवतम्, सवितृदेवत्वम्, सावित्रम्, हस्त, हस्ता, शेषपर्यायास्तु हस्ताकर्णपर्यायत प्रकल्प्या ।

चित्राप०—चित्र, चित्रम् चित्रा, तक्षा (अन), त्वष्टा (ष्टृ), त्वष्टृदेवता, त्वष्टृदेवा, त्वष्टृदेवतम्, त्वष्टृदेवत्वम्, त्वाष्टृम्, देवग्यकारभम्, देवशिल्पि, देवशिल्पी (इन), देवसूत्रधार, निर्जर-

वर्द्धकि, निर्जरवर्द्धकी (इत्), विश्वकर्मा (अन्), विश्वकर्म्मभम्, विश्वकृत्, (त्), सुरवर्द्धकि, सुरवर्द्धकी (इत्), सुरशिल्पी (इत्) शेषपर्यायास्तु देवत्वष्टृशिल्पिपर्यायित कल्पनीया ।

स्वातिपर्याया—अनिल अनिली आनिलेयम् पायुग, व, निष्ठचा, पवन, पवना, पावनम्, मरुत (त्), महाबल, भारुत, मरुतम्, वात, वात्यम्, वायव्यम् वायु, वायुदेवता, वायुदेवा, वायुदेवतम्, वायुदेवत्यम्, समीर, समीरणम्, समीरणस्थ, सामीरम्, स्वशन, स्वाति, स्वाती, शेषपर्यायास्तु वायुपर्यायित ऊहनीया ।

विशाखाप०—इन्द्राग्निक्म, इन्द्राग्निदेवता, इन्द्राग्निदेवा, इन्द्राग्निदेवतम्, इन्द्राग्निदेवत्यम्, इन्द्राग्नी, ऐन्द्राग्निक्म, ऐन्द्राग्नेयम्, द्विनायक, द्विप, द्विदेवता, द्विदेवा, द्विदेवतम्, द्विदेवत्यम्, द्विमु, द्वीश, द्वीश्वर, द्वधमर, द्वधय, राधा, विशाख, विशाखम्, विशाखा, शक्राग्नी, शतमखानली, शूर्पम्, शूर्पम् शेषपर्यायास्तु बह्नीन्द्र पर्यायित ऊहनीया ।

अनुराधाप०—अनु (अ०), अनुराध, अनु-राधा, अनुराधा (पु० व०) अन्-राधा, मित्र, मित्रदेवता, मित्रदेवा मित्रदेवतम् मित्रदेवत्यम्, मैत्रम्, मैत्री, मैश्र्यम्, शेषपर्यायास्तु मित्रपर्यायित प्रकल्प्या ।

ज्येष्ठाप०—इन्द्र, इन्द्रदेवता, इन्द्रदेवा, इन्द्रदेव-तम्, इन्द्रदेवत्यम्, उग्रधन्वा (अन्), ऐन्द्रम्, ऐन्द्री, कुलिशतारा, कुलिशभूतारा, जेष्ववम्, ज्येष्ठनी, ज्येष्ठा, देवप, धन्वभूम्, नगारिभम्, पौरन्दरम्, पीरूतम्, माहेन्द्रम्, शतमख, शक्रम्, शतमखम्, सुरस्वामी (इत्), स्वर्गाधीश्वर, शेषपर्यायास्त्विन्द्रपर्यायित ऊहा ।

मूलप०—अश्रुभुक् (ज्), अश्रु अश्रप, आशर, आशिर, क्रव्याद, जटा, दानव नवत-

ञ्चरम्, निश्रुति, निशाचरम्, नैकयेयम्, नै-श्रुतम्, नैश्रुत्यम्, मूल मूलम्, मूलवर्हणी, यातुभम्, रक्ष (अत्), रक्षोदेवता, रक्षोदेवा, रक्षोदेवत्यम्, रक्षोभम्, राक्षस, शिफा, शेष पर्यायास्तु रक्ष पर्यायित परिवर्तनीया ।

पूर्वाषाढापर्याया—अम्बुदेवता, अम्बुदेवा, अम्बु-देवतम्, अम्बुदेवत्यम्, अम्भोभम् अर्णोभम्, अपाडा, अपाढा, आप्यम्, आशाडा, आशाढा, आपाडा, आपाढा, कोलालम्, कंलालम्, क्षीरम्, धारम्, जलम् तोयम् निष्कम्, नीरम्, नैरम्, नारम्, पय (अस), पयोदकुमुभम्, पानीयम्, पूर्वाषाढ, पूर्वाषाढा, प्रपा, वनम्, वानम् वारि, वा (र्), वार्भम् विशम्, विपम्, वैपम्, सलिलम्, सागर, सालिलम्, शेषपर्यायास्तु, जलपर्यायित प्रकल्प्या ।

उत्तराषाढाप०—अशाडा, अपाढा, आशाडा, आशाढा, आपाढा आपाढा उत्तराषाढा, उत्तराषाढा, उपा, विश्वम् विश्वे (पु० व०), विश्वेदेवा, विश्वेश्वर, वैश्वम्, वैश्वदेवम्, वैश्वदेवा, वैश्वदेवतम्, वैश्वदेवत्यम्, वैश्वी, शेषपर्यायास्तु विश्वेदेवपर्यायित ऊहनीया ।

अभिजित्प०—अज, अभिजित्, (त्), अभि-जिद्भम्, क, विधि, शेषपर्यायास्तु विधिपर्यायित रत्पनीया ।

श्रवणप०—अ, अश्रुतभम्, अजम्, अश्रुश्रुति, आज्यम्, कर्ण, काष्ण्यम्, गदाप्रजयोति (श्र्), गोविन्द, जित, जेनम्, दानवदेरी (श्र्), बलेशोडु, मुकुन्द, मुरजित (त्), मृगाश्रुम्, वाशुदेव, विष्णु, विष्णुदेवतम् विष्णुदेवत्यम्, वैकुण्ठ, वैष्णवम्, शब्दग्रह, धीर, श्रव, श्रवण, श्रवणम्, श्रवणा, श्रव (श्र्) श्रानि, श्रोणा, श्रोत्रम्, श्रोत्राय, श्रोपतिभम्, श्रोत्राय, ३५-६५

मृगशीर्ष्णिभम्, मृगी, मृगोत्तमाङ्गम्, रजनिक्वत् (त्), राजभम्, राज्यम्, रुह, रुहसिरा. (अस्) रुहोत्तमाङ्गम्, शशाभूत् (त्) शशाङ्कभम्, शशिभम्, शीतद्युति, सौम्यम्, शेषपर्यायास्तु चन्द्रमृगमस्तकपर्यायत ऊहनीया ।

आर्द्रापर्यायाः०—आर्द्रम्, आर्द्रा, ईश, ऐशम्, कालिनी, गिरिश, चन्द्रशेखर त्रिनयन, त्रिनेत्र-धंम्, पुरजित् (त्) भगं, भावम्, राजमौलि, रुद्र, रुद्रदेवत्यम्, रौद्रम्, रोद्री, रोद्यम्, द, शङ्कर, शिव, शूलभूत् (त्), शूली (इन्), शैवम् हरसञ्ज्ञक, हारम्, हुताशरेता (अस्) शेषपर्यायास्तु शिवपर्यायत कल्पनीया ।

पुनर्वसुप०—प्रदिनि, प्रदितिदेवतम्, अद्री, अमरमाना (तृ), आदित्यम्, आदित्यम्, कश्यपमीर, काश्यपी, काश्यपीतारा, त्रिदशेन्द्रसू, देवप्रसू, देवमाता (तृ०), देवाम्बिका, पुनर्वसु, पुनर्वसु, पुनर्वसु, माता (तृ०), मित्रजननी, यामकी, सुरसवित्री, सुरसू, सुराम्बा, सुरजननी, शेषपर्यायास्तु अदितिकश्यप देव-मातृपर्यायत ऊहनीया ।

तिष्यप० — अङ्गिरा (अस्), अमरेज्य, अमरेड्य, आङ्गिरसम्, आर्यं, इज्य इन्द्रमन्त्री (इन्) ऐज्यम् गीष्पति, गुरु, गुरुदेवतम्, गुरु देवत्यम्, गौरवम् जीव, जैवम्, तिष्य, धंपणम्, पुष्य, पूज्य योग्य वामवाच्यंभम् सिद्ध, सिध्य, शेषपर्यायास्तु अङ्गिरोगुरुशरुपर्यायत कल्पनीया ।

आश्लेषाप०—आश्लेषा अहि, आशीधिपभम् आथेपा, आश्लेषम्, आश्लेषा, आश्लेषिका, आह्यम्, उरग, कद्रुजभम्, कद्रुज, कुण्डली (इन्), दन्दशूक, द्विरमनम् नागदेवा, नागदेव-तम् नागदेवत्यम्, फणभूत (त्), फणी (इन्), भुजगाधिप, भुजङ्ग, भोजङ्गम्, व्याल, व्याल-

राट् (ज्), श्लेषा, सपंदेवा, सपंदेवतम्, सपंदेव-त्यम्, सपोऽधा, सापंम्, सार्पा, शेषपर्यायास्तु सपंपर्यायत ऊहनीया ।

मघापर्यायाः—आदिजा (पु० व०), आदिप्रभवा (पु० व०), आदिभुव (पु० व०), कव्यभुक् (ज्), जनक, पितर. (पु० व०), पिता (तृ), पितृजनक, पितृदेवधिष्ण्यम् पितृदेवा, पितृदेवतम्, पितृदेवत्यम्, पित्र्यम्, पित्र्या, पूर्वजा. (पु० व०) पैत्रम्, पंथ्यम्, पौवंजम्, मखा, मघ, मघा, शेषपर्यायास्तु पितृपर्यायत ऊहनीया ।

पूर्वाफाल्गुनीप०—पूर्वा, पूर्वफल्गुभम्, पूर्व-फाल्गु, पूर्वयोनि, पूर्वाफाल्गुनी, फाल्गुनी, भग, भगदवत्यम्, भागम्, भाग्यम्, भाग्यभम्, योनि, योनिदेवता, योनिदेवा, योनिदेवतम्, योनिदेवत्यम्, शेषपर्यायास्तु योनि-कल्पनीया ।

उत्तराफाल्गुनीप०—अदितिसुत, अयंमदेवता, अयंमदेवा, अयंमदेवतम्, अयंमदेवत्यम्, अयंमा (अन्), अयंम्णम्, आयंभम्, आयंम्णम्, उत्तरफल्गु-भम्, उत्तरफाल्गु, उत्तराश्व, उत्तराफाल्गुनी, मतान्तरे-भगम्, शेषपर्यायास्तु अयंमत कल्पनीया ।

हस्तप०—अरुण, अकं, आरुणम् आकंम्, ऐनम्, वर, तैक्षणवरम्, दिनेशभम्, दो (प्), पाणि, वाहु, भवसु, भवसू, भानवम्, भानु, भानुभम्, भुज, रधि, राधिभम्, शय, सवितृ-देवता, सवितृदेवा, सवितृदेवतम्, सवितृदेवत्यम्, सावित्रम्, हस्त, हस्ता, शेषपर्यायास्तु हस्ताकं-पर्यायत प्रकल्प्या ।

चित्राप०—चित्र, चित्रम् चित्रा, तक्षा (अन), त्वष्टा (ष्टृ), त्वष्टृदवता, त्वष्टृदवा, त्वष्टृदेवतम्, त्वष्टृदेवत्यम् त्वाष्ट्रम्, देवग्यकारभम् देव-शिल्पि, देवशिल्पी (इन्), देवसूत्रधार, निर्जर-

वदंकि, निर्जरवदंकी (इन्), विश्वकर्मा, (अन्), विश्वकर्माभम्, विश्वकृत्, (त), सुरवदंकि, सुर-वदंकी (इन्), सुरशिल्पी (इन्) शेषपर्यायास्तु देवत्वष्टृशिल्पपर्यायत कल्पनीया ।

स्वातिपर्याया—अनिल अनिली, ग्रानिलेयम्, भामुग, क, निष्ठघा, पवन, पवना, पावनम मरुत (त), महाबल, मारुत, मारुतम्, वात, वात्यम्, वायव्यम्, वायु, वायुदेवता, वायुदेवा, वायुदेवतम्, वायुदेवत्वम् समीर, समीरणभम्, समीरणाख्य, सामीरम्, स्वशन, स्वाति, स्वाती, शेषपर्यायास्तु वायुपर्यायत ऊहनीया ।

विशाखाप०—इन्द्राग्निक्म, इन्द्राग्निदेवता, इन्द्राग्निदेवा, इन्द्राग्निदेवतम्, इन्द्राग्निदेवत्वम्, इन्द्राग्नी, ऐन्द्राग्निक्म, ऐन्द्राग्नेयम्, द्विनायक द्विप, द्विदेवता, द्विदेवा, द्विदेवतम्, द्विदेवत्वम्, द्विसुर, द्वीश, द्वीश्वर, द्वचमर, द्वचर्म, राधा, विशाख, विशाखम्, विशाखा, शक्राग्नी, शतम-खानली, शूर्पम्, शूर्पभम् शेषपर्यायास्तु वह्नीन्द्र पर्यायत ऊहनीया ।

अनुराधाप०—अनु (अ०), अनुराध, अनु-राधा, अनुराधा (पु० व०) अनुराधा, मित्र, मित्रदेवता, मित्रदेवा मित्रदेवतम् मित्रदेवत्वम्, मैत्रम्, मैत्री, मैत्र्यम्, शेषपर्यायास्तु मित्रपर्यायत प्रकल्प्या ।

ज्येष्ठाप०—इन्द्र, इन्द्रदेवता, इन्द्रदेवा, इन्द्रदेव-तम्, इन्द्रदेवत्वम् उग्रधन्वा (अन्), ऐन्द्रम्, ऐन्द्री, कुलिशतारा, कुलिशभूतारा, जैष्णवम्, ज्येष्ठघ्नी, ज्येष्ठा, देवप, धन्वभूद्रम्, नगारिभम्, पौर-न्दरम्, पौरुहूतम्, माहेन्द्रम्, शतमस, शाक्रम, शतमसम्, सुरस्वामी (इन्), स्वर्गाधीश्वर, शेषपर्यायास्त्विन्द्रपर्यायत ऊह्या ।

मूलप०—अक्रतुभुक् (ज्), असुर, अस्यप आशर, आशिर, ऋष्याद, जटा, दानव, नक्त

ञ्जरम्, निर्कृति, निशाचरम्, नैकपेयम्, नै-कृतम्, नैकृत्यम्, मूल मूलम्, मूलवर्णी, यायुभम्, रक्ष (अस्), रक्षोदेवता, रक्षोदेवा रक्षोदेवत्वम्, रक्षोभम्, राक्षस, शिफा, शेष पर्यायास्तु रक्ष पर्यायत परिकल्पनीया ।

पूर्वाषाढापर्याया—अम्बुदेवता, अम्बुदेवा, अम्बु-देवतम्, अम्बुदेवत्वम्, अम्भोभम् अर्णोभम्, अषाढा, अषाढा, आप्यम्, आशाडा, आशाढा, आपाडा, आपाढा, कीलालम्, कैलालम्, क्षीरम्, क्षैरम्, जलम् तोयम् निष्कम्, नीरम्, नैरम्, नारम्, पय (अस्), पयोदकुमुभम्, पानीयम्, पूर्वाषाढ, पूर्वाषाढा, पूषा, वनम्, वानम् वारि, वा (र), वार्भम्, विशम्, विपम्, वेपम्, सलिलम्, सागर, सालिलम्, शेषपर्यायास्तु, जलपर्यायत प्रकल्प्या ।

उत्तराषाढाप०—अशाडा, अषाढा, आशाडा, आशाढा, आपाडा आपाढा उत्तराषाढा, उत्तराषाढा, उषा, विश्वम् विश्वे (पु० व०), विश्वेदेवा, विश्वेश्वर, वैश्वम्, वैश्वदेवम्, वैश्वदेवा, वैश्वदेवतम्, वैश्वदेवत्वम्, वैश्वी, शेषपर्यायास्तु विश्वेदेवपर्यायत ऊहनीया ।

अभिजित्प०—अज, अभिजित्, (त), अभि-जिद्भम्, क, विधि, शेषपर्यायास्तु विधिपर्यायत कल्पनीया ।

श्रवणप०—अ, अच्युतभम्, अजम्, अनुश्रुति, आश्रयम्, कर्ण, काण्यम्, गदाग्रजज्योति (इष), गोविन्द, जित, जैनम्, दानववंरी (इन्), वलेशोड्डु, मुकुन्द, मुरजित (त), मुरारिभम्, वासुदेव, विष्णु, विष्णुदेवतम् विष्णुदेवत्वम्, वंकुठ, वंणवम्, शब्दग्रह, शौरि, श्रव, श्रवण, श्रवणभम्, श्रवणा, श्रव (अस्) श्रुति, श्रोणा, श्रोत्रम्, श्रोनाय, श्रोपतिभम्, सनातन, ३४-६५

हरिः, हरिदेव, शेषपर्यायास्तु विष्णुऋणंपर्यायत
ऊहनीया ।

घनिष्ठाप०— द्रविणम्, धनम्, घनिष्ठा,
मन्दागा, वमु, वमु, वसुदेवता, वसुदेवा, वसु-
दैवतम्, वसुदैवयम्, वामवम, वित्तम्, श्रविष्ठा,
स्वम्, स्वापतेयम्, शेषपर्यायास्तु धनपर्यायत
वल्पनीया ।

शतभिषाप०—अपति, अप्पति, अम्बुप,
अम्भोऽर्षभम्, दार्य, वीलालेज, क्षीरेक्ष, जलेक्ष,
तोयप पाथोनाथ, पाथोऽर्थं, पासी (इन्),
प्रचेना (अस्), प्राचेता (गम्), प्राचेतसम्,
भिषक (ज्), यादोऽर्थं, वनप, वरुण, वरुणदेवता,
वरुणदेवा, वरुणदैवतम्, वरुणदैवत्यम्, वरुणभम्,
वारोक्ष, वारुणम्, वारुणी, शतम्, शततारका,
शतनारा, शनभिष, शतभिषम्, शतभिषक् (ज्),
शतभिषा, सवरविभुभम्, सर्वतोमुखप, शेष-
पर्यायास्तु वरुणजलपतिपर्यायत वल्पनीय ।

पूर्वाभाद्रपदाप०—अत्रि, अज, अजचरणम्,
अजपदम्, अजपत् (द्), अजपाद, अजपात् (द्),
अजात्रि, अजेरचरणम्, अजैकपाद, अजैरपात्
(द्), अजैकपाददैवतम्, अजैकपाददैवत्यम्,
अजैवात्रि, आजम्, आजैकपद आजैकपदम्,
एजात्रि, एजपात् (द्), एजापात् (द्), एजा-
कपात् (द्) पूमा, पूर्वप्राष्ठपदम्, पूर्वप्राष्ठपदशंक्म्,
पूर्वप्राष्ठपदा, पूर्वाप्रोष्ठपाद, पूर्वाभाद्रपदा, पूर्वा-
भाद्रपान (द्) पूर्वाभाद्रा, प्राग्भाद्र, प्रोष्ठपद,
प्रोष्ठपत् (द्) प्रोष्ठपदा, प्रोष्ठपात् (द्), भद्र,
भद्रागर्का, भद्रनारा भद्रपद, भद्रपदा, भद्रम्,
भद्रशंम्, शेषपर्यायान्त्वजैवात्रिपर्यायत ऊह-
नीया ।

उत्तराभाद्रपदाप०—ग्रहिवुंध्य, ग्रहिवुंध्य,
ग्रहिवुंध्यदेवता, ग्रहिवुंध्यदेवा, ग्रहिवुंध्य-
१-१२

दैवतम्, ग्रहिवुंध्यदैवत्यम्, ग्रहिवुंध्यम्, ग्रहि-
वुंध्यम्, उत्तरभद्रका, उत्तरभाद्रम् उत्तरादि-
भाद्रपद, उत्तराप्रोष्ठपाद, उत्तराप्रोष्ठपात् (द्),
उत्तराभाद्रपदा, उत्तराभाद्रपात् (द्), उपान्त्यभम्,
उभा, परभाद्रपदा, परभाद्रपात् (द्), बुध्नि,
बुध्न्यम्, बुध्न्यम्, शेषपर्यायास्तु ग्रहिवुंध्यदि
पर्यायत प्रकल्प्या ।

रेवरोत्त०—अन्तगतम्, अन्त्यम्, अन्त्यभम्,
अन्त्यम् नष्टदशन, नष्टरद, पूषदेवता,
पूषदेवा, पूषदैवतम् पूषदैवत्यम् पूषनम्, पूषा
(अन्), पीण्यम् पीण्यभम्, पीणी, रेवती
विरद, स्तोमनष्टरदभम्, शेषपर्यायास्तु दन्-
पूषादिपर्यायत ऊहनीया ।

एकयोस्त्या त्रिपूर्वाप०—त्रिकपूर्वा, त्रिपूर्वा,
पूर्वात्रयम् 'पूर्वाकाल्गुनी पूर्वापाठा-पूर्वाभाद्रपदा ।'
इति ।

तद्वत् श्रुत्तराप०—उत्तरात्रयम्, त्रिनोत्तरा.,
श्रुत्तरा 'उत्तराकाल्गुन्युत्तरापाठोत्तराभाद्र-
पदा ।' इति ।

तद्वत्पूर्वापाठाद्वयप०—प्रापाठाद्वयम् 'पूर्वापाठो-
त्तरापाठे' इति ।

तद्वत् पूर्वोत्तरात्रयप०—त्रियमली, त्रिगुम-
तारा, त्रियुगी, पूर्वोत्तरात्रयम् 'पूर्वाकाल्गुन्यु-
त्तराकाल्गुनी - पूर्वापाठोत्तरापाठा - पूर्वाभाद्रो-
त्तराभाद्रपदा इति ।

तद्वत्पूर्वाभाद्रपाठाद्वयप०—भाद्रपाठाद्वयम् 'पूर्वा-
भाद्रपदो - तत्राभाद्रपदा पूर्वापाठा - तत्रापाठा.'
इति ।

तद्वत् पल्लुगुम्माप०—पल्लुगुम्मा 'पूर्वाकाल्गुन्यु-
त्तराकाल्गुन्यो' इति ।

षड्वयप०—षड्वयम् 'ग्रहिवुंध्य-भिजित्री' इति ।

(१०) गण्ड, (११) वृद्धि, (१२) ध्रुव, (१३) व्याघात, (१४) हर्षण, (१५) वज्रम्, (१६) सिद्धि, (१७) व्यतिपात (व्यतीपात), (१८) बरीयान् (ईयस्), (१९) परिघ, (२०) शिव (२१) सिद्ध, (२२) साध्य, (२३) शुभ, (२४) युक्त्वा (२५) ब्रह्मा (अन्), (२६) ऐन्द्र, (२७) वैधृतिश्चेत्येत विष्कम्भादय सप्तविंशति-योगा स्युः ।

कतिघटीवर्ज्ययोगनामानि—विष्कम्भ, अतिगण्ड, मूलम्, गण्ड, व्याघात, वज्र, परिघश्चेति ।

सर्वत्याज्ययोगनामनी—व्यति (ती) पात, वैधृतिश्चेति ।

'तदुक्तम् ग्रन्थान्तरे'—

'विरुद्धमञ्जा इह ये च यागा-
स्तपामनिष्ट खलु पाद ग्राह्य ।

सर्वधृतिस्तु व्यतिपातनामा
सर्वोप्यनिष्टा परिघस्य चाद्धम् ॥

तिष्ठस्तु योगे प्रथमे सवज्रे,
ध्याघातसञ्ज्ञे नव, पञ्च शूले, ।

गण्डेऽतिगण्डे च पठेव नाड्य,
शुभेषु वार्येषु विवर्जनीया ॥' इति ।

तिथ्यादीना क्षयवृद्धिभेदौ—

तिथिक्षय, तिथिवृद्धि, ।

नक्षत्रक्षय नक्षत्रवृद्धि, ।

यागक्षय योगवृद्धि, ।

तिथ्यादीना क्षय-वृद्धि-घटौ प्रमाण यथा—पट्ट-
घट्यास्तिथिप्रमाणम्, एव पञ्चघट्यास्तिथि-
वृद्धिप्रमाणम् तदुक्त—धर्मशास्त्रे—'वाणवृद्धौ
रमक्षय । इति ।

माघ्रिवदघटयो नक्षत्रक्षय ४।१५। एवं सदल-
पट्टघटयो नक्षत्र वृद्धि ६।३० विज्ञेया । अट्ट-
घट्यो योगक्षय । तथा व्यघ्नियम घटयो योगवृद्धि
१।४५। ५५ प्रमाण ज्ञेयम् ।

१-२३

तदुक्त मकरन्दविवरणे—

'साघ्निसिन्धुरससिन्धुरप्रमा तारकातिथियुजा क्षय
प्रमा । नाडिकासु सदलाङ्गमागंणा व्यघ्निलोचन-
मिता मताचिति । इति ।

ज्योतिर्विदाभरणेऽपि—

'वृद्धिक्षयौस्त परमो तिथौ सदा

व्यर्द्धा रसा साघ्निरसाश्च नाडिका ।

सनेमतर्का सपदार्णवास्तु भे

तिस्त्र्यशदोपी द्विरदा युतो क्रमात् ।' इति ।

करणपर्याया—करणम्, कर्मवाटीखण्डम्, कर्म-
वाट्यर्द्धम्, कलाखण्डम्, कलादलम्, कलाद्धम्,
तिथिखण्डम्, तिथिदलम्, तिथ्यर्द्धम् चेति ।

करणभेदौ—(१) चरकरणम् (२) स्थिरकरणम्
चेति वरणस्य द्वौ भेदौ स्याताम् ।

तत्रादौ चरकरणनामानि—(१) वव, (२)
वालव, (३) कौलव, (४) तंतिल, (५) गर,
(६) वणिज, (७) विष्टि, चेतानि सप्तचर-
करणानि स्युः ।

तदीशभेदा—(१) इन्द्र, (२) ब्रह्मा (अन्),
(३) मित्र, (४) अर्यमा (अन्), (५) भू,
(६) शी, (७) यमश्चेते चरकरणपतय स्युः ।

स्थिरकरणनामानि—(१) शकुनि, (२) चतु-
ष्पद (चतुष्पात), (३) नाग, (४) किस्तुघ्न,
चेतानि चत्वारि स्थिरकरणानि स्युः ।

विष्टिपर्याया—ईयजा, भद्रा, भूमिका, भेमी,
विट् (प), विष्टि, शम्भुजा, शम्भुमवा ।' इति ।

इति श्रीमद्गण्डवालदेशात्तर्गतदेवप्रयागसमीप-
वर्तिना मुकुन्दाश्रमवातिना श्रीकौतिदेवो-

श्री ५० रघुवरवयालुगनुजा मुकुन्द-

देवनेन विरचिते ज्योतिषशब्द-

कोषे पञ्चाङ्गवर्गं प्रथम

समाप्तिमगम् ।

— ० — ० —

अथ कालवर्ग —

सामान्यकालपर्याया — अनुवेलेम्, धनेहा (स्), अपण्डु, अरवसर, ग्रामति, कर्माट, काल, क्षण, जह, तिथ, दिष्ट, पीय, पीयु, म, मति, वार, वेला, समय, सर्वमूपक, । इति ।

इष्टवाचकशब्दा — अभिमत, अभिप्सित, अभिष्ट, इष्ट, ईप्सितश्चेत्येत त्रिलिङ्गा स्यु ।

इष्टकालपर्याया — अभिमतकाल अभिमतसमय, अभिप्सितकाल, अभिप्सितसमय, अभिष्टकाल, अभिष्टदिष्ट, अभिष्टसमय, अभिष्टानेहा (स्), इष्टकाल, इष्टदिष्ट, इष्टानेहा (स्), ईप्सितकाल, ईप्सितदिष्ट, ईप्सितसमयश्चेते पुल्लिङ्गा स्यु ।

कालभेदा — (१) विनिम (मि) प (सेकेण्ड), (२) निमे (मि) प (मिनट), (३) काष्ठादि, (४) कला, (५) क्षण, (६) मुहूर्त, (७) होरा (घण्टा), (८) ग्रहोरात्र (दिन रात), (९) पक्ष, (१०) मास, (११) ऋतु (१२) अयनम्, (१३) गोल, (१४) अब्द (वर्षम्), (१५) युगम्, (१६) मन्वन्तरम्, (१७) कल्प, (१८) कल्पान्तश्चेते कालस्याष्टादशभेदा स्यु । सूयंसिद्धान्ते तु (१) मूर्त (२) अमूर्त (श्रुत्यादि), एतौ द्वौ भेदावुक्तौ । उक्त च — 'प्राणादि कथितो मूर्तश्श्रुत्याद्योऽमूर्तसमक । इति ६।६६ ।

विनिमेषप० — विनिमिष, विनिमेष, (सेकेण्ड इतिभाषा) ।

१-२६

निमेषपर्याया — निमिष, निमेष, लघ्वद्वयम्, । नेत्रपक्षमणोर्व्यापारात्मक काल, लघ्वक्षरा च्चारणमात्रकाल, लघ्वद्वयात्मक कालो वा । (मिनट इति भाषा),

काष्ठाप० — काष्ठा, अष्टादशनिमेषात्मक काल ।

लघ्वप० — काष्ठाद्वयम्, क्षणद्वयम्, लघ्व, ।

कलाप० — कला, त्रिंशत्काष्ठात्मक काल प च-दशलवात्मक कालो वा ।

लेशप० — कलाद्वयम्, लेश, ।

क्षणप० — क्षण, त्रिंशत्कलात्मक काल, पञ्चदशलेशात्मक कालो वा ।

श्रुटिप० — श्रुटि, श्रुटी, क्षणद्वयात्मक कालो, लघ्वद्वयात्मक कालो वा । मतान्तरे तु निमेषद्वयम् ।

विपलप० — विपलम्, पलपट्टिभागैवभाग ।

असुप० — असव (पु. व), प्राणा (पु व), शरीरस्यपञ्चवायव, दशगुर्वक्षरोच्चारणात्मक काल ।

ग्रहरसुप० — ग्रह प्राण, ग्रहरसु ।

पलप० — पलम्, विघटिका, विघटी, विदण्ड, विनाडिका, विनाडी, क्वचित् 'चपा' इत्यपि दृश्यते । पट्प्राणात्मक काल ।

घटीप० — घटिका, घटी दण्ड, घारिका, नाडिका, नाडी, नालिका, नाली, पट्टिदीर्घाक्षरोच्चारणात्मक काल, पट्टिरालात्मक कालो वा ।

२७-५३

(१) 'दशगुर्वक्षरोच्चारकाल प्राण पडात्मक । त पल स्यात्तु तत्पट्टघा

(२) 'शब्द' इत्यभिधीयते ॥ इतिशब्दाद्यर्थे च तामणि । ११५५।२

(३) 'पट्टि' प्राणविनाडी स्यात्तत्पट्टया नाडिका स्मृता । नाडीपट्टया तु मासत्रमहोरात्र प्रतीयन्ति ॥' इति सूयंसिद्धान्त । १११११२।

मुहूर्त्तपर्याया—घटीद्वयम्, दण्डद्वयम्, नाडीद्वयम्, मुहूर्त्तं, द्वादशशपात्मक काल ।

होराप०—वेला, होरा, माहर्षघटीद्वयात्मक काल पट्टिनिमेपात्मक कालो वा (घण्टा इति भाषा) ।

दिनपर्या०—अशम अशक, अशरुम, अह (अन्), लोकहित घम्र, घम, दिनम् दिवम्, दिवग, दिवा (अ), छु, छी, पञ्चवन्धु, भास्वर, याम-मान रविध्वज, वार, वासर, वान्, व्युष्टम्, पञ्चदशमुहूर्त्तात्मक काल ।

दिनभेदा (१) चान्द्रदिनम्, ( ) नाक्षत्रदिनम्, (३) सौरदिनम्, (४) सावनदिनम्, चैते चत्वारो दिनभेदा स्युः ।

चान्द्रदिनप०—ऐन्दवदिनम्, चान्द्रदिनम्, सौम्य-दिनम्, एकतिथ्यात्मक काल ।

नाक्षत्रदिनप०—प्राक्षदिनम्, औडवदिनम्, नाक्षत्र-दिनम्, पट्टिनाड्यात्मक काल ।

सौरदिनप०—आर्कदिनम्, ऐनदिनम्, सौर-दिनम् । यथा—

'मावनम । दण्डा पट्टिरह स्वरवगुणाशाडघा-स्तदैन भवेदिति ग्रन्थान्तरे ।

सावनदिनप०—शुद्धदिनम्, मेदिनीदिनम्, सावनम्, सूर्यद्वयान्तगत काल ।

यथा—

उदयादुदयभानोर्भूमिसावनवासरा ।' इति सूर्यसिद्धान्ते ।

प्रभातप०—प्रहृष्टुंगम्, उप (अस्) (न०), उपा-पलम् काल्यम्, योगगं, दिनादि, निशात्यय-पूर्वात् पूर्वेषु, प्रगे (प्र०), प्रत्युप (अस्) (न०), प्रत्यूपम् (न०), प्रत्यूप (पु.), प्रभातम्, प्रावमर प्रात (र्) (प्र०), प्राह्ण, वामरा-न्धम्, रिभातम्, विहान, व्युष्टम्, सायात्रिम्, चैत दिनस्य प्रथमयामपर्याया स्युः ।

सङ्गतपर्याया.—सङ्गत, सङ्गव, चैतो दिनस्य द्वितीययामपर्यायो स्याताम् ।

मध्याह्नप०—दिनलण्डम्, दिनदलम्, दिनशक-लम्, दिनाह्नम्, दिवामध्यम्, मध्यन्दिनम्, मध्याह्न, वामरमध्यम्, चैते दिनस्य तृतीययाम-पर्याया स्युः ।

कुतपप०—कुतप, कुतुप, दिनाष्टममुहूर्त्ता, दिवाष्टमास, श्राद्धकाल, ।

पुण्याहप०—पुण्याहम्, (अह्नि पुण्योऽह्ना), ।

दिनान्तप०—अपराल्, उच्छूर, उत्तूर, दिना-न्तम्, दिनात्यय, दिनावसानम्, दिवावसानम्, विकाल, विवाक, सवलि, साय, सायम् (अ०), सायाह्न चैते दिनस्य चतुर्थयामपर्याया स्युः ।

सन्ध्याप०—पितृसू, पितृप्रसू, रुमा, सन्धा, सन्ध्या, ।

सन्धिप०—सन्धा, सन्धि, ।

त्रिसन्ध्यप०—उपवर्णवम्, त्रिसन्ध्यम्, त्रिसन्ध्य-कम्, वर्णवम्, ।

त्रिसन्ध्यभेदा.—(१) प्राह्ण, (२) मध्याह्न, (३) अपराल् (पराल्), चैते त्रिसन्ध्यभेदा स्युः ।

दिवामुहूर्त्तनामानि—(१) महादव, (२) सपं, (३) मित्र, (४) पितर (पु. व.), (५) वसु, (६) जलम् (७) विश्वेदेवा (पु. व.), (८) अभिजित् (त्) (न०), (९) ब्रह्मा (अन्), (१०) इन्द्र, (११) इन्द्राग्नी, (पु द्वि) (१२) राक्षस, (१३) वरुण, (१४) अयंमा (अन्), (१५) नग चैते दिवापञ्चदश मुहूर्त्ता स्युः ।

रात्रिपर्यायाः—दन्वुवान्ता, उमा, उशा (त्), उपा, कलापिनी, ? काली, ? क्षणिनी, क्षवा, ३३-६३

क्षमा, ? क्षाणिनी, क्षाणी, क्षिपा ? धारि, घोरा, चक्रभेदिनी, चन्द्रस्त्री, तमस्विनी, तमा, तमि, तमिस्रा, तमी, तामसी, तारकिणी, ? तारा, ? तुङ्गा, तुङ्गी, त्रियामा, दीपा, नवतम् (अ०), नवतमुखा, नक्ता, निट् (श्), निशा, निशीथिनी, निशीथ्या, निपद्वरी, पूताचि (स्), पैशाची, भूता, भौती, यामवती, यामिनी, याग्या, रक्षोजननी रजनि, रजनी, राक्षसी, रात्रि, रात्री, वसति, वसती, वामतेयी, वासरवन्यका, वासुरा, वासुरापा, विभावरी, गताक्षी, क्षय्या, ? शर्वरी, क्षशिशरीरेश्वरी, शार्वरी, श्यामा, हुताचि (स्), हिमा ।' इति ।

दर्शरात्रिपर्याया —तमसी, ताममी । यदि सा अतितमोयुक्ता 'तमिस्रा' इति ।

पूर्णिमारात्रिप०—यदि सा चन्द्रिकया युक्ता 'ज्योतिष्मती' 'ज्योत्स्नी' इति च ।

रात्रिमुहूर्त्तनामानि—(१) शिव, (२) अज-चरण, (३) अहिबुध्न्य, (४) पूषा (अन्), (५) अश्विनो (पु द्वि) (६) यम, (७) अग्नि, (८) ब्रह्मा (अन्), (९) चन्द्रमा (अस्) (१०) अदिति (११) बृहस्पति, (१२) विष्णु, (१३) सूर्य, (४) त्वष्टा (ट्), (१५) वायु, चैत पञ्चदश रात्रिमुहूर्त्ता स्तु ।

प्रदोषप०—दिनात्यय, निष्मुखम्, निशावदनम्, निशास्यम्, प्रदोष, मैथिल, यामिनीमुखम्, रजनीमुखम् चैते रात्र प्रथमयामपर्याया ।

साम्बाधिकप०—साम्बाधिक, इत्यय प्रदोषत पर रात्रिद्वितीययामपर्याय ।

अर्द्धरात्रप०—अर्द्धरात्र, अर्द्धरात्रक अथसरालव, नि सम्पात, निशाशकलम्, निपाथ मध्यरात्र, महानिशा, महानिट् (श्), महारात्र सर्वाक्षरश्चैत रात्रस्तृतीययामपर्याया ।

१-३२

अपररात्रपर्याया —अपररात्र, अपररात्रक, उच्चन्द्र, पश्चिमरात्र, ब्राह्मरश्चैत रात्रेश्चतुर्थ यामपर्याया ।

रात्रिसमूहप०—गणरात्र, निशागण । इति ।
पक्षिणीप०—पक्षिणी पूर्वापरदिनाभ्या युक्त-रात्रिपर्यायोऽयम् इति ।

गर्भकप०—गर्भकम्, रजनीद्वन्द्वम्, रात्रिद्वयम् ।

कुम्भकुरमादकप०—श्वनिशम्, श्वनिशा ।

अहोरात्रप०—अर्हनिट् (श्), अहोरात्र, दिवा-निट् (श्), दिवारात्रम्, द्युनिट् (श्), द्युरात्रम्, मुहूर्त्तत्रिणात्मक काल ।

दैनदिनप०—दैनदिनम्, दिनेदिने भव इत्यर्थं ।

यामप०—घटीमाल, नाडीमाल, प्रहर, यम, यातुक्, याम, दिनस्य रात्रेश्च तुर्याशात्मक काल ।

अर्द्धप्रहरप०—अर्द्धप्रहर, अर्द्धयम, अर्द्ध-यातुक्, अर्द्धयाम, दिनस्य रात्रेश्चाष्टमाशा-त्मक काल ।

पक्षप०—अर्द्धमास, दल, दलमास, नेममास, पक्ष पञ्चदशाहारात्र, मासखण्ड, मामाङ्क, शकलमाम, पञ्चदशदिवारात्रात्मक काल ।

पक्षभेदो०—(१) शुक्ल, (२) कृष्णश्चैतो द्वो पक्षौ स्यान्नाम् ।

शुक्लपक्षप०—अच्छपक्ष, अज्जदीप्ति, आपूर्ण-माणपक्ष, चन्द्रविषुद्वंषक्ष, दिवाह्वय, धवल-पक्ष पूर्वपक्ष, प्राक्पक्ष, बहुलेतरपक्ष, वल-क्षपक्ष शुक्लपक्ष, सितपक्ष ।

शुक्लवर्णप०—अच्छ, अमल, अर्जुन, अथदात अथलक्ष, उज्ज्वल, कृष्णेतर, गौर, धवल पाण्डुर, पाण्डु, पाण्डुर, पुष्ट्य, वदात, वलक्ष,

३३-६२

विशद, शुक्र, शुक्ल, शुचि, शुभ्र, शुभ्रम् (अ०), श्वेत, श्वेत, सित, हरिण ।

कृष्णपक्षपर्याया—अपरपक्ष, असितपक्ष, कृष्ण-पक्ष, क्षयपक्ष, तमिस्रपक्ष, निशाह्वय, बहुलपक्ष, शुक्लेतरपक्ष श्यामलपक्ष, सितान्यपक्ष, सितेतरपक्ष, ।

कृष्णवर्णप०—प्रद्युम्न, असित, काल, कृष्ण, नील, मेचक, राम, शिति, श्याम, श्यामल ।
मासप०—अहर्षण, दिनमाल, पक्षी, मा (स्), मस, वर्षकोश, वर्षाङ्ग, वर्षाश, वर्षाशक, श्राम ।

मासान्तप०—दिनमालान्त, मासान्त, मामा-वसानम् ।

मासभेदा—(१) चैत्र, (२) वैशाख, (३) ज्येष्ठ, (४) आषाढ, (५) श्रावण, (६) भाद्र-पद, (७) आश्विन, (८) कार्तिक, (९) मार्गशीर्ष, (१०) पीप, (११) माघ, (१२) फाल्गुनश्चेत्येते द्वादशमासा स्युः ।

चैत्रप०—कामसप्त, कामसप्ता, चैत्र, चैत्रिक, फाल्गुनानुज, मधु, मन्मथसप्त, मोहनिक, मोहनिक, वसन्तभास, सुरभिमास ।

वैशाखप०—उच्छ्र, उच्छ्रुन, उत्तर, उत्तर, चैत्रानुज, ज्येष्ठपूर्वज, माघव, राघ, वैशाख, ।
ज्येष्ठप०—आषाढपूर्वज, ईजान, सरकोमल, ज्येष्ठ, ज्येष्ठामूलीय, ज्येष्ठ, वैशाखानुज, शुभ्र ।

आषाढप०—प्रशाढ, अशाढ, आशाढ, आषाढ, आषाढ ज्येष्ठानुज, शुचि, श्रावणपूर्वज ।

श्रावणप०—आषाढानुज, नम (अम) (न), 'सवारा-ना माया कनीयेऽपि' इति 'वैजयन्ती' ।
नभा (अम्) (पु०), नभम, भाद्रपदपूर्वज, श्रावण, श्रावणिक ।

१-३२

भाद्रपदपर्यायाः—आश्विनपूर्वज, नभस्य, नभ-स्यक, प्रौष्ठ, प्रौष्ठपद, भाद्र, भाद्रपद, श्राव-णानुज ।

आश्विनप०—अश्वयुक् (ज्), अश्वयुक् (ज्), आश्वयुज, आश्विन, इष, कार्तिकपूर्वज, भाद्र-पदानुज, भाद्रपदावरज ।

कार्तिकप०—आश्विनानुज, आश्विनावरज, ऊर्ज, कार्तिक, कार्तिकिक, कौमुद, बाहुल, मार्गशीर्ष-पूर्वज, शंल, संर, सेरी (इन्) ।

मार्गशीर्षप०—आग्रहायण, आग्रहायणिक, कार्तिकानुज, कार्तिकावरज, पीपपूर्वज, मार्ग, मार्गशिर, मार्गशीर्ष, वत्सरादि, वर्षमुख, वर्षाघ, सह (अस्) (न०), सहा (अस्) (पु०), हैमन ।

पीपप०—तिष्य, तेष, पुष्य, पीप, माघ-पूर्वज, मार्गशीर्षानुज, मार्गशीर्षावरज, सहस्य, सिद्ध, सैद्ध ।

माघप०—तप (अस्) (न०), तपा (अस्) (पु०), तपस, पीपानुज पीपावरज, फाल्गुन-पूर्वज, माघ, शातर, शानक, ।

फाल्गुनप०—चैत्रपूर्व तपस्य, फल्गुन, फल्गुनाड, फल्गुनाल, फाल्गुनिक, माघानुज, माघावरज, वत्सरान्तक ।

अधिमासप०—अधिकमास, अधिमास, अस्-शान्निमास, मलमास, मलिनमास, मनि-शुक् ।

अधिमासभेदा—(१) समपंसञ्जक, (२) अह-स्पतिमञ्जकश्चेत्येतावधिमासस्य द्वौ भेदौ स्या-ताम् ।

अध्वयिजेप—

अस्मिन्नन्द शममानो भवेत्तत्र द्वावधिमासौ
३३-६३

स्याताम् । क्षयमासाद्योऽधिमास पूर्वः स 'ससर्प-
सञ्जक' सर्वशुभकर्महिं, अर्थात्स्मिन् सर्वशुभ-
कर्म कर्तव्यम् । क्षयमासादुत्तरो भाव्यधिमासस्तु
ग्रहस्पतिसञ्जक, तस्मिन् सर्वशुभकर्म न
कर्तव्यम् ।

क्षयमासपर्याया —ऊनमास क्षयमास, द्विस
क्रान्तिमास, न्यूनमास, ।

सक्रान्तिप०—सक्रम, (पु) सक्रमणम् (न०),
सक्रान्ति (स्त्री०) ।

सक्रान्तिभेदा —(१) विपुवती (मेघ तुला) —
सक्रान्ती, (२) अयन—(कर्क मकर) सक्रान्ती,
(३) पडशीयानन—(मिथुन कन्या-धनु-मीन)
सक्रान्तय, (४) विष्णुपदाह्वया, (वृष-सिंह
वृश्चिककुम्भ) सक्रान्तयश्चेते सक्रान्तीना चत्वा
रो भेदा स्यु । तथा चोक्त रामेण—पडशीत्या
नन चापनयुक्कन्याभ्रये भवेत् । तुलाजो विपुव
विष्णुपद सिहालिगोधटे ।' इति ।

विपुवत्प०—विपुण, विपुवम्, विपुवान्
(मनु०), विपुवत् (त्), विपुवती ।

सम्पातप०—सम्पात (पु०) मिलनस्थानम्
सङ्गम, द्वयो विपुवत्यो अयनयो सक्रान्तयोर्वा
मिलनस्थान सम्पातो ज्ञेय ।

ऋतुप०—ऋतु, काल, बीजम्, सतेरकम्,
समय, मासद्वयात्मक काल ।

ऋतुभेदा —(१) शिशिर, (२) वसन्त, (३)
ग्रीष्म, (४) प्रावृड (प) (स्त्री०), वर्षा
(स्त्री), (५) शरत् (द्), (स्त्री०), (६) हेमन्त-
श्चेते षडृतव स्यु ।

शिशिरप०—कम्पन, कोटन, कोडन, तप
(अस्), तुहिनर्त्तु, शिशिर, शीत, शल ?
शीशिर, शीप, सैप, हिमवृट ।

१-३१

वसन्तपर्याया —इष्म, इष्य, ऋतुराज, कान्त,
कामसख, कुमुमाकर, पिकवा-धव, पिकानन्द,
पुष्पकाल, पुष्यमास, पुष्पसमय, पुष्पसारण,
बलाङ्क, बलाङ्कक, बलाङ्ग, वसन्त, सुरभि ।

ग्रीष्यप०—ग्राखोर, उष्ण, उष्णक, उष्णकाल,
उष्णागम, उष्णोपगम, ऊष्मक, ऊष्मा (अनु),
उष्मागम, ऊष्मायण, ग्रीष्म, धर्म, तप, तपतु,
तपसमय, तापन, निदाघ, पघ, शुचि ।

वर्षेत्तुप०—अब्दकाल, वालोक्षी (इन्), क्षरी
(इन्), घनागम, जलधरमालाकाल, जलार्णव,
तपात्यय, प्रावृट् (प), प्रावृपा, मेघकाल, मेघ-
कालागम, बरिषा (स्त्री व), वर्षेत्तुं, वर्षा,
वर्षाकाल वर्षा (स्त्री व), वर्षी ।

शरद्वप०—कालप्रभात घनान्त, घनात्यय,
प्रावृडवय, मेघान्त, वर्षावसानम्, शरत् (द्),
शरदा ।

हेमन्तत्तुप०—ऊर्मसह, प्रशल (प्रसव),
प्रालय रौद्र, लोध्र, शरदन्त, शरदत्यय,
हिमागम, हेमन्त, हैमन, हैमन्त, ।

गोलप०—गोल । सायनार्कस्य मेपादिपट्टादि
भ्रमणात्मक काल, तुलादिपट्टादिभ्रमणात्मक
कालश्चेति ।

गोलभेदा—(१) उत्तरगोल, (२) दक्षिणगोल-
श्चेती गोलस्य द्वौ भेदौ स्याताम् । उक्त च—
गोली स्त सौम्ययाम्यो क्रिपधदरसभे खेचरे'
इ प्र, ला ।

उत्तरगोलप०—उत्तरगोल, उदग्गोल, दक्षिणैतर
गोल, याम्यान्वगाल, सौम्यगोल, ।

दक्षिणगोलप०—अनुदग्गोल, उत्तरेतरगोल,
उदग्न्यगोल, दक्षिणगोल, याम्यगोल, सौम्ये-
तरगोल, ।

३२-६२

अयनपर्याया.—अयनम् पथ, मार्गं, वर्त्म (अन्), सायनावर्कस्य मकरादिपट्टादिभ्रमणात्मक काल कर्कादिपट्टादिभ्रमणात्मक कालश्चेति ।

अयनभेदौ—(१) उत्तरायणम्, (२) दक्षिणायनम्, चैतावयनस्य द्वौ भेदौ स्याताम् । उक्त च—
'अथायने त नक्रात्कौटाच्च पट्टभे' इति प्र ला ।
उत्तरायणम्—आग्नेयम् उत्तरवर्त्म (अन्), उत्तरायणम्, उदगयनम्, मौम्यायनम् ।

अत्रोदाहरणानि—

'उत्तरपथावलम्बी' (इन्), 'उत्तरमार्गगामी' (इन्), 'उत्तरवर्त्मचारी' (इन्), रविगिति शेष ।
दक्षिणायनम्—प्रतुदगयनम् अपागयनम्, अवागयनम्, दक्षिणवर्त्म (अन्) दक्षिणायनम्, याम्यायनम्, विसर्गं ।

अत्रोदाहरणानि—

'दक्षिणपथावलम्बी' (इन्), 'दक्षिणमार्गगामी' (इन्), 'दक्षिणवर्त्मचारी' (इन्), रविरिति शेष ।

सवत्सरम्—प्रद, अहर्जं, आग्नेय, उर्वट, ऋतुवृत्ति, कालग्रन्थि, परयाणि, माममान, नाममाल, युगान युगान्त्र, वत्म, वत्सर वरिपम् वर्षं (पु० न०), वायव्य, शरत् (द्), (स्त्री०) शारद, श्राम सन्पत् (अ०) सवत् (अ०) सवत्सर, समा (स्त्री), समा (स्त्री० व०) मवतुं हायन (पु० न०) ।

शालिवाहनीयशकवर्षम्—शक, शाक शाकेन्द्रमाल, शालिवाहनीयशक शालिवाहनीयशकान्द ।

कलौ सव्यत्सरारम्भवत्सु नृपनामानि—(१) युधिष्ठिर अयम् ३०४४ वर्षप्रमाणम् (२) विक्रम, स्य १३५ वर्षप्रमाणम्, (३) शालिवाहन, १-३०

अस्य १८००० वर्षप्रमाणम् । (४) विजयाभितन्दन, अस्य १०००० वर्षप्रमाणम् । (५) नागार्जुन, अस्य ४००००० वर्षप्रमाणम् । (६) कल्कि अस्य ८२१ वर्षप्रमाणम् । कलावेत्ते षट् सव्यत्सरारम्भकारकानृपा स्यु ।

वर्षभेदा.—(१) सावनवर्षं, (२) सौरवर्षं, (३) चान्द्रवर्षं, (४) आर्क्षवर्षं, (५) गौरवर्षं—इत्येते वर्षम्य पञ्च भेदा स्यु ।

सावनवर्षम्—सावनवर्षं, सावनाब्द, सावनवत्सर, षट्स्युत्तरशतत्रयदिनात्मक काल ।

सौरवर्षम्—आर्क्षवर्षं ऐनवर्षं, सौरवर्षं, हैलेयवर्षं । पञ्चषट्स्युत्तरशतत्रयदिनात्मक काल ।

चान्द्रवर्षम्—आब्जवर्षं, ऐश्वर्यवर्षं, चान्द्रवर्षं, वैधववर्षं, चतु पञ्चाशदुत्तरशतत्रयदिनात्मक काल ।

आर्क्षवर्षम्—आर्क्षवर्षं, औडववर्षं, धंष्णवर्षं, नाक्षत्रवर्षं । चतुर्विंशत्युत्तरशतत्रयदिनात्मक काल ।

गौरवर्षम्—गौरवर्षं, जैववर्षं, ब्राह्मस्पत्यवर्षं, एत्रषट्स्युत्तरशतत्रयदिनात्मक काल ।

प्रभवविसवत्सरभेदा—(१) प्रभव, (२) विभव, (३) शुक्ल, (४) प्रमोद, (५) प्रजापति, (६) अङ्गिरा (अस्), (७) श्रीमुख, (८) भाव, (९) युवा (अन्) (१०) घाता (त्), (११) ईश्वर, (१२) बहुधान्य (१३) प्रमाथी (इन्) (१४) विष्णु, (१५) वृष, (१६) चित्रभानु, (१७) मुभानु (१८) तारण, (१९) पायिव, (२०) व्यय, (२१) नर्गजित् (त्), (२२) सव्यचारी (इन्), (२३) विरोधी (इन्), (२४) विकृति, (२५) सर, ३३-६२

(२६) नन्दन, (२७) विजय (२८) जय, (२९) मन्मथ, (३०) दुमुख, (३१) हेमलम्ब (म्बी), (३२) विलम्ब (म्बी) (३३) विकारी (इन), (३४) शार्वरी (इन) (३५), प्लव, (३६) शुभकृत् (त्) (३७) शोभन (३८) क्रोधो (इन्), (३९) विश्वावसु, (४०) पराभव (४१) प्लवङ्ग, (४२) कीलक, (४३) सौम्य (४४) माधारण, (४५) विरोधकृत् (त्), (४६) परिधावी (इन), (४७) प्रमादी (इन्), (४८) आनन्द, (४९) राक्षस, (५०) अनल, (५१) पिङ्गल, (५२) कालयुक्त, (५३) सिद्धार्थी (इन्) (५४) रौद्र, (५५) दुर्मति, (५६) कुन्दुभि, (५७) रुधिरोद्गारी (इन), (५८) रक्ताक्षी (इन्), (५९) क्रोधन, (६०) क्षय,—श्चैते प्रभवादय पष्टिसवत्सरा स्यु ।

पञ्चवर्षीययुगभेदा.— (१) संवत्सर (२) परिवत्सर, (३) इडावत्सर, (४) अनुवत्सर, (५) उद्वत्सरश्चैते पञ्चवर्षीययुगभेदा स्यु ।

द्वादशयुगस्वामिनामानि— (१) विष्णु, (२) जीव (३) शक्र, (४) अग्नि, (५) त्वष्टा (ष्टृ), (६) अहिबुध्न्य, (७) पितर (तृ), (८) विश्वेदेवा, (९) सोम, (१०) इन्द्राग्नी, (११) नासत्यो, (१२) भगश्चैते द्वादशयुगस्वामिन स्यु ।

पैत्रपर्याय —पैत्र (पु०), मानुषेण मासेर्नक पितृणामहोरात्रात्मक काल ।

दैवतप०—दैवत (पु०), मानुषेण वर्षेणको देवानामहोरात्रात्मक काल ।

दिव्यवर्षप०—दिव्यवर्षम् (न०), देवताना पष्ट्यधिकशतत्रयाहोरात्रात्मक काल ।

१-३२

दिव्ययुगपर्याय —दिव्ययुगम्, (न०), दिव्यंद्वादशसहस्रवर्षेमानुपचतुर्युगस्यात् ।

दैवयुगप०—दैवयुगम् (न०) मानुषाणा कृता-दियुगचतुष्टयात्मक काल ।

युगभेदा—(१) सत्यम्, (२) त्रता, (३) द्वापर, (४) कलिश्चैते युगस्य चत्वारो भेदा स्यु ।

सत्यपर्याया —कृतम्, सत्यम्, सत्ययुगम्, सौम्यम् चैतानि क्लीबलिङ्गानि स्यु ।

त्रेताप०—अग्नाधी, त्रेता, विसर्जिका चैताः स्त्रीलिङ्गा स्यु ।

द्वापरप०—आग्नेय, द्वापर, यज्ञियश्चैते पुल्लिङ्गा स्यु ।

कलिप०—कर्मयुगम् (न०), कलि, (पु०), कलियुगम् (न०) भर्भरक पुष्य (उभो पुसि) ।

कल्पप०—कल्पो (पु० द्वि०), ये द्वे देवे युगसहस्रे तो नृणा कल्पो स्थितिप्रलयकालावित्यय ।

ब्राह्मप०—ब्राह्म, (पु०), देवे द्वे युगसहस्रे एको ब्रह्मणोऽहोरात्रात्मक काल ।

मन्वन्तरप०—मन्वन्तरम् (न०), दिव्याना युगाना या एकसप्ततिरेकाधिका सप्तति तन्मन्वन्तरम् ।

तदुक्तमभरेण—

‘मन्वन्तर तु दिव्याना युगानामेकसप्तति ।’ इति अ० ४।२२

मयेनापि—

‘युगाना सप्तति संका मन्वन्तरमिहोच्यते ।’ इति सू० सि० १।१८

मनुभेदा—(१) स्वायम्भुव, (२) स्वारोचिप, (३) उत्तम (औत्तमि), (४) तामस (तामसि), (५) रैवत, (६) चाक्षुप, ३३-६०

(७) वेवस्वत, (८) सार्वणि, (९) दक्षसार्वणि, (१०) ब्रह्मसार्वणि, (११) धर्मसार्वणि, (१२) रुद्रसार्वणि, (१३) रोच्य (देवसार्वणि), (१४) भौत्य (इन्द्रसार्वणि), इत्येते चतुर्दश भनव स्युः ।

प्रलयपर्याया — कल्प कल्पान्त (कल्पसंहार), क्षय, जगत्क्षय, जिहानक, दैनन्दिन, परान्त, परिवर्त, परीवर्त, भूतप्लव, महाप्रलय, महासुप्ति, युगान्त (युगसंहार), लोकक्षय, सवर्त, संहार; समसुप्ति, सर्वनाशन ।

प्रतिसर्गप० — प्रतिसञ्चार, प्रतिसर्ग, प्रलय, संहार ।

कालान्यभेदा — (१) पूर्वाह्ण, (२) मध्याह्ण, (३) सायाह्ण, (४) पूवरात्र, (५) मध्यरात्र, (६) अन्यरात्र । एते कालस्य षड्भेदा स्युः ।

कालान्यभेदा — (१) भूतम्, (२) वर्त्तमानम्, (३) भविष्यत्, इत्येते कालस्य त्रय प्रभेदा स्युः ।

भूतकालपर्याया — अतीतकाल, गतकाल, भूतकाल, यातकाल, वृत्तकाल, व्यतीतकाल ।

वर्त्तमानकालप० — अतीतानागतभिन्नकाल, अद्यतनम् अधुनातनम्, इदानीन्तनम्, वर्त्तमान, वर्त्तमानकाल । (आरब्धात्परिसमाप्तिवर्त्तमानकाल) ।

भविष्यत्कालप० — अनागतम्, उदकं भविष्यम्, भविष्यत्, भावी (इन), श्वस्तनम् ।

सद्य फलप० — सादृष्टिकम्, सासृष्टिकम् यत्सद्य फल तत् ।

वर्त्तमानकालफलप० — तत्काल, तदात्वम्, तात्कालिकम् वर्त्तमानकालफलम् ।

१-२६

आगामिकालफलपर्याया — आगामिकालफलम्, आयति (द्युभोत्तर काल), उदकं (उत्तर भाविफल स), एष्यत्कालीनफलम्, भाविकर्मफलम्, भाविफलम् ।

उप कालप० — ग्रहमुंखम्, उप (असु) (न०), प्रत्युप (पु०), शेषपर्यायास्तु प्रभाते द्रष्टव्या ।

अस्य निर्णयो यथा—

‘पञ्चपञ्च उप काल’ इति देवीभागवतम् । पञ्चपञ्चाशदष्टिकोत्तरमुप काल । अथवा— होराद्वयात्मकरात्रिशेषकाल ।

ब्राह्ममुहूर्त्तप० — ब्राह्ममुहूर्त्त, स यथा— अरुणोदयकालस्य प्रथमदण्डद्वयात्मक काल ।

मदनपारिजाते तु—

‘शेषार्द्धप्रहरो ब्राह्मो मुहूर्त्त’ । इति ।

तत्रापि—

‘सूर्योदयात्प्रागर्द्धप्रहरे यौ द्वौ मुहूर्त्तौ’ । तत्राद्यो ब्राह्म, द्वितीयो रौद्र ।

यत्लक्ष्यम्—

‘ब्राह्मे मुहूर्त्त उतिष्ठेत’ इति वाग्भट । ‘ब्राह्मे मुहूर्त्त किल तस्य देवी’ इति रघु—५।३६ ।

अरुणोदयकालपर्याया — अरुणोदयकाल, ब्राह्ममुहूर्त्त । सूर्योदयात्पूर्वं मुहूर्त्तद्वयात्मक काल ।

स यथा—

‘रजनीशेषयामस्य शेषार्द्धमरुणोदय’ । इति ।

अपि च—

‘चतस्रो घटिका प्रातररुणोदय उच्यते’ इति ।

३०-५७

देवीभागवते तु—

‘सप्तपञ्चारुणोदय’ इति । इह सप्तपञ्चाशद् घटिकोत्तररुणोदय अथवा—सद्वादशनिमेष-होरात्मकरात्रिशेषकाल इत्यथ ।

गोधूलिकालप०—गोधूलि (पु०) गोधूलिकाल (पु०), गोधूली (स्त्री०), गोपाशु (पु०), गोरज (अस्) (त०), गोरेणु (पु० स्त्री०) ।

अथ कालविशेष, स तु ऋतुवशेन ज्ञेय ।

स यथा—

‘हेमन्तशिशिरयोर्मृदुता प्राप्तपिण्डीभूताकंकाल ।
श्रीध्मेऽर्द्धास्ताकंकाल । वर्षाशरद्वसन्तेष्वस्तगतार्क
कालो गोधूली, एषा तु विवाहे शस्ता ।

ह्योऽव्ययप०^१—ह्य (अस्) (अ०),
गतेऽहनीत्यर्थं ।

इवोऽव्ययप०^२—इव (अस्) (अ०) आगामिन्य
हनीत्यर्थं ।

अद्यश्वोऽव्ययप०^३—अद्यश्व (अस्) (अ०),
कालविशेष ।

अद्यतनप०^४—अद्यतन (पु०), कालविशेष ।

स यथा—

‘अतीतरात्रेरन्त्ययामद्द्वयेन आगामिरात्रराद्यया
मद्द्वयेन च सहितो दिवस ।

अनद्यतनप०^५—अनद्यतन (पु०), कालविशेष
वर्त्तमानदिवसरहितसमय अद्यतनभिन्न काल
१-२४

ऐवमप०^६—ऐवम (अस्) (अ०), वर्तमान
वत्सर ।

परुत्प०^७—परुत् (त) (अ०), पूर्ववत्सर । १-२५

परारिप०^८—परारि (अ०) पूर्वतरवत्सर,^९
गततृतीयवष ।

इतरद्युप०^{१०}—इतरद्यु (स्) (अ०), अन्यदिनमग

अद्याव्ययप०^{११}—अद्य, अद्यत्वे, अधुना, इदानीम्,^{१२}
एतर्हि सम्प्रति साम्प्रतम् । एतेऽव्यया सन्ति । १

सद्योऽव्ययप०^{१३}—अकस्मात् एकपदे, सद्य (स),
सपदि, सहसा । एतेऽव्यया सन्ति । २

सदाऽव्ययप०^{१४}—अजसम, अनिशम, शश्वत्
(स) सदा, सतत, सना, सनात् (त), सर्वदा ।
एतेऽव्यया सन्ति ।

मुहुःरव्ययप०^{१५}—अभीक्षणम्, असकृत् पुन (र),
पुन पुन (र्), भूय (स) मुहु (स),
मुहुर्महु (स्) एतेऽव्यया सन्ति । ३

एकदाऽव्ययप०^{१६}—एकदा, युगपद् (द्), उभाव
व्ययी स्त ।

तदाऽव्ययप०^{१७}—तदा, तदानीम् तर्हि । एतेऽव्यया
सन्ति । ४

यदाऽव्ययप०^{१८}—यदा यर्हि । (उभावव्ययीस्त) ।
कदाऽव्ययप०^{१९}—कदा, कर्हि । (उभावव्ययीस्त) ।

कदाचनऽव्ययप०^{२०}—कदाचन, कदाचित् कर्हिचित्
जातु । (एतेऽव्यया सन्ति) ।

२५-४८

(१) गतदिन (२) जाने वाला दिन (३) आजकल (४) आज का आज की वस्तुएं
आधुनिक, (५) आज का दिन नहीं जो आज का नहीं (६) ऐसी ऐसी (७) गतवष (८) गत
तृतीयवष, परार (९) अ यदिन दूसरे दिन (१०) वर्तमानदिन इस समय, (११) तत्काल, तत्क्षण
जसी समय । (१२) नित्य हमेशा (१३) बार बार, (१४) एक ही समय में (१५) तब, उनी
समय (१६) जब जिस समय (१७) कब किस समय (१८) किसी समय में ।

इह प्रसङ्गात्केचिदव्ययाः कथ्यन्ते—
कुत्राव्ययप०—कुत्र, क्व, (उभावव्ययो स्तः) ।

कुत्रचित्प०—कुत्रचित् (अ०) ।

क्वचनप०—क्वचन, क्वचित्, (उभावव्ययो स्तः) ।

क्वापिप०—कुत्रापि (अ०) ।

क्वापिप०—क्वापि (अ०) ।

किञ्चनप०—किञ्चन, किञ्चित् । (उभावव्ययो स्तः) ।

अत्रप०—अत्र, इह, (उभावव्ययो स्तः) ।

इत्यम्प०—इत्यम्, एवम्, (उभावव्ययो स्तः) ।

मियःप०—अन्योन्यम् (त्रि०), इतरेतरम् (त्रि०), परस्परम् (अ०), मियः (म्) (अ०) ।

याप०—अथवा, अन्यतरस्याम्, आहो, उत, उताहो, किम्, किमु, किमुत्, किमुत, किभूत, किवा, यदि वा, यद्वा, वा, विभाषा । एते सर्वेऽव्ययाः सन्ति ।

पृथक्प०—पृथक् (अ०), भिन्नः, अन्यत्रसंगतः, असकीर्णः ।

इति ज्योतिषशब्दकोषे द्वितीयः

कालवर्गः समाप्तः

—:०:—:०:—

पर्ववर्गः ।

पर्वपर्यायाः—उत्सवः, उद्भवः, उद्भवः, क्षणः,

(एते पुंस्ति), पर्वं (भन्) (न०), महः (पुं०) ।

१-२२

वार्षिकपर्वभेदाः । तत्राऽऽदी चैत्रशुक्लपक्षीयपर्व-
नामानि—

(१) शुक्लप्रतिपदि—कल्पादिः, नवरात्रारम्भः,
वसन्तारम्भः, आरोग्यप्रतिपद्व्रतम्, विद्याव्रतम्,
तिलकव्रतम्, रोटकव्रतम् ।

(२) तत्र तृतीयायाम्—मन्वादिः, भस्त्रजयन्ती,
गौरीव्रतम्, सौभाग्यशयनव्रतम्, मनोरथव्रतम्,
अरुन्धतीव्रतम् ।

(३) तत्र पञ्चम्याम्—कल्पादिः ।

(४) तत्र अष्टम्याम्—भवान्युत्पत्तिः । शीतला-
ष्टमी । बुधाष्टमी ।

(५) तत्र नवम्याम्—रामनवमी (रामजयन्ती),
सा मध्याह्नव्यापिनीग्राह्या; तत्र रामनामलेखन-
व्रतम् ।

(६) तत्र एकादश्याम्—लक्ष्मीकान्तदोलोत्सवः;
कामदेकादशी ।

(७) तत्र द्वादश्याम्—वामनद्वादशी; एषा-
वाराहपुराणोक्ता ।

(८) तत्र त्रयोदश्याम्—अशोकत्रिरात्रव्रतम्,
मल्लिकार्जुनधवनम् ।

(९) पूर्णिमायाम्—मन्वादिः, हनुमज्जयन्ती,
वैशाखस्नानारम्भः, तस्याः पर्याया यथा—वर्दनी,
काममहः, कामिमहः, बूर्दना, बूर्दनी, चैत्रपूर्णिमा,
धन्त्री, मदनध्वजा, मदनोत्सवः, मधुव्रतम्, वामन्ती,
सुवसन्तः, सुवसन्तकः स्मरोत्सवः ।

यंशाखासितपक्षीयपर्वनाम—

(१०) तत्र बहयिग्येकादशी ।

२६-२२

(१) बह्नी (२) विसो स्थान भे, (३) विसो समय भे, (४) बह्नी भी, (५) बभी, (६) अस्प,
(७) बह्नी (८) इति प्रकार से (९) परस्पर, (१०) अथवा वा, विद्वत्, (११) अलग-अलग, जुवा ।

येशास्त्रयुक्तपक्षीयपर्वनामानि—

(३) तत्र तृतीयायाम्—वल्पादि, अश्वत्थतृतीया, परशुरामजयन्ती ।

(७) तत्र सप्तम्याम्—गङ्गासप्तमी ।

(११) तत्र मोहिग्न्येकादशी ।

(१२) तत्र जामदग्न्यद्वादशी ।

(१३) तत्र त्रयोदश्याम्, गुज्रदेशे काशीव्रतम्, मपामार्गदन्तधावनम् ।

(१४) तत्र चतुर्दश्याम्—नृसिंहजयन्ती ।

(१५) तत्र पूर्णिमायाम्—नृमंजयन्ती, जलकुम्भ-दानम् । तस्या. पर्यायो—विश्वविस्ता, वंदासी ।

ज्येष्ठासितपक्षीयपर्वनामानि—

(११) तत्र अपरैकादशी ।

(३०) तत्र भावुकाऽभावास्या ।

ज्येष्ठासितपक्षीयपर्वनामानि—

(३) तत्र तृतीयायाम्—रमाव्रतम् ।

(१०) तत्र दशम्याम्—गङ्गोत्पत्ति, दशहरा ।

(११) तत्र निजलंकादशी ।

(१२) तत्र रामद्वादशी ।

(१३) तत्र त्रयोदश्या निगुण्डीदन्तधावनम् ।

(१५) तत्र पूर्णिमायाम्—मन्वादि, तस्या. पर्याया—

उपनिवेशिनी, ज्येष्ठी, ज्येष्ठी, वटसावित्री ।

आषाढासितपक्षीयपर्वनाम—

(११) तत्र योग्न्येकादशी ।

आषाढासितपक्षीयपर्वनामानि—

(१२) तत्र कृष्णद्वादशी ।

(१३) तत्र त्रयोदश्या नारङ्गदन्तधावनम् ।

(१५) तत्र गुरुपूजा, तस्या. पर्याया—आषाढी, वृत्रिमाचारी, गुरुपूर्णिमा ।

आषाढासितपक्षीयपर्वनामानि—

(२) तत्र द्वितीयायाम् अमून्ययनम् ।

(४) तत्र चतुर्थ्याम् सङ्कष्टचतुर्थीव्रतम् ।

(७) तत्र सप्तम्याम्—शीतलाव्रतम् ।

(११) तत्र कार्तिकेकादशी ।

आषाढासितपक्षीयपर्वनामानि—

(१) तत्र प्रतिपदि—नक्तव्रतारम्भ, रोटकव्रतम्, सुवृत्तव्रतम्, स्वर्णगौरीव्रतम् ।

(३) तत्र मधुश्रवातृतीया ।

(४) तत्र चतुर्थ्याम्—वपदिविनायकव्रतम्, दूर्वा-गणपतिव्रतम् इदं कार्तिके या ।

(५) तत्र नागपञ्चमी ।

(६) तत्र वषणपष्टी ।

(७) तत्र सप्तम्याम्—शीतलापूजनम् ।

(८) तत्र दुर्गाष्टमी ।

(१०) तत्र दशम्याम्—वलिभयन्ती ।

(११) तत्र पुनर्देवादश्या ।

(१२) तत्र द्वादश्याम्—विश्वानरम्भ, दधिघ्ननम्, बुद्धद्वादशी ।

(१३) तत्र त्रयोदश्याम्—नारङ्गदन्तधावनम् ।

(१५) तत्र पूर्णिमायाम्—ग्याश्वयनम्, अस्या. पर्याया आषाढी द्विवेदिनी, कृषिपर्वणी ।

आषाढासितपक्षीयपर्वनामानि—

(११) तत्र अर्जकादशी ।

(३०) तत्र छमावास्यायाम् — पिठोरीव्रतम्, अस्याः पर्यायः—कुराग्रहणी ।

भाद्रपदसितपक्षीमपर्वनामानि—

(१) तत्र प्रतिपदि—नष्टव्रतशान्तिः ।

(३) तत्र तृतीयायाम्—मन्वादिः, हरितालिका तद्व्रतञ्च ।

(४) तत्र चतुर्थ्याम्—स्यमन्तकः, सिद्धिविनायकव्रतम् ।

(५) तत्र ऋषिपञ्चमी, नागपञ्चमी, नागदष्टपञ्चमी ।

(६) तत्र षष्ठ्याम्—चलिताव्रतम्, महाचम्पाव्रतम् ।

(७) तत्र सप्तम्याम्—मुक्ताभरणव्रतम्, महालक्ष्मीसप्तमी ।

(८) तत्र अष्टम्याम्—महालक्ष्मीव्रतम्, दूर्वाष्टमीव्रतम्, ज्येष्ठाव्रतम् ।

(९) तत्र नवम्याम्—दुःखनवमीव्रतम् ।

(११) तत्र पर्वकादशी ।

(१२) तत्र द्वादश्याम्—दुग्धव्रतम्, कल्किद्वादशी, जयाद्वादशी, विष्णुशुद्धसप्तः, अस्या श्रवणमे—श्रवणद्वादशी, वामनश्रवणती, वामनजयन्तीव्रतम्, अस्याः पर्यायाः—इन्द्रध्वजः, इन्द्रमहोत्सवः, इन्द्रस्योत्सवः, ध्वजोत्थानम्, शक्रध्वज, शक्रध्वजोत्सवः, शक्रोत्सवः, शक्रोत्थानम् ।

(१३) तत्र त्रयोदश्याम्—करुणोदन्तधावनम् ।

(१४) तत्र चतुर्दशी, उमामहेश्वरव्रतम्, नष्टदोरफम् ।

(१५) तत्र पूर्णिमायां श्राद्धारम्भः, अस्याः १-२९

पर्यायो प्रोष्ठपदी, गाङ्गी ।

श्राद्धिवासितपक्षीयपर्वनामानि—

(४) तत्र चतुर्थ्यां दशरथललिताव्रतम् ।

(६) तत्र षष्ठ्याम्—कपिलाषष्ठी ।

(११) तत्र इन्दिरकादशी ।

(१३) तत्र त्रयोदश्याम्—कलियुगादिः ।

(३०) तत्र चतुर्दश्यायां, अस्या गजच्छायापर्व (अन्) ।

श्राद्धिवासितपक्षीयपर्वनामानि—

(१) तत्र प्रतिपदि—नवरात्रारम्भः, नवरात्रव्रतम्, मातामहृथादम् ।

(५) तत्र उषाङ्गललितापञ्चमी ।

(७) तत्र सप्तम्यां सरस्वतीपूजनम्, वित्त्वशाखापूजनम्, कालरात्रिसप्तमी ।

(८) तत्र अष्टम्याम्—महारात्रिः, महाष्टमी, अशोकाष्टमी ।

(९) तत्र नवम्याम्—मन्वादिः, भद्रकालीव्रतम् ।

(१०) तत्र दशम्याम्—बौद्धजयन्ती, विजयादशमी ।

(११) तत्र पाशाङ्कुशिकादशी ।

(१२) तत्र पचनाभद्वादशी ।

(१३) तत्र त्रयोदश्याम्—कङ्कलीदन्तधावनम्, गुर्जरे तु गोत्रिरात्रव्रतम् ।

(१५) तत्र पूर्णिमायाम्—नवान्नभक्षणम्, जागरीव्रतम्, अस्याः पर्यायाः—श्राद्धिनी, श्राद्धिला, शारदी, सरस्वती, धूतपूर्णिमा, कोजागरः, शरत्पर्व (अन्), कोमुदीवारम् ।

कार्तिकासितपक्षीयपर्वनामानि—

(४) तत्र चतुर्थ्यां, एषा तु दक्षिणदेशे श्राद्धिने ।

(६) तत्र स्कन्दपष्ठी ।

(११) तत्र रमैकादशी ।

(१२) तत्र द्वादश्याम्—गोवत्सपूजा ।

(१३) तत्र यमत्रयोदशी ।

(१४) तत्र नरकचतुर्दशी ।

(३०) तत्र अमायाम्—दीपमाला, लक्ष्मीपूजा, लक्ष्मीव्रतम्, बलिराज्योत्सवश्च, अस्याः पर्यायाः—दीपमाला, दीपमालिका, दीपाली, दीपावली, बलिपर्व (अन्), यक्षनिट् (ष्), यक्षरात्रिः ।

कार्तिकसितपक्षीयपर्वनामानि—

(१) तत्र प्रतिपदि — बलिराजः, अन्नकूटः, पुष्करयोगः ।

(२) तत्र यमद्वितीया, भ्रातृद्वितीया ।

(७) तत्र सप्तम्याम्—कल्पादिः ।

(८) तत्र गोपाष्टमी ।

(९) तत्र नवम्याम्—कृतयुगादिः, अक्षयनवमी, कूर्माण्डनवमी । तत्र नवमीत एकादश्याम्—तुलसीविवाहः ।

(११) तत्र प्रयोधिन्येकादशी, भीष्मपञ्चकव्रतम् ।

(१२) तत्र द्वादश्याम्—मन्वादिः, नारायणद्वादशी ।

(१३) तत्र त्रयोदश्याम्—शनिप्रदोषव्रतम्, पक्षव्रतम्, गुर्जरदेशे तु कालीव्रतम्, कादम्बदन्तधावनम् ।

(१४) तत्र वैकुण्ठचतुर्दशी ।

(१५) तत्र पूर्णिमायाम्—त्रिपुरोत्सवः, मन्वादिः । अस्याः पर्यायाः—अरिश्रणी, कार्तिकी, धेनुकी, वत्सरान्तः ।

१-२९

मार्गशीर्षसितपक्षीयपर्वनामानि—

(३) तत्र तृतीयायाम्—सौभाग्यसुन्दरीव्रतम्, तपसि वा ।

(८) तत्र कालभैरवाष्टमी, कृष्णाष्टमी ।

(११) तत्र उत्पत्येकादशी, अस्यां वैतरणीव्रतम् ।

(३०) तत्र अमायाम्—गौरीतपोव्रतम्, महाव्रतम् ।

मार्गशीर्षसितपक्षीयपर्वनामानि—

(५) तत्र नागपञ्चमी ।

(६) तत्र चम्पापष्ठी ।

(९) तत्र नवम्याम्—कल्पादिः ।

(११) तत्र मोक्षदैकादशी ।

(१२) तत्र मत्स्यद्वादशी ।

(१३) तत्र त्रयोदश्याम्—पिप्पलदन्तधावनम् ।

(१४) तत्र चतुर्दश्याम्—पिशाचमोचनश्राद्धम् ।

(१५) तत्र पूर्णिमायाम्—दत्तजयन्ती, द्वात्रिंशी-पोणिमाव्रतम् । अस्याः पर्यायाः—आग्रहायणी, आग्रायणी, मार्गशीर्षी, मार्गी शङ्कुमूली ।

इह केशवे—

'मृगशीर्षयुतामार्गशीर्षे स्यादाग्रहायणी । इति ।

वैजयन्त्यां तु विशेषः—

'भासाख्या कूर्चनक्षत्रयोगश्च गुरुणा यदा । महा-
प्रहायणीत्याद्यास्त एव तिथयः क्रमात् ।' इति ।

पोषसितपक्षीयपर्वनामानि—

(११) तत्र सफलैकादशी ।

(१२) तत्र सुल्पाद्वादशी ।

(३०) तत्र अमायाम्—अर्द्धोदयव्रतम् ।

पोषसितपक्षीयपर्वनामानि—

(११) तत्रैकादश्याम्—मन्वादिः, पुत्रदैकादशी ।

(१२) तत्र कूर्मद्वादशी ।

(१३) तत्र त्रयोदश्याम्—श्रीदुम्बरदन्तधावनम् ।

३०-६०

(१५) तत्र पूर्णिमा—अस्याः पर्यायाः—मीरी, महिषी; माता (तृ) । केशवे तु—'पुष्यपुक्ता पौर्णमासी मासे पीपी च सा पुनः।' इति ।

माघासितपक्षीयपर्वनामानि—

(४) तत्र सङ्कष्टहरचतुर्थी, अङ्गारकचतुर्थी ।
(११) तत्र पट्टिलैकादशी ।
(३०) तत्र अमायाम्—द्वापरादि ।

माघसितपक्षीयपर्वनामानि ।

(१) तत्र प्रतिपदि—वल्लभजयन्ती ।
(४) तत्र तिलचतुर्थी । तस्याम्—गौरीव्रतम्, वरदव्रतम् ।

(५) तत्र पञ्चम्याम्—वसन्तपञ्चमी ।
(६) तत्र सूर्यपञ्ची ।
(७) तत्र सप्तम्याम्—मन्वादिः, अचलासप्तमी, पुत्रसप्तमी, रथसप्तमी ।

(८) तत्र भीष्माष्टमी ।
(९) तत्र द्रोणनवमी ।
(११) तत्र ज्यैष्ठादशी ।
(१२) तत्र वराहद्वादशी, भीष्मद्वादशी ।
(१३) त्रयोदश्याम्—कल्पादिः । गुर्जरे तु कालीव्रतम् । न्यग्रोधदन्तवावनम् ।

(१५) तत्र पूर्णिमा, अस्याः पर्यायो—अग्नि-पूर्णिमा, माघी ।

फाल्गुनासितपक्षीय पर्वनामनी—

(११) तत्र विजयैकादशी ।
(१४) तत्र चतुर्दश्याम्—शिवरात्रिव्रतम्, सा तु निशीथव्यापिनी ग्राह्या ।

फाल्गुनासितपक्षीयपर्वनामानि—

(१) तत्र प्रतिपदि—होर्लकारम्भम् ।
१-२६

(८) तत्र होलाष्टमी ।

(११) तत्र ग्रामलकी (ग्रामर्दी)-एकादशी ।
(१२) तत्र गोविन्दद्वादशी, वाराहे, तु नवैतद्-द्वादशी ।

(१३) तत्र त्रयोदश्याम्—वादेरदन्तवावनम् ।
(१५) तत्र पूर्णिमायाम्—मन्वादिः । होलि-कोत्सवः ।

अस्याः पर्यायाः—दाण्डपाता, फाल्गुनी, वसन्तो-त्सवः, हुताशनी, होला, होलाका, होलिका, होली ।

एतया पूर्णिमया सलग्ना याः प्रतिपत्तस्या-पर्याया—धूमिमहः, पासुमहः, रजोमहः, रेणुमहः (धुलेण्डी इति भाषा) ।

चैत्रासितपक्षीयपर्वनामानि—

(११) तत्र पापमोचन्यैकादशी ।
(१३) तत्र त्रयोदश्याम्—महाव रुणीव्रतम्, महामहावारुणीव्रतम्, शनिप्रदोषव्रतम्, पक्ष-प्रदोषव्रतम् ।

(३०) तत्र अमायाम्—मन्वादिः ।
यस्मिन्नब्देऽधिमासस्तस्य पक्षद्वयोः कमलैकादश्या । मत्तान्तरेतु अधिके सिते 'पश्चिनी' । असिते 'परमा' इति ।

प्रतिमासे पञ्चपर्वभेदाः—

(१) कृष्णचतुर्दशी, (२) कृष्णाष्टमी, (३) अमा-वास्या, (४) पूर्णिमा, (५) रविसंक्रान्तिदिने, चैत्रानि पञ्च पर्वाणि स्युः ।

यदुक्त मदीयज्योतिस्तत्त्वे—१६-७ ३१४ ।

'भूतकृष्णाष्टमीदर्शकाः संक्रान्तिवासराः ।

भानोरेतानि पर्वाणि पञ्च सत्सु विवर्जयेत् ।

३०-५८

इति ।

पञ्चाङ्गे ये वार्षिकफलाधिकारिणस्तेषां नामानि—
यथा—(१) सब्वत्सर, (२) राजा (ग्रन्),
(३) मन्त्री (इन्), (४) सस्याधिप, (५)
पश्चिमघान्येश, (६) मेघेश, (७) रसाधिप,
(८) नीरसेश, (९) फलेश, (१०) धनेश,
(११) दुर्गेश (१२) महावर्षा, (१३) युव-
राज, (१४) धनेश, (१५) अग्नेश,
(१६) करणाधिप, (१७) ग्रहेश, (१८)
मेघराज, (१९) नागराज, (२०) वायुराज,
(२१) वर्षाधान्यादय, (२२) आर्द्राप्रवेश,
(२३) गुरुचार, (२४) शनिचार, (२५)
वानजिह्वा, (२६) रोहिणीवास, (२७) जग-
ल्लग्नम् (२८) वर्षलग्नम्, (विशोत्तरीमतेन,
अष्टोत्तरीमतेन वा (२९) प्राय (लाभ),
(३०) व्यय, 'एषामानयनविधिस्तु' मकरन्द
कल्पलतादिषु, द्रष्टव्य । इति ।

इति श्रीमुकुन्ददेवज्ञाविरचिते ज्योतिषशास्त्रकोषे
तृतीय पर्वबर्गं समाप्त ।

— ० — ० —

राशिबर्गः—

राशिपर्याया.—ऋक्षम, क्षेत्रम्, गृहम्, भम्, भव
नम्, एते वलीवलिङ्गा स्फु, राशि (पु०),
(अवमण्डलाकांशो राशिर्बोध्य ।

राशिभेदा—(१) मेघ, (२) वृष (३)
मिथुन, (४) कर्क, (५) सिंह, (एते
पुल्लिङ्गा), (६) कन्या, (७) तुला, (उभौ
स्त्रीलिङ्गौ), (८) वृश्चिक (पु०), (९)
१-२६

धनु (पु) (न०), (१०) मकर, (११)
कुम्भ, (१२) मीन, (एते पुल्लिङ्गा)
इत्येते द्वादशराशय सन्ति ।

मेघपर्याया—(०) अज, श्वि, श्राव,
क्रिय, छाग, पशु वस्त मेढ, मेड, विद्व,
वृष्णि शुभ (३) आदिम उरण, उरम,
ऊर्णायु, एडक, छगल, तुवुर, तुम्बुर, प्रथम,
(४) छगलक, मुख्यतम ।

वृषप०—(१) गौ (गो), भ, (२)
उक्षा (ग्रन्), उख, गोप, भद्र, वृष, वही
(इन्) (३) अनड्वान् (अनुडुह), ऋषभ,
उक्षक, ककुभान् (मतु०), गोकुल, गोपति,
तावुरि, ताबुरु, द्वितीय पुङ्गव, वृषभ, गोर-
मण, वलीवर्द, सौरभेय, (५) वलीवर्दक ।

मिथुनप०—(१) युक् (ज्), (२) काम,
जित्त, द्रन्द, न्युक (ज्), यमम् युगम्,
युग्मम्, वीणा, (३) जतुम, जितुम, जुतुम,
तृतीय न्युग्म, मन्मथ, मिथुन, युगलम्,
वल्लकी, विपञ्ची, वैणिकम्, स्त्रीपुस, (४)
नमिथुनम्, वीणाघर, वीणावाद, (५) नर-
मिथुनम्, वीणा, वैणिकम् ।

कर्कप०—(२) कर्क, कर्की (इन्), कीट,
कूर्म, चान्द्रम् (३) कटक, ककट, कुलिर,
कुलीर, चतुर्थ, चन्द्रभम्, विष्टुभम्, (४) कटक-
भम्, कर्कटक, कर्काटक, शशाङ्कभम्, पोडशाधि,
(५) अतत्यशत्रु, चतुर्थराशि, चन्द्रभवनम्,
जम्बालनीड पोडशापाद, सलिलचर, (६)
अतत्यशात्रव, अतत्यसपत्न, पोडशाचरण ।
३१-३०

तिहपर्यायाः—(२) लेय, सिंह, हरि, (३) इन-
भम्, केसरी (इन्), द्विपारि पञ्चम, पञ्चा-
स्य, मृगद्विद् (प्), मृगराद् (ज्), मृगारि,
मृगेन्द्र, मृगेश, रविभम्, वनप, ह्य्यस, (४)
इभरिपु, कण्ठीरव, करिरिपु, करिवैरी (इन्),
काननेश, चित्रकाथ, द्विपारिभम्, नखायुध,
पञ्चनक्ष पञ्चमभम् पञ्चवानन, पुण्डरीक,
मृगदृष्टि, मृगराज, मृगरिपु मृगाधिप,
मृगाराति, मृगाशन, (५) इभजिघामु, पाणि-
जामुध, वनजवन, वारणवैरी (इन्), (६)
करिकुलरिपु, (७) सिन्धुरवैरिराशि ।

कन्याप०—(१) स्त्री. (२) कन्या, वान्ता, तन्वी,
नारी, बाला, भीरु योषा, योषित् (त्), रामा,
वधू, वशा, वामा, पष्ठ, पष्ठी, सुता, (३)
अङ्गना, अत्रला, एणाक्षी, कन्यका, कन्यात्म,
फलद्व् (स्), कामिनी, कुमारी, तरुणी, दयिता,
दारिका पाथेय, पाथोन, प्रमदा, बालिका,
भामिनी, महिला, महेला, मानिनी, मृगाक्षी,
मृगोद्व् (स्), युवति, योपिना, रमणी, ललना,
वधूटी वधूटी, वनिता, वणिनी, सुन्दरी, सुमुखी
(४) अभिरामा, कन्यात्मक, कुमारिका,
कुरङ्गीद्व् (स्), जलजाक्षी, नितम्बिनी पाथो-
नक, सोमन्तिनी, सुलोचना, सुवासिनी, हरिण-
द्व् (स्), (५) एणनयना, पञ्चदलाक्षी, मृग-
नयना, मृगलोचना, वामलोचना हरिणेक्षण
(६) कुरङ्गनयना, कुरङ्गलोचना, प्रतीपदसिनी,
वामबिलोचना ।

तुलाप०—(२) जूष, तुल, तुला, तुली, तूल, ?
(१) तौसि, तौली (इन्), घट, पिचु दूकम्,
१-२९

वणिक् (ज्), (३) तुलक, तुलभृत्, तुलाभृत्,
तूलभृत्, तौलिक, नैगम., वणिज, वाणिज,
मत्तम, (४) आपणिक, तुलाधर, घटगति,
पण्याजीव, वैदेहक, सार्थवाह, (६) क्रय-
विक्रयक, वणिगधिपति ।

वृश्चिकप०—(२) अलि, अली (इन्), अलि,
कीट, कोपि, कौपी (इन्), कौप्यं, द्रोण,
भृङ्ग, (३) अप्टम, कौपिक, द्विरेफ, भ्रमर,
वृश्चिक, पडभि, सविप, (४) चञ्चरीक,
पुष्पन्धय, मधुकर, वृश्चिकिक, सरीसृप ।

धनुप०—(२) अश्व, अश्वी (इन्), अश्वी
(इन्), चाप, चापी (इन्), तीक्ष, तीक्षी
(इन्), धनम् ? धनु, धनु (प्), धन्वा (अन्),
धन्वी (इन्), शस्त्री (इन्), शार्ङ्गम्, ह्य,
(३) अस्त्रिभम्, इध्वास, कार्मुकम्, कोदण्डम्,
चापभृत् (त्), तीक्षिक, धनुभृत् (त्), धनुष्क,
धनुष्मान् (मनु०), धानुष्क, नवम, निपङ्गी
(इन्), शरग, शारङ्गम्, शारङ्गम्, हयाङ्गम्,
(४) अश्वकाय, अश्वतनु, इध्वासनम्, कार्मुकभृत्,
कोदण्डभृत्, चापधर, तुरङ्गाङ्गम्, धनुर्धर,
वाणासनम्, रोपासनम्, शरधर, शरासनम्,
ह्यतनु, (५) कार्मुकधर, कोदण्डधर, तुरग-
तनु, तुरगजध, विदितासनम् (६) तुरङ्ग-
जयन, (७) ह्यनरविदेह ।

मकरप०—(२) एण, ग्राह, नक्र, मृग,
कुरङ्ग, कुम्भीर, दशम, मकर, मृगास्य,
वातायु, हरिण, (४) आकोक्केर, एणानन,
करिवर, कुरङ्गास्य, मृगमुल, मृगवधन,
मृगानन, शार्ङ्गरव, शिशुमार, हरिणास्य,
३०-५८

(५) अजिनयोनि, कुरङ्गवक्त्र, कुरङ्गास्पक, मृगवदन, हरिणानन, (६) भ्रम्रविशेषभुक् (ज्) हरिणवदन ।

कुम्भपयार्था—(१) व, (२) घुट, कुम्भ, घट निप, (३) कलश, कुम्भेभृत्, (त्) घटभृत्, तोयभृत्, हृद्रोग, (४) कलशभृत्, कुम्भधर, घटधर, घटरूप, चित्तामय, चेतोगद, तोय-धर, पयोधर, (५) कलशधर हृदयरोग ।

मीनप०—(२) अन्त्यम्, वन्द, भ्रम्र, तिमि, प्रोष्ठी (इन्), मत्स्य, मीन, शकली (इन्), (३) अण्डज, अन्तिम, अन्त्यभम्, इत्यसि, तुरष्क, पाठीन, पाठीर, मीनाति, विसार, शकली (इन्), शकुली (इन्), शफर, शफरी (इन्), अन्त्ययम, अन्त्यराशि, अग्निमिष अग्निमेप, अगसानम्, जलचर, तिमिद्वय, तिमि-युग, पृथुरोमा (अन्), मीनद्वय, मीनयुग, मीनयुगम, वैसारिण, (५) अश्रसोका (अस्), तिमियुगल, नीरनिकेत, मीनयुगल, शफरिद्वय, शफरियुगम्, (६) अग्निमेपाह्वय धनरसचर, पानीयनिकेत, शफरियुगल, (७) पुष्करागारराशि, (८) वलाहकर-सागार ।

एकयोक्त्रा राशिद्वयपर्याया —

मेघशुक्लकपर्वाया—कौजम्, भोजम्, भोजिजम्, लोहिताङ्गम् ।

धूपतुलाप०—काव्यम्, भागवम् शौक्रम, संतम् ।

भिद्युनवन्याप०—दोधम् वोधनम्, रोधनम् चाग्निद्रमम् ।

धनुर्मानप० गोरवम्, जैवम् बाहस्पत्यम्,

१-२६

वाचस्पत्यम् ।

मकरकुम्भप०—मान्दम्, मार्दवम्, छायाजम्, नानुजम् ।

मेपराशिनक्षत्रभेदा.—प्रदिवनी, भरणी, कृत्तिवा-
'पादश्च 'मेपराशि' ।

वृष,,—कृत्तिकाद्वयाद्यपादा, रोहिणी, मृगशिरो-
ऽर्द्धम्, च 'वृषराशि' ।

मिथुन,,—मृगशीर्षोत्तरार्द्धम्, अर्द्रा, पुनर्व-
सोराद्यत्रय पादाश्च 'मिथुनराशि' ।

कर्क,,—पुनर्वस्वन्यपाद, तिष्य, अश्लेषान्त
च 'कर्कराशि' ।

सिंह,,—मघा, पूर्वाफाल्गुनी, उत्तराफाल्गुन्यां
द्यपादश्च 'सिंहराशि' ।

कन्या,,—उत्तराफाल्गुनीद्वयाद्यपादा, हस्त,
चित्रार्द्धं च 'कन्याराशि' ।

तुला,,—चित्रोत्तरार्द्धम्, स्वाती, विशाखाद्य
त्रय पादाश्च, 'तुलाराशि' ।

वृश्चिक,,—विशाखान्यपाद, मनुराषा, ज्ये
ष्ठान्त च 'वृश्चिकराशि' ।

धनु,,—मूलम्, पूर्वाषाढा, उत्तराषाढाद्यपाद-
श्च 'धनुराशि' ।

मकर,,—उत्तराषाढाद्वयाद्यपादा, श्रवणम्,
घनिष्ठाद्धं च 'मकरराशि' ।

कुम्भ,,—धनिष्ठोत्तरार्द्धम्, शतभिषा, पूर्वाभाद्र-
पदाद्यपादश्च 'कुम्भराशि' ।

मीन,,—पूर्वाभाद्रपदाद्वयाद्यपादा, उत्तराभाद्र-
पदा, रेवत्यन्तं च 'मीनराशि' ।

कालपुरपाङ्के राशिबिभाग—(१) मूर्धा (गिर'),
(२) मुखम्, (३) वक्ष म्यलम्, (४) हृदयम्,

३०-५८

(५) कोडम् (उदरम्), (६) अम्बरभृत् (कटी),

(७) वस्ति, (८) मेहनम्, (९) ऊरू,

(१०) जानू, (११) जघे, पादद्वयमेव कालपुरुष-

स्याङ्गे क्रमशो मेपादिराशीना विभागो ज्ञेय ।

राशीना चरादिभेदा (१) चर, (२) स्थिर

(३) द्विस्वभावश्चेते राशीना त्रयोभेदा स्यु ।

चरराशिनामानि मेप, वृकं, तुला, मकर ।

स्थिरराशिनामानि—वृष, सिंह, वृश्चिक, कुम्भ ।

द्विस्वभावराशिनामानि—मिथुन, कन्या, धनु,

मीन ।

चरराशिपर्याया—चपल, चपलोदय, चर,

चरोदय, चल, चलोदय, तरल ।

स्थिरराशिप०—अग, अगोदय, अचपल, अच-

पलोदय, अचर, अचरोदय, अचल, अचलोदय,

अतरल, स्यास्तु, स्थिर ।

द्विस्वभावरशिप०—द्वन्द्वम्, द्वितनु, द्विदेह,

द्विप्रकृति, द्विमूर्ति, द्विस्वभाव, द्वयङ्गम् ।

राशीना मनुष्यादिभेदा— (१) मनुष्य,

(२) पशु, (३) कीट, (४) जलजश्चेते

राशीना मनुष्यादिचत्वारो भेदा स्यु ।

मनुष्यराशिनामानि—मिथुन, कन्या, तुला, धनु-

पूर्वादिम्, कुम्भश्चेते मनुष्यराशयो लग्नस्या,

पूर्वस्या बलिन, स्यु ।

पशुराशिनामानि—मेप, वृष, सिंह । धनु-

परार्द्धं, मकरपूर्वादिश्चेते पशुराशय स्वस्या

प्रवाच्या बलिन स्वामिन स्यु ।

जलजराशिनामानि—वृकं, मकरपरार्द्धं, मीन-

श्चेते जलजराशय सुखस्या कोदेष्या बलिन स्यु ।

कीटराशिनाम—वृश्चिक, अथयस्ते प्रतीच्या

वली ।

मनुष्यराशिपर्याया—द्विपद, नर, मनुज,

मनुष्य मर्त्यं, मानव, मानुष इति ।

चतुष्पदप०—चतुष्पद, चतुष्पाद् (द्), चतु-

ष्पाद्, चतुश्चर०, चतुरघ्नि, चरि, तुर्यपाद,

तिर्यङ् (च्), तूर्यपाद, पशु ।

कीटप०—कीट ।

जलचरप०—अब्ज अम्बुज आप्य, जलचर,

जलज, जलराशि, वारिजोदय, वारिप्रसू-

तोदय ।

शीर्षोदयराशिनामानि०—मिथुन, सिंह, कन्या,

तुला, वृश्चिक, कुम्भश्च ।

पृष्ठोदयप०—मेप वृष, कर्कं, धनु, मकरश्च ।

उभयोदयप०—मीन ।

दिवाबलिप०—मिथुन सिंह, कन्या, तुला,

वृश्चिक, कुम्भ, मीनश्च ।

निशाबलिप०—मेप, वृष, कर्कं, धनु,

मकरश्च ।

पूर्वदिङ्निवासिराशिनामानि—मेप, सिंह,

धनुश्च ।

दक्षिणदिङ्निवासि, -वृष कन्या, मकरश्च ।

पश्चिमदिङ्, -मिथुन तुला, कुम्भश्च ।

उत्तरदिङ्, -कर्कं, वृश्चिक, मीनश्च ।

राशिस्वामिनामानि—(१) मङ्गल, (२) शुक्र,

(३) बुध, (४) चन्द्र, (५) रवि, (६) बुध,

(७) शुक्र, (८) मङ्गल, (९) बृहस्पति,

(१०) शनि, (११) शनि, (१२) बृहस्पति-

श्चेत्येते मेपात् प्रमात् द्वादशराशीना स्वा-

मिन सन्ति ।

आत्मीयपर्याया —अन्तरङ्गम् आत्मीयम्, निजम्, नैजम्, स्वम्, स्ववम्, स्वकीयम् स्वीयम् ।
स्वराशिप०—आत्मीयभम्, आत्मीयराशि, निज गृहम्, निजभम्, निजराशि, निजर्क्षम्, स्वगृहम्, स्वभम्, स्वराशि, स्वर्क्षम्, स्वकीयगृहम्, स्वकीय-भम्, स्वकीयराशि, स्वकीयर्क्षम्, स्वीयगृहम्, स्वीयभम्, स्वीयराशि, स्वीयर्क्षम् ।

स्वाशप०—स्वनवाश, स्वभाग, स्वलव, स्वाश, स्वाशक ।

वर्गोत्तमाशप०—उत्तमभाग, ऊतामलव, उता माश, उतामाशक, वर्गोत्तम, वर्गोत्तमभाग, वर्गोत्तमलव, वर्गोत्तमाश, वर्गोत्तमाशक ।

वर्गोत्तमाशभेदा —(१) प्रथमा—(आधा-)शक, (२) पञ्चमाशक, (३) नवमाशकश्चेत्ते वर्गोत्तमाशस्य नयो भेदा स्युः । ते च यथा—चरराशिपु प्रथमनवाश, स्थिरराशिपु पञ्चमनवाश, (३) द्विस्वभावराशिपु नवमनवाशो वर्गोत्तम-शकको बोध्यः ।

इति श्रीमुकुटदंडयज्ञविरचिते ज्योतिषशास्त्रकोषे
धतुर्थो राशिबर्गं समाप्तः ।

ग्रहवर्ग —

ग्रहपर्याया —(२) खग, खसत् (द), खेट, खोका (अस्), ग्रह, द्युग द्युसत् (द), (३) अश्रग, खगामी (इन्) खगेन्द्र, खचर खचार, खचारी (इन्) खपान्थ, खवर्त्मा (अन्), खेगामी १-२५

(इन्), खेचर, गोगति, ग्रहेन्द्र, दिविपत् (द) दिवोका (अस्), द्युगति, द्युगामी (इन्), द्युचर, द्युचारी (इन्), नभ सत् (द), नभोग, विबुध, विपद्ग, विहग, विहङ्ग, व्योमग, (४) अश्रगति, अश्रगामी (इन्) अश्रचर, अश्रवग, आकाशग, गगनग, गगनसत् (द), दिविचर, नभश्चर, पुष्करग, विपच्चर विहङ्गम, व्योमगति, व्योमगामी (इन्), व्योमगृह व्योमगेह, व्योमचर, व्योमचारी (इन्), व्योमाटन व्योमनिगति, (५) अश्रवगति, अश्रवगामी (इन्) अश्रवचर, अश्रवचारी (इन्), अश्रवपान्थ अश्रववास, अश्रवरायण, आकाशगति, आकाशगामी (इन्), आकाशगेह, आकाशचर, आकाशचारी (इन्), आकाशवास, आकाशाटन गगनगति, गगनगामी (इन्), गगनगेह, गगनचर, गगनचारी (इन्), गगनवास, गगनवासी (इन्), गगनाटन, गगनेचर, पुष्करचर, पुष्करालय, व्योमनिवास, (६) अनिलाध्ववेग, अश्रवनिवास, आकाशनिलय, आकाशासन, गगननिवास, गगनश्रमण, गगनविचारी (इन्), गगनाविवासी (इन्), विष्णुपदायन, हरिवर्त्मचर, हरिवर्त्मचारी (इन्), (७) पुष्करालयशाली (इन्), महाबलवर्त्मग, विबुधमार्गचर, व्योमतलाधिवास, समीरायणचारी (इन्), (८) गगनगृहनिवास, पत्ररथायनायन ।

आकाशप०—अनन्तम्, अन्तरिक्षम्, अन्तरीक्षम्, अश्रम्, अश्रपथ, अश्रवम्, अर्कमार्गं, अश्रवटी (इन्) आकाश, उडुपथ, खम्, गगनम्, ग्रहनेमि, घनाश्रय, चन्द्रमार्गं, छायापथ, तारापथ, १६-५५

तारावर्त्म (अन्), दिगवस्थानम्, द्यौ (दिव्), दिव्यम्, देवमार्गं, देववर्त्म (अन्), द्यु (अ०), द्यौ (द्यौ), नक्षत्रमार्गं, नक्षत्रवर्त्म (अन्), नभ (अस), नभस, नाक, पक्षिमार्गं, पुष्करम्, वाणमार्गं, भुज (अस्) (अ०), मस्तपथ, मरुद्वर्त्म (अन्), महाबिलम्, मेघवर्त्म (अन्), मेघाच्छा (अन्), वायु, वायुमार्गं, वायुवर्त्म (अन), वावाहाथय, त्रियत् (त्र), विष्णुपदम्, विहाय (अम), विहायस, विहयमा (अ०), व्योम (अन्), सुरपथ, सुरवर्त्म (अन्), स्वर्गवासी (इन्) ।

शुभग्रहपर्याया — (१) सन् (त्), (०) इष्ट, चारु, पुण्य, भव्य, रम्य, दस्त, शुभ, साधु, सौम्य, (३) अनघ, अनुग्र, अमल, उत्तम, निर्मल, प्रशस्त, विमल, दस्तकृन् (त्), दस्तद, शुभकृत् (त्), शुभद, शोभन, सत्खमत (द), सत्खीका (अस्), सद्ग्रह, सुकृत, सुख्य, मुखेट, सुग्रह, (४) अनशुभ, गतमल, भव्यग्रह, विनिर्मल, वीतमल, शुभकर, सतखचर, सद्ग्रगति, सन्नभोग, (५) कल्याणग्रह, भव्यभोग, शुभग्रहेन्द्र, सद्ग्रामवास, सुकृतग्रह, मुवियच्चर, (६) कल्याणखचर, भव्यवियत्पाथ, शुभगगनग शुभवियच्चर, (७) कल्याणखगमन, भव्यवियच्चरेन्द्र शुभनभोगमन, सुकृतवियच्चर (न) सुकृतगगनचारो (इन्), सुकृतगगनवास ।

पापग्रहपर्याया — (२) अहा (अम), अघ, अमन् (त) उग्र, एना (अस्), खर, खल, तीव्र, दुष्ट, पङ्क पाप पाप्मा (अन्), (३) अचारु, १-२६

अपुण्य, अभव्य, अशस्त, अशुभ, असाधु, असौम्य, आग्नेय, कण्टक, क्लुप, क्लमप, कित्विप, गहित, दहन, दुरित, दुग्रह, दुष्कृत, पापक, पावक, मलिन, वृजिन, (४) अनुत्तम, अशुभकृत् (त्), अशुभद, अशोभन, अमत्कर, असुकृत, शुभेतर, सौम्येतर, (५) अशुभकर, अशोभनकृत् (त्), अशोभनद, सुकृतेतर, (६) अशोभनखग, अशुकृतखेट, (७) अशुभनामधर, अशुभनामधेय ।

बलपर्याया — ऊर्जम्, श्रोज (अस्), तर (अस्), बलम्, वीर्यम्, शक्ति, शुष्मम्, दौर्ध्यम्, सत्त्वम्, मह (अस्), मरम्, स्याम (अन्), शेषस्त्वामुर्दयादिवर्ग ।

बलिग्रहपर्याया — (२) पुष्ट, प्राणी (इन्), बली (इन्), सारी (इन्), (३) असल, श्रोजस्वी (इन्), श्रोजिष्ठ, पीवर, प्राणभाक् (ज्), प्राणवान् (मनु०), बलभाक् (ज्), बलवान् (मनु०), बलस्य, मासल, विक्रान्त, वीर्यभाक् (ज्), वीर्यवान् (मनु०), शक्तिभाक् (ज्), शक्तिभूत् (त्), शक्तिमान् (मनु०), सप्राण, सबल, सवीर्यं, सशौर्यं, ससार, सहस्वान् (मनु०), सारभाक् (ज्), सारभूत् (त्), सारमान् (मनु०) (४) उपचित, प्राप्तवीर्यं, बलदीप्त, बलशाली (इन्), बलोदार वीर्यवाही (इन्), शक्तियुक्त, शक्तिशाली (इन्), शौर्यवाही (इन्), (५) प्राणोपपन्न, बलोपपन्न, वीर्यबन्धुजी (इन्), वीर्योपपन्न, सम्प्राप्तबल, (६) प्रकटितबल, विरचितबल ।

अतिबलिग्रहपर्याया — (३) प्राबल्य, बलिष्ठ, ३०-५८

बलीयान् (ईयसुन्), वित्रम, (४) अतिप्राणी (इन्), अतिबली (इन्), अतिवीर्यं, अतिशौर्यं, अधिप्राणी (इन्), अधिबली (इन्), प्राणाधिक्य, बलाधिक्य, बलीत्कट, बलीत्कपं, वीर्यवत्ता (स्त्री०), श्रेष्ठबल, अष्टवीर्यं, (५) अतिशक्तिता (स्त्री०) अत्यन्तप्राणी (इन्), अत्यन्तबली (इन्), अत्यन्तसत्त्व, प्राणप्रधान बलप्रधान, महोपवीर्यं, महोपसार, वीर्यप्रधान, शौर्यप्रधान, (६) अतिपराक्रम, स्फुरदशुजाल, (७) उत्कटकान्तियुक्त, श्रेष्ठबलाधिशाली (इन्) ।

हीनबलग्रहपर्याया — (२) रिक्त, (३) अप्राण, अरबल, अवीर्यं, अशौर्यं, असार, दुर्बल, निप्राण, निशौर्यं, नि सत्त्व, नि सार, निर्वल, निर्वीर्यं, विप्राण, विबल, विवीर्यं, विशौर्यं, विसार, (४) इतबल, कृशबल, क्षीणबल, क्षीणवीर्यं, क्षीणसार, गतप्राण, गतबल, बलमुक्त, बलोच्छिन्न, बलोद्विक्त, चीतबल, वीर्योच्छिन्न, सारमुक्त, हीनबल, (५) ओजोरहित, प्राणवर्जित, बलवर्जित, विधूतवीर्यं, (६) क्षीणपराक्रम, हीनपराक्रम, (७) पराक्रमवर्जित ।

कल्याणमात्रपर्याया—कल्याणम् (न०), स्त्रिया कल्याणी, अन्ये टावन्ता । काम्यम्, कुशलम्, क्षेमम्, प्रशस्तम्, भन्दम्, भद्रम्, भविकम्, भव्यम्, भावुकम्, भासुरम्, मङ्गलम्, भद्रम्, शम् शस्तम्, शिवम्, शुभम्, श्रेय (अस्), श्व श्रेयसम्, श्लोकशीयसम् सुकृतम् सूनृतम्, प्रशस्तम्, शुभम्, शोभनम्, सत् (त्) (न०), वचचित्तु—वरम्, श्रेष्ठम् वरिष्ठम्, वरीय (ईयसुन्) (न०) ।

अन्यत्रापि—

इष्टम्, उत्तमम्, हितम्, अतिशोभनम्, पुष्कलम्, श्रेय (अस्), श्रेष्ठम्, सत्तमम् । अतिशोभनाद्या शब्दा शोभनस्य इत्यन्ये । वचचित्तु—वरीय (ईयसुन्), वरिष्ठम्, अप्यतिशोभनस्य ।

सुखपर्याया — वम, निर्वृति, शर्मम्, शर्म (अन्), शातम्, सातम्, सुखम्, सौख्यम् ।

आनन्दपर्याया—आनन्द, आनन्दधु, आमोद, आह्लाद, चित्तप्रसन्नता, तृप्ति, नन्दधु, नन्दि, प्रमद, प्रमोद, प्रीति, मद, मुत् (द्), शम्भर, सम्मद, हर्ष, हृष्टि, ह्लाद ।

क्लेशपर्याया—आदीनव, आधव, आस्रव, क्लेश, 'आदीनव, दोषे वृष्टे चेत्यन्ये ।' क्लेश, परिश्रमे इत्यन्ये ।

दुःखपर्याया—अकम्, अति, असुखम्, आभीलम्, आमनस्यम्, अति, कष्टम्, कृच्छ्रम्, दुःखम्, पीडा, प्रगाढ, प्रसूतिजम्, बाधा, विराधनम्, वेदना, ध्याया ।

अशुभपर्याया—रिष्टम्, अप्रशस्तम्, अरिष्टम्, अशस्तम् अशुभम्, अशोभनम्, असत् (त्), नेष्टम् रिष्टम् ।

ग्रहभेदा — (१) सूर्य, (२) चन्द्र, (३) मङ्गल, (४) बुध, (५) बृहस्पति, (६) शुक, (७) शनि (८) राहु, (९) केतुश्चेत्येते नवग्रहा सन्ति (१) गुलिक (२) मानिन्दश्चेति द्वावुपग्रहौ । ताजिकशास्त्रे तु मुन्या इत्युपग्रह उक्त । आधुनिकस्तु (१) हर्शल, (२) न्येप्यूनश्चेति (इन्द्रवरुणी) द्वौ उपग्रहावुक्तौ । वेनचित्तु 'प्लोटो' इत्यपि एकोग्रह उक्त ।

रविपर्यायाः—(१) क, ख, गो (गो), द्यौ (द्यौ), (२) अशु, अग, अद्रि, अरु (ए), अर्क, अर्चि, (ए), अवि, अहि, आत्मा (अन्), इन, कनि, खग, खाङ्क, ज्योति (ए), तपु (ए), तपुं, त्वष्टा (ष्ट), द्युक्त (त्), द्युमान् (मत्), पपी, पाय, पाधि, पासि, पीत, पीतु, पीथ, पीयु, पुष्ट, पृष्णि, पेरु, ब्रह्म, ब्रह्मा (अन), भग, भातु, भानु, भान्त, भास्वान् (मत्), मन्य, मित्र, वाजी (इन्), विष्णु, शुचि, सुर, सूनु, सूर, सूर्य, ह्य, हरि, हस्ती (इन्), हेलि, (३) अशुमान् (मत्), अध्वग, अरुण, अर्चिष्मान् (मत्), अर्मया (अन्), अव्यय, असुर, आदित्य, उष्ण-कृत् (त्), उष्णगु, उष्णभा (स्), उष्णभृत् (त्), उष्णरुक् (च्), उष्णागु, उष्णोन्न, कर्णसू, कालकृत् (त्), कालभृत् (त्), काश्यप, काश्यपि, किरण, किशोर, कुञ्जार, कुतप, क्षपारि, खद्योत, खमणि, खररुक् (च्), खराशु, गभस्ति, गोपति, ग्रहमुद् (ए), ग्रहेश घर्मांगु, चण्डाशु, चित्रार्चि (ए), छायेश, जगत्सू, ज्योतिष्मान् (मत्), ज्योतिष, तपन, तरणि, तरल, तापन, तिग्मगु, तिग्मभा (स्), तिग्मानु, तीक्ष्णभा (स्) तीक्ष्णागु, तीव्राशु, त्रितनु, त्रिमूर्ति, दिनकृत् (त्), दिनप, दिनेश, दिवमेत (श) दीप्तिमान् (मत्), दृशान, द्युनाथ, द्युनेता (त्), द्युपति, द्युप्रणी, द्युभर्ता (त्), द्युमणि द्युरश्मि, धरुण, ध्वान्तारि, पतङ्ग पद्माक्ष, पिङ्गल, पुष्कर, प्लवग, भाकाप भानुमान् (मत्), भानेमि, भारवि, १-२६

भास्कर, महिर, मिहिर, मातंण्ड, मार्तण्ड, मुण्डोर, यमसू, रात्रिद्विद् (ए), रुचिप, वारुग, वारकृत (त्) वासन्त, विवस्वान् (मत्), विश्वप्मा, (आकारान्त), सप्ताश्व, सविता (त्), (४) अशुधर, अशुपाणि, अशुभर्ता (त्), अशुमाली (इन्), अशुहस्त, अशुपाणि, अशुवन्धु, अशुहस्त, अशुगुमान् (मत्), अशुपुमान् (मत्), अश्वरोप, अशुजिनीट (श्), अशुजेश, अव्ययिप, अशीतरुक् (च्), अशीताशु, अशरीश, अहर्नद, अहर्पति, अहर्मणि, अहस्कर, अहिमत्विद् (ए) अहिमागु, अहोभर्ता (त्), उदरयि, उष्णकर, उष्णपृणि, उष्णनेजा (अस्), उष्णद्युति, उष्णधामा (अन्), उष्णभानु, उष्णरश्मि, उष्णरुचि, उष्णवपु (ए), उष्णवृष्णि, कमलिनीट (श्), कर्णपिता (त्), कर्मसाक्षी (इन्), कान्तिपति, कालकृत, कालिन्दीसू, काश्यपेय, कोकवन्धु, खगवर, खतिलक, खरकर, खरघृणि, खर-तेजा (अस्), खरदीप्ति, खरमहा (अस्), खररश्मि, खररुचि, खाध्वनीन, गभस्तिमान् (मत्) गवाविशु ग्रहपति, ग्रहपुप, ग्रहराज, धर्मकर, धर्मघृणि, धर्मद्युति, धर्मभानु, धर्मरोचि (ए), प्रसाधीश, चण्डकर, चण्ड-चद्वि, चण्डभानु, चण्डमहा (अस्), चण्ड-रश्मि, चित्रभानु चित्ररथ, छायाजानि, छायानाथ, छायापति, छायाभर्ता (त्), जग-न्वक्षु (ए), जगदीप, जगन्नेत्र, जगत्साक्षी (इन्), जलचौर, ज्याति पीथ, तमिस्रहा (अन्), तमातुद, तमोपहा (अन्), तमोरिपु, तमोहन्ता (न्), ३०-२८

तिग्मकर, तिग्मतेजा. (अस्), तिग्मद्युति, तिग्मभानु, तिग्ममहा (अस्), तिग्मरश्मि, तिग्मरोचि (प्), तिमिरारि, तीक्ष्णकर, तीक्ष्णद्युति, तीक्ष्णभानु, तीक्ष्णमहा (अस्), तीव्रकर, तीव्रभानु, तेज पति, तेजोनिधि, तेजोराशि, त्रयीतनु, त्रयीतप, त्रयीमूर्ति, त्विपान्निधि, त्विपापति, त्विपाप्रभु, त्विपामीश, दहनाशु, दिनकर, दिनकर्ता (तृ), दिनदय, दिनपति, दिनप्रणी, दिनबन्धु, दिनभर्ता (तृ), दिनमणि, दिनरत्नम्, दिनवसु, दिनविभु, दिनेश्वर, दिवसकृत् (तृ), दिवसेश, दिवाकर, दिवाधीश, दिवानाय, दिवानेता (तृ), दिवाभर्ता (तृ), शिवामणि, दीधितिमान् (मत्तु०), दीप्तमूर्ति, दीप्तरश्मि, दीप्तपति, दृग्ध्यक्ष, देवसेन्द्य, द्युमयीश, द्वादशाङ्ग, द्वादशात्मा (अन्), धामधामा (अन्), धामनिधि, धामपति, धाम्नाग्निधि, ध्वान्तराति, नभपान्थ, नभश्चक्षु, नभोमणि, निदाघरुक् (च्), पद्मपाणि, पद्मबन्धु, पद्मिनीश, प्रचण्डानु, प्रजापति, प्रतिदिवा (अन्), प्रत्युपाण्डम्, प्रद्योतन, प्रभाकर, प्रभापति, प्रभाप्रभु, प्रभाभर्ता (तृ), बहुरूप, भानुकोश—(प), मनुपिता (तृ), मन्दपिता (तृ), मयूखवान् (मत्तु०), मरीचिमान् (मत्तु०), महोनिधि, महोराशि, यमीपता (तृ०), यमीपिता (तृ०), रश्मिमाली (इन्), रसाधार, रुचिधामा (अन्), रुचिभर्ता (तृ), रुचिविभु, लोकरुबन्धु वासरकृत् (तृ), वासरप, वासवेश, विकर्तन, विभाकर, विभावसु, विद्यन्मणि, विरोचन, विद्वक्कर्मा (अन्), वीतिहोत्र, वैदोदय व्योमरत्नम्, सनि-

पिता (तृ), सञ्ज्ञाजानि, सदागति, सप्तबाहु, सप्तसपि, सहस्रगु, सहस्राङ्ग, सहस्राचि, (प्), सहस्राशु, सुरावृत्, हसकर, हरिदश, हरिद्वय, हरिद्वान्जी (इन्) हिमाराति, (५) अद्विजनीपति, अद्विजनीबन्धु, अमरव्रत, अम्बरध्वज, अम्बरमणि, अम्बुतस्कर, अम्भोजिनीश, अयुगसपति, अरुणमूत, अमरव्रत, अशिशिरगु, अशीनकर, अशीतद्युति, अशीतवृष्णि, अहिमकर, अहिमरश्मि, अहिमरुचि, अहिमरोचि (प्), अह्वानायक, उष्णकिरण, उष्णदीधिति उष्णमरीचि, बठोरज्योति (प्), कपिलद्युति, कमलिनीश, किरणमाली (इन्), कौमुभवासा (अस्), खरगभस्ति, खरदीधिति, खरमरीचि, खेचरपति, गगनमणि, गभस्तिपाणि, गभस्तिमाली (इन्), गभस्तिहस्त, घमकिरण, घर्मदीधिति, घर्ममयूख, चण्डकिरण, छायाधिनाथ, छायाधिपाल, छायानायक, जगत्प्रदीप, जलजिनीश, जलतस्वर, तिग्मकिरण तिग्मदीधिति, तिग्ममरीचि, तिमिर्दोषि, तिमिररिपु, तीक्ष्णदीधिति, तीक्ष्णमयूख, तीव्रदीधिति, तेजसापति, तेजसाराशि, त्विपानायक, दशशताशु, दिननायक, दिनाधिनाथ, दिनाधिराज, दिवसकर दिवसपति, दिवसमणि, दिवसविभु, दिवसेश्वर, दिवानायक, द्युनीनापति, नभकेतनम् नलिनीकान्त, नलिनीनाथ, नलिनीप्रिय, नलिनीविभु, निदाघकर निदाघभानु, पञ्चजिनीश, पङ्केश्वर, पञ्चलाञ्छित, पद्मिनीकान्त, पद्मिनीनाथ, पद्मिनीपाल पद्मिनीश्वर, प्रतापनिधि, प्रभाष्णा-

पति, भानुवैसर, मयूखमाली (इन्), मरीचि-
माली (इन्), महसापति, महसामीश, मृणा-
लिनीश, यमजनक, रात्रिनाशन, लोकवान्धव,
लोकलोचन, वासरकर, वासरनाथ, वासर-
मणि, वासरेश्वर, सरण्युजानि, सरण्युभर्ता
(तृ), सरोजवन्धु, सरोजिनोश, सहस्रकर,
सहस्रपाद, सहस्ररश्मि, सुग्रीवपिता (तृ),
हरिद्गन्धर्व, हरिद्वाहन, हिरण्यरेता (अस्),
अतुपारकर, अतुहिनधामा (अन्), अतुहिन
रश्मि, अतुहिनरश्चि, अदितितनय, अदिति-
नन्दन, अनूरुसारथि, अम्बरमागंग, अम्बुज-
वान्धव, अम्बुजिनीपति, अम्बोजिनीप्रेया
(अस्), अम्बोजिनीस्वामी (इन्), अरुणकिरण,
अरुणसारथि, अशिशिरकर, अशिशिररश्मि,
अशीतकिरण, अशीतदीधिति, अशीतमरीचि,
अशीतम्बुकेतु, अहिममयूख, कमलवान्धव,
कमलिनीनाथ, कमलिनीभर्ता (तृ), कुमुदती
शत्रु, कृतान्तजनक, खररश्मिमाली (इन्),
चक्रवाकवन्धु, चक्रवाकसुहृत् (द्), जलजिनी-
वन्धु, तमिस्राभिघाती (इन्), तिमिरविनाश,
तिमिरविनाशी (इन्), त्रिजगन्तमस्य, दहन
किरण, दशशतकर, दशशतरश्मि, दिवसा
धिनाथ, द्युचरनायक, ध्वान्तध्वसविधि, नलि
नोदयित, नलिनीवनेश, नलिनीवल्लभ, नलि-
नीविलासी (इन्), निदाघदीधिति, निदाघाशु
माली, पङ्कजवान्धव, पङ्कजबोधन, पङ्कजिनी-
पति, पङ्केरुहवन्धु, पश्चिनीदयित, पश्चिनी
नायक, पश्चिनीपालक, पश्चिनीरमण, पश्चिनी-
वत्सल, प्रण्यूपहम्बर, महसामधिप, यमुना-

जनक, लोकप्रकाशन, वासरनायक, शीतेत-
ररश्मि, सवत्सरपथ, सप्ततुरङ्गम, सरोज-
वान्धव, सरोजिनीपति, सरोजिनीराज, सरोरु-
हसुहृत् (द्), सहस्रकिरण, सहस्रदीधिति,
सहस्रमयूख, सावत्सररथ, (७) अम्बुजिनी-
वनेश, अशिशिरकिरण, अशिशिरदीधिति,
तिग्ममरीचिमाली (इन्), तीक्ष्णमयूखमाली
(इन्), दशशतकिरण, दशशतमयूख, धर्मराज-
जनक, पश्चिनीप्राणपाल, वनजवनपति, वास-
राणाविधाता (तृ), सप्तलोकैकचक्षु (पृ),
(८) अम्बोजवनप्रकाशी (इन्), कमलिनी-
काननेश, दशशतकरमूर्ति, राजीवजीवितेश्वर,
सहस्रमरीचिमाली (इन्), हरिततुरगनाथ,
हारितहरितवाजी (इन्), (९) कमलिनीपरि-
णायक, पङ्केरुहनिकरवन्धु, भुवनत्रयचूडामणि,
सरोजिनीजीवितेश्वर, सरोजिनीप्राणाधिनाथ,
सहस्रपत्रवनवन्धु, (१०) अरविन्दकानननाथक,
हृषीकेशपदवीवसापति, (११) सरसीरुहकानन-
नायक (१२) सकललोकचक्रवालचक्रवर्ती
(इन्) ।

ग्रहणपर्याया.—उपप्लव, उपरग, ग्रह, ग्रहणम्,
राहुग्राम, राहुस्पर्श ।

प्रस्तपुष्पवत्प०—उपरवती, परिग्रही ।

विम्बप०—विम्ब, मण्डलम्, शेषपर्यायास्त्वन्यत्र ।

परिविष०—उपसूयंकम्, उपाकम्, परिधि,

परिवेश, परिवेदानम्, परिवेष, परिवेषक, परी-

वेश, परीवेशनम्, परीवेष, मण्डलम् ।

भर्तृप०—अनुग, अभिक्, अमीक्, असुप

अय्यं, उपयन्ता (न्तृ), कर्मिता (तृ) कान्त,

गृही (इन्), जानि, जामाता, (तृ०), धव, नर्मकील, पति, परिणेता (तृ), पाणिग्रही (इन्), पाणिग्राह, प्रणयो (इन्), प्राणनाथ, प्राणप, प्राणपाल, प्राणपालक, प्राणसम, प्राणाधिनाथ, प्राणेश, प्राणेश्वर, प्रियः प्रेयान् (ईयसुन्), प्रेष्ठ, भरु, भर्ता (तृ), भासु, भोक्ता (क्त्), यामाता (त्), रतगुरु, रम, रमण, रुच्य, वर, वरयिता (तृ), विबोढा (ढ), वोढा (ढ), सुखीत्सव, सेवता (क्त्), हृदयेश ।

वचचित्तु—

धनिक, धनी (इन्) इति च दृश्यते ।

स्वामिप०—अधिनाथ, अधिनाथक, अधिप, अधिपति, अधिभू, अधिराज, अधीश, अधीश्वर, अयं, इन, इन्द्र, ईद् (श्), ईश, ईशान, ईशिता (तृ), ईश्वर, नाथ, नाथक नेता (तृ), पति, परिवृढ, पाल, पालक प्रभु, भर्ता (तृ), राट् (जू), राजा (अन) विभु, सम्पाल, सम्पालक, स्वामी (इन्) ।

एकयोक्तव्या भर्तृस्वामिनो. पर्याया.—तिलक, दय, दयित, पति, प्रिय, भर्ता, बल्लभ, स्वामी (इन्),

मणिप०—मणि (पु० स्त्री०) रत्नम् (न०), (अजहल्लिङ्गम्), वसु (न०) ।

रविपत्नीभेदा—(१) सञ्ज्ञा, (२) छाया, (३) राज्ञी, (४) पृथ्वि, (५) वडवा चेत्येते रविपत्नीभेदा इयु ।

सञ्ज्ञापार्यायाः—कालिन्दीप्रसू, त्रसरेणु, स्वाष्ट्री, शुभयो, प्रभा, प्रभावप्रसू, मनुप्रसू महावीर्या, यमजननी, यमप्रसू, यमीमाता (तृ), योग्या,

१-२६

वैवस्वतजननी, सञ्ज्ञा, सरण्यु, सरण्यू, सुव-
र्चला, सूर्या, स्वरेणु, (सुरेणु), स्वाति ।

छायाप०—छाया, तपती, तपतीप्रसू, प्रतिकल्पिणी, भूमयी, भूमिमयी, मन्दजननी, मन्दप्रसू, वरी, विधुभा, विष्टिप्रसू, सञ्ज्ञाप्रतिकृति, सवर्णा, सार्वणिप्रसू ।

राज्ञीप०—राज्ञी, रेवन्तजननी, रेवन्तप्रसू, रेव-
न्तमाता (तृ), रेवन्ताम्बा ।

पृथ्विप०—पृथ्वि, सावित्रीजननी, सावित्रीप्रसू,
सावित्रीमाता (तृ) ।

वडवापर्यायाः—अवंती, अश्वी, दलजननी,
नासत्यप्रसू, दस्त्रप्रसू, वडवा, वामी ।

रविपुत्रनामानि—(१) कर्ण (२) नाम्ब्यो, (३)
यम, (४) रेवन्त, (५) वरुण (६) वैवस्वत
(सप्तमो मनु), (७) शनि, (८) सार्वणि
(अष्टमो मनु) (९) सुग्रीवः (वानरेन्द्र). वंते
रविपुत्राः सन्ति ।

कर्णपर्याया—अञ्जराट् (जू) अकंतनय, चम्पा-
धिप, राधातनय, सूततनय ।

रेवन्तप०—अकंरैतोज, प्लवग, राज्ञीतनय,
रेवन्त, हयवाहन ।

सुग्रीवप०—आदित्यसूनु, तारापति, रामसख,
रुमाप्रिय, वानरेन्द्र, सुग्रीव, हनुमन्मिन्मन्, ।

रविपुत्रोनामानि—(१) कालिन्दी, (२) विद्युन्
(तृ), (३) सावित्री, चैता रविकन्या सन्ति ।

कालिन्दीपर्याया—अकाल्मजा, कलिन्दकन्या,
कलिन्दतनया, कलिन्दपुत्री, कालिन्दी, तपती,
तपन्तनूजा, तापी, यमभगिनी, यमस्वसा (तृ),
यमानुजा, यमी, यमुना, शमनस्वसा (तृ),

३०-५८

सूर्यजा, सूर्यतनया ।

सावित्रीप०—पृथिनपुत्री, विघातृपत्नी, सावित्री ।

रविसारथिप०—अनूरु, अरुण, आरमन, काश्यपि, गरुडाग्रज, जटायुसू, ताक्ष्य, महासारथि, विनतासूनु, विपुलस्कन्ध, वैनतेय, मूरमूत ।

सारथिप०—क्षत्ता (त्), दक्षिण (णे) स्य, नियन्ता (न्त) प्राजिता (तृ) यन्ता (न्त), रथ-मुट्टुमिक्, रथकुट्टुमित्री (इन्), प्रवे (चे) ता (तृ), सव्येष्ठ, सव्येष्ठा (ष्ट), सारथि, सूत, ।
दिनप०—अह (न्), घस्र, दिनम्, दिवस, वासर, शेषपर्यायास्तु कालवर्गे द्रष्टव्या ।

सूर्यलोक —भाम्बरभुवनम्, लोकजन्मुलोक, सूर्यलोक, सौरभुवनम् ।

विरण—अनु, अभीषु अभीषु, अचि (प्), उभृति, उस्र, कर, किरण, गभस्ति—स्ती, गी (गा), घृणि, त्विपि—यी, दीधिति (स्त्री०), द्युत् (त्), धाम (अन्) घृणि, नमिनिधि, पक्षपाद, पृथिन, प्रग्रह, भानु, भा (स्), मयूय मरोचि—चो (स्त्री० पु०), रदिम, विराच, घृणि, सान्ध्य, हृति ।

प्रभा (दीप्ति)प०—आभा, भोज (अस्), वेतु छवि त्विद् (प्) त्विपा दीप्ति, द्युति—ती, प्रभा भा भाभ, भाभ, ख् (न्), रचि, रोचि (प) (न०) यमु विभा, तीचि (प्) (न०) ।

प्रकाशपर्याया—प्राणप, आनोक, इद्रम् उद्योत, उद्योत धम ज्योति (प्), तेज (म्), द्योत, प्रकाश, मह (अम्) वरं (अम्) शुध्यम्, सह (अम्) ।

उत्पणप०—उत्पणम् धमं, निदाप ।

अस्त्युत्पणप०—सरम् चण्ड, तिग्मम्, तीक्ष्णम् ।

तीक्ष्णम्, पटु, रोद्रम् ।

कमलप०—अपुपुष्पम्, अञ्जम्, अम्बुजन्म (अन्), अम्बुपद्मम्, अम्बुरुद् (ह्), अम्बुरुहम्, अम्भोजम्, अम्भोरुहम्, अरविन्दम्, कजम्, कञ्जम्, कमलम्, कुटपम्, कुरोशयम्, जलजम्, जलजन्म (अन्), जलरुद् (ह्), जलरुहम्, तामरसम्, दारम्, दोलकम्, नलम्, नलिनम्, नालीकम्, निर्लेपम्, पङ्कजम्, पङ्कजन्म, (अन्), पङ्करुद् (ह्), पङ्करुहम्, पङ्केरुहम्, पद्मम्, पाथोजम् पाथोरुहम्, पुष्करम्, विसकुमुमम्, विसनाभिजम्, विसप्रमूनम्, महोत्पलम्, राजीवम्, वारिजम्, वारिरुहम्, वार्जम्, विसकुमुमम्, विसनाभिजम्, विसप्रमूनम्, शतपद्मम्, श्री, सरसिजम्, सरसीजम्, सरसीरुहम्, सरोजम्, सरोजन्म (अन्), सरोरुद् (ह्), सरोरुहम्, सलिलजम्, सहस्रपद्मम्, सारसम्, मुजलम् ।

कमलतीनपर्याया—अञ्जिनी, अम्बुजिनी, अम्भोजिनी, कमलिनी, जलजिनी, नलनिनी, नलिनी, नालीकिनी, पङ्कजिनी पथिनी, पुटकिनी, मृणातिनी, विसिनी, सरोजिनी ।

प्रियपर्याया—अभीप्सितम्, अभीष्टम्, दय, दयित, प्रिय, वल्लभ, हृद्यम् ।

रवे वारिपारिविकनामानि—माठर, पिङ्गल, दण्ड, राजश्रोथो, सरद्वारिको, कल्मापपक्षिणो, जातृकार, पुनापको, पिङ्गगजी, दण्डिपुरवो, निशोरवो ।

सौरतत्रे तु—

'तत्र दशो वामपार्श्वे दण्डान्यो दण्डनायक ।
धल्लिस्तु दक्षिणे पार्श्वे पिङ्गलो वामनदच स ॥
यमोऽपि दक्षिणे पार्श्वे भवेत्माठरसशया ।' इति ।

रवेर्मातृपर्यायाः—अदिति —ती, अमरमाता (तृ), ऋ, ऋनामा, कश्यपपत्नी, कश्यपभीरु, काश्यपो, त्रिदशेन्द्रप्रसू, दशप्रजापतिकन्या, देवजननी, देवप्रसू, देवमाता (तृ), देवाम्बिका, मिनजननी, सुरजननी, सुरप्रसू, सुरसवित्री, सुराम्बा ।

रवे. पितृपर्याया —कर्मकन्याकुमार, कलाङ्गज, कलागर्भज, कलापुत्र, कलामव, कलाभू, कश्यप, काश्यप, मरीचिज, मरीचिपुत्र, मारीच, सुरजनक, सुरतात, सूर्यपिता ।

कश्यपपत्नीभेदा —(१) अदिति, (२) दिति, (३) दनु, (४) काला, (५) दनायुषा, (६) सिहिका, (७) मुनि, (८) क्रोधा, (९) वरिष्ठा, (१०) सुरभि, (११) वशा, (१२) कद्रू, (१३) विनता, चेत्येतास्त्रयोदश कश्यपस्य पत्न्य सन्ति ।

सूर्यद्वादशभेदा —(१) विष्णु, (२) यम, (३) विवस्वान् (मनु०), (४) अशुमान् (मनु०), (५) पर्जन्य, (६) वरुण, (७) इन्द्र, (८) धाता (तृ), (९) मित्र, (१०) पूषा (अन्), (११) स्वष्टा (ष्ट), (१२) भगश्चेति त्रैत्रादितो रवेर्द्वादशभेदा स्यु ।

चक्रवाकपर्याया —कान्त, कामी (इन्), कामुक, कोक, गोनर्द ?चक्र, चक्रवाक, चक्राह्वयाह्वय, द्वन्द्वचर, द्वन्द्वचारी (इन्), भूरिप्रेमा (अन्), रथाङ्ग, रथाङ्गाह्व, रथाङ्गाह्वयनायक, रात्रि वियोमी (इन्), रात्रिविश्लेषगामी (इन्), रात्रिय, सहाय ।

बन्धुपर्याया —ज्ञाति, बन्धु, बान्धव, सगोन, स्व, स्वजन ।

१-२६

मित्रपर्याया —मित्रम् (न०) (अजहल्लिङ्गम्), वयस्य, सखा (खि), सवया (अस्), सहचर, सहाय, साप्तपदीन, मुहूर्त् (इ), स्निग्ध ।

आकाशप०—आकाश, खम्, गगनम्, नभ (अस्), शेषस्त्वन्यत्र ।

नेत्रप०—अक्षि (इन्), चक्षु (प्), नयनम्, नेत्रम्, लोचनम् शेषस्त्वन्यत्र ।

चोरप०—एकागारिक, चोर, चोरड चौर, तस्कर, दस्यु, पटचोर, परास्कन्दी (इन्), परिमोषी (इन्), पाटचर, पारिपन्थिक, प्रति-रोधक, मलिम्बुच, रात्रिचर ।

वनप०—काननम्, गहनम्, वनम्, विपिनम्, शेषस्त्वन्यत्र ।

अस्तप०—अस्त, अस्तमनम्, लुप्त, लोप, शेषस्त्वन्यत्र ।

उदयप०—असूर्यग, उदय, दृश्यमान, शेषस्त्व-न्यत्र ।

अत्र विशेष । मदीयहोडाक्रे—

वंशाखादिषु मामेषु लग्नेष्वर्थादिषु क्रमात् ।
उदेत्यर्कं स्वोदयाङ्गात्सप्तमेऽङ्केऽस्तमेति स ॥
इति हो० च० १।३४।

अस्य व्याख्या—

वंशाखादिषु द्वादशमासेषु क्रमात् मेषादिषु द्वादश लग्नेषु सूर्य उदेति । तथा स्वोदयलग्नात्सप्तमे लग्ने स (सूर्यं) अस्तमेति अस्त प्राप्नोतीत्यर्थं ।
वस्त्रप०—अशुकम्, अम्बरम्, घाच्छाद, घाच्छा-दनम्, कर्पट, कशिपु, चीरम्, चीवरम्, चेलम्, छादनम्, द्विचयम्, निवसनम्, पटम्, प्रोतम्, लक्ताक, वसनम्, वसितम्, वस्त्रम्, वासम्, ३०-५८

वास (अस्) (न०), शाटव, सिक् (च्), सिचय ।

कुसुम्भप०—वमलोत्तरम्, कुसुम्भम्, पद्मोत्तरम्, महारजतम्, महारजनम्, लट्वा (स्त्री०), वह्नि-शिलम् ।

हरित्प०—पालाश, हरित्, शेषस्तु बुधे ।
 अश्वप०—अमृतसोदर, अश्व (प्), अर्वा (अन्), अश्वय्य, अश्व, आशु, उच्चैश्वा (अस्), एक-शाफ, एतम्ब, एतश, किष्ठी (इन्) किन्धी (इन्), कुण्डी (इन्), कुटर, कुदर, कुरट, कैसरी (इन्), क्रमण, श्रान्त, गन्धर्व, गूढभोजन, ग्रहभोजन, घोट, घोटक, चामरी (इन्), ज्वन, जवी (इन्), जितव, तार्क्ष्य, तुरग, तुरङ्ग, तुरङ्गम, दधिक्रा (अन्), दधिक्रावा (अन्), दौर्गह, द्वीप, धाराट, नर, पतङ्ग, परुल, पाकल, पालक, पीति, पीती (इन्), पीथि, पैद्र (ट्व), प्रकीर्ण, प्रकीर्णक, प्रोथी (इन्), अघ्न, मरुद्वय, मादचत्व, मापाशन, मापाशी (इन्), मुद्गभुक् (ज्), मुद्गभोजी (इन्), मुद्गाशन, युयु, राजस्कन्ध, लक्ष्मीपुत्र, ललाम, वह्नि, वाजी (इन्), वात-स्कन्ध, वातायन, चारु, वासुदेव, वाट् (ह्), वाह वाहनश्रेष्ठ, विमानक, वीति, वीती (इन्), व्रती (इन्), शालिहोत्र, शालिहोत्री (इन्), श्येन, श्येनास, श्रीपुत्र, श्रीभ्राता (तृ), सप्त, सविक्रम, सिंहविक्रम, सुपर्ण, सैन्धव, स्यौर्य, हस, हसास्य, हय, हरि, हरिकान्त हेपी (इन्), ह्व्यं ।

चन्द्रपर्यायी—(१) ऊ, ग्लौ, च, द्रु, भेट् (त्), म, मा (स्), (२) अयु, अज, अञ्ज, १-२९

इन्दु, ऋक्षेद् (श्), कलेद् (श्), कान्त, क्रुष्ट, कलेदु, गोर, चन्द, चन्द्र, चूडा?, जर्ण, तप, तपा (अस्), तुङ्गी (इन्) ? तृपत् (त्), तृपद् (द्), तृपि, नेमि, पीतु, पैद्र, बुध, भग, भप, भाट्यं, भेन, भेश, मास, राजा (अन्), रात्रीट् (श्), विधु, व्याप्त्र, शशी (इन्), सिप्र, सृप्र, सोम, स्नेह, स्पन्द ?, स्पन्द, हरि, (३) अत्रिज, अञ्जारि, अमिति, अमृत, अम्बुज, उडुप, उपाय्य, उपेश, ऋदाप, ऋक्षेश, एक्भू, एणभृत् (त्), एणाङ्क, कलाप, कलाभृत् (त्), कला-वान् (मत्तु०), क्लेश, क्षपाकृत् (त्), क्षपेश, रवसिधु, गौरगु, गौरभा (अस्), गौराशु, चन्दिर, चन्द्रमा (अस्), चिकिलद, छायाङ्क, छायाभृत् (त्), जडाशु, जडोस, जयन्त, जरण, ज्योत्स्नेश, तपस, तमीश, तमोनुत् (द्), तापस, तारेश, तुङ्गीश, त्रियामेट् (श्), दशाश्व, द्विजेन्द्र, द्विजेश, धिष्ण्यप, धिष्ण्येश, ध्वा-तारि, निट्पति, निशाङ्कत् (त्), निशेश, पक्षज, परिच्छ, परिज्मा (अन्), परिज्वा (अन्), परिज, पर्वधि, पर्वरि, भधव, मनाथ, भपनि, भमर्ता (त्), भविभु, भुवन्यु, भूपति, मृगाङ्क, यजत, यज्ञराट् (ज्), यामिनीट् (श्), युवन, रजनीट् (श्), रात्रिप, रात्रीश, लक्ष्मण, विकुस, विविलद, विश्वप्सा (आकारान्त), शपित, शयत, शशभृत् (त्), शशाङ्क, शीतगु, शीतभा ?, शीतभा (अस्), शीतल, शीताशु, शुभाशु, शुभ्रगु, शुभ्रभा (अस्), शुभाशु, श्वेतगु, श्वेतवाट् (ह्), ३०-५८

श्वेताशु, श्वेताश्व, पोडशी (इन्), सितगु, सितभा (अस्), सितरुक् (च्), सिताशु, सिन्धुज, सिन्धूत्य, मुधाङ्ग, मुधाशु, मुधाम्, मुधाभ्रुत् (त्), स्तृपति ?, हिमगु, हिमत्विट् (प्), हिमभा (अस्), हिमभ्रुत् (त्), हिमाशु, हृद्याशु, (४) अत्रिजनि, अत्रिजनु (प्), अत्रिजन्मा (अन्), अत्रिदृग्ज, अत्रिभव, अत्रिमुत्, अत्रुष्णगु, अत्रुष्णभा (अस्), अमृतसू, अमृताङ्ग, इन्द्रभिध, उडुनाथ, उडुपति, उडुप्रभु, उडुराज, उपाधिप, उपापति, उपाविभु, उपेश्वर, ऋक्षनेमि, ऋक्षमर्ता (त्), ऋक्षाधिप, एणलक्ष्मा (अन्), ओपधीश, कर्केश्वर, कलाधिभू, कलानाथ, कलानिधि, कुमुदेश, क्षणदेश, क्षपाकर, क्षपानाथ, क्षपापति, क्षपाप्रभु, क्षपामर्ता (त्), खचमस, गौरद्युति, गौररश्मि, ग्रहनेमि, ग्रहपति, चित्राटीर, छायापिदगु, (प्लु), जडच्छवि, जडद्युति, जडरश्मि, जडरोचि, (प्), जडाभीशु, जडोद्भव, जुहुराण, जुहुवाण, ज्योत्स्नाकर, तपोराज, तमीपति, तमीमर्ता (त्), तमोनूद तमोहर, तारकेश, ताराजानि ताराधिप, ताराधीश, तारानाथ, तारानेता (त्), तारापति तारापीड, तारास्वाभी (इन्), तिथिप्रणी, तिमिरारि, तुङ्गीपति, तुषारगु तुषारत्विट् (प्), तुषारभा, (अस्), तुषाराशु, तुहिनगु, तुहितरुक् (च्), तुहिनाशु, दक्षविपत्(द), दक्षवाजी (इन्) दक्षहय, दोपाकर दोपाधीश, दोपानाथ, द्विजपति, द्विजराज, द्विजविभु, धवलगु, १-२६

धवलभा (अस्), धवलरुक् (च्), धवलागु, नक्षत्रप नक्षत्रेश, नमोदीप, निशाकर, निशाकेतु, निशाचर, निशानाथ, निशानेता (त्), निशापति, निशामणि, निशारत्नम्, नीहारगु, नीहारागु, पक्षजन्मा (अन्), पक्षधर, पर्वविपत् (द), पाण्डराशु पीयूषगु, पीयूषत्विट् (प्) पीयूषसू, पीयूषाशु, पीयूषोत्त, पुनर्युवा (अन्), प्रालेयभा, (अस्), प्रालेयाशु, भदयित, भनायक, भरमण, भाधिनाथ, मासहोत्य, मिहिकाशु, मृगधर, मृगपिप्लु (द्मु), मृगलक्ष्मा (अन्), यजतनु, यज्वपति, यथामुख, यामिनीश, रजनिप, रजनीश, राकानाथ, राकापति, राकेश्वर, राजराज, रात्रिनाथ, रात्रिनेता (त्), रात्रिपति, रात्रिमणि, रात्रीनाथ, रोहिणीश, लोकम्पूण, बलक्षगु वामर्ण्डल, विभावसु, विरोचन, शताक्षीश, शंरीश, शशधर, शशलक्ष्मा (अन्), शशाङ्कभूत (त्), शिशिरगु, शिशिराशु, शीतकर, शीतकेतु, शीतच्छवि, शीतज्योति (प्), शीतदीप्ति, शीतद्युति, शीतपाद, शीतभानु, शीतमहा (अस्), शीतरश्मि, शीतरुचि, शीतरोचि, (प्), शीतलगु, शीतलभा, (अस्), शीतलाशु, शुचिरोचि (प्), शुभ्रकर, शुभ्रभानु, शुभ्राम्बर, श्यामाकर, श्यामानाथ, श्वेतकेतु, श्वेतद्युति, श्वेतधामा (अन्), श्वेतभानु, श्वेतरुचि, श्वेतरौचि (प्), श्वेतवाजी (इन्), श्वेताशुक, समुद्रज, सागरभू, सितकर, सितदीप्ति, सितद्युति, सितरश्मि, ३०-५५

सितरुचि, सितवृष्टि, सितहय, सिन्धुजनि, सिन्धुजन्मा (अन्), सिन्धुमित्रम्, सिन्धुसुत, सिन्धोमित्रम्, सिप्रग्रह, सुधाकर, सुधाघृणि, सुधादीप्ति, सुधाधार, सुधानिधि, सुधापिघ्नु, सुधाभानु, सुधारश्मि, सुधापास, सुधाशुक, सुधासिन्धु, सुधामूर्ति, हरिणभूत (त्), हरिणाङ्क, हिमवर, हिमदीप्ति, हिमद्युति, हिमघामा (अन्), हिमभानु, हिममहा (अस), हिमरश्मि, हिमरुचि, हिमरोचि (प्), (५) अक्षरकर, अग्रजाधिप, अग्रमधामा (अन्), अग्निनेत्रज, अग्निनेत्रभू, अश्रीतजनि, अग्निदाघाशु, अनुष्णकर, अनुष्णरश्मि, अमृतकर, अमृततेजा (अस), अमृतदीप्ति, अमृतद्युति, अमृतधामा (अन्), अमृतपिण्ड, अमृतमूर्ति, अमृतरश्मि, अमृतरुचि (प), अमृताभीषु, अरौद्रकेतु, अदर्यायगु, उडुनायक, उपाधिपति, ऋक्षरमण, ऋक्षाधिपति, एणकलङ्क, एणतिलक, ओषधीगर्भं, ओषधीपति, आपधीस्वर, वमलरिपु, वलाधिनाथ, कलानायक, कलानाम्निधि कुमुदबन्धु, कुमुदिनीश, कुमुदतीश, कुरुङ्गलक्ष्मा (अन्), कूर्तकाभव करवबन्धु, कीमुदीपति, क्षणदाकर, क्षणदाघव, क्षणदाधिप, क्षणदाधिभू, क्षणदापति, क्षपाधिपति क्षपानायक, चकारबन्धु, चकोरसुहृत्(द), छायालक्षण, छायालाञ्छन जडमयूख, जलनिधिभू जलमण्डल, तमिन्दाकर, तमिन्दाधिप, तमोनायक, ताररु राज, तारकानायक, ताराधिराज, तारानायक, तारारमण, तिथिप्रणेता (त्), तुपारदीप्ति, १-२६

तुपारमूर्ति, तुपाररश्मि, तुपारशोचि, (प), तुहिनर, तुहिनद्युति, तुहिनरश्मि, तुहिनरोचि, (प), तुहिनाकर, तुहिनाशुक, त्रिया-मेश्वर, दक्षजाजानि, दक्षजापति, दक्षमुतेश, दाक्षायणीश, द्विजन्मपति, द्विजाधिराज, धवलकर, धवलच्छत्रि, धवलद्युति, धवलवृष्टि, धिष्ण्यरमण, नक्षत्रनाथ, नक्षत्रनेमि, नक्षत्रपति, नक्षत्रेश्वर, नभश्चमस, नलिनीरिपु, नलिनीशत्रु, नलिन्त्या शत्रु, निशाधिपति, निशानायक, निशावल्लभ, निशीथिनीश, नीहारकर, नीहारदीप्ति, नीहाररश्मि, पद्यासहोत्थ, पद्मिनीशत्रु, पीयूषकर, पीयूषघन, पीयूषद्युति, पीयूषपिण्ड, पीयूषभानु, पीयूषमहा (अस), पीयूषमूर्ति, पीयूषरश्मिः, पीयूषरुचि, पीयूषवपु (प), पीयूषाभीषु, प्राणेशभानु, प्राणेशरश्मि, भगणनाथ, मिहिकाशोचि (प), मृगलाञ्छन, मृणालिनीद्विद् (प), यज्वानापति, यामवतीश, यामिनीपति, यामिनीस्वर, रजनीकर, रजनीकर, रजनीकान्त, रजनीनाथ, रजनीपति, रजनीप्रेया (अस), रावाधीस्वर, रोहिणिमित्रम्, रोहिणीकान्त, रोहिणीजानि, रोहिणीनाथ, रोहिणीपति, रोहिणीप्रिय, रोहिणीप्रेया (अस), रोहिणीविभु, लक्ष्मीसहज, लक्ष्मीसहोत्थ, लोकाप्यायक, वलक्षकर, वलक्षभानु, वलक्षरश्मि, विभावरीश, शशकलङ्क, शशलक्षण, शशलाञ्छन, शिशिरकर, शिशिरतनु, शीतकिरण, शीतदीधिति, शीतमयूख, शीतमरीचि, शीतलकर, ३०-३५

शीतलभानु, शीतलाभोधु, शीताशुभाली (इन्),
 श्वेतकिरण, श्वेतवाहन, समुद्राङ्गज, सरोरु-
 हारि, सर्वेषधीश, सागरात्मज, सितकिरण
 सितदीधिति, सिन्धुनय, सिन्धुनन्दन, मुधा
 किरण, मुधादीधिति, मुधामयूख, मुधाम-
 रीचि, स्नेहरेकभू, हरिणलक्ष्मा (अन्),
 हिमकिरण, हिमगभस्ति, हिमततिस्रुत (त),
 हिमदीधिति, हिमाशुभाली (इन्), (६) अचण्ड-
 मरीचि, अनिदाघधामा (अन्) अनुष्णदीधिति,
 अभिनवनीतम्, अमृतकिरण, अमृतदीधिति,
 अमृतनिधान, अमृतशरीर, अवद्यायकर,
 आकाशचमस, इलादेवराज, उपाधिनायक,
 ऋक्षाणांभधिप, श्रोपधीनानाय, श्रोपधीनायक,
 कमलशाश्व, कलापारवृद्ध, कुमुदवाग्धव,
 कुमुदारमबन्धु, कुमुदानन्दन, कुमुदिनीपति,
 कुमुदेकबन्धु, कुमुदतीवन्धु, कुमुदतीसुहृद्,
 (६) क्रुरङ्गलाञ्छन, कुवलयाय, कृत्तिका-
 सम्भव, कैरववन्श, कैरवविवासी (इन्), कैर-
 विणीपति, कैरविणीश्वर क्षणदाधिनाय, क्षण
 दानायक, क्षपापरिवृद्ध, क्षीरादनन्दन, छाया-
 भृग्वर, जलग लम्बि, तारकानायक, तिथि
 प्रवल्क, तुषारकिरण, तुषारदीधित, तुहिन
 किरण, तुहितमयूख, तुहितमरीचि, त्रिषा
 मारमण, दाक्षायणीकान्त, दक्षायणीजानि,
 दाक्षायणीपति, धबलकिरण, धवलदीधिति,
 नयनाभिराम, निशापरिवृद्ध, निशीधिनीनाय
 निशीधिनीपति, पीयूषकिरण, पीयूषमयूख,
 प्राचीनतिलक, प्राज्ञेयकिरण, प्रालेयमरीचि,
 मिहिकामयूख, मिहिकामरीचि, यामवतीपति,
 १-२२

यामिनीनायक, रजनीनायक, रजनीरमण,
 रोहिणीरमण, रोहिणीवल्कल, विभावरीमर्ता
 (तु), विभावरीविभु, शम्भुशिरोमणि,
 शम्भुशिरोमणि, शयंरीनायक, शिशिरकिरण,
 शिशिरमयूख, शीतलदीधिति, श्विष्कारमण,
 श्वेतपञ्चधु, सितकन्वपु (प), हरचूडामणि,
 हरिणलक्षण, हरिणलाञ्छन, हिमरश्मिमाली
 (इन्), (७) अत्रिनेत्रप्रसूत, अनिदाघदीधिति,
 अभिनवनीतकम्, आपधीनामधीश, बुमुदवन-
 बन्धु, कुमुदाकरवन्धु, कुमुदानन्दकर, कुमु
 दिनीदयित, कुमुदिनीरमण, कैरववनबन्धु
 कैरवाणा विकासी (इन्), कैरविणीवनेश, क्षण-
 दाधिनायक, चण्डघणोतराशु, चण्डीशचूडा-
 मणि, चण्डीशचूडारन्ध्रम्, जननिधितनय,
 तारकाविनोदक त्रिनेत्रचूडामणि, दाक्षायणी-
 रमण, द्विजराजखेचर, नक्षत्रमण्डालक, नभो
 मण्डलदीप, प्रौढपायोधिपुत्र, यामवतीनायक,
 शीतमयूखमाली (इन्), समुद्रनवनीतम्, सारङ्ग
 कलङ्कभृत् (८) अत्रिनयनप्रमत्त, कुमुदवानन-
 यधु, कुमुदगहनबन्धु, कुमुदवनसुबन्धु,
 कुमुदाकरवाग्धव, कुमुदिनीप्राणेश्वर, कुमु
 दिनीवयूजर, कुमुदिनीवनभर्ता (तु), कैरव
 वनवान्यत्र, नितयनचूडारत्नम्, दाक्षायणी-
 परिवृद्ध, द्रुङ्गिणपादज तक, (९) कुमुदकानन
 वाग्धव, कुमुदपण्डोघरद, कुमुदिनयुनायक
 (१०) कुमुदिनीकानननायक, कैरवनातनाधि
 नायक अत्रिनयनममृत्त्वर्ज्योति (प),
 (११) यामिनीवदनसौरभचौर, विभावरी
 धिलासदन्तपत्र, कैरविणीधनिताजनभर्ता (तु),
 १०-५८

पीतचकोरमरीचित्रय, (१२) घूर्जटिजटामण्डल-
चूडामणि ।

रात्रिपर्याया—क्षणदा क्षपा, तमी, त्रियामा,
दोषा, निशा, निशोषिनी, यामवती, यामिनी,
रजनी, रात्रि विभावरी, शर्वरी । शेषपर्यायास्तु
कालवर्गे द्रष्टव्या ।

दशरात्रिप०—तमनी तमिस्रा, दशरात्रि ।

पूर्णिमारारात्रिप०—ज्योतिष्मती, ज्योत्स्नी, पूर्णिमा
रात्रि ।

चन्द्रभ्राप०—कौमुदी, चन्द्रगोलिका, चन्द्रप्रभा,
चन्द्रातप, चन्द्रिका, चन्द्रिमा, चान्द्री, चार्वी,
ज्योत्स्ना ।

नक्षत्रप०—उडु, ऋक्षम, तारका, तारा,
धिष्ण्यम्, नक्षत्रम्, भम् । शेषस्तु पञ्चाङ्गवर्गे ।

चिह्नप०—अङ्क, अभिज्ञानम, कलङ्क, चिह्नम्,
लक्षणम्, लक्ष्म (अनु), लच्छनम्, लाच्छनम्
लिङ्गम् ।

मृगप०—अजिनयोनि, एण, कुरङ्ग, मग,
वातायु, शश, सारङ्ग, हरिण, शेषस्त्वन्वत्र ।

हिमपर्याया—प्रवश्याय, आकाशवाप्य इन्द्राग्नि
धूम खबाप्यः, तुपार, तुहिनम्, नीहार,
शालेयम्, महिका, मिहिका, रजनीजलम्
हिमम् ।

हिमसंहृतिप०—हिममहृति, हिमानी ।

शीतप०—जड, तुपार, शिशिर, शीत,
शीतल, सुशीम, सुपिम, सुपीम, हिम ।

शुक्लवर्णप०—अच्छ, अमल, अर्जुन, अवदात,
अवलक्ष, उज्ज्वल, गौर, धवल, पाण्डर,
पाण्डु, पाण्डुर, पुण्ड्र (ण्ड्र)क, वदात,
१-२१

वलक्ष, विशद, युक्र, शुक्ल, शुचि, शुभ्र,
शुभ्रम् (अ०), श्वेत, श्वेत, मित, हरिण ।
कमलकुमुदादीना सामान्यप०—उत्पलम् कुवम्
कुवलम्, कुवलयम् कुवेलम् । 'कुवलय' चन्द्र-
विकासि पद्मम् सूयविकासि इत्यनयोर्भेदो-
ज्ञेय ।

सितोत्पलप०—कुमुत् (द), कुमुदती, कौरवम्,
गर्दभाह्वयम् ।

कुमुदलताप०—कुमुदिनी, कुमुदती, कंरविणी ।
अमृतप०—अमृतम्, पीयूषम्, पेयूषम्, सुधा,
शेषस्तु देववर्गे ।

चकोरप०—अङ्गारभक्ष, उत्पिव कौमुदीजी-
वन, कौमुदीजीवी (इन्), चकोर, चकोरक,
चन्द्रिकापायी (इन्), चन्द्रिकाप्रिय, चन्द्रि-
कादान, चलच्चञ्चु, जीवजीव, जीवजीवक,
जीवजीव, ज्योत्स्नाप्रिय, रक्ताक्ष, विपदशन-
मृत्युक, विपमृत्यु, विपमृत्युसूचक ।

चन्द्रपितृप०—अग्नि, समुद्र, सागर, सिन्धु,
शेषस्त्वन्वत्र (देववर्गे) ।

चन्द्रपितृप०—अग्नि (सप्तपिण्डशेष), अन्नो
(इन्), अन्नसूयापति कदमकन्यापति, अग्निदग्,
अग्निनेत्र, अग्निलोचन ।

चन्द्रभगिनीप०—इन्दिरा, रमा, लक्ष्मी शेषस्तु
देवे ।

चन्द्रपुत्रप०—चान्द्रि, श बुध, विद्, बंधव,
सौम्य, शेषस्तु बुधपथयि ।

चन्द्रपुरीप०—चन्द्रपुरी, विभा, सोमपुरी, एपो-
दिच्या वतते ।

चन्द्रकलाप०—(१) अमृता, (२) मानदा,
३०-५८

(३) विश्वा, (४) तुष्टि, (५) पृष्टि, (६) रति, (७) घृति, (८) शशिनी, (९) चन्द्रिका, (१०) कान्ति (११) ज्योत्स्ना, (१२) श्रो, (१३) प्रीति, (१४) अङ्गदा, (१५) पूर्णा, (१६) पूर्णामृता, चंताश्चन्द्रस्य षोडशकला सन्ति ।

क्षीणचन्द्रपर्याया - अर्पचिततनु, उर्ध्वपरिध्नुन, कलुषित कुज्योति (प), कृश, क्षयकाय, क्षयरोचि (प), क्षयी (इन्), क्षीण, क्षीणकर, क्षीणकल, क्षीणकान्ति, क्षीणतनु गलित, दीप्तिरहित, दुर्वल, नष्ट, प्रक्षीण, मूढ, विकल, विगलित वितष्ट वृद्धिकला विहीन ।

दुर्धुधुप०—दुश्चन्द्र, दुर्विधु, (नीचादिक्षीण-मारकादिभाग) ।

पूर्णचन्द्रप०—प्रखण्डमण्डल, अखण्डनवपु (प), अधिकल, अन्धनकल, आपूर्णमण्डलकला कलित, कलाकलापाधिकृताधिशाली, बलाभिभूषित, कलाभिरभिभूषित गोक्षीरशखधवल, 'दिनम्मन्या,' 'पूर्णेन्दुस्तु दिनम्मन्या' इति वंजयन्ती । परिपूरिताङ्ग, पथ्याप्तचन्द्र, पूत द्युति, पूर्ण, पूर्णकल, विभद्रमिन्दुरालपूर्ण परिधि वधमानननु वृद्धिष्णु, विपुलरश्मिशिखाकलाप, विवर्द्धमान, शखधवल सबद्धमान, सकलाभिरामसूर्ति, मुधामृणालापमविम्बशोभित ।

मङ्गलपर्याया—(१) ह, (२) असृक् (ज), अस्त्र, आर, कुज, कुभू, क्रूर क्षमाज क्षमोत्थ, चर, जिह्व, नत पापी (इन्) भुग्न भूज भूभू, भौम, रक्त वक्र, (३) अङ्गार, १-२६

धराल, धरण, आविद्ध, इराज, इलाज इलाभू, इलोत्थ, उर्वीज उर्वीभू, ऊर्मिमात् (मलु०), ऐरेय, ऐलेय, श्रोर्वय कर्पव, कुञ्चित, कुजनि, कुजन्मा (अन्), कुटिल, कुपुन कुभव कुसुत कुसूतु, क्रूरकृत् (त्), क्रूरदृक् (श्), क्रूराक्ष, क्षमाज, क्षमाभू, क्षितिज, क्षितिभू क्षैतेम, क्षोणिज, क्षोणीभू, क्षमाजनि, क्षमाजन्मा (अन्), क्षमापत्यम्, क्षमापुत्र, खोलुम्फ गोत्राज, गात्राभू, गोत्रय, घातुक धराज, धराभू, नर्वाचि (प), नृक्षस, पृथ्वीज, पृथ्वीभू, प्रव्याल, बलाज, भूजनि, भूपुत्र, भूभव, भूमिज, भूमिभू, भूसुत, भूसूनु, मङ्गल, महिज, महीज, महीभू, माहिय, रक्ताङ्ग, रसाज, रसाभू रश्मिर, रोहित, लोहित, वृजिन, वेल्लित शोणित, अङ्गारक, अचलाज, अनन्ताभू, अवनिज, अवनीज, अवनीभू, आपाढाभू, असृकतनु असकर, असवासा (अस्), आयनेय, आपाढाभू, इलाजन्मा (अन्), इलाभव, इलासुत उर्वीपुत्र, उर्वीभव, उर्वीसूनु, ऋणात्क, काश्यपीज, काश्यप्युत्थ, काश्यपेय, कुकुमार कुतनय, कुदायाद, कुदारक, कुनन्दन, क्रूरनेत्र, क्षमापुत्र, क्षमासुत, क्षमासूनु, क्षितिजनि, क्षितिपुत्र क्षितिभव, क्षिति-सुत, क्षितिसूनु क्षोणिजन्मा (अन्), क्षोणीपुत्र, गोत्रापत्यम् गोत्रापुत्र, धराङ्गज, धरात्मज, धरापुत्र, धरासुत, धरित्रीज, धानीपुत्र पृथिवीज, पृथ्वीपुत्र, पृथ्वीसूनु, बलासच, भूकुमार, भूतनय, भूदारक, भूनन्दन, भूमि- ३०-०६

जात भूमिपुत्र भूमिमुत, भूमीभव महिपुत्र, महीसुत, मेदिनीज, मेदिनीभू, रक्तकर, रक्तद्युति, रक्तरश्मि, रसात्मज, रसाभव, रुधिराङ्ग रोहिनाङ्ग, लोहिनाङ्ग, लोहितागु, वक्रवार, वसुगज वाचनज, वाचनभू, वासुधेय व्योमोत्सुक, (५) अचलासुत, अनन्ताजनि अरुणानु, अरुणावासा (अस्), अरुणाम्बर, अवनोजनि, अवनर्जनि, अपाढाभव, आपाढाभव, इलाकुमार, इलातनूज, इलात्मजात, उर्वीतनय, ऋणस्य हर्ता (तृ), कुननुभव, क्रूरलोचन, क्षमातनय, क्षितिकुमार, क्षितितनय, क्षितिनन्दन, क्षोणिकुमार, क्षोणीतनूज, क्षोणीनन्दन, गगनोत्सुक, घरणिसुत, धरणीपुत्र धरणीभव, धरण्यापुत्र धराकुमार, धरातनय, धरित्र्यात्मज, धरित्र्या, पुत्र, धानीतनय, धात्रीनन्दन, पृथिवीमुत, पृथ्वीतनय, पृथ्वीतनूज, बलाकुमार भूमिदायाद, भमीतनय, महिनय, महिनूज, महीकुमार महीनन्दन, मेदिनीजनि, रोहिन्चद्रवि राहितदेह, रोहितद्युति, लोहितदेह, वक्रवारग, वसुन्धराज, वसुन्धराभू, वसुधाभव, वाचनसूनु ? वासुन्धरेय विपुलात्मज, विश्वम्भराज वृश्चिकनाथ शिववीर्यज, क्षोणविग्रह सर्वसहाज, (६) अचलातनय, अनन्तातनूज अवनितनय, अवनिनन्दन, अवनोतजमा (अन) इरमानन्दन, इरमासम्भव, इलादेहाङ्गव वाश्यपीकुमार, काकनदच्छवि, शूरविलोचन क्षितितनुजनि, जगतीनन्दन, तीव्रविलाचन धरणिकुमार, धरणितनय, १-२६

धरणीतनूज, धरादेहभन, धरित्रोतनय, धात्रीतनुजनि, पृथिवीतनूज, पृथिवीसम्भव, मेदिनीनन्दन, रुधिरकिरण, लोहितदीधिति, लोहितविग्रह, वसुन्धरात्मज, वसुन्धरापुत्र, वसुन्धराभव, वसुन्धरासुत, वसुगतनूज, वसुघातमजात, वसुमतीपुत्र, वसुमतीसुत, विश्वम्भराजनि, सर्वसहात्मज, सर्वसहायोनि, सर्वसहासूनु । (७) महिमूर्तिसम्भव, मेदिनीगर्भभूत, मेदिनीतनुजमा (अनु), वसुन्धरानन्दन, वसुमतीतनय, विपुलातनुजात, विश्वम्भरानन्दन, शोणितसहनन, सर्वसहातनूज, सागराम्बरासुत, (८) अचलाविग्रहोद्भव, वसुन्धराङ्गसम्भव, सर्वसहाशरीरज । (९) काश्यपीकलेवरोद्भव, (१०) विश्वम्भराविग्रहसम्भव ।

रक्तपर्याया—प्रसूक् (ज्), अस्त्रम्, आग्नेयम्, आसुरम्, वीलालम्, क्षतजम्, प्राणदम्, मासकरम्, मासकारि, रक्तम्, रसतैज (अस्), रसभवम्, रसोद्भवम्, रुधिरम्, रोचयम्, लोहितम्, वाशिष्ठम्, विस्त्रम्, शोणितम्, शोध्यम् ।

रक्तवर्णप०—अरुण, अव्यवतराग, कौकनदच्छवि, बालसन्ध्याभ, माञ्जिष्ठ, रक्त, राहित, लोहित, शोण, सन्ध्याभ ।

ऋणप०—उद्धार, ऋणम्, पृथुदञ्चनम्, प्रमात्यम् ?, प्रमाज्यम्, प्रामित्यम्, ? प्रामोत्यम् ।
अङ्गप०—अङ्गम्, काय, तनु, देह, शेषस्त्वपत्र ।

भूमिप०—अचलकीला, अचला, अदिति, अद्रिकीला, अनन्ता अन्तरिक्षम्, अग्निद्वीपा, अग्निमेतला, अग्निवस्त्रा, अम्बरस्थली, अग्नि --

नी, आदिमा, आद्या, इडा, इडिका इरा इला, इलिका, ईला, उदधिवस्ता, उर्वरा, उर्वी, कान्ता, काश्यपी, कीलिनी, कु कुम्भिनी, कुह्वरी, केलिनी, क्रोडकान्ता, क्षमा, क्षरि, क्षान्ता, क्षान्त, क्षिति, क्षोणि—णी, क्षोणि—णी, क्षमा, खगवती, खण्डनी, गन्धमाता (तृ), गन्धवती, गह्वरी, गातु, गिरिकर्णिका, गिरिस्तनी, गी (गो), गोत्रकीला, गोत्रा, ग्मा, घनश्रेणी, जगती, जगद्धा, ज्या, दक्षा, देहिनी द्विरा, धरणि—णी, धरणीधरा, धरा, धराधारा, धरित्री, धात्री, धारणी, धारित्री, नगाधारा, निश्रुति, निश्चला, पवतकीला, पवंताधारा, पारा, पूषा, पृथ्वी, पृथिवी, पृथु, पृथ्वी, पेरा, बला, बीजप्रसू, बीजसू, भुवनमाता (तृ), भू, (स्) (अ०), भूतचात्री, भूतमाता (तृ) भूमि-मी, मध्यमलो०, मध्यमलोकवर्त्मा (अन), मध्यलोक, मत्यं, महाकाण्डा, महास्याली, महि ही, माधवी, मेदिनी, मेर्वाद्रिकीला, रत्नगर्भा, रत्नवती, रत्नसू रत्नावती, रसा, वरा, वसुधरा, वसुधा, वसु धारिणी, वसुमती, विपुला, विश्वम्भरी, विश्वा, शैलाधारा, श्यामा, समुद्रकाञ्ची, समुद्रमेखलना, समुद्ररसना, समुद्रवसना, समुद्राम्बरा, सर्पभृता, सर्वसहा, सलिलेशाम्बरा, सहा, सागरवेमी, सागरमेखला, सागराम्बर, सुधा, स्यगणा, स्थिरा, स्वसू, स्वस्थली, हेमा ।

एकयोवत्था छावापृथिवीपर्याया—अपारे, घृतवती, घृतवत्यी, दिव पृथिव्यो, दिवस्पृथिव्यो, छावाशमे, छावापृथिवी छावापृथिव्यो, छावा-भूमो, बृहती बृहती, भूवाधी, रोदसी, रोदसी, १-२६

रोदस्यो, रोदसी, रोदस्यो ।

पुत्रपर्याया—अङ्गज, अङ्गभू, आत्मज, आत्मजन्मा (अन्), आत्मजात, आत्मनीन, उद्धृ, कुलधारक, तनय, तनुज, तनूज, दायाद, दारक, द्वितीय, नन्दन, पिण्डद, पुत्र, मुत, मूतु, स्वज ।

एकयोवत्था पुत्रपुत्रीपर्याया—अपत्यम् (न०) (अजहल्लिङ्गम्), तुक् (ज्) (पु०), लोकम् (न०), प्रजा (स्त्री०), प्रसूति, (स्त्री०), बीजम् (न०), सन्ताति (स्त्री०) सन्तान (पु०)

बुधपर्याया (१) ज्, विद (२), सत् (त्), (२) आब्जि, रलोज, ग्लोभू, चान्द्रि, बुध, मज, राज्य, वर्चा (अस्) शान्त, सौम्य, हेमा (अन्) ?, हेम्न, (३) अब्जभू, आश्रेप, इन्दुज, इन्दुभू, इन्दुत्व, इलेश एकाङ्ग, ऐन्दव, कुमार, कोविद, चन्द्रज, ताराज, तारेय, नेमिज, पञ्चाचि (प्), पण्डित, बोधन, मार्गाङ्कि, रोधन, विधुज, विधुभू, विधूत्य, विबुध, वैधव, वैबुध, शशिज, शशिभू शाशाङ्कि, श्यामाङ्ग, हर्षुल, (४) अतिदीर्घ, अविपीत्र, दृक्पथ, अब्जजन्मा (अन्), अब्जमुत, अब्जसूतु, अब्जापत्यम्, इन्दुजनि, इन्दुपुत्र, इन्दुभव, इन्दुसुत, इन्दु-सूनु, इलाजानि, इलानाथ, इलेश्वर, एकदेह, चन्द्रजनि, चन्द्रजन्मा (अन्), चन्द्रपुत्र, चन्द्र-मुत, चन्द्राङ्गज, चन्द्रात्मज, चन्द्रमस, जंवातृवि, तारकेय, तारामुत, द्वंजराजि, पतिष्ठाभू, प्रह्वण प्रहर्षुल, भेराजात, मृगा-ङ्गज, राजपुत्र, राजमुत, रोहिणीज, रोहिणेय, ३०-५८

विद्युजनि, विद्युसुत, शशाङ्कज, शावंरीशि, शाशवरि, शीताशुज, शीताशुभू, श्यामगात्र श्रविष्ठाज, श्रविष्ठाभू, सोमजनि, सोमसुत सोमसूनु, हिमाशुज, हैमाशव, (५) ऋञ्ज-नन्दन, इन्दुतनय, इन्दुनन्दन, इलारमण, इलावत्तभ, उपेशजात, ऋक्षपजनि, कलाप जनि कलेशजनि, कलेशपुत्र, चन्द्रतनय, जडाशुजन्मा (अत्), जडाशुभव, जडाशुसूनु, जैवातृकज, तारकासूनु, ताराङ्गजात, तारा-तनय, तारानन्दन, तोहिनाशुज, तोहिनाशव, द्विजराजज, धनिष्ठाभव, परिज्वपुत्र, पर्वरि-पुत्र पालाशवासा (अस्), पालाशाम्बर, मृगाङ्गसूनु, यामिनोशज, रजनीशभू, राके-शात्मज, रोहिणीभव, रोहिणीसुत, विद्युनय, विद्युदारक, शशाङ्कसूनु, शशिकुमार, शशि-तनुज, शशिनन्दन, शिशिराशुज, शीतगुसूनु, शीतभानुज, शीतलाशुज शीताशुजात, शीता-शुपुत्र, शीताशुसूनु, शीतलाशव, शैशिराशव, श्रविष्ठाभव, सोमनन्दन, हरिणाङ्गज, हिम-करज, हिमाशुजन्मा (अन्), हिमाशुसूनु, हिमाशो सुत, (६) अत्रिजनु सुत, अमृत-रश्मिज, अमृताशुजन्मा (अन्), अमृताशुसूनु, इन्दुदेहभव, उडुनाथपुत्र, उपाधिताथज, प्रक्षे-श्वरजन्मा (अत्) एणाङ्कतनूज, ओपधीसमुत, कलाधरपुत्र, कलानिधिसुत, चन्द्रमस सुत, चान्द्रमसायन, चान्द्रमसायनि, छायाङ्कतनय, जैवातृकजनि, तमिस्राकरज, तमीनाथजात, तमीभर्तृपुत्र, तमीशतनय, तुषाराशुजनि, तुषा-राशुसुत, तुहिनोसमुत, द्विजराजपुत्र, द्विजराज-

सूनु, धनिष्ठासम्भव, नक्षत्रेशसुत, निशानाथ-सुत, पीयूषरश्मिज, प्रालेयभानव, प्रालेयभा-नुज, भनाथनन्दन, मृगधरजनि, मृगाङ्कदेहज, यामिनोशसूनु, यामवतीशज, रजनीश्वरभू, रात्रिनाथात्मज, रोहिणीनन्दन, लोकम्पूणा-त्मज, बलक्षगुपुत्र, वामण्डलभव, विद्युतनुभव, विद्युदेहजात, शशाङ्कतनय, शशिशरीरज, शिशिराशुसूनु, शीतकरात्मज, सितकेतुसूनु, सिताशुतनुभू, मुधाकराङ्गज, सूर्यसहचर, हरिणाङ्गज मा (अन्), हिमकरजनि, हिम-किरणभू, हिमरश्मिपुत्र, (७) अत्रिदृग्जात-सूनु, अनीतजन्माङ्गज, अमृतभानुसूनु, गौर-मरीचिपुत्र, जडमयूखंसूत, जैवातृकतनय, तुषा-रकरपुत्र, तुहिनदीधितिज, द्विजराजदेहज, धवलभानुभव, पर्वरिदेहजात, पीयूषाशुतनय, प्रालेयरश्मिसुत मिहिकाकरजनि, मृगधरदेहभू, यामवतीशसुत, रजनीकरपुत्र, राकाधिराज-जन्मा (अन), बलक्षवृष्णिभज, शवंरीशप्रसूत, शिशिरशुतनय शीतदीधितिसुत, शीतलभानु-भव, हिममरीचिजनि, (८) अमृतकिरणजन्मा (अन्), कलावतोदेहभव, कुमुदिनीपतिपुत्र, कुरङ्गलक्ष्मप्रभव, तारकराजतनूज, द्विज-राजाङ्कसम्भव, धवलदीधितिपुत्र, नक्षत्रनाथ-नन्दन, निशीथिनीनाथसुत, निशीथिनीवल्ल-भज, नीहारकरप्रसूति, रोहिणीरमणात्मज, हिमकिरणतनूज (९) क्षणदाधिनाथनन्दन, (१०) दक्षारमणात्मसम्भव, (११) दाक्षा-यणीनाथकदेहजन्मा (अन्), (१२) दाक्षायणी-परिवृढाङ्गसमुद्भव ।

बुधपितृपर्यायाः—प्रब्रज, इन्दु, चन्द्र, चन्द्रमा
(अस्), विष्णु, सोम, शेषस्तु चन्द्रे ।

बुधभातृप०—तारा, रोहिणी, शेषस्तु चन्द्रे ।

बुधपत्नीप०—इला, वेला ।

बुधपुत्रप०—उर्वशीरमण, ऐलेय, पुरूरवा
(अन्), वीघ ।

पण्डितप०—कोविद, पण्डित, बुध, विद् शेषस्तु
प्रकीर्ण ।

हरितवर्णप०—पलाश, पालाश, पीतनील,
हरित् (त्), हरित ।

बृहस्पतिपर्याया —(१) ज्योत्, ऋ, (२) अर्च्यं,
भार्यं, इज्य, ईड्य, गुरु, गौर, चक्षा (अस्),
जीव, तपा, (अस्), धीमान् (मत्तु०), धीश,
पूज्य, प्रह्या (अस्), मत्री (इन्) वाग्मी
(इन्), सूरि, (३) अङ्गिरा (अस्), अमात्य,
अचित, आचार्यं, इन्द्रार्च्यं, इन्द्रज्य, गिरीश,
गो पति, गोपति, गौर्य, गोपति गोविन्द,
दीदिवि, देवाच्यं, देवेज्य, देवेड्य, धिपण,
पारुष्य, पुरोधा (अस्), पूजित, प्रहपावाक्
(च्), प्रचक्षा (अस्), प्रवान्त, मतिमान्
(मत्तु०), लेसाच्यं, लेखेज्य, वाक्पति, वागीश,
वाग्वाग्मी (इन्), सचिव, सिन्धुन, सुरार्च्यं,
सुरार्यं, सुरेज्य, सुरेड्य, सुरेय, हरीज्य,
हरीड्य, ह्य्यं, (४) अङ्गिरोज, अङ्गि-
रोधू, अनिर्वाण, अमराच्यं, अमरेज्य, अम-
त्यंज्य, आङ्गिरस, आदित्याच्यं, आदित्येज्य,
इन्द्रमत्री (इन्), इन्द्रवन्द्य, इन्द्राचार्यं, इन्द्रा-
चित, गिरापति गिरास्वामी (इन्), गोर्वा-
णेज्य, गोर्वाणेड्य, ताराजानि, निदशाच्यं,
१-२१

त्रिदशेज्य, त्रिदशेड्य, दिविजेज्य, देवगुरु,
देवनुन, देवपूज्य, देवमत्री (इन्), देववन्द्य,
देवाचार्यं, देवामात्य, देवाचित, देवोपती,
दंभतेज्य, द्वादशावि (प्), निर्जरेज्य, पीत-
वासा (अस्), बृहस्पति, मतिमला, मरुत्पूज्य,
मरुदार्यं, मरुदीड्य, मरुद्गुरु, मरुद्वन्द्य,
मरुनुत, मरुमत्री (इन्), महामति, मूपध्वज,
लेखगुरु, लेखद्वन्द्य, वाग्धीश, वागीश्वर,
वाचापति, वाचाप्रभु वाचामीश, वाचाविभु,
वासवेज्य, वासवेड्य, शत्रुगुरु, शत्रुपूज्य, शत्रु-
मत्री (इन्), शेषुपीश, सुरगुरु, सुरनुत सुर-
पूज्य, सुरपेज्य, सुरमत्री (इन्), सुरवन्द्य,
सूरसूरि, सुराचार्यं, सुराचित, सुरेशार्यं,
सुरेड्य, हरिप्रिय, (५) अङ्गिर पुत्र,
अङ्गिर सुत, अङ्गिरोभव, अद्विभ-मत्री
(इन्), अमरगुरु, अमरनुत, अमरपूज्य,
अमरमत्री (इन्), अमराचार्यं, अमराचित,
अमर्यंगुरु, अमर्यामात्य, आलण्डलेज्य, इन्द्र-
पूजित, इन्द्रमहित, इन्द्रयाजक, इन्द्रवन्दित,
इन्द्रसचिव, उतप्यसोत्य, उतप्यानुज, गिरी-
रमण, गोर्वाणगुरु, गोर्वाणवन्द्य, गोपतिवन्द्य,
जम्भारिगुरु, त्रिदशगुरु, त्रिदशवन्द्य, त्रिदशा-
चार्यं, त्रिदशाचित, दिविजगुरु, देवतापूज्य,
देवनमस्य, देवयाजक, देवोपाध्याय, दंभता-
चार्यं, द्वादशवर, निर्जरेगुरु, निलिम्पमत्री
(इन्), निलिम्पाचार्यं, पर्जन्यपूज्य, पाण्ड-
कर्ता (त्), पीतवसन, पीताम्बरभूत्, पुरन्द-
रेज्य, पुरहृताच्यं, प्राक्पात्पुत्रेय, पाल्गुनी
भव, बृहतापति, मधवद्गुरु, मरुदचित, मरुदा-
१०-४९

चाय्यं, मरुन्नमस्य, मरुद्याजक, महेन्द्रगुरु, वचसापति, वाचामधीश, वासवगुरु, वासव-पूज्य, वासवाच्चित्त, विबुधपूज्य, विबुधाचाय्यं, विबुवामात्य, वृशारिपूज्य, वृनारिवन्द्य, वृषवन्दित, शक्रम्य मत्री (इन्), शासितदेव, सरस्वतीश, सुरनमस्य, सुरपूजित, सुरमहेज्य, सुरयाजक, सुराणागुरु, सुराविदेव, सुरेन्द्र-गुरु, सुरेन्द्रवन्द्य, सुरेशगुरु, सुरेशनुत, सुरेश-पूज्य, सुरेशमत्री (इन्), सुरेशाचाय्यं, सुरेशा-च्चित्त, सुरोपाध्याय, स्वरचिन्तात्रि, (६) अनिमिपाचाय्यं, अनिमिपाचित, अम-रपुरोधा (अस्), अमराचिन्तात्रि, अमरेशमत्री (इन्), आदितेयगुरु, आदित्याचिन्तात्रि, इन्द्र-पुरोहित, इन्द्रसुवस्तिर, उत्थयसोदर, उत्थयावरज, गीर्वाणेशवन्द्य, चिनशि-राण्डिज त्रिदशपगुरु, त्रिदशपतीज्य, त्रिदश-सचिव, दम्भोलिभृदिज्य, दम्भोलिभृन्मत्री (इन्), दिविचराचाय्यं, देवपतिपूज्य, देवपति-मत्री (इन्), देवपुरोहित, देवराजाच्चित्त, देवसमचित्त, निर्जरसचिव, पर्जन्याचिन्तपत् (इ), पविपाणिपूज्य, पविपाणिमत्री (इन्), पुरन्दरगुरु, पुरन्दरवाच्यं, पुरन्दरामात्य, पुरहूतपूज्य, पुरहूतवन्द्य, प्राक्काल्गुनीसुत, वनारातिगुरु, मघोन सचिव, महता पुरोधा, (अग्) महताममाय, मरुपुरोहित, मरुद-धिदेव, मरुदुपाध्याय, महेन्द्रमचि-तेयपुरोहित, वचसामधीश, त्रिपुरावन्दित विबुधमचिश्च विबुधेन्द्रमत्री (इन्), शक्र-पुरोहित, शक्रसुवस्तिर, शच्या, प्रभोमत्री १-२१

(इन्), शतक्रुगुरु, सवतंपूर्वज, सुमनोनमस्य, सुरनाथगुरु, सुरपतिगुरु, सुरपपुरोधा (अस्), मुस्पुरोहित, मुरगजगुरु, सुरराजपूज्य, सुर-राजवन्द्य, सुरवन्द्यमान, सुराच्यंचरण, सुरेन्द्र-याजक, सुरेशनमस्य, सुरेशपूजित, सुरेश-याजक, सुरेशसचिव, सुरेशाधिदेव, सुरेशो-पाध्याय, (७) अदितिजनिगुरु, अदितिसुता-मात्य, अमरनाथपूज्य, अमरपाचिन्तात्रि, अमरपूजितात्रि, अमरपूज्यपाद, अमरराजपूज्य, अमरराजमत्री (इन्), अमरवन्द्यमान, अमर-धीसहाय, अमरेन्द्रोपाध्याय, इन्द्रस्यपुरोहित, कुलिशधरनुत, कुलिशभृत्सचिव, गणपतिगणक, गीर्वाणराजाचिन्त, चिनशिसण्डिसूनु, त्रिदश-पतिगुरु, त्रिदशराजगुरु, त्रिदिवेशवन्दित, दानवारिसचिव, देवताराजपूज्य, देवदेवसचिव, देवदेवाधिदेव, देवनायकगुरु, देवेशपुरोहित, निर्जरराजपूज्य, पविपाणिपूजित, मरुत्वति-पूजित, मरुद्वन्दितपद, मेघयानाच्चित्तात्रि, वचसापरिवृड, विबुधपतिगुरु, शचीपते पुरोधा (अस्), सनन्दासचिव सुनामोरपुरोधा (अस्), सुग्नाथपूजित, सुरनाथयाजक, सुरपति-वन्दित, सुरराजपुरोधा, (अस्), सुर-राजवन्दित, सुरवन्दितपद, सुरेशपुरोहित, (८) अदितिनन्दनपूज्य, अमरनाथवन्दित, अमरत्यंपूज्यचरण, अमरतीर्थयापूजित, अम्वन्-दवमचिव, क्रभुविभुवन्दितात्रि, त्रनुभुजापति-पूज्य, गीर्वाणनाथमचिश्च, चिनशिसण्डिसूनु, दिविपन्तुचरण, दिवीरगादवगुर् निर्जरराज-वन्दित, निलिम्पराजपूजित, यहिमुंग- १०-१८

वन्दितादि, यशभुजासोवस्तिव, वन्दारवाचित-
पद, सुपर्वनाथमहित, सुरकुलपतिपूज्य, सुरेश-
वन्दितपद, सुरेश्वरपूजितादि, स्वर्लोकराज
सचिवः, (९) भ्रमनादनाचितपद, नाकनायक-
याजक, निलिम्पेस्वरपूजितादि, पाचीपति-
बुद्धिसहाय, सुरराजवन्दितपद, सुरवृन्दवन्दित-
पद, (१०) भ्रनिमिपेशपूजितपाद, निलिम्प-
नायकपुरोहित, (११) भ्रदितिनन्दननाथपुरोधो,
(भ्रस्), निर्जरायकपूजितपाद, वृन्दारकवृन्द-
वन्दितपद, (१२) भ्रदितिदारकदेववन्दित-
पाद, (१३) भ्रदितिदारकदेववन्दितचरण ।

गुरुपर्याया — उपनी, क्षाणी (इन्), गुरु, तीर्थ,
दिशात, देशिक, देशिकोत्तम, धर्मोपदेशक,
निषेकादिकृत् (त्), बोधान, ब्राह्मिक ।

आचार्य्यंप०—भ्रनुयोगकृत् (त्), आचार्य्यं, गुरु,
मन्त्रव्याख्याकार, मन्त्रव्याख्याकृत् (त्) ।

उपाध्यायप०—प्रध्यापक, उपाध्याय, पाठक ।

पूज्यप०—प्रश्चित्तम, भ्रचित्तम्, भ्रय्यं, इज्य ।

ईडभ नमस्य, नुत, पूजितम्, पूज्य, महिनम्,
वन्दितम्, वन्द्य, वन्द्यमान, समन्वितम्, सम्पू-
जितम् ।

भ्रत्रिप०—प्रमात्य, धीनमंसहाम, धीमरा,
धीसचिव, बुद्धिमहाय, भ्रत्री (इन्), सचिव,
सामवयिव ।

पुरोहितप०—ऋत्विक् (ज्) पुरोधा (भ्रस्),
पुरोहित, याजक, सोऽस्तिक (सुँवस्तिव ?) ।

सवस्यप०—देशिक, देशिकोत्तम सदस्य,
सभासद् (द्), सभास्तार सभ्य, सामाजिक
स्वयः ।

याजरुनामानि—(१) भ्रध्वयुं, (२) प्रत्याना
(त्), (३) नेष्टा (ष्ट्), (४) उन्ना (त्),
(५) ब्रह्मा (भ्रन्), (६) ब्रह्मणाच्छनी (इन्),
(७) धन्नीध्र, (८) पोना (त्), (९) उद्गाता
(त्), (१०) प्रस्तोता (त्) (११) प्रतिहर्ता
(त्), (१२) अस्तुमाह्वण, (१३) होता (त्)
(१४) मंत्रावरुण, (१५) अष्टदशक,
(१६) प्रावस्तुत् (त्) ।

वैजयन्त्या तु—

याजका, भरता, यशलिह, बुरय, ऋत्विज,
यत्सुच, देवयव, वाद्यत, वृन्दबर्हिष, भ्रध्व-
यव, उद्गातातर, होनार, ब्रह्मा चेति महर्त्विज ।
यावपर्याया—गिद्, गिरा, गी, (गी), ब्राह्मी,
भारती, भापा, वच (भ्रम्), याक् (ध्), वाणी,
श्रुतदेशी, सरस्वती ।

पादप०—भ्रह्ति, भ्रत्रि, व्रम, व्रमण, चरण,
चलन, पत् (द्), पदम्, पात् (द्), पाद ।

पीनवर्णप०—गौर, तालकाम, पीत, पीतम्,
गिनरञ्जन, सितरथ, हरिद्राम, हरिद्रासद्ना,
हारिद्र ।

गुरुपितृप०—भ्रद्विरा (भ्रस्), (रुक्त्वपिविभोप),
चित्रनिगण्डी (इन्) ।

गुरुज्येष्ठभ्रातृप०—उत्तम्य, जीवाद्यत्र ।

गुरुपरनीप०—गारा ।

गुरुपुत्रप०—वच ।

गुरुवयप०—नीतिधोय ।

शुभपर्याया—(१) आ, भ, (२) सस् इन्,
विव, वाप, व म ?, वाद्य, दून, पिष्ट्य,
भग, भृगु, शुभ, शुभम्, स्वय, गिन,
१-२८

ब्राह्मि, भागि, भाग्य, मन्द, मृदु, मैत्र, मैत्रि, यम, वक्र, शनि, शनं (स्) (अ०), शौर, शौरि, श्याम, सौर, सौरि, स्थिर, हासि, (३) अशुज, अशुभू, अन्तक, अर्कंज, अर्कभू, अशुक्लज, अश्वेत, असित, आशव, आरुणि, इनज, इनभू, इनो थ, कृशाङ्ग, क्रूरात्मा (अन्), घटप, घटेश, छायाज, छायाभू, छायेय, तापनि, नीलरुक् (व्), पपीभू, पातङ्गि, पैङ्गल, प्रभाज, प्रभाभू, प्राभेय, ब्रह्मज, ब्रह्मण्य, भगज, भगभू, भगोत्थ, भानव, भानुज, भानुभू, भास्करि, भास्वज्ज, भास्वद्भू, मन्दग, मन्दैति, मार्तण्डि, मार्ताण्डि, मित्रज, मृदुग, मेचक, मैहिरि, रविज, रविभू, रावेय, सप्ताचि (प्), सप्ताशु, सप्तोत्त, हमज, हेलिज, हैलेय, (४) अरुणज, अरुणोत्थ, अर्कंजनि, अर्कंजन्मा (अन्), अर्कपुत्र, अर्कभूत, अर्कंसुत, अश्वत्थिज, असितगु, अमितभा (अस), अमितरुक् (च), आदित्यज, आदित्योत्थ, इनजनि, इनजनु (प्), इनसुत, इनात्मज, उष्णाशुज, श्रोष्णाशव, कपिलाक्ष कृष्णप्रभ, कृष्णरुचि, कृष्णवासा (अस), कृष्णाम्बर, खाराशुज, खरोत्तभू, खाराशव, गभस्तिज, गामस्तेय, घटनाथ, घटविभू, घटाधिप, चण्डाशुज, चाण्डकरि, चाण्डाशव, छायाजनि, छायात्मज, छायापुत्र, छायाभव, छायासुत, छायासूनु तपनज, तारणेय, त्रिमूर्तिभू, त्रिमूर्तेय, दैनकरि, दैनाकरि, ध्वान्तद्विद्भू, नीलद्युति, नीलरुचि, नीलरोचि (प्), नील-

वस्त्र, नीलवासा (अस्), नीलाम्बर, नीला-
 शुक्र, पतङ्गज, पतङ्गभू, पपीजनि, पप्य पुत्र,
 पीथपुत्र, पूषजात, प्रभासुत, प्राभाकरि,
 ब्रह्मजनि, ब्रह्मभव, भगभव, भगात्मज, भानु-
 जन्मा (अन्), भानुपुत्र, भास्करज, भास्वद्भू, मन्द-
 गति, मन्दगामी (इन्), मन्चर, मन्-
 भुक्ति, मन्दमार्गं, मन्दरय महाग्रह, मृदुगति,
 मृदुगामी (इन्), मार्तण्डज, मार्ताण्डभू,
 मित्रपुत्र, मिहिरज, यमानुज, रविजन्मा
 (अन्), रविभव, रवे सुत, रेवतीज,
 रेवतीभू, वैकसंति, वैरोचनि, वैवस्वत,
 शनैश्चर, शनैश्चारी (इन्), शितिदीप्ति,
 शितिरुचि, शितिवासा (अस्), श्यामतनु,
 श्यामलाङ्ग, श्यामवासा (अस्), श्रुतकर्मा
 (अन्), सूनुपुत्र, सूनुसूनु, सूरसुत, सूर्यपुत्र,
 सूर्यात्मज, हसजनि, हेलिसुत, (५) अर्कंतनय,
 अशुभ्ररोचि (प्), असितशोचि (प्), असि-
 ताम्बर अहैरङ्गभू, आदित्यसुत, इनप्रसूत,
 उष्णाशुपुत्र, क्रूरदक्षपथ, खाराशुपुत्र, ग्रहनाथक,
 चण्डाशुसूनु, छायाकुमार, जगज्जन्मज, तपना-
 त्मज, तरणिपुत्र, तरणिवन्धु, तिग्ममहोभू,
 त्रिमूर्तिपुत्र, दिनमणिज, दिनेशसूनु, दिवा-
 नाथज, दैनमणेय, द्युमणिसुत, नलिनीशज,
 नीलवसन, नीलाम्बरभूत् (त्), पतङ्गपुत्र,
 पिङ्गलात्मज, प्रेतपुरीश, भगसम्भव, भानु-
 तनय मार्तण्डाङ्गज, मिहिरात्मज, मेचकरुचि,
 यमावरज, युगवर्त्तक, रेवतीभव, लोकबन्धुभू,
 विकसंनज, विरोचनभू, वंभावसव, श्यामल-
 शोचि (प्), सप्ताश्वसूनु, सवित्सुत, सह-
 ३०-५८

साशुज साहस्राशव हससन्तति, हेलिनन्दन,
 (६) अरुणतनय, अर्कतनुजन्मा (अन्), असित-
 वसन, आदित्यतनूज, इनदेहजन्मा (अन्),
 उष्णाशुतनय, कपिलनयन, कपिललोचन,
 कमलिनीशज, खररश्मिसूनु, गभस्तिस्मभव,
 षट् रूपभर्ता (तृ), तपननन्दन, तमोहतसूत,
 तरणितनूज, तीक्ष्णोन्नतनुभू, तीव्रकरजात,
 दिनकरात्मज, दिननायकोत्प, दिनपतिपुत्र,
 दिनेशतनय, दिवसेशसूनु दिवाकरसुत, द्युमणि
 नन्दन, नलिनीशजनि, पतञ्जतनय, पिङ्गला
 त्मभव, ब्रह्मतनुजन्मा (अन्), भास्करात्मभव,
 भास्वत्तनुजनि, मिहिराङ्गजात, यमसहोदर,
 लोकवन्धुपुत्र, विभावसुसुत, विवस्वतनूज,
 श्रुतश्रवोऽनुज, सप्ताशुपुत्र, सवितु कुमार,
 सहस्राशुसुत, हसशरीरज, हेलिविग्रहभू,
 (७) अर्कसहनतज, अहस्करनन्दन, आदित्य-
 समुद्भव, उष्णदीधितिसूनु कमलिनीशजन्मा
 (अन्), जगत्साक्षिसन्तति, तपनतनुभव,
 तरिणदेहजात, पद्मिनीपालपुत्र, प्रखरकर-
 जन्मा (अन्), मातङ्गकायभव, मिहिराङ्ग
 सम्भव, वासरनाथपुत्र, वासरमणिसूनु,
 सप्तगन्धर्वजा, सप्तसदयङ्गजन्मा (अन्),
 सुवर्चलाजानिभू, (८) अम्बुजहितप्रभव, अम्भो
 ज्यप्रतलय, अम्भोजिनीपतिभूत, दशशत
 करपुत्र, (९) अम्भोभवमित्रनन्दन, धर्मधृष्या-
 त्मसमुद्भव, नलिनीश्वरदारोराज, पद्मिनी
 प्राणपतिपुत्र, (११) सरोजिनीनाथदारोराजन्मा
 (अन्), पुटकिनीशकलेवरजात, (१२) मृगा
 सिनीनाथकलेवरोद्भव, नालीकिनीनाथकदेह
 १-२६

सम्भव, (१४) पङ्केहाधिपतिसहननप्रसूति ।
 शनिपितृपर्याया — अर्क, इन, पणी, रवि,
 सूर्य, शेषस्तु रवी ।
 शनिमातृप० — छाया, प्रभा, विभा, शेषस्तु रवी ।
 शनिभ्रातृप० — अन्तक, काल, यम, शेषस्तु
 यमे ।
 शनिपत्नीप० — चित्ररथकन्या, चित्ररथपुत्री,
 शनिपत्नी ।
 कृष्णवर्णप० — अशुक्ल, अशुभ्र, अरवेत,
 असित, काल, कृष्ण, नील, मेचक, राम,
 शिति, श्याम, श्यामल ।
 राहुपर्याया — (१) व, (२) अगु, अहि,
 चकी (इन्), तम तम, (अस्) (न०),
 दंत्य, घाता (तृ), ध्वान्त, नाग, पङ्क, पात,
 फणी (इन्), भोगी (इन्) राहु, वक्र, विदु
 व्याल, सपें, (३) अनगु अञ्जार अरश्मि,
 अहिराद् (ज्), उरग, कुण्डली (इत), ग्रहारि,
 मूढपाद् (द), जिह्वाग, तिमिर, दनुज, दागव,
 नागशद् (ज्), पन्नय पुदाकु, पणिस,
 फणीन्द्र, फणीस, भानुभुक् (ज), भुजग,
 भुजाङ्ग, भुजाङ्गेद्, भोगिप, भोगीन्द्र, भोगीस,
 व्यालेश, शस्यरि, शीपंक, सपेंद्र, सुरद्विद्
 (प्), सिंहय, स्वर्भाणु स्वर्भानु, (४) अन्ध-
 कार, अमभूख, असुरेश, अहिनाथ, अहि-
 पति, अहिबिभु, अहे प्रभु आशीविप
 इन्दुतप (अस्), इन्दुतुद, इन्दुद्वहत् (द),
 इन्दुरिपु उपप्लव, उपराग, उरगप, उरगीस
 काकोदर, कृष्णवर्ण, चक्षु श्रवा (अस्),
 चन्द्रनुद, चन्द्रनुन, चन्द्रपात, चन्द्रमर्दी,
 १०-१८

(३) आस्फुजि, आस्फुजित् (त) उशना
 (प्रस्) एकदृग् (श्), एकाक्ष, दैत्यत्विक, (ज्),
 दैत्यार्च्यं, दैत्येज्य, दैत्येड्य, दैत्येदा, वलीज्य,
 भमञ्ज भागवान् (मनु०), भागंव, भृगुज,
 भृगुभू, भृगुत्य, मघाञ् मघाभू, मघोत्य,
 सुक्वि, (४) अमुराच्यं, असुरेज्य, अमुरेड्य
 आसुरेज्य एकच्छु (स्), एवनेत्र, कविमूनु,
 वाव्यसुत, चित्रवासा (अस), चित्राम्बर,
 तिथेगामो (इन्), दनुजाच्यं, दानवेज्य,
 दानवेड्य दिनदृश्य, दिवाचर दैत्याच्यं,
 दैत्येज्य दैत्येज्य दैत्यगुरु, दैत्यमुत्, दैत्य
 पूज्य दैत्यप्रिय, दैत्यभर्ता (त), दैत्यमत्री
 (इन्), दैत्यवन्द्य, दैत्यसुहृत् (द), दैत्याचार्य्यं,
 दैत्यामात्य, दैत्याचिन दैत्येन्द्रदथ, दैत्ये
 शेज्य दैत्येड्य, दैत्योपनी प्राक्सुरेज्य,
 प्राग्देवेज्य, बलिगुरु, बलिपूज्य, बलिमनी
 (इन्), बलिवन्द्य, बल्यमात्य, भृगुजनि,
 भृगुजन्मा (अन), भृगुपुत्र भृगुभव, भृगुसुत,
 भृगुमूनु, भृगवपत्यम्, मघाजनि, मघाजन्मा
 (अन) मघाभव मदग्रह, श्वेतरथ, षोडशाचि
 (प) षोडशानु, सितरथ, (५) असुरगुरु,
 असुरप्रिय असुरसूरि, असुराचार्य्यं, असु
 राचित, एकनयन, एकलाचन, चित्रवसन
 दनुजगुरु, दनुजमुत्, दनुजपूज्य दनुजमत्री
 (इन्), दनुजवन्द्य, दनुजसूरि, दनुजाचार्य्यं
 दनुजामात्य, दनुजाचित, दानवगुरु दानव-
 पूज्य, दानवप्रिय, दानवमत्री (इन्), दानव-
 वन्द्य, दानवसुहृत् (द), दानवाचार्य्यं, दानवा-
 मात्य, दानवाचित, दितिजगुरु, दितिजपूज्य,
 १-२६

दितिजमत्री (इन्), दितिजाचार्य्यं, दितिजा-
 मात्य, दैत्यपूज्य दैत्यवन्द्य, दैत्याचित,
 दैत्यनमस्य, दैत्यपुरोधा (अस) दैत्यपूजित,
 दैत्यमहित, दैत्यवन्दित, दैत्यमचिव, दैत्येन्द्र-
 मत्री (इन्), दैत्येन्द्रवन्द्य, पूर्वदेवेज्य, पूर्व
 सुरेज्य, प्राक्सुरवन्द्य, प्राग्देवतेज्य, प्राग्देव
 पूज्य, प्राग्देवाचार्य्यं, प्राग्देवताच्यं, प्राग्देवते
 ज्य, बलिपूजित, बलिवन्दित, बलिसचिव,
 बले पुरोधा (अस), भागंवदेव, भृगुतनय,
 भृगुन्दन भृगुप्रसूति, भृगुवशज, भृगोरपत्यम्,
 भृगोमन्दन, शतपर्वेश, सुरारिवन्द्य,
 (६) अमरारिगुरु, अमरारिपूज्य, अमरारि
 मत्री (इन्), अमरारिवन्द्य, असुरदयित,
 असुरनमस्य, असुरपूजित, असुरमहेज्य, असुर
 वन्दित, असुरेन्द्रगुरु, आसुरपूजित, इन्द्ररिपु
 मत्री (इन्), इन्द्रारिवन्दित, त्रिदशारातीज्य,
 त्रिदिवेशारीड्य, दनुजनाथाच्यं, दनुजसचिव,
 दनुजाधिपेज्य, दनुजेन्द्रमत्री (इन्), दानव-
 पूजित दानवयाजक दानववन्दित, दानवोपा
 ध्याय, दितितनयेज्य, दितिमुताचार्य्यं, देव
 रिपुपनी, दैत्यनमस्य, दैत्यमहित दैत्यपुरो-
 हित पूर्वदेवतेज्य पूर्वदेवपूज्य, पूर्वदेवतेड्य,
 प्रथमदेवाच्यं, प्रथममुरेज्य, प्राग्देवतावन्द्य,
 प्राग्देववन्दित प्राग्देवताचित, बलिपूज्यपाद,
 भागंवन्दन, भृगुनन्दकर, विवुधारातीज्य,
 विवुधारिपूज्य, विवुधारिवन्द्य, शतपर्वाजानि,
 शतपर्वानाथ, शतपर्वापति शासितदानव,
 सुरारिदयित, सुरारिसचिव (७) अनिमिपा
 रातीज्य, अनिमिपारिपूज्य, अमरवैरिवन्द्य,
 ३०-५८

अमर्त्यसप्तनेत्र्य, असुरकुलगुरु, असुराणा दयित, असुरेन्द्रपुरोधा (अस्), असुरेन्द्रमहित, असुरेन्द्रसचिव, दनुजराजगुरु, दनुतनयाचित, दनुनन्दनमत्री (इन्), दानवराजपूज्य, दानवाधीशवध, दानववृन्ददेव, दानवाचार्यचरण, दानवेन्द्राचिताम्रि, दितिनन्दनवन्द्य, दितिसुतसचिव, दितिसूनुपूजित, दैन्यराजाचिवा, दैत्यपतिपुरोधा (अस्), दैत्यराजवन्दित, पूर्वं देवसचिव, पूर्वदेवाचिताम्रि प्रथमदेवगुरु, प्रथमसुरनुन प्रथमसुरपूज्य प्राग्देवताचिचिताम्रि, प्राग्देवतावन्दित, (८) अग्निमिपरिपुपूज्य, असुरपूज्यचरण, असुरराजपूजित, असुरवान्दितपाद, असुराधिपपूर्जित, दनुजनु सोवस्तिरु, दानवनाथनमस्य दानवराजवन्दित, दितिसूनुपुरोहित, देवेन्द्रसप्तनगुरु, दैत्यपते पुरोहित, दैत्येन्द्रपूजितपाद पूर्वदेवाचिनपाद, प्रथमदेवपुरोधा (अस्), प्राग्देवतपुरोहित, सुरेन्द्रशनुमहित, सुरेन्द्रसप्तसचिव, (९) अग्निमिपदिपदर्चित्र, अमरराजरिपूनी, अमरवैरिपुरोहित, दनुजराजपुरोहित, (१०) अग्निमिपेश्वरवरिवन्ध, अमरशात्रवपूजिताम्रि, असुग्वन्दवन्दितपाद, दानवराजपूजितपाद. (११) अदिति सूनुमपत्नसचिव असुरनाथकपूजितपाद, प्रथमदैवतवन्दितपाद, प्राग्देवतापूजितपादपद्य (क), प्राग्देवताराजसुपूजिताम्रि, दितिजवृद्धिमहाप नभद्वर, वृन्दारकवैरिवृन्दवन्दितपाद वृन्दारकवैरिवृन्दवन्दितपाद ।

शुकपितृपर्याया—भृगु मह्यिविनेष भगवद्धिभूति ।

शुकपत्नीष०—शतपर्वा, शतपत्रिका, शतपर्वा ।
 शुकपुत्रष०—असुरपुरोहित, शण्ड ।
 शुकपुत्रीष०—देव्यानी, ययातिपत्नी, शुकाचार्यपुत्री ।
 चित्रवर्णष०—एत, कर्बुर, कल्माष, किर्मीर, चित्रम्, चित्रल, शबल ।
 शिष्यष०—अन्तेवासी (इन्), अन्तेपत् (इ), छात्र, मोक, विनेष, शिष्य ।
 दैत्यष०—असुर, इन्द्रारि, कश्यपापत्यम्, क्षार ?, दिनज, दितिसुत, दित्यपत्यम्, दृष्टिमुट् (प्), देवशत्रु, दैन्य, दैत्य, पातालोका (अस), पूर्वदेव, पूर्वदेवता, पूर्वसुर, प्रथमदेव, प्रथमदेवता, प्रथमसुर प्राग्देव, प्राग्देवता, प्राक्सुर यज्ञशत्रु रमागोह, वेदविद्विष्ट (प्), धुनशिष्य, सुरद्विष्ट (प्), सुरारि, हरिद्विष्ट (प्) ।
 दानवष०—असुर इन्द्रारि, दनुज, दनुतनुजन्मा (अन्), दनुपुत्र, दनुभव, दनुभू दनुसूनु, दानव, शुकशिष्य ।
 कालेषपर्याया—असुग, इन्द्रारि, बालीज, कालीतनय, बालीपुत्र, कालीभव, कालीभू, कालीसूनु, बाल्येय, महिपासुर, महिपीज, महिपीभव, महिपीभू, महिपीमुत, माहिषेय, सुरद्विष्ट (प्) ।
 दैत्यपद्वैशिष०—असुरशिली, दैत्यवद्वैकि, मय, मूय मदान्नकर्ता (तु) ।
 शक्तिपर्याया—(२) अग्नि अर, अग्नि, ऐति, कान, शृण, कोण, कोल, क्रूर, क्रोड, खोड, दीर्घ, नील, पङ्क, पोष्ण, १०-१६

चन्द्ररिपु, तम खेट, तमोगुण, दन्ददूक, दनुजेश, दर्वीकर, दानवप, दानवेन्द्र, देवरिपु, देवशत्रु, दैत्यग्रह, दैत्यच्छाया, दैत्याधिभू, नागराज, फणिपति, फणीश्वर, ब्रह्मवैरी (इन्), भरणीभू, भुजङ्गम, । भुजगराट (ज्), भुजगेन्द्र, भोगिनाथ, भोगिपति, मलयज, रविरिपु, विधुनुद, विधुमर्दा, विधुवैरी (इन्), विलेशय, विपघर, व्यालपति, व्यालपाल, षागिपदी (इन्), शिरोग्रह, शिरोवधप्रम, शीपंदेह, सिंहिकाभू, मिहीमूनु, सिंहकेय, सोमशत्रु, (५) अन्नपिशाचम्, अमृतचोर, अमुरनाथ, अमुराधीश, इन्द्रप्रत्यर्था (इन्), उरगाधिप, उरगाधिभू, ग्रहकल्लोच, तिमिर-दीप्ति, दनुजनाथ, दानवेश्वर, नागाधिराज, निशाकरारि, पवनाशन, फणिनायक, भुज-गपति, भुजगविभु, भुजङ्गनाथ, भुजङ्गमेग, भुजङ्गविभु, भुजङ्गाधिभू, विधुवाधन, शिरो-द्युचर, मिहिमापुत्र, मिहिकामुत, मिहिकामूनु, सिहीतनूज, मिहीनन्दन, सोममपत्न, (६) अन्नपिशाचकम्, इन्द्रविमर्दन, उरगाधि-नाथ, उपाविभुशत्रु, तुहिनाशुनुद, दानवा-धिपति, पवनभुक्पति, फणिनामधिप, भरणी सम्भव, भुजगनायक, रविचन्द्ररिपु, विहङ्ग-कल्लोल, सिहिकानन्दन, सिहीतनुजम्भा (अन्), स्वगदिवामणि, हिमकररिपु, (७) कुमुदपतिरिपु, तमोनाथसपत्न, दानव-वन्दनाथ, दिवसकररिपु, फणिनामधीश्वर, सिहिमाकायजात, सिहिकागर्भभूत, मिहिका-देहभव, सिहीसहनभू, (८) कुमुदिनीपतिपात, १-२६

त्रिदाससप्तदिवाकृत् (त्), धवलकरसपत्न, रविचन्द्रविमर्दन, सूर्याचन्द्रमसोर् (र), (६) देव-निर्केतनभास्कर, रजनीश्वररश्मिहूर, (११) विभावरीनाथमरोचिहर्ता (त्), दाक्षा-यणीनायकरश्मिहर्ता (त्), (१२) निशीथिनी-नायकदीपितेहं ।

सर्पपर्याया—ग्रहि, नाग, सर्प, सौपस्त्वन्वयन ।
अन्धकारप०—अन्धकारम्, अन्धतमसम्, अन्धा-तमसम्, अश्वतमसम्, आतति, आसक्तम्, तम, तम (अस्) (न०), तमिस्रम्, तामिस्रम्, तिमिरम्, दिगम्बर, दिनकेसर, दिनाण्डम्, ध्वान्तम्, निशावर्म(अन्), नीलपङ्कम्, भूच्छा-यम्, भूच्छाया, रजोवलम्, रात्रिराग, विवद्भूति, वृन, शार्वरम्, सन्तमसम् ।

केतुपर्यायाः—(२) श्राहे, कृश, केतु, गुदम्, गुह्यम्, चूडो (इन्), तटम्, ध्वज, पुच्छम्, वक्र, शिखी (इन्), श्रीमान् (मनु०), सर्प, (३) अकच, अनिल, आहिक, उत्पात, वदन्ध, केतन, केतव, धूमज, पताक, मृत्युभू, वारुण, विक्च, विकेश, शिखाभूत् (त्), शिखावात् (मनु०), (४) अचिकुर, आश्लेषाभू, ऊर्ध्वकच, केशपाशी (इन्), ग्रहा-न्तिम, चन्द्राराति, तम पुच्छ, धूम्रकाय, विलेशय, ब्रह्मपुत्र, मृत्युपुत्र, मृत्युसुन, राहु-पुच्छ, विपगर्भ, वैजयन्त, (५) अश्लेषाभव, आर्द्रालुब्धक, वदन्धखग, कच-धग्रह, वैज-यन्तक शिखिकाशी (इन्), (६) उपप्ल-वाक्च, विभावमुमुत, (७) अकचनाकवास, वदन्धनभश्चर, कमलजतनय, केशपाशिलखर, ३०-५८

हिमकरदमन, (८) विधुवर्गविमोचन ।
प्रकाशकप्रह्वर्गामनी—सूर्यं चन्द्रश्चेति द्वौ प्रका-
शको ग्रहौ स्त ।

ताराग्रहनामानि—भौम, बुध, बृहस्पति, शुक्र
शनिश्चेते पञ्च ताराग्रहा सन्ति ।

तम स्वरूपग्रहनामनी—राहु, केतुश्चेतौ द्वौ तम
स्वरूपग्रहौ स्त ।

शुभग्रहनामानि—शुभविम्बोधिबेन्दु, निष्पाप
बुध गुह शुभश्चेते शुभग्रहा सन्ति ।

अतिशुभग्रहनामानि—बृहस्पति, शुक्र, यमक
(घ) षट्श्चेतेऽतिशुभग्रहा सन्ति ।

पापग्रहनामानि—शुभविम्बोधिबेन्दु, भौम, रवि
सपापबुध शनि, राहु, केतुश्चेते पापग्रहा
सन्ति ।

क्रूरग्रहनामनी—भौम, शनिश्चेतौ द्वौ क्रूरग्रहौ
स्त ।

अतिपापग्रहनामानि—केतु, गुलिक, मान्दि
राहुश्चेतेऽतिपापग्रहा सन्ति ।

गुलिकपर्याया—अतिपापी (इन्), गुलिक
प्राणहर ।

मान्दिप०—आकिज, आकिपुत्र, आक्सूनु,
आकैर्जनि कालसुत कृष्णात्मज, दिनकरसुत
पुत्र पङ्कज, प्रेतपुरीराज, प्रेतपुरीरासूनु,
मास्वज्जभू, मन्दज, मन्दपुत्र, मन्दसुत
मन्दोत्प, मान्दि यमात्मज, शनिसुत शने
सूनु, शनेस्तमूज ।

प्राणपर्याया—असु प्राण, प्राणपद ।

ताजिकशास्त्रीयमुन्याग्रहप०—अन्यथा इत्या
इयहा, मुषा, मुन्या, मुषिहा ।

१-२६

उपग्रहनामानि—(१) काल, (२) परिवेष
(परिधि), (३) धूम, (४) श्रद्धायाम, (श्रद्ध-
प्रहर), (५) यमघण्टक (यमकण्टक),
(६) इन्द्रधनु, (सक्रवाप), (७) गुलिक
(मान्दि), (८) व्यक्तिपातक (व्यतीपात)
(९) ध्वज (उपकेतु) इत्येते नवोपग्रहा
सन्ति ।

रव्याद्यशाना नामानि—रव्यश (काल), ।
भोमाश (मृत्यु) बुधाश (श्रद्धप्रहर),
गुर्वश (यमघण्टक), श-यश (गुलिको
मान्दिर्वा), चते रव्याद्यशानामानि सन्ति ।

नूतनग्रहनामानि—(१) हर्शल (इन्द्र)
(२) नेपच्यून (वरुण) प्लोटो (?), चैते-
नव्यग्रहा सन्ति ।

एकयोक्त्याग्रहणां पर्यायाः—

रवोन्दो पर्याया—गावो, ग्रहराजो, तिमिरारी,
दरांतो, घाम्तारी, पचतो, पीतू, पुष्पदन्तो,
पुष्पवन्तो भगौ भासन्तो, मेनी, हरी, उष्ण-
हिमकरी ।

चन्द्रगुर्वो प०—गोरी, सिन्धुजो, सिन्धुमवो ।

जावर्चो प०—हरिजो ।

श्रेन्द्र। प०—बुधो ।

रवोज्ययो प०—गोपती ।

रव्यारयो प०—प्ररणी, काश्यपेयो ।

तमोऽकंयो प०—असुरो, अही ।

राहुकेत्वो प०—अर्केन्दुवैरिणो उपसयो, उप-
ग्रहो, तमोग्रहो रवोन्दुरदिमहरो, रवोन्दु-
दिमर्दनी ।

भेन्दो प०—भमो ।

३०-५८

चन्द्रेज्ययो प०—भेज्यो ।

चन्द्राच्छयो प०—माच्छो ।

गुरुभयो प०— अतिमिपानिमिपद्विपदर्वि ती, अमात्यो, अचिती, अच्यो, आचार्यो, उपनिया, उपाध्यायो, गुरु, पूजितो, पूज्यो, मन्त्रिणो, महिती, वन्दिती, वन्द्यो वाङ्मखगो, विप्रो, शासितदेवदेत्यो ।

शुभ्रगुर्वो प०—भेज्यो ।

शुक्रशान्यो प०—शुक्ल्लाशुक्लो, सितासितो, सितसोरी ।

शुक्रशुक्रविभोमप०—द्विजराजखेचरा ।

सूर्यारमन्दप०—विपमग्रहा ।

रविभोमप०—राजग्रहो ।

भौमाँक्प०—भूमिसूर्यपुत्रो ।

भौमबुधप०—शुच-द्रसूनु ।

उच्चराशिपर्याया —उच्चम्, (पु०. न०) उच्चगृहम्, उच्चभम्, उच्चभवनम्, उच्चराशि, उच्चक्षम्, तुङ्गम्, तुङ्गगृहम्, तुङ्गभम्, तुङ्गभवनम्, तुङ्गराशि, तुङ्गक्षम् ।

ग्रहोच्चराशिनामानि—(१) मेप, (२) वृष, (३) मकर, (४) कन्या, (५) वृकं, (६) मीन, (७) तुला, एतेऽर्कक्रमत उच्चराशय सन्ति ।

ग्रहोच्चाशसख्या —दश, त्रय, । अष्टौवशाति, पञ्चदश, पञ्च, सप्तविंशति, विंशतिदशैते रवे प्रमादुक्तोच्चराशिपूच्चाशा सन्ति ।

नीचराशिपर्याया —अधरम्, अधरगृहम्, अधरभम्, अधरभवनम्, अधरराशि, अधरक्षम्, निम्नम्, निम्नगृहम्, निम्नभम्, निम्नभवनम्, निम्नराशि, निम्नक्षम् नीच, नीचगृहम्, नीच-
१-२६

भम्, नीचभवनम्, नीचराशि, नीचक्षम् ।

ग्रहनीचराशिनामानि—(१) तुला, (२) वृश्चिक, (३) वृकं, (४) मीन, (५) मकर, (६) कन्या, (७) मेप, एतेऽर्कत् क्रमतो नीचराशय, सन्ति, नीचाशास्तूच्चाशवद् बोध्या ।
मूलत्रिकोणराशिपर्याया.—त्रिकोणभ, त्रिकोण-
गृहम्, त्रिकोणभम्, त्रिकोणभवनम्, त्रिकोण-
राशि, त्रिकोणक्षम्, मूलत्रिकोणम्, मूलत्रिकोण-
गृहम् मूलत्रिकोणभम्, मूलत्रिकोणभवनम्, मूल-
त्रिकोणराशि, मूलत्रिकोणक्षम् ।

ग्रहमूलत्रिकोणराशिनामानि—(१) सिंह, (२) वृष, (३) मेप, (४) कन्या, (५) धनु, (६) तुला, (७) कुम्भ, इत्येतेऽर्कत् क्रमतो ग्रहाणां मूलत्रिकोणराशय सन्ति ।

ग्रहमूलत्रिकोणाशसख्या —विंशति, सप्तविंशति, द्वादश, पञ्च, दश, पञ्चदश, विंशतिदशैते रवे त्रयान्मूलत्रिकोणाशा सन्ति ।

फालपुरुषाङ्गे ग्रहविभागो यथा—(१) शीर्षं, मुल च, (२) गल, (३) पृष्ठ उदर च, (४) कर अग्निश्च, (५) वटी जघने च, (६) गुह्य मुष्क च, (७) जानू, इत्येतेषु कालपुरुष-
दारीरावयवेषु एकादिसख्याक्रमतो रव्यादिग्रहाणां विभागो, ख्येत् १

ग्रहघातुनामानि—(१) अस्थि, (२) अधिरम्, (३) मज्जा, (४) त्वचा, (५) वसा, (६) वीर्यम्, (७) स्नायुश्चैते घातवोऽर्कत् प्रमात्मनि ।

ग्रहवर्णनामानि—(१) रक्त, (२) श्वेत, (३) लोहित, (४) हरित, (५) पीत, ३०-५८

(६) मित, (७) श्यमल, चने वर्णा रथे क्रमात्सन्ति ।

दिगोशनानामानि—(१) रवि (२) शुक्र, (३) मङ्गल, (४) राहु, (५) शनि, (६) चन्द्र, (७) बुध, (८) गुरुश्चैते पूर्वादीना दिशाप्र-
दक्षिणक्रमेण रव्यादयोऽधिपा सन्ति ।

पुरुषग्रहनामानि—रवि, कुज, गुरुश्चैते पुरुष-
ग्रहा सन्ति ।

स्त्रीग्रहनामनी—चन्द्र शुक्रश्चैतो स्त्रीग्रहौ स्त ।
तपु सकग्रहनामनी—बुध, शनिश्चैतो श्लीवग्रहौ
स्त ।

सजल (श्राद्र) ग्रहनामनी—चन्द्र शुक्रश्चैतो
सजलावाद्रंग्रहौ स्त ।

निर्जल (शुक्ल) ग्रहनामानि—रवि, मङ्गल
शनिश्चैते निर्जल (शुक्ल) ग्रहा सन्ति ।

सजनिर्जलग्रहनामनी—बुध, गुरुश्चैतो सजनि-
निर्जलग्रहावर्थासजलराशिगो सजलो निर्जलरा-
शिगो निर्जलावित्याशय ।

ग्रहावस्थानामानि—(१) वृद्ध, (२) स्तनपानम्,
(३) बाल्यम्, (४) कीमारम् (व्रतस्थितम्),
(५) गौवनम् (६) मन्थ, (७) अतिवृद्धश्चै-
तानि ग्रहणा वयासीनात् क्रमाज्ज्ञेयानि ।

ग्रहरसनानामानि—(१) कटुक (२) धारम्,
(३) कटुक, (४) कपाय, (५) मधुर,
(६) अम्ल (७) तीक्ष्णम्, चैतेऽकृति श्रमत्
रसा सन्ति ।

ग्रहद्रव्यनामानि—(१) ताम्रम्, (२) भणि,
(३) सुवर्णम् (४) शुक्ल (५) रौप्यम्
(६) मुक्ताफनम्, (७) लोहचैतानीनात् क्रमाद्

द्रव्याणि सन्ति ।

ग्रहरत्ननामानि—(१) भाणिक्यम्, (२) मुक्ता,
(३) प्रवालम्, (४) पुष्पराम (५) गारुत्मन्,
(६) वज्रम्, (७) नीलश्चैतानीनात् क्रमाद्
रत्नानि सन्ति ।

ग्रहवस्त्रनामानि—(१) स्थूत्रम्, (२) रम्भुत्रम्
(३) अग्निहतम्, (दाय) (४) जनहनम्
(श्राद्र), (५) मध्यम् (६) दृढम् (७) जीर्णम्
चैतानीनात् क्रमाद् वस्त्राणि सन्ति ।

ग्रहकोडास्थाननामानि—(१) देवालय,
(२) जलतटम् (३) अग्निस्थानम् (४) विहा-
रस्थानम्, (५) वाशस्थानम् (६) शयनस्थानम्
(७) उत्करप्रदेशश्चैतानीनात्, क्रमात् श्रीडास्था-
नानि सन्ति ।

ग्रहाधिदेवनामानि—(१) अग्नि, (२) जलम्,
(३) स्कन्द, (४) विष्णु (५) शय, (६) शची,
(७) ब्रह्मा चैतेऽनां क्रमाद्भिव-
देवा सन्ति ।

मुखप्रदग्रहनामानि—चन्द्र, बुध, गुरु, शुक्र
श्चैते ग्रहा प्रकृत्या नृणा मुखप्रदा स्यु ।

दुःखप्रदग्रहनामानि—रवि, मङ्गल शनि,
राहु, केतुश्चैतेग्रहा प्रकृत्या नृणा दुःखप्रदा स्यु ।

सत्त्वगुणप्रधानग्रहनामानि—रवि, चन्द्र, गुरु
श्चैते सत्त्वगुणप्रधानग्रहा सन्ति ।

रजोगुणप्रधानग्रहनामनी—बुध, शुक्रश्चैते रजो
गुणप्रधानग्रहौ स्त ।

तमोगुणप्रधानग्रहनामनी—शनि, राहु,
केतुश्चैते तमागुणप्रधानग्रहा सन्ति ।

ग्रहवर्णनामानि—(१) शनिव, (२) वश्य,
३-२८

(३) क्षत्रिय, (४) दूद, (५) ब्राह्मण,
(६) ब्राह्मण, (७) अन्वयजदचैतेऽर्कात् क्रमाद्
वर्णाधिपा सन्ति ।

ग्रहजातिनामानि—(१) क्षत्रिय, (२) तपस्वी,
(३) भुवणकार, (४) ब्राह्मण, (५) वणिक्,
(६) (६) वंश्य (७) दूदश्चैता अर्कात् क्रमाद्
ग्रहजातय सन्ति ।

द्विपदग्रहनामनी—गुरु धृक्श्चैतो द्विपदो स्त ।
चतुष्पदग्रहनामनी—भौम क्षनिश्चैतो चतुष्पदो
स्त ।

पक्षिग्रहनामनी—रवि, बुधश्चैतो विहङ्गमो
स्त ।

सरोसुपाकारग्रहनाम —चन्द्रोऽयमरीसुपाकारो-
ऽस्ति ।

इति धोमुकु रदवत्तविरचिते ज्योतिषशब्दकोषे

पञ्चमो ग्रहवर्गः समाप्त ।

— ० —

मानधर्मः ।

मानपर्याया —इयत्ता, परिम णम्, परिमिति,
प्रमाणम्, (अज्ञहृत्लिङ्गम्) प्रमिति, मानम् ।

मातार्यवाचकशब्दा —(१) योनवम् (पीतवम्),
(२) द्रुवमम्, (३) पाय्यम्, चेति त्रयो मानाय-
वाचकशब्दा स्यु ।

तदुक्तममरेण—

'यो (पी) तव द्रुवय पाय्यमिति मानार्थक त्रयम्'

इति अम० २।१।८।५

मानभेदा —(१) तुलामानम्, (२) प्रस्थमानम्,
(३) अङ्गलिमानम्, चेति मानस्य त्रयो भेदा
स्यु ।

अत्राहाभरसिंह—

'मान तुलाङ्गलिप्रस्थ' इति अम० २।१।८।५

हेमचन्द्रेण तु स्पष्टमुक्तम्—

'तुलाचं पी (यो) तव मान द्रुवय कुडुवादिभिः ।
पाय्य हस्तादिभि' इति अमि० चि० ४।२००।

८८३

मानप्रभेदाः—(१) उन्मानम्, (२) परिमाणम्,
(३) प्रमाण चेति मानस्य त्रय-प्रभेदाः स्यु ।

तदुक्तममरस्यामरविवेकविवृतौ—

'ऊर्ध्वमान किलोन्मान, परिमाण तु सर्वतः ।
धायामस्तु प्रमाण, स्यात्सख्या भिन्नार्थसर्वत ॥'

इति । अमरस्यामरविवेकटीकायम् १।८।५।२३१।

उन्मानपर्याया —उन्मानम्, ऊर्ध्वमानम्, तुला-
मानम्, वट्ट' 'वाट' इति च भाषा ।

परिमाणप०—परिमाणम्, प्रस्थमानम्, सर्वतो-
मानम् ।

प्रमाणप०—अङ्गलिमानम्, आयाम, प्रमाणम् ।

शास्त्रीयमाने तुलामानभेदाः —(१) गुञ्जा,
(२) माप, (३) कर्प, (४) पलम्, (५) सुव-

१-२२

२३-४७

(१) तदुक्त नामलिङ्गानुगतने—गुञ्जा पञ्चाष्टमादयः । ते षोडशाक्षरधोऽत्रो पल कर्पचतुष्टयम् ।

शुषणविरतो 'हेम्नोऽग्ने' द्रुवयिस्तस्तु तस्यते ॥ तुला त्रिषया पलजत भार स्याद्विशतितुला । भाधितो
बस भारा स्यु शाब्दो भार धाधित ॥ बाव्यापण बाधिया स्यात्सर्वायवे तात्रिषे पण ।' इति नामलि-
ङ्गानुगतने गुणाध्यायव्यायाम् १।८।५, ८६, ८७, ८८। ३३० ।

(शेष पृष्ठ ५६ पर) —

र्णम् (६) कुर्विस्त, (७) तुला, (८) भार, (९) आचित, (१०) शाकटभार, (११) राज-
तकर्ष, (१२) साक्षकपरचैत्येते तुलामानभेदा
स्यु ।

गुञ्जापर्याया — काकचिञ्चा, काकचिञ्चि
काकचिञ्ची, कृष्णला, गुञ्जा रक्षितका ।
'धु धु ची' इति भाषा ।

मापप०—माप, मापक, हेम, धान्यक,
'मासा' इति भाषा ।

तदुक्तम्—

'दशाङ्गुञ्ज प्रवदन्ति माप मासाह्वये षोडश
भिश्च कर्षम् ।' इति लीलावती ।

'गुञ्जाभिर्दशभिर्माप शानो मापचतुष्टयम् ।'
इति वैद्यकपरिभाषा । श० चि० पृ ६०१ स्त० १ ।

'पद्भिस्तु रक्षितकाभि स्यान्मापको हेमधान्यका ।

मापो गुञ्जाभिरष्टाभि सप्तभिर्वा भवेत्क्व-
चित् ॥' इति भावप्रकाशे च ५।६।३०६

कर्षप०—ग्रक्ष, उदुम्बरम्, वरमध्य, कप,
कवलग्रह, किञ्चित्पाणि तन्दुकम् पाणितलम्,
पाणिमानिका, पिचु, बिडालपदकम्, षोडशिका,
सुवर्णम् हसपदम् ।' इति ।

तदुक्तम्—

'ते षोडशाश्च कर्षोऽस्त्री इधमरसु० व्या०

६।८६।३३० भिषजा व्यवहारे तु कप स्यात्तोल
कद्वयम् ।' इति श० चि० २।५।१८ अनीतिर
रक्षितका । 'राजनिर्घट्टमते—'कर्षं स्याद्दश
मापक ।' इति श० चि० १।५।१६

कोलद्वय तु कर्षं स्यात्स प्रोक्त पाणिमानिका ।
ग्रक्ष पिचु पाणितल किञ्चित्पाणिश्च ति दु-
कम् ॥ बिडालपदक चैव तथा षोडशिका मता ।

करमध्ये हसपद सुवर्णं कवलग्रह ॥ उदुम्बर
च पर्यायं कपमेव निगद्यते ।' इति भावप्रकाश
५।८, ६, १०।३८६

पलप०—घ्रात्रम्, कर्षचतुष्टयम्, चतुर्थिका,
निकुञ्चक, पलम्, प्रकुञ्च, बिल्वम्, मुष्टि,
मुष्टी, षोडशी, सूपाट ।

तदुक्तम्—

'शुक्तिर्म्या च पल ज्ञय मुष्टिरात्र चतुर्थिका ।
प्रकुञ्च षोडशी बिल्व पलमेवात्र कीर्त्यन्ते ॥'
इति भावप्रकाशे । ५।१।१३८ ।

'तत्सुशास्त्र तौलकचतुष्टयम् । वैद्यके अष्टतोल-
कम् । लौकिके साष्टरक्षितद्विमापकतालकत्रित
यम् ॥ यथा—'पल तु लौकिकं मानं साष्टरक्षित
द्विमापकम् । तौलकत्रितय ज्ञय ज्योतिर्ज्ञं स्मृति-
सम्मतम् ' इति तिथितत्त्वे ॥' पल सुवर्णाश्च-

१-२२

२१-४४

—(५५४ ५८ से)

न्यास —

५ गुञ्जा = १ माप ।

सुवर्णस्य कर्षं—

१०० पलानि = १ तुला ।

१ आचित = १ शाकटभार ।

१६ मापा = १ कर्ष । ४ कर्षा = १ पलम् ।

१६ भाषा = १ सुवर्णम् । ४ सुवर्णा = १ कुर्विस्त ।

२० तुला = १ भार । १० भारा = १ आचित ।

१६ मापा = १ राजतकर्षम् । ,, = १ साधकर्षम् ।

स्वारः पञ्च वापि प्रकीर्तिताः ।' इति श-वि०
स्त १५ ६४ ।

सुवर्णप०—विस्त., सुवर्णम् ।

अत्राह हेमचन्द्र—

'विस्त. सुवर्णो हेमन्तोक्षे' इत्यभि चि० ३।२०१।

८८४

कुरुविस्तप०—कुरुविस्त, सुवर्णपलम् ।

तुलाप०—तुला, पलशतम् ।

भारप०—भर., भार. ।

आचितप०—आचित, आचिति, शलाटः,

शाकट., भार. शाकटीनः ।

तदुक्तम्—

'कुरुविस्तस्तु तत्पले ॥ तुला पलशतं तासा
विशत्या भार आचितः । शाकटः शाकटीनश्च
शलाटस्ते दशाचितः ।' इत्यभि० चि० ३।२०१।

८८५

'आचितो दशभाराः स्युः' इति हलायुधः ।

'भारदेशभिराचितिः ।' इति रत्नकोषः । 'आचितः
शाकटीमेवे पलानामद्युतद्वये ।' इति च मेदिनी ।

इत्यमरस्यु० व्या० ६।३३१।८७

राजतकर्यप०—कार्पाषणः, कार्पाषणकः, कार्पाषः,

राजतकर्यः ।

उक्तञ्च—

'कार्पाषणः कार्पाषः स्यात्' इत्यमरस्यु० व्या०
६।३३१।८८।

ताम्रकर्यप०—ताम्रकर्यः, ताम्रिक.. पणः
(पसा" इ० भा०) ।

उक्तञ्च—

'कार्पाषे ताम्रिके पणः ।' इत्यम० सु० व्या०
६।३३१।८८।

मागधीयमाने 'तुलामानभेदाः'—(१) असरेणु,
(२) मरीचिः, (३) राजिका, (४) सपंप.,
(५) यवः, (६) गुञ्जा, (७) मापकः, (८) शाण.,
(९) कोलः, (१०) कर्पः ।

१-१७

१८-३४

(१) मागधमानमाह भावमिश्रः—'असरेणुर्बुधः प्रोक्तस्त्रिशता परमाणुभिः । असुरेणुस्तु पर्यायान्ना वशी
निगच्छते ॥ जालान्तरगतं सूर्यकर्द्वंशी विलोक्यते । यद्बुधोभिर्मरीचिः स्यात्ताभिः पट्टिभश्च राजिका ॥
तिसृभो राजिकाभिश्च सपंपः प्रोच्यते बुधः । यवोऽष्टसहस्रैः प्रोक्तो गुञ्जा स्यात्तच्चतुष्टयम् ॥ यद्भिभ
रतु रचितकाभिः स्थान्मापको हेमघ्राण्यकी । मापंश्चतुर्भिः शाण. स्माद्धरणः सः निगच्छते ॥ टङ्कुः स
एव कथितस्तद्द्वयं कोल उच्यते । क्षुद्रको घटकश्चैव प्रंसणः स निगच्छते ॥' इति भावप्रकाशः ५।३८६।
३, ४, ५, ६, ७।

न्यासः—

३० परमाणवः=१ असरेणुः ।

६ मरीचयः=१ राजिका ।

८ सपंपा=१ यवः ।

६ गुञ्जाः=१ मापकः ।

२ शाणो=१ कोलः ।

६ यवयः=१ मरीचिः ।

३ राजिकाः=१ सपंपः ।

४ यवा=१ गुञ्जा ।

४ मापाः=१ शाणः ।

२ कोलो=१ कर्पः ।

तिका, (६) बाह ।

मुष्टिपर्याया -- १ मुष्टि (पु० स्त्री०) मुष्टी
मुचुटि, मुचुटी मुस्तु, सग्राह ।

तदुक्तम्—

‘सम्पिण्डिताङ्गुलि पाणिर्मुष्टिर्मुस्तुमुचुट्यपि ।’
इत्यभि० चि० ३।१३।५।६७।

मुष्टिवाचकशब्दा — आम्नम्, चतुर्थिका, निकु
ञ्चकम्, पलम्, प्रकुञ्चकम्, विल्वम्, मुष्टि,
पोडशी, सृपाट ।

उदमानप०—उदमान, आढकस्य पञ्चाश
त्तमो भाग ।

तदुक्तम्—

‘कुल्या स्यादष्टभिर्द्रोणैर्द्राणपादेन चाढक । अतो-
ऽढकशतिको भाग उदमानउदाहृत ॥’ इति श०
चि० २।३५७

कुडवपर्याया — अद्वंशरावक, अष्टमानम् कुटप
कुडप, कुडव पाद, प्रस्थतुर्याश । ‘माणा’
इति । पोवा’ इति च भाषा ।

प्रस्थप०—कुडवचतुष्टयम् प्रस्थ, शेटक, सेर-
सेर, । ‘पाथा’ इति । ‘सेर’ इति च भाषा ।

आढकप०—आढक, कास्यपान, चतु पष्टिपल,
द्रोणचतुर्याश, प्रस्थचतुष्टयम्, भाजनम् ।

द्रोणप०—अमंण आढकचतुष्टयम्, उन्मानम्,
कलश, खारीतुर्यभाग, घट, द्रोण, नल्वण,
राशि ।

खारीप०—खार, खारि, खारिका, खारी, द्रोण
चतुष्टयम्, प्रवर्तिकपञ्चमाश, वाहर्विंशत्यश,
पण्यत्रत्यधिका चतु सहस्रपालिका ।

प्रवर्त्त०—खारिपञ्चकम्, प्रवर्त्त, प्रवर्तिका ।

वाहप०—खारिविंशम्, वाह ।

मागधीयमाने प्रस्थमानभेदा —(१) कर्ष, (२)

१-११

१ मागधीयमाने तुला (प्रत्य) मानस्य

ग्यात —

- २ कर्षा = १ शुभित ।
२ शुभती = १ पलम् ।
२ पले = १ प्रस्तुति ।
२ प्रस्तुती = १ अञ्जलि ।
२ अञ्जलि = १ मानिका । (कुडव)
२ मानिके = १ प्रस्थ ।
४ प्रस्था = १ आढक ।
४ आढका = १ द्रोण ।
२ द्रोणी = १ पूष ।
२ पूषी = १ द्रोणी ।
४ द्रोण्य = १ खारी ।

२०० पलानां द्विसहस्र = १ भार ।

१०० पलानां घत = १ बुला ।

१६-३१

अथवा—

- ४ मापा = १ टङ्कु ।
४ टङ्कु = १ अल ।
४ अला = १ विल्वम् ।
४ विल्वानि = १ कुडव ।
४ कुडवा = १ प्रस्था ।
४ प्रस्था = १ आढक ।
४ आढका = १ राशि ।
४ राशर = १ गोप्य ।
४ गोप्य = १ खारि ।

शुक्ति, (३) पलम्, (४) प्रसृति, (५) अञ्जलि, (६) कुडव, (७) मानिका, (८) प्रस्य, (९) घ्राढक, (१०) द्रोण, (११) शूर्पं, (१२) द्रोणी. (१३) खारी, (१४) भार, (१५) तुला, चेति मागधीयमाने प्रस्यमानभेदा ।

कर्मपर्याया — कर्म, कोलद्वयम् ।

शुक्तिप०—अर्द्धपलम्, अष्टमिका शुक्ति ।

प्रसृतिप०—अर्द्धाञ्जलि, प्रसृतम्, प्रसृति ।

अञ्जलिप०—अञ्जलि, अर्द्धशरावक, अष्टमा नम्, कुडव ।

मानिकाप०—अष्टपलम्, शराव ।

शूर्प०—कुम्भ, गाणी, चतु पण्डिशरावक भार, शूर्पं ।

द्रोणीप०—गोपी, द्रोणी, वाह ।

भारप०—पलद्विहल्लम्, भार भार ।

तुलाप०—तुला पलशतम् ।

कालिङ्गीयमाने प्रस्यभेदा—(१) कुडव, (२)

प्रस्य (३) घ्राढकश्चेत्यादय पूर्ववन्मता ।

चतुष्पलं कुडव स्यात् ।

तदुक्तम्—

‘चतुष्पलंश्च कुडव प्रस्थाद्या पूर्ववन्मता । इति

भावप्रकाशे ५।३८७।२७ ।

१-११

११-२२

उक्तं च—

१ ‘स्यात्कर्मण्यमानर्द्धपलं शुक्तिरष्टमिका तथा ॥ शुक्तिम्या च पलं ज्ञेयं मुष्टिरात्रं चतुर्निका । प्रकुञ्चं योऽशी बिल्वं पलमेवात्र कीर्यते ॥ पलाम्या प्रसृतिर्गोपा प्रसृतं च निगद्यते । प्रसृतिम्यामञ्जलि स्यात्कुडवोऽर्द्धशरावक ॥ अष्टमानं च तं ज्ञेयं कुडवाम्यां च मानिका । शरावोऽष्टपलं तद्वज्ज्ञेयमत्र विचक्षणं ॥ शरावाभ्यः भवेत्प्रस्यश्चतुः प्रस्यंस्तथाढक । भाजनं कास्यं पात्रं च चतुःषष्टिपलंश्च स ॥ चतुर्भिराढकं द्रोणं कलशो नल्वणोऽर्धेण । उन्मानं च घटो राशिर्द्रौगपयिसजित ॥ द्रोणाम्या शूर्पकुम्भौ च चतुःषष्टिशरावक । शूर्पाम्यां च भवेद् द्रोणी वाहो गोणी च सा स्मृता । द्रोणीचतुष्टयं खारी कथिता मूष्मबुद्धिभिः । चतुःसहस्रपलिका घण्णावस्यधिका च सा ॥ पलानां द्विसहस्रं च भार एकं प्रकीर्तित । तुलापलशतं ज्ञेयं सर्वत्रैवैव निश्चय ॥ मापटङ्काक्षबिल्वानि कुडव प्रस्यमाढकम् । राशिर्गोपी खारिकेति ययोत्तरचतुष्टयम् इति भा प्र ५।३८७।१० त १६ पा ।

२. भतान्तरे तुलामानस्य

न्यास —

४ मुष्टय = १ कुडव ।

४ कुडवा = १ प्रस्य ।

४ प्रस्या = १ घ्राढक ।

८ घ्राढका = १ द्रोण ।

२ द्रोणी = १ शूर्पं ।

१॥ सार्द्धं शूर्पं = १ खारी ।

४ भारा = १ वाह ।

३ पुनर्मतासरे तुलामानस्य

न्यास —

८ मुष्टय = १ किञ्चित् ।

८ किञ्चित् = १ पुष्कलम् ।

४ पुष्कलानि = १ घ्राढक ।

४ घ्राढका = १ द्रोण ।

अङ्गुलमानभेदा—(१) रज (स्), (२) पर-	(स्), रेणु ।
माणु, (३) त्रसरेणु, (४) ध्वसी (वशी), (५)	ध्वसीप०—त्रसरेणु, ध्वसी, वशी ।
वालाग्रम्, (६) लिक्षा, (७) यूका, (८) यव,	वालाग्रप०—कचाग्रम् वालाग्रम् त्रसरेण्वटकम् ।
(९) अङ्गुलम्, (१०) वितस्ति, (११) हस्त,	लिक्षाप०—यूकाण्ड, रिक्षा, लिद्धा, लिक्षा
(१२) चाप, (दण्ड), (१३) क्रोश, (१४)	लिक्षिका ।
योजनम् ।	
रज पर्याया—धूलि, धूली, पाशु, पासु रज	यूकाप०—केशकीट, यूका, पट्पदी ।

१-७

८-१३

(१) उक्तञ्च—'जालान्तरगते भानौ यत्सूक्ष्म दृश्यते रज । प्रथम तत्प्रमाणाना त्रसरेणु प्रचक्षते ।' इति । यद्यकपरिभाषया त्रिशत्वपरमाणुपरिमाण ध्वसी । 'जालान्तरगते भ्रूयंकरे ध्व (व) सी (शी) विलोक्यते । त्रसरेणुस्तु विलेपस्त्रिशता परमाणुभिः ॥' इति श० चि० २।१२२०

मनुस्मृतौ तु—'त्रसरेणवोऽष्टौ विंशत्या लिक्षिका परिमाणत ।' इति मनु । इति श० चि० १।१५६

अपि च—'जालान्तरगते भानौ यच्चानुर्दृश्यते रज । तदंशतुभिर्भवेत्लिक्षा लिखायङ्मिदच सार्यप ।' इति श० चि० १।१५६

अस्य न्यास यथा—

६ पङ्क्तिं परमाणुभिः = १ त्रसरेणु ।	८ त्रसरेणुभिः = १ कचाग्रम् ।
८ कचाग्रे = १ लिक्षा ।	८ लिक्षाभिः = १ यूका ।
८ यूकाभिः = १ यव ।	८ यवोदरं = १ अङ्गुलम् ।
१२ अङ्गुलं = १ वितस्ति । (शशु)	२ वितस्तिभ्या वा २४ अङ्गुलं = १ हस्त ।
	(किष्कु),
२ हस्ताभ्या = १ गज । (हस्ताद्वय)	४ हस्तं = १ चाप (दण्ड),
१० हस्तं = १ वश	४०० चतुसहस्रं हस्तं = १ नख ।
२००० द्विहस्तमितर्धनुभिः = १ क्रोश ।	२ द्वाभ्या क्रोशाभ्या = १ गव्यति ।
४ चतु क्रोश्या = १ योजनम् ।	

मतान्तरे तु—

१ रज = १ परमाणु ।	३० परमाणु = १ त्रसरेणु ।
८ त्रसरेणव = १ लिक्षा ।	

युनमंतान्तरे—

१ परमाणु = १ रज ।	४ परमाणव = १ लिक्षा ।	५ लिक्षा = १ सार्यप ।
-------------------	-----------------------	-----------------------

यवप० अश्वप्रिय, तीक्ष्णशूक, यव ।

इह पट्भिर्गोसर्पे परिमित यवपरिमाण-
मुक्त्वं मनुना—'सर्पपा पटडवो मध्य 'मव्यो न
स्पूलो नापि सूक्ष्मे यवो भवतीत्यर्थ ।

अपि च—

'जालान्तरगते भानौ यच्चानुदृश्यते रज ।
तंश्चतुर्भिर्भवेत्त्रिंशो निक्षिप्यपट्भिश्च सर्पप ।
पटसर्पेपयंयवस्त्वेवो गुञ्जैका तु यवैस्त्रिभि ।'
इति श० चि० १।१५

अङ्गुलप० अंगुलम, शङ्खदशभाग, हस्त
चतुर्विंशत्यंश, अष्टसंख्ययवोदरमानम ।

तदुक्तम्—

अष्टभिरतंभवेज्ज्येष्ठ मध्यम मप्तभियंवे, वन्यस
पडिमरुद्विष्टमङ्गुल मुनिसत्तम । ।' इति । मान
तु पार्श्वेन—'पड्यवा पार्श्वेसम्मिता ।' इति
कात्यायनदशनात् । इति श० चि० १।२५ ।

वितस्तिप० कनिष्ठया सह विततोऽङ्गुष्ठ,
द्वादशांगुलपरिमाणम्, वितस्ति, हस्ताङ्गम्,
शकुतुच्यम्, 'वालस्ति' इति भाषा ।
हस्तप०—कर, किष्कु, पञ्चशाख, पाणि,
दाय, हस्त । 'हाथ' इति भाषा ।

तदुक्तम्—

'यवाना तण्डुलरक्मगुल चाष्टभिर्भवेत् । मदी-
धंयाजितं हस्तश्चतुर्विंशद्भिर्गुले । इति कालि-
कापुराणे' इति श० चि० २।१००२।

गजप०—गज, हस्तद्वयम्, पट्त्रिंशदंगुलपरि-
मितम् ।

घापप०—चाप, धनु, मतान्तरे तु 'दण्ड' ।

तदुक्तम्—

चतुर्विंशांगुलो हस्तस्तच्चतुष्क धनु स्मृतम् ।'
इति श० चि० १।१२८६

वशाप०—वशा, हस्तदशकम्, 'वाँस' इति भाषा ।

उक्त च—

'तथा वराणा दशकेन वशा ।' इति लीलावत्याम् ।
नल्वप०—किष्कुचतु शतम्, नल्व, हस्तचतु -
शतम् ।

उक्त च—

नल्व किष्कुचतु शतम् ।' इत्यमर १८।११६
अम० सु० व्या० 'कात्यस्तु' 'नल्व हस्तशतम्'
इत्याह । भट्टक्षीरस्वामी तु 'नल्व विंशहस्तशतम्'
इति दर्शितवान् । मुकुटस्तु—'नल्वो विंश हस्त
शतम्' इति च दर्शितवान् इत्यमर सु० व्या०
टिप्पण्याम् १८।११६

क्रोशप०—क्रोश क्रोशम्, क्रोशी, दण्डसहस्रद्वित-
यम्, सहस्रधनु, 'कोस' इति भाषा ।

उक्त च—

धन्य तर सहस्र तु क्रोश' इति वाचस्पति'
इत्यमरसु० व्या० २।१।११५।१८ 'स्यादङ्गुल
तंद्वादशभिवितस्तिस्तद्युगेन च । हस्तो हस्तै-
श्चतुर्भिः स्यादनुदण्डश्च तं पुन । द्विसह-
स्रमितं क्रोश क्रोशाभ्या गोस्त पुन । गव्यूत
च स्त्रिया गव्या द्वयोगंव्यूतिरित्यपि ।' इति
वत्पट्टी २०।१०३।

गव्यूति प०—क्रोशाद्वयम्, क्रोशयुगम्, गव्या, गव्यू
तम्, गव्यूति, गोमतम्, गोरतम्, द्विसहस्रधनु ।
'दो कोस ।' इति भाषा ।

उक्त च—

'गव्यूति स्त्री क्रोशयुगम्' इत्यमर । सु० व्या० २।१।१५।१८ 'धन्वन्तरसहस्र तु क्रोश क्रोश-द्वय पुन । गव्यूत स्त्री तु गव्यूतिर्गोवृत्त गोमत्त च तत्।' इति वाचस्पति । धनुर्हस्तचतुष्टयम् । द्वाभ्या धनु सहस्राभ्या गव्यूनि पुति भाषित ।' इति शब्दानां । इत्यमरसु० व्या० २।१।११६।

१८।

योजनप०—चतु नोशी, क्रोशचतुष्टयम्, योजनम् ।

उक्त च—

'योजन परमारमनि । चतुष्क्रोशया च योमे च' इति मेदिन्याम् ६१११-१२।

दिनमानपर्याया. — ग्रहमिति, दिनप्रमाणम्, दिन-मानम्, दिनमिति, दिवसप्रमाणम् दिवसमानम्, दिवसमिति, द्युप्रमाणम्, द्युमानम्, द्युमिति, वासरप्रमाणम्, वासरमानम्, वासरमिति, दिनाद्वैप०—ग्रहदलम्, घस्राद्वैप० दिनखण्डम्, दिनदलम्, दिनशकलम्, दिनाद्वैप०, दिवसखण्डम्, दिवसदलम्, दिवसशकलम् दिवसाद्वैप० वासर-खण्डम्, वासरदलम्, वासरशकलम्, वासराद्वैप० ।

१-२१

रात्रिमानप०—रजनीप्रमाणम्, रजनीमानम्, रजनीमिति रात्रिप्रमाणम्, रात्रिमानम् रात्रि-मिति, निशाप्रमाणम्, निशामानम्, निशामिति, शर्वरीमानम् तमोमानम् ।

अद्वैतरात्रिमानप०—अद्वैतरात्र, निशीय, निशीय मानम् ।

रात्र्यद्वैप०—निशाखण्डम्, निशादलम्, निशा-द्वैप०, निशाशकलम्, रात्रिखण्डम् रात्रिदलम्, रात्रिशकलम्, रात्र्यद्वैप० शर्वरीखण्डम्, शर्वरीदलम् शर्वरीशकलम् शर्वर्यद्वैप० ।

कालप० - अनेहा, काल दिष्ट, शेषस्तु कालवर्गो कालमानप०—अनेहोमानम्, कालमानम्, दिष्ट-मिति, समयप्रमाणम् ।

कालभेदा—(१) मूर्त्त, (२) अमूर्त्तश्चेत्येवौ कालस्य द्वौ भेदौ स्याताम् ।

तदुक्तम्—

प्राणादि कथितो मूर्त्तस्त्र्युद्ग्राद्योऽमूर्त्तसज्जक ।' इति सूयसिद्धान्ते १।११॥

कालप्रभेदा.—(१) ब्राह्मम्, (२) वैश्वम्, (३) मानव चैते कालस्य त्रय प्रभेदा स्यु ।

मूर्त्तकालभेदा'—(१) निमेष . (२) काष्ठा,

२२-४२

(१) मूर्त्तकालभेदानां

ग्याप्त —

१८ निमेष = १ काष्ठा ।

३० काष्ठाभि = १ कला ।

३० कलाभि = १ घटिका ।

२ घटिकान्या = १ मुहूर्त्त ।

३० मुहूर्त्त = १ दिनम् । (नाक्षत्रम्).

मूर्त्तकालान्यभेदानां

ग्याप्त —

१० पुषंशरं = १ अशु (प्राण),

६ अशुभि = १ पलम् ।

६० पलं = १ घटी ।

६० घटीभि = १ विनम् (नाक्षत्रम्),

३० विनं = १ मास ।

१२ मासं = १ वर्षम् ।

(३) कला, (४) घटिका, (५) मुहूर्तं
(६) दिनम् (नाक्षत्रम्), चैते मूर्त्तकालस्य षड्
भेदा स्युः ।

मूर्त्तकालस्यान्यभेदा — (१) गुर्वक्षरम्,
(२) अमु, (३) पलम्, (४) धटो, (५) क्षण,
(६) दिनम् (नाक्षत्रम्), (७) मास,
(८) वर्षम्, चैते मूर्त्तकालस्यान्यभेदा स्युः ।

तदुक्तम्—

'योऽङ्गोनिमेषस्य खरामभाग स तत्परस्तच्छत-
भाग उक्त्वा । घुटिनिमेषधृतिभिश्च काष्ठा तत्त्रि-
शता सद्गणकं कलोकता । त्रिंशत्कलाऽऽर्क्षी
घटिका क्षण स्थान्नाडीद्वयं तं खगुणेदिनं च ।
गुर्वक्षरं खेन्दुमितेरमुस्तं षड्भिः पलं तैघटिका-
स्य षड्भिः । स्याद्वा घटीपष्टिरहं खरामैर्मासो
दिनेस्तद्विकुभिश्च वर्षम् । इति सिद्धान्तशिरो-
मणौ ।

अपि च—

'षड्भिः प्राणैर्विनाडी स्यात्तत्पष्ट्या नाडिका
स्मृता । नाडीपष्ट्या तु नाक्षत्रमहोरात्र प्रकी-
र्तितम् । तत्रिशता भवेन्मास, इति ।' मासैर्द्वा
दशभिर्वर्षं दिव्यं तदहं उच्यते । इति च-सू सि.
१।११, १२, १३ ।

मासभेदा — (१) चान्द्र, (२) सौर, (३) सावन
(४) नाक्षत्र (भाद्रं), चैते मासस्य चत्वारो
भेदा स्युः ।

तदुक्तम्—

'दशैर्विधं माममुदात्तं चान्द्रं सौरं तथा भास्वर-
राशिचारात् । त्रिंशद्दिनं मायनसप्तमार्यां नाक्षत्र
मिन्दोर्भंगप्राथम्याच्च ।' इति धन्यान्तरे ।

१-२६

'नत्त्रिशता भवेन्मास सावनोऽर्कोदयंस्तथा ।
ऐन्दवस्तिथिभिस्तद्वत्सक्रान्त्या सौर उच्यते ।
मासैर्द्वादशभिर्वर्षं दिव्यं तदहं उच्यते ।' इति च
सू सि १।१२, १३ ।

चान्द्रमासभेदौ—(१) दशान्ति, (२) पूर्णिमान्त-
श्चैनी चान्द्रमासस्य द्वौ भेदो स्याताम् ।

तदुक्तम्—

'चान्द्रस्तु द्विविधो भासो दशान्ति पूर्णिमान्तिम् ।
देवार्थे पीर्णमास्यन्तो दशान्ति पितृकर्मणि ।' इति
धन्यान्तरे ।

वर्षभेदा — (१) ब्राह्मम्, (२) दिव्यम् (देवम्),
(३) पित्र्यम्, (पैत्र्यम्), (४) प्राजापत्यम्
(मानवम्), (५) गौरवम् (वाहंस्पत्य, जैवम्),
(६) सौरम्, (७) सावनम्, (८) चान्द्रम्
ऐन्दवम्), (९) ब्राह्मंम् (नाक्षत्रम्), चैतानि
वर्षाणां नवमानानि स्युः ।

तदुक्तम्—

'ब्राह्मं दिव्यं तथा पित्र्यं प्राजापत्यं (मानव)
गुरोस्तथा (जैवम्) । सौरं च सावनं चान्द्रमासं
मानानि वै नव ।' इति सू सि ।

अपि च—

एव पृथग्मानव देव-जैव-यंत्रा-ऽऽर्क्ष-सौर-न्दव-
सावनानि । ब्राह्मं च काले नवमं प्रमाणं ब्रह्मास्तु
साध्या मनुजं स्वमानात् । श्रेयं विमिश्रं तु मनु-
ष्यमानं मानंश्चतुर्भिर्व्यवहारवृत्ते । एवं सौर-
चान्द्र-सावन-नाक्षत्रमानैश्चतुर्भिरेभिर्मिश्रैर्मनु-
ष्यमानं श्रेयम् । इति सि सि ।

१०-२६

तत्रैव सौरादिमासप्रयोजनमुक्तम्—
 'वर्षायनर्तुयुगपूर्वकमत्र सौरान्मासास्तथा च
 तिथयस्तुहिनाशुमानात् । यत्कृच्छ्रसूतकचिकि-
 त्सितवासराद्य तत्सावनाच्च घटिकादिकमाक्षं-
 मानात् ।' इति सि सि ।

प्राजापत्यब्राह्मणानयोर्ज्ञानमित्यम

'मन्वन्तरव्यवस्था च प्राजापत्यमुदाहृतम् । न तत्र

द्युनिशोर्भेदो ब्राह्म कल्पस्ततो नृणाम् ।' इति
 सू सि ।

इह ग्रहगणिते 'विकलादिसज्ञा — (१) विकला,
 (२) कला, (३) अश (भाग), 'त्रिंशत्शकस्तथा
 राशेर्भाग इत्यभिधीयते ।' इति श चि २।४२० ।
 (४) राशि, (५) भगण—इत्थैता विकलादिसज्ञा
 स्युः ।

अत्र कलो शककारकनृपेनामानि—(१) युधि-

१-७

८-१५

(१) विकलादिसज्ञाक्रममाह भास्कर — क्षेत्रे समाद्येन समाधिभागा स्फुटचक्रराश्यशकलाविलिप्ता ।'
 इति सिद्धान्तशिरोमणौ ।

(१) विकलादिसज्ञामान—

न्यास —

६० विकला = १ कला ।

६० कला = १ अश ।

३० अश = १ राशि ।

१२ राशय = १ षकम् ।

उक्तं च—

विकलानां कला षष्टया सत्यष्टया भाग उच्यते । तत्रिंशत्ता भवेद्भागिर्भगणो द्वावशेव ते' इति
 सू० सि० १।२८ ।

(२) शककारकनृपाणां मानानां

न्यास —

नृपतय —

सद्वर्षाणि—

(१) युधिष्ठिर —

३०४४

(२) विक्रम —

१३५

(३) शालिवाहन —

१८०००

(४) विजयाभिनन्दन —

१००००

(५) नागार्जुन —

४०००००

(६) कल्कि —

८२१

योग ४३२०००

(द्वेष पृष्ठ ७० पर) —

पिठरः, (२) विक्रमः, (३) शालिवाहन, (४) विजयाभिनन्दन, (५) नागार्जुनः, (६) कल्कि-
श्चंते कलौ पट्टशक (सवत्सर) कर्तारो नृपतयः
स्युः ।

युगनामानि—(१) सत्यम्, (२) त्रेता, (३) द्वापर, (४) कलि-श्चंतानि चत्वारि युगानि
स्युः ।

इति श्रीमुकुन्ददेवज्ञविरचिते ज्योतिषशब्दकोषे
पष्ठो मानवर्गः समाप्तः ।

—०—

गणनादिवर्गः—

अङ्कुवाचकशब्दाः—अङ्कुः, एकद्वयादि, सख्या ।
अङ्कुभेदाः—(१) एक, एका, एकम् । (२) द्वौ,
द्वे, द्वे । (३) त्रयः, तिस्र, त्रीणि । (४) चत्वारः,
चतस्रः, चतुर । (५) पञ्च (अन्) (त्रि. ब.) ।

१-६

७-१२

—(पृष्ठ ६६ मे)

उक्तं च—

'युधिष्ठिरो विक्रमशालिवाहनौ, ततस्तु राजा विजयाभिनन्दनः । ततस्तु नागार्जुनकल्किभूपतिः,
कलौ पठेते शककारका नृपाः । श्रमादमीषा वृत्तवेदज्ञान्मयः, शरत्रिचन्द्राः खलखाण्डभूमयः । ततोऽप्युतं सप्तचतु-
ष्टयं च कुन्दलनागा शकमानवत्सराः ।' इति ज्योतिषविदाभरणे ।

(१) युगमानाना न्यासः—

४३२००० वर्षे = कलियुगम् ।

८६४००० ,, = द्वापरयुगम् ।

१२९६००० ,, = त्रेतायुगम् ।

१७२८००० ,, = सत्ययुगम् ।

४३२०००० ,, = चतुर्युगम् ।

७१ महायुगः = १ मन्वन्तरम् ।

३०६७२०००० सौरवर्षे = १ मन्वन्तरम् ।

उक्तं च—

'युगानां सप्ततिः सैका मन्वन्तरमिहोच्यते ।' इति सू० सि० १।१८

(२) जैमिनीये जातकशास्त्रे सख्याद्योतनायं सङ्केतमाह यथा—

'क, ट, प, य, — वर्गभयैरिह, पिण्डान्त्यैरक्षरैरङ्काः ।

निञ्चिच्च नृग्य ज्ञेय, तथा स्वरे केवले कथितम् ॥' इति जं. टी. ।

अस्यायं—

काद्याः ६, टाद्याः ६, पाद्याः ५, याद्याः ८, यया—१ क, २ ख, ३ ग, ४ घ, ५ ङ, ६ च, ७ छ, ८

(शेष पृष्ठ ७१ पर)

गणम् (न), परिगणना (स्त्री), परिगणितम् (न), सख्या (स्त्री), सख्यानम् (न) ।

अङ्कगणितभेदो—(१) व्यक्तगणितम् (पाटी-गणितम्), (२) अव्यक्तगणितम् (बीजगणित रेखागणित च), इत्येतौ अङ्कगणितस्य द्वौ भेदौ, स्याताम् ।

गणितपर्याया—कृतसहस्रकम्, गणित, परिगणित, सख्यान, सख्यावत् (मतु) एते त्रिलिङ्गा स्युः ।

सख्येय (गण्य)प०—गणनीय, गणितव्य, गण्येय गण्य, परिगणनीय, परिगणितव्य, परिगण्य, सख्यातुमहं, सख्यातु योग्य, सख्यायोग्य, सख्येय । एते त्रिलिङ्गा स्युः ।

सख्येयम्=द्रव्यम्, 'अत्राहामरसिंह—

• • सख्या, सख्येये ह्यादश त्रिषु ।
विंशत्याद्या सदंक्त्वे सर्वा सरयेयसख्ययो
१२, ६, ८३ । सख्यार्थे द्विवहुत्वे स्त-स्तास्तु
चानवते स्त्रिय । पक्ते शतसहस्रादि क्रमाद्दश-
गुणोत्तरम् । २, ६, ८४ इति ।

अस्यार्थं—

आदश दशशब्दमभिवाप्य । आङ्मर्यादाभिधिष्यो-
रित्यव्ययीभाव । 'नपुंसकादन्यत्रस्याम्' इति पक्षे
एव न । एकादिका नवदशपर्यन्ता सख्या
सख्येये त्रिलिङ्गा च । तेन मख्यामख्येयया
समानाधिकरण्येन वृत्तिः । यथा—एक पट ।
एका शाटी । एक वस्त्रम् । हि शब्दाञ्जवारणे
सख्येय एव, न तु सख्यायामित्यर्थः । तत्र एका
विप्र इत्यादि भवति न तु विप्रस्यैक इत्यादि ।

१-२८

'किन्तु' 'द्व्येकयोर्द्विवचनेकवचन इति सूत्रे द्व्येक-
योरितिनिर्देशात् सख्यामात्रेऽपि सम्भव । तेन
घटाना पञ्चेत्यपि स्यादिति सुभूति । 'वार्ताकु-
रेया गुणसप्तयुक्ते ति वंद्यक च सङ्गच्छते । विशा-
तिराद्या या शतान्ता सख्या, सख्येय-
सख्ययोर्वत्तन्ते, एकवचनान्ताश्च, यथा—विंशति
गाव, गवा विंशति । विंशत्यादीना यदा मख्या-
र्थस्तदा द्विवचनबहुवचनेऽपि स्त । यथा—द्वे
विंशती गाव, गवा वा तिस्रो विंशतय इति ।
तासु विंशत्या नवतिमभिव्याप्य स्त्रीलिङ्गा ।
भिन्नलिङ्गैर्नापि सयानाधिकरण्ये स्त्रीलिङ्गा ।
यथा—विंशत्या पुरुषं कृतम् । विंशति कुण्डा-
नीति । इति सुखानन्दनाथ । श चि २-६८५।
१-६८६ ।

भाष्येऽपि—

'प्रादशस्य सख्या सख्येये वर्तते । ऊर्ध्वं सख्याने
सख्येये च' इति । विंशति पटा । विंशति पटा-
नाम् । शत गाव । शत गवाम्—इति क्षीरस्वामी ।
विंशत्याद्यास्तु सख्याशब्दा एकत्वे वर्तमाना
सख्येये सख्याने च वर्तन्ते । यथा—विंशतिर्घटा,
विंशतिर्घटानाम् । शत गाव, शत गवाम्' इति ।
यदाह वाचस्पति—ऊर्ध्वविंशत्यादिवास्तु सर्वा
सख्येयसख्ययो' इति—इति हेमचन्द्राचार्य्य ।
'पक्तेर्दशगुणोत्तर क्रमात् शतसहस्रादि विज्ञेयम् ।
यथा—एक दशगुणित पक्विरुच्यत, दशपक्वतय
शनम् दशशतानि सहस्रम्, दशसहस्राण्ययुत
मित्यादि ज्ञेयम् । अ सु व्या टि ८३-३२६ ।

यथा हि लीलावत्याम्—

२६-५६

एक-दश-शत-सहस्रा-युत-लक्ष-प्रयु-कोटयः ।
क्रमः । अर्बुद-मञ्ज-सर्प-निखर्व-महापद्म-
शङ्खवस्तस्मात् ॥ जलधि-श्चान्त्य मध्य पराद्धं-
मिति दशगुणोत्तरा सजा । सख्याया स्थानाना
व्यवहारार्थं कृता पूर्वं ॥ इति ली० व० ।

सख्यास्थानभेदा—(१) एकम्, (२) दश
(३) शतम् (दशदशकम्), (४) मह्यम्
(दशशतानि), (५) अयुनम् (दशसहस्राणि),
(६) लक्षम् (शतसहस्राणि), (७) प्रयुनम्
(दशलक्षाणि), (८) कोटि (शतलक्षाणि),
(९) अर्बुदम् (दशकोटयः), (१०) मञ्जम
(शतकोटयः), (११) खडम् (दशाब्जानि),
(१२) निखर्वम् (शताब्जानि), (१३) महा-
पद्मम् (दशनिखर्वाणि), (१४) शङ्कु (शत-
निखर्वाणि), (१५) जलधि, (दशशङ्कुवः),
(१६) अन्त्यकम् (शतशङ्कुवः), (१७) मध्यम्
(दशान्त्यकानि), (१८) पराद्धंम् (शतान्त्य-
कानि), इति ।

सख्याभेदा—(१) एक, एका, एकम्, (-) द्वौ,
द्वे, द्वे, (३) त्रय, तिस्र, त्रीणि (४) चत्वार,
चतस्र, चत्वारि, (५) पञ्च, (६) षट् (७),
(७) सप्त, (८) अष्ट, (९) नव, (१०) दश,
(११) एकादश, (१२) द्वादश, (१३) त्रयोदश,
(१४) चतुर्दश, (१५) पञ्चदश, (१६) षोडश,
(१७) सप्तदश, (१८) अष्टादश, (१९) नव-
दश (ऊनविंशति), इह पञ्चतो नवदशान्ता
सख्या अन्नन्ता त्रिलिङ्गा स्युः । अत ऊध्व
सर्वा नवनवत्यन्ता सख्या स्त्रीषु वर्तन्ते ।
यथा—(२०) विंशति, (२१) एकविंशति,

(२२) द्वाविंशति, (२३) त्रयोविंशति,
(२४) चतुर्विंशति, (२५) पञ्चविंशति,
(२६) षड्विंशति, (२७) सप्तविंशति,
(२८) अष्टाविंशति, (२९) नवविंशति
(ऊनविंशति), (३०) विंशत्, (३१) एकत्रिंशत्,
(३२) द्वात्रिंशत्, (३) त्रयस्त्रिंशत्, (-४) चतु
स्त्रिंशत्, (३५) पञ्चत्रिंशत्, (३६) षट्त्रिंशत्,
(३७) मत्त्रिंशत्, (३८) अष्टत्रिंशत्,
(३९) नवत्रिंशत् (ऊनचत्वारिंशत्),
(४०) चत्वारिंशत्, (४१) एकचत्वारिंशत्,
(४२) द्वि (द्वा) चत्वारिंशत्, (४३) त्रयश्च
त्वारिंशत्, (४४) चतुश्चत्वारिंशत्,
(४५) पञ्चचत्वारिंशत्, (४६) षट्चत्वारिंशत्,
(४७) सप्तचत्वारिंशत्, (४८) अष्टचत्वा
रिंशत्, (४९) नवचत्वारिंशत् (ऊन-
पञ्चाशत्), (५०) पञ्चाशत्, (५१) एक-
पञ्चाशत्, (५२) द्वि (द्वा) पञ्चा-
शत्, (५३) त्रय पञ्चाशत्, (५४) चतु-
पञ्चाशत्, (५५) पञ्चपञ्चाशत्, (५६) षट्-
पञ्चाशत्, (५७) सप्तपञ्चाशत्, (५८) अष्ट
पञ्चाशत्, (५९) नवपञ्चाशत् (ऊनषष्टि),
(६०) षष्टि, (६१) एकषष्टि, (६२) द्वि
(द्वा) षष्टि, (६३) त्रय षष्टि, (६४) चतु-
षष्टि, (६५) पञ्चषष्टि, (६६) षट्षष्टि,
(६७) सप्तषष्टि, (६८) अष्टषष्टि,
(६९) नवषष्टि (ऊनसप्तति), (७०) सप्त-
ति, (७१) एकसप्तति, (७२) द्वि (द्वा)
सप्तति, (७३) त्रय सप्तति, (७४) चतु
सप्तति, (७५) पञ्चसप्तति, (७६) षट्

सप्तति, (७७) सप्तसप्तति, (७८) अष्ट-
मप्तति, (७९) नवसप्तति (ऊनशीति),
(८०) अशीति, (८१) एकाशीति, (८२) द्वय
(द्वा) शीति, (८३) त्रयोऽशीती, (४८) चतु
रशीति, (८५) पञ्चाशीति, (८६) षडशीति,
(८७) सप्ताशीति, (८८) अष्टाशीति,
(८९) नवाशीति (ऊननवति), (९०) नवति,
(९१) एकनवति (९२) द्वि (द्वा) नवति,
(९३) त्रयोनवति, (९४) चतुर्णवति,
(९५) पञ्चनवति, (९६) षण्णवति,
(९७) सप्तनवति, (९८) अष्टनवति,
(९९) नवनवति (ऊनशतम्), (१००) शतम्,
इति ।

शून्यपर्याया —पूर्णम्, विन्दु, शून्यम् ।

शून्यवाचकशब्द—आकाशनाम ।

एकपर्याय —एक (पु०) एका (स्त्री), एकम्
(न०) ।

एकवाचकशब्दा —इन्द्रहस्तिनाम, इन्द्राश्वनाम,
ऊनता (स्त्री०) (छन्दोजातिविशेष), गणेशदन्त
नाम, चन्द्रश, चन्द्रनाम, पृथ्वीनाम, ब्रह्म
(भन्) (न०), रूपम् (न०), शास्त्री (इन्)
(त्रि०), शुद्धाक्षिनाम, चंते शब्दा एकवाचका
विज्ञेया ।

द्विपर्याया —द्वौ (पु०), द्वे (स्त्री०), द्वे (न०),
द्वयम्, द्विकम्, द्वितयम्, एते त्रिभिर्जा ।

द्विवाचकशब्दा—श्रेष्ठौ, कर्णौ चरणौ, दत्तौ,
नयने, बाहू, स्तनी, हस्तां चेत्येषा नामानि ।
अत्युक्ता (स्त्री०) (छन्दोजातिविशेष),
असिधारे, इन्द्राग्नी, उभौ, जकुटे, द्वन्द्वे, द्वैते,
द्वात्मकम्, नदीकूले, नारदपर्वतौ, पक्षी, भार्या-
पत्नी, यमले, यमे, यमौ, यामले, युग्मे, राम
नन्दनौ, सहचरौ, चेत्येते द्विवाचकशब्दा बोध्या ।
त्रिपर्याया.—त्रय (पु० व०), तिस्र (स्त्री० व०)
त्रीणि (न० व०), त्रयम्, त्रिभम्, त्रितयम्, एते
द्वौर्बलज्जा ।

त्रिवाचकशब्दा —अनलारया, कालारव्या, क्रमा,
गङ्गामार्गा, गुणा, ग्रामा, त्रिपुष्करा, पुर,
पुराणि, भुवनानि, मध्या (स्त्री०) छन्दोजाति-
विशेष, रामा, लोकाद्या, विष्णुक्रमा, शिव-
नयनारव्या, चेत्येते त्रिवाचका शब्दा ।

त्रिपुष्करभेदा —(१) भद्रानियय, क्रूरवारा,
(३) त्रिपादनक्षत्राणि, चैते त्रिपुष्करा स्यु ।

चतु पर्याया.—चत्वार (पु० द०), चतस्र
(स्त्री०), चत्वारि (न० व०), द्विकृति
(स्त्री०), द्विद्विकम् (न०), द्विवर्गं, (पु०),
चतुष्पम् (त्रि०) ।

(१) धारया नाम, सता इत्यादयो नामपर्याया येषां शब्दानामन्ते स्युस्त्वौ सर्वे पर्यायास्तत्संख्या
नामानि ज्ञेयानि । येषां शब्दानामन्ते मानपर्याया न स्युस्त चेव न तत्संख्यावाचका बोध्या । इति ।

चतुर्वचिकशब्दा —प्रच्छिन्नज्ञा' (नाम),
 आश्रमा', उपाया', ऐरावतदन्तनाम, कृता,
 कृताया (उभौ चूतक्रोडासाधनीभूताञ्जशब्दि-
 तस्य चतुरङ्गभाग' इति श० चि०) । जातय'
 (वर्णा), प्रतिष्ठा (स्त्री०) (छन्दोजातिविशेष),
 ब्रह्ममुखनाम, यामनाम, युगानि, वेदाख्या,
 सुखभाव, सेनाङ्गानि, हरिवाहवश्चेत्येते चतुर्वा
 चका, शब्दा स्यु ।

पञ्चवर्षायी—पञ्च (अत्) अस्य त्रिषु लिङ्गेषु
 त्रिषु वचनेषु च समानरूपाणि । पञ्चकम्
 (त्रि०) ।

अनाह यादव —

'पट्सञ्ज्ञा युष्म दस्म च्च त्रिषु लिङ्गेष्वभेदवत् ।'
 इति वैजयन्ती । 'प्लान्ता पट् १।१।२४ पान्ता
 नान्ता च सख्या पट् सज्ञा स्यात् । इति पाणि-

नीयेऽपि पान्ता (पप्), नान्ता (पञ्चान्तादय)
 सख्या त्रिषु लिङ्गेषु वचनेषु च समानरूपाणि
 भवन्तीत्यर्थं ।

पञ्चवाचकशब्दा —अग्नय, अर्था, अनुसज्ञा,
 इन्द्रियाख्या, एता, पाण्डवा', भूता (पञ्च-
 महाभूता), रुद्रमुखनाम, वाताख्या, विषया,
 शरनाम, सुप्रतिष्ठा (स्त्री०) (छन्दोजाति-
 विशेष), स्मरवाणा, स्वर्गतरवश्चेत्येते पञ्च-
 वानकशब्दा ।

पट्पर्षायी—पट् (प्) त्रिषु लिङ्गवचनेषु समान-
 रूपाणि । पटकम् (त्रि०) ।

पट्वाचकशब्दा —अङ्गानि, अरिसञ्ज्ञा, ऋतु-
 नाम, वातिकेयमुसनाम, गायत्री (स्त्री०)
 (छन्दोजातिविशेष), गुणा', चक्रवर्तिन',
 चक्रार्द्धम्, ज्वरबाहुनाम, तर्का', निशिरानेश-
 नाम, दर्शना न, भदलम्, भाङ्गम्, अमरपादानाम,

१-१५

१६-३१

(१) समुद्रस्य सर्वे वर्षायाश्चतु सख्यावाचका बोध्या । चतु समुद्रभेदाः—

(२) ब्रह्मचर्याश्रम, गार्हत्याश्रम, वानप्रस्थाश्रम, सन्यासा (नैसुका) श्रम —इचेति चत्वार
 प्राथमा स्यु ।

(३) भेव, वण्ड, साम (अन्), धानम् चेति चत्वार उपाया स्यु ।

(४) ब्राह्मण, क्षत्रिय, वैश्य, शूद्रश्चेति चतस्रो जातय (वर्णा.), स्यु ।

(५) अर्था = विषया,

(६) मुषिच्छर, भीम, सन्तुन, नकुन, सहदेव, —इर्वनेवञ्चराशब्दा स्यु ।

(७) ऊवन च (१) सन्नि—(२) विग्रह—(३) यानानि—(४) सत्याप्या—(५) ऽऽतनमेव च ।

(६) द्वंषीभावश्च विज्ञया पञ्चगुणा नीतिदेविनाम् ॥' इ० श० चि० १।६।६६

(८) उवन च—(१) मान्यराज (२) पुन्युसारपत्न (३) हरिश्चन्द्र (४) पुरुरवा ।

(५) भरत (६) पातकीर्णश्च पञ्चने चक्रवर्तिन ॥, इति प्रग्यान्तरे ।

(९) पटकभेदा —

रसा, रागा, वज्रकोणानि, शास्त्राणि, सम-
यार्या, चेत्येते षड्वाचका शब्दा ।

सप्तपर्यायी—सप्त (अन्) (त्रि० व०), सप्त-
कम् (त्रि०) ।

सप्तवाचकशब्दा—अश्वनाम, उष्णिक (ह.)
(छन्दोजातिविशेष), ऋषिसज्ञा, द्वीपा, धान्यानि, नृपा, पर्वताख्या, पातालाख्या,
भारतीयकुलाचला, रज्याङ्गानि, लोका,
वर्लिशिखा (जिह्वा), वायव, वार, समुद्रा,
सूर्याश्वा, स्वराश्चेत्येते सप्तवाचकशब्दा ।

अष्टपर्याया—अष्ट (अन्) (त्रि० व०), अष्ट

कम् (त्रि०), चतुर्द्विकम् (त्रि०), द्विघन (पु०),
द्विचतुष्कम् (त्रि०) ।

अष्टवाचकशब्दा—अनुष्टुब (भ्) (स्त्री०)
(छन्दोजातिविशेष), कुलाचला, दिक्पाला
(नोकपाला), दिग्गजा, मङ्गलानि, योगा-
ङ्गानि, वसव, शिवमूर्त्तय, सर्पाख्या, सिद्धय
हस्त्याख्या,—चैतेऽष्टवाचकशब्दा ।

नवपर्याया—नव (अन्) (त्रि० व०), त्रिकृत्ति
(स्त्री०), त्रिजिक्म् (त्रि०), निवर्ग (पु०),
नवकम् (त्रि०) ।

नववाचकशब्दा—अङ्का, गाव * (गो), ग्रहाख्या,

१-११

१२-२२

- (१) मधुर, अम्ल, लवण, कटुक, कषाय,—इचैते षड्सा स्यु ।
(२) जम्बूद्वीप,—प्लसाद्वीप,—शात्मलिद्वीप,—कुशाद्वीप,—श्रीञ्चद्वीप,—गुह्यरद्वीप,— इचैते सप्त
द्वीपा स्यु ।
(३) तदुक्त ग्रन्थातरे (१) भरता—(२) जून—(३) माघात्—(४) भगीरथ—(५) सुधिष्ठोरा ।
(६) सगरो (७) नहुयश्चैवसप्तैते चक्रवर्तिन ॥' इति ।
(४) उक्तञ्च कामन्दकीये—स्वाम्यमात्यश्च राष्ट्रं प दुग कोसो बल सुदृत् । परस्परोपकारीश्च
सप्ताङ्गं राज्यमुच्यते ॥' इति श० चि० १।६६ ।
(५) मङ्गलभेदा—(१) ब्राह्मण, (२) गो, (३) अग्नि (४) सुवर्णम् (५) घृतम्
(६) सूर्यं, (७) जलानि, (८) राजा, चैतान्यष्टौ मंगलानि स्यु । उक्तं च—'मत्स्यतुवत-
महातम ४३ पटले—'लोकेऽस्मिन्मङ्गलान्यष्टौ ब्राह्मणो गीर्हतामान । हिरण्य सर्पराक्षस
घ्रापो राजा तयाष्टम । एतानि सतत पश्येन्नमस्येदचयेतत । प्रवक्षिणतु कुर्वीत तया धायुर्न
हीयते ॥' इति ।
(६) (१) यम—(२) नियमा—(३) सत—(४) प्राणायाम—(५) प्रत्याहार—(६) धारणा
(७) ध्यान (८) तमाधय, इत्येतात्यष्टौ योगाङ्गानि स्यु ।
(७) गो भेदा—

त्रयोदशपर्याया — त्रयोदश, त्र्यधिकदश, मानलदश,

एतेऽन्नन्ता, त्रिलिङ्गा ।

त्रयोदशवाचकशब्दा — गुणा, तांभुनानि,

'विश्वेदेवा, विश्वधन्वपक्ष, —श्चन्ते त्रयोदशवाचक
शब्दा ।

चतुर्दशपर्याया — चतुर्दश (अन्) (त्रि० १०),

चतुरधिकदश (अन्) (त्रि० व०), द्विमप्ल (अन्)
(त्रि० व०), द्विमप्लरम् (त्रि०), ।

चतुर्दशवाचकशब्दा — इन्द्रगाम त्रिदिवा,

ध्रुवतारका, भुवनानि, मनव, रत्नसञ्ज्ञा,

राजान, विद्या, वकुष्ठा, शकवरी (स्त्री०)

(छ० जा० वि०), चेत्येते चतुर्दशवाचका
शब्दा ।

पञ्चदशपर्याया — पञ्चदश (अन्) त्रि० व०),

पञ्चाधिकदश (अन्) (त्रि० व०), त्रिपञ्च

(अन्) (त्रि० व०), त्रिपञ्चकम् (त्रि०) सेपुदश

(अन्) (त्रि० व०),

पञ्चदशवाचकशब्दा — प्रतिदानवरी (स्त्री०)

(छ० जा० वि०), त्रिथिसञ्ज्ञा, दिनाख्या,

सामिधेनी, चेत्येते पञ्चदशवाचकशब्दा ।

षोडशपर्याया — षोडश (अन्) (त्रि० व०),

षोडश (पु० व०) नित्यग्रहवचनान्त, एकाधिक-

पञ्चदशसख्या, चतुश्चतुष्कम् (त्रि०), द्व्यष्ट

(त्रि० व०), षडधिकदश (अन्) त्रि० व०), ।

षोडशवाचकशब्दा — ग्रष्टि (स्त्री०) (छ०

जा० वि०) कर्कटपादा (पु०) वला

(स्त्री०), चन्द्रवला, (स्त्री०), चतुष्कृति

(स्त्री०), चतुर्वर्ग (पु०), नृपाश्चेत्येत षोडश-
वाचका शब्दा, ।

सप्तदशपर्याया — सप्तदश, सप्ताधिकदश, साग-

दश एतेऽन्नन्ता त्रिलिङ्गा ।

सप्तदशवाचकशब्दा — प्रत्यष्टि (स्त्री०) (छ०

(१) उक्तं च — (१) मानुष्य, (२) परवजजन्म, (३) विभयो, (४) दीर्घायु, (५) सारो-
म्यता (६) सन्ध्या, (७) सुसुप्त, (८) सती प्रियतमा, (९) प्रवित्तञ्चनारायणे ।
(१०) विडम्ब, (११) मुजगत्स्व, (१२) मिन्द्रियजय, सत्पात्रवाने रति-स्ते पुष्येन विना
त्रयोदश गुणा मसारिणा दुर्लभा ॥' इति ग्रन्थान्तरे ।

(२) विश्वेदेवभेदा — (१) वसु, (२) दश, (३) सत्य, (४) वसु, (५) काम,
(६) बाल (७) धूरि, (८) लोचन, (९) पुरुवर, (१०) श्राद्ध, (११) धनु,
(१२) रुचि (१३) रुद्रश्चन्ते त्रयोदश विश्वेदेवा सन्ति । तदुक्तं हम्नादी शक्यवृहस्पती—

दृष्टिधादे धनुदसो सस्यो नाम्नीमुखे वसु । सापिण्ड्यके वामकाली तीर्थे च धूरिलोचनी ॥
पुल्लवार्त्रंघो चतौ पार्वणे समुदाहृती । हेमधादे वनरुचौ कथ्येते विदधदेवकी ॥
एकोद्दिष्टे रुद्रससो विश्वेदेवाऽत्रयोदश इति ॥

जा० वि०), घा०यानि, मेघनाम^१ चंते सप्तदश
वाचकशब्दा ।

अष्टादशपर्याया—^१अष्टादश अष्टाधिकदश,
सेभदश चंतेऽनन्ता त्रिलिङ्गा । द्विनवकम
(त्रि०) त्रिपट्कम् (त्रि०), ।

अष्टादशवाचकशब्दा—सगयुक् (ज) अष्टद्वयम्
द्वीपा, 'घान्यानि,' धृति (स्त्री०) (छ० जा०
वि०), पुरःणानि^२, विद्या, 'स्मृतय'^३—श्चेत्येतेऽष्टा
दशवाचकशब्दा ।

एकोनविंशतिपर्याया—ऊनविंशति, एकादनवि-
शति, एकान्मविंशति, एकोनविंशतिश्चंते स्त्री
लिङ्गा, नवदश, नवाधिकदश, साङ्कदश चंते
ऽनन्तास्त्रिलिङ्गा ।

एकोनविंशतिवाचकशब्द—प्रतिधृति (स्त्री०)
(छ० जा० वि०),

विंशतिपर्याया—विंशकम् (त्रि०) विंशत्,
विंशति विंशतिका, विंशती चंते स्त्रीलिङ्गा ।

चतु पञ्चकम् (त्रि०), द्विदशकम् (त्रि०)
द्विदशत परिमाणमस्य ।

विंशतिवाचकशब्दा—अङ्गलिनाम, आशाद्वयम्
काष्ठायुक् (ज्), कृति (स्त्री०) (छ० जा०

वि०), नखाख्या, रावणहस्तनाम चंते विंशति-
वाचकशब्दा ।

एकविंशतिपर्याया—एकविंशत् एकविंशति,
एकाधिकविंशतिश्चंते स्त्रीलिङ्गा । त्रिमप
(अन्) (त्रि० ब०) त्रिसप्तकम् (त्रि०) ।

एकविंशतिवाचकशब्दा—प्रवृत्ति (स्त्री०)
(छ० जा० वि०) 'मूर्च्छना (स्त्री०),
समिन्नाम^४, स्वर्गाख्या^५, चेत्यते एकविंशतिवाचक
शब्दा ।

द्वाविंशतिपर्याया—द्वाविंशत, द्वाविंशति,
द्वयधिकविंशतिश्चंते स्त्रीलिङ्गा ।

द्वाविंशतिवाचकशब्दा—प्रावृत्ति (स्त्री०),
(छ० जा० वि०) जातय^६ (स्त्री०), स्रद्युक्त
(ज्), शिवद्वयम्^७ चंते द्वाविंशतिवाचकशब्दा ।

त्रयोविंशतिपर्याया—त्रयोविंशत् त्रयोविंशति
त्र्यधिकविंशति, साग्निविंशत्, चंते स्त्रीलिङ्गा ।

त्रयोविंशतिवाचकशब्द—विकृति (स्त्री०)
(छ० जा० वि०),

चतुर्विंशतिपर्याया चतुर्विंशत्, चतुर्विंशति, चतु-
रधिकविंशतिश्चंते, स्त्रीलिङ्गा, चतु पट्कम्
(त्रि०), त्र्यष्टकम् (त्रि०), ।

(१) मेघभेदा —

(२) एषा भेदा अन्यत्र ।

(३) एषा भेदा अन्यत्र ।

(४) घासा भेदा अन्यत्र ।

(५) स्वर्गभेदा —

(६) एषा भेदा अन्यत्र ।

(७) एषा भेदा अन्यत्र ।

(८) एषा भेदा अन्यत्र ।

(९) तमिहभेदा —

(१०) घासा भेदा अन्यत्र ।

चतुर्विंशतिवाचकशब्दा—जिननाम, रवियुक्
(ज्), सङ्कृति (स्त्री०) (छ० जा० वि०),
सिद्धा, 'सूयंद्दयम्, चैते चतुर्विंशतिवाचक
शब्दा ।

पञ्चविंशतिपर्याया.—पञ्चविंशत्, पञ्च-
विंशति,—पञ्चाधिकविंशतिश्चैते स्त्रीलिङ्गा ।
पञ्चपञ्चकम् (त्रि०),

पञ्चविंशतिवाचकशब्दा.—अतिकृति, अभि-
कृति-इवेमी स्त्रीलिङ्गौ (छ० जा० वि०),
तत्त्वानि, पञ्चकृति (स्त्री०) पञ्चवर्गं (पु०),
चैते पञ्चविंशतिवाचकशब्दा ।

षड्विंशतिपर्याया—षड्विंशत् षड्विंशति,
षडधिकविंशति, साङ्गविंशति,—श्चैते
स्त्रीलिङ्गा ।

षड्विंशतिवाचकशब्दा.—अहोकृति, उत्कृतिश्च
स्त्रीलिङ्गौ (छ० जा० वि०), विश्वद्वयम्,
विश्वयुक् (ज्), विश्वयुगम् (त्रि०), चैते षड्विं-
शतिवाचकशब्दा ।

सप्तविंशतिपर्याया—सप्तविंशत्, सप्तविंशति,
सप्ताधिकविंशति, मागाविंशति,—श्चैते स्त्रीलिङ्गा,
त्रिनवकम् (त्रि०), ।

सप्तविंशतिवाचकशब्दोः—त्रिघन, नक्षत्रनाम,
चैतो सप्तविंशतिवाचकशब्दो ।

अष्टाविंशतिपर्याया.—अष्टाविंशत्, अष्टा-
विंशति, अष्टाधिकविंशति सेभविंशति,—श्चैते
स्त्रीलिङ्गा ।

अष्टाविंशतिवाचकशब्दा.—इन्द्रद्वयम्, इन्द्रयुक्,
इन्द्रयुगम् मनुद्वयम्, मनुद्वितयम्, मनुयुक्, मनु-
युगम्, मोह,—श्चैत्येतेऽष्टाविंशतिवाचकशब्दा ।

ऊनत्रिंशत्पर्याया—ऊनत्रिंशत्, ऊनत्रिंशति,
एकाद् नत्रिंशत्, एकान्नत्रिंशत्, एकोनत्रिंशत् चैते
(स्त्री०) ।

त्रिंशत्पर्याया—त्रिंशत्, त्रिंशति, साशाविंशति-
श्चैते स्त्रीलिङ्गा । त्रिदशकम् (त्रि०), पञ्च
षट्कम् (त्रि०), त्रिदशत परिमाणमस्य ।

त्रिंशद्वाचकशब्दा.—ग्रहद्वयम्, तिथिद्वयम् तिथि
युक्, दिनयुक्, द्युद्वितयम्, चैते त्रिंशद्वाचक
शब्दा ।

एकत्रिंशत्पर्याया—एकत्रिंशत्, एकत्रिंशति,
एकाधिकत्रिंशति, सेसाविंशति,—श्चैते स्त्रीलिङ्गा ।

द्वात्रिंशत्पर्याया—द्वात्रिंशत्, द्वात्रिंशति, द्वयधि
कर्त्रिंशति—श्चैते स्त्रीलिङ्गा, चतुरष्टकम्
(त्रि०), ।

द्वात्रिंशद्वाचकशब्दा—अष्टिद्वयम् दन्तनाम,
नृपयुक्, चैते द्वात्रिंशद्वाचकशब्दा ।

त्रयस्त्रिंशत्पर्याया—त्रयस्त्रिंशत्, त्रयस्त्रिंशति,
त्रयधिकत्रिंशति, सविश्वविंशति चैते (स्त्री०)

त्रयस्त्रिंशद्वाचकशब्दा.—देवाख्या, रुद्रत्रिकम्,
शिवत्रितय,—चैते त्रयस्त्रिंशद्वाचकशब्दा ।
चतुस्त्रिंशत्पर्याया—चतुस्त्रिंशत्, चतुस्त्रिंशति,
चतुरधिकत्रिंशत्, सेन्द्रविंशति चैते स्त्री० ।
चतुस्त्रिंशद्वाचकशब्दा—अत्यष्टिद्वयम्, पनयुक्,

मेघयुग, चंते चतुस्त्रिंशद्वाचकशब्दा ।

पञ्चात्रिंशत्पर्याया — पञ्चात्रिंशत्, पञ्चात्रिंशति, पञ्चाधिकत्रिंशति, सतिथित्रिंशति, सतत्त्व पक्विश्चंते स्त्रीलिङ्गा, पञ्चसप्तकम् (त्रि०) ।

पट्त्रिंशत्पर्याया — पट्त्रिंशत्, पट्त्रिंशति, पडधिकत्रिंशति —श्चंते स्त्रीलिङ्गा चतुर्णवकम् (त्रि०), नवचतुष्टयम् (त्रि०), पट्पटकम् (त्रि०) ।

पट्त्रिंशद्वाचकशब्दा — नृपिता, धृतिद्वयम्, पुराणयुक् रागिण्य, विद्यायुगम् पट्कृति, पड्वगं, स्मृतिद्वयम् चंते पट्त्रिंशद्वाचकशब्दा । सप्तत्रिंशत्पर्याया — सप्तत्रिंशत् सप्तत्रिंशति, सप्ताधिकत्रिंशति, साम्बुदविंशति —श्चंते स्त्रीलिङ्गा ।

अष्टत्रिंशत्पर्याया — अष्टत्रिंशत् अष्टात्रिंशत् अष्टत्रिंशति, अष्टात्रिंशति, अष्टाधिकत्रिंशति —श्चंते स्त्रियाम् ।

अष्टत्रिंशद्वाचकशब्दा — अतिधृतिद्वयम्, अतिधृतियुक्, अतिधृतियुगम् (त्रि०), चंते अष्टत्रिंशद्वाचकशब्दा ।

ऊनचत्वारिंशत्पर्याया — ऊनचत्वारिंशत् एकाद् नचत्वारिंशत्, एकान्नचत्वारिंशत्, एकोनचत्वारिंशत्, नवत्रिंशतिश्चंते स्त्रियाम् ।

एतत्त्वारिंशत्पर्याया — प्रष्टपञ्चकम् (त्रि०), चतुर्दशकम् (त्रि०), चत्वारिंशत् (स्त्री०), पञ्चाष्टकम् (त्रि०) चतुर्दशत् * परिमाण मस्य ।

चत्वारिंशद्वाचकशब्दा — कृतिद्वयम् कृतियुक् नखद्वयम् नखरयुगम् चंते त्रिलिङ्गा चत्वा

रिंशद्वाचकशब्दा ।

एकचत्वारिंशत्पर्याया — एकचत्वारिंशत्, एकाधिकचत्वारिंशत्, सेशात्रिंशत्, सस्वगविंशत् स्त्रियाम् ।

द्विचत्वारिंशत्पर्याया — द्वाचत्वारिंशत्, द्विचत्वारिंशत्, द्वयधिकचत्वारिंशत् सेनत्रिंशत्, स्त्रियाम् ।

द्वाचत्वारिंशद्वाचकशब्दा — प्रकृतियुक् मूच्छनाद्वयम्, स्वगंयुगम्, चंते त्रिलिङ्गा द्वाचत्वारिंशद्वाचकशब्दा ।

त्रयश्चत्वारिंशत्पर्याया — त्रयश्चत्वारिंशत्, त्रिचत्वारिंशत् त्रयधिकचत्वारिंशत् रुविश्चत्रिंशत् स्त्रियाम् ।

चतुश्चत्वारिंशत्पर्याया — चतुश्चत्वारिंशत् चतुरधिकचत्वारिंशत्, ससिद्धविंशति सेन्द्रात्रिंशत् स्त्रियाम् । ह्रस्वचतुष्कम् (त्रि०) ।

चतुश्चत्वारिंशद्वाचकशब्दा — आकृतिद्वयम्, आकृतियुक् जातिद्वितयम् जातियुग चंते त्रिलिङ्गाश्चतुश्चत्वारिंशद्वाचकशब्दा ।

पञ्चचत्वारिंशत्पर्याया — पञ्चचत्वारिंशत् पञ्चाधिकचत्वारिंशत्, स्त्रियाम्, नवपञ्चकम्, पञ्चनवकम्, तिवित्रिकम् चंते त्रिलिङ्गा ।

षट्चत्वारिंशत्पर्याया — षट्चत्वारिंशत्, पडधिकचत्वारिंशत्, साष्टित्रिंशत्, स्त्रियाम् ।

षट्चत्वारिंशद्वाचकशब्दा — विवृतिद्वयम् विकृतियुक् विकृतियुगम् चंते त्रिलिङ्गा ।

सप्तचत्वारिंशत्पर्याया — सप्तचत्वारिंशत्, सप्ताधिकचत्वारिंशत्, सशोविंशति, स्त्रियाम् ।

अष्टचत्वारिंशत्पर्याया — अष्टचत्वारिंशत्, अष्टाचत्वारिंशत् अष्टाधिकचत्वारिंशत्

स्त्रियाम् ।

अष्टपट्कम्, पडपट्कम्, चैतो त्रिलिङ्गी ।

अष्टचत्वारिंशद्वाचकशब्दाः—जिनद्वयम्, जिन-
युक्, सिद्धद्वितयम्, सिद्धयुगम्, चैते त्रिलिङ्गा ।

एकोनपञ्चाशत्पर्यायाः—ऊनपञ्चाशन्, एकाद्
नपञ्चाशत्, एवान्नपञ्चाशत्, एकोनपञ्चाशत्,
नवचत्वारिंशत् स्त्रियाम् ।

ऊनपञ्चाशद्वाचकशब्दाः—ताना (पु० व०),
मरुद्गण (पु०), सप्तकृति (स्त्री०), सप्तवर्ग-
(पु०) इचैते ऊनपञ्चाशद्वाचकशब्दाः ।

पञ्चाशत्पर्यायाः—पञ्चाशत्, दशाधिकचत्वारिं-
शत्, स्त्रियाम् । पञ्चदशकम् (त्रि०) पञ्च-
दशान परिमाणमस्य ।

पञ्चाशद्वाचकशब्दाः—अतिकृतिद्वयम्, अभिकृति-
द्वयम् तत्त्वयुगम् चैते त्रिलिङ्गा ।

एकपञ्चाशत्पर्यायाः—एकपञ्चाशत् (स्त्री०),
एकाधित्तञ्चाशत् (स्त्री०), अत्यष्टिकम्
(त्रि०), मेघत्रिकम् (त्रि०) ।

द्वापञ्चाशत्पर्यायाः—द्वपञ्चाशत् द्विपञ्चाशत्,
द्वयधिकपञ्चाशत् स्त्रियाम् ।

त्रय पञ्चाशत्पर्यायाः—त्रय पञ्चाशत्, त्रिप-
ञ्चाशत्, त्रयधिकपञ्चाशत् स्त्रियाम् ।

चतु पञ्चाशत्पर्यायाः—चतु पञ्चाशत्, चतु-
रधिकपञ्चाशत्, स्त्रियाम् । नवपट्कम् (त्रि०)
पणवकम् (त्रि०) ।

चतु पञ्चाशद्वाचकशब्दाः—धिष्ण्ययुक्, नक्षत्र-
द्वयम्, भयुगम् (त्रिपु) ।

पञ्चपञ्चाशत्पर्यायाः—पञ्चपञ्चाशत्, पञ्चा-
धिकपञ्चाशत्, सतिधित्त्वारिंशत् (स्त्रिा-

याम्) ।

षट्पञ्चाशत्पर्यायाः—षट्पञ्चाशत्, षडधिक-
पञ्चाशत् स्त्रियाम् । अष्टसप्तकम् (त्रि०),
सप्ताष्टकम् (त्रि०) ।

सप्तपञ्चाशत्पर्यायाः—सप्तपञ्चाशत्, सप्ताधिक-
पञ्चाशत् स्त्रियाम् । अतिवृत्तित्रिकम् (त्रि०) ।

अष्टपञ्चाशत्पर्यायाः—अष्टपञ्चाशत्, अष्टापञ्चा-
शत्, अष्टाधिकपञ्चाशत् स्त्रियाम् ।

एकोनपष्टिपर्यायाः—ऊनपष्टि, एकाद्नपष्टि,
एकान्नपष्टि, एकोनपष्टि, नवपञ्चाशत्
स्त्रियाम् ।

पष्टिपर्यायाः—पष्टि (स्त्री०) एकाधिको नपष्टि
(स्त्री०) पड्दशकम् (त्रि०), पड्दशतः परिमा-
णमस्य ।

एकपष्टिपर्यायाः—एकपष्टि, एकाधिकपष्टि
स्त्रियाम् ।

द्विपष्टिपर्यायाः—द्वापष्टि, द्विपष्टि, द्वयधिकपष्टि-
(स्त्री०) ।

त्रयपष्टिपर्यायाः—त्रय पष्टि, त्रिपष्टि, त्रयधिकपष्टि
स्त्रियाम् । नवसप्तकम् (त्रि०), सप्तनवकम्
(त्रि०) ।

चतुपष्टिपर्यायाः—चतु पष्टि, चतुरधिकपष्टि,
स्त्रियाम् । अष्टाष्टकम्, (त्रि०), षोडशच-
तुष्टकम् (त्रि०) ।

चतु पष्टिवाचकशब्दाः—अष्टकृति (स्त्री०),
अष्टवर्ग (पु०), ग्राभास्वरा (पु० व०), कला-
(स्त्री० व०), चतुर्धन (पु०), दन्तद्वयम्
(त्रि०) ।

पञ्चपष्टिपर्यायाः—पञ्चपष्टि, (स्त्री०),

पञ्चाधिकपष्टि (स्त्री०) त्रयोदशपञ्चकम्
(त्रि०) ।

षट्पष्टिप०—षट्पष्टि (स्त्री०), षडधिकपष्टि
(स्त्री०) । एकादशषट्कम् (त्रि०) ।

सप्तपष्टिप०—सप्तपष्टि (स्त्री०) सप्ताधिक-
पष्टि (स्त्री०) ।

अष्टपष्टिप०—अष्टपष्टि, अष्टापष्टि, अष्टा-
धिकपष्टि (स्त्री०) ।

एकोनसप्ततिप०—ऊनसप्तति, एकाद्नसप्तति,
एकान्नसप्तति, एकोनसप्तति, नवपष्टि
स्त्रियाम् ।

सप्ततिप० सप्तति (स्त्री०), एकाधिकोनसप्तति
(स्त्री) सप्तदशकम् (त्रि०), सप्तदशत परि-
माणमस्य ।

एकसप्ततिप०—एकसप्तति, एकाधिकसप्तति
(स्त्री०) ।

एकसप्ततिवाचकशब्दा—अन्वन्तरम् (न०) ।

द्विसप्ततिप०—द्वासप्तति, द्विसप्तति द्वघधिक
सप्तति (स्त्री०), अष्टनवकम्, द्वादशषट्कम्,
नवाष्टकम् (त्रि०) ।

त्रिसप्ततिप०—त्रय सप्तति, त्रिसप्तति, त्रयि-
वसप्तति (स्त्री०) ।

चतुसप्ततिप०—चतु सप्तति, चतुरधिकसप्तति
(स्त्री०) ।

पञ्चसप्ततिप०—पञ्चमसप्तति पञ्चाधिकसप्तति
(स्त्री०), पञ्चदशपञ्चकम् (त्रि०) ।

षट्सप्ततिप०—षट्सप्तति, षडधिकसप्तति
(स्त्री०) ।

सप्तसप्ततिप०—सप्तसप्तति, सप्ताधिकसप्तति
(स्त्री०), एकादशसप्तकम् (त्रि०) ।

अष्टसप्ततिप०—अष्टसप्तति, अष्टासप्तति,
अष्टाधिकसप्तति (स्त्री०) ।

ऊनाशीतिप०—ऊनाशीति, एकाद्नाशीति,
एका-नाशीति, एकोनाशीति, नवसप्तति
(स्त्री०) ।

अशीतिप०—अशीति, एकाधिकोनाशीति (स्त्री),
अष्टदशकम् दशाष्टकम्, त्रिंशत्तितुल्यम्, षोड-
शपञ्चकम् (त्रि०) । अष्टदशत परिमाणमस्य ।

एकाशीतिप०—एकाशीति, एकाधिकाशीति
(स्त्री०), नवनवकम् (त्रि०) ।

एकाशीतिवा०—नवकृति (स्त्री०), नववर्ग
(पु०) ।

द्वघशीतिप०—द्वघशीति, द्वघधिकाशीति
(स्त्री०) ।

त्रघशीतिप०—त्रघशीति, त्रघधिकाशीति (स्त्री) ।
चतुरशीतिप०—चतुरधिकाशीति (स्त्री०), द्वादश-

सप्तकम् (त्रि०) ।

पञ्चाशीतिप०—पञ्चाशीति, पञ्चाधिकाशीति
(स्त्री), सप्तदशपञ्चकम् (त्रि०) ।

षडशीतिप०—षडशीति, षडधिकाशीति
(स्त्री) ।

सप्ताशीतिप०—सप्ताशीति, सप्ताधिकाशीति
(स्त्री) ।

अष्टाशीतिप०—अष्टाशीति, अष्टाधिकाशीति
(स्त्री०), एकादशाष्टकम् (त्रि०) ।

ऊननवतिप०—नवनवति एवाद् ऊनवति एवान्

पूर्णाधिकशतप०—'तृतीय (त्रि०), तृतीया (स्त्री०)
ति० वि० ।

पू० चतुप०—'चतुर्थ (त्रि०), चतुर्थी (स्त्री०)
ति० वि० ।

पू० पञ्चप०—'पञ्चम (त्रि०), पञ्चमी (स्त्री०) ।
ति० वी० ।

पू० षट्प०—'षष्ठ (त्रि०) षष्ठी (स्त्री०) ।
ति० वि० ।

पू० सप्तप०—'सप्तम० (त्रि०) सप्तमी (स्त्री०),
ति० वि० ।

पू० अष्टप०—'अष्टम' (त्रि०), अष्टमी
(स्त्री०) ति० वि० ।

पू० नवप०—'नवम' (त्रि०), नवमी (स्त्री०)
ति० वि० ।

पू० दशप०—'दशम' (त्रि०), दशमी (स्त्री०),
ति० वि० ।

पू० एकादशप०—'एकादश', 'एकादशक, एका-
दशतम (त्रि०), एकादशी (स्त्री०), तिथि-
विशेष ।

पू० द्वादशप०—'द्वादश', 'द्वादशक द्वादशतम

(त्रि०), द्वादशी (स्त्री०) ति० वि० । *

पू० त्रयोदशप०—'त्रयोदश', 'त्रयोदशक, त्रयो-
दशतम (त्रि०), त्रयोदशी (स्त्री०) तिथिविशेष ।

पू० चतुर्दशप०—'चतुर्दश', 'चतुर्दशक, चतुर्दश-
तम (त्रि०) । चतुर्दशी (स्त्री०) ति० वि० ।

पू० पञ्चदशप०—'पञ्चदश', 'पञ्चदशक, पञ्च-
दशतम (त्रि०) । पञ्चदशी (स्त्री०) यमादास्या,
पूर्णमासी ।

पू० षोडशप०—'षोडश', 'षोडशक, षोडशतम
(त्रि०) ।

पू० सप्तदशप०—'सप्तदश', 'सप्तदशक, सप्त-
दशतम (त्रि०) ।

पू० अष्टादशप०—'अष्टादश', 'अष्टादशक,
अष्टादशतम (त्रि०) ।

पू० एकोनविंशति—'ऊनविंश', 'ऊनविंशतितम,
एकोनविंश, एकोनविंशतम, एकोनविंशतितम
(त्रि०) ।

पू० विंशतिप०—'विंश', 'विंशतम, विंशतितम
(त्रि०) ।

१-२०

२१-३६

- (१) 'तीक्ष्णरा=री' इ भा ।
- (३) 'पञ्चमी=वी' इ भा ।
- (५) सप्तमी=वी' इति भाषा ।
- (७) नवमी=वी (इ भा) ।
- (९) द्वादशमी=वी (इ भा) ।
- (११) त्रयोदशी=वी (इ भा) ।
- (१३) चतुर्दशी=वी (इ भा) ।
- (१५) पञ्चदशी=वी (इ भा) ।
- (१७) षोडशमी=वी (इ भा) ।

- (२) 'चौपा=घो' इ भा ।
- (४) 'षष्ठी=ठी' इ भा ।
- (६) अष्टमी=वी (इ भा) ।
- (८) सप्तमी=वी (इ भा) ।
- (१०) नवमी=वी (इ भा) ।
- (१२) द्वादशमी=वी (इ भा) ।
- (१४) त्रयोदशी=वी (इ भा) ।
- (१६) चतुर्दशी=वी (इ भा) ।
- (१८) पञ्चदशी=वी (इ भा) ।

- ५०० एकविंशतिप०—एकविंश एकविंशत्तम, एकविंशतितम (त्रि०) ।
- ५०१ द्वाविंशतिप०—द्वाविंश, द्वाविंशत्तम, द्वाविंशतितम (त्रि०) ।
- ५०२ त्रयोविंशतिप०—त्रयोविंश, त्रयोविंशत्तम, त्रयोविंशतितम (त्रि०) ।
- ५०३ चतुर्विंशतिप०—चतुर्विंश चतुर्विंशत्तम, चतुर्विंशतितम (त्रि०) ।
- ५०४ पञ्चविंशतिप०—पञ्चविंश, पञ्चविंशत्तम, पञ्चविंशतितम (त्रि०) ।
- ५०५ षड्विंशतिप०—षड्विंश, षड्विंशत्तम, षड्विंशतितम (त्रि०) ।
- ५०६ सप्तविंशतिप०—सप्तविंश, सप्तविंशत्तम, सप्तविंशतितम (त्रि०) ।
- ५०७ अष्टाविंशतिप०—अष्टाविंश, अष्टाविंशत्तम, अष्टाविंशतितम (त्रि०) ।
- ५०८ ऊनत्रिंशत्प०—ऊनत्रिंश, ऊनत्रिंशत्तम, एकोनत्रिंश एकोनत्रिंशत्तम (त्रि०) ।
- ५०९ त्रिंशत्प०—त्रिंश, त्रिंशत्तम (त्रि०) ।
- ५१० एकत्रिंशत्प०—एकत्रिंश, एकत्रिंशत्तम (त्रि०) ।
- ५११ द्वात्रिंशत्प०—द्वात्रिंश, द्वात्रिंशत्तम (त्रि०) ।
- ५१२ त्रयस्त्रिंशत्प०—त्रयस्त्रिंश, त्रयस्त्रिंशत्तम (त्रि०) ।
- ५१३ चतुस्त्रिंशत्प०—चतुस्त्रिंश, चतुस्त्रिंशत्तम (त्रि०) ।
- ५१४ पञ्चत्रिंशत्प०—पञ्चत्रिंश, पञ्चत्रिंशत्तम (त्रि०) ।
- ५१५ षट्त्रिंशत्प०—षट्त्रिंश, षट्त्रिंशत्तम (त्रि०) ।
- ५१६ सप्तत्रिंशत्प०—सप्तत्रिंश, सप्तत्रिंशत्तम (त्रि०) ।
- ५१७ अष्टत्रिंशत्प०—अष्टत्रिंश, अष्टत्रिंशत्तम (त्रि०) ।
- ५१८ ऊनपञ्चाशत्प०—ऊनपञ्चाश, ऊनपञ्चाशत्तम, एकोनपञ्चाश एकोनपञ्चाशत्तम (त्रि०) ।
- ५१९ सप्तत्रिंशत्प०—सप्तत्रिंश, सप्तत्रिंशत्तम (त्रि०) ।
- ५२० अष्टत्रिंशत्प०—अष्टत्रिंश, अष्टत्रिंशत्तम (त्रि०) ।
- ५२१ ऊनचत्वारिंशत्प०—ऊनचत्वारिंश, ऊनचत्वारिंशत्तम, एकोनचत्वारिंश, एकोनचत्वारिंशत्तम (त्रि०) ।
- ५२२ एकचत्वारिंशत्प०—एकचत्वारिंश, एकचत्वारिंशत्तम (त्रि०) ।
- ५२३ द्विचत्वारिंशत्प०—द्विचत्वारिंश, द्विचत्वारिंशत्तम (त्रि०) ।
- ५२४ त्रयश्चत्वारिंशत्प०—त्रयश्चत्वारिंश, त्रयश्चत्वारिंशत्तम, त्रिचत्वारिंश, त्रिचत्वारिंशत्तम (त्रि०) ।
- ५२५ चतुश्चत्वारिंशत्प०—चतुश्चत्वारिंश, चतुश्चत्वारिंशत्तम (त्रि०) ।
- ५२६ पञ्चचत्वारिंशत्प०—पञ्चचत्वारिंश, पञ्चचत्वारिंशत्तम (त्रि०) ।
- ५२७ षट्चत्वारिंशत्प०—षट्चत्वारिंश, षट्चत्वारिंशत्तम (त्रि०) ।
- ५२८ सप्तचत्वारिंशत्प०—सप्तचत्वारिंश, सप्तचत्वारिंशत्तम (त्रि०) ।
- ५२९ अष्टचत्वारिंशत्प०—अष्टचत्वारिंश, अष्टचत्वारिंशत्तम (त्रि०) ।
- ५३० ऊनपञ्चाशत्प०—ऊनपञ्चाश, ऊनपञ्चाशत्तम, एकोनपञ्चाश एकोनपञ्चाशत्तम (त्रि०) ।

(त्रि०) ।

पू० पञ्चाशत्प०—पञ्चाश, पञ्चाशत्ताम

(त्रि०) ।

पू० एकपञ्चाशत्प०—एकपञ्चाश, एकपञ्चाशत्ताम (त्रि०) ।

पू० द्विपञ्चाशत्प०—द्वापञ्चाश, द्वापञ्चाशत्ताम (त्रि०) ।

पू० त्रिपञ्चाशत्प०—त्रय पञ्चाश, त्रय पञ्चाशत्ताम, त्रिपञ्चाश, त्रिपञ्चाशत्ताम (त्रि०) ।

पू० चतु पञ्चाशत्प०—चतु पञ्चाश चतु पञ्चाशत्ताम (त्रि०) ।

पू० पञ्चपञ्चाशत्प०—पञ्चपञ्चाश, पञ्चपञ्चाशत्ताम (त्रि०) ।

पू० षट्पञ्चाशत्प०—षट्पञ्चाश षट्पञ्चाशत्ताम (त्रि०), षट्पञ्चाशिका (स्त्री०) ।

पू० सप्तपञ्चाशत्प०—सप्तपञ्चाश, सप्तपञ्चाशत्ताम (त्रि०) ।

पू० अष्टपञ्चाशत्प०—अष्टपञ्चाश, अष्टपञ्चाशत्ताम, अष्टापञ्चाश, अष्टापञ्चाशत्ताम (त्रि०) ।

पू० ऊनपष्टिप०—ऊनपष्ट, ऊनपष्टितम, एकोनपष्टि, एकोनपष्टितम (त्रि०) ।

पू० षष्टिप०—षष्ट, षष्टितम (त्रि०) ।

पू० एकषष्टिप०—एकषष्ट एकषष्टितम (त्रि०) ।

पू० द्विषष्टिपर्याया—द्वाषष्ट द्वाषष्टितम द्विषष्ट द्विषष्टितम (त्रि०) ।

पू० त्रिषष्टिप०—त्रय षष्ट, त्रय षष्टितम त्रिषष्ट, त्रिषष्टितम (त्रि०) ।

पू० चतु षष्टिप०—चतु षष्ट, चतु षष्टितम (त्रि०) ।

पू० पञ्चषष्टिप०—पञ्चषष्ट, पञ्चषष्टितम, (त्रि०) ।

पू० षट्षष्टिप०—षट्षष्ट, षट्षष्टितम, (त्रि०) ।

पू० सप्तषष्टिप०—सप्तषष्ट, सप्तषष्टितम, (त्रि०) ।

पू० अष्टषष्टिप०—अष्टषष्ट, अष्टषष्टितम, अष्टापष्ट, अष्टापष्टितम (त्रि०) ।

पू० ऊनसप्ततिप०—ऊनसप्तत, ऊनसप्ततितम, एकोनसप्त एकोनसप्ततितम (त्रि०) ।

पू० सप्ततिप०—सप्तत, सप्ततितम (त्रि०) ।

पू० एकसप्ततिप०—एकसप्तत, एकसप्ततितम, (त्रि०) ।

पू० द्विसप्ततिप०—द्वासप्तत, द्विसप्ततितम, द्विसप्तत, द्विसप्ततितम (त्रि०) ।

पू० त्रिसप्ततिप०—त्रय सप्तत त्रय सप्ततितम, त्रिसप्तत, त्रिसप्ततितम (त्रि०) ।

पू० चतु सप्ततिप०—चतु सप्तत, चतु सप्ततितम (त्रि०) ।

पू० पञ्चसप्ततिप०—पञ्चसप्तत पञ्चसप्ततितम (त्रि०) ।

पू० षट्सप्ततिप०—षट्सप्तत, षट्सप्ततितम (त्रि०) ।

पू० सप्तसप्ततिप०—सप्तसप्तत, सप्तसप्ततितम (त्रि०) ।

पू० अष्टसप्ततिप०—अष्टसप्तत, अष्टसप्ततितम, अष्टापसप्तत, अष्टापसप्ततितम (त्रि०) ।

इह भजनप्रकारमाह भास्कर—

'भाज्याद्वर शुद्धमिति यद्गुण स्यादन्त्यात्फल तत्सखु भागहारे ।' इ ली व ।

लब्धिवाचकशब्दा—लाभ (पु०) । भवाप्ति, प्राप्ति, लब्धि, समवाप्ति—इच्छंते स्त्रियाम् । भवाप्तम् प्रापणम्, फलम्, भजनफलम् भाग-फलम्, समनम्, चैते वलीबे ।

भ्राप्तः, प्राप्त, लब्ध इच्छंते त्रिपु ।

क्वचिद्भजनवाचकशब्दा,—भवाप्त, भ्राप्त, भ्राप्ति, फलम्, लब्धम्, लब्धिश्वेत्यादय शब्दा क्वचिद्भजनापेक्षि प्रयुज्यन्ते ।

उदाहरणानीह

'अमरफलाधिमासयुक्तमिति' । 'अब्धिपङ्कलार्ध रूनाहैरिति ।

'क्वभाञ्जैरवाप्ताशयोग इति च ग्रहलाघवे ।

शेषवाचकशब्दा—भवशिष्ट, अवशेष, अवशेषित, उच्छिष्ट, उर्वरित, परिशिष्ट, परिशेष, परिशेषित, शेष शेषितश्चैते त्रिपु । एते क्वचिद् भजनार्थमापि प्रयुज्यन्ते ।

नि शेषवर्षा—नि शेष, निरवशिष्टम्, निरवशेष, निरवशेषितश्चैते त्रिपु ।

तत्तवाचकशब्दा—कृश, कृशारव्यक, क्षयित, तक्ष्यम्, तनु, तनूकृतम्, तष्ट, त्वष्ट, सूक्ष्मवृत्त-इच्छंते त्रिपु । सूक्ष्मीकरणम् (न०) ।

अन्तरवाचकशब्दा—अन्तरम् (न०), अन्तरित, (त्रि०), द्विदम्, रन्ध्रम्, विलम्, विवरम्, चैते वलीबे ।

*योज्यादीनां नामानि—(१) योज्य, (२) योजक, (३) वियोज्य (शोध्य), (४) वियोजक (शोधक), (५) गुण्य, (६) गुणक, (७) भाज्य, (८) भाजकश्चैते पु ल्लिङ्गा ।

सङ्कलनीयवाचकशब्दा—परियोजनीय, परि-योजितव्य, परियोज्य, प्रयोजनीय, प्रयोजितव्य, प्रयोज्य, योजनीय, योजितव्य, योज्य, सङ्कलनीय, सङ्कलितव्य, सङ्कल्य, सयोजनीय, सयोजितव्य, सयोज्यश्चैते त्रिपु ।

विद्योजनीयवाचकशब्दा—पतनीय, पतितव्य, पात्य, परिशोधनीय, परिशोधितव्य, परिशोध्य, विद्योजनीय, विद्योजितव्य, विद्योज्य, विशो-धनीय, विशोधितव्य, विशोध्य, व्यवकलनीय व्यवकलितव्य, व्यवकल्य, शोधनीय, शोधि-तव्य शोध्य, सशोधनीय, सशोधितव्य, सशो-ध्यश्चैते त्रिपु ।

१-२२

२३-४५

* (१) वह शक जिससे कोई शक जोड़ा जावे (२) वह शक जो किसी शक से जोड़ा जावे (३) वह शक जिसमें से कोई शक घटाया जावे (४) वह शक जो किसी शक से घटाया जावे (५) वह शक जो किसी अन्य शक से गुणा किया जावे (६) वह शक जिससे कोई शक गुणा किया जावे (७) वह शक जिससे किसी शक से भाग दिया जावे (८) वह शक जिससे किसी शक में भाग दिया जावे ।

(१) जोड़ने योग्य शक (२) घटाने योग्य शक ।

- पू० ऊनाशोतिष०—ऊनाशीत, ऊनाशीतितम, (त्रि०) ।
 एकोनाशीत एकानाशीतितम (त्रि०) ।
 पू० अशीतिष०—अशीत अशीतितम (त्रि०) ।
 पू० एकाशोतिष०—एकाशीत एकाशीतितम (त्रि०) ।
 पू० द्व्यशीतिष०—द्व्यशीत द्व्यशीतितम (त्रि०) ।
 पू० त्र्यशीतिष०—त्र्यशीत त्र्यशीतितम (त्रि०) ।
 पू० चतुरशीतिष०—चतुरशीत चतुरशीतितम (त्रि०) ।
 पू० पञ्चाशीतिष०—पञ्चाशीत पञ्चाशीतितम (त्रि०) ।
 पू० षडशीतिष०—षडशीति, षडशीतितम (त्रि०) ।
 पू० सप्ताशीतिष०—सप्ताशीति, सप्ताशीतितम (त्रि०) ।
 पू० अष्टाशीतिष०—अष्टाशीति, अष्टाशीतितम (त्रि०) ।
 पू० ऊननवतिष०—ऊननवत, ऊननवतितम एकोननवत, एकाननवतितम (त्रि०) ।
 पू० नवतिष०—नवत, नवतितम (त्रि०) ।
 पू० एकनवतिष०—एकनवत, एकनवतितम (त्रि०) ।
 पू० द्विनवतिष०—द्वानवन, द्वानवतितम, द्विनवति, द्विनवतितम (त्रि०) ।
 पू० त्रिनवतिष०—त्रयानवन, त्रयानवतितम, त्रिनवति, त्रिनवतितम (त्रि०) ।
 पू० चतुर्णवतिष०—चतुणवत, चतुणवतितम (त्रि०) ।
 पू० पञ्चनवतिष०—पञ्चनवत, पञ्चनवतितम
- (त्रि०) ।
 पू० पष्णवतिष०—पष्णवत, पष्णवतितम (त्रि०) ।
 पू० सप्तनवतिष०—सप्तनवत, सप्तनवतितम (त्रि०) ।
 पू० अष्टनवतिष०—अष्टनवत, अष्टनवतितम, अष्टानवत अष्टानवतितम (त्रि०) ।
 पू० नवनवतिष०—ऊनशततम एकानशततम, नवनवत, नवनवतितम (त्रि०) ।
 पू० शतप०—शततम (त्रि०) । शतस्य पूरणे । प्रकाराथवाचकसत्याशब्दा—द्विधा, द्वा, द्वैधा चैतेऽव्यया । द्वैविध्यम् (न०), (द्विप्रकारम्) । त्रिधा, त्रेधा, त्रैधा, चैतेऽव्यया । त्रैविध्यम् (न०) (त्रिप्रकारम्) । चतुर्धा (अ०) (चतुप्रकारम्) । पञ्चधा (अ०) (पञ्चप्रकारम्) । षट्धा, षोढा उभावव्ययो (षट्प्रकारम्) । सप्तधा (अ०) (सप्तप्रकारम्), अष्टधा (अ०) (अष्टप्रकारम्), नवधा (अ०) नवप्रकारम् (एवमग्र ऊहनीया) ।
 सत्यावाचकशब्दानां क्वचिद्विशेषरूपाणि— यथा । सप्ताह (पु०) (सप्तदिवसा) (सप्तदिनात्मक काल) । नवाह (पु०) (नवदिवसा) (नवदिनात्मक काल) । एकद्वौ (त्रि०) (एको वा द्वौ वा) । द्वित्रौ (त्रि०) (द्वौ वा त्रयो वा) परिमाणं येषां तेषु बहुवचना-तोऽप्यम् । त्रिचतुरौ (त्रि०) (त्रयो वा चत्वारो वा) । त्रिपञ्चा (त्रि०) (त्रयो वा पञ्च वा), ।

चतु पञ्चा (त्रि०) (चत्वारो वा पञ्च वा) ।
 पञ्चपा (त्रि०) (पञ्च वा पद्वा) परिमाण
 येषा तेषु बहुवचनान्तोऽयम् (पाँच या छ
 इति भाषा) । पट्सप्ता (त्रि०) (पट्वा
 सप्त वा) ।

सप्ताष्टा (त्रि०) (सप्त वा अष्ट वा) ।
 एवमग्रे । द्विकृत्व (अ०) (द्विवारम्) । त्रिकृत्व
 (अ०) (त्रिवारम्) । चतु कृत्व (अ०)
 (चतुर्वारम्), एवमग्रेऽपि ।

'सर्वपर्याया—सखण्ड अखिल, अनून, अनूनच
 प्र-यून, अशेष, वृत्तन, नि शेष, निखिल,
 न्यक्ष, पूर्ण, विश्व, सकल, सम, समग्र
 समस्त, सर्वदश्चैते वाच्य—(त्रि०) लिङ्गाःस्यु ।
 'पादोनप०—अथग्रचून, चरणोन, त्रिचरण, त्रि-
 पद त्रिपाद, त्र्यग्न, पदोन, पादोन, विचरण,
 विपद, विपाद, व्यग्निस्रचैते त्रिलिङ्गा स्यु ।

'अर्धप०—अर्धः (त्रि०), खण्ड (पु० न०), खण्ड-
 लम् (न०), दलम् (न०), नेम (पु०), भित्तम्
 (न०), शकलम् (पु० न०), शल्कम् (न०) ।

'दलितप०—अर्धित, सण्डित, दलितश्चैते
 त्रिलिङ्गा ।

'सार्द्धप०—सखण्ड, सखण्डलम्, सदलम्, सनेम,
 सभित्तम्, सशकलम्, सारद्धम् ।

'सपादप०—सचरण, सपद, सपाद, साग्न ।

चतुर्थांशप०—अग्न, अर्धार्धं चतुर्थमाग
 चतुर्थांश, चरण तुरीय तुरीयक, पद, पाद ।
 'अष्टाप०—अश, भाग, वण्ट, वण्टक ।

सख्यानाम्ना विपये विशेषसूचना—
 'दीयमत्समानधर्महीरिवश्र-धेषु गुणा, अन्न
 यश्च त्रय । समुद्राश्चत्वार । वायव पञ्च ।
 काला रसाश्चपट् । द्वीपा सप्त । विश्वेदेवा-
 एकादश । भुवनानि चतुर्दश । कला नृपाश्च
 षोडश । मेघा सप्तदश । धान्यानि अष्टादश ।
 शेषसत्या समाना ।

अङ्कन्यासवाचकशब्दा—अङ्कनिवशनम अङ्क-
 न्यास, अङ्कस्थापनम् ।

अङ्कन्यासविधिवा०—अङ्कन्यासक्रम, अङ्कन्याम
 नियम अङ्कन्यामविधि ।

अत्र गणितविदा सम्प्रदायागतपरिभाषा—
 अङ्काना वामतो गति ।' इति ।

अङ्काना स्थापन सव्य—(वाम) क्रमेण कर्त्तव्य-
 मित्यर्थं ।

अशोदाहरण प्रदर्शयति—

आकाशपक्षक्षितिसम्भिता समा पूर्णायुक्त
 मनुजस्य हस्तिन ।' इतिग्र० का० । आकाश
 शून्यम्, पक्षी द्वौ क्षिति एका, चैतेषामङ्काना
 सव्य—(वाम) क्रमेण स्थापनमित्यम्—१२० अर्थाद्
 विशत्युत्तरशत समाना मनुजस्य नरस्य हस्तिनश्च

(१) सव्य, सारा । (२) तीन पाद (पीन, पीणा) । (३) आधा, दोवाद । (४) आर्धा क्वा
 द्वया । (५) अर्धयुक्त (द्वयोदा) एक (६) चतुर्थांश युक्त (सर्गेया) एक (७) चौथा भाग (पीया) ।
 (८) बाँट (हिस्ता) ।

अन्तरितवाचकशब्दाः—अन्तरित, परिशोधित, विशोधित, शोधित, सशोधितभेदे त्रिषु ।

गुणनीयवाचकशब्दाः—गुणनीय, गुणितव्य, गुण्य, ताडनीय, ताडितव्य ताड्य, सगुणनीय, सगुणितव्य, सगुण्य, सताडनीय, सताडितव्य, सताड्य, हननीय, हन्तव्य, हन्यश्चैते त्रिषु ।

भजनीयवाचकशब्दाः परिभजनीय, परिभजितव्य, परिभज्य, परिभाजनीय, परिभाजितव्य, परिभाज्य, परिहरणीय, परिहृतव्य, परिहार्य, भजनीय, भजितव्य, भज्य, भाजनीय, भाजितव्य, भाज्य, विभजनीय, विभजितव्य, विभज्य, विभाजनीय, विभाजितव्य, विभाज्य, हरणीय, हर्तव्य, हर्तश्चैते (त्रिषु) ।

उत्सृष्ट—(शरित्यवत्) वाचकशब्दाः—उज्जित, उत्सृष्ट, कृतत्याग, त्यक्त, धूत, परित्यक्त, परिवर्जित, प्रोज्जित, मुक्त, वर्जित, विधुत, विधूत, विवर्जित, विहीन, ममुज्जित, हीनश्चैते त्रिषु ।

त्यागप०—छारणम् (न०), त्यजनम् (न०), त्याग, (पु०), परित्यजनम् (न०), परित्याग (पु०), परिवजनम् (न०), वर्जनम् (न०) विवर्जनम् (न०) ।

त्याज्यपर्यायाः—अपनेय, त्यक्तव्य, त्यजनीय, त्यागयोग्य, त्यागार्ह, त्याज्य, परिवर्जनीय, परिवर्जितव्य, परिवर्ज्य, वर्जनीय, वर्जितव्य, वर्ज्य, विवर्जनीय, विवर्जितव्य, विवर्ज्य, हातव्य, हातु योग्य, हेयश्चैते त्रिषु ।

पृथक्प०—पृथक् (अ०), पृथक् स्थापितम् (त्रि०), अनष्टम् (त्रि०), अविनष्टम् (त्रि०) । द्विष्टप०—द्विष्ट (त्रि०), स्वान्तद्वये स्थापितम् ।

त्रिष्टप०—त्रिष्ट, (त्रि०), स्वान्तत्रये स्थापितम् ।

आवृत्तिप०—आवृत्ति (स्त्री०), गुण (पु०), यथा पङ्गुण ।

प्राप्तप०—प्राप्त आसादिन, प्राप्त, भावित, भूत, लब्ध, विग्नश्चैते त्रिषु ।

प्राप्तव्यप०—प्रापणीय, प्राप्तव्य, प्राप्य, लब्धव्य, लभनीय, लभ्यश्चैते त्रिषु ।

परिगण्यपर्यायाः—गणयित्वा, परिगणय्य, सङ्गणय्य, परिगण्य, सङ्गण्य, चैतेऽप्यया ।

सयोज्याध्ययवाचकशब्दाः—एकीकृत्य, नियोज्य, मिलित्वा, मेलयित्वा, सयोज्य, समेत्य, सम्मित्य, मम्मेत्य, चैतेऽप्यया ।

(१) घटाया हृषा (२) गुणा, गुणा करने योग्य (३) विभाग करने योग्य, बाँटने योग्य (४) द्रोहा, द्रोहा हृषा (५) द्रोहना (६) द्रोहने योग्य (७) घसग रसना, घसग रसा हृषा (८) बो स्थान मे रसा हृषा (९) तीन स्थान मे रसा हृषा (१०) गुना ध गुना (११) पाया या मिला हृषा (१२) मिलने योग्य ।

(१) गिनकर (२) जोड़कर

वियोज्याव्ययवाचकशब्दाः^१—अपनीय, अपास्य, परितोष्य, शोधयित्वा, वियोज्य, विशोध्य, व्यवकल्प्य, सशोध्य, चैतेऽव्यया ।

गुणयित्वाऽव्ययवाचकशब्दाः^१—अभिहृत्य, गुणयित्वा, गुणित्वा, ताडयित्वा, निहृत्य, प्रणिहृत्य, विनिहृत्य, सहृत्य, सङ्गुणय्य, सन्ताड्य, सम्पिण्ड्य, हत्वा, चैतेऽव्यया ।

हृत्वाऽव्ययवाचकशब्दाः^१—छित्वा, परिहृत्य, भक्त्वा, भक्त्वा, भाजयित्वा, विभज्य, विभाज्य, विहृत्य, सविभज्य, सविभाज्य, सविहृत्य हृत्वा, चैतेऽव्ययाः ।

त्यक्त्वाऽव्ययवाचकशब्दाः^१—अपनीय, अपहाय, त्यक्त्वा, परित्यज्य, परिहृत्य, प्रोज्झ्य, वर्जयित्वा, विवर्ज्यं विहाय, सन्त्यज्य, हित्वा, चैतेऽव्यया ।

सम्प्राप्याऽव्ययवाचकशब्दाः^१—अधिगम्य, प्राप्य, प्राप्य, सम्प्राप्य, सलभ्य, चैतेऽव्यया ।
कृत्वाऽव्ययवाचकशब्दाः—कारयित्वा, कृत्वा, विधाय, सविधाय ।

प्राप्तिप०^१—घ्राय (पु०), लाभ (पु०), प्राप्ति (स्त्री०), उपलब्धि (स्त्री०), प्राप्ति

(स्त्री), लब्धि (स्त्री), वित्ति (स्त्री०), फलम् (न०) ।

व्ययप०^१—अर्थवर्तनम् (न०), अर्थात्यय, अर्थापगम, अर्थापचय, वित्तापगम, वित्तात्यय, वित्तापचय, व्यय-इचैते पुल्लिङ्गा ।

धनप०—अक्षयम्, अनृणम्, धनम्, स्वम् ।

ऋणप०—अधनम्, अस्वम्, ऋणम्, क्षयम् ।

धनधनपर्याया—धनक्षयम्, धनर्णम्, धनाधनम्, स्वर्णम् ।

योगप०—ऋणर्णयुति, क्षयक्षययुति धनधनयुति, धनर्णान्तरम्, स्वर्णान्तरम्, स्वस्वयुति ।

तदुक्त बीजगणिते—

‘योगे युति स्यात्क्षययो स्वयोर्वा धनर्णयोरन्तरमेव योग ।’ इति ।

खण्डगुणनप०—खण्डगुणनम् (न०), गुणनविशेषः ।

अत्राहभास्कर—

गुणयस्त्वधोऽधो गुणखण्डतुल्यस्त्वं खण्डकं सगुणितो युतो वा ।’ इति लीलावत्याम् ।

अपवर्तकप०^१—अपवर्तक (त्रि०) ।

अपवर्तनप०^१—अपवर्तनम् (न०) ।

अपवर्त्यप०^१—अपवर्त्यं (त्रि०) ।

(१) घटा कर (२) गुल कर (३) भागदेकर (४) छोडकर (५) पाकर (६) मिलना, लाभ, ग्रामवनी (७) खरच, उठाव ।

(=) वह सत्या जिससे अन्य दो या अधिक सत्याओं को भाग देने पर शेष कुछ न रहे (६) वही सत्याओं को संक्षेप करना लाभ, उत्तरफेर, पलटावा (१०) जिस सत्या को दूसरी किसी सत्या से भाग देने पर कुछ न बचे वह उस सत्या का ‘अपवर्त्य’ कहलाता है ।

तदुक्त भास्करेण—

‘समेन केनाप्यपवर्त्य हारभाज्यौ भवेद्वा सति सम्भवे तु । इ० ली० व० ।

अपवर्तितप०’—अपवर्तित (त्रि०) ।

तथा च भास्कर —

‘मियो हराभ्यामपवर्तिताम्या यद्वा हराशौ सुधि-
यात्र गुण्यौ । इ० ली० व० ।

सवर्णनप०’—सवर्णनम् (न०) ।

तदुक्त भास्करेण—

‘तथा लघघनाश्च हरा हरघना भागप्रभागेषु सवर्णन
स्यात् ।’ इति ली० व० ।

अशप०’—अश (पु०), लघ (पु०), भाज्याद्घु-
(पु०) ।

राशिप०’—राशि (पु०), पुञ्ज (पु०), समूह
(पु०) ।

हरप०’—छिद्, छेद (पु०), छेदनम् (न०),
भाजक, विभाजक, हर, हारश्चैते पु सि ।

समच्छेदप०’—समच्छिद्, समच्छित्ति (स्त्री०),
समच्छेद (पु०), छेदसाम्यम् (न०) ।

उक्त च भास्करेण—

‘अन्योन्यहाराभिहतौ हराशौ राश्यो समच्छेद-
विधानमेवम् । मियो हराभ्यामपवर्तिताम्या यद्वा

हराशौ सुधियात्र गुण्यौ ॥’

इति लीलावत्याम् ।

शम्भुहोराप्रकाशेऽपि—

‘निघ्नावन्योन्यश्च हारंहराशावेव राश्योश्छेद-
साम्य भवेद्वा । सञ्चिप्याणा सम्भगेव मयात्र

बोधायेतत्प्रोक्तमन्तर्दंशामु ॥ इति पुञ्जराज ।

वर्गपर्याया’—कृति (स्त्री०), वर्ग (पु०), सम-
द्विघात (पु०), (सदृशद्विराशिघात वा स्व
गुणोऽङ्को वर्ग इत्यर्थं) ।

वर्गनियनविधिं प्राह भास्कर —

समद्विघात कृतिरुच्यतेऽयं स्थाप्योऽन्यवर्गो द्विगु-
णात्क्यनिघ्ना । स्वस्वोपरिष्ठाच्च तथापरेऽङ्का

स्त्यक्वाऽन्यमुत्सार्गं पुनश्च राशिम् ॥ इ० ली०
व० ।

वर्गसंख्यायामुपरि विपम (१) सम (—) रेखा-
स्थापनप्रकार उक्तो ग्रन्थान्तरे—

‘अन्त्य यावदिहेच्छाङ्कादूर्ध्वं (१) तिर्यकस्य
(—) रेखया । सज्ञ स्थानाङ्काना च विपमाश्च

सम क्रमात् ॥’ इति ।

यथा न्यास — $\frac{1}{2} \frac{1}{3}$

वर्गमूलपर्याया — यदम्, मूलम्, वर्गमूल चंते
कलीवे ।

वर्गमूलापयनप्रकार प्राह भास्कर —

‘स्यक्वाऽन्यपाद्विपमास्तुति

द्विगुणयेन् मूल समे तद्धते,

(४) पलंठी हुई या बरती हुई सख्या । (५) अंशों से अंशों को गुणना एव हरो से हरो को गुणना
जो सपर्जन करते हैं । (६) भिन्न की सखीर के ऊपर की सख्या या राशि (७) भिन्न की सखीर के
ऊपर तथा नीचे की सख्या, (८) भिन्न की सखीर के नीचे की सख्या । (९) भिन्न की सखीर के नीचे की
गुणी हुई सामान सख्या ।

त्यक्त्वा लब्धकृतिं तदाद्यविषमात्
लब्ध द्विनिघ्न न्यसेत् ।
पक्त्या पक्तिहृते समेऽन्त्यविषमात्
त्यक्त्वाऽऽप्तावर्गफल,
पक्त्या तद्द्विगुणं न्यसेदिति मुहु
पक्तेर्दल स्यात्पदम् ॥

इ ली व ।

आर्थ्यंभट्टीयेऽपि—

भाग हरेदवर्गान्निघ्न द्विगुणेन वर्गमूलेन ।
वर्गाद्वर्गे गृह्ये लब्ध स्यानान्तरेमूलम् ॥'

इ आ भ ।

घनपर्याया —घन (पु० न०), वृन्दम् (त्रि०),
समत्रिघात (पु०), (समत्रिराशिहति, वर्गो
वर्गमूलाहतो वा) ।

तदानयनप्रकार प्राह भास्कर —

'समत्रिघातश्च घन प्रदिष्ट
स्थाप्यो घनोऽन्त्यस्य ततोऽन्त्यवर्गं ।
आदित्रिनिघ्नस्तत आदिवर्गं—
स्थान्याहतोऽथादिघनश्च सर्वे ॥

स्थानान्तरत्वेन धृता घन स्यात्,
प्रकल्प्य तत्तल्लण्डमुग ततोऽन्त्यम् ।
एव मुहुर्वर्गघनप्रसिद्धा—

—वाद्यङ्कतो वा त्रिधरेय कार्यं ॥

घनमूलप०—घनमूलम् (न०)

तदानयनप्रकार प्राह भास्कर —

'भाद्य घनस्यातमथाघने द्वे
पुनस्तथान्त्याद् घनतो विशोष्य ।
घन पृथक्स्थ पदमस्य कृत्या

१-२८

त्रिघ्नन्धा तदाऽऽद्य विभजेत्फल तु ॥

पङ्क्त्या न्यसेत्तत्कृतिमन्त्यनिघ्नीम्

त्रिघ्नी त्यजेत्तत्प्रथमात्फलस्य ।

घन तदाद्याद् घनमूलमेव

पङ्क्तिभवेदेवमत पुनश्च ॥

त्रैराशिकपर्याया —अनुपात (पु०) अनुपातकम्
(न०), त्रैराशिकम् (न०) ।

त्रैराशिकगणितविधिमाह भास्कर —

'प्रमाणमिच्छ्या च समानजाती

प्राद्यन्तयो स्त फलमन्यजाति ।

मध्ये तदिच्छ्याहतमाद्यहत्स्यात्

इच्छ्याफल व्यस्तविधिविलोमे ॥

इ ली व ।

प्रमाणम् 'फलम्' इच्छ्या' चेत्येतत् त्रैराशिकम् ।

पराशरहोरायामपि—

प्रमाणमिच्छ्या तुल्य च स्थाप्यमाद्यन्तयोद्वयो ।

मध्ये फलेऽन्यजाती च सङ्गुणेदिच्छया द्विज ॥

प्रमाणासस्फुटफल तदाख्यमनुपातकम् ।' इति

अनुपात पु स्याह वराह —

'नीचेऽतोऽर्द्धं ह्रसति ततश्चान्तरस्थेऽनुपात'

इ व जा ।

(१) त्रैराशिकम्, (२) व्यस्तत्रैराशिकम्, चैती

त्रैराशिकस्य द्वौ भेदो स्याताम् ।

तल्लक्षणादिक आह भास्कर —

'इच्छ्या वृद्धौ फले ह्यासी ह्यासे वृद्धि फलस्य तु ।

व्यस्त त्रैराशिक तत्र ज्ञेय गणितकोविदै ।

जीवानां वयसो मीत्ये तीत्ये वर्णस्य हेमनि ।

भागहारे च राशीना व्यस्त त्रैराशिक भवेत् ॥'

इ ली व ।

२६-१७

(१) पञ्चराशिकम्, (२) सप्तराशिकम्, (३) नवराशिकम् । एवमग्रेऽपि । इह पञ्चराशिकादौ करणसूत्रमाह—भास्कर—
पञ्चसप्तनवराशिकादिके

अन्योन्यपक्षनयन फलच्छिदाम् ।
सविधाय बहुराशिजे वधे

स्वल्पराराशिवधभाजिते फलम् ॥

इ ली व ।

गणितशुद्धिपर्याय --गणितशुद्धि (स्त्री०) ।

तत्प्रकारमाह बीजदत्त --

'गुण्ये गुणे नवहते परिशेषघाते

नन्देहृते भवति य परिशेषराशि ।

घातेन गुण्यगुणयोर्नवशेषितेन

साम्येन तस्य तिगदेद्गणितस्य शुद्धिम् ॥'

इति ग्रन्थान्तरे ।

पाटीगणितेऽपि—

'हाराप्त्या नवशेषस्तद्यत्तेनाद्दयशेषनवशेष ।

भाज्याङ्को नवशेषस्तुल्य स्यात्तदा शुद्ध ॥' इति ।
इति श्रीमुकुन्ददैवज्ञविरचिते ज्योतिषशब्दकोषे
सप्तमो गणनावर्ग समाप्तमगमत् ।

— ० —

ग्रहगणितवर्गः—

ग्रहपर्याया —खग, खचर, ग्रह नभश्चर
शेषपर्यायास्तु ग्रहवर्गे द्रष्टव्य ।

ग्रहभेदा —(१) प्रकाशकग्रहौ, (२) तारा-
ग्रहौ, (३) तम स्वरूपग्रहौ इति ग्रहाणां त्रयो
भेदाः स्युः ।

प्रकाशकग्रहनामनी—सूर्य, चन्द्र ।

ताराग्रहनामानि—भीम, बुध, गुरु शुक्र
शनि ।

तम स्वरूपग्रहनामनी—राहु, केतु ।

ग्रहगणितपर्याया '—खचरगणितम्, ग्रहगणितम्,
खचरगणितम् ।

१-१७

१८-३२

(१) भारते ग्रहगणितस्य त्रयोभेदा ।

(१) सिद्धात, (२) तत्रम्, (३) करणम्, चेति त्रयोभेदाः स्युः । सिद्धान्तस्यापि त्रय पक्षाः ।

(१) सूर्यसिद्धात, (२) आर्यसिद्धात, (३) ब्रह्मसिद्धातश्चेति त्रय पक्षाः । इह सिद्धाते
सृष्ट्यादितोऽग्रहगणानयनमुक्तम् । तत्रे युगादितस्ततः । करणे तु शकादितस्तवानयन ज्ञेयम् । सृष्ट्यादग्रहगणभव-
ग्रह ज्वयान्तरसंस्कारेण सङ्कुल कार्पस्तवासङ्का (रेखास्वनगर) मध्यमाकौडयकालिकमध्यमग्रह स्यात् ।

तदुक्त भास्करेण—

वशादिर मुरिमध्यमभास्करे क्षितिजसन्निधिगे सति मध्यम ।' इति सि० सि० । अस्मिन् ग्रहे खर
संस्कारो देयस्तदा रेखाकौडयकासीममध्यमग्रह स्यात् । यद्यभौष्टो ग्रामो रेखाया (भूमध्यरेखाया) बहिः स्थित
स्तदा रेखान्तरसंस्कार प्रोक्तः । स च यथाह—

'रेखा स्वदेशातरव्योजनघ्नी गतिर्ग्रहस्याभ्रगर्जविभक्ता । तस्य विलिप्ता खचरे विधेया प्राच्या
मूण पश्चिमतो घन ता ।' इति करणकुतूहले । अनेन संस्कारेण स्वाभौष्टग्रामे मध्यमाकौडयकालिको मध्यमग्रह
स्यात् । अथवा स्वदेशीयमध्यमग्रह स्यात् । एव तत्रसोऽपि मध्यमग्रहानयन शेषमिति ।

स्पष्टग्रहसाधनाय विकलाविभेदाः—(१) विकला,
(२) कला, (३) अश, (४) राशि, (५) भग-
णादंम्, (६) चक्रम्, (७) भगणाश । इति
विकलादय सप्तभेदाः ।

विकलापर्याया —विकला, विकलिका, विलिप्ता,
विलिप्तिका, कलापट्टिभागैकभाग, विकला-
चिन्हम्, ।

कलाप०—कला, कलिका, लिप्ता, लिप्तिका,
पट्टिविकलोन्मिता, अशपट्टिभागैकभाग, कला-
चिन्हम्, ।

अशप०—अश, अशक, भाग, -क, लव, -
क, पट्टिकलोन्मिता, राशित्रिशद्भागैकभाग ।
अशचिन्हम्० ।

राशिप०—अपमण्डलाकौश, भम्, राशि, क्षेप-
पर्याया राशिपर्याये द्रष्टव्या ।

भगणादं प०—चक्रदलम्, चक्रादंम्, भगणादंम्,
भदलम्, भादंम्, भपट्कम्, राशिदलम्, राशि-
पट्कम् राश्यदंम् ।

भगणप०—चक्रम्, पर्ययगण, भगण, भचक्रम्,
भसध, राशिगण, राशिवय, राशिसमूह,
पट्टयुत्तरशतत्रयभागा ।

भगणाशप०—भगणलवा, भगणभागा, भगणा
शकाः, भगणाशा, राशिगणभागा, राशिगण-
सवाः, राशिगणाशका, राशिगणाशा ।

भचक्रकलाप०—भचक्रकला, भचक्रकलिका,

भचक्रलिप्ता, भचक्रलिप्तिका ।

विकलागणप० विकलागण, विलिप्तागण,
विमोरिकगण, ।

'समूहप०—आकर, उत्कर, श्लेष, कदम्बकम्
कलाप, काण्डम्, वूटम्, गण, चक्रम्, चक्रवाल,
चय, जटा, जातम्, जालम्, जालकम् निकर,
निवुरम्बम्, निचय, निवह पटलम्, पटली,
पिण्ड, पुञ्ज पुञ्जक, पुञ्जी, पूग, पेटकम्,
प्रकर, प्रचय, मण्डलम्, राशि, राशी, वार,
विसर, वृन्दम्, व्यूह, व्रज, व्रात, सहति,
सध, सधात, सञ्चय, सन्दोह, समवाय,
समुदय, समुदाय, समूह, स्कन्ध
रतोम ।

'वयंगणप०—अब्दगण, वयंगण, शकगण,
शरद्गण, सवसरगण ।

चक्रप०—गण चक्रम्, व्रज. कतिवपविध्यात्मकः
काल ।

मासगणप०—मासगण, मासचय,
मासचय, मासनिचय, मासपिण्ड, मास-
व्रज, माससध, माससञ्चयः, मासोप ।

अवमदिनपर्याया —अवम, अवमतिथिः, अवम-
दिनम्, ऊनदिनम्, ऊनाह, क्षयाह, तिथिक्षय,
तिथिप्रणःश, तिथ्यन्तस्पृष्टैकदिनदार न्यूनाह,
हीन ।

अर्हगणप०—अर्ह सध, अर्हाचय अर्हाति

(१) इहास्य पर्याया यौगिकशब्दसिद्धयर्थं प्रोक्ता ।

(२) करणारम्भकालीनशकवर्षेण रहितो ऽभीष्टसकान्दो जातो पर्यपण इति ।

चयः, अहर्गणः गणः, घस्रसंघः, घस्रीषः, दिनगणः, दिनचयः, दिननिचयः, दिनवृन्दम्, दिनव्रजः, दिनसघः, दिनसञ्चयः, दिनौघः, दिवसगणः, दिवसनिकरः, दिवसव्रजः, दिवस-
व्रातः, दिवागणः, दिवाचयः, दिवाव्रजः, द्युगणः, द्युचयः, द्युमिण्डः, द्युराशिः, द्युवृन्दम्, द्युव्रजः, वासरनिवहः, वासरवृन्दम्, वासरसञ्चयः, वासौघः ।

अहर्गणभेदो—(१) श्रौदयिकदिनगणः, (२) सात्र-
यवदिनगणः ।

श्रौदयिकदिनगणपर्यायाः—श्रौदयिकदिनगणः,
निरवयवदिनगणः, प्रातःकालीनदिनगणः ।

सावयवदिनगणपर्यायाः—सामीप्यकालिकदिनगणः,
सावयवदिनगणः, सेष्टकालीनदिनगणः ।

अहर्गणजलगणपर्यायाः—अहर्गणजलगणः, दिनगणभव-
खेटः, द्युगणोद्भवग्रहः, वासरौघभवखलचरः ।

क्षेपकपर्यायाः—क्षेपः, क्षेपकः ।

ध्रुवकपर्यायाः—ध्रुवः, ध्रुवकः ।

चक्रघनध्रुवपर्यायाः—चक्रगुणितध्रुवः, चक्रघनध्रुवः,
चक्रनिघनध्रुवः, चक्रहृन्ध्रुवकः ।

संस्कारपर्यायाः—भावना, वासना, संस्कारः ।

संस्कारभेदाः—(१) उदयान्तरम्, (२) रेखा-
न्तरम्, (३) चरान्तरम्, (४) भुजान्तरम्,
(५) बीजान्तरम्, (६) आकषणम् । चैते षट्-
संस्काराः स्युः ।

देशान्तरसंस्कारभेदो—(१) प्रागपरम् (रेखा-
न्तरम्), (२) याम्योत्तरम् (चरान्तरम्), चैते
द्वौ संस्कारौ स्याताम् ।

योजनपर्यायाः—क्रोडाचतुष्टयम्, चतुष्कोशम्,
चतुष्कोशी, योजनम् ।

भूषणपर्यायाः—भूः, भूमिः, क्षेपणपर्यायास्तु भूमणपर्यायेषु
द्रष्टव्याः ।

परिधिपर्यायाः—कक्षा, परिधिः, मण्डलम्, वृत्तम्,
वृत्ताकारपथः ।

१-१७

१८-३४

(१, २) करणप्रत्येक्षाचार्यैर्मध्यमग्रहानयनार्थं संते कलरते 'क्षेपक' 'ध्रुवक' इति । क्षेपको नाम करणारम्भकाले लङ्कामप्यनाकोदये यो मध्यमग्रहः स ग्रहस्य क्षेपकः । एकचक्रदिनगणभवमध्यमग्रहः परमदिनगणभवमध्यमग्रहो वा 'ध्रुवक' इति ज्ञेयः ।

(३) सोमोच्छ्रयकेण गुणितो जातश्चक्रनिघ्नध्रुवकः । स्वतेजकः, चक्रनिघ्नध्रुवकः, दिनगणभवग्रह-
इतिषां त्रयाणां योगसमा उज्जयिनौरेखायां मध्यमाकोदयसमये मध्यमभीमबुध-शुक्रा भवेयुः । मुख्ययोरेतित्तरस्य-
स्वात्तयोराकर्षणसंस्कारोऽपि विधेयः । यवौ तु देशांतःसंस्कारः कर्तव्यः ।

चन्द्रविशेषः—पूर्वपरान्तरग्रहणवचनान्नोऽनुपगतकारानौती लङ्कायां मध्यमाकोदयकालीनो मध्यम
एव ज्ञेयः ।

सच—रेखान्तर—चरान्तर—बीजो-दयान्तर—भुजान्तराणि एभिः संस्कृतः प्रातःकाले श्रौदयिको
मध्यमचन्द्रः स्यात् । राहुचन्द्रोच्चयोरेव बीजसंस्कारो विधेयः । प्रह्लादाद्ये तु चक्रनिघ्नध्रुवकं ऋणमस्ति । तेन
तत्राप्यस्वं कथंम् । क्षेपक्रिया प्राग्ब्रह्म्या ।

(४) योजनज्ञानं मानवर्गे द्रष्टव्यम् ।

भूपरिधिप०—कुपरिधि, भूवक्षा, भूपरिधि, भूमगोल, भूमण्डलम्, भूमिकक्षा, भूमिगोलपरिधि, भूवृत्तम्, भूवेष्टनम्, महीमण्डलम्, महीवृत्तम् ।

भूव्यासप०—कुविस्तति, भूकणं, भूविस्तृति, भूव्यास महीव्यास, मेदिनीविस्तृति ।

भूव्यासाद्धप०—कुविस्तृतिदलम्, भूवेष्टनाद्धम्, भूव्यासाद्धम् ।

रेखाप०—रेखा, रेया ।

रेखायोजनप०—रेखाचतुष्कोशम्, रेखाचतुष्कोशी, रेखायोजनम् ।

रेखाशप०—रेखाभागा, रेखालवा, रेखाशका, रेखाशा ।

भूमध्यरेखाप०—कुमध्यरेखा, भूमध्यरेखा, भूमि-
मध्यरेखा, महीमध्यरेखा, मेदिनीमध्यरेखा ।

रेखाभूमिप०—रेखाकु, रेखाभू, रेखाभूमि, भूमध्यरेख पुरम्, भूमध्यरेखानगरम्, लकानुमेवां मध्यसूत्रगतदेश, वाग्प्रवृत्तिस्थलम् ।

भूमध्यस्थरेखापुरनामानि—लफा' । देवकन्या । काञ्ची । कन्निकोटम् । मङ्केरिपुरम् । चिक-
मङ्गलूम', हरिहरम्, वागलकोटम्, माहिष्मती'

च । सत्यकुलाचल । सोलापुर' च । 'असायि-
पुरम्, बिड' च । 'भुमावतम् । 'उज्जयिनी ।

'कोटपुरम् (कोटा) । 'टोकम् । 'जयपुरम् । 'रोहितवम्, 'जालन्दरम् । 'स्यानेश्वरम् । 'बृहक्षेत्र च । 'हिमालय । 'मुमेह ।

१-२८

२६-५६

(१) भूपरिधिमातायाह भास्कर —

'प्रोक्तो योजनसहस्रमा कुपरिधि सप्ताङ्गस्यायम्

४६६० तद्व्यास कुमुदाङ्गतायकभुव १५८१ इति सि० सि० ।

(२) कुमध्ये वसंते । (३) मल जलदेशे समुद्रतीरस्थम् । (४) कुर्गमाले (५, ६, ७, ८) घट-
प्रभा तीरवति—मैसूरराज्ये कर्नाटदेशे । (९ १०) (महाराष्ट्रदेशे) विदर्भपरिपूर्वायह्लाञ्चदेशादि निकट एव
वरीवति । गोदावर्या नातिदूरप्रदेशे । (११, १२) निजामराज्यमध्ये । इमे भारतवर्षदेशमागे । (१३)
खानदेशे (१४) मालवप्रान्ते । मध्यभागे । (१५, १६, १७) रजपुतानाराज्ये । (१८, १९, २०, २१)
पञ्चनद (पजाब) प्रान्ते । (२२, २३) इमे भारतवर्षोत्तरदेशमागे ।

इह तु सिद्धान्तोपरे विशेषः—

'तङ्का कुमारी नगरी च काञ्ची वानाटमद्रेश सित पडास्य ।

धीवत्समुत्स्य च पुरी ततश्च माहिष्मती चोज्जयिनी प्रसिद्धा ॥

स्यादाशमोद्रमानगर सुरस्य तत पुर पट्टनाभिधानम् ।

धीगर्गराट च सरोरितामंस्थानेश्वर शीतगिरि मुमेह ॥

इतीव घाम्योत्तरगां धराया रेसासिमां गोलविदो वरति ।

अस्यानि रेखास्विनिभानि लोके ज्ञेयानि तत्रैतं पुटभेरानि ॥' इति ।

लङ्कापर्याया.—दशशिरपुरी, रक्षसापुरी, राक्ष-
सालय, रावणराजधानी, लका ।

देवकन्याप०—कन्या, कन्याकुमारी, कुमारी,
देवकन्या, देवसुतापुरी ।

काञ्चीभेदो—(१) शिवकाञ्ची, (२) विष्णु-
काञ्ची ।

माहिष्मतीपर्याया—चैद्यपुरी, माहिष्मती, शिबु-
पालनगरी ।

सह्यकुलाचलप०—सह्यकुलपर्वत, सह्यकुलाचल,
सह्यकुलाद्रि ।

उज्जयिनीप०—भवन्तिका, भवन्ती, उज्जयिनी,
उज्जयिनी, विशाला ।

कुरक्षेत्रप०—कुरक्षेत्रम् ।

हिमालयप०—पार्वतीगुह, शीतगिरि, हिमाचल,
हिमाद्रि, हिमालय ।

मेरुप०—देवीक, मेरु, सुमेरु, सुरालय । शेषतु-
देववर्ग ।

मध्यमग्रहप०—अस्पष्टग्रह, अस्पष्टखग मध्यमभ-
स्वर, मध्यमग्रह, मध्यमद्युचर ।

मध्यमग्रहभेदा—(१) तात्कालिकमध्यमग्रह,
(२) स्वपुरीदयिकमध्यमग्रह, (३) लकामध्यमा-
र्कोदयकालिकमध्यमग्रह ।

गतिपर्याया—इति, गति जव, भुक्ति ।

मध्यमगतिप०—मध्यगति, मध्यभुक्ति, मध्यम-
गति, मध्यमजव, मध्यमभुक्ति, मध्यमेति ।

ग्रहतनुप०—ग्रहतनु, ग्रहदेह, ग्रहवपु, ग्रह-
शरीरम् ।

तात्कालिकमध्यमग्रहप०—इष्टकालीनमध्यमग्रह,
तात्कालिकमध्यमग्रह, सावयवदिनगणभवमध्यम-
ग्रह ।

स्वपुरीदयिकमध्यमग्रहप०—श्रीदयिकमध्यमग्रह,
प्रातः कालीनमध्यमग्रह, स्वपुरीदयिकमध्यमग्रह ।

लङ्कामध्यमार्कोदयकालिकमध्यमग्रहप०—रेखा-
स्थानगरमध्यमार्कोदयकालीनमध्यमग्रह, लङ्का-
मध्यमार्कोदयकालिकमध्यमग्रह ।

(१-१७)

१८-३५

(१) रघुवादीना मध्यमगतय कलादिका ।

।	सू०	च०	म०	बु०	पु०	शु०	श०	रा०	च० उ०	ग्रहा
	५६	७६०	३१	५६	५	५६	२	३	६	कला
	८	३५	२६	८	०	८	०	११	४१	विकला

ग्रहलाघवीयबुधकेन्द्रगति १८६।२४, शुक्रकेन्द्रगति ३७।०

केतकीन्द्रबुधकेन्द्रगति २४५।३२, शुक्रकेन्द्रगति ६६।८

(२) महाभास्करीदे—ग्रहतनुसाधन मया—दृष्ट्युत्तरशतत्रयनिष्ठी बर्षगणौ ग्रहतनु (देह) स्यात् ।

(तेन सभेता दिहया प्रथया उच्यते ।

मन्दपर्याया.—मन्दम्, मृदु ।

शीघ्रप०—घ्रम्, घ्रविलम्बितम्, घ्राशु, क्षिप्रम्, चञ्चलम्, चपलम्, चलम्, तूर्णम्, त्वरितम्, द्रुतम्, लघु, शीघ्रम्, सत्वरम् ।

शीघ्रवाचकाव्ययशब्दाः—अञ्जसा, अरम्, अह्नाय, आशु, भटिति, द्राक्, मधु, सपदि, साक् ।

वेगपर्याया —जवः, तरः (घस्) (न०), प्रसरः, रयः, रहः, (घस्) (न०), वाजः, वेगः, स्यदः, ॥ इति ।

उच्चपर्यायाः—उच्चम्, उच्छ्रितम्, उदप्रम्, उदधुरम्, उन्नतम्, तुङ्गम्, प्राशु ।

केन्द्रम्.—केन्द्रम्, ग्रहोच्चांतरम्, वृत्तमध्यम् ।

तदुक्तम्.—

‘वृत्तस्य मध्यं किल केन्द्रमुक्तं केन्द्रं ग्रहोच्चांतरमुच्यतेऽनः । यतोऽन्तरे तावति तुङ्गदेशान्नीचोच्चवृत्तस्य सदैव केन्द्रम् ॥ इति सिद्धान्त-

शिरोमणी

केन्द्राशाप०—केन्द्रभागः केन्द्रलवः, केन्द्रांशः, केन्द्रांशकः ।

केन्द्रभेदौ—(१) मन्दकेन्द्रम्, (२) शीघ्रकेन्द्रम्, चैतो केन्द्रस्य द्वौ भेदौ स्याताम् ।

केन्द्रान्यभेदाः—(१) आकर्षणकेन्द्रम्, (२) चुतिकाकेन्द्रम्, (३) तिथिकेन्द्रम्, चैते केन्द्रस्यान्ये भेदाः स्युः ।

मन्दकेन्द्रपर्यायो—मन्दकेन्द्रम्, मृदुकेन्द्रम् ।

शीघ्रकेन्द्रपर्याया—आशुकेन्द्रम्, ग्रहोनचलोच्चम्, चञ्चलकेन्द्रम्, चलकेन्द्रम्, तूर्णकेन्द्रम्, द्रुतकेन्द्रम्, द्राक्केन्द्रम्, द्राक्केन्द्रकम्, शीघ्रकेन्द्रम् ।

उच्चभेदौ—(१) मन्दोच्चम् (२) शीघ्रोच्चम्, चैतो द्वौ उच्चभेदौ स्याताम् ।

मन्दोच्चपर्याया—मन्दतुङ्गम्, मन्दोच्चम्, मृदुतुङ्गम्, मृदुच्चम् ।

१-१७

१८-३६

(१) ग्रहोच्चांतरम्, गोलमध्यस्थानम्, वृत्तमध्यम्, वृत्तक्षेत्रमध्यस्थल वा । (२) सिद्धांतशिरोमणी केतकीग्रहगणिते च मन्दोच्चोनग्रहो मन्दकेन्द्रं भवति । सूर्यसिद्धांते प्रहलाद्ये च ग्रहोनमन्दोच्चं मन्दकेन्द्रं भवति । (३) केतकीग्रहगणिते मन्दकुट्टाकोनमन्दकेन्द्रं शीघ्रकेन्द्रं भवति । सूर्यसिद्धांते सिद्धांतशिरोमणी च ग्रहोनशीघ्रोच्चं शीघ्रकेन्द्रं भवति । प्रहलाद्ये तु मध्यमभौमाकोन्यविहीनमध्यमार्कस्तेषां शीघ्रकेन्द्रं भवति ।

(४) केतकीग्रहगणिते ग्रहाणां राश्यादयो मन्दोच्चा ।

प्र०	रश्मि	भौम	सुर	गुरु	शुक्र	शनिः
रा०	२	४	७	५	९	८
मं०	१८	११	२३	२०	१७	८
क०	४१	४१	२६	१३	४०	२७
वि०	०	०	०	०	०	०

शीघ्रोच्चप०—घ्राणुतुङ्गम्, आणूच्चम्, चल-
तुङ्गम्, चलोच्चम्, द्राक्तुङ्गम्, द्राणूच्चम्, शीघ्र-
तुङ्गम्, शीघ्रोच्चम् ।

पदप०—पदम्, स्थानम्, राशित्रयात्मकम् ।

पदभेदो—(१) विपमपदम्, समपदम्, चैत्रीद्वो
पदभेदो स्याताम् ।

विपमपदवाचकशब्दा—अयुक् (ज्), अयुगमम्,
असमम्, असमानम्, अोज, विपमम्, विपम-
सख्या ।

तद्वचनम्

'ओजेनोजः सम पादे' इति भरतादय, इति
दा० चि० १।४४२ ।

समपदवाचकशब्दा—अनोज, नोज, युक् (ज्),
युगमम्, समानम् ।

त्रिभपर्षायाः—त्रिभम्, भत्रयम् भत्रयममुच्यते,

राशित्रयम्, राशित्रयसमुदाय ।

भुजप०—दो. (स्) (तु० न०), प्रविष्ट, बाहु
(पु० स्त्री०), भुज (पु० स्त्री०) वाहा
(स्त्री०) ।

भुजभेदाः—(१) त्रिमान्यकेन्द्रम्, (२) त्रिभा-
धिकपद्मोनकेन्द्रम्, (३) पद्मधिकपद्मोन-
केन्द्रम्, (४) नवभाधिकभचक्रच्युतकेन्द्रम् चेत्येते
भुजस्य चत्वारो भेदा स्युः ।

भुजाशपर्षायाः—भुजभाग, भुजलव, भुजाश,
भुजाशक ।

स्वभा=कर्ण (श्रुति, श्रवणम्) ।

कर्णप०—ध्वनिग्रह, पञ्जूप (पुं० न०), महा-
नाद, वधोग्रह, शब्दग्रह, शब्दाधिष्ठानम्,
श्रवणम् श्रव (स्) (न०), श्रुति (स्त्री०),
श्रोत्रम् (पु० न०) ।

कर्णभेदो—(१) मन्दकर्ण, (२) शीघ्रकर्ण-

१-१५

१६-३१

शुभशुक्रयोस्तु । मध्यमाधिकारोक्तविधिना तयो शीघ्रकेन्द्रे साधनीये । भीमाकर्कोज्यानां मध्यमरविरेव शीघ्रोच्चम्
स्यात् । जसितयोस्तु पूर्वगते शीघ्रकेन्द्रे मध्यमरविणा सहिते तयो शीघ्रोच्चे स्याताम् । 'तद्वचनम्'—'मध्यमाकं
सहित चलने द्र स्याद्बुधस्य सितस्य चलोच्चम् । मेदिनीतनपजीवशनीनां मध्यमाक उचित तु चलोच्चम् ॥' इति
प्रत्यातरे ।

(५) प्रहलाधवीरप्रहर्गणिते प्रहाराणां मन्दोच्चरशय ।

ग्र०	दिवि	भीम	युय	गुह	शुक	शनि
रा०	२	४	७	६	३	८
अ०	१८	०	०	०	०	०

(१) अयुमे पदे यात भुज स्यात् । युमे तु एष्य भुज स्यात् । प्रहलाधवेतु-दोस्त्रिभोन त्रिभोर्ध्व

विशेष्य रसैरचरतो ऽङ्गुलिक स्यादिति ।

द्वर्चतो द्वौ वर्णस्यभेदोऽस्याताम् ।

मन्दकर्णप०—मन्दकर्णं, मन्दश्रुति, मृदुकर्णं,

मृदुश्रुति, मृदुश्रव (ग्रस) (न०) ।

मध्यममन्दकर्णप०—मध्यममन्दकर्णं मध्यम-

मृदुकर्णं ।

स्पष्टमन्दकर्णप०—स्पष्टमन्दकर्णं, स्पष्टमृदु-

कर्णं, स्फुटमन्दकर्णं, स्फुटमृदुकर्णं ।

शीघ्रकर्णप०—आशुकर्णं, चलकर्णं, द्राक्कर्णं,

द्राक्श्रुति, शीघ्रकर्णं ।

स्पष्टशीघ्रकर्णप०—स्पष्टचलकर्णं, स्पष्टद्राक्-

कर्णं, स्पष्टशीघ्रकर्णं, स्पष्टआशुकर्णं, स्फुटचल-

कर्णं, स्फुटद्राक्श्रुति, स्फुटशीघ्रकर्णं, स्फुटा-

शुकर्णं ।

कर्णान्यभेदाः—(१) अक्षकर्णं, (पलकर्णं),

(२) अभिमतकर्णं, (इष्टकर्णं) (३) उद्धतकर्णं,

(४) उन्मण्डलकर्णं, (५) कलाकण, (लिप्ता-

श्रुति) (६) छायावर्णं, (भाकर्णं), (७) द्युदल-

कर्णं, (मध्याह्नवर्णं), (८) मध्यकर्णं, (९)

योजनकर्णं, (१०) विपुलकर्णं, (११) सम-

कर्णं, (१२) सममण्डलकर्णं (समवृत्तकर्णं) ।

चैते वर्णस्याप्ये भेदा स्युः ।

परिधिभेदो—(१) मन्दपरिधि, (२) शीघ्रपरि-

धिर्ज्ञतो द्वौ परिधिभेदो स्तः ।

विभाषया—कोटि, कोटी, विभा ।

कोटिप०^२—कोटि, कोटी, बाहुहीनत्रिभुज-

नत्रिभुजम् ।

तदुक्तम्—

‘दिवसूत्रसम्पातगतस्य शको-

दश्यायाप्रपूर्वापरसूत्रमध्यम् ।

दोर्दो प्रभाषणवियोगमूल

‘कोटि’—नंरात्प्रागपरा तत स्यात् ॥’

इति विद्वान्तशिरोमणी ।

कोट्यशप०—कोटिभाग, कोटिलय, कोट्यश,

कोट्यशक ।

रविमन्दकर्णप०^५—रविमन्दकर्णं, रविमृदुश्रव,

रविमृदुश्रुति ।

चन्द्रमन्दकर्णप०^६—चन्द्रमन्दकर्णं, चन्द्रमृदुश्रव,

चन्द्रमृदुश्रुति ।

ज्यापर्याया—गव्या, गुण, गुणा, जीवा, ज्याका,

ज्या, द्रुणा, धनुगुणं, पतञ्जिका, पतञ्जिका,

प्रतिकाय, प्रत्यञ्चा, बाणासनम्, मारवम्,

मौविका, मौर्वी, व्यथ शिञ्जा, शिञ्जनी,

शिञ्ज्या, सिञ्जा, सिञ्जनी ।

ज्याद्वैप०—जीवाखण्डम्, जीवादलम्, जीवाद्वैपम्,

(१) ग्रहसूर्ययोरन्तर मन्दकर्णं ।

(२) भूमिसूर्ययोरन्तर शीघ्रकर्णं । अथवा—भूमिमध्याद् ग्रहावधिर्दन्तर त एव शीघ्रकर्णो ज्ञेयः ।

(३) राशिसंज्ञकृतयोरांश कोटि । अथवा—विमण्डलापमण्डलान्तर कोटि सा विशेषतुल्या भवति ।

(४) पृथिवीसूर्ययोरन्तर ‘सूर्यमन्दकर्णं’ ।

(५) भूमिन्दोरन्तर चन्द्रमन्दकर्णं ।

ज्याखण्डम्, ज्यादलम्, ज्याद्वैम्, ज्याशकलम्
भीर्वीदलम् ।

ज्याभेदा — (१) प्रथमज्या, (२) द्विज्या, (३)
त्रिज्या, (४) चतुर्ज्या, (५) उत्क्रमज्या,
(६) कुण्डलज्या, (कुञ्जीवा, कुञ्जा, क्षितिज्या) (७)
कोटिज्या, (कोटिजीवा, कोटिज्या लम्बज्या),
(८) क्रमज्या, (९) क्रान्तिज्या (अपमज्या),
(१०) चरज्या (चरदलज्या), (११) जिताश-
जीवा, (१२) त्रिज्या (त्रिजीवा, त्रिज्या, त्रिभ-
ज्या), (१३) दिग्ज्या, (१४) दृग्ज्या, (१५)
द्युजीवा (द्युज्या, द्युभीर्वी), (१६) नतज्या, (१७)
परमक्रान्तिज्या (परमापमज्या), (१८) भुज्या
(दोर्ज्या, वाहुज्या), (१९) लम्बज्या चैते ज्याया
भेदा स्तु ।

घनु पर्याया — प्रथमम्, प्रायुषाग्रयम् आस,
इन्द्रास, काण्डम्, कामुकम्, कोदण्डम् गुणी,
चाप, तारवम् तृणता, त्रिणता, द्रुणम् घनु(न),
घनु (पु० स्त्री०), घनु (उम्) (प्रस्त्री), घनू
(स्त्री०), घन्वम् घन्व (घन्), दारारोन, दारा-

वाप, दारासनम् शेष, सारासनम्, स्यावरम् ।
करणग्रन्थेष्वङ्कुभेदी — (१) मन्दाक, (२) चलाक-
श्चैतावकाना द्वौ भेदौ स्त ।

मन्दाङ्कुपर्यायाः — मन्दाक, मान्द, मूढक ।
शीघ्राङ्कुप०^३ — चञ्चलाव, चल, चलाक, शैघ्र,
शीघ्राक ।

मन्दफलप० — मन्दफलम्, मन्दसंज्ञफलम्, मान्दम्,
मूढफलम् मूढसंज्ञफलम् ।

शीघ्रफलप० — प्रायुफलम्, चञ्चलफलम्, चल-
फलम् द्राक्फलम्, शीघ्रफलम्, शैघ्रयम् ।

स्पष्टपर्यायी — स्पष्टम्, स्फुटम् ।

मन्दस्पष्टरविप० — मन्दस्पष्टरवि, मन्दस्पष्टार्क,
मूढस्फुटरवि, मूढस्फुटार्क ।

तदुक्तम्—

‘मूढमञ्जकलेन मध्य-

मस्तरणि सस्वरणीय उक्तायत् ।

स्फुटतामुपयाति मध्यमस्त

रणिमन्दफलेन केवलम् ॥’ इति वेतकीग्रहणणिते ।

(१) द्युज्यानाम क्षितिजोद्विज्या ।

(२) लम्बज्या नाम प्रथमकोटिज्या । इति ज्योतिषिदा परिभाषा गुणसिद्धा ।

(३) भोमारोना प्रथमद्वितीयोद्विज्यायो साधने यदा गताङ्कुर्याप्येकस्या भोग्याङ्कोद्विज्यास्तदा
तरतर घय । यदा गताङ्कुर्याप्येकस्या भोग्याङ्कोद्विज्यास्तदा तदपर क्षय । घयत्रयान्मानतराभ्यां शेषोद्विज्या
गुणित पञ्चदशविभक्त तदा पक्षत सम्पत्ते तदा घयेऽतरे तद्वभोग्याये घोज्य क्षयेऽतरे तु भोग्याये दियोज्य
ततो द्वावभक्तमार्गैश्च शीघ्ररुच हेतान् । प्रथमशीघ्ररुचार्द्धं द्वितीयशीघ्ररुचम् तत्र मध्यमपट्टे येषां शीघ्ररुचं
तत् घने तुलाशेनु श्रेष्ठा शार्धम् ।

मन्दस्पष्टग्रहणं^१—मन्दस्पष्टग्रह, मन्दस्फुटग्रह,
मृदुस्पष्टग्रह, मृदुस्फुटग्रह ।

अयनप०—अयनम्, चलम्, चलनम् ।

अयनाशक०^२—अयनभाग, अयनलव, अयनाश,

अयनाशक, चलभाग, चललव, चलाश, अयन

चलनभाग, अयनचलन, अयनचलनलव, अयन

चलनाश, अयनचलनाशक ।

सम्पातार्कप०—सम्पातार्क, सामयार्क ।

ध्रायाप०—घ्राभा, छाया, दीप्ति, द्युति, प्रभा,
भा, विभा ।

पलभाप०^३—प्रक्ष, अक्षच्छाया, अक्षप्रभा, अक्षभा,

अक्षभा, पलच्छाया, पलप्रभा, पलभा, पलनिभा,

पलाभा, विपुवच्छाया, विपुवत्प्रभा, विपुवद्भा,

विपुवती, विपुवतीच्छाया, वंपुवती, शकुतलगत

च्छाया ।

चरप०^४—चरम् ।—

चरखण्डप०^५—चरखण्डम्, चरखण्डकम्, चरदलम्,

चरभित्तम्, चरशकलम्, चरादम् ।

स्पष्टरविप०—स्पष्टरवि, स्पष्टार्कं, स्फुटरवि,
स्फुटार्कं ।

स्पष्टग्रहणं^१—स्पष्टखग, स्पष्टग्रह, स्फुटखग,
स्फुटग्रह ।

रविमन्दकेन्द्रपर्याया —रविमन्दकेन्द्रम्, रविमृदु-
केन्द्रम्, सूर्यमन्दकेन्द्रम्, सूर्यमृदुकेन्द्रम् ।

रविमन्दफलप०—रविमन्दफलम्, रविमृदुफलम्,
शुभणिमन्दफलम् ।

स्वर्णताप०—घनणता, घनणत्वम्, घनायनम्,
स्वक्षयत्वम्, स्वर्णता, स्वास्वता ।

तदुक्तम्—

‘वन्द्रे स्यात्स्वमृण फल क्रियनुलाद्य’ इति ।

अपिच—

गती घनणं केन्द्र कुलीभृमृगपट्कगते’ इति च
ग्रहलाघवे २।२,

चन्द्रकेन्द्रभेदा —(१) च्युतिकेन्द्रम् (२) तिथि
केन्द्रम् (३) मन्दकेन्द्रम् (४) राहुकला, चैते
चन्द्रकेन्द्रभेदा स्यु ।

(१) मन्दस्पष्टग्रहोविशेषवृत्ते अर्थात् स्वकक्षायाम् तिष्ठति । (२) वेदाध्ययस्थाने चरसहित
शकोऽयनाशा ।’ इति ग्रहलाघवे २ । (३) एव विपुवतिच्छाया स्वदेशे या दिनादृजा वक्षिणोत्तररेखायां
सा सत्र विपुवत्प्रभा ।’ इति सूर्यातिद्वारे ३।१२। ‘प्रयांतरे तु चन्द्रादिवानिधना पलभाद्धिता च लङ्कावधि
स्याद्विह दक्षिणोऽश ।’ इति ।

(४) लङ्काकोदयरेखाकोदयधोरतर पर स्यात् । उन्मण्डलक्षितिजयोर्दतर तच्चर या । स्वदेश-
निरक्षवेशयो सूर्योदयकालयोरेतर चरत्तमानम् । स्वस्वदेशे क्षितिजे रघुदयात्तद्देशीयाकेदियांतर चरखण्डममानम्
इति । अथवा—‘कात्प्रक्षभागाहतिपञ्चमांशचर पलात्म गगनेचराणाम् ।’ इति प्रयांतरे ।

(५) ‘प्रिष्ठा हता स्युर्देशभिर्भुजङ्ग विभिश्चराद्वानि गुणोद्भूताया ।’ इति प्र० ला० २।२१ ।

(६) स्पष्टग्रहं क्रान्तिवृत्ते तिष्ठति तेन क्रान्तिवृत्तीयो ग्रहो भवति ।

चन्द्रफलभेदाः—(१) च्युतिफलम्, (२) तिथि-
फलम्, (३) मन्दफलम्, (४) राहुकलाफलं,
चैते चन्द्रफलभेदाः ।

गतिमन्दफलप०—गतिमन्दफलम्, गतिमृदुफलम्,
भुक्तिमन्दफलम्, भुक्तिमृदुफलम् ।

मन्दस्पष्टगतिप०—मन्दस्पष्टगतिः, मन्दस्पष्टा,
मृदुस्फुटा, मन्दस्पष्टभुक्तिः, मृदुस्फुटागतिः, मृदु-
स्फुटभुक्तिः ।

भौमादीनां केन्द्रभेदाः—(१) प्रथमशीघ्रकेन्द्रम्,
(२) मन्दकेन्द्रम्, (३) द्वितीयशीघ्रकेन्द्रम्, चैते
भौमादीनां केन्द्रभेदाः स्युः ।

भौमादीनां फलभेदाः—(१) प्रथमशीघ्रफलादंम्,
(२) मन्दफलम् (३) द्वितीयशीघ्रफलाखिलम्,
चैते भौमादीनां फलभेदाः स्युः ।

तदुक्तम्—

'प्राह्मण्यमे चलकनस्य दलं विदध्यात्तस्माच्च
मान्दमखिलं विदधीत मध्ये । द्राक्केन्द्रकेऽपि च
विलोममतश्च शीघ्रं सर्वं च तत्र विदधीत भवे-
त्स्फुटोऽक्षौ ॥'

इति ग्रहलाघवे ३ ।

भौमादीनां गतिफलभेदाः—(१) मन्दगतिफलम्,
(२) शीघ्रगतिघनफलम् (३) शीघ्रगत्युणफलं
चैते गतिफलभेदाः स्युः ।

भौमादीनां गतिभेदाः—(२) मध्यमगतिः (ग्रह-
मध्यभुक्तिः), (२) मन्दगतिः (मन्दपरिस्फुटा,
मृदुस्फुटा), (३) शीघ्रगतिः (शीघ्रभुक्तिः,
द्रावकेन्द्रभुक्तिः), (४) वक्रगतिः (कुटिलभुक्तिः),
(५) स्पष्टगतिः (स्फुटभुक्तिः), (६) दंनि-

कीगतिः (द्युगतिः), (७) तात्कालिकीग-
तिश्चैते गतिभेदाः स्युः ।

भौमादीनां गतेरन्यप्रभेदी—(१) ऋजुगतिः,
वक्रगतिश्चैतौ द्वौ भेदौ स्तः ।

ऋजुगतिप्रभेदाः—(१)—मन्दा, (२) मन्दतरा,
(३) समा, (४) शीघ्रा, (५) शीघ्रतराश्चैते
ऋजुगतेः पञ्चप्रभेदाः स्युः ।

वक्रगतिप्रभेदाः (१) वक्रा (वक्रगतिः), (२)
अनुवक्रा, (३) कुटिला, चैते वक्रगतेः त्रयः
प्रभेदाः स्युः ।

तदुक्तम्—

'वक्रानुवक्रा कुटिला मन्दा मन्दतरा समा ।
तथा शीघ्रा शीघ्रतरा ग्रहाणां चाष्टधा गतिः ॥'
इति सूर्यतिद्धान्ते ।

मतान्तरे तु—

ग्रहाणां षोढागतिनामानि—पूर्वापरा । याम्यो-
त्तरा । ऊर्ध्वाधरा चेति षोढा गतयः स्युः ।

उदयवाचकशब्दाः—उदयः, उदितः, उद्गमः,
दर्शनम्, दृश्यः, समुदयः, समुद्गमः ।

उदयिवाचकशब्दाः—अनस्तगतः, अमूर्यगः, उदयो
(इन्), दिवाकरकरव्यासङ्गभुक्तिः, दृश्ययातः,
स्फुरत्प्रभः ।

अस्तप०—अदर्शनम्, अदृश्यः, अस्तम्, अस्तमनम्,
अस्तमयः, मुपितः, मूढः, मोहघः, सोपः ।

अस्तगतप०—अंशुमदंशुसङ्कुलः, अंशुलीगः,
अर्ककराभितप्तः, अर्कोरगतः, आदित्यरश्मि-
परिभूतः, शीघ्रगत्, तिग्मांशुलुप्तद्युतिः, दिनकर-
गुप्तमयूरः, दिनकरकराभितप्तः, दिनकरोनकरः

दिनेश्वरलुप्त, दिनेशकान्त्याभिहत, दिनेशकिरणच्छन्न, दिनेश्वरकरच्छन्न, दिवाकरपरच्छन्न, भास्वल्लुप्तज्योति, रविकरच्छन्न, रविकराभिहत, रविकिरणमुपितदीप्ति रविग, रविमुपिततनु, रविलुप्तकर, रविलुप्तरात्रि, लुप्त, लुप्तकर, विक्रान्तकरच्छन्न, सूर्यकिरणलुप्त, सूर्यप्रविष्ट, सूर्यगुलुप्त, सूर्यमयूखलुप्त, सूर्यलुप्तकिरण, सूर्योच्छन्नद्युति ।

वक्रप०—अनृजु, अरालम्, आदिद्धम्, ऊर्मिमत् (भतुप्) कुञ्चितम्, कुटिलम्, नतम्, भङ्गुरम् भुगतम्, वक्रम्, वृजिनम्, वेत्तितम् ।

वक्रिप०—अनृजुग, अनृजुगति, वक्रग, वक्रगति, वक्रस्थ, वक्त्री (इन्) ।

मार्गप०—अजिह्वा, अनुलोम, अवक्र, ऋजुप्रगुण, मार्ग ।

मार्गिप०—ऋजुग, ऋजुगति, ऋजुभुक्ति मार्गप, मार्गी (इन्) ।

पूर्वोदयपर्याया.—ऐन्द्र्युदय, ऐन्द्र्युद्गम, पूर्वदशनम्, पूर्वोदय, पूर्वोद्गम, प्रागुदय, प्राग्दशनम्, प्राचीदशनम्, प्राच्युदय, प्राच्युद्गम ।

पूर्वास्तप०—पूर्वल्लोप, पूर्वादशनम्, पूर्वास्तम्, पूर्वास्तमनम्, प्राग्दशनम्, प्रागस्तम्, प्रागस्तमनम्

प्राग्लोप, प्राचील्लोप, प्राच्यदर्शनम्, प्राच्यस्तम्, प्राच्यस्तमनम् ।

पश्चिमोदयप०—तोयदशनम्, तोयोदय, तोयाद्गम, पश्चिमदशनम्, पश्चिमोदय, पश्चिमोद्गम, प्रतीचीदशनम्, प्रतीच्युदय, प्रतीच्युद्गम, प्रत्यगुदय, प्रत्यगुद्गम, प्रत्यग्दशनम्, वारुणीदशनम्, वारुण्युदय, वारुण्युद्गम ।

पश्चिमास्तप०—तोयलोप, तोयादर्शनम्, तोयास्तम्, तोयास्तमनम्, पश्चिमलोप, पश्चिमादर्शनम्, पश्चिमास्तम्, पश्चिमास्तमनम्, प्रतीचीलोप, प्रतीच्यदर्शनम्, प्रतीच्यस्तम्, प्रतीच्यस्तमनम्, प्रत्यग्दशनम्, प्रत्यगस्तम्, प्रत्यगस्तमनम्, प्रत्यग्लोप, वारुणीलोप, वारुण्यदर्शनम्, वारुण्यस्तम्, वारुण्यस्तमनम् ।

अल्पगतिप०—अल्पग, अल्पगति, लघुग, लघुगति ।

भूरिगतिप०—अधिकग, अधिकगति, भूरिग, भूरिगति, भूरिजव, भूरिभुक्ति ।

शीघ्रगतिप०—शीघ्रग, शीघ्रगति, शीघ्रभुक्ति, शीघ्र्यग, शीघ्र्यगति, शीघ्र्यभुक्ति ।

कुजप०—कुजम्, क्षितिजम्, गर्भक्षितिजम् ।

प्राक्कुजप०—उदयक्षितिजम्, प्राक्कुजम्, प्राक्क्षितिजम्, हरिजम् ।

(१, ४) भौमादीनां पञ्चताराग्रहाणां प्राच्यामुदय प्रतीच्यामस्तो ज्ञेय ।

(२, ३) बुधभृगवोस्तु पूर्वस्यामस्त पश्चिमायामु योऽपि ज्ञेय ।

(५) लग्नेषु प्राकाशमध्या नवत्यंशान्तर तिष्यगद्युत्तम । स्वे स्वे कुजेऽस्तस्य समुदयग (उदय), स्यात् ।

(६) क्षितिजवृत्तस्य पूर्वदिग्देश ।

(७) तथा च प्रयोग —सहस्राशिरां जति हरिज गर्भमोक्षस्तु तद्वत् इति वराह ।

'प्रत्यक्कुजप०—प्रस्तक्षितिजम्, पश्चिमक्षितिजम्,
प्रत्यक्क्षितिजम् प्रत्यक्कुजम् ।

'निरक्षप०—निरक्षदेशः, पलभाग्यून्यदेशः, व्यक्ष-
देशः ।

साक्षप०—साक्षदेशः पलभामहितदेशः, सपल-
देशः ।

अक्षप०—अक्षः, पलः ।

अक्षांशप०—अक्षभागः, अक्षलवः, अक्षांशः,
अक्षांशकः, पलभागः, पललवः, पलांशः, पलांशकः,
रामध्याकान्तांशः (दक्षिणः) ।

अक्षभेदाः—उन्नतांशः, क्षेप्रांशः (क्रान्तिवृत्तस्थाशः)
दिगशः, नतांशः (क्रान्त्यक्षजसंस्कृतिः), लम्बांशः
(क्षितिज्ञादुन्नताशः सौम्यः), तूलाशः, यनांशः,
यत्रजोन्नतांशः, अभिमतयनांशः, भुजांशः, कालांशः
(क्षणांशः) ।

लङ्कोदयपर्यायाः—लङ्कोदयाः, लङ्कोदयप्राणाः,
तांकोदयासवः, निरक्षोदयाः, व्यक्षोदयाः ।

तदुक्तम्—

लङ्कोदया विषट्टिका गत्रमानि गोशुद्धस्त्रा-
स्त्रिपक्षदहनाः इति ग्रहलाघवे ४।१।

स्वोदयप०—स्वभोदयाः, स्वराशुदयाः, स्वोदयाः,
स्वोदयप्राणाः, स्वोदयासवः, गृहोदयाः, उदय-
प्राणाः, उदयामवः, भोदयाः, राशुदयाः ।

तदुक्तम्—

'क्रमगोत्क्रमस्थाः । हीनान्विताश्चरदलैः क्रम-
गोत्क्रमस्थैर्मैवादिता घटतउःक्रमतस्त्वमे स्युः ।'
स्वोदयाः' इति शेषः । इति ग्रहलाघवे ४।१।

भुक्तांशप०—इतभागः, इतलवः, इतांशः, इतां-
शकः, गतभागः, गतलवः, गतांशः, गतांशकः,
भुक्तभागः, भुक्तलवः, भुक्तांशः, भुक्तांशकः,
यातभागः, यातलवः, यातांशः, याताशकः ।

भोग्यांशप०—एष्यभागः, एष्यलवः, एष्यांशः,
एष्यांशकः, गम्यभागः, गम्यलवः, गम्यांशः,
गम्यांशकः, भोग्यभागः, भोग्यलवः, भोग्यांशः,
भोग्यांशकः, येयभागः, येयलवः, येयांशः, येयां-
शकः ।

भुक्तकालप०—इतकालः, गतकालः, मुक्तकालः,
यातकालः ।

भोग्यकालप०—एष्यकालः, गम्यकालः, भोग्य-
कालः, येयकालः ।

(१) नित्यवृत्तस्य पश्चिमदिक् प्रदेशः ।

(२) धनस्रो नगर्षोऽश्वरहिनास्तदाद्य यथा—कुम्प्ये 'लङ्का' इयं भारतयन्त्रे दक्षिणे वर्तते । अस्याः
भारु (पूर्वे) 'धमकोटिः' सा भद्राश्वत्थं तिष्ठति । पश्चिमे केतुमातश्वरे रोमकः (रोमरूपतनय) । ततोऽप्य-
गिद्धपुरम् (गिद्धपुरी) । अस्याः सौम्ये (उत्तरे) कुडयर्षे मुषेदः, तत्र सुरतिष्ठतांषा धमन्ति । तस्या धाम्ये
यद्वाचनम्, तत्र धोर्षे तदस्या सर्वे नरकाः सन्ति । लङ्कापुरेऽर्ष्वस्य यदोदयस्तत्रा धमकोटिपुर्या विनादम् ।
गिद्धपुरे अश्वरालोऽप्य । तदा रोमके रात्रिगतम् । उरतादधत्तो नगर्षो भूधृत्ताश्वविपरा धन्योर्ष्व प्रतिष्ठिताः ।
तासांभुरितो विगुधन्वो दिवाकरो याति । तानु विगुधद्याया भुधर्षोन्निदध न द्दश्यते । तत्र दिवामानं
रात्रिमानं च त्रिगन्नादिरा । इति सूर्यगिद्धः तमम् । इति राजारामाचार्यतन्त्रप्रवृत्तम् । ६० दश० वि० ।

इष्टघटीप०—अभिमतघटिका, अभिमतघटी,
अभिमतनाडिका अभिमतनाडी, इष्टघटिका, इष्ट
घटी, इष्टनाडिका, इष्टनाडो, अभीष्टघटी,
अभीष्टनाडी ।

लग्नप०—उदय उद्गम, लग्नम्, विलग्नम् ।

शेषपर्यायास्तु तनुभावे द्रष्टव्या ।

शकुप०—कील, नर, ना, शकु' ।

अस्य सलक्षणपर्यायानाह—

'सूचीमुखो द्वादशभिस्त्रयागुले-
रथ पृथुस्तिष्ठति यो महीतले ।

विना निरात गजदन्तनिमित्त

कील स शकुर्नर इत्युदीरितः ॥

इति ग्रन्थान्तरे ।

शकुभेदा—अभीष्टोन्मण्डलशकु, इष्टशकु,

उन्मण्डलना (उन्मण्डलशकु), कोणशकु दिना

द्वंशकु, (युदसशकु, मध्याह्नशकु), समनर

(समना), समवृत्तशकु (सममण्डलशकु, सम

शकु) ।

अहोरात्रपर्याया—अहोरान, अहर्निशम्, दिवा

रात्रम्, शेषन्तव्यय ।

अहोरात्रभेदा—(१) दिनाद्वंशम् (२) दिनमा

नम् (३) रात्र्यद्वंशम् (निशीय), (४) रात्रिमान

चैतेऽहोरात्रभेदा स्युः ।

कपालभेदा—(१) पूर्वकपालम् (२) परकपा-

लम्, चैतो कपालभेदो स्याताम् ।

'पूर्वकपालपर्यायो—पूर्वकपालम्, प्राक्कपालम् ।

'परकपालप०—अपरकपालम्, परकपालम्,

प्रत्यक्कपालम्, परप्रकपालम् ।

नतकालप०—नत नतकाल, नतसमय ।

उन्नतकालप०—उन्नत, उन्नतकाल, उन्नत-

समय ।

उक्त च—

'यात् शेष प्राक्परनोन्नत स्यात्कालस्तेनोन्न

चुल्लण्ड नत स्यात् । इतिग्रहणपत्रे ५ ।

नतभेदो—(१) पूर्वनत (२) पश्चिमनतश्चैतो

नतस्य द्वौ भेदो स्त ।

पूर्वनतपर्यायो—पूर्वनत, प्राङ्नत ।

पश्चिमनतप०—पश्चिमनत, प्रत्यङ्गनत ।

उन्नतभेदो—(१) पूर्वोन्नत, पश्चिमोन्नत-

श्चैतादुन्नतस्य द्वौ भेदो स्त ।

पूर्वोन्नतपर्यायो—पूर्वोन्नत, प्रागुन्नत ।

पश्चिमोन्नतप०—पश्चिमोन्नत, प्रत्यगुन्नत ।

'आर्षकालप०—आर्षं, आर्षकाल, आर्षसमय,

ग्रीदधिक नाक्षत्र नाक्षत्रकाल, नाक्षत्रसमय,

विपुवकाल ।

अक्षक्षेत्रप०—अक्षक्षेत्रम्, पक्षक्षेत्रम् ।

'अग्राप०—अग्रा ।

अग्राप्रत्यङ्गप०—अग्राप्रत्यङ्गम्, अग्रादिप्रत्यङ्गम् ।

(१) पूर्वोदयाद दिनाद्वंशपर्यन्त पूर्वधतम् प्राक्कपाल स्यात् ।

(२) मध्याह्नादुपरि सूयारितपर्यन्त पश्चिमदल तदपर पश्चिमकपालम् ।

(३) ग्रहणामुन्मण्डलोदयसमये सेवाभार्शकाल आर्षकालो नाम विपुवकालो शेषः ।

(४) सित्तजे अहोरात्रवृत्तसममण्डलमीमध्यभागस्य या ज्या सा 'अग्रा' भवेत् ।

लम्बप०—लम्बः, दीर्घम्, क्षेत्रादौ लम्बमानरेखा-
सूत्रं वा ।

तदुक्तम्—

'पक्षेज्जलादौ प्रतिविम्बितं वा खेटं द्वाञ्च्य
गणयेच्चलम्बम् । तल्लम्बपातम्' इति ग्रह-
लाघवे ४ ।

क्रान्तिपर्यायाः—अपक्रान्तः, अपक्रमः, अपमः,
अपमण्डलम्, अपवृत्तम्, क्रमणम्, क्रान्तिः ।

स्पष्टक्रान्तिप०—अपक्रमः, स्पष्टक्रान्तिः, स्पष्टा-
पमः, स्फुटक्रान्तिः, स्फुटापमः ।

अपममण्डलप०—अपममण्डलम्, क्रान्तिमण्डलम्,
क्रान्तिवृत्तम्, नाडीवृत्तम् ।

हरप०—हरः, हारः ।

इष्टहरप०—अभिमतहरः, अभिमतहारः अभि-
ष्टहरः अभिष्टहारः, इष्टहरः, इष्टहारः ।

इष्टच्छायाप०—इष्टच्छाया, इष्टभा ।

गोलप०—गोलम्, मण्डलम् ।

तदुक्तम्—

'गोलं श्योतुं यदि तव मतिर्भास्करीय शृणु त्वम्'

इति सिद्धान्तशिरोमणौ ।

गोलभेदाः—(१) खगोलः, (२) ग्रहगोलः, (३)
द्गोलः, (४) भगोलः, (५) भूगोल इत्येते गोल-
भेदाः स्युः ।

खगोलपर्यायाः—आकाशमण्डलम्, खगोलः,
व्योमकक्षा ।

'ब्रह्माण्डमध्ये परिधिस्तुल्यवृत्तमानं व्योमकक्षो-
च्यते ॥' इति ।

ग्रहगोलप०—ग्रहकक्षा, ग्रहगोलः, ग्रहमण्डलम् ।

उक्तं च—

'ब्रह्माण्डमध्ये परिधिव्योमकक्षाऽभिधीयते ।
तन्मध्ये भ्रमण भानामवोऽवः क्रमशस्तथा ।

मन्दामरेज्यभूपुत्रसूर्यशुक्रेन्दुजेन्दवः ।

परिभ्रमन्त्यवोऽघःस्थाः सिद्धिचिदाधरा घनाः ॥'
इति सूर्य सिद्धान्ते ।

'भक्त्रप०—आकाशकक्षा, नक्षत्रकक्षा, नक्षत्र-
गोलः, भक्त्रा, भगोलः, भक्त्रम्, भमण्डलम्,
राशिचक्रम् ।

(१) तदुक्तं बह्निपुराणे भेवनामाध्यामे श० चि० २:४०५

यथा - भ्रमावर्तो भक्त्रेऽस्मिन् द्रुवो नाभौ व्यवस्थितः ।
साराचक्रे त्रिगुभौमो शुक्रीवशनश्चराः ॥
राहुः शेतुरगस्त्यश्च मत्स्राण्यय राशयः ।
यदा दिशुषु घट्टामु मेरोभूँ गोलसोद्भवा ॥
दाया भवेत्तदा रात्रिः स्याच्च तद्विरहाद्दिनम् ।
सूर्येन्दोदपरागस्तु गोलच्छाया भवेत् ॥
अन्योन्ययोस्त्रयोरे व..... शरणात् ।
'घातमोक्षौ तु जायेते सत्रातः पूर्वपक्षिणी ॥

क्षेपवृत्तप०—क्षेपवृत्तम्, विक्षेपमण्डलम्, विक्षेप- वृत्तम् ।	उन्मण्डलप०—उन्मण्डलम्, उन्मण्डलवृत्तम्, लङ्काक्षितिजम् ।
विषुवप०—वासन्तिकम्, महाविषुवसन्नान्तिः, विषुवम्, विषुवत्, ममरात्रिदिवकालः ।	सममण्डलप०—विमण्डलम्, सममण्डलम्, याम्योत्तरमण्डलम् (पूर्वपराथिता रेखा) ।
कक्षाच्युतिप०—कक्षाच्युतिः ।	ग्रहाह भास्करः
केन्द्रच्युतिप०—केन्द्रच्युतिः ।	प्राक्पश्चिमाथिता रेखा प्रोच्यते सममण्डम् । उन्मण्डलं च विषुवन्मण्डलं परिकीर्तितम् ॥ इति सिद्धान्तशिरोमणी ।
इष्टहृतिप०—अभोष्टच्छेदः, इष्टहृतिः ।	दिक्प०—आशा, दिक्, (श्) दिशा, शेषास्त्व- न्यत्र ।
यष्टिप०—यष्टिः ।	विभेदाः—(१) अपरा (पश्चिमा), (२) पूर्वा (प्राची), (३) उदक् (उदीची), (४) याम्या (अदाची), चैताश्चतस्रो दिशः स्युः ।
इष्टयष्टिप०—इष्टयष्टिः ।	
दृङ्मण्डलप०—दृक्क्षेपमण्डलम्, दृङ्मण्डलम् ।	
विषुवन्मण्डलप०—नाडिकामण्डलम्, नाडीमण्ड- लम्, नाडीवृत्तम्, विषुवद्रेखा, विषुवद्वृत्तम्, विषुवन्मण्डलम् ।	

१-१३

१४-२६

(पृष्ठ ११० का शेष)

तत्र पुण्यफलाद्भागः कृतो राहोन्तु विष्णुना' इत्यादि ।

अस्य भ्रमणस्य भ्रमणव्यवस्थामाह भास्कर—(सिद्धान्त शिरोमणी) 'निरक्षदेशे क्षितिमण्डलोपगौ
ध्रुवो नरः पश्यति दक्षिणोत्तरौ । तदाथितं खे जलपत्रं बसन्तवा भ्रमद्म चक्रं निजमस्तकोपरि । उदग्भ्रंशं याति
यथा यथा नरस्तथा तथा खान्तमक्षमण्डलम् । उदग् ध्रुवं पश्यति चोग्रतं क्षितेस्तदन्तरे धोजनजाः पलांशकाः ।
योजनसंख्या भांशे ३६० गुणिता कुपरिधि ४६६७ हृता भवन्त्यंशा भूमौ कक्षायां वा भागेभ्यो योजनानि च
व्यस्तम् ।

(२) नक्षत्रकक्षा—नक्षत्राधिष्ठितगोलमध्यवृत्तम् ।

(१) क्षत्स्थितिके धाध स्वस्तिके क्षान्त कोलकां कृत्वा सम प्रोत इत्यं द्वायस्यं कायम् ।

(२) तयोरेव पूर्वोत्तरम्प्रातयोविलग्नं, याम्योत्तरवृत्ते खस्वस्तिकाद् दक्षिणतोऽथ, स्वस्तिका-
दुत्तरतोऽशाशांतो यद्वत्तं निबध्यते तद् 'विषुवद्' 'वृत्तम्' । 'यद्यथाऽत्र नाडीवृत्तम् विदध्यात् ।'
इति ।

(३) क्षितिजवृत्तम्, निरक्षदेशस्य क्षितिजवृत्तम्, ग्रहोत्तरवृत्तं च दिनराश्याम्बुद्विषयकारणं वा ।
इति ।

तदुक्तम्,

भाषा ।

वृत्ते समभूगते तु केन्द्रस्थितशङ्कोः क्रमशो
विशाल्यपेति । छायाग्रमिहापरा च पूर्वा ताभ्यां
सिद्धतिमेरदक् च धाम्या ॥” इति ग्रहला-
घवे ४ ।

दिग्बलनप०—दिग्बलनम्, आशावलनम्, बकु-
ब्दवलनम्, काष्ठावलनम् ।

यंत्रप०—यन्त्रम्, दाम्ब्यन्त्रादि, ‘कल’ इति

यंत्रभेदाः—(१) गोलः, (२) नाडोबलयः,
(३) यष्टिः, (४) शङ्कुः (नरयन्त्रम्), (५)
घटीयन्त्रम्, (६) चक्रम्, (७) चापः, (८)
तुयंम् (तुरीयम्), (९) फाकम्, (१०) धीः,
(११) मवंतोभद्र (१२), कपालकयन्त्रम्, (१३)
ना.कायन्त्रम्, चैते यन्त्रभेदाः स्युः ।

‘घटीयन्त्रपर्यायाः—घटिका, घटी, घटीयन्त्रम्,

१-६

६-१९

(१) घटीयन्त्रं अर्थाञ्जलघटीस्थापनक्रियामाह नारद —

‘पूर्वं सञ्चित्य गणितं शास्त्रोक्तं लग्नमानयेत् ।

तत्सम्पन्नं जलपत्रेण दद्याद् ज्योतिषिकोत्तनः ॥’

पङ्गुलमितोत्तरेण द्वादशांगुलमायतम् ।

कुर्यात्कपालवत्ताम्रपात्रं च दशभिः फले ॥

पूर्णं पट्ट्या त्वय पर्ले पट्टिमञ्जति वासरात् ।

मासमात्रशयश १ १।३ युतस्वर्णवृत्तशलाकया ॥

चतुर्भिरगुलैरापतया विद्धमिति स्फुटम् ।

ताम्रपात्रं जले पूर्णं मृत्पात्रे वा श्यवा शुभे ॥

गंधपुष्पाक्षतं साह्यं रत्नवृत्त्य प्रयत्नत ।

तण्डुलस्थे स्वर्णयुते वस्त्रयुग्मेन वेष्टिते ॥

मण्डलादीदयं वीक्ष्य रवेस्तत्र विनिक्षिपेत् ।

भूश्रेणानेन पूर्वोक्ततक्षणं यत्रमुत्तमम् ॥ इति ।

अथवा—

‘एकान्तपक्षे अनिलवर्जिते इस्मिन् दृष्यक्षतं पूनितमण्डले च ।

कुम्भेऽम्बुपूर्णं घटिका प्रवाह्या मूर्पादं विम्बे उदितेऽस्तते वा ॥’

अथ भंयः—

‘मुह्य स्वमति यत्राणां बहूणा निमित पुरा ।

भ (दि) याभ (दि) याय मर्त्यानां कालतापक वारणम् ॥’ इति

ज्योतिषकल्पद्रेमे तु यथा—

‘कुम्भादं इतिमुदनाम्रदशानि पात्रं पनैर्निमित शंकरादीन्निशुबिस्नुतिरिषं मासाङ्गुलंशयतम् ।

विद्धा हेमतासक्या मुत्तलिते उन्मग्य तस्मिन् घटी उन्मग्या यत्तु शब्दिवारपट्टिने इतोरेन सा पूर्वते ॥’ इति ।

(दीप पृष्ठ ११३ पर)

ताम्रिका, ताम्री, नाडिका, नाडो, मानरन्ध्रा, पट्टिदीर्घाक्षरोच्चारा मेरुका घटिका घटी ।
 मेरुका, यामघोषिणी, यामनाडी, विकालिका, नाडी च नाडिकायामनाडी स्याद्यामघोषिणी ॥
 पट्टिदीर्घाक्षरोच्चारा । विकालिका मानरन्ध्रा ताम्रिकाऽप्यथ तद्
 तदुक्तम् केशवे पृ ४०७ श्लो २१, २२ द्वयम् ॥ इति ।

१-४

५-८

(पृष्ठ ११२ का शेष)

अस्य यन्त्रस्य श्यासोऽर्काङ्गतात्मक, उग्नति घट्टगुलप्रमिता विधेया । इह पञ्चभिर्गुञ्जाभिरेको
 माय, अस्य चतुःषष्ट्या पलमेक भवति । सख्यशमापमात्र १।१।३ स्वर्णस्य चतुरगुलप्रमिता दाना वा कार्या
 स्यात्तत्प्रात्र विद्ध 'जलघटी' भवतीति ।

ज्योतिर्विवाभरणोऽपि—

'गुर्वक्षराणामुदित च घट्टघ्या पल पलानां घट्टिका रितोरा ।' इति ।

ग्रन्थात्तरेऽपि—

'शौचं प्रसूतेघट्टिका विधेया कालोऽतिगुण्यम कथितो मुनीन्द्र ।
 इत्य घटीयन्त्रविधानमाहं दहीरित मूत्रमन्त्रावबुध्यं ॥
 यत्र दिवासाधनमेव कश्चिन्नटसाधन कश्चिदह प्रयुक्तम् ।
 प्रसाध्यते मेन दिवानिशात् मुख्य घटीयन्त्रहं प्रवश्ये ॥
 वसायला मुलयोत्तमगुञ्जा घट्टदलाकृतिरधुयताङ्गुलं ।
 रत्नमिर्तविसृताकमितोमुलं समपना तु घटी समुदीरिता ॥
 चतुर्भिर्गुञ्जाभिर्गुञ्जा त्रिगुञ्जा वल्ल उच्यते ।
 वल्लं योऽस्यभिर्गुञ्जा वल्लं योऽस्यभिर्गुञ्जा पलम् ॥
 शौच्यं तु साह्यं द्वयमायहेन्दो दलाहं गुञ्ज प्रवर्तित मायम् ।
 दाना विधेया चतुरगुलाऽप्यस्तत्तलं तु घट्टघ्या विवर विधेयम् ॥ इति

बिष्णुपुराणे तु घट्टिकाशास्त्रोपायो मया—

निधेयो मानुषो यो य मात्रापात्रप्रमाणम् ।
 तं पञ्चदशभिः काण्डा त्रिंशत्काण्डास्तथा कता ॥
 नाडिका तु प्रमाणेन दत्तारसा च पञ्च च ।
 उग्नानेनःश्रमणं सा तु वसायकं प्रयोक्तव्यम् ॥
 हेमपायं हृत्तद्विद्वान् चतुर्भिश्चतुरगुणं ।
 मागधेन प्रमाणेन जलप्रमाणं सप्तम् ॥ इति ।

(सप्त पृष्ठ ११४ पर)

त्रिकाण्डशेषेऽपि पृ० २७२ श्लोक ६४

‘अथ ताम्री स्यान्मानरग्ध्रा विकालिका ॥’
इति ।

नलिकापर्याया —नल, नलकमुपिरम्, नलिका,
नलिकाबन्ध ।

छिद्रप०—छिद्रम्, रन्ध्रम्, मुपिरम् ।

इह नलिकाछिद्रतो ग्रहदशनहेतुमाह
भास्वर ‘दशयेद्विचर दिवि के वाजेहसि यच्चर’
दर्शनयोग्ये ।

पूर्वमेव विरचय्य यथोक्त रञ्जनाय सुजनस्य
नृपस्य ॥ इति सि० शि० ।

‘दृग्ग्रहप०—दृक्खग, दृक्खचर, दृग्ग्रह, दृग्घु-
चर ।

दृक्कर्मप०—दृक्कर्म, दृष्टिकर्म ।

दृक्कर्मलवप०—दृक्कर्मलव, दृष्टिकर्मलव ।

प्राग्दृग्ग्रहप०—पूर्वदृग्ग्रह, प्राग्दृग्ग्रह ।

पश्चिमदृग्ग्रहप०—पश्चिमदृग्ग्रह, प्रत्यग्दृग्ग्रह ।

‘ताराग्रहकुजलम्बनप०—ताराग्रहकुजलम्बनम् ।

ताराभेदा —(१) प्रजापति, (२) मृगव्याघ
(व्याघ), (३) ब्रह्महृद (ब्रह्महृदय), (४)
अग्नि (हुतभुक्), (५) अगस्त्य, (६) अपा-
वत्स (आप), (७) लुब्धक (लुब्ध), (८)
इन्द्र (नेप्च्यून) (९) वरुण (हर्शल), (१०)
अभिजित् (ब्राह्मम्) चैते दशतारा अपि नभसि
दृश्यन्ते ।

१-१३

१४-२५

(पृष्ठ ११३ का शेष)

नैमित्तिकलय प्रपञ्चमिष्यात् निमेषादित्रयेण प्रथमांशोक्तमेव कल्पप्रमाणमनुस्मारयति निमेष इति
सप्तभिः । मात्रं च मात्र प्रमाण यस्य । एकमात्रलघ्वशरोच्चारणकालसम्मितो हि निमेष । निमेषकाल तुल्या
हि मात्रा लघ्वक्षर च यत् ।’ इति ब्राह्मण्योक्ते ॥

नाडिकाज्ञानोपायमाह—

उमानैनेति साढेन । अम्भस उन्मानेन उन्मीयतेऽनेनेत्युमान पात्रम् । अढेन योगेन प्रयोदश साढे-
प्रयोदशेत्यर्थः । उमानरूपेण धटितानि साढे द्वादशपलानि सा नाडिका । साढे द्वादशपलताम्रनिमित्तपात्रेण
सा नाडिका ज्ञातव्येत्यर्थः । किं प्रमाणं तत्पात्रं कार्यं तदाह मागधेन प्रमाणेन जलप्रस्थस्तु सस्मृत ।’ इति
साढे द्वादशपल जलेन हि मागधदेशप्रस्थं प्रपूर्यते । तत्प्रमाणं पात्रं कायमित्यर्थात्सिद्धम् । ननु तथापि पात्रेण
कथं नाडिकाज्ञानं क्रियापरिच्छेद्यत्-भक्तकालस्येत्पाशकथं क्रियासिद्धेः प्रस्थादि विशिनष्टि । हेमेति । माघ पञ्च-
गुञ्ज । हेम्नो माघंश्चतुर्भिश्चतुरङ्गुलेन शलाकारूपेण रचितं कृतच्छिद्रा । एतदुक्तं भवति । साढे द्वादशपल-
ताम्रमय मागधप्रस्थसम्मितमूर्ध्वोपेत पात्रं चतुर्मापचतुरगुलहेमशलाक्या कृताघच्छिद्रं जले स्थापितं तेन
च्छिद्रेण यावत्ता कालेन पूयते तावान् कालो नाडिकेति । तथा च शुक्र—द्वादशाढे पलोमानं चतुर्भिश्चतुर-
गुलं । स्वर्णमाघं कृतच्छिद्रं यावत्प्रस्थजलानुत्तमिति । इति तट्टीकामा श्रीघर स्वामिनः । इति शार्ङ्गि० २।८६३ ।

(१) दृक्कर्मदत्तो यद्युपाकाशे दृग्गोचरो भवति ।

(२) भीमादीनां कुजलम्बनानि (सितजलम्बनानि) नाम स्वर्णोदयास्तकाले लम्बनानि स्युः ॥

गतपर्याया — अतीत, इत, गत, प्रगत, यात, व्यतीत ।	सायक श्रेयपर्यायास्तु कामपर्याये द्रष्टव्या । स्फुटशरप० — स्फुटवाण, स्फुटशर, स्फुटवाण स्फुटशर ।
गम्यपर्यायां—अगत, एष्य, गम्य, भविता, भाव्य, येय ।	चन्द्रशरप०—चन्द्रवाण, चन्द्रविक्षेप, चन्द्रशर, विक्षेप ।
तात्कालिकप०—तत्कालज, तत्कालभव, तात्कालिक, तात्कालीन ।	
'पवप०—पवं (अन्) (न०) पूर्णिमाप्रतिपत्सन्धि, दशप्रतिपत्सन्धि ।	अत्राह भास्कर — 'विक्षेपइन्दो स च वाणसज्ज' इति शिरोमणौ ।
पर्वान्तप०—अमान्त, कृष्णगम, कृष्णान्त, दशान्त, पर्वविराम, पर्वविरामकाल, पर्वान्तपीर्णमास्थान, शुक्लगम, सितान्त, सूर्येन्दुसङ्गमान्त ।	विम्बप०—तनु (स्त्री०), विम्ब (मस्त्री), मण्डलम् (नि०) मानम् (न०), वपु (उत्) (न०) । विम्बकलाप०—विम्बकला, विम्बकलिवा, विम्बलिपना विम्बलिपितिका, मण्डलसिप्ता ।
तिथिविरामप०—तिथिविरति, तिथिविराम, तिथ्यन्त, तिथ्यपाय स्फुटतिथ्यवसानम् ।	अगुलादिप०—अगुनादि, अगुलमुखम्, अगुलवदनम् ।
प्रतिपदन्तप०—प्रतिपदन्त, प्रतिपद्गम ।	भूभाप०—प्रवनीभा, उर्वीप्रभा, कुभा, क्षितिभा, क्षमाभा, भूच्छाया, भूभा, भूमिभा, मेदिनीच्छया, राहुविम्बम् ।
विराह्वर्कप०—विपात, विपाताकर्, विराह्वर्क, व्यगु व्यगुरवि, व्यग्वर्क ।	सूर्यग्रहणप०—रविग्रह, सूर्यग्रहणम् ।
विराहुचन्द्रप०—विराहुचन्द्र, व्यगुचन्द्र, व्यगुविधु ।	चन्द्रग्रहणप०—चन्द्रग्रहणम्, विधुग्रह, विधुनिहितम् ।
साग्वर्कप०—साग्वर्क, साग्विन ।	'छाद्यप०—ग्राह्य, छाद्य, पिधेय ।
ग्रहणप०—ग्रह ग्रहणम्, प्रग्रह ।	'छादकपर्याया—ग्राहक, छादन, विपातम्, सञ्छादक ।
सम्भयप०—विनिश्चय, सम्भव ।	
शरप०—इषु, कलम्ब, पुपत्वं, वाण, शर, सञ्छादक ।	

- (१) पर्वसम्ब- पूर्णिमाश्रावण्या वाचो श्रेय । (२) छादनीयो वा छादितु योग्यश्छाद्य ।
(२) अगुलाधो 'व्यगुल' मपि ग्राह्यम् ।
(३) छाद्यमिति सञ्छादक । चन्द्रग्रहे छादको भू-रा । छाद्यचन्द्र । रविग्रहे छादकश्चन्द्रः, छाद्यो रवि । ग्राह्यग्राह्ययोर्बोहो ग्रहणम्, योगो नामान्तराभावाद् ग्राह्यग्राह्ययोन्तराभावाद् ग्रहणम् ।

मानक्यप०- विम्बयोगः, विम्बैक्यम्, मण्डलयोगः,
मण्डलैक्यम्, मानयोगः, मानैक्यम् ।

मानैक्यखण्डप०- विम्बयोगाद्धम्, विम्बैक्यखण्डम्,
विम्बैक्याद्धम्, मण्डलयोगाद्धम्, मण्डलैक्य-
खण्डम्, मण्डलैक्याद्धम्, मानयोगाद्धम्, मानै-
क्यखण्डम्, मानैक्याद्धम् ।

प्रासप०-ग्रसनम्, ग्रासः, छन्नम्, पिहितम्, स्य-
गितम् ।

खप्रासप०-अपिहितम्, खग्रसनम्, खप्रास,
खच्छन्नम्, खच्छन्नकम्, नभश्छन्नम्, निखिल-
ग्रहः, सर्वग्रहः, सर्वग्रहणम् ।

स्थितिप०-स्थितिः ।

स्थितिभेदः—(१) सार्शस्थितिः, (२) मध्य-
स्थितिः, (३) मोक्षस्थितिश्चेति स्थितेस्त्रयोभेदाः
स्युः ।

स्पर्शस्थितिप०-स्पर्शस्थितिः, स्याशिका, स्वा-
शिकी ।

मध्यस्थितिप०-मध्यस्थितिः, माध्यमिका,
माध्यमिकी ।

मोक्षस्थितिप०-मोक्षस्थितिः, मोक्षिका, मोक्षिकी
मोक्षिका, मोक्षिकी ।

स्थित्यद्धप०-स्थितिखण्डम्, स्थितिदलम्,
स्थित्यद्धम् ।

मदप०-मदम्, विमदम् ।

मर्वाद्विप०-मर्दखण्डम्, मर्दलम्, मर्दाद्धम्,
विमर्दाद्धम् ।

स्पर्शिकप्रासप०-स्पर्शिकग्रसनम्, स्पर्शिकप्रासः ।

मौक्षिकप्रासप०-मौक्षिकग्रसनम्, मौक्षिकप्रासः ।

स्पर्शप०-स्पर्शः (प्रासप्रारम्भः) ।

मोक्षप०-मोक्षः (प्रासाभावः) ।

पिहितप०-पिहितम्, सम्मोलनम्, निमीलनम्,
(सर्वविम्बप्रासः) ।

अपिहितप०-अपिहितम्, उन्मीलनम् (विम्बो-
न्मुक्तप्रारम्भकालः ।

स्पर्शकालप०-ग्रहणमुखम्, प्रग्रहः, (प्रारम्भः),
प्रग्रहणम्, स्पर्शकालः, स्पर्शसमयः ।

मध्यकालप०-ग्रहणमध्यम्, मध्यकालः, मध्य-
ग्रहः, मध्यग्रहणम्, त्रिधिविरातः, स्फुटति-
थ्रवसानम् ।

सम्मोलनकालप०-निमीलनम्, पिहितम्, मील-
नम्, सम्मोलनम् ।

उन्मीलनकालप०-अपिहितम्, उन्मीलनम्,
उन्मीलनकालः ।

(१) एष स्थितेर्दलानके स्फुटतिथ्यन्ते भवति ।

(२) स्फुटतिथ्यन्त एव मध्यं मध्यग्रहणं ग्रहणमध्यं भवति । अस्मात्प्राक् स्थित्यद्धनाडीषु प्रग्रहः,
परतो मुक्तिर्हेमा ।

(३) एष मदाद्धनाडीषु भवति ।

(४) स तु मर्दजागु नाडीषु भवति ।

सकलग्रहप०—अखिलग्रह, निखिलग्रह, सकल-
ग्रह, सर्वग्रहणम् ।

'कङ्कणप०—कङ्कणम्, कङ्कणग्रह, कङ्कणग्रह-
णम् ।

'मोक्षकालप०. ग्रहणविराम, पर्वविरामकाल,
मुषित, मुषितकाल, मोक्ष, मोक्षकाल, विमोक्ष,
विमोचनम् ।

पर्वकालप०—ग्रहणाखिलकाल, पर्वकाल, पर्व-
समय ।

परिलेखप०—आलेख्यकर्म (अन्), लेखक,
परिलेख, विम्बलेखनम्, मण्डललेख ।

यदुत्तम्—

'न च्छेद्यकमृते यस्माद्भेदा ग्रहणयो स्फुटा ।

ज्ञायन्ते तत्प्रवक्ष्यामिच्छेद्यकज्ञानमुत्तमम् ॥'
(इति सूर्यसिद्धान्ते ।)

नतभेदौ—(१) प्राङ्गतम् (२) पश्चिमगतम्,
चेतिनतस्य बलनसिद्धये द्वौ भेदो स्यात्ताम् ।
यत्राकंद्वाग्रंही क्रमेण रात्रिदिवसयोर्भवेताम्,
तदोक्तनते साध्ये ।

'बलनभेदौ—(१) प्राक्षावलनम् (२) ग्रायनवलन,
चेति द्वौ बलनो स्त ।

वलनाद्रिप०—वलनचरणा, बलनपादा, बलना-
द्रिय ।

'संस्कृतिप०—संस्करणम्, संस्कृति, संस्क्रिया ।
ग्रासाद्रिप०—ग्रासाद्रि, ग्रासाद्रि, च्छनाद्रि,
द्य नाशाद्रि, दिक्चरण, दिक्पाद ।

१-१३

१५-२६

(१) ग्लोबिम्बमाने ज्ञातनो सुपुटे सर्वग्रह कङ्कणमयया स्यात् । अस्यायं—अर्कतनो सूर्यबिम्बाद्
ग्लोबिम्बमाने सुपुटे गुहतेरे सति सर्वग्रहो भवति । अत्रया नाम चन्द्रबिम्बात्सूर्यबिम्बे
विस्तृततरे सति 'कङ्कणग्रहण' शेषम् । ग्राहकबिम्बे यद्युतरे ग्राह्यमाच्छाद्य तदासग्रहणोद्भव ।
ग्राहकबिम्बे लघुतरे सति ग्राह्यबिम्बे ग्राहकबिम्बमभित तितकङ्कणादृतिर्भूया भ्रायते, तत
कङ्कणग्रहणं दृश्यते ।

(२) अश्वधिके स्फुटतिभ्यन्ते स्थितिवसेनैव मोदो भवति ।

(३) सममण्डलप्राच्या सकाशात्नाडिकामण्डलप्राची यावतामन्तरेण चलति तदास्य बलनव्यत्यन्वयं

याम ।

अथवा—

यत्सममण्डल सा दृष्टुः प्राची, सममण्डलनाडिकामण्डलप्राच्योर्वदतर तदास्यवलनम् । यतो नाडि-
कामण्डलसममण्डलयोरंतर अत्रासा एव, तथैव नाडीमण्डलप्राच्या अन्तिमण्डलप्राची यावतामन्तरेण चलति
तदायन बलन अयनसम्बन्धित्यादायन बलन शयम् ।

(४) संस्कृतिर्यथा—अयनयोर्गो अणयोरपि योग, अयनयोरंतरमेव योग । 'यदुत्तम्'—'योगे
युति स्यात्साययो श्वयोर्वा अयनयोरंतरमेव योग ।' इति बीजगणिते ।

उभयसंस्कृतिर्यथा—अयनाश्वनयो संस्कृति, एकदिशि योगो भिन्नदिशोरन्तरम् । चलनदि-
चरणा द्यु ।

खग्रासाघ्रिप०—खग्रासाघ्रि, खच्छन्नचरण, सदैव' इत्युक्ते ।

खच्छन्नपाद, खच्छन्नाघ्रि, खच्छन्नाशाघ्रि ।

प्रसार्यवाचकाव्ययशब्दौ—प्रसार्यं (अ), वि-
गणय्य (घ०), ('गणना करे' इति भाषा) ।

'सव्यप०—सव्यम्, वामभाग ।

'अपसव्यप०—अपसव्यम्, असव्यम्, दक्षिण-
भाग ।

तदुक्तम्—

'सव्यामव्यमपागुदग्वलनजाशाघ्रीन् प्रदद्याच्छरा-
शाया स्याद ग्रहमध्यमन्यदिशि खग्रासोऽय वाशे-
पकम् ।' इति ग्रहलाघवे ।

'चन्द्रग्रहणभङ्गीप०—चन्द्रग्रहणभङ्गी, चन्द्रग्रह-
णछेद्यकलेखनम् ।

घर्णप०—घर्णं, शुक्लादि ।

घर्णभेदा—(१) धूम्र, (२) कृष्ण, (३) कृष्ण-
रवत, (४) पिशाङ्गदचैते चन्द्रग्रहणस्य घर्णा
स्यु । सूर्यस्य सदैव 'कृष्णघर्णं । अर्कस्तु कृष्ण

पर्वशप०—पर्वनाथ, पर्वस्वामी, पर्वेश ।

पर्वस्वामिनामानि—(१) ब्रह्मा (घन्), (२)
शशी (इन्), (३) इन्द्र, (४) कुबेर, (५)
वरुण, (६) अग्निः, (७) यम इवैत पवस्वामिन
स्यु ।

विहितप०—ग्रस्तम्, पिहितम् ।

विधानप०—अविधानम्, आच्छदनम्, तिरो-
धानम्, पिधानम् ।

विम्बशेषप०—विम्बशेषम्, मण्डलशेषम्, मण्ड
लावशेष ।

त्रिभोनलग्नप०—त्रिभहीनम्, त्रिभहीनलग्नम्,
त्रिभोनम्, त्रिभोनलग्नम् विनिभम्, विनिभ-
लग्नम्, खदलम् ।

'लम्बनप०—लम्बनम्, विलम्बनम् हरिजम् ५ ।

'नतिप०—अवनति दृङ्नति, नति ।

दृक्षेप०—दृक्षेः, दृष्टिक्षेप ।

- (१-२) प्राचीचिह्नौ दक्षिणादिप्रमेणाघ्रीन् शराशाया दद्यात् । एव प्राचीचिह्न उत्तरादिप्रमेणा
घ्रीन् शराशाया दद्यादित्यर्थं ।
(३) अस्या रश्मिं—मीलन-सम्बन्धीलन-मुक्तपश्चेत्पेतरत्वं दुग्गोचर भवेत् । 'उक्तदव'—'अखिल-
मिद भङ्गमा भवेद् गोचरम् ।' इति ।
(४) दृक्षुःप्राचन्द्रो यावता तरेण लम्बितस्तत्त्वदनम् ।

अथवा—

गर्भोपपृच्छीययोग्योरन्तरमेव लम्बनम् ।

(५) दुग्गलम्बार्कांतरजा ज्या छेदाप्ता भवेद्वरिजम् ।

'सूर्यसिद्धाते'—हरिजग्याभाव उक्त स यथा—'मध्य १० लग्नस्थिते भात्री हरिजत्त न सम्भव ।।' इति

(६) दक्षिणोत्तरान्तर यत्तन्नतिसत्तम् । दृक्षेपजा विनिभनताशविष्का नति ।

दृक्क्षेपभेदौ — (१) रविदृक्क्षेप, (२) चन्द्रदृक्-
क्षेप इत्येते दृक्क्षेपभेदौ स्तः ।

'विक्षेप०—विक्षेप ।

चन्द्रपर्याया — इन्दु, चन्द्र, विष्टु, क्षेपपर्यायाश्च-
न्द्रपर्याये द्रष्टव्याः ।

शृङ्गप०—वृणिका, विषाणम्, शृङ्गम् ।

उन्नतिप०—उदय, उन्नति० ।

'चन्द्रशृङ्गोन्नतिप०—चन्द्रशृङ्गोन्नति, विष्टुशृ-
ङ्गोन्नति, शशिशृङ्गोन्नति ।

यदुवत्तम्—

'विष्टुशृङ्गोन्नतिरीक्ष्यते यदह्नि तपनारते विष्टु-
रीक्ष्यतेऽन्यथा न ।' इति ग्रहलाघवे ।

उदयप०—उदय, उदगम दर्शनम् ।

ग्रस्तप०—ग्रस्त, लोप ग्रहदर्शनम् ।

'कालाशप० कालाशका, कालाशा, क्षणाशका,
क्षणाशा, दृश्याशा, समयाशा ।

कालाशानाह भास्कर —

'दत्तेन्दव शैलभुवश्च शक्रा रुद्रा खच द्रा-

स्तियय क्रमेण । चन्द्रादित कालजवा निस्कृता
अशुवतयोवक्रगयोर्द्विहीना ।' इति शिरोमणी ।

पाताशप०—पातभागा, पातलवा, पाताशका,
पाताशा ।

पाताशानाह गणेश —

'खाम्बुघय खयमा खभुजङ्गा खङ्गमिता
खदश त्रमश स्यु । पातलवा कुमुताद् बुध-
भ्रवोर्मध्यमचञ्चलकेन्द्रविहीना ।' इति ग्रह-
लाघवे ।

भप०—उडु नक्षत्रम्, भम् ।

ग्रहप०—खग खेट ग्रह, चुचर, द्युगति ।

द्युतिप०—युति, योग, सयुति, ।

'भग्रहयुतिप०—नक्षत्रग्रहयोग, भग्रहयुति ।

भग्रहयुतिमाह—नृसिंहदैवज्ञ —

'द्युचरभध्रुवकान्तरलितिका द्युगतिभुक्तिहृता
हि गताऽगते । फलदिनेर्द्युचरेऽधिकहौनके युति
रिहेतरथा खलु वक्रिणि ॥' इति ग्रहलाघवस्य
मन्लारिविद्वतो ।

युतिपर्याया—युति, युद्धम् ।

(१) अत्र रविग्रहेऽर्कचन्द्रयोर्मन्वोल्लसन्तर 'विक्षेप' । विक्षेपो नाम कक्षामण्डलविमण्डलपर्यायो-
त्तरमन्तर स्यात् ।

(२) भासप्रथमपादे, भासान्तपादे च चन्द्रशृङ्गोन्नतिर्द्रष्टव्या ।

(३) सूर्यग्रहोत्तरे चन्द्रं भासे सति 'ग्रहदर्शन' (ग्रहोदय), लोपमार्गे सति गृहलोप (गृहास्त) स्यात् ।

(४) भध्रुवकादयुगे शीघ्रगतिगृहे याता युति । पृष्ठगे शीघ्रे गम्या युति वक्रगतिगृहे सा विलोमा श्रेया ।

युतिभेदा—(१) युति (युद्धम्), (२) समा-
गम, (३) अस्तमनम्, चेति युवस्त्रयो भेदा
स्यु ।

'युद्धभेदा—(१) भेद, (२) उल्लेख, (३)
अशुविमर्दनम्, (४) अपसव्यम् (असव्यम्),
चेति युद्धस्य चत्वारो भेदाः स्यु ।

तदभेदानाह मय—

'उल्लेख ताराकास्पशाद् भेदे भेद प्रकीर्त्यते ।

युद्धमशुविमर्दख्यमशुयोगे परस्वरम् ॥

अशादूनेऽपसव्यारय युद्धमेकोऽन चेदणु ।

समागमश्चेदशादधिके भवतश्चेद्बलान्वितौ ॥'

इति सूर्यसिद्धान्ते ।

युतिप०—युति, सयुति ।

वियुतिप०—वियुति, वियोग ।

भेदप०—भेद वियोग ।

भेदयुतिप०—भेदयुति, भेदवियोग ।

'पराजयप०—पराजय, पराभव, रणेभङ्ग ।

पातप०—पात, पुष्पवत्क्रान्तिसाम्यम् ।

पातभेदो—(१) वैधृतापात, (२) व्यतिपात-
श्चेति द्वौ पातो स्यात म् ।

वैधृतपातप०—वैधृतपात, समक्रान्तिकाल,
महापातकाल ।

'व्यतिपातप०—व्यतिपात, व्यतीपात क्रान्ति-
लिप्तासमकाल ।

गण्डान्तप०—गण्डातम् तिथिभाङ्गसन्धि ।

तदुक्तम्—

'नक्षत्रतिथिलगाना गण्डान्त त्रिविध स्मृतम् ।

न० ति० ल० न० ति० ल०

नव- पञ्च-चतुर्धाना द्वयेकार्द्धघटिकामितम्

श रि १।७७३

गण्डप०—गण्ड, गण्डकाल, गण्डसमय ।

उक्त च—

'अश्विनीमघमूलाना तिस्रो गण्डाद्यनाडिका ।

अन्त्या पीष्णोरोन्द्राणा पञ्चैव जवना जगु ॥

(१) अग्न्योऽप्य तारागृहाणा योगो युद्ध समागमश्च स्याताम् । यदा तारागृहाणा मिलन चन्द्रेण सह
तदा समागम । चेत्तेषां मिलन सूर्येण सह तदाऽस्तमन स्यात् ।

उक्त च—

'तारागृहाणामग्न्योऽप्य स्याता युद्धसमागमौ ।

समागम शशाङ्केन सूर्येणास्तमन सह ॥' इति सूर्यसिद्धान्ते ।

(२) अस्य लक्षणमुक्त भृगुसिद्धान्ते—'इयामो धा व्ययगतरदिमण्डलो धा रूपो वा द्वययगतरदिम-
वान् कृशो वा आत्रा तो विनिर्पतित कृत्वापसव्यो वित्तयो हत इति स गृहो गृहेण ॥

इति सूर्यसिद्धान्तस्य रङ्गनायटीकायाम् ।

(३) रवोद्दोऽश्विन्यो साम्यम् । (४) निपरोतायनगतयोश्च द्वाक्योर्भगणाद् तयोर्भूतौ
क्रान्तिलिप्ता समाश्चेत्तदा व्यतीपातो नाम महापातो भवेत् ।

मूलेन्द्रयोर्दिवा गण्डो निशाया पितृसर्पयो ।
सन्ध्याद्वये तथा ज्ञेयो रेवतीतुरगर्क्षयो' इति
श० चि० २।१।७७१-७२ ।
खेटमण्डलान्तरप०-खेटमण्डलान्तरम्, प्रह-
विम्बकेन्द्रान्तरम् ।

इति श्रीमुकुन्ददेवज्ञ विरचिते ज्योतिषशब्दकाये
ऽष्टमो ग्रहगणितवर्ग समाप्त ।

— ० —

भावादिवर्गः ।

भावपर्यायो-भाव, तन्वादि ।

भावभेदाः--(१) तनु, धनम्, (३) सहज,
(४) सुखम् (५) सुत, (६) रिपु, (७) जाया,
(८) मृत्यु, (९) धर्म, (१०) कर्म (अन्)
(१०), (११) लाभ, (१२) व्यय, -चेत्येते
द्वादशभावाः सन्ति ।

तनुवाचकशब्दाः--(१) कश्चम्, ख१०म्, प्राक्,
(२) अङ्गम्, आश्रमा (अन्), आदि, आद्य,
कल्पम्, कल्पम्, काय, कु१०लम्, क्षेत्रम्,
गाश्रमम्, घन, च्युति, जन्म (अन्), तनु,
तनु, देह, पिण्डम्, पुरम्, पूर्व, पोरम्, मूर्ति,
मूर्धा (अन्), मूलम्, लग्नम्, लेखा, वपु (उप्),
वर्षम् (अन्), शक्ति, सिर (अस्), शीपम्,
हारा (३) आदिम्, उदय उदयन् (त्) उद्गत,
उद्गम, पुद्गल, प्रथमम्, प्राक्पुञ्जम्, प्राग्लग्न-
म्, भूकेन्द्रम्, विग्रह, विलग्नम्, शरीरम्, सामर-
थ्यम्, हरिजम् (४) अग्निदितम्, उत्तमाङ्गम्,
उदपादि, कञ्जानतम्, कसेवरम्, जोवगृहम्,
निर्विलग्नम्, प्राक्शक्तिजम् प्राग्विलग्नम्, गह

ननम, समुदय, समुद्गत, समुद्गम,
होरालेखा, (५) उदयगिरि, उदयाचल,
पूर्वविलग्नम्, प्रथमलग्नम्, (६) उदयशिलरि ' ।
इति ।

धनप०--(१) गी (गिर्), दृग् (स्), द्वि,
धम्, रा (रै), वाक् (च्), स्वम्, (२) अक्षि
(न्), अर्थं, आस्यम्, ऋषयम्, कोश-प,
गिरा, गोत्र१०म्, दृष्टि, द्युम्नम्, द्रव्यम्,
धनम्, धान्यम्, निधि, नेत्रम्, पोष्यम् ब्राह्मी,
भाषा, उचित, मुत्तम् ग्वियम्, वक्त्रम् चच
(अस्), वमु, वाणी, वित्तम् मारम्, (३)
घाननम्, ईक्षणम्, नुटुम्बम्, षोडुम्बम्, द्रवि
णम्, द्वितयम्, द्वितीयम्, नयनम्, निधानम्,
भक्तव्यम्, भारती, सपनम्, लोचनम्, वचनम्,
वदनम्, वाक्स्थानम्, विभवम्, दोषधि, हिर
ण्यम् (४) परिच्छेद, परिजन, परिवर्तं,
परि (री) वार, पोष्यवर्गं, नरीयम्, विलो-
चनम्, सरस्वती, स्वापतेयम् ।

सहजवा०--(१) पि, दो (प्) (२)
अक्षयम् उर (अस्त), ऊर्जम्, भोज (अस्),
कण्ठ, कर, गल, तग्ः (अन्), तेज (अस्),
त्रिकम्, दास, घन्वी (इन्), धैर्यम्, पाणि,
प्राण प्रेय्य बलम्, याह, बीजम्, भुज, भुजा,
भृत्य योद्धा (ङ्), योधम्, वीथ, लोष, वक्ष
(अस्), वह्नि (इ० कंदिचन्), धीर्यम्, दाविन,
दुष्पम् शीर्यम् धव (अस्), श्रुति, श्रोत्रम्, सट्,
सह (अस्) (न०), स्वामन् (अन्), हन्त । (३)
अनुग अनुज उदय, विश्वर, तृतीयम्
त्रितयम् दायार, दुश्चिक्चम्, दुश्चिक्चम्,
२८-५६

धानुष्कम्, पौरुषम्, प्रताप, प्रभाव, भूतक,
योधनम्, योधेय, योधेय, विक्रमम्, विक्रान्त,
श्रवणम्, सगर्भ्यं, सहज, सहाय, सहोत्थ,
साङ्ग्यम् सेवक, सोदर, सौदर्य, (४) अनु-
चर, पराक्रम, सहचर, सहोत्पन्न, सहोदर,
(५) समानोदर्य । इति ।

सुखभाववा०—(१) आप (अप्) (स्त्री० व०),
कम्, कु, ख१०म् वम् भू, मुद् (द्), वा (र्),
स्व (वन्धु), हृद् (द्), (२) अवा, अम्वा,
अम्बु (न०), अम्भ (अस), अणं (अस),
अमु ?, एषा, ओक (अस्), काण्डम्, कुटम्,
कुटि, कु१०लम्, कुशम्, क्षिति, क्षीरम्, क्षेनम्,
गृहम्, गृहा (पु० व०), गेहम्, चित्तम्, चेत
(अम), जलम्, ज्ञा६ति, तुरम्, तुर्धम्, तूर्यम्,
तोयम्, दकम्, दाय, घाम (अन्), धिष्यम्,
नारम्, निष्कम्, नीरम्, पत्रम्, पय (अस),
पस्त्वम्, पायम्, पाय (अस), पुरम्, प्रमू,
प्रिय, प्रीति, वन्धु, बहि (प), बाह्यम्,
मन (अम), माता (त्), मिनम् (अजहल्लिङ्गम्)
(न०) यानम्, युग्यम्, वनम्, वप्र, वस्त्यम्,
वय (अस), वारम्, वारि (न०), वास,
वाह, विश्वा, विदाम्, विपम्, वृद्धि, वेदम्
(अम), घर्मं (अन) शालम्, शाला, सखा (खि),
सय (अन), सुखम्, सुहृन्, (द), सौह्यम्,
स्फाति स्वान्तम्, हृषं, हिनम्, (३) अगारम्,
अमृतम्, आगारम्, आनन्द, आमोद,
आलय, आस्प१०दम्, उदकम्, उरजम्, कव-
न्धम्, कमन्धम्, कमलम्, कीलालम्, कुटीरम्,

कुतलम्, वृषीटम्, केदार, क्षणदम्, गोनिधि,
चतुर्थं, जमनी, जनित्री, जीवनम्, तुरीयम्, धोर-
णम्, निकाय्य, निकेतम्, निलय, निवास,
निशान्तम्, पातालम्, पानीयम्, पुष्करम्, प्रमद,
प्रमोद, वाग्धव, भवनम्, भुवनम्, भूतलम्,
मन्दिरम्, मानसम्, वयस्यम्, वसति ' वसेति',
वाहनम्, शम्बरम्, धरणम्, सगोत्र, सदनम्,
सम्बरम्, समृद्धि, सरिलम्, सलिलम्, सवित्री,
सागर, (इ० कै०), सादनम्, सुहित, स्वजन,
हिद्युकम्, हृदयम्, (४) आनन्द्यु, धनरस,
जनयिनी, जीवनीयम्, नागलोक, निकेतनम्,
वलिसध (अन्), मेघपुष्पम्, रसातलम्,
वृद्धिस्थानम्, सरित्स्थानम्, सहचर, स्थिरात-
लम्, (५) अघोभुवनम्, उदवसितम्, सर्वतोमु-
खम्, (८) अनलहरनिलयम् । इति ।

सुतभाववा०—(१) गो (गो), चित् धी,
(२) आत्मा (अन्), गर्भं, चार्वी, ज्ञप्ति, तन्तु,
तुन्दम्, देव, पण्डा, पुत्र, प्रजा, प्रेक्षा, बुद्धि,
मति, मनु, मन, मेघा, राज ?, विदा, विद्या,
सवित् (द्), सुत, सूनु, स्वज, स्वा०न्तम् ?,
(३) अङ्गज, अपत्यम् (अजहल्लिङ्गम्) (न०),
आत्मज, आनन्द, आस्प१०दम् ?, उदरम्,
कुमार, चेतना, जठरम्, तनय, तनुज, तनुभू,
तनुज, तनूत्य, तनूम्, त्रिकोणम्, दारक,
धिपणा, नन्दन, पञ्चक, पञ्चम प्रतिपत्,
(द्), प्रतिभा, प्रतिमा, प्रम३व, प्रसूति, मनीषा,
वाक्स्थानम्, विवेक, शैमुषी, सन्तति,
मन्तान (४) उपलब्धि, तनुजनि, तनुजम्

(अन्), तनुजात, तनुभव, तनूत्पन्न, तनूद्भव, तनूभव, सचि१२वादि, (१) तनुप्रसूति पितृ नन्दन, इति ।

रिपुभाववा०—(१) च, द्विट् (घ), भी, रुक् (ञ्), (२) अघ, अरि, अरु (उस्), अस्त्रम्, आम, ईर्मम्, कटि, कोप क्रोध, क्लेश, क्षतम्, क्ष१२ति, खल, गद, घात, भ्रासम, दरम, दस्यु, गुहृद् (द्), दुष्टम्, द्विपद् (द), द्विषा (अन्), द्वेषः, द्वेषी (इन्), द्वेष्य, नाभि, नेष्टम्, पर, मङ्ग, भयम्, भीति, मान्द्यम्, रिपु, रुजा रोग, लोभः, विघ्न, वैरी (इन्) व्याधि व्रण, शत्रु, शस्त्रम्, पष्ठ, हा१२नि, हृति, (३) अनात्मा (अन्), अमित्र, अराति, अहित, आकल्पम आतक, आभय, आयुधम्, जिघामु, तस्वर, द्वेषण, प्रत्यर्थो (इन्), मत्सर, मातुल, मोपक, विपक्ष, विद्विप, व्यसनम्, शात्रव, पट्कोणम्, सपत्न, साध्वसम्, (४) अपाटवम्, अभिघाती (इन्), अभिभव, अभियाति, अभियाती (इन्) असहज, असहन्, उपताप, चोरस्थानम्, ज्ञाति-स्थानम्, परिप-थी (इन्), परिभव, प्रत्यनोकम्, प्रहरणम्, वैरिस्थानम्, (५) अभिजिघामु, द्विप-दगारम् (७) प्रवलतररिपु । इति ।

जायाभाववा०—(१) इ, दम् (अ०), दा, स्त्री, (२) अघ्रा (अन्), अर्घ्य अर्घ्या अस्त, कान्त, कान्ता, काम, क्षीर४म्, गिरि (इ० कंश्चित्), गुडम् गुप्तम्, जाया, तन्वी, दधि, दारा (पु० व०) दारा (स्त्री), दूनम्, दूतम्, दूनम्, नारी पति पति, -न्वी, पथ पन्था (पथिन्), पथा प्रिय या, भार्या, भीरु, मद माद, मार, मार्गं, रति, १-२६

लोक (कंश्चित्), वस्ति, वधू, वक्ष्मं (अन्) वाष्ट सूपम, सृष्टि, स्मरः, (३) अङ्गना, अज्ञता, अतनु अतङ्ग, अयहनम्, अस्तभम्, आत्मभू उतमा, कन्दर्प कलत्रम् (न०), कोपना गन्तव्यम्, गमहनम् गृहिणी, चित्तज, चित्तोत्थ जामित्रम् दयिता दपक, दारभम्, द्वितीया, नदीश (इति कंश्चित्), निवृत्ति पक्षद्वि-वो, पक्षद्विती, पर्वत (इति कंश्चित्) पुस्न्धी, प्रद्युम्न, प्रेया-सी, मनोज, मनोभू, मन्मथ, मुहिर, यामित्रम्, युवति, रमणी, वधुगी, वधूटी, वर्तनि-नी, विवाह शहरणि, सप्तम, सहरणि, (४) अतन्त्रज, अस्तमयम्, एकपदी, कुटुम्बिनी, कुमुदेषु, गतिस्थानम्, चेतोज-ना (अन्) जल-जाक्षी, दारालय, पकजाक्षी, पञ्चवाण, पञ्च-शर, परिणय, पुष्पधन्वा (अन्), प्रियनम-मा भतृस्थानम्, भार्यास्थानम्, मनातिज, मनोभव, मूत्रकृच्छ्रम्, रतिपति, वधूगृहम्, वरारोहा, दाम्ब-रारि, सम्बरारि, मुवातिनी, (५) असमहेति, अस्तभवेतम् बलत्रमम्पद् (६), कुमुदगर, दर्प-प्रगेहम्, परिणयनम् (न०), पाणिगृहीता-नी, मकरध्वज, मकरोद्भित, मत्तवासिनी, मदनास्प-दम्, मीनकननम्, वरवाणिनी, विपयशर, सह-घमिणी, (६) एणयनाङ्गम् वामिनीमन्दिरम्, नीरजलोचना पयोहृत्तथु (५), (७) इह्णिण गृहमुसी, मुनयनाभवनम् । इति ।

मृत्युभाववा०—(१) मुत् (प्), (२) घता (त्), अ-न आजि, आयु, घामु (प्) (न०), बलि बाल, क्षय मुक्षम्, च्यु१ति, छिद्रम्, जन्यम्, ध्वस्तम्, नाश, ब-घ, मृति, मृत्यु, ३०-२८

अस्यार्थ —

सप्तमभावस्य भोग्याशतश्रारभ्य लग्नभुक्ताश-
पर्यंत समग्रखण्ड दृश्यभाग', 'वामशरीर',
'उदित' चोच्यते । एव तनुभावस्य भोग्याशत
श्रारभ्य सप्तमभुक्ताशपर्यंत समग्रखण्ड 'ग्रह-
श्याद्धर्म', 'दक्षिणाङ्गम्', 'अनुदित', चोक्तम् ।
इति, 'दशमतश्चतुर्थतश्च' 'पूर्वाद्धर्म' पराद्धर्म च
ज्ञेयमिति ।

उपचयभावनामानि—तृतीय, पष्ठ, दशम,
लाभश्चेतानि उपचयभावनामानि ।

उपचयपर्यायाः—उपचय, ऋद्धि, एधा, चय,
चिति, वृद्धि, समुपचय, इति ।

त्रिकभावनामानि—पष्ठ, अष्टम, द्वादशश्चेता-
नि त्रिकभावनामानि ।

त्रिकवाचकशब्दाः—अनिष्टम्, अरिष्टभाव,
त्रिकम्, दुष्टम्, दुःस्थ, पीडास्थानम्, बाधक,
बाधास्थानम् इति ।

पतितभावनामनी—पष्ठ, व्यय-श्चेते पतित-
भावनामनी ।

पतितपर्याय - पतितम् ।

केन्द्रभावनामानि—लग्नम्, चतुर्थम्, सप्तम, दशम-
श्चेतानि केन्द्रभावनामानि ।

केन्द्रपर्याया —कण्टकम्, कीचकम्, केन्द्रम्, चतु-
केन्द्रम्, चतुष्कचतुष्टयम्, चतुष्टयम् ।

पणफरभावनामानि—द्वितीयम्, पञ्चमम्,
अष्टमम्, एकादश, चैतानि पणफरभावनामानि ।

पणफरपर्याय —पणफरम् ।

प्रापोक्विलमभावनामानि—तृतीयम्, पष्ठम्,

नवमम्, द्वादश, चैतानि प्रापोक्विलमभावनामानि ।

प्रापोक्विलमपर्यायाः—प्रापोक्विलमम् ।

अपचयभावनामानि—लग्नम्, घनम्, सुखम्,
सुत, जाया, मृष्ट्यु, दशमम्, एकादशं, चैता-
न्यपचयभावनामानि ।

अपचयपर्यायाः—अपचय, अनुपचयः, पीडभम्,
पीडकम् इति ।

सुभावनामानि—लग्नम्, तृतीयम्, सुखम्, पञ्च-
मम्, सप्तमम्, नवमम्, दशमम्, एकादशम्,
चैतानि सुभावनामानि ।

सुस्थानपर्यायाः—सत्स्थानम्, सत्प्रदभम् सुस्थानम् ।
त्रिकोणभावनामनी—पञ्चमम्, नवम्, चैते
त्रिकोणभावनामनी स्त ।

त्रिकोणपर्यायाः—कोणम्, त्रिकोणम्, शस्तम् ।

ज्ञानभावनामानि—द्वितीयम्, चतुर्थम्, पञ्च-
मम् चैतानि ज्ञानभावनामानि ।

ज्ञानपर्याय.—ज्ञानम् ।

लोनभावनामानि—तृतीय, पष्ठ, अष्टम, व्यय-
श्चेतानि लोनभावनामानि ।

लोनपर्याय.—लोनम् ।

आयुर्गृहनामनी—तृतीयम्, अष्टम, चैते आयु-
र्गृहनामनी ।

आयुर्गृहपर्याया.—प्रायु स्थानम्, आयुर्गृहम्,
आयुर्भवनम् ।

मारकगृहनामनी—द्वितीयम्, सप्तम, चैते मार-
कगृहनामनी ।

मारकगृहपर्याया.—मारकगृहम्, मारकभवनम्,
मारकस्थानम् ।

नेत्रगृहनामनी—द्वितीयम्, व्ययश्चेते नेत्रगृह-
नामनी ।

नेत्रगृहपर्याया — चक्षुर्गृहम्, नयनभवनम्, नेत्र-
गृहम्, लोचनालय ।

मंत्रोपर्यायाः—प्रजयम्, मैत्री, सख्यम्, सङ्गतम्,
साप्तपदीनम्, सौहार्दम्, सौहृदम् ।

मंत्रोभेदाः—(१) तत्कालमैत्री, (२) निसर्गमैत्री,
(३) पञ्चधामैत्री, चेते मैत्र्यास्त्रयो भेदा स्युः ।

तत्कालमंत्र्याः प्रभेदाः—(१) मित्रभवनानि (२)
शत्रुभवनानि चेते द्वौ प्रभेदो स्याताम् ।

स्यतोमित्रभवननामानि—द्वितीयम्, तृतीयम्, चतु-
र्थम्, दशमम्, एकादशम्, द्वादशम् ।

स्वतः शत्रुभवननामानि—एकभम, पञ्चमम्
पष्ठम्, सप्तमम्, अष्टमम्, नवमम् ।

निसर्गमंत्र्याः प्रभेदाः—(१) मित्राणि, (२) समा
(समाना, उदासीना), (३) शत्रवश्चेते निसर्ग-
मैत्र्यास्त्रय प्रभेदा स्युः ।

मित्रग्रहनामानि—(१) चन्द्ररज्ज्वा, (२)
जाकी, (३) रवीन्द्रज्या, (४) भाकी, (५)
रवीन्द्रारा, (६) जाकी, (७) जाच्छी, चेतरवे
त्रयान्मिमाणि सन्ति ।

समग्रहनामानि—(१) बुध, (२) भौमेज्याभा
कंय, (३) भाकी, (४) आरेज्याकंय, (५)
शनि, (६) आरेज्या, (७) जीवश्चेते रवे त्रया
स्युः सन्ति ।

शत्रुग्रहनामानि—(१) भाकी, (२) अभाय, (३)
बुध, (४) चन्द्र, (५) भाच्छी, (६) रवीन्द्र
(७) रवीन्द्रारादच्चेते रवे त्रयास्तपत्वा सन्ति ।

पञ्चधामंत्र्याः प्रभेदाः—(१) प्रथिमित्राणि, (२)
मित्राणि, (३) समा, (४) शत्रव (५) प्रथि

शत्रवश्चेते पञ्चधामंत्र्या पञ्चप्रभेदा सन्ति ।

ते च यथा —

(१) द्विधा (तत्कालनिसर्गमंत्र्यो) मित्रता=प्र-
थिमित्रता ।

(२) द्विधा (तत्कालनिसर्गमंत्र्यो) शत्रुता=प्र-
थिशत्रुता ।

(३) एकत्र मित्रता अन्यत्र शत्रुता=समता ।

(४) एकत्र मित्रता अन्यत्र समता=मिश्रता ।

(५) एकत्र शत्रुता अन्यत्र समता=शत्रुता ।
एव पञ्चधा मैत्री विज्ञेया ।

सन्मित्रपर्याया — शुभगुहत् (द), सन्मित्रम्,
स्विष्ट ।

कारकपर्याया — कर्ता, कारक, विधायक ।

कारकभेदाः—(१) चरकारक (२) स्थिरकारक,
श्नंती कारकस्य द्वौ भेदो स्याताम् ।

चरकारकनामानि—(१) आत्मकारकः, अमा-
त्यकारक, (२) भ्रातृकारक, (३) पितृ-
कारक, (४) पुत्रकारक, (५) मातृकारक,
(६) दाराकारक,—श्चेतःशाधिगत त्रयेण
सप्तचरकारका स्युः ।

भाव (स्थिर) कारकग्रहनामानि—(१) सूर्य,
(२) बुध, (३) भौम, (४) शेन्द्र, (५)
गुरु, (६) भौमाकी (७) शुक्र, (८) शनि,
(९) सूर्येज्या, (१०) ज्ञाकेज्याकंय, (११) गुरु,
(१२) शनि,—श्चेतः तनुभायन त्रयेण स्थिरभाव-
कारका स्युः ।

वर्गप० — बला रण, वर्ग ।

जातके वर्गभेदा — (१) पृथ्वी (२) मल-

मृधम्, याम्यम्, युद्धम्, याधम्, रण (पु० न०) रन्ध्रम्, रोकम्, राक्ष, लय, वध, वपा, विलम्, व्याधि, शान्त (त्रि०) श्रुषि, स्वभ्रम्, सयत् (त्), (पु० स्त्री), सत्वम्, समित्, (त्) (स्त्री), मुषि, हर (३) अनीक, अन्तक, अत्यय, अश्र्पाय, अष्टम, आहव, कलह, कुटिलम्, कुहरम्, जीवितम्, दिष्टान्त, निधनम्, निर्याणम्, निलय, नैधनम्, पञ्चता, पञ्चत्वम्, पन्नग (इति कंश्चित्), प्रधनम्, प्रलय, मरणम्, माङ्गल्यम्, योधनम्, विग्रह, विनाश, विरति, विराम, विलय, विवरम्, सयुग, सस्थानम्, सस्पेट, सस्फोट, सङ्गर, सग्राम, समर, समिति, समोक्त्, मुषिरम्, (४) अभिमर्द, अभ्रमगम, अभ्रमामर्द, आधोधनम्, आम्बन्दनम्, कानगेहम्, कालधर्म, दोषनिद्रा, दुरोदर, निपतनम्, निमी-
-सनम्, निर्व्यधनम्, पराभव, पराभूति, परि-
-भाव, महायात्रा, सयपदम्, समाधान, अमुदाय, सम्प्रहार, अभिसम्पात्, आयुर्विशेष, बालभव-
-नम्, शनैःपर्याय, जीवितबाल, जीवितफलम्, देहविवरम्, निधनपदम्, प्रविदारणम्, मरणपदम्, सम्प्ररायिकम्, साम्प्ररायिकम्, (६) कृतान्त-
-भवाम् । इति ।

भाग्यभाववा०—(१) तम्, घ, घाम्, (२) अध्वा (घन), घाय ऊह, ऋतु, दोमम्, गुर, जपम्, जाशनम्, तप (घस्), तोषम्, दया, दानम्, दिष्टम्, देवम्, घर्म्मः । नन्द (इति कंश्चित्), पय, पया (घिन) पद्या, पुण्यम्, मदम्, भद्रम्, भध्यम्, भाग्यम्, मन (घन्), माय, यज्ञ, याट, विपि, विभु, युय, दाम्न्, दिवम्,

शुभम्, श्रेय (अस्) सुति, स्वान्तम्, (३) अघ्वर, अघ्वयुक् (ज्), अयनम्, अजितम्, आचार्यं, कत्याणम्, कुशलम्, तपस्या, त्रिको णम्, दीक्षणम्, देशिक, नवम (त्रि०), नियति, पदवि-त्री, पडति-ती, पत्रिकम्, भविकम्, भावुकम्, मङ्गलम्, मानसम्, शरणि, मरणि, मुकृतम्, हृदयम्, (४) एकपदी, गुरुदेव, त्रिपि कोणम्, पितृगृहम्, भागधेयम्, स्व श्रेयसम्, (५) त्र्यायत्रिकोणम्, (७) देवतालयपदम् । इति ।

कर्मभाववा०—(१) लम्, दिव्, द्यु (घ०), द्यौ, राट् (ज्), (२) अन्नम्, आज्ञा, अर्कम् (घन्), कीर्ति, कुलम्, कृत्यम्, ऋतु, त्रिया, क्षमेश, जय, जानु, ज्ञानम्, तात, घाम (घन्), नम (अस्), नाक, नाद, नृप, पक्वि, पदम्, पिता (त्), मध्य, मान, यदा (अस्), राजा (घन्), राज्यम्, वश, वियत् (त्), व्योम (घन्), शिष्टि, (३) अच्युत, अनन्तम्, अन्वय, अम्बक, अम्बरम्, आकाश (पु० न०), आवुक, आशास्त्र्या, आस्पदम्, गगनम्, जनक, जनिता (त्), जीवनेम, दशम (त्रि०), दैत्यारि, निदेश, निर्देश, पुष्करम्, प्रतिष्ठा, मध्यम (त्रि०), मेधाप्या (घन्), यविज्या, वाणिज्यम्, विहाय (अत्), व्यापार, शाननम्, समज्ञा, मन्त्रिना (त्), (४) अन्तरि (री) दाम्, अयवाद, उदुपय, कीर्तिस्थानम्, जनयिता (त्), तारापय, नभस्थनम्, निपि-
-कव, मधुहर, मन्त्रविनम्, मेघपूणम्, राग्य-
-पदम्, विष्णुवक्, विहाय, गुरवर्म्म (घ्),

सप्तशोष०—सप्तमाश, सप्ताश, नगाश, पौलाश ।

नवांश०—अश, अशक, अश्रुभाग, अश्रुलव अश्रुना, अश्रुणव, कला, गोश, गोशक, गोभाग, गोलव, नन्दाश, नवभाग, नवलव नवाश, नवाशक ।

दशमांश०—दशमभाग, दशमलव, दशमाश दशमाशक, दिगश, दिग्लव ।

द्वादशांश०—अर्कांश, अर्कांशक, द्वादशभाग द्वादशलव, द्वादशाश, द्वादशाशक ।

षोडशांश०—नृपाश, नृपाशक, षोडशभाग षोडशलव, षोडशाश, षोडशाशक ।

त्रिंशांश०—त्रिंशद्भाग त्रिंशल्लव, त्रिंशाश, त्रिंशाशक, खगुणभाग, खगुणाशक खगुणाश ।

षष्ट्यंश०—खरसाश खरसाशक खर-कांश, षष्टिभाग षष्टिलव षष्ट्यश, षष्ट्यशक ।

अवस्थाभेदा — (१) दीप्ताद्या, (२) बालाद्या (३) जाग्रदाद्या, (४) शयनाद्या, (५) दृष्ट्याद्या, (६) गविताद्या, श्चेत्येत ग्रहाणाम वस्थाना पद्भेदा सन्ति । इति ।

दीप्तादीना नामानि—(१) दीप्त (२) स्वस्य (३) मुदित (प्रमुदित) (४) शान्त, (५) शक्त, (६) प्रवीडित, (७) दीन (८) खल (९) विकल, (१०) भीतश्चेतानिदीप्तादीना नामानि ।

बालादीना नामानि—(१) बाल (२) कुमार (३) युवा (अन) (४) बड (५) मृनश्चेतानि बालादीना नामानि ।

जाग्रदादीना नामानि—(१) जाग्रत् (त्), (२) स्वप्न, (३) सुषुप्ति (स्त्री०), इत्येतानि जाग्रदादीना नामानि ।

शयनादीना नामानि—(१) शयनम्, (२) उपवेश, (३) नेत्रपाणि, (४) प्रकाश, (५) गमनम्, (६) आगमनम् (७) सभाया वसति, (८) आगम, (९) भोजनम्, (१०) नृत्यलिप्ता (११) कौतु कम, (१२) निद्रा, चैतानि शयनादीना नामानि ।

दृष्ट्यादीना नामानि—(१) दृष्टि, (२) चष्टा, (३) विचष्टा, चैतानि दृष्ट्यादीना नामानि ।

गवितादीना नामानि—(१) गवित (सगवं), (२) मुदित, (३) लज्जित, (४) सशोभित, (५) क्षुधित, (६) तृपार्तकश्चेतानि गवितादीना नामानि ।

दारहादियोगनामानि—(१) दारहयोग, (२) बालबंधव्ययोग, (३) मृतापर्ययोग, (४) राजयोग (५) राज्यप्राप्तियोग, (६) धिवाहयोग, (७) विपकन्यायोग (८) बंधव्ययोग, (९) पटवलीययोग (१०) सन्ततियोगश्चेत्यन्येषु योगा स्यु ।

चन्द्रजनितयोगनामानि—(१) सुनफा (२) अनफा, (३) दुश्धरा, (४) केमद्गुमश्चेते चत्वारश्चन्द्र जनितयोगास्तेष्वतिमो दरिद्रयोगो ज्ञय ।

रविजनितयोगनामानि—(१) वेशि, (२) वोशि, (३) उभयचरि, (४) कर्तरी, चते चत्वारो

रविजनितयोगा अपि कर्तरी न शस्त ।

भौमादिजनितपञ्चमहापुरुषयोगनामानि—(१) रुचक (२) भद्र, (३) ह्य, (४) मालव्य,

वर्गा, (३) दशवर्गा, (४) षोडशवर्गा,—इच्छेते होराशास्त्रे वर्गाणां चत्वारो भेदाः स्युः । ताजिकशास्त्रे तु 'द्वादशवर्गा' इत्येको भेदः ।

पञ्चवर्गप्रभेदाः—(१) गृहम्, (२) होरा, (३) द्रेष्काण (दृगाण), (४) नवमाशाक, (५) द्वादशाशक, (६) त्रिंशदाशक,—इच्छेते पञ्चवर्गप्रभेदाः स्युः । एते यात्राविवाहादिमुहूर्तेषु चिन्तनीयाः । सप्तवर्गप्रभेदाः—(१) गृहम्, (२) होरा, (३) द्रेष्काण, (४) सप्ताश, (५) नवाश, (६) द्वादशाश, (७) त्रिंशदाश,—इच्छेते सप्तवर्गप्रभेदाः स्युः । एते जातकपद्धत्युक्तरीत्या बलाच्चानयने चिन्तनीयाः ।

दशवर्गप्रभेदाः—(१) गृहम्, (२) होरा, (३) द्रेष्काण, (४) सप्ताश, (५) नवाश, (६) दशमाश, (७) द्वादशाश, (८) षोडशाश, (९) त्रिंशदाश, (१०) पण्यश,—इच्छेते दशवर्गप्रभेदाः स्युः । अमी पारिजाताशादित फलचिन्तने चिन्तनीयाः ।

षोडशवर्गप्रभेदाः—(१) गृहम्, (२) होरा, (३) द्रेष्काण, (४) चतुर्थाश, (५) सप्ताश, (६) नवाश, (७) दशमाश, (८) द्वादशाश, (९) षोडशाश, (१०) विशाश, (११) सिद्धाश, (१२) भाश, (१३) त्रिंशदाश, (१४) खवेदाश, (१५) अक्षवेदाश, (१६) पण्यश,—इच्छेते षोडशवर्गप्रभेदाः स्युः । इमे जातकेषु सूक्ष्मफलचिन्तने चिन्तनीयाः ।

ताजिकशास्त्रे द्वादशवर्गाप्रभेदाः—(१) गृहम्, (२) होरा, (३) द्रेष्काण, (४) चतुर्थाश, (५) पञ्चमाश, (६) षष्ठाश, (७) सप्ताश,

(८) अष्टमाश, (९) नवाश, (१०) दशमाश, (११) एकादशाश, (१२) द्वादशाश,—इच्छेते द्वादशवर्गाप्रभेदाः स्युः । एते वर्षफलानयने बलसाधनाय चिन्तनीयाः ।

गृहादीनामशादिप्रमाणमित्यम्—

गृहे ३०° । होरायाम् १५° । द्रेष्काणे १०° । चतुर्थाशे ७° । ३०' ०" सप्ताशे ४° । १७' १६" । नवाशे ३° । २०' । दशमाशे ३° । ०' । द्वादशाशे २° । ३०' । षोडशाशे १° । ५२' । ३०" । विशाशे १° । ३०' । ०" सिद्धाशे १° । १५' । ०" । भाशे १° । ६' । ४०" । त्रिंशदाशे तु समराशिषु ५° । ७' । ६" । ५' । ५" अशाना क्रमेण भजेज्याकर्षारास्तदशेः । अज्ञाना क्रमेण भजेज्याकर्षारास्तदशेः । खवेदाशे ०° । ४५' । ०" । अक्षवेदाशे ०° । ४०' । ०" । पण्यशे ०° । ३०' । ०" एतदुक्तप्रमाणं स्वस्वप्रमाणेन पृथग् गुणयेत्तदा निजनिजप्रमाणं भवेत् ।

पारिजाताद्यंशानां नामानि—(१) पारिजाताश, (२) उत्तमाश, (३) गोपुराश, (४) सिंहासनाश, (५) पारावताश, (६) देवलोकाश, (७) ब्रह्मलोकाश, (८) ऐरावताश, (९) श्रीधामाश,—इच्छेते 'विशेषिकाशका' शेषाः ।

होरापर्याया—भदलम्, भाद्रम्, राशिदलम्, राश्यद्वयम्, होरा ।

द्रेष्काणप०—प्रभाग, त्रिंशदाश, षष्ठाश, द्वात्रिंशदाश, दृगाण, द्रेष्काण ।

(५) शशश्चंते भीमात् क्रमात् पञ्चमहापुरुष-
(राज) योगा ज्ञेया ।

भास्करादीना विविधयोगाना नामानि—भास्कर ।
इन्द्र । महत् (द्) । शकट । लग्नाधियोग ।
गजवेमरी (इन्) । अमला (स्त्री) । शुभ ।
अशुभ । वर्तरी (स्त्री) । पर्वत । काहल ।
मालिका (स्त्री) । चामर । शल । भेरी (स्त्री) ।
मृदङ्ग । श्रीनाथ । शारदा (स्त्री) । मत्स्य ।
कूर्म । खड्ग । लक्ष्मी (स्त्री) । कुसुम ।
पारिजात । कलानिधि । अशावतार । ब्रह्म
(अन) । रज्जू (स्त्री) । मुसल । नल । माला
(स्त्री) । व्याल । गदा (स्त्री) । शकट । विहङ्ग ।
शृङ्गाटक । हलम् । वजू (पु० न०) । यव ।
कमलम् । वापी । यूप । शर । शक्ति (स्त्री) ।
दण्ड । नौका (स्त्री) । कूट । छत्रम् । कामुकम् ।
अद्वंचन्द्र । चक्रम् । समुद्र । गाल । युगम् ।
शूलम् । वेदार । पाश । दामिनी (स्त्री) ।
वीणा (स्त्री) । सिंहासनम् । ध्वज । हस ।
राजहस । कारिका (स्त्री) । एकावली (स्त्री) ।
चतु जागर । अमर । चाप । दण्ड । शकट ।
नन्दा (स्त्री) दाता (तृ) । चिह्नित्पुच्छ । लालाटि
(स्त्री) । दोला । बुधादित्य । जलम् । शीछत्रम् ।
सिंहासनम् । चतुश्चक्रम् । प्रब्रज्या (स्त्री) इत्येते
भास्करादयो विविधयोगा सन्ति । एषा लक्षणानि
फलानि च जातकेषु द्रष्टव्यानि । अथवा मदीयज्यो
तिस्त्वग्रन्थेष्वलोकितव्यानि ।

ताजिकशास्त्रीययोगानामानि—(१) इकबाल ,
(२) इन्दुवार , (३) इत्यशाल (४) ईसराफ ,
(५) नक्तम् , (६) प्रमया (७) मणऊ , (८)

कम्बूल , (९) गैरिकम्बूल , (१०) खल्लासरम् ,
(११) रद्दम् (१२) डुफालिकृत्यम् , (१३) द्रुत्यो
त्यदिवीर , (१४) तम्बीर , (१५) कुत्य , (१६)
दुरुफ , इत्येते ताजिकशास्त्रीयपोडशयागा सन्ति ।
तत्र ईसराफ , मणाऊ , रद्दम् , दुरुफश्चैतेऽशुभ-
यागा । एते सर्वे इ यशालस्य भेदा सन्ति ।
अमीपा लक्षणादिक विस्तरतो मद्दिरचित ताजिक
यागसग्रहे द्रष्टव्यम् ।

वर्षीयपञ्चाधिकारिणा नामानि—(१) जन्म
लग्नेश , (२) वर्षलग्नेश , (३) मुन्धाराशीश
(मुन्धेश) , (४) त्रिराशीश , (५) 'दिवा' रवि-
राशीश । 'नक्तम्' चन्द्रराशीश । एषा पञ्चा
धिकारिणा मध्ये योऽधिकबली लग्न पश्यति स
वर्षराड् बोध्य ।

हर्षबलपर्याय—हर्षबलम् , (वर्षे बलविशेष) ।
हर्षबलभेदा—(१) स्थानबलम् , (२) स्वगृ-
होच्चबलम् , (३) स्थानत्रयात्मकपुस्त्रीबलम् , (४)
दिवा रात्री क्रमेण पुस्त्रीबलम् । तेषा योग कार्य-
स्तद्वर्षबलम् । यस्य ग्रहस्य बलयोग पञ्चात्प स
होनबलो बोध्य ।

हृदापर्यायो हृद्दम् (न०) , हृदा (स्त्री) ।
द्रेष्काणप०—दृगाण , द्रेष्काण , शेषस्त्वन्धत्र ।
नवाशप०—नवाश भुसल्लह , शेषस्त्वन्धत्र ।
पञ्चवर्गोपयलनामानि—(१) स्वगृहबलम् , (२)
स्त्रोच्चबलम् (३) हृदाबलम् , (४) द्रेष्काण-
बलम् , (५) मुसल्लहबलम् , इत्येषा योगश्चतु-
भिविधक्यो विशेषका स्यात् ।

सहमपर्यायो—सध (अन्) (न०) , सहमम्
(न०) ।

सहमनामानि — (१) पुण्यसहमम्, (२) विद्या •
 (३) गुह्यं (४) यश • (५) माहात्म्यं • (६)
 आशा • (७) सामर्थ्यं • (८) भ्रातृ • (९)
 गौरव • (१०) राज • (११) तात • (१२)
 मातृ • (१३) पुत्र • (१४) जीवित • (१५)
 जल • (१६) मित्र • (१७) कर्म • (१८)
 रोग • (१९) मनःमय • (२०) कलि • (२१)
 क्षमा • (२२) शास्त्र • (२३) बन्धु • (२४)
 वन्दक • (२५) मृत्यु • (२६) देशान्तर •
 (२७) घन • (२८) ग्रन्थदारा • (२९) ग्रन्थ-
 कर्म • (३०) वणिक् • (३१) वाणिज्य • (३२)
 विवाह • (३३) प्रसूति • (३४) कार्यसिद्धि •
 (३५) सन्ताप • (३६) श्रद्धा • (३७) प्रीति •
 (३८) बल • (३९) संग्य • (४०) श्रद्ध •
 (४१) जाड्य • (४२) रिपु • (४३) शौर्य •
 (४४) उपाय • (४५) दरिद्र • (४६) व्यापार •
 (४७) जलपात • (४८) गुह्यता • (४९) जल-
 मार्ग • (५०) बन्धनसहम चेत्येतानि पञ्चा-
 शत्सहमनामानि ।

पात्याशपर्याया — पात्यभागा, पात्यलवा
 पात्याशका, पात्याशा, हीनभागा, हीनलवा,
 हीनाशका, हीनाशा ।

पात्याशदशाप • — पात्याशदशा, हीनाशदशा ।

मुद्दादशाप • — मुद्दादशा, मोद्दीदशा ।

त्रिपताकचक्रप • — त्रिपताकचक्रम (न०), त्रिप-
 ताकी (स्त्री०) ।

मासप्रवेशप • — मावेश, मासनिवेश, मास
 प्रवेश ।

दिनप्रवेशप • — दिनप्रवेश, दिवसप्रवेश शुनि

वेश, क्षुप्रवेश ।

इति श्रीमुकुन्ददैवज्ञविरचिते ज्योतिषशाब्दकोषे
 नवमो भावादिवर्गं समाप्तिमगात् ।

— ० —

मुहूर्त्तादिवर्गः ।

मुहूर्त्तप • — दिनशुद्धि, मुहूर्त्ता, इह गर्भाधाना-
 दीना सस्काराणा गृहारम्भयाश्रादीना शुभका-
 र्याणा ज्योतिषविद्वद्भिर्निर्णयात्मक कातविशेष ।

शुद्धिप • — विशुद्धता, विशुद्धि, शुद्धता, शुद्धि ।
 शुद्धिवाचकशब्दा — दोषरुद्धनम्, दोषनिरा-
 करणम्, दोषनिरास, निर्दोषता, पवित्रता
 विशुद्धता, शुद्धता, स्वच्छता ।

शुद्धिभेदा • — (१) पञ्चाङ्गशुद्धि, (दिनशुद्धि)
 (२) चन्द्रशुद्धि, (सर्वारम्भशुद्धि), (३) लग्न-
 शुद्धि, (४) नवाशशुद्धि, (५) रविशुद्धि, (६)
 गुरुशुद्धि (७) नैघनशुद्धि, (८) गोचरशुद्धि,
 (९) अष्टकवर्गशुद्धि, (१०) ताराशुद्धि, (११)
 शुक्रशुद्धि, (१२) स्थानशुद्धि श्चेत्यादयः शुद्धे-
 भेदा स्युः ।

पञ्चाङ्गशुद्धि — तिथि-वार नक्षत्र योग करणानि
 चैतानि पञ्चाङ्गानि । एषा मुहूर्त्तशास्त्रोक्त-
 निर्दोषताऽऽवी चिन्त्या । ततोऽभीष्टशुभकार्यस्य
 मुहूर्त्तस्य मुहूर्त्तशास्त्रोक्तविधिना निर्णय
 कर्तव्यः ।

चन्द्रशुद्धि — चन्द्रनिर्दोषता । अत्राह राम —
 'उभयोश्चन्द्रविशुद्धितो विवाह । 'स एव' —
 स्त्रीणा विधोबलमुशन्ति विवाहग्रभंसस्कारया-
 रितरकमंसु भक्तुंरेव ॥' इति । अस्या स्पष्टी-

करण 'मदीयहोडाचक्रे' यथा—'सर्वं भपाश्रित
कर्मति । 'द्वयो (वरकन्ययो) स्तथा । आह्वं
शाशाङ्कस्य बलमिति । 'कलहश्चतुर्थे' इति ।
मृत्युरिहाष्टमास्ये' इति । 'द्वादशे हानिरीरिता ।'
इति च । इह गोचरे जन्मचन्द्रराशित उक्तस्थान-
गत अर्थाच्चतुर्थाष्टमान्त्यगतश्चन्द्रो नेष्टः ।
कार्यभेदतो द्वादशगतश्चन्द्रस्य परिहार उक्तः ।
'पट्टवन्धनचौलान्नप्राशने चोपनायने' । पाणिग्रहे
प्रयाणे च चन्द्रमा व्ययगः शुभः ।' इति । क्षीरे
यात्राया च जन्मराशिश्यश्चन्द्रो नेष्टः ।

क्षीरे प्रयाणे न शुभो जनोन्दु ।' इति ।

सर्वारम्भशुद्धिः—लग्नचन्द्रयो, शुभता । 'तदुक्त-
मदीय होडाचक्रे—'सर्वारम्भ. शुभोऽन्याष्टनुद्धो-
पचयभेऽङ्गणे । सद्दुग्गुते स्वभाङ्गक्षत्प्रायत्रि-
पङ्गते विधी ॥' इति ।

पृ० ४४ श्लो० ११७ ।

लग्नशुद्धिः—लग्ननिर्दोषता । अत्राह राम—
'आयोगे सुयोगोऽपि चेतस्यात्तदानीमयोग निहत्यैष
सिद्धिं तनोति । परे लग्नशुद्ध्या कुयोगदिनाश'
मिति । अथवा—'भार्या' त्रिवर्गकिरण शुभशील-
युक्ता शीलं शुभ भवति लग्नवशेन तस्या । तस्मा-
द्विवाहमये परिचिन्त्यते हि तन्निघ्नताभुपगता
सुतशीलधर्मा । इति मु० चि० ६, १

नवाशशुद्धि—'तन्वशाक्री चन्द्रयुती सलाहयो
सर्वेषु सत्कर्मसु वर्जनीयो ।' इ० दू० हो० च०
१०८।४१

रविशुद्धि—रविनिर्दोषता । अत्राह राम—
'रविशुद्धिवशाच्चुभो वराणामिति । मदीयहोडा
चक्रोऽपि—भानो शुद्धौ अहारम्भो व्रतोद्वाहावि-

नेऽप्ययोः ।' इति हो० ११६।४३ 'वरस्य मातंण्ड-
बलं विलोकयेत्' इति । करग्रहे । मृत्युप्रदोऽर्को
निघने व्यये मुखे । सत् पूजयाऽर्को जमुरस्तधीतपः
स्वभो रविस्तूपचये शुभप्रदः ।' इति । अत्र विशेषे,
पमाह—गर्गो मुनिश्चाथ वसिष्ठकश्यपो
पाराशराद्या मुनयो वदन्ति । द्वितीयपुत्राम्बुगतो
दिवाकरस्त्रयोदशाहात्परतः शुभावहः ।' इति ।
गुरुशुद्धिः—गुरुनिर्दोषता । अत्राह राम—'गुरु-
शुद्धिवशेन कन्यकानां समवर्षेषु पङ्कदकोप-
रिष्ठात् ।' इति । 'अपि च' बहुकन्याजन्मराशे-
स्त्रिकोणावष्टि—सप्तगः ।

श्रेष्ठो गुरुः खपद्भ्याद्ये पूजयाऽन्यत्र
निन्दितः ।

नैघनशुद्धिः—लग्नादष्टमस्थानस्य निर्दोषता ।
अर्थात्तत्र शुभाशुभग्रहाभावः । 'सशुद्धे मृतिभवने'
इति राम । 'नैघने शुद्धियुक्ते इति च ।

गोचरशुद्धिः—गोचरस्य निर्दोषता ।

यथा—'केतूपप्लवभौममन्दगतप. पठत्रि-
सस्या शुभादचन्द्रार्कविषि ते च तौ च दशमौ
चन्द्र पुनः सप्तमः । जीव. सप्तनवद्विपञ्चमगतो
शुभेषु शोमात्मजः, शुक्र पङ्कदशसप्तवर्जमितरे
सर्वेषुपुपान्ते शुभाः ॥' इति ।

ताराशुद्धि—तारानिर्दोषता । ताराशुद्धौ शुभ
शीलमिति । हो० च० ११६।४३

निपञ्चाद्विरहिततारामु चूडाकर्म शुभ
स्यादित्यर्थः ।

'दिनर्कं गणयेद्यावद्गोहृच्छेपे त्वसत्त्रिमम्'
पञ्चाद्विम तथा' ह० हो० च० ११५।४३

शुनशुद्धि—शुनस्य निर्दोषता :

तदुपेतम् —

'दक्षिणे द्रु खदो वैत्यपूज्यो हृत्यक्षि सम्भुले ।
मूढगो रोषयेच्छस्त शस्त स्यात्पृष्ठवामयो ॥'
इति हो० च० ११०।४१

स्यानशुद्धिः—भादाना निर्दोषता । उक्तञ्च'
'ग्रन्थान्तरे—

विवाहे सप्तम शुद्ध यात्रायामष्टम तथा ।
दशम च गृहाम्भे चतुर्थे च प्रवेशने ॥' इति ।

अष्टवर्गविशुद्धि—

'अष्टवर्गविशुद्धेषु गुरुशीताशुभानुषु ।
वतोद्वाहो च वर्त्तन्थो गोचरेण वदापि न ॥'
इति राजमार्तण्डः ।

तत्रैव—

'अष्टवर्गेषु ये शुद्धास्ते शुद्धा सर्ववर्गम् ।
मूशमाष्टवर्गसशुद्धि स्यूला शुद्धिस्तु गोचरे ॥
'अभावतो गोचरभोभनाना शुद्धि
वदेद् भागुरिरष्टवर्गात् ।
बैधव्यकन्याशयहेतुयोगे
जीवाष्टवर्गस्य वदेत्तु शुद्धिम् ॥ इति ।

'विप्ल गोचरगणित ह्यष्टवर्गेषु
निर्दिशोत्पुसाम् ।

रेताधिक्ये शुभद विन्द्रधिषे
नंव शोभन प्राय ॥ इति ।

शुभपर्याया.—प्ररास्तम्, शस्तम्, शुभम्, सत,
शेषस्तु ग्रहे ।

कार्येष०—अर्थं, कार्यम्, कृत्यम् प्रयोजनम् ।

कर्मेष०—कर्मं (अन्) (न०) क्रिया (स्त्री) विधा
(स्त्री) ।

१-२८

कर्मवाचकशब्दा.—करणम्, कर्म (अन्), कृति,
क्रिया ।

विधानपर्याया—करणम्, कर्म (अन्), विधानम्,
विधि (पु०) ।

सस्कारपर्यायः—सस्वार (पु०) 'सस्त्रियतेऽनेन
श्रोतेन स्मार्तेन वा कर्मणा पुरप इति सस्वार ।

'गर्भाधानादि ।'

सस्वारभेदा—(१) गर्भाधानम्, (२) पु सवनम्,

(३) सीमन्तोन्नयनम्, (४) जातकर्म (अन्),

(५) नामकर्म (अन्), (६) निष्क्रम, (७) अन्न-

प्राशनम्, (८) चूडाकर्म (अन्), (९) उपनयनम्,

(१०) वेदारम्भ, (११) महानाम्नीघ्ननम्, (१२)

उपनिषद्घ्ननम्, (१३) वेदघ्ननम्, (१४) गोदानम्,

(१५) मेघतोन्मोक्ष, (१६) विवाहस्नत्पेते

पोड्यामुप्यमस्वारा. मन्ति ।

गर्भाधानपर्याया—प्राधानम्, प्राधानविधि,

प्राधानिकम् कुमुमप्रतिष्ठा, गर्भप्रतिष्ठा, गर्भ-

स्यापनम् गर्भाधानम् गर्भाधानविधानम्, गर्भा-

धानविधि, जीवनेक, निषेक, निषेककर्म (अन्) ।

पु सवनप०—गर्भरक्षणम्, गर्भमस्वार, पु सवनम्,

पु सवनम् । पुमान् मूयतेऽनेन ।

सीमन्तोन्नयनप०—सीमन्त, सीमन्ताम्बरम्, सीमन्त-

विधानम्, सीमन्तकर्म (अन्), सीमन्तोन्नयनम् ।

'सीमन्तस्य तदारभ्यगर्भमस्वारस्योन्नयनमुद्रा

वनम् ।

विष्णुपूजाप०—विष्णुपूजनम्, विष्णुपूजा, विष्णु

वंतम्, विष्णुर्वा । एषा तुभोदमागे वत्तंभ्या ।

जातकर्मपर्याया—जातकर्म (अन्), जातकर्मक्रिया,

जातक्रिया जातकृत्यम्, मेघाजनि ।

१०-१७

करणं 'मदीयहोडाचक्रं' यथा—'सर्वं भपाथितं कर्मेति । द्वयो (वरकन्ययोः) स्तथा । ग्राह्यं शशाङ्कस्य बलमिति । 'कलहृश्चतुर्थे' इति । मृत्युरिहाष्टमाख्ये' इति । 'द्वादशे हानिरीरिता ।' इति च । इह गोचरे जन्मचन्द्रराशित उक्तस्थान-गत अर्थाच्चतुष्टिमान्त्वगतश्चन्द्रो नेष्टः । कार्यभेदतो द्वादशगतश्चन्द्रस्य परिहार उक्तः । 'पट्टबन्धनचौलान्नप्राशने चोपनायने' । पाणिग्रहे प्रयाणे च चन्द्रमा व्ययगः शुभः ।' इति । क्षीरे यात्राया च जन्मराशिस्यश्चन्द्रो नेष्टः ।

क्षीरे प्रयाणे न शुभो जनीन्दुः' इति ।

सर्वारम्भशुद्धिः—लग्नचन्द्रयोः शुभता । 'तदुक्तं-मदीय होडाचक्रं—'सर्वारम्भः शुभोऽन्त्याष्टशुद्धो-पचयभेङ्गो । सद्दुगुयुते स्वभाङ्गक्षत्सायत्रि-पङ्गते विधौ ॥' इति ।

पृ० ४४ श्लो० ११७ ।

लग्नशुद्धिः—लग्ननिर्दोषता । अत्राह राम.— 'आयोगे सुयोगोऽपि चेतस्यात्तदानीमयोग निहृत्यैप सिद्धिं तनोति । परे लग्नशुद्ध्या कुयोगादिनाश' मिति । अथवा—'भार्या' त्रिवर्गकिरण शुभशील-युक्ता शीलं शुभं भवति लग्नवशेन तस्याः । तस्मा-द्विवाहसमये परिचिन्त्यते हि तन्निघ्नतामुपगताः सुतशीलधर्मा ।' इति मु० वि० ६,१

नवांशशुद्धि—'तन्वशको चन्द्रयुतो खलाढयो सर्वेषु सत्कर्मसु वजंतीयौ ।' इ० वृ० हो० च० १०८४१

रविशुद्धि—रविनिर्दोषता । अत्राह रामः— 'रविशुद्धिवशाच्छुभो वराणामिति । मदीयहोडा-चक्रोऽपि—'भानो शुद्धौ ग्रहारम्भो व्रतोद्वाहावि-

तेज्ययोः ।' इति हो० ११६।४३ 'वरस्य मातंण्ड-प्लवं विलोकयेत्' इति । करग्रहे । मृत्युप्रदोऽर्को निघने व्यये सुखे । सत् पूजयाऽर्कोऽनुरस्तधीतपः स्वगो रविस्तूपचये शुभप्रदः ।' इति । अत्र विशेषे, पमाह—गर्गो मुनिश्चाथ वसिष्ठकश्यपी पाराशराद्या मुनयो वदन्ति । द्वितीयपुत्राम्बुगतो दिवाकरस्त्रयोदशाहात्परतः शुभावहः ॥' इति । शुक्लशुद्धिः—गुरुनिर्दोषता । अत्राह रामः—'गुरु-शुद्धिवशेन कन्यकानां स रिष्टात् ।' इति । 'अपि च' स्त्रिकोणायद्वि-सप्तगः ।

श्रेष्ठो गुरुः खपट्त्रयाद्ये निन्दितः ।

नैघनशुद्धिः—लग्नादष्टमस्थानस्य । अर्थात्तत्र शुभाशुभग्रहाभावः । 'संशुद्धे मृ. इति रामः । 'नैघने शुद्धियुक्ते इति च ।

गोचरशुद्धिः—गोचरस्य निर्दोषता ।

यथा—'केतूपप्लवभौममन्दगतयः पष्ठाः सत्याः शुभादचन्द्रार्कोवपि ते च तौ च दसं चन्द्रः पुनः सप्तमः । जीवः सप्तनवद्विपञ्चम, युष्मेपु मोमात्मजः, शुकः पडदशसप्तवर्जमिः सर्वेषुपुपान्ते शुभाः ॥' इति ।

ताराशुद्धिः—तारानिर्दोषता । ताराशुद्धौ शु-चौलमिति । हो० च० ११६।४२

त्रिपञ्चादिरहिततारामु चूडाकर्म शुभ-स्यादित्यर्थः ।

'दिनर्क्षं गणयेद्यावद्गोहृच्छेपे त्वसत्त्रिमम्' पञ्चाद्विभं तथा' ह० हो० च० ११५।४३

शुभशुद्धिः—शुभस्य निर्दोषताः

करण 'मदीयहोडाचक्रे' यथा—'सर्वं भपाश्रित
कर्मेति । 'द्वयो (वरकन्ययो) स्तथा । ग्राह्य
शशाङ्कस्य वलमिति । 'कलहृदचतुर्थे' इति ।
मृत्युरिहाष्टमाह्ये' इति । 'द्वादशे हानिरीरिता ।'
इति च । इह गोचरे जन्मचन्द्रराशित उक्तस्थान-
गत अर्थाच्चतुर्थाष्टमाह्यगतश्चन्द्रो नेष्ट ।
कार्यभेदतो द्वादशगतश्चन्द्रस्य परिहार उक्तः ।
'पट्टवन्धनचौलान्नप्राशने चोपनायने' । पाणिग्रहे
प्रयाणे च चन्द्रमा व्ययगः शुभः ।' इति । क्षीरे
यात्राया च जन्मराशिस्यश्चन्द्रो नेष्ट ।

क्षीरे प्रयाणे न शुभो जनीन्दु' इति ।

सर्वारम्भशुद्धि—लग्नचन्द्रयोः शुभता । 'तदुक्त-
मदीय होडाचक्रे—'सर्वारम्भ शुभोऽन्त्याष्टशुद्धो-
पचयभेऽङ्गणे । तद्गुण्युते स्वभाङ्गक्षात्गायत्रि-
पङ्गते विधी ॥' इति ।

पृ० ४४ श्लो० ११७ ।

लग्नशुद्धि—लग्ननिर्दोषता । अत्राह राम —
'प्रायोगे सुयोगोऽपि चेत्स्यात्तदानीमयोग नित्यं प
सिद्धिं तनोति । परे लग्नशुद्धया कुयोगादिनाश'
मिति । अथवा—'भार्या' त्रिवर्गकिरण शुभशील-
युक्ता शीत शुभ भवति लग्नवशेन तस्या । तस्मा-
द्विवाहनमये परिचिन्त्यते हि तन्निघ्नतामुपगता
मुत्तशीलधर्मा । इति मु० वि० ६.१

नयाशशुद्धि -- तन्यशक्री चन्द्रयुती गताढ्यो
सर्वेषु सन्मंसु यजंतीयो ।' ड० व० १०० च०
१००।४१

रविशुद्धि—रविनिर्दोषता । अत्राह राम —
'रविशुद्धिवशाच्चुभो वराणामिति । मदीयहोडा
चक्रेऽपि—'भानो मुद्धी पद्मारम्भो यतोऽग्राहव

नेज्ययो ।' इति हो० ११६।४३ 'वरस्य मार्तण्ड-
बल विलोकयेत्' इति । करग्रहे । मृत्युप्रदोऽर्को
निधने व्यये सुखे । सत् पूजयाऽर्को जनुरस्तधीतपः
स्वगो रविस्तूपचये शुभप्रदः ।' इति । अत्र विशेषे,
पमाह—'गर्गो मुनिश्चाथ वसिष्ठकश्यपो
पाराशराद्या मुनयो वदन्ति । द्वितीयपुत्राम्बुगतो
दिवाकरस्त्रयोदशाहात्परतः शुभाषहः ॥' इति ।
शुद्धिशुद्धिः—शुद्धिनिर्दोषता । अत्राह राम—'गुरु-
शुद्धिवशेन कन्यकानां समवर्षेषु पडब्दकोप-
रिष्टात् ।' इति । 'अपि च' वटुकन्याजन्मराशे-
स्त्रिकोणायद्धि—सप्तग ।

श्रेष्ठो गुरु सप्तदश्याद्ये पूजयाज्यत्र
निन्दितः ।

नंधनशुद्धिः—लग्नादष्टमस्थानस्य निर्दोषता ।
अर्थात्तन शुभाशुभग्रहाभावः । 'सशुद्धे मृतिभवने'
इति राम । 'नंधने शुद्धियुक्ते इति च ।

गोचरशुद्धिः—गोचरस्य निर्दोषता ।

यथा—'वेत्तूपत्तवभोममन्दगतयः पठत्रि-
सत्त्वा शुभादचन्द्रावपि ते च ती च दशमी
चन्द्र पुन सप्तम । जीवः सप्तनवद्विपञ्चमगतो
युग्मेपु भोमात्मजः, गुरु पड्दशसप्तवर्जमितरे
मर्षेऽप्युपान्ते शुभा ॥' इति ।

ताराशुद्धि—तारानिर्दोषता । ताराशुद्धो शुभ
चोत्तमिति । ही० च० ११६।४३

त्रिपञ्चाद्विरहिततारामु चूडाकर्म शुभ
म्यादित्यं ।

दिनर्धे गणनेद्यावद्गोहृच्छेपे त्वसत्त्रिमम्'
पञ्चाद्विभ तथा' ह० हो० ५० ११५।४३
शुद्धिशुद्धि—शुद्धस्य निर्दोषता :

तदुक्तम्—

'दक्षिणे द्रु खदो वैत्यपूज्यो हन्त्यक्षि सम्मुले ।

मूढगो रोधयेच्छस्त शस्त स्यात्पृष्ठवामयोः ॥'

इति हो० च० ११०।४१

स्थानशुद्धिः—भावाना निर्दोषता । 'उक्तञ्च'
'ग्रन्थान्तरे—

विवाहे सप्तम शुद्ध यात्रायामष्टम तथा ।

दशम च गृहाम्भे चतुर्थं च प्रवेशने ॥' इति ।

अष्टवर्गशुद्धि—

'अष्टवर्गविशुद्धेषु गुरुशीताशुभानुषु ।

वतोद्गाहौ च कर्तव्यो गोचरेण कदापि न ॥'

इति राजभातण्ड ।

तत्रैव—

'अष्टवर्गं ये शुद्धास्ते शुद्धा सर्वकर्मसु ।

सूक्ष्माष्टवर्गशुद्धि स्थूला शुद्धिस्तु गोचरे ॥

'अभावतो गोचरशोभनाना शुद्धि

वदेद् भागुरिरष्टवर्गात् ।

बंधव्यक्त्याक्षयहेतुयोगे

जीवाष्टवर्गस्य वदेत्तु शुद्धिम् ॥ इति ।

विफल गोचरगणित ह्यष्टकवर्गं

निर्दिशेत्पुस्तम् ।

रेखाधिक्येऽनुभद विद्बधिकं

नैव शोभन प्राय ॥ इति ।

शुभपर्यायाः—प्रशस्तम्, शस्तम्, शुभम्, सत्,

शेषस्तु ग्रहे ।

कार्यं०—अर्थ, कार्यम्, कृत्यम्, प्रयोजनम् ।

कर्म०—कर्म (अन्) (न०), क्रिया (स्त्री), विधा
(स्त्री) ।

१-२८

कर्मवाचकशब्दाः—करणम्, कर्म (अन्), कृति,
क्रिया ।

विधानपर्यायाः—करणम्, कर्म (अन्), विधानम्,
विधि (पु०) ।

संस्कारपर्यायः—संस्कार (पु०) 'संस्क्रियतेऽनेन
धीतेन स्मार्तेन वा कर्मणा पुरुष इति संस्कार' ।

'गर्भाधानादि ।'

संस्कारभेदा—(१) गर्भाधानम्, (२) पु सवनम्,

(३) सीमन्तोन्नयनम्, (४) जातकर्म (अन्),

(५) तामकर्म (अन्), (६) निष्क्रम, (७) धन-

प्राशनम्, (८) चूडाकर्म (अन्), (९) उपनयनम्,

(१०) वेदारम्भ, (११) महानाम्नीव्रतम्, (१२)

उपनिषद्ब्रतम्, (१३) वेदब्रतम्, (१४) गोदानम्,

(१५) मेलनोन्मोक्ष, (१६) विवाहस्चेत्येते

षोडशमुख्यसंस्काराः सन्ति ।

गर्भाधानपर्यायाः—आधानम्, आधानविधि,

आधानिकम् कुमुमप्रतिष्ठा, गर्भप्रतिष्ठा, गर्भ-

स्थापनम्, गर्भाधानम्, गर्भाधानविधानम्, गर्भा-

धानविधि, जीवसेक, निषेक, निषेककर्म (अन्) ।

पुंसयन०—गर्भरक्षणम्, गर्भसंस्कार, पु सवम्,

पु सवनम् । पुमान् सूपयतेऽनेन ।

सीमन्तोन्नयन०—सीमन्त, सीमन्ताख्यम्, सीमन्त-

विधानम्, सीमन्तकर्म (अन्), सीमन्तोन्नयनम् ।

'सीमन्तस्य तदाख्यगर्भसंस्कारस्योन्नयनमुद्गा-

वनम् ।

विष्णुपूजा०—विष्णुपूजनम्, विष्णुपूजा, विष्ण्व-

चंनम्, विष्ण्वर्चा । एषा तृतीयमसि कर्तव्या ।

जातकर्मपर्याया—जातकर्म (अन्), जातकर्मक्रिया,

जातक्रिया, जातदृश्यम्, मेधाजनि ।

३०-२०

सूतिस्नानप०—प्रसववतीस्नानम्, प्रसूतास्नानम्, सूतिकास्नानम्, सूतिस्नानम् ।

सूतिकाक्वाथप०—प्रसववतीक्वाथम्, प्रसूतापथ्यम्, सूतिकाक्वाथम्, सूतिक्वाथम्, सूतिपथ्यम् ।

पण्ड्युत्सवप०—पण्ड्युत्सव, पण्ड्युत्सव ।

स्तनपानप०—दुग्धपानम् पथ पानम्, स्तनपानम्, स्तन्यपानम् ।

नामकरणप०—उत्थानम्, नामकरणम्, नामकृति, नामकृत्यम् नामक्रिया, नामविधानम् ।

निष्क्रमप०—ग्रहद्वेषति, उपनिष्क्रमणम्, निष्काशनम्, निष्क्रम, निष्क्रमणम् ।

अन्नप्राशनप०—अन्नकाशनम्, अन्नप्राशनम्, अन्नादनम्, अन्नाशनम्, अशनम्, प्राशनम्, बालान्नभुक्ति ।

केशाधिवासनप०—कचाधिवासनम्, केशाधिवासनम्, शिरसिजाधिवासनम् ।

चूडाकर्मप०—चूडा, चूडाकरणम् चूडाकर्म (घन), चूडाकृत्यम्, चूडाक्रिया, चौलम्, चौलकर्म (घन) ।

क्षोरप०—क्षोरम् क्षोरकृत्यम्, क्षोरक्रिया, मुण्डनम्, मुण्डनक्रिया, वपनम्, वपनक्रिया ।

कर्णवेधप०—कर्णच्छेदनम्, कर्णवेध, कर्णवेधनम्, घ्राणवेध, शब्दग्रहवेध, श्रवणवेधनम् श्रवणवेध-विधानम्, श्रुतिवधकर्म (घन), श्रुतिवेधनम् ।

वटुप०—म्राजिनो (इन्), गुरुकुलवासी (इन्), माणवक, मेसली (इन्), वटु, वटुक ।

मेससाप०—मेसला, मौञ्ज, मौञ्जी ।

ब्रह्मसूत्रप०—उपवीतम्, दवलक्षम् (घन), द्विजा-

यनम्, पवित्रम्, ब्रह्मसूत्रम्, यज्ञसूत्रम्, यज्ञोपवीतम् ।

ब्रह्मचारिप०—ब्रह्मचारी (इन्), मुख्याश्रमी (इन्), वर्णी (इन्), व्रती (इन्) ।

व्रतबन्धपर्याया—आनय, उपनय, उपनयनम् उपनाय, उपनायनम्, ब्रह्मसूत्रधृति, मेखलबन्ध, मेखलाबन्धनम्, मौञ्जरसनावन्ध, मौञ्जीनिवन्धनम्, मौञ्जीवध, मौञ्जीवधनम्, यज्ञसूत्रधारणम्, वटूकरणम्, व्रतवध, व्रतादेश ।

वरप०—उपयन्ता (न्तु), कन्यार्थी (इन्), कुमारः, परिणेता (त्), वर, विवोडा (ढ), वोडा (ढ) ।

वधूप०—कन्या, कुमारिका, कुमारी, वधुका, वधू, वरायिनी ।

जन्मपत्रीप०—जननपत्री, जन्मपत्रम्, जन्मपत्रिका, जन्मपत्री ।

वरवधोर्जन्मपत्रीमेलनप०—मिलनम्, मेल, मेलनम्, युक्ति, युति, योग, सयोग, समता, सम्मिलनम् ।

कूटप०—अष्टकूट कूट, वर्णादि ।

कूटभेदा—(१) वर्णं, (२) वश्यम्, (३) तारा (४) योनि, (५) ग्रहमंत्रो, (६) पूण-मैत्री, (७) भकूट (राशिकूट), (८) नाडी, चेत्येतेऽष्टकूटाः सति ।

वर्णप्रभेदाः—(१) ब्राह्मण, (२) क्षत्रिय, (३) वैश्य, (४) शूद्र । इत्येते चत्वारो वर्णाः सन्ति । अथ 'वर्णाधिका वधूनंशस्ता' ।

वश्यप्रभेदा—(१) द्विपद (नर) मिथुन-कन्या-

तुलाकुम्भा-श्चापाद्यक्ष्व, (२) चतुष्पदा (पशव) गोसिंहमृगमेघा नक्राद्यलण्ड चापपराद्धं च ।
(३) कीट (कुलीर), (४) सरीसृप (अलि) ।
जलचरो (मृगोत्तराद्धं मीनश्च), हरिं हित्वा सर्वे नृणा वश्या । अलि विना सर्वे हरे-वंश्या ।

ताराप्रभेदाः—(१) जन्म (अन्), (२) सम्पत् (द्), (३) विपत् (द्), (४) क्षेम, (५) प्रत्यरि, (६) साधक, (७) वध, (८) मैत्र, (९) अतिमैत्र-श्चेत्येता नवतारा सति । ग्रामु त्रि-पञ्च सप्त नेष्टा ।

योनिप्रभेदा—(१) अश्व, (२) गज, (३) मेघ, (४) सर्प, (५) श्वान, (६) मार्जार, (७) मूषक, (८) गौ (गो), (९) महिष, (१०) व्याघ्र, (११) मृग, (१२) वानर, (१३) नकुल, (१४) सिंहश्चेत्येता चतुर्दश योनय सति । ग्रामु या साहजिकवैरयोनयस्ता न शस्ता स्यु ।

ग्रहमैत्रीप्रभेदा—(१) मित्रम्, (२) सम, (३) शत्रु । एते प्रागेवोक्ता इह तु प्रासङ्गिका । उभयोर्वैरकन्ययो राशिनवाशपत्योमिथ शत्रुता चेत्तदामेलन न शस्तम् ।

गणप्रभेदाः—(१) देव, (२) मनुष्य, (३) राक्षसश्चेति त्रयो गणा सन्ति । रक्षोगणजा-कन्या न शस्ता । यदा वरो मनुजगणजस्तयोर्मेलन न शस्तम् ।

भङ्गप्रभेदाः—(१) त्रिकोणम् (नवमपञ्चम-राशी), (२) द्विद्वादश (द्वितीयद्वादशराशी) (३) षडष्टकम् (षष्ठाष्टमराशी), विषमभजाया १-२६

कन्याया भाद्ररभ पष्ठ न सन् । एव तस्या समभजाया भाद्ररभमष्टम तदपि न शोभनम् । अन्यत्सर्वमविचारणीयम् ।

नाडीप्रभेदाः—(१) आद्यानाडी, (२) मध्य-नाडी, (३) अन्त्यनाडी—चेत्येतास्तित्तत्रो नाड्य सन्ति । यदोभयोर्वैरवध्वोर्जन्म मध्यनाडी-नक्षत्रेषु भवेत्तदा मेलन न सत् । मध्यनाडीदोपस्तु सर्वथा त्याज्य ।

वर्गभेदाः—(१) अश्वर्गं, (२) कवर्गं, (३) चवर्गं, (४) टवर्गं, (५) तवर्गं, (६) पवर्गं, (७) यवर्गं, (८) शवर्गंश्चेत्येतेऽष्टौ वर्गाः सति ।

वर्गस्वामिनामानि—(१) गृह, (२) विडालः, (३) सिंह, (४) श्वानः, (५) सर्प, (६) मूषकः, (७) मृगः, (८) मेघ-श्चैतेऽवर्गात् क्र-मादष्टवर्गाणा स्वामिनः सति । तत्र निजवर्गं-ञ्चमो वर्गो नो शोभन ।

रेवत्यादिभावा भागभेदा—(१) पूर्वभाग (तत्र रेवतीत पणक्षत्राणि), (२) मध्यभागः (तत्रा-र्द्राभतो द्वादशनक्षत्राणि), (३) परभाग. (तत्रे-द्र-भतो नव नक्षत्राणि), पूर्वभागे वर श्रेष्ठः । परभागे वषू श्रेष्ठा । मध्ये तु द्वयोः सुमति ।

नृद्वैरपर्याय-—नृद्वैरम् । 'इह कन्याजन्मभाद् द्वितीय-नक्षत्रे वरजन्म न सत् ।

ग्रहमेलनभेदा—(१) वरवध्वोर्जन्माङ्गात्तनुसुखा-स्तमृत्यन्त्यग कुजो नेष्ट ।

(२) तत्रगताः पाषा अपि नेष्टाः ।

(३) वरजनने खलातगतं सखलश्च सितोनेष्ट ।

अथवा

सितास्तुखास्तमृत्तिगा पापा न शस्ता एव कन्या-
जनने चन्द्रादपि चितनीया ।

विवाहपर्याया—उद्वाह, उपयम, उपयमनम्,
उपयाम, करकमलपीडनम्, करकमलसग्रह, कर-
ग्रह, करग्रहणम्, करतलग्रह, करतलग्रहणम्,
करनिपीडनम् करपीडनम्, करपीडा, करवारिज-
सग्रह, कराब्जग्रहणम्, कराम्बुजादंनम्, कराम्बु-
रुहग्रहणम्, करार्दनम् करोत्पलग्रह, दारकर्म
(अन्), दारक्रिया, दारपरिग्रह दोर्ग्रह, दोर्ग्रह
क्रिया, दोर्वारिजादंनम्, परिणति, परिणय, परि-
णयनम्, पाणिग्रह, पाणिग्रहणम्, पाणिग्रहोत्सव,
पाणिनिपीडनम्, पाणिपयोजपीडनम्, पाणिपयोज-
पीडा पाणिपीडनम्, पाणिपीडनविधि पाणि-
पीडा, पाणिचिपोदयग्रह, प्रवेष्टपानीयरुहादंनम्,
प्रवेष्टपीडा, प्रवेष्टोत्पलसग्रह, भुजग्रह, भुजतो-
यजग्रह, भुजवारिजग्रह, भुजाब्जग्रहणम्, भुजा-
ब्जपीडा, भुजाभ्रपुष्पप्रसवग्रह, भुजाम्बुजग्रह,
भुजाम्बुजनिपीडनम्, वाधुक्यम्, विवाह, विवाह-
कार्यम्, विवाहोत्सव, शयकुशेयमदंनम्, शयग्रह,
शयग्रहणम्, शयतोयजग्रह, शयपीडनम्, शयाम्बु-
जग्रह, शयसग्रह समुद्वाह, समुद्वाहविधि, हस्त-
ग्रह, हस्तग्रहणम् हस्तपीडनम् इति ।

इह मदीयपर्यायानि—

पाणिग्रह, परिणय, करपीडन, च

दारक्रियो पयम पाणिपयोजपीडा ।

द वारिजादंन करग्रहणो पयामो-

द्वाहा, भुजाम्बुजनिपीडन-पाणिपीडे ॥१॥

शयग्रह, पाणिपयोजपीडन,

करार्दन, हस्तनिपीडन, तथा ।

भुजाब्जपीडा, भुजवारिजग्रह,

प्रवेष्टपीडा, शयतोयजग्रह ॥२॥

विवाह-वाधुक्य करग्रहाश्च,

हस्तग्रहो, दारपरिग्रहश्च ।

भुजाभ्रपुष्पप्रसवग्रहश्च-

प्रवेष्टपानीयरुहादंन च ॥३॥

दारकर्म भुजतोयजग्रह,

पाणिपीडन-कराम्बुजादंने ।

हस्तपीडन करोत्पलग्रहो,

दोर्ग्रह परिणति भुजग्रह ॥४॥ इति ।

विवाहाग्निपरिग्रहपर्याया—आवसथ्याधानम्

उद्वाहापावकपरिग्रह, विवाहाग्निपरिग्रह ।

नेताग्निप्रसवग्रह—नेताग्निप्रसवग्रह, नेताननसग्रह,

धोनाधानम् ।

वेदारम्भप०—आम्नायोपक्रम, वेदारम्भ, श्रुति-

प्रक्रम ।

वेदव्रतप०—आगमव्रतविधि, वेदव्रतम्, श्रुतितप

श्रुतिनियम ।

महानाम्नीव्रतप०—महानाम्नीतप, महानाम्नी-

नियम, महानाम्नीव्रतम् ।

उपनिषद्भ्रतप०—उपनिषत्तप, उपनिषत्नियम,

उपनिषत्पुण्यकम्, उपनिषद्भ्रतम् ।

धुरिकावन्धप०—धुरिकावन्ध, धुरिकावन्ध,

धुरिहावन्धनम् ।

केशान्तप०—रुचान्त, केशान्त, केशान्तरुमं,

केशान्तरुत्वम् केशान्तक्रिया, गादानम् ।

समावर्तनपर्याया—मसलामाक, मसलाव्रतविमो-

चनम्, मौञ्जीवन्धविमोचनम्, मौञ्जीविमोक्ष, व्रतमोक्षणम्, समावर्त, समावर्तनम् समावर्तनकम् स्नानम् ।

बधूप्रवेशप०—नवबधूप्रवेश, नवबधूप्रवेशनम्, बधूप्रवेश, बधूमन्निवेश, बधूमन्निवेशनम्, एष तु विवाह्तोऽष्टिदिनान्तराले कार्यं ।

द्विरागमप०—द्विरागम, द्विरागमनम् ।

एषु तु विषमे मासे वर्षे वा कार्यं ।

यात्रापर्याया—अभिनिर्याणम गति, गम गमनम्, प्रयाणम् प्रयाणकम्, प्रसरणम्, प्रस्थानम्, याना, व्रज्या ।

दोषप०—दूषणम्, दोष ।

दोषभेदा—(१) वेध (पञ्चशलाकामप्तशलाका-जन्य), (२) लता (लात) (६) युति (गोचर ग्रहचार), (४) वज्र (५) वाण (मृत्युपञ्चकम्), (६) जामित्रम् (यामित्रम्), (७) पात (रवीन्द्रो शान्तिसाम्यम्), (८) खार्जूरवेध (९) दिव्योग, (१०) उपग्रहश्चैते दशदोषा सन्ति । ते विवाहादौ वर्जनीया ।

इहान्येऽपि दोषा सन्ति ।

तेषा नामानि यथा—

(१) स०वत्सरान्तिमपक्ष (चैत्रकृष्णपक्ष), (२) याश्विनकृष्ण (महालय) पक्ष, (३) भीष्मपञ्चकम्, (माघशुक्लकादशीत पञ्चदिनात्मक काल), (४) यमपञ्चकम् (कार्तिककृष्णत्रयोदशीत पञ्चदिनात्मक काल) (५) विश्वघ्न-पक्ष (त्रयोदशदिनात्मक पक्ष), (६) गुर्वादित्य योग, (७) ग्रहणदिनम् (८) त्रिविधोत्पातदिनम्

(९) त्रिविहाति (अवमदिनम्) (१०) त्रिविद्भि, (११) क्षयमास, (१२) मलमास (प्रधिकमास), (१३) पित्रो ध्याद्दि (त्रिवि) दिनम्, (१४) िष्टि-करणम् (भद्रा), (१५) नष्टचन्द्र (कृष्णचतुर्दशी-तस्त्रिदिनात्मक काल), (१६) जन्ममास, (१७) जन्मतिथि, (१८) जन्मनक्षत्रम् (१९) शुक्रास्त (२०) गुर्वस्त, (२१) तथो शगववाढंके, (२२) सिंहमकरस्थेज्य, (२३) वक्रगुरु, (२४) अति-चारगुरु (२५) होलाष्टकम्, (२६) सेन्दुलग्नम्, (२७) सपापलग्नम् (२८) सेन्दुलग्नास (२९) सपापलग्नाशश्चेत्यन्ये दोषा सन्ति ।

(१) चन्द्रशुद्धि, (२) लग्नशुद्धि, (३) गुरुशुद्धि, (४) रविशुद्धि, (५) ताराशुद्धि (६) नैवन-शुद्धि—श्चेत्यादयोऽपि विवाहादीना मुहूर्तैष्व-पेक्षिता ।

गृहपर्यायाः—गृहम्, गेहम्, वेशम् (अन्), सघ (अन्), शेषस्तु देवे ।

वास्तुप०—प्राय, गृहभू, गृहार्हभूमि, वास्तु, वेश्मभूमि, सदनभूमि ।

हस्तप०—कर, पाणि, हस्त शेषस्त्वग्यत्र ।

वास्तुभेदा—(१) ध्वज, (२) धूम, (धूम्र), (३) हरि (तिहु) (४) इवा (अन्) (कुङ्कुर), (५) गो (गो) (वृषभ), (६) खर (गदम), (७) इम (हस्ती गजो वा), (८) ध्वाशक वायस काको वा), इत्यष्टावाया सन्ति ।

द्वैतपर्याया—प्रायति, दीर्घता, दैर्घ्यम् ('लम्बाई' इति भाषा) ।

विस्तृतिप०—विस्तरणम्, विस्तार, विस्तृति । ('चौडाई' इति भाषा) ।

गुणनप०—ग्राहतम्, गुण्यम्, हतम्, शेषस्तु गणना-
वर्गः ।

पिण्डप०—गुणनफलम्, पिण्डम्, विस्तृतिर्द्वैर्घ्याहृति ।
वास्तुवादीना नामानि—(१) वास्तु, (घ्राय),
(२) वार, (२) अशक, (४) धनम् (द्रव्यम्),
(५) ऋणम्, (६) नक्षत्रम् (७) तिथि, (८)
योग, (९) प्रायु (उप्) चैते वास्तुवादयो नव
वास्तुशास्त्रोक्तगणितविधिनाऽऽज्ञेया इति ।

वास्तुपर्यायी—घ्राय, वास्तु ।

नृपमन्दिरपर्याया —नृपमन्दिरम्, भूपालभवनम्,
राजनिकेतनम्, सौधम् ।

विमानप०—विमानम्, सग्राहभवनम्, सायभीम-
गृहम् ।

तद्भेदा.—(१) नन्दावत (नन्दावत), (२)

रुचक, (३) वर्द्धमान, (४) विच्छन्दक (विच्छ
दक), (५) सर्वतो भद्र, (६) स्वस्तिक ।

विशेषस्तु वास्तुशास्त्रं दृष्टत्सहिताया च द्रष्टव्य ।

प्रासादपर्याया—द्वमन्दिरम्, प्रसादन, प्रासाद,
राजमन्दिरम् ।

हर्म्यप०—धनिवास हर्म्यम् ।

देवस्थानप०—घ्रायनम्, चत्यम्, देवस्थानम्,
मदिग्म्, सुरसद्य (अन्), सुरासद्य ।

यज्ञस्थानप०—धध्वरशाला, ऋतुशाला मत्तशाला,
यज्ञशाला, यज्ञस्थानम् ।

हविर्गृहपर्याया—हविर्गृहम् हविर्गृहम् हविभ
नम् हाश्रीयम् ।

शान्तिगृहप०—घ्रायणम्, शान्तिगृहम्, शान्ती-
निवृत्तनम्, शान्तीसदनम् ।

छात्रवृत्तिप०—ग्रा सथ, ग्रावसथ्यम्, छात्रालय,
मठ ।

जिनमन्दिरप०—घ्रायतनम् चैत्यम्, जिनसथ
(अन), विहार ।

पर्णशालार०उत्तज, पत्रशाला, पर्णशालम्, पर्ण-
शाला, ('भोपडा इति भाषा) ।

शयनागारप०—अपवरक, गर्भागारम्, वासोक
(अस्), शयनागारम्, शयनास्पदम् ।

कोशप०—कोश प, भाण्डागारम्, (भण्डार,
खजाना, तहसील, इति च भाषा) ।

सूतिकागृप०—अरिष्टम्, प्रसूतिभवनम्, सूतिका-
गृहम् ।

अन्नदानाविगृहप०—अन्नदानाद्युदवसितम्, प्रति-
श्रय, सत्रशालम्, सत्रशाला ।

पानीयशालाप०—जलशाला, पानीयशाला, प्रपा ।

गोशालाप०—गोशाला, सन्धानिनी, सुरभिशाला ।
शिल्पिशालाप०—घ्रावेगनम्, शिल्पिशाला ।

अश्वशालाप०—अश्वशाला, वाजिशालम्—ला,
मन्पुरा । 'घोडशाल' इति भाषा ।

हस्तिशालाप०—गजशाला, चतुरम्, हस्तिशाला ।
पाकस्थानप०—पाकस्थानम्, महानसम्, रसवती,
सूदशाला ।

मुनस्थानप०—घ्रायम्, मुनिकुटी, मुनिस्थानम् ।
बृक्षप०—अल्लिग, अग, अगच्छ, अगम, अघ्निय,
अद्रि, अनाकह, अगम, आरोहक, उरु, ऊर्ण,
करालिक, वारस्वर, कुचि, पुज, पुञ्ज, कुट
कुटार, कुठ, कुठास, कुठि, मुहह, क्षिातज,
क्षिातहह, गच्छ, चरणप, अन्तु, जर्ण, जीर्ण,
२६-२६

तरु, द्रु, द्रुम, द्वीप धरणीरुह, न, नग, नग्या-
वर्त, नाग, पर्णी (इन्), पलाशी (इन्), पादन,
पुलाकी (इन्), पुष्पद, पुष्पफलद, पुष्पफली
(इन्), फलद, भूज, भूखट (ह्), भूख, महोज
महोरुह, रूक्ष, वनस्पति, वमु, वल्लिजन्मा
(अन्), वल्लिभू, विटवी (इन्), विष्टर, वृक्ष,
शाखी (इन्), शाल, शिखरी (इन्), साल
सीमाक, सीमिक, स्कन्धी (इन्), स्थिर, हरित
(त्), हरितच्छद, हरिद्रु । 'पेड 'ग छ 'विरुवा'
इति च भाषा ।

काष्ठवर्षायाः--काष्ठम्, दलिकम्, दाह, दाह-
मात्र, स्थाणु, 'लकडी' इति भाषा ।

प्रस्तरप०--अरमा (अन्), उषल, काचक, ग्रावा
(अन्), दृश (प) त् (द्), पारटोट, पाराहक,
पारावुक, पापाण, प्रस्तर, मृन्मरु, शिला,
'पत्थर' इ० भा० ।

मृत्तिकाप०--तुवरी, मृत्ति, मृत्तिका, मृत् (द्),
मृदा, । 'मिट्टी' इ० भा, ।

पापाणचूर्णप०--पापाणक्षोद, प्रस्तरचूर्ण,
शिलारज (अस्), 'सिमेट' इति भाषा ।

सुधाप०--कटशकरा, लेपनम्, लेपनद्रव्यम्, सुधा,
सौधभूषणम् । 'चूना' इ० भा० ।

इष्टकाप०--इष्टका, दग्धमृत्क्षण्डम्, दग्धमृच्छ
कलम् । 'ईष्ट' इति भाषा ।

शिल्पप०--कर्म (अन्), कला शिल्पम्,
विज्ञानम् ।

शिल्पिप०--कारी (इन्) कार, कारक,
प्रकृति, शिल्पकार, शिल्पी (इन्), । मिस्त्री
'राज', ओड, इति च भाषा ।

पट्टं किप०--काष्ठतट् (क्ष्), काष्ठतक्षक, तक्षा
(अन्) त्वष्टा (ष्टृ), रथकृत् (त्), रथकार,
वर्द्धकि, शिल्पकार, शिल्पकारी (इन्) । 'वडई'
इति भाषा ।

शयनगृहप०--प्रानवरक, गर्भागारम्, वासीक
(अस्) । शेरस्त्वयत्र ।

खड्काप०--खट्वा, पर्यङ्क, पलङ्क, मञ्च,
मञ्चक ।

शय्याप०--उलिनम्, तल्पम्, शयनम्, शयनीयम्,
शय्या ।

निद्राप०--तद्रा-न्द्रि-न्द्री, तामसी, नन्दोमुखी,
निद्रा प्रमीला, शयनम्, श्वासहेति, सलय,
सवेश, स्वाप ।

अधिकनिद्राप०--सुखसुप्तिका, सुप्तम्, सुष्याप ।
मनुष्यप०--मनुज, मनुष्य, मानव, शेषस्तु
देववर्ग ।

पुरुषप०--नर, पुरुष, शेषस्तु देववर्ग ।

पति०--धव, पति, भर्ता (त्), शेषस्तु रवी ।

स्त्रीप०--नारी, महिला, स्त्री, शेषस्तु सरस्व-
त्याम् ।

पत्नीप०--गृहिणी, पत्नी, भार्या, शेषस्तु सरस्व-
त्याम् ।

शिश्नप०--कामलता, पुश्चिह्नम्, मेढः मेहनम्,
लङ्गुलम्, लाङ्गुलम्, लिङ्गम् शङ्कु, शिश्नम्,
शेष शेष (अस्) (न०), शेष, शेष (अस्)
(न०) ।

योनिप०--अप्रत्यय, च्युति, वुलि, भग,
योनि, स्मरङ्गिका स्मरमन्दिरम्, स्त्रीचिह्नम् ।

वीर्यप०--अनन्दप्रभवम्, इन्द्रियम्, किट्टव-
१०-५८

जितम्, निपेकम् पुस्त्वम्, पीरुपम्, प्रधानघातु, वलम्, धीजसमुद्भवम् रेत (अस्) (न०), वीव्यम्, शृत्रम् ।
नरनारीप०—जम्पती, जायापती, दम्पती, भार्यापती ।

अथवा—

द्वन्द्वम्, नयुग्मम्, मिथुनम्, स्त्रीपुत्री (पु० द्वि०) ।

मैथुनप०—कामकेलि (स्त्री०), ग्राम्यधर्मम्, निधुवनम्, पशुक्रिया (स्त्री०), पशुधम्म, मैथु नम्, मोहनम्, रत्तम् रति (स्त्री०) रह (अस्) (न०), व्यवाय, सवशनम्, सम्प्रयोग, सम्भोग, सुरतम् ।

आधानप०—आधानम्, गर्भाधानम्, निपेक, धीजप्रक्षेपकाल ।

गर्भाशयप०—उल्बम्, गर्भाशय, जरायु, 'गर्भं भ्रि-ली इति भाषा ।

रक्त्तशुक्रमिश्रणप०—उत्त्रम्, कललम् ।

दोहदप०—दोहदम्, दोहदम्, लालसा, श्रद्धा ।

दोहदान्विताप०—दाहदान्विता, श्रद्धालु ।

गर्भप०—गरभ गभ, दोहदलक्षणम्, भ्रूण ।

गर्भवतीप०—अन्तवर्ती, आपन्नमत्त्वा, उदरिणी, गर्भवती, गर्भिणी, गुर्विणी, गुर्वी ।

प्रसवमासप०—वर्जनन, नूतिमा (अस्), सूति-
मास, जन्ममास ।

प्रशयप०—उद्भव, प्रसय, प्रसूति (स्त्री), धिजननम् सव, समुद्भव ।

प्रसूताप०—जातसन्तागा, जातापत्या, नव-

प्रसूता, प्रजाता, प्रसववती, प्रसूता, प्रसूतिका, विजाता, सूतका, सूतिका ।

उपसूतिकाप०—उपसूतका, उपसूतिका, उप-
प्रसूता, उपप्रसूतिका ।

सूतिकागृहप०—अरिष्टम्, सूतिकागारम्, सूति
कागृहम्, सूतिकागेहम्, सूतिकाभवनम्, सूतिका-
वास, सूतिगृहम् ।

पुत्रप०—आरमज, तनय, नन्दन, पुत्र, शेष
स्त्वन्वय ।

पुत्रीप०—आत्मजा, कन्या, दुहिता, पुत्री,
शेषस्त्वन्वय ।

बालकप०—अर्भ, अर्भक, उत्तानशय, कुमार,
कुमारक, क्षीरकण्ठ, क्षीरकण्ठक, क्षीरप,
गर्भ, डिम्भ, दारक, पाक, पृथक, पोत,
पोतक, वाल, बालक, बालिका, माणवक,
मुष्टिन्धय, वटु, वत्स, दाव, दावक, शिशु,
शिशुक, स्तनन्धय, स्तनप ।

इति श्रीमुकुन्ददेवज्ञविरचिते ज्योतिषशब्द-
कोषे दशमो मुहूर्त्तादिवग समाप्त ।

— ० —

प्रायुर्वायादिदर्गः ।

प्रायु पर्याया—प्रायु (पु०), प्रायु (उस्) (न०),
जीवितकाल, परमायु (उस्) (न०) ।

प्रायुष्यप०—प्रायुष्यम्, पश्यम् ।

अरिष्टप०—अरिष्टम् अशुभम्, वष्टम्, जन्य,
रिष्टम् ।

अरिष्टभेदा—(१) गण्डारिष्टम्, (२) चन्द्रारि-

ष्टम्, (सु) ग्रहारिष्टम्, (४) योगारिष्टम्, (५)
पताकीवेद्यजारिष्टं चैतेऽरिष्टस्य पञ्च भेदा स्युः ।
गण्डान्तप०—गण्डान्तम् (न०), तिथ्यादिमन्दि
(पु०) ।

गण्डान्तभेदा—(१) तिथिगण्डान्त, (२) नक्षत्र
गण्डान्त, लग्नगण्डान्तश्चैते गण्डान्तस्य त्रयो
भेदा सन्ति ।

तदुक्त ग्रन्थान्तरे—

'नक्षत्रतिथिलग्नानां गण्डान्त त्रिविध स्मृतम् ।
नवपञ्चचतुर्थांसा ह्येकादशघटिकाभिर्नमः ॥

इति श० चि० १।७७३।

अभुक्तमूलप०—अभुक्तमूलम् । मूलक्षघटिका
विशेषः ।

तद्यथा—मूलस्यारम्भत प्रथमाष्टघट्य ज्येष्ठाया
अन्तिमपञ्चघट्य । एव त्रयोदशघट्यात्मक
कालोऽनुक्तमूलकालो ज्ञेयः ।

आयुर्भेदा—(१) अनायु, (२) अल्पायु, (३)
मध्यायु (४) दीर्घायु, (५) पूर्णायु, (६)
अमितायुश्चैते उपन्ता बलीबलिङ्गा ।

अनायु प०—अनायु (उप) (न०) तत्कालमरणम्,
तत्क्षणमरणम्, सद्योमरणम् ।

अल्पायु प०—अल्पायु, तुच्छायु, स्वल्पायु ।

मध्यायु प०—मध्यमायु, मध्यायु ।

दीर्घायु प०—उत्तमायु, चिरायु, दीर्घायु, मह
त्तरायु, विपुलायु ।

पूर्णायु प०—परमायु, पूर्णायु,

साप्रवर्षशतम् (न०) मानवायु (न०)

सपञ्चनिशाविंशत्युत्तरसमाना शतम् ।

तदुक्तम्—

'जीवेद्वपशतसामपमृत्युविवर्जितम् ।'

इति दुर्गासप्तशत्याम् ।

इह स्पष्टमाह वराह—

समा पट्टिद्विध्नो मनुजकरिणा पञ्च च निशा'

इति बृहज्जातके ।

अमितायु प०—अमितायु, प्रमाणरहितायु ।

यदुक्त वैश्वेन—

'कर्काद्भ्रज्ययुतोदये बुधसितौ केन्द्रे श्यरीशे
तरैरायुर्विद्वयमितमिति जातकपद्धतौ ।

रामायणे तु तन्मानमुक्तम्—

दशवपसहस्राणि दशवपशतानि च ।

वसामि मानुषे लाक पालयन् पृथिवीमिमाम् ॥'

इति ।

आयुषोऽन्यभेदा—(१) अनियतम्, (२) नियतम्,
(३) योगोत्थितम्, चैत आयुषस्त्रयो भेदा सन्ति ।

अनियतपर्याया—अनियतायु, अमितायु, दिव्यायु ।
नियतायु प०—गणितागतम्, ग्रहगणितजम्,
नियतम् ।

योगोत्थितायु प०—जातकायु, यागजायु, योगा
त्थितायु ।

गणितागतायुर्भेदा—(१) अशायु, (२) निशर्गायु,
(३) पिण्डायु, (४) जीवायु, (५) मिश्रायु,

(६) भिन्नाष्टरुवगजायु, (७) समुदायाष्टरु-
वगजायु, (८) मिश्रायु, (९) रश्मिजायु, (१०)

नक्षत्रजायु, (११) नवाशजायु, (१२) केन्द्रजायु,
(१३) जमिनीयायु, (१४) वादरायणायु ।

आयुषोऽन्ये भेदा अपि सन्ति ।

नतप.—नतम् (पु० न०) एतद्दशमलग्नसाधनो-
पकरणम् ।

नतभेदौ—(१) नतम्, (२) उन्नतञ्चैतौ नतस्य
द्वौ भेदौ स्याताम् ।

तदुक्त मदीय (मुकुन्द) पद्धतौ—

‘अभोष्टकालो द्युदलेन वर्जितोऽ
धोत्रिंशत्तश्चेदधिक खपट् च्युत ।

नत पर प्राक्खगुणात्पकाधिके

ताभ्या विहीनाः खगुणा इहोन्नते ॥’ इति ।

१।२।

नतप्रभेदाः—(१) पूर्वोन्नतम् (दिनाद्धत प्राक्काल),
(२) पूर्वोन्नतम् (निशीथत पर काल), (३)
पश्चिमनतम् (दिनाद्धत परो यात काल), (४)
पश्चिमोन्नतम् (निशीथत. प्राक्काल) चैते नतस्य
चत्वार प्रभेदाः सन्ति ।

भावपर्याया—भावा, तन्वादय, तेषा पर्यायास्तु
प्रागेवोक्ता ।

दृष्टिपर्याया—दृक् (शु) (स्त्री०), दृष्टि (स्त्री०)
शेषस्त्वग्नय ।

द्रष्टृप०—दशव (नि०), दशयिता (तृ) (नि०),
द्रष्टा (पुं) (नि०), पश्यतीति ।

दृश्यप०—दृश्यम्, द्रष्टव्यम्, दशनीयम्, द्रष्टुयोग्य,
चैते त्रिलिङ्गा सन्ति ।

यदुत्त केशवेन—

‘संक्रान्तिद्विग्वदरामयमभूलाभ्राभ्रमेनादिभे द्रष्टा-
वर्जितदृश्यस्येति’ जातपद्धतौ ।

बलप०—ऊर्जम्, शोर्ज (भस्), तर (भस्), दृढम्,
द्रधिणम्, धीर, धीरता, पराश्रम, प्राण, बलम्,
वीर्यम्, शक्ति गुप्सम्, शीघ्र्यम्, सत्त्वम्, सह

(भस्), सारम्, स्थाम (भ्रन्) ।

बलभेदौ—(१) ग्रहबलम्, (२) भावबलम्, चैतौ
बलस्य द्वौभेदौ स्याताम् ।

ग्रहबलभेदाः—(१) स्यातबलम्, (२) दिग्बलम्,
(३) कालबलम्, (४) निगगत्रयन्, (५) चेष्टा-
बलम्, (६) दृग्बल, चैतानि ग्रहाणा पञ्चलानि
सन्ति ।

स्यातबलप्रभेदा—(१) उच्चबलम्, (२) सध्न-
व्यजबलम्, (३) केन्द्रादिवलम्, (४) युग्मायुग्म-
बलम्, (५) द्रेष्कणबलम्, चतेषा पञ्चाना
योगः स्यातबल ज्ञेयम् ।

दिग्बलपर्यायाः—आशाबलम्, दिग्बलम्, दिशा-
बलम्, दृग्बलम् ।

तदानयनमुक्त केशवेन—

‘मन्दालग्नमिनात्कुजाच्च हिवुक शोध्य विधो-
भगवान्माध्य ज्ञाद्गुस्तोऽस्तमत्र रसभात्पुष्ट
त्यजेच्चक्रत । दिग्वीर्यं रसहृत्’ इति जातक-
पद्धतौ । ७॥

कालबलप्रभेदाः—(१) पक्षबलम्, (२) नतो-
न्नतबलम् (३) द्युराग्निशयबलम्, (४) वर्ष-
शादिबल चैतेषा चतुर्णां योगः कालबल बोध्यम् ।

वर्षशादिवलप्रभेदाः—(१) वर्षेयबलम्, (२) मासे-
शयबलम्, (३) दिनेशयबलम्, (४) कालहोरेशय
चैतेषा चतुर्णां योगो वर्षेयादिवल ज्ञेयम् ।

कालहोराप०—वातहाग (स्त्री०) ।

अस्या ग्रानयनविधिरक्तो रामेण—

‘वारादेपंडिका द्विघ्ना म्वाक्षहृद्येयवर्जिता ।
संक्रास्तप्टा तग कालहोरशा दिनपात् प्रमात् ॥’
इति मुद्रतंचिन्तामणौ १ ।

तेनैव तत्प्रयोजनमुक्तम्—

'धारे प्रोक्त कालहोरामु तस्य इति ।

चेष्टावलप्रभेदौ —(१) श्रयनवलम्, (२) चेष्टा
वल चैतो चेष्टावलस्य द्वौ भेदो स्याताम् ।
तयोर्योग एव चेष्टावल बोध्यम् ।

भावबलप०—भावबलम भाववीर्यम्, भावीज ।

भावबलभेदौ —(१) भावदिबलम्, (२) भाव
दृग्बल, चैतो भावबलस्य द्वौ भेदो स्याताम् ।

तत्र बुधगुहदृशोर्योग कायस्तदा स्फुटग्रहबल
स्यात् ।

रश्मिप०—श्रु, कर किरण, मरीचि,
रश्मि, शेषस्तु रथौ ।

रश्मिभेदौ —(१) उच्चरश्मि, (२) चेष्टा-
रश्मिश्चैतो रश्मेदौ भेदो स्याताम् ।

इष्टप०—इष्टम, शुभम् ।

कष्टप०—प्रशुभम कष्टम् ।

तत्प्रभेदौ—स्पष्टशुभम् स्पष्टाशुभम्, स्फुट
शुभम्, स्फुटाशुभम् ।

गुणकनामानि—उच्चगुणक, चेष्टागुणक,
स्फुटगुणक मध्यमाश्रयगुणक स्पष्टाश्रयगुणक,
कर्मयोग्यगुणक ।

अशायु पर्यायी—अशायु सत्यायु ।

श्रायुर्भागप०—श्रायुरशा श्रायुर्भाग, श्रायु-
लवा ,

हानिप —अपचय, अपहार हरणम हानि ।

हानिभेदा —(१) चक्रार्द्धहानि (चक्रपातार्द्ध-
हानि), (२) शयुक्षेत्रगतहानि (३) अस्तगत-
हानि, (४) सप्तस्थपापहानि । (५) नीच

भगसहानि, (६) नीचभस्थग्रहयुवतहानि
श्चैतानि पड्विधहरणानि स्यु ।

पिण्डायुगुणका —(१) गोडवृत्रा, (२) तत्त्वानि,
(३) तिथय, (४) रवय (५) दिवानि, (६)
स्वर्गा (७) नरवा चैते रवे क्रमात्पिण्डायु
गुणका सन्ति ।

निसर्गायुर्गुणका —(१) नखा (२) भू, (३)
द्वौ, (४) गाव, (५) घृति, (६) नखरा, (७)
पञ्चागत् चैते से क्रमान्तिसर्गायुर्गुणका
सन्ति ।

पिण्डायु प्रभूतीनामशप०—पिण्डायुरशा, पिण्डा-
युर्भागा पिण्डायुर्लवा' निसर्गायुरशा, निस
र्गायुर्भागा, निसर्गायुर्लवा, जीवायुरशा जीवायु
र्भागा, जीवायुर्लवा ।

हानिसंस्कृतायुरशप०—हरणसंस्कृतायुरशा, हा-
निसंस्कृतायुर्भागा, हानिसंस्कृतायुर्लवा ।

वर्षाद्यायु प०—अव्दाद्यायु वर्षामुखायु, वर्षा
द्यायु शरदाननायु, समावदनायु हायना
स्यायु ।

अन्तर्दशाप०—अन्तरम्, अन्तर्दशा, पक्ता (क्त्),
पाचक ।

दशाप्रवेशप०—दशानिवेश, दशाप्रवेश, दशा-
सन्निवेश, दायप्रवेश ।

नक्षत्रप०—श्रु-जम, नक्षत्रम, भम्, शेषस्तु नक्षत्र-
पर्याये ।

भभुवतप०—इत, गत, प्रगत, प्रयात भभुवत,
भवात् यात् ।

भभोग्यप०—प्रगत, अयात्, एष्य, गम्य,

भगम्य, भभोग भभोग्य भैष्य, भोग्य, येय ।

गतगम्ययो पर्यायो यात येयादित्युक्त

श्रीपतिना—

मिहिरविरहितेन्दोरशकेभ्या द्विचन्द्रैर्गततिथि
निचय स्यात्तत्र शेष गताख्यम् । तदपि हूरवि
शुद्ध गम्यक तद्विलिप्ता गतिविवरविभक्ता यात
यया विनाड्य ॥ इति सिद्धान्तसोखरे—इति
कतकीटीकायाम् ७२।१५३

सर्वक्षप०—सर्वभोग, सर्वभोग्य, सर्वक्षम् ।

स्पष्टभुक्तप०—स्पष्टभुक्तम्, स्फुटभुक्तम् ।

स्पष्टभोग्यप०—स्पष्टभोग्यम् स्फुटभोग्यम् ।

स्पष्टसर्वक्षप०—स्पष्टमवक्षम्, स्फुटसर्वक्षम् ।

दशापर्याया—दशा, दाय ।

दशानामानि—अष्टोत्तरीदशा, कालचक्रीदशा,

चरदशा, महादशा, योगिनीदशा, विशोत्तरीदशा ।

एव अन्या अपि विविधा दशा सन्ति ।

विशोत्तरीदशेशानामानि—(१) आदित्य, (२)

चन्द्र, (३) कुज, (४) राहु (५) जीव, (६)

शनि, (७) बुध, (८) वेनु, (९) शुक्रचर्चते

विशोतय्या कृत्तिकानक्षत्रत क्रमेण आदित्यादयो
नवग्रहा दशाधिपा ज्ञेया ।

दशेशवर्षाणि—(१) रसा, (२) दश (३) शैला,

(४) घृति (५) अष्टि (६) अतिघृति (७)

अत्यष्टि, (८) सप्त, (९) विशति । इति आदि-

त्यग्रमतो दशेशाना वर्षाणि सन्ति ।

योगिनीदशाधिपनामानि—(१) मन्मला, (२)

पिङ्गला, (३) धान्या, (४) भ्रामरी, (५) भद्रिका,
(६) उल्का, (७) सिद्धा, (८) सङ्कटा, चेता
अष्टौ योगिनीदशाधिपा आद्रानक्षत्रत क्रमेण
ज्ञेया ।

योगिनीदशेशवर्षाणि—(१) एक (२) द्वौ (३)
त्रय, (४) चत्वार (५) पञ्च, (६) षड् (७)
सप्त, (८) अष्टौ, चेति मगनाक्रमतो दशाधि
पाना वर्षाणि सन्ति ।

दशाप्रभेदा—(१) दशा, (२) अन्तर्दशा, (३)
विदशा (उपदशा), (४) मूक्षदशा (५) प्राण
दशा, चेत्येते दशाया पञ्चभेदा सन्ति ।

अन्तर्दशापर्याया—अन्तरम् अन्तर्दशा, अन्तर्दाय,
अपहार, अपहृति, भुक्ति, हृति ।

विदशाप०—उपदशा, विदशा ।

पाचकप०—पक्वा (क्तु), परिपाचक, पाचक ।

फलापककालप०—परिणति, परिणाम, परि-
पाक, पाक, फलपाककाल, विपक ।

जन्मराशिप०—जन्म (अन्), जन्मभम्, जन्मराशि
जन्मक्षम् ।

जन्मराशिस्वामिप०—ऋक्षेश, जन्मभनाथ, जन्म-
राशिनाथ, जन्मक्षस्वामी (इन्) ।

इति श्रीमुकुन्ददत्तविरचित ज्योतिषशब्दकोष
एकादश ध्यायुर्दायादिना समाप्त ।

— ० —

दृष्ट्यादिपर्यायिकलोदाहरणवर्गः ।

'दर्शनपर्याया.—अवलोक, अवलोकनम्, अवेक्षणम्, अवेशा, आलोक, आलोकनम्, आलोचनम् ईक्षणम्, ईक्षा, दर्शनम्, दृक् (श) (स्त्री), वृशि (स्त्री०) दृश्या (स्त्री), दृष्टि (स्त्री), द्योतनम्, निश्चयानम्, निभालनम्, निरीक्षणम्, निर्वर्णनम् निशामनम्, निशामनम्, परिलोकनम्, प्रेक्षणम्, प्रेक्षा (स्त्री०), लोक, लोचनम्, विलोक, विलोकनम्, विलोचनम्, वीक्षणम् वीक्षा (स्त्री), समालोक, समालोकनम्, समालोचनम्, समीक्षणम्, समीक्षा (स्त्री) ।

'प्रेक्षणक्रियाप०—अवलोकितम् (न०), आलोकितम् (न०), ईक्षितम् (न०), निरीक्षितम् (न०), वीक्षितम् (न०) इत्यादय सर्वेशब्दा नपु सके ज्ञेया ।

'दर्शितप०—अभिधीक्षित, अवलोकित, अवेक्षित, आलोकित, ईक्षित, वक्षित, दृष्ट, निरीक्षित, निभानित, परिलोकित, प्रदृष्ट, प्रविलोकित, प्रसमीक्षित, प्रेक्षित, प्रोद्धोक्षित, लोकिता, विलोकिता, वीक्षित, सन्दर्शित, सन्दृष्ट, सम्प्रदृष्ट, समालोकि, समीक्षित, श्चैत सर्वे शब्दास्त्रिलिङ्गा भवन्ति ।

'दर्शनोप०—अवलोकनीय अवलोकितव्य, अवलोक्य, अववेशणार्हं, अववेशणीय, आलोक-

नाह, ईक्षणार्हं, ईक्षणोय, ईक्षितु योग्य, ईक्षितव्य, ईक्ष्य, द्रष्टव्य, द्रष्टु योग्य, प्रक्षणीय, प्रेक्ष्य, वीक्षणोय, वीक्षर, समीक्षणोय, समीक्ष्य, श्चैते त्रिलिङ्गा ।

'दृश्यप०—आलोकी (इन्) (त्रि०), दशक, दर्शयिता (तृ), दर्शी (इन्), दृष्टिकर्ता (तृ), द्रष्टा (ष्टृ), समानोकी (इन्) एते सर्वान लिङ्गा ।

'दृश्यप०—दृश्य (त्रि०), प्रक्ष्य (त्रि०), वीक्ष्य (त्रि०), समीक्ष्य (त्रि०) ।

'दृश्यर०—दृश्यम् (न०), प्रक्ष्यम् (न०), वीक्ष्यम् (न०), समीक्ष्यम् (न०) ।

'दृष्ट्वाव्ययप०—अवलोक्य (अ०), आलोक्य (अ०), दृष्ट्वा (अ०), निरीक्ष्य (अ०), प्रसमीक्ष्य (अ०), प्रेक्ष्य (अ०), विलोक्य (अ०), वीक्ष्य (अ०), सम्प्रक्ष्य (अ०) ।

'दृश्यत्प०—अवलोकयन् (त्) (त्रि०), आलोकयन् (त्) (त्रि०), निरीक्षयन् (त्) (त्रि०), प्रविलोकयन् (त्) (त्रि०), प्रसमीक्षयन् (त्) (त्रि०), प्रेक्षयन् (त्) (त्रि०), विलोकयन् (त्) (त्रि०) ।

'दृश्यमानप०—अवेक्ष्यमाण (त्रि०), अवलोक्यमाण (त्रि०), ईक्ष्यमाण (त्रि०), दृश्यमाण (त्रि०), निरीक्ष्यमाण (त्रि०), परिदृश्यमाण (त्रि०), परिलोक्यमाण (त्रि०), विलोक्यमाण (त्रि०) वीक्ष्यमाण (त्रि०), सन्दृश्यमाण

(१) देखता (२) देखने की क्रिया (३) देखा (४) देखने योग्य (५) देखने वाला (६) देखा जाने वाला (७) दिखताई देने वाली वस्तु (८) देख कर (९) देखता हुआ (१०) जो देखा जाता है ।

(त्रि०), सन्निरक्ष्यमाण (त्रि०), समालोक्य
मान (त्रि०) ।

'दृष्टिदृष्टप०—ईक्षणवीक्षित, दर्शनप्राप्त, दृष्ट-
देह, दृष्टमूर्ति, दृष्टशरीर, दृष्टिदृष्ट, दृष्टि-
पथगत, प्रविलोकनयुत, प्रसमीक्षितदेह, प्रेक्ष
णतागत, प्रेक्षणत्वयातश्चैते सर्वे त्रिलिगा
भवन्ति ।

स्थितिप०—अवस्थानम् (न०), अवस्थित
(स्त्री०), आसना (स्त्री०), आस्था (स्त्री०),
आस्था (स्त्री०), उपविष्टि (स्त्री०) निष्ठा
(स्त्री०), प्रतिष्ठा (स्त्री०), वास (पु०), व्यव
स्थानम् (न०), व्यवस्थिति (स्त्री०), सस्था
(स्त्री०), सस्थिति (स्त्री०), स्थिति, (स्त्री०),
एते सर्वे पष्ठीविभक्त्यन्त प्रयोज्या । यथा स्वे-
मैवे स्थिति । इति ।

सयोगवाचकशब्दा—अन्वय (पु०) मिलनम्
(न०), मल (पु०), मेलक (पु०), मेलनम्
(न०), युति (स्त्री०), याग (पु०), सयुति
(स्त्री०), सयोग (पु०), ससर्गं (पु०), सङ्ग
(पु०), सङ्गति (स्त्री०), सङ्गम (पु०), सम
न्वय (पु०), समागम (पु०), समाज (पु०),
समायोग (पु०), समिति (स्त्री०), एते सर्वेऽपि
पष्ठीविभक्त्यन्ते प्रयोज्या । यथा—सलग्रहाणा
मिलनम् ।' इति ।

युतवाचकशब्दा—मन्विन पाटप, आश्लिष्ट
मालिगित प्रयुत प्रयुक्न, मिलित, मिश्रित,
युक् (ज्) युक्न युत, सगित सग्न, लीन,

शाली (इन्), सयुक् (ज्), सयुक्त, सयुत,
सलग्न, सश्लिष्ट, ससक्त, सहित, सक्त,
सखा, सङ्गत, सनाथ, समन्वित, समाद्ध्य,
समेत, सम्पद्यमान, सम्पूक्त, सम्मिश्र, सहित,
एते सर्वे त्रिलिङ्गा भवन्ति । ते तृतीयाविभ-
क्त्यन्ते योज्या । यथा—“खलै समेत ।”
इति ।

व्याप्तवाचकशब्दा—आचित, आश्रित, उप-
विष्ट, निचित, समाकान्त एते त्रिलिगा तृती-
याविभक्त्यन्ते योज्या ।

प्राप्तवाचकशब्दा—अधिगत, आगत, आपन्न,
आप्त, आयात, आस्थित, इत, उपग, उप-
गत, उपयात, उपेयिवान् (वम्बन्त), ग,
गत प्रगत, प्रयात, प्राप्त, यात, समधिगत,
समागत, समासादित, समुपस्थित, समुपत,
सम्प्राप्त एते त्रिलिगा ।

स्थितवाचकशब्दा—अधिष्ठित, अवस्थित,
आश्रित, आसनावस्थित, आसीन, उपविष्ट,
उपस्थित, कृतावस्थानम्, प्रतिष्ठित, विराज
मान, व्यवस्थित, श्रित सश्रित, सस्य,
सस्थित, समाश्रित, समासीन, समुपाश्रित,
सेवित, स्य, स्थित, एते त्रिलिगा ।

स्थानवाचकशब्दा—आयतनम्, आश्रय, आस्प-
दम्, कृतपद, टतस्थिति, कृतायतन, कृताश्रय,
कृतास्पद, गृहम् पदम्, संश्रय, स्थलम्,
स्थानम् ।

मिलित्वाऽन्यथवाचकशब्दा—उपत्य मिलित्वा

(मिलकर), सम्मिल्य, समुपेत्य, समेत्य, एतेऽव्यया ।

प्राप्याव्ययवाचकशब्दा —अधिगम्य (प्राप्त होकर), प्राप्य (पाकर), सम्प्राप्य ।

पूर्णपर्याया —आचितम्, छन्नम्, निचितम्, पूरितम्, पूर्णम्, भरितम्, व्याप्तम्, एते त्रिविज्ञा ।

सम्बन्धप०—युक्ति (स्त्री०), सयोग (पु०), ससर्गं, सस्पर्शं, समागम, सम्पर्कं, सम्बन्ध, स्पर्श, स्पृष्टि (स्त्री०) ।

सम्बन्धभेदाः—(१) अन्योन्यराशिस्थितत्व प्रथम, (२) परस्परदृष्टिसम्बन्धो द्वितीय, (३) एकत्र दृष्टिसम्बन्धस्तृतीय, (४) सहाव स्थानसम्बन्धचतुर्थं, इत्येते सम्बन्धस्य चत्वारो भेदाः स्युः ।

सम्बन्धप०—सयोगी, ससर्गी सम्पर्की, सम्बन्धी, एते इन्नतास्त्रिविज्ञा स्युः ।

अण्प्रत्ययान्तशब्दा.—कौल, कौश, स्मार ।

युक्तस्थितादिवाचकप्रकीर्णशब्दाः —अधिकल, अधिवृत्, अधियोग, अधिधित, अध्यासित, अध्यासीन, अध्युषित, अधिगत, अध्युषेत । आयात, अबलम्बित, अष्टमं, नवम, पष्ठ, आकीर्णं, आक्रन्त, आहृद, आवास, आश्रित्य (प्र०), कलित, कृताधिकार, चन्द्रायियोग, इष्टयुत, निरत, निष्ठ, पतित प्रकल्प्य (प्र०) प्रपूर्णम्, मिश्र, यथातथा (कर्मनिवृत्त्यर्थवाचकं), याप्य, योगाधियोग, वह, विराजमान, समनु पतित ।

मतुबन्तशब्दा —तपोवान्, तमोवान्, भानुमान्,

अङ्गपवान्, अस्तपवान्, पण्डितवान्, साधुमान्, मन्दवान्, एते त्रिविज्ञा स्युः ।

मत्वर्थापशब्दा —अधिनारी, अधिशाली, अव लम्बी, केन्द्री, जु (ष) पाली, भाक् (ज), यायी युक् (ञ्), यापी, विहारी, सङ्गी, स्थायी, स्पृक् (श्), एत त्रिविज्ञा स्युः ।

णिनिप्रत्ययान्तशब्दा —आलम्बी, गामी, चारी, निवासी, वर्ती, वासी, शाली, एते त्रिविज्ञा स्युः ।

सहसमासशब्दा —साधिकार, सघन, समद, समुख, ससरस्वतीश ।

दृष्टिप०—आलोक (पु०) आलोकनम् (न०), आलोचनम्, (न०), ईक्षणम् (न०), ईक्षा (स्त्री०), दर्शनम् (न०) दृक् (श्) (स्त्री०) दृशि (स्त्री०), दृष्टि (स्त्री०) द्योतनम् (न०), निध्यानम्, निभाषनम्, (न०), निवर्णनम्, (न०), निशमनम् (न०), निशामनम् (न०) ।

दृष्टप०—अवलोकित, आलोकित, ईक्षित, निरोक्षित, परिलोकित, परीक्षित, प्रदृष्ट, प्रेक्षित, प्रोद्दीक्षित, लाकित, विलोकित, सवीक्षित सदृष्ट, समालोकित, समीक्षित, सम्प्रदृष्ट, एते त्रिविज्ञा स्युः ।

दृष्टिदृष्ट्याचकप्रकीर्णशब्दा —दत्तत्र, दृष्ट- देह, दृष्टमूर्ति, दृष्टसरोर, दृष्टिघटित, दृष्टि- मुद, प्रेक्षणता, प्रेक्षणत्वम् ।

युतीक्षण्याचकशब्दा —ईशान्ययान्, दर्शन- योग, युतिद्वय युतिवीक्षणम्, वीक्षणसमागम ।

दृष्ट्याचकाव्ययशब्दा.—अवश्य, आलोचय,

दृष्ट्वा, प्रेक्ष्य, विलोक्य, सदृश्य, समीक्ष्य, एते-
ऽव्यया स्यु ।

मध्यप० —अन्त (र्) (ग्र०), अन्तरम् (न०),
अन्तरा (ग्र०), अन्तरालम् (न०), अन्तराल-
कम् (न०), अभ्यन्तरम् (न०), मध्य
(पु० न०) ।

मध्यगतप० —अन्तरगत, अन्तर्गत, मध्यग,
मध्यगत मध्यगत ।

विनार्थवाचकाव्ययशब्दाः—अन्तरेण, ऋते,
विना, हिरक्, एतेऽव्यया स्यु । वचचित-अन्त-
रम, वर्जनमपि ।

वर्जितवाचकशब्दा — उज्जित, ऊन, ऊनित,
च्युत, नून परिच्युत, मुक्तम्, रहित, वर्जित,
वि (ग्र०), विमुक्त विमुक्त, वियुत, विरहित
दिवर्जित, विशेष्यम्, विश्लेष्यम्, विहीन, वीत,
एते त्रिलिङ्गा स्यु ।

अन्तरवाचकशब्दा —अन्तरम्, विवरम् ।

वर्ज्यवाचकशब्दा —परिवर्जनीय, परिवर्जि-
तव्य, परिवर्ज्यं, वर्जनीय, वर्जितव्य, वर्ज्यं,
(द्योडने योग्य) ।

वर्जयित्वावाचकाव्ययशब्दा —अप, अपहाय,
अपास्थ, त्यन्त्वा, परिहृत्य, प्रोज्झ्य, वर्जयित्वा,
विहाय, सन्त्यज्य हित्वा, एतेऽव्यया,

वतवतुप्रत्ययान्तशब्दा —आश्रितवान् इतवान्,
गतवान्, प्राप्तवान्, यातवान्, स्थितवान्, एते
त्रिलिङ्गा स्यु ।

शानच्-कानच् प्रत्ययान्तशब्दा —ईक्ष्यमाण, वर्तं-
मान विद्यमान, विराजमान, विलोक्यमान,

वीक्ष्यमाण, शोभमान, समीक्ष्यमाण, एते
त्रिलिङ्गा स्यु ।

शतुप्रत्ययान्तशब्दा —प्रघटित्ठन्, गच्छन्,
चरन् चलन्, तिष्ठन्, निवसन्, पश्यन्, प्रवसन्,
भवन, वसन्, व्रजन्, सन्, एते त्रिलिङ्गा स्यु ।

प्रकीर्णशब्दा —अगुह्य, गुह्य, समभग, एतऽपि
त्रिलिङ्गा स्यु ।

अथात पर स्थितिपर्यायानामुदाहरणानि
प्रदश्यन्ते (ठहरने का स्थान) ।

अवस्थानम् (न०) स्थिति, वास, प्रतिष्ठा ।

यथा—अवस्थानमङ्ग राधाङ्गैज्यभानाम् इति
ग्रन्थकार । अवस्थिति (स्त्री०) वास ।

” अवस्थितिर्लभगृहेसता चेत् इति ग्र. का ।
आसना (स्त्री०) स्थिति ।

” भवति दिवसभर्तुं स्ववासनायामजर्क्षे’
इ ग्र का । आस्या (स्त्री०) स्थिति ।

” आस्याया यदि घटभे खराशुसूनो’
इ ग्र का । आस्या (स्त्री०) स्थिति ।

” आस्याया पुण्डरीके जननिसमये पद्मिनी-
नाथसूनो’ इ ग्र का ।

उपविष्टि (स्त्री०) वास ।
” यदोपविष्टिमंदने खलानाम् इ ग्र का ।
निष्ठा (स्त्री०) स्थिति ।

” निष्ठाञ्जनीलाम्बरभास्वता भवे इ ग्र ।
प्रतिष्ठा (स्त्री०) स्थिति ।

” पुण्ये पपीपङ्गुकविप्रतिष्ठा’ इ ग्र का ।
वास (पु०) १ अवस्थानम् । २ गृहम् ।

वास (पु०) १ अवस्थानम् । २ गृहम् ।

- ” ‘त्रिपडायेष्वसद्भासो विशेषेण गुरुदयः ।’ इ प्र. का ।
व्यवस्थानम् (न०) स्थिति ।
- ” ‘व्यवस्थानमन्त्ये शनीनेन्दुजानाम्’ इ प्रं ।
व्यवस्थितिः (स्त्री०) १ अवस्थानम् ।
२ व्यवस्था ।
- ” ‘व्यवस्थितिर्जन्मनि वित्तभावे खलयहाणा धनहानिमाहु ।’ इति प्र० का० ।
सस्था (स्त्री०) स्थितिः ।
- ” ‘सस्थाजनो जीवगृहे जडासो.’ इ प्र. का. ।
सस्थिति. (स्त्री०) स्थितिः ।
- ” वन्धुनुसदने कुजराह्वो. संस्थिती रचयति क्षयरोगम् ।’ इति जैमिनीयपद्यामृते ।
अथवा—
‘केन्द्रत्रिकोणरन्ध्राथैष्वनयोः (लग्नेन्द्रो) शुभसस्थिति. ।’ इति ग्रन्थान्तरे ।
वा—
‘सता संस्थिति. सूनुभे सूनुलब्धिः’ इ. प्र ।
स्थिति (स्त्री०) अवस्थानम् ।
‘उशनसः कलशे जनुपि स्थिती’
इति जातकाभरणे ।
अथेदानीं सयोगवाचकशब्दोदाह०
अन्वय (पु०) सयोग, सम्बन्ध, मेल ।
” यदान्वयोऽङ्गे गुरुभास्वतोर्जनो’ इ प्र. का.
मेलः (पु०) } सङ्ग., सङ्गम ।
मेलकं ” }
मेलनम् (न.) ।
- यथा—‘मदे मेलन मन्दमातंभडनाम्नोः’ इ प्र. का.
युवित. (स्त्री०) सङ्गः ।
” ‘यमारथोर्युवित्तरनङ्गभावे’ इ प्र. का. ।
युतिः (स्त्री०) योगः, समागमः ।
” ‘मदनमन्दिर आरभयोर्युतिः’ इ. प्र. का ।
योग (पु०) १ सयोगः २ युवित. ।
” ‘अथ कण्ठकायेशयोर्गतिपराक्रमी स्यात्’
इ० प्र० का० ।
सयुति (स्त्री०) सयोगः ।
” ‘अजे सयुतिर्मङ्गलादित्यमून्वोः’ इ, प्र. का.
सयोगः (पु०) मेलनम्, सम्बन्धः ।
” ‘संयोग प्राये यमयामिनीशयो.’ इ. प्र. का.
ससर्ग. (पु०) १ सगः, सङ्गमः २ सम-
वायादिसम्बन्ध. ।
” ‘ससर्गं आङ्गिरसगोररदस्यो.’ इ. प्र. का. ।
सङ्ग. (पु०) १ सयोग., सङ्गमः, मेल;
ऐवयम् २ ससर्गं, सस्पर्शः ।
” ‘सङ्गो विसारे विधुवासरेशयो.’ इ. प्र. का.
सङ्गतिः (स्त्री०) सङ्गम. ।
” ‘वृषे सङ्गति. पौडशासूनुपत्योः’ इ प्र. का.
सङ्गम (पु०) संग., मेलक. ।
” ‘जम्बालनीड उडुपाचिबतसङ्गमदचेत्’
इ० प्र० का० ।
समन्वयः (पु०) सयोग, मिलनम् ।
” ‘मतिपति. सवलोऽत्र समन्वये शसपयोः
सति कण्ठकमे तथा ।’ इ० प्र० का० ।
समागम (पु०) सयोगः ।
” ‘उडुपतेर्पुपभेऽत्र समागम.’ इ० प्र० का० ।
समाज (पु०) सनिधिः, सयोगः ।

- „ 'हयाङ्गे हरीन्दुक्तभाना समाज' इ०ग्र० का
समायोग (पु०)सयोग, समागम, सम्बन्ध
- „ 'समायोगो याम्ये यमजनकनीहारकरयो'
इ० ग्र० का० ।
समिति (स्त्रो०) समाज, सयोग ।
- „ 'भग्लोविदा समितिरायगृहेऽर्थलाभ' इ ग्र
ग्रयाधुना युक्तवाचकशब्दानामुदाहरणानि
प्रदर्शयन्ते ।
अन्वित (त्रि०) युक्त ।
- „ 'कल्याणयातो कविनान्वित कलेट्' इ ग्र
ग्राह्य (त्रि०) युक्त ।
- „ 'शुभाशुभाढये यदि जन्मलग्ने'
इति जातकपारिजाते ।
ग्राहिलिष्ट (त्रि०) आलिङ्गित ।
- „ 'आये सदाऽऽश्लिष्ट इनारमन्दे' इ ग्र का
आलिङ्गित (त्रि०) युक्त ।
- „ 'तनयभवननायो धन्विनाऽऽलिङ्गिताङ्ग'
इ० ग्र० का
उपेत (त्रि०) युक्त ।
- „ 'पट्टिब्ययाष्टमोपेता व्यववित्तगृहाधिपा'
इ० जा० पा० ।
प्रयुत (त्रि०) युक्त ।
- यया—'दिनपती प्रयुते मदनेऽशुभे' इ० ग्र का ।
प्रयुक्त (त्रि०) युक्त ।
- „ 'नाम्ये ऋगे भास्करिणा प्रयुक्ते' इ ग्र का
प्रसक्त (त्रि०) सबद्ध, मिलित ।
- „ 'शुभस्वास्थ प्रसक्तस्य' इत्युदुदायप्रदीपे ।
मिलित (त्रि०) युक्त, सङ्गठित ।
- „ 'स-कु बु जीमिलिताश्च दिवाम्बुगे भृगुमुने
करनाश उतागुले ।' इति गिरिधर ।
मिश्रित (त्रि०) मिलित, युक्त ।
- „ 'मदालये मिश्रित धारविद्भ्याम्' इ ग्र ।
युक् (ज्) (त्रि०) युक्त ।
- „ 'सचरणभूयुग्प्रसनमभीष्टम् ।' इ० ग्र० ।
युक्त. (त्रि०) युत, मिलित ।
- „ 'अय निर्मलै । युन्तेऽमलाशे सहजे च कारके
इति ग्र० का० ।
युत (त्रि०) युक्त, सहित ।
- „ 'चरराशियुतेलग्ने धरामुतयुते मदे ।'
इति प्रश्नमार्गे ।
लगित (त्रि०) }
लग्न " } सयुक्त, मिलित ।
लीन " }
- „ 'धनिना लगिते लग्ने, हे ती लग्ने सुधाशुना
मङ्गले ग्लौभुवा लीने' इ० ग्र० का० ।
आलिङ्गिताङ्ग (त्रि०) मिलितदेह ।
- „ 'आलिङ्गिताङ्गो धनुषाङ्गगो मृदु' इ ग्र
सयुक् (ज्) (त्रि०) } युक्त ।
सयुक्त " }
सयुत " }
- „ 'पापसयुजि मारनिकेत' इ० ग्र० का० ।
धनेशे लाभसयुक्ते' इति । 'कारके बलहीन
वा क्रूरपट्टयशसयुते ॥ इति च त्रि० मा०
सलग्न (त्रि०) सयुक्त ।
- „ 'सयुन्ते रविणा तुपारकिरणे' इ०ग्र०का०
सश्लिष्ट (त्रि०) मिलित, आलिष्ट ।
- „ 'सश्लिष्ट शशिना मरोरुहमुहत्' इ ग्र का

सपक्त (त्रि०) सलग्नः ।

अथवा

- „ 'सपक्त इन्दौ खररश्मिमालिना' इ ग्र का
सहित (त्रि०) १ सहित, २ मिलित ।
„ 'सहितो यदि विदा निशाकर' इ ग्र का ।
सक्त (त्रि०) लग्न, लगित ।
„ 'आत्मकारकलवे शशिसक्ते इ जै प मृ

- 'मदे पतङ्गे मृदुना समेते' इ० श० का० ।
सम्पद्यमान (त्रि०) मिलित ।
„ 'सम्पद्यमानस्तरणिर्धराभुवा' इ ग्रं का ।
सम्पृक्त (त्रि०) सयुक्त ।
„ 'सम्पृक्तोऽसृक् सोरिणा भास्वता वा'

अथवा—

इ ग्र का ।

यथा—'निघनभवननाय कामिनीभावसक्त इ ग्र
सखा (त्रि०) सहाय, सहचारी अनुचर,
अभिसर ।

सम्मिश्र (त्रि०) सयुक्त ।

- „ 'अखिलकेन्द्रसखे खलखेचरे' इ ज्यो भ
अथवा—

„ सम्मिश्रश्चेद् भास्करो बोधनेन इ ग्र का
सहित (त्रि०) सयुक्त ।

अशुभशुभसख 'इ विवाहवृन्दावने ।

„ भास्करहिमकरसहित शनेश्चरो मृत्युद
प्रसवकाले ।' इति सारावल्याम् ।

सङ्गत (त्रि०) युक्त ।

अथवा—

- „ द्वितनो भागवभार्यभूभवा । यदि ते तुर-
गाङ्गमङ्गता सुतदा । इति ग्र० का ।

यमोऽकमाभ्या सहितोऽतद सवे' इ ग्र
अथाधुना व्याप्तवाचकशब्दोदाहरणानि-
प्राचित (त्रि०) व्याप्त ।

सनाथ (त्रि०) नाथवत्, रक्षक युक्त
इत्यय ।

„ 'ज्यो चिति नेत्रपाण्यवस्थाचिते सोमसुते'
इ ग्र का ।

- „ 'विग्रहे कमलिनीशसनाथे' इति ग्र० का० ।

प्राथित (त्रि०) प्राधिष्ठित ।

अथवा—

'यदाश्रिते कालगृहे कलानिघो समीक्षिते
कालखगेन जन्मनि । इ ग्र का ।

सपत्नभवविक्रमे शनिकुजरविभि
सनाथे, इति ज्यो० भ० ।

उपविष्ट (त्रि०) प्राधिष्ठित ।

समन्वित (त्रि०) युक्त ।

'उपविष्ट इने निघने सयमे द्रविणे विधुना
सहिते सकुजे ।' इ ग्र का ।

सतः गृहे सौम्यखर्गं समन्विते इ ग्र का ।
समाह्वय (त्रि०) युक्त ।

निचित (त्रि०) व्याप्त, पूरित ।

- यथा—सौम्यं समाह्वये मुत्सयनीन्दौ इ ग्र का ।
समेत (त्रि०) मिलित, सयुक्त ।

'शोर्पोदयभाजि कण्टके स निनिचिते दोक्षण-
घोस्वले विदोज्जे ।' इ ज्यो भ ।

- „ 'पञ्चमे नवमे क्षूसमेतौ मितभास्करो ।
इति भागि ।

अथवा—

'कण्टके यदि बोदयभाजि शोभनशुगनिना

निचिते ऽत्र ।' इ ग्र का ।

समाक्रान्त (त्रि०) १ व्याप्त, २ अधि-
ष्ठित ।

„ 'समाक्रान्त सौम्यो यदि जनुषि देवाचित-
पदा ।' इ ग्र का ।

अथवा—'समाक्रान्त सौम्यं सुतसदनगे भास्कर
सुते ।' इ० ग्र० का० ।

अथ सम्प्रति प्राप्तवाचकशब्दोदाहरणानि—

अधिगत. (त्रि०) प्राप्त ।

„ अधिगते धनभे धरणीभुवः' इ० ग्र० का० ।

आगत (त्रि०) १ आयात, उपस्थित,
प्राप्त ।

„ गणे सता गात्रगृहोपगेष्वथ तनौ शुभ-
व्योमगयोगमागते ।' इ० ग्र० का० ।

आपन्न (त्रि०) १ प्राप्त, २ आगत ।

„ सद्योगमापन्न इहोद्गमालये' इति० ग्र०
का० ।

प्राप्त (त्रि०) १ प्राप्त, २ लब्ध ।

„ 'खगे खराशो खलदृष्टिमाप्ते' इति ।

वा—

„ 'सोदरपेङ्गमाप्ते' इति च ग्र० का० ।

आयात (त्रि०) आगत ।

„ 'शुभवर्गं लग्नगते लग्ने वा शुभवर्ग-
मायाते । इ० जै० प० ।

आस्थित (त्रि०) १ प्राप्त, २

आरूढ ।

„ 'यदोद्गमे सद्दशमास्थिते जनौ' इ० ग्र०
का० ।

अथवा—

केन्द्रारूढे शोभनव्योमवासे ।' इ० ग्र०
का० ।

इत (त्रि०) गत ।

„ कायोपगोऽर्कं शुभवोक्षणेते ।' इ० ग्र०
का० ।

ग (त्रि०) पदान्ते गच्छत्यस्मिन्,
घञर्थक ।

„ 'विधुररौ च मृतौ शनिरायग' इत्युदय-
भास्करे ।

अथवा—

तनुजलास्तसहोदरक्षत्रुगा गुरुसितेन्दुज-
मन्ददिवाकरा ।' इ० वि० मा० ।

गत (त्रि०) १ यात, २ आप्त ।

„ 'निशाकरे भाग्यगते सभार्गवे' इ० ग्र०
का० ।

प्रगत (त्रि०) गत ।

„ 'कवी कलत्र प्रगते सगोप्यतौ' इ० ग्र०
का० ।

उपग (त्रि०) प्राप्त ।

„ यानेशकर्मोपगती बलिष्ठी' इ० जा०
पा० ।

अथवा—

उपगते शुभयोगमिने' मदे इ० ग्र० का० ।

उपयात (त्रि०) प्राप्त ।

„ वली बिलग्नान्नवमोपयात' इ० जा०
पा० ।

उपेयिवान् (क्वस्वन्त) (त्रि०) उपगत ।

‘उपेयिवाननाश्वाननूचानश्चेति क्वसुप्रत्य-
या-न्तो निपात ।

यथा—‘पापमन्दिरमुपेयुषि मन्दे’ इ० जं० प० ।

अथवा—

‘अथ कलावति कर्कमुपेयुषि’ इ० प्र०
का०

प्रयात (त्रि०) गत (गया),

.. ‘कृशता प्रयात’ इ० जं० प० ।

‘विभावरीशे कृशता प्रयाते’ इ० प्र०
का० ।

प्राप्त (त्रि०) समुपस्थित ।

.. ‘विज्ञेशाद्धनरि फरन्ध्रभवनप्राप्ताश्च सौम्य-
ग्रहा’ इ० प्र० का ।

यात (त्रि०) गत ।

, ‘याते कलत्र यदि कृष्णवाससि’ इ० प्र०
का० ।

समधिगत (त्रि०) प्राप्त, अधिगत ।

.. ‘सौम्या खेटास्त्रिकोणीदयसमधिगता
केन्द्रगा नो असौम्या’ इ० प्र० का० ।

समागत (त्रि०) सम्प्राप्त ।

.. ‘धर्मेशदृष्टो यदि तद्गुतो वा परस्परक्षेत्र-
समागतो वा’ इ० जा पा० ।

समासादित (त्रि०) १ प्राप्त २ आहृत ।

.. ‘जायासमासादित उष्णरोचिषि’ इ० प्र०
का० ।

समुपस्थित (त्रि०) प्राप्त ।

.. ‘भाषान्निकेते समुपस्थिते भृगो’ इ० प्र०
का० ।

समुपेत (त्रि०) सम्प्राप्त ।

यथा—‘अनन्तगेहे समुपेत भार्ये’ इ० प्र० का० ।

सम्प्राप्त (त्रि०) समागत ।

.. ‘सम्प्राप्त उर्वीतनये मनोजे’ इ० प्र० का० ।

अथेदानी स्थितवाचकशब्दोदाहरणानि—

अधिष्ठित (त्रि०) १ आश्रित, २ आहित ।

, अधिष्ठिते भास्वति भाग्यवेशमनि’ इ०
प्र० का० ।

अवस्थित (त्रि०) स्थित, आसीन,
कृतावस्थानम् ।

.. ‘निधानभावे सितगाववस्थिते’ इ० प्र० का०

आश्रित (त्रि०) उपविष्ट ।

.. ‘बृहस्पतावाश्रित उद्गमालये’ इ० प्र० का०
आसानावस्थित (त्रि०) आसीन, समासीन,
उपविष्ट, (बैठा) ।

.. ‘आसनावस्थिते वानपतो वाग्गृहे’ इ० प्र०
का० ।

आसीनः (त्रि०) उपविष्ट ।

.. ‘आसीने धवलच्छव्री घनगृहे धिष्ण्येन
सवीक्षिते’ इ० प्र० का० ।

उपविष्ट (त्रि०) समासीन ।

.. ‘उपविष्ट इलादनये तनये’ इ० प्र० का० ।
उपस्थित, (त्रि०) १ उपसन, निकट-
स्थित, प्राप्त, ३ अगत ।

, ‘उपस्थिते वेदमनि वेश्मनायके’ इ० प्र० का०
कृतावस्थानम् (त्रि०) स्थित, आसीन ।

कृतावस्थानेर्क्के मदनभवने मन्दसहिते’
इ० प्र० का० ।

- प्रतिष्ठित (त्रि०) सस्थित ।
- ” ‘प्रभाकरे पङ्गुगृहे प्रतिष्ठिते’ इ० ग्र० का० ।
व्यवस्थित (त्रि०) प्रतिष्ठित ।
- ” ‘एव देशाधिनाथा ये ग्रहवेधे व्यवस्थिता ।’
इति नरपतिजयचर्यायाम् ।
सस्थ. (त्रि०) अवस्थित ।
- ” ‘ग्रहो यदि च कर्मणि सस्थ’ इ० जा० पा० ।
स्य (त्रि०) पदान्ते तिष्ठत्यस्मिन् ‘घञ्-
र्थे क’ ।
- ” ‘राहुश्चतुष्टयस्थो मरणाय निरीक्षित
पा’ ।’ इति सारावल्याम् ।
स्थित (त्रि०) १ वर्तमान, २ समुपस्थित,
३ निदचल, स्थिर ।
वपुषि स्थिते स्वगृहत्तुङ्गो विधो’ इति ।
लग्नपुनरिपुविक्रमस्थिता शुक्रजीवशनि-
भास्करा यदा ।’ इति च वि० मा० ।
सस्थित (त्रि०) व्यवस्थित ।
- ” शोभने सस्थिते सोदरेशान्विते कण्टके’
इ० ग्र० का० ।
ममासीन (त्रि०) उपविष्ट ।
- ” ‘समासीने सोमे सखिसदनेशे सखिगृहे
इ० ग्र० का० ।
श्रित (त्रि०) १ आश्रित २ सलग्न,
सयुक्त ।
- ” ‘श्रित उपारमणे रमणालये’ इ० ग्र०
का० ।
सश्रित (त्रि०) आश्रित, अनुजीवी ।
- ” ‘सथिते कण्टके कोणपे सायपे ।’ इ० ग्र०
का० ।
‘श्रितकण्टके च सुरराजमत्रिणि’ इत्यु०
भा० ।
‘घान्याना नवसग्रहे शशिशनी लग्ने श्रित-
काशकौ’ इ० वि० मा० । समुपाश्रित
(त्रि०) आश्रित, उपविष्ट (बैठा) ।
- ” ‘माहेयमन्दामृतरश्मिरोधना स्वनीच-
राशि समुपाश्रिता इमे ।’ इ० ग्र० का० ।
सेवित (त्रि०) आश्रित ।
- ” ‘चेत्सेविता युवतिरत्रिजनु सुतेन’ इ०
ग्र० का० ।
अथाधुना स्थानवाचकशब्दोदाहरणानि—
कृतायतन (त्रि०) कृताश्रय, कृत आश्रयतन
आश्रयो येन ।
- ” ‘कृतायतन स्वकीयतुङ्गोदये नलिनीवना-
धिनाथ ।’ इ० ग्र० का० ।
• कृताश्रय (त्रि०) कृतपद ।
- ” ‘कृताश्रय स्वीयसुहृद्विलग्नने सरस्वतीश
सितसोमयुक्त ।’ इ० ग्र० का०
कृतास्पद (त्रि०) कृतपद ।
- ” कृतास्पदो दैत्यगुरुर्निजोच्चोदये दयानाथ-
निरीक्ष्यमाण ।’ इ० ग्र० का० ।
कृतपद (त्रि०) कृतास्पद ।
कृत पद स्थान येन एव विध कृमुदस्य
व-धुश्चन्द्र ।
स्वोच्चोदये कृतपद. कुमुदस्य बन्धु’ इ०
ज्यो० भ० ।

कृतस्थितिः (त्रि०) कृतसस्था ।

कृता स्थितिः सस्या येन एव विधो राहुः ।

” ‘घटसिंहवृश्चिकोदयकृतस्थितिर्जीवित
हरति राहुः ॥’ इ० सा० व० ।

सथय (पु०) आश्रितः ।

यया—‘ग्रहैस्ततः पञ्चभिर्वृत्तसथयैः’ इति रघो

३।१३

स्थलम् (न०) १ स्थानम् २ स्थलिः ।

” ‘लाभस्यो सुखभाग्येशो पश्यन्तो वा सुख-
स्थलम् ।’ इ० जा० पा० ।

अपि च—

‘शीर्षोदयभाजि कण्टके सन्निचिते दीक्षणधोस्थले
विदीज्ये ।’ इति ज्यो० भ० ।

स्थानम् (न०) गृहम् ।

” ‘क्षेत्रस्थाने शुभक्षेत्रे तदोशे शुभसयुते ।’
इति ।

‘तरणीन्दुकुजाः पुत्रस्थाने युक्ता न सौम्यगाः ।’
इति च सर्वार्थचिन्तामणो ।

अप्येदानी मिलित्वाऽप्ययवाचकशब्दोदाहर-
णानि—

उपेत्य (अ०) समुपेत्य ।

” ‘दनुजगृहमुपेत्यादित्यसूनुर्मदस्थः’ इ० अ०
का० ।

मिलित्वा (अ०) समेत्य

” ‘मदे मिलित्वा मृदुमङ्गलेना कुर्वन्ति
भार्यामरण नरस्य ।’ इ० अ० का० ।

सम्मिल्य (अ०) मिलित्वा ।

” ‘सम्मिल्य सौम्यास्फुजिदिन्दुजीवा स्मरे
विवाह कटिति प्रकुर्वुः ।’ इ० अ० का० ।

समुपेत्य (अ०) समेत्य ।

” ‘कलेवरेश समुपेत्य वित्तः’ । इ० अ०
का० ।

समेत्य (अ०) मिलित्वा

” ‘मित्रे कप मङ्गलहेलिमन्दाः समेत्य जन्तो-
र्जन्तनी हरन्ति ।’ इ० अ० का० ।

अथवा—

‘मित्रोदय राजमद स्वराज्य राज्य रिपो-
यंच्छति यो जनेशः ।

नेतु समेत्योदयमेवभीयात्तमादराद्दे रिज-
नेरितार्थः ॥

अस्यार्थः—मित्रोदय लग्नस्थमूर्यं, राज-
मद सप्तमस्थचन्द्र, स्वराज्य धनस्थबुध
एव विध उदय लग्न समेत्य प्राप्येति ।
इति ज्योतिर्विदाभरणे ।

अथ साम्प्रत प्राप्यवाचकाव्ययशब्दोदाहर-
णानि—

अधिगम्य (अ०) सम्प्राप्य ।

” ‘सूर्यातिजाशमधिगम्य ५ हिमाशुरङ्गे’ इ
जै० प० ।

प्राप्य (अ०) अधिगम्य ।

” ‘प्राप्येन्द्रमन्त्रीन्दुगृह यदोदये’ इ० अ० का०
सम्प्राप्य (अ०) अधिगम्य ।

” ‘सम्प्राप्य पगुः कलश कलेवरैः’ इ० अ०
का० ।

अथ साम्प्रत सम्बन्धपर्यायाणामुदाहर-
णानि—

पूवितः (स्त्री०) सम्पर्कः, स्पृष्टिः, स्पृशः ।

- „ कलेवरेभ्ये निजनेऽपवान्ये पृक्तौ जनी
चेत्कलुपग्रहाणाम् ।' इति ग्र का ।
सयोग (पु०) सम्पर्कं ।
„ सयोगो भवभे दिवाकरभुव 'इ ग्र का ।
ससर्गं (पु०) सङ्ग, सङ्गम ।
„ ससर्गस्तनुभवने दिनेशचान्द्र्यो ।' इ, ग्र
सस्पर्शं (पु०) । १-स्पर्श । २-सम्बन्ध ।
„ सस्पर्शे मृतिमन्दिरे तनुविभो सोम्यैर्षदा
नेक्षिते इ ग्र का ।

समागम (पु०) सयोग ।

- „ 'समागम शीतरुचे कलेवरे ।' इ ग्र का
सम्पक (पु०) १-सम्बन्ध । २-सयोग ।
३-मेलक ।
„ 'सम्पक सहजगृहे शुभग्रहाणाम् इ ग्र
सम्बन्ध (पु०) सयोगपूर्वं ।
„ सत्सम्बन्धे भाग्यगेहे विधीशे सद्भिर्दृष्टे
जायते भाग्यवान्ता ।' इ ग्र का ।
स्पर्शं (पु०) १-सम्पर्कं । २-स्पर्शनम् ।
„ स्पर्शे वित्ते बोधनस्याथवन्दो ' इ ग्र का
स्पृष्टि (स्त्री०) पृक्ति सम्पर्कं ।
„ स्पृष्टौ कलेवरगृहे यदि लोहिनाशो ' इ
ग्र का ।

ग्रथाऽधुनासम्बन्धिषयायोदाहरणानि—
सयोगो (इन्) (त्रि०) सयोगविशिष्टः ।

- „ सयोगिनीहास्तगृहे भृगोजने ' इ ग्र का ।
ससर्गो (इन्) (त्रि०) । १-ससर्गं विशिष्टः ।
२-सङ्गी । मत्वर्थोय इति ।
„ सलससर्गिणि भाव' इति जं प ।

- सम्पर्को (इन्) (त्रि०) सम्पर्कविशिष्टः ।
„ सम्पर्किणि धूनगृह दिवाविभो ।' इ ग्र
सम्बन्धो (इन्) (त्रि०) सम्बन्धविशिष्टः,
गुणवान्, सयुक्तः ।
„ 'चन्द्रोविलग्नसम्बन्धो वाहनेशसमन्वित ।'
इति जा पा ।
अथ सम्प्रतीहोपयोगिनामण्प्रत्ययान्तादी
ना युक्तस्थितादिवाचकप्रकीर्णशब्दोदा
हरणानि प्रदर्शयन्त—

यथा—अण्प्रत्ययान्ता —

- कौल (त्रि०) कुल वश, तन भव, इत्य
नेनाण् प्रत्यय । दशमभावस्य इत्यर्थं ।
स्मार (त्रि०) स्मर काम 'तन भव'
इत्यननाण् प्रत्यय । सप्तमभावस्य इत्यर्थं
कौश (त्रि०) कुश जल तत्र भव ' इत्य-
नेनाण् प्रत्यय । चतुर्थभावस्य इत्यर्थं ।
यथा—स्माराऽगुरन्दमहित सहसा समेत कौल
कलाधरमुतो यदि जन्मदिष्टे ।
कौशोऽग्निजोऽखिलतनु पदमन्दिर सत्'
इति ग्र का ।

अथवा—

'कौशो भवेत्कमलिनीपरिणायकश्चेत्स्मार
सवित्कविरहाह्वयानकाले ।'

इति ज्यो० भ० ।

अधिकल (पु०) पूर्ण ।

- यथा—'पुरप्रवेशोऽधिकले विधौ हित इ ज्यो भ
अधिकृत् (त्) (त्रि०) अधिकारवान् ।

- ॥ 'लभ्नाधिकृति' 'लभ्नाधिकारवतीत्यर्थं
जं० प० ।
अधियोगसञ्ज्ञ (पु०) योगविशेष ।
- ॥ 'एकोऽपि जीवो बलवान् बिलग्ने केन्द्रत्रिकोणे
शशिज. कविर्वा । द्वाभ्या च ताम्यामधि-
योगसञ्ज्ञ' इ० वि० मा० ।
अधिधितः (त्रि०) स्थित ।
- ॥ 'सौम्योऽधिधितकण्टकोऽतिबलवान्'
इ० वि० मा० ।
अध्यासित. (त्रि०) १ अधिष्ठित,
२ निषेवित ।
- ॥ 'अध्यासितेऽस्तेऽस्वनिजेऽङ्गता क्षति' इ य
अध्यासीन (त्रि०) उपविष्ट ।
- ॥ 'अध्यासीनेऽङ्गे गुरावङ्गपुष्टि.' इ य का
अध्युषित (त्रि०) उषित, स्थित । 'वसा'
इति भाषा
- ॥ 'पदतो धनमे कलाधिभूगुरुशुक्राध्युषिते'
जं० प० ।
अन्वित (त्रि०) युक्तः, मिलित ।
- ॥ 'पापान्विते यदि विदेशगतोऽतिमूर्ख'
इ० जा० पा० ।
अभिगत (त्रि०) सेवित, आश्रित ।
- ॥ 'कायाख्येऽभिगत इनाशमेजे सचापे' इ० अ०
अभ्युपेतः (त्रि०) उपगत, प्राप्त ।
- ॥ 'तुपाररश्मौ तनयेऽभ्युपेते' इ० अ० का० ।
अयात (त्रि०) अगतः, अप्राप्त ।
- ॥ 'शुभदृष्टिमयाते' इ० जं० प० ।
अवलम्बित (त्रि०) सश्रित, आश्रित ।
- ॥ 'अवलम्बित उद्गमगेहू इने' इ० अ० का० ।
- अष्टमः (त्रि०) }
नवम , }
षष्ठ " }
- ॥ 'अष्टमो मङ्गल सौरिनवमः षष्ठ आस्तु-
जित् ।' इ० अ० का० ।
आकीर्णः (त्रि०) १ व्याप्तः, २ समाक्रान्त
॥ 'आकीर्णोऽङ्गे पद्मिनीपालसूनी इ य का ।
आक्रान्तः (त्रि०) १ कृताक्रमण, व्याप्तः,
२ अभिभूत, पराभूत व्याकुल इत्यर्थ ।
- ॥ श्यामो वा व्यपगतश्चिमण्डलो वा रूक्षो
वा व्यपगतश्चिमवान् कृशो वा । आक्रान्त'
इति भृगुसिद्धान्ते' इति सूर्यसिद्धान्ते
रङ्गनाथविवृतौ ।
अथवा—
'नेत्रद्वय पापयुत च पापाक्रान्तौ तदोशी'
इ० अ० का० ।
आरूढ (त्रि०) कृतारोहणम् ।
- ॥ 'तमोऽग्रहो शुभाहूढो' इत्युद्रु पु० ।
आवासः (पु०) गृहम्, वासस्थानम् ।
यथा—'आवासे सुरमन्त्रिणो हरिपदे' इ० अ० का०
आश्रित्य (अ०) सश्रित्य ।
- ॥ 'यस्मिन्भावे स्थित खेटस्तदाश्रित्य स्वक
फलम् । ददाति' इति श्लोकशतके ।
कलित (त्रि०) आप्तः, युक्त
- ॥ 'भागवेण कलिते व्ययलाभे' इ० अ० का० ।
अथवा—
पापयुग्मकलिते सुतपुष्ये' इ० जं० प० ।
कृताधिकार (त्रि०) कृत अधिकार.
स्वामित्व येन ।
- ॥ 'निशाकरागारकृताधिकार' इति । कर्क-
३०-५६

- राशि गत इत्यर्थं । इ० जै० प० ।
 क्षीणकल (पु०) अपूर्णकल ।
 ,, क्षीणकलाकलाप' क्षीणचन्द्र इत्यर्थं
 इ० जै० प० ।
 चन्द्राधियोग (पु०) योगविशेष ।
 'सौम्यं स्मरादिनिधनेष्वधियोग इन्दो
 इ० वृ० जा० ।
 दृष्टियुत (त्रि०) दृगाढ्य ।
 , बुधदृष्टियुते सौख्ये' ज्ञस्य दृशायुक्त
 इत्यर्थं । जै० प० ।
 मिरत (त्रि०) १ लीन , तत्पर , २ नियुक्त
 शधिकृत ।
 ,, 'वैरिरन्ध्रनिरतैरतिपापैरीक्षिते शशिनि
 मृत्युमुपैति । इ० वि० मा० ।
 निष्ठ (त्रि०) स्थित ।
 ,, 'मानसे मलिनस्त्रेचरनिष्ठे' इति ।

अथवा—

- 'संहिकेयनलिनीपतिनिष्ठे इति च जै प ।
 पतित (त्रि०) प्रस्कन्नम्, गलित ।
 ,, 'श्यायारिपूषा पतिता हरन्ति कष्ट शिशूना
 जनने तदानीम् ।' इ० ग्र० का० ।
 प्रकल्प्य (अ) कल्पयित्वा ।

यथा—

- 'इत्थ तानादिभावाना लग्न तत्तत्प्रक
 ल्प्य वै । सर्वं फलं वदेत' इ श्लो श ।
 प्रपूर्ण (त्रि०) } पूरित
 प्रपूरित ,, }
 ,, प्रपूर्णे ऽब्जे पङ्कले कि कलाभि' इ ग्र

- ,, प्रपूरिते षोडशभि कलाभि सुधाकरे' इ
 ग्र का ।
 मिश्र (त्रि) मिलित , मिश्रित , सम्पृक्त ,
 सयुक्त ।
 , अत्यन्ताशुभद पाप पापमव्ये यदा भवेत्
 सम्बन्धी तु शुभो मिश्रो ऽसम्बन्धी त्वशुभ-
 प्रद ।' इ श्लोक श
 यथातथा (अ०) क्रमनिवृत्त्यर्थवाचकोऽयम् ।
 , निधनारिधनव्ययस्थिना रविचन्द्रारयमा
 यथा तथा ।' इति वृ जा ।
 याप्य (त्रि०), यापनीय , निरसनम्,
 परित्याग ।
 ,, 'न शुभगदिता योगा सददृष्टा याप्या
 स्यु ।'
 पूर्ण यथोक्त फल न प्रयच्छन्तीत्यर्थं ।
 इ वृ जा ।
 योगाधियोग (पु०) योगविशेष ।
 , 'योगाधियोग सहितस्त्रिभि (ज्ञयाच्छे)
 स्यात्' इ वि मा ।
 वह (त्रि०) बाहक , वहनकर्ता ।
 ,, ऋपविशेषभुजा सयमासृजा धिपणधिष्ण्य
 मृगाङ्कवह धनु ।' इति ज्यो भ ।

अथवा—

- , विपणधिष्ण्यपधिष्ण्यवह धनु' इति ।

अथवा—

- 'उदयगा वनिता विधुभूवहा' इति च ग्र
 विराजमान (त्रि०) दीप्तिविधिष्ट ।
 शोभमान , सुशोभित (बंठा) ।

- “ विराजमाने द्विजराजखेचरे कृशे त्रिके
भूतनयान्विते तथा ।’ इ. प्र. का. ।
समनुपतितः (त्रि०) सम्यक् प्रकारेणा-
नुपतितोऽनुगलित. (गिरा हुआ) ।
“ ‘समनुपतितः सवुधास्त्रयो ग्रहाः’ इ वृ जा’
“ अयेदानी मतुव् प्रत्ययान्ता. शब्दाः प्र द
तपोवान् (त्रि०) गुरुसहितः ।
तमोवान् (त्रि०) राहुसहित ।
भानुमान् (त्रि०) रविसहित ।
“ ‘व्योम्निभानुमति किं तपोवति’ इ. प्र का.
अथवा
‘अचलाजशानीक्षितवत्युदये’ इति गिरधर. ।
अङ्गपवान् (त्रि०) लग्नेशसहित ।
अस्तपवान् (त्रि०) सप्तमेशसहित ।
“ ‘मन्मथेऽङ्गपवतीह नुमृ’ ति मन्मथेऽस्तपवति
स्त्रियास्तथा’ इति ज्यो भ ।
पण्डितवान् (त्रि०) बुधसहित ।
“ ‘पण्डाया पण्डितवति’ पञ्चमे बुधसहित’
साधुमान् (त्रि०) शुभसहित ।
“ ‘शुधाकरे साधुमति’ शुभग्रहसहिते चन्द्र’
मन्दवान् (त्रि०) शनिसहित ।
“ ‘चन्द्रे मन्दवति’ (शनिसहिते चन्द्र
इत्यर्थं)’ इति च ज्यो. भ ।
अयेदानी मत्वर्थीयशब्दोदाहरणानि—
अधिकारी (इन्) (त्रि०) अधिकारोऽस्ति
अस्य अत इनिठनावितीनि ।
यथा—‘प्रथमभवनचारी मृत्युभावाधिकारी’ इ०
ग्र० अ० ।
अधिशाली (इन्) (त्रि०) युक्तः, पदान्तेषु
क्तवाचकोऽयम् ।
“ ‘निधनभवनपाली सहोत्थाधिशाली’ इ०
ग्र० अ० ।
अवलम्बी (इन्) (त्रि०) आश्रितः ।
प्रालेयभानावलम्बिनि धुने’ इ प्र. का
केन्द्री (इन्) (त्रि०) केन्द्रेऽस्त्यस्मिन् अत
इनिठनावित्यनेन मत्वर्थीय इति ।
“ ‘यस्याङ्गनः केन्द्रिणि मन्त्रिणीह’ इ० ग्र०
जु. (प्) (त्रि०) सेवनम् । ‘जुपी’ प्रीति-
सेवनयोः ।
‘विवप् च’ इत्यनेन क्विप् । मत्वर्थीयः ।
“ ‘तस्य त्रिकोणजुपि कष्टतमे तदानीम्’
इति प्रश्नमार्गे ।
पाली (इन्) (त्रि०) स्वामी । ‘पाल’
रक्षणे । अत इनिठनावित्यनेन मत्वर्थीय
इतिः ।
“ ‘सुतस्थानपाली रिपुस्थानशाली’ इति ।
‘निधनभवनपाली सहोत्थाधिशाली इति
च ग्र० अ० ।
भाक् (ज्) (त्रि०) पृथक्करणम् । ‘भाज्’
पृथक्करणे ।
‘मत्वर्थीय. क्विप्, । पदान्ते युक्तवाचको-
ऽयम् ।
“ ‘शीर्षोदयभाजि कण्ठके सन्निहिते दीक्ष-
णधोस्थले विदीज्ये ।’ इति । ‘विदि
विशोदयभाजि’ इति । ‘मकरमङ्गल रवि-
जभाजम्’ इति च ज्यो० भ० ।
अथवा—
‘तुर्थ्येतिग्मरश्मिसुतभाजि’ इति । ‘तुर्थ्ये

चान्द्रिभाजि' इ० जे० प० ।

अथवा—

'भानुजन्मनि मृगोदयभाजि इ० ग्रं० का०
यायी (इन्) (त्रि०) १ यातः, २ सग्रामे
अग्रगामी आक्रमणकारी ।

" काव्य पातालयायी' इ० जा० ल० ।

'मदनपतिर्द्युनयायी' इ० जे० प० ।

'राहुवक्त्रे स्थिते सूर्ये चन्द्रे हृदयसस्थिते ।

यायिनो विजयस्तत्र' इ० न० ज० ।

युक् (ज्) (त्रि०) योग । 'युजिर्' योगे ।

'ऋत्विग्दधृक्लृगित्यादिना 'क्विन्'

'मत्वर्थीय' ।

" 'आर्युजि व्यये' इति । 'वाग्धोशयुजिव्यये
इ० जे० प० ।

अथवा—

'अन्त्ये गिरीशयुजि विद्युजिभाग्ये' इ०
ग्रं० का० ।

योगी (इन्) (त्रि०) योगयुक्तः । योगो-
ज्यास्ति । 'अत इनठनावितीनि ।

" 'सूर्यो रुधिरयोगिनि' इ० जे० प० ।

अथवा—

'भेदिनीतनययोगिनि युग्मे' इ० ग्रं० का०
विहारी (इन्) (त्रि०) विहारकर्त्ता ।
'मत्वर्थीय इति ।

" स्वाशकात्सलिलभे गुरुभूवोदृष्टियोगयुजि
सौधविहारी ।' इ० जे० प० ।

सयोगी (इन्) (त्रि०) सयोगविशिष्टः ।

यथा—'सयोगिनीहास्तगृहे भृगोजंने' इ० ग्रं०

ससर्गो (इन्) (त्रि०) ससर्गविशिष्टः,

२ सङ्गी 'मत्वर्थीय इतिः ।

" 'खलससर्गिणि भावे' इ० जे० प० ।

सङ्गी (इन्) (त्रि०) सक्तः, सङ्गविशिष्टः

" 'पद्मिनोरमणसङ्गिनि तुर्ये' इति । 'द्वादशे-
ऽकंगिखिसङ्गिनि ।

'तुर्ये केतुसङ्गिनि' इति च जे० प० ।

अथवा—

'रोहिणोरमणसङ्गिनि शौर्ये' इति ग्रं० ।

सम्पर्को (इन्) (त्रि०) सम्पर्कविशिष्टः ।

" 'सम्पर्कणि द्युनगृहे दिवाविभोः' इ० ग्रं० ।

सम्बन्धी (इन्) (त्रि०) सम्बन्धविशिष्टः,

गुणवान्, सयुक् ।

" 'चन्द्रोविलगनसम्बन्धी बाह्नेशसमन्वितः ।'
इ० जा० पा० ।

स्थायी (इन्) (त्रि०) पश्चात्क्षेत्रगामी,

पश्चाद्वादकारी, स्थायी पौरसज्ञो वा
राजा ।

" 'राहुवक्त्रे स्थितेसूर्ये चन्द्रे हृदयसस्थिते ।

यायिनो विजयस्तत्र स्थायिनो भङ्ग

आहवे ।' इ० न० ज० ।

स्पृक् (श्) (त्रि०) सस्पृशन्म् । 'स्पृश'

सस्पृशने ।

'स्पृशोऽनुदके क्विन्' 'मत्वर्थीयः ।

" 'मदनस्पृशि चावनेये' इ० ज्यो भ० ।

अथवा—

यदा द्वितीयस्पृशि भूकुमारे' इ० ग्रं० का० ।

अथ सम्प्रति 'गिनि' प्रत्ययान्तशब्दोदाहरणानि—

- आलम्बी (इन्) (त्रि०) आश्रयी । आल-
म्बितु शीलमस्यास्ति इति णिनि ।
- ॥ 'धनधाम्नि निजोच्चराशिगद्युचरालम्बिनि'
इ० जै० प० ।
- गामी (इन्) (त्रि०) गमनशील । 'गम्त्'
गतौ ।
- 'सुप्यजातौ णिनिस्ताच्छीत्ये' इत्य-
नेन णिनि ।
- ॥ 'कलशगामिनि पङ्कजिनीपितौ' इ जा भ ।
- अथवा—
युवतिष्ठापिनि क्षीतलरोचिषि' इ प्र का ।
चारी (इन्) (त्रि०) चरणशील । 'चर'
गतिभक्षणयो 'सुप्यजातौ णिनिस्ताच्छीत्ये'
इत्यनेन णिनि ।
- ॥ 'प्रथमभवनचारी मृत्युभावाधिकारी'
इ प्र अ ।
- अथवा—
'चण्डाशुमाली मृतिभावचारी' इ प्र का ।
निवासी (इन्) (त्रि०) निवसनशील ।
निवसति तच्छील । वस० णिनि ।
- ॥ 'मेदिनीतनयभागनिवासी' इ प्र अ ।
- अथवा—
'मथ निवासिनि सोममूहाशके' इ प्र का ।
वर्ती (इन्) (त्रि०) वर्तिष्णु । वर्तनशील ।
'अलङ्कृञ्जिति 'इष्णुच्' ।
- ॥ 'सराजमन्त्री कुलमानवर्ती सहस्रभूमङ्गलला-
भभाव ।' इति ।
- 'कलशवर्तिनि योऽशुभुचि व्रजेत् । इति
च ज्यो० भ० ।
- अथवा—
'काये सकाव्ये वृषवर्तिनीन्दौ' इ प्र का ।
वासी (इन्) (त्रि०) वसनशील । 'वस'
निवासे ।
'सुप्यजातौ णिनिस्ताच्छीत्ये' इत्यनेन
णिनि ।
- यथा—'वधूभवासिनि क्षपाधिनायके' इ प्र का ।
शाली (इन्) (त्रि०) शोभायमान -
शालते ।
'शाल' कत्यने । ताच्छीत्ये णिनि पदान्ते
युवतवाचक्रोऽयम् ।
- ॥ 'सुतस्थानपालो रिपुस्थानशाली' इ प्र अ ।
- अथवा—
'कलत्रशाली सकुज कलाप' इ प्र का ।
अथेदानीं सहस्रमासजशब्दोदाहरणानि—
साधिकार (त्रि०) अधिकारसहित ।
'साधिकारेण स्वाच्चादिस्वामित्वेन
सहित । 'सहस्य स सज्ञायाम्' इत्यनेन
'स' इत्यस्य पूर्वनिपात ।
- ॥ सहोदरे भास्वति साधिकारे इति । 'तुङ्गा-
दिवर्गे किमु साधिकारे बित्तेऽर्च्चते' इति
च प्र का ।
सधन (पु०) धनेन लग्नेन सहित ।
समद ,, भदेन सप्तमेन सहित ।
ससुख ,, सुखेन चतुर्थेन सहित ।
'सधन कविसूनुद्गमे समदो राजसुतो
यदातदा । ससुखो गुह्यराजमाश्रयात्'
इति ज्यो भ ।

तत्रैव—

ससौम्यराज्यश्च सभास्वदायः सपूज्यकेन्द्रः
 ससितोदयश्चेत् इति. ज्यो. भ. ।
 'सराजमंत्री कुलमानवर्ती सहस्रभूमङ्गल-
 लाभभावः' इति. ज्यो. भः । 'भ्रमविशेष-
 भुजा सयमासृजा' इति. ज्यो. भः । 'करि-
 करेऽसृजि पूष्णि सलेयभे' इति. ज्यो. भ. ।
 'सवित्कविरिहाहवयानकाले' इ. ज्यो. भ. ।
 'समन्दमृगोदये' इति. ज्यो. भ. ।
 'सविदि भोरुषने कविमानगे' इति च
 ज्यो. भ. ।

ग्रथवा—

'सरस्वतीशे सरस्वतीशे' इ. ग्रं. का. ।

प्रयापुना दृष्टिपर्यायोदाहरणानि—

प्रालोकः (पुं०) दर्शनम् ।

.. 'निशाकरालोकगतेऽस्तगे रवी' इति ।

प्रालोकनम् (न०) ईक्षणम् ।

.. 'जालोकनाप्ते विधिगे क्षपाकरे' इति ।

प्रालोचनम् (न०) दर्शनम् ।

.. 'प्रालोचनेतेऽस्तगते महीमुते ।' इति ।

ईक्षणम् (न०) दृष्टिः ।

.. 'मन्देशेन सहिते मदमन्दरे नुः' इति ।

ईशा (स्त्री०) दृक् ।

.. 'ईशागुरोर्धैलवती कथिताऽतिशस्ता नो सा
 शुभा भवति भास्करनन्दनस्य ।' इ. य. ।

दर्शनम् (न०) दृष्टिः ।

.. 'सहोदरे भास्करिदर्शनान्विते' इति ।

दृक् (न०) (स्त्री०) ईशा ।

.. 'पञ्चत्सवेहे पविषानिपूज्ये दृशासमेते

वलिवन्दितस्य ।' इति ।

दृशिः (स्त्री०) दृष्टिः ।

.. 'शशाङ्कदृश्या सहिते स्वगे शनी' इति ।

दृष्टिः (स्त्री०) दर्शनम् ।

.. 'भार्यानिकेतं भृगुदृष्टियुक्तं नरस्य पाणि-
 ग्रहणंत्ववश्यम् इति ।

द्योतनम् (न०) वीक्षणम् ।

.. दिवाकरद्योतनगेऽर्धभेगुरी' इति ।

निध्यानम् (न०) दर्शनम् ।

.. महीजननिध्यानमितेऽस्तभावे' इति ।

निभालनम् (न०) वीक्षणम् ।

.. स्मरे कुजे काव्यनिभालनंगते' इति ।

निर्वणंनम् (न०) दृष्टिः ।

.. 'निर्वणंनेते धिषणस्य भागंवे' इति ।

निशामनम् (न०) दृक् ।

.. 'कल्याणे सकवी गुरोर्निशामनंयाते मही-
 नन्दने' इति ।

निशामनम् (न०) दृष्टिः ।

.. 'सुरैर्निशामनमिते तनये तमीशे' इति च
 ग्रं. का. ।

प्रायेदानी दृष्टपर्यायोदाहरणानि—

प्रवलोकितः (प्रि०) ईक्षितः ।

यथा—'सस्ये हिमांशाववलोकितेऽह्निना' इ. यं. ।

प्रालोकितः (प्रि०) दृष्टः ।

.. 'प्रालोकितेऽस्तसप्तगंजनोदये नुः' इ. यं.

ईक्षितः (प्रि०) विलोकितः ।

.. 'यदि हरी हरियो पुनदेशितो' इ. यं. का.

निरीक्षितः (प्रि०) दृष्टः ।

.. 'पष्टेन निरीक्षिते मुतवती जारेण सना-
 यते' इ. जा. पा. ।

- परिलोकितः (त्रि०) दृष्टः ।
- ॥ 'विषी ।विधिस्थे परिलोकिते विदा' इ. प्रं.
परोक्षितः (त्रि०) दृष्टः
- ॥ 'कलेवररो कलुषं, परोक्षिते' इ. प्रं. वा. ।
प्रदृष्टः (त्रि०) प्रेक्षितः ।
- ॥ 'सतं: प्रदृष्टे सतराशियाते' इ. प्रं. का. ।
प्रेक्षितः (त्रि०) दृष्टः ।
- ॥ 'विषस्वता प्रेक्षित ऋक्षनाथे' इ. प्र. का. ।
प्रोक्षितः (त्रि०) दृष्टः
- ॥ 'प्रोक्षिते पञ्चविनोप्रियेण' इ. प्रं. का. ।
लोकितः (त्रि०) ईक्षितः ।
- ॥ 'चित्तोत्पस्थे सुषगुहविषुभिलोकिते लोक-
बन्धो' इ. प्र. का. ।
विलोकितः (त्रि०) भ्रमलोकितः ।
- ॥ 'कल्याणकायभवनेसविलोकितो वा' इ. प्रं
संबोधितः (त्रि०) समीक्षित ।
- ॥ 'समीक्षितेऽसिलदृष्टा यदि लोकबन्धो
लाकम्पूणेन वृषगेण सभागवेण । इ. प्र. ।
सन्दृष्टः (त्रि०) भ्रमलोकितः ।
- ॥ 'सन्दृष्टो हरपतिना हरी हरिस्थो' इ. प्र. ।
समालोकितः (त्रि०) दृष्टः ।
- ॥ 'समालोषितेसौरिणा सोह्यभावे' इ. प्र. ।
समीक्षितः (त्रि०) समालोकित ।
- ॥ 'सता गृहे शुभप्रदं, समन्विते समीक्षिते' इ.
मयाधुना दृष्टिदृष्टवाचकप्रकारेणसब्दो-
दाहरणानि—
- ॥ 'दत्तनेत्रः (त्रि०) दत्तदृष्टिः ।
- ॥ 'सुतालयदत्तनेत्र' इ. जै. प ।
दृष्टदेहः (त्रि०) दृष्टमूर्तिः ।
- ॥ 'रविदृष्टदेह' इ. जै. प. ।
दृष्टमूर्तिः (त्रि०) दृष्टशरीरः ।
- ॥ 'बृहस्पतिर्भोमगृहेऽष्टमस्थः सूर्येन्दुभोमा-
कंजदृष्टमूर्तिः । इ. स. चि. ।
दृष्टशरीरः (त्रि०) दृष्टदेहः ।
- ॥ 'प्रसन्नतनोर्येदि पापनभोगः पञ्चमगो
रिपुदृष्टशरीरः ।' इ. मु. चि. ।
दृष्टिषट्पितः (त्रि०) ईक्षणषट्पितः ।
- ॥ 'शुक्रदृष्टिषट्पिते रसवादी' इ. जै. प. ।
दृष्टिशुद्धः (त्रि०) दृक्शुद्धः ।
- ॥ 'हृतदृष्टिशुद्धः ।' पापदृष्टिरहित इत्यर्थः ।
इ. जै. प. ।
प्रेक्षणता (स्त्री०) वीक्षणता ।
यथा—'कलानिधिप्रेक्षणता प्रयाते' इ. जै. प. ।
प्रेक्षणत्वम् (न०) वीक्षणत्वम् ।
- ॥ 'छायानुत्रप्रेक्षणत्वं प्रयातः' इ. जै. प. ।
अथ साम्प्रत युतीक्षणवाचकसब्दोदाहरणानि—
ईशान्वयधान् (मनुवन्तः) (त्रि०)
दृग्योगवान् ।
- ॥ 'मान्दो वेरमस्थे तत्पतीशान्वयवर्ति' इ. प्र.
दर्शनयोगः (पु०) दृष्टियोगः ।
- ॥ 'मन्दराहुकृतदर्शनयोगे' इति ।
युतिदृक् (द्वि०) (स्त्री०) योगदर्शनम् ।
- ॥ 'विमलयुतिदृशा' सद्योगदृष्ट्या इत्यर्थः ।
इति ।
युतिवीक्षणम् (न०) योगदृक् ।
- ॥ 'अर्कजीवयुतिवीक्षणसत्त्वे' इति च. जै. प ।
युतीक्षणम् (न०) योगवीक्षणम् ।
- ॥ 'सौख्यालये सोम्ययुतीक्षणे यदि' इ. प्रं. ।

- „ 'पापाभ्रसद्योगमृतेऽमृताद्यौ' इ प्र का ।
विना (प्र०) हिरुक् ।
द्वयाप्ता भ्रस्तमिते विना क्षनिसितौ' इ जा.
पा हिरुक् (प्र०) विना ।
- „ 'हेल्लि हिरुक् हिमकराद् द्रविणे व्यये च'
अथ साम्प्रत वजितवाचकशब्दोदाहरणानि—
उज्जित (त्रि०) वजित ।
- „ 'अथो, वलोज्जिते लोचनये त्रिके वा'
ऊन (त्रि०) हीन ।
- „ 'कोलेक्षिते तद्गृहहेतुनाभ्योनो दु ख तप्त'
ऊनित (त्रि०) वजित ।
- „ 'वीर्योनिते भवधवे' इ प्र का ।
च्युत (त्रि०) रहित ।
- „ 'नीचोनी भगणञ्च्युत. पढधिकश्चेत्पह-
हृदौच्च वलम्' इ जा प. ।
अथवा—
- „ 'स्वोच्चोनिती दिविचरो रसभास्त्रपुष्टश्च-
क्राञ्च्युत कृतलव सपुराणभक्त ।' इति
मुकुन्दपद्धतो ।
मुनतम् (त्रि०) रहितम् ।
- „ 'नीचारिपापगणनाटनदृष्टिमुक्ते' इ. जा
पा वजित (त्रि०) रहित, परित्यक्त ।
- „ 'दृष्ट्वा वजितदूषयकस्य गुरुणा' इ जा. प.
वर्ज्य (त्रि०) वर्जनीय ।
- „ 'धोषाधित्वज्यमितरान् क्षापयन्ति भावान्
पापा' इ वि मा ।
वि (प्र०) विगत ।
- मथा—'सहजपापनिरीक्षितचन्द्रमा विगुमद्गु
जननी-मरणप्रद' ।' इत्यु० भा० ।
- विमुक्त (त्रि०) रहित ।
- „ 'दशाधिकमाणोऽमलदृग्विमुक्ते' इ प्र का ।
वियुक्त (त्रि०) वियुत ।
- „ 'भजन्दुवागोसद्दशा वियुक्ते' इ प्र. का ।
वियुत (त्रि०) वियुक्त ।
- „ 'अथो सोप्र सोमे व्यय उदयपे वीर्यवियुते'
विवजित (त्रि०) विरहित ।
- „ 'सदीनमभ्रस्पल माहेयेन विवजित यदि
तदा' इ प्र. का ।
विरोध्यम् (त्रि०) विश्लेष्यम् ।
- „ 'दोस्त्रिभोन, त्रिभोर्ध्वविरोध्य रसं.'
इ प्र सा. २।१
विश्लेष्यम् (त्रि०) विरोध्यम् ।
- „ 'रात्रे शेषमित युत दिनदलेनाऽह्लोगत
शेषक विदलेय्य सनु पूर्वपरिचमनतम्'
इ जा प. १।२
वीत (त्रि०) विरहित ।
- „ 'स्नानार्थहितपा. । त्रिनेत्रे वीतोर्जा'
'वीतोर्जा बलविरहिता इत्यर्थ' । इ प्र.
अपेदानीमन्तरवाचकशब्दोदाहरणानि—
अन्तरम् (न०) शोष्यशोषकयोरेवशिष्टम्,
वंशेष्यम् ।
- „ 'वृत्तस्य मध्य किल केन्द्रमुक्त केन्द्र पदो-
चान्तरमुच्यतेऽत्र । यतोऽन्तरे तावति
तुल्यदेशाद्रीचोच्चवृत्तस्य सदैव केन्द्रम् ।'
इ. सि. सि ।
विवरम् (न०) अन्तरम् ।
- „ 'ज्यां प्रोङ्मध्य शेष तत्त्वास्त्रिहृत तद्विवरो-
दुतम्' इ मू सि ।

- व्रीक्षणसमागम (पु०) ईक्षान्वय ।
- „ 'सौम्यव्रीक्षणसमागमसत्त्वे' इ जै प ।
- अथ सम्प्रति दृष्ट्वा वाचकाव्ययशब्दोदाहरणानि—
- अवेक्ष्य (अ०) आलोक्य ।
- „ विधीव्रलमवेक्ष्य वा दलनकण्डक गृहा
ज्ज्ञणम्' इ मु चि ।
- आलोक्य (अ०) दृष्ट्वा ।
- „ 'आलोक्य वक्रो नृविलग्नग शानि शिशो
श्मशाने जनन करोति हि।' इ अ का ।
- दृष्ट्वा (अ०) विलोक्य ।
- „ 'दृष्ट्वोदयस्य दनुजाच्चित मरुमत्री विघत्ते
विगद विश यदि।' इ अ का ।
- प्रेक्ष्य (अ०) दृष्ट्वा ।
- „ नृलग्नग प्रेक्ष्य कुञ्ज श्मशाने' मन्दमित्य-
नुवत्ते । इ वृ जा ।
- विलोक्य (अ०) आलोक्य ।
- „ तत्रारिष्ट तथा चेष्ट विलोक्य प्रवल वदेत्'
इ श्लो श ।
- सन्दृश्य (अ०) दृष्ट्वा ।
- „ सन्दृश्य काव्य स्मरण सुरेज्य करोति
लब्धि द्रुतमङ्गनाया ।' इ अ का ।
- समीक्ष्य (अ०) आलोक्य ।
- „ निघान्तगो विधीश्वर स्वकीयमन्दिर यदा ।
समीक्ष्य मानवेश्वर वराति' इ अ का ।
- अथाधुना मध्यपर्यायोदाहरणानि—
- अन्त (२) (अ०) मध्य ।
- „ अन्त घातिन्यगुभयोर्मृगणे पतङ्गे' इ वृ जा
अन्तरम् (न०) मध्य ।
- „ 'सदन्तरे व्योम्नि सुधाकरान्विते' इ अ
- अन्तरा (अ०) मध्य ।
- „ 'अन्तराऽसृजि सौम्यक्षेटयो' इ अ का ।
- अन्तरालम् (न०) अभ्यन्तरम् ।
- „ 'किवाकंचन्द्रावसदन्तराले' इ अ का ।
- अन्तरालकम् (न०) अभ्यन्तरम् ।
- यथा—'सदन्तरालके तुषाररोचिषि' इ अ का ।
- अभ्यन्तरम् (न०) अन्तरालम् ।
- „ 'अभ्यन्तरे कल्मषक्षेटयो क्लेष्ट' इ अ का
मध्य (पु० न०) अन्तरम् ।
- „ 'अध्येऽसता पुष्करवासिना शशी' इ अ का
अथाधुना मध्यगतपर्यायोदाहरणानि—
- अन्तरगत (त्रि०) मध्यगत ।
- „ 'शुक खलान्तरगत सखल सिताद्वा' इ
अथवा—
- 'अशे शुभान्तरगते भवपे' इ अ का ।
- अन्तर्गत (त्रि०) मध्यगत ।
- „ 'अन्तर्गते शोभनयो घाशाके इ अ का ।
मध्यग (त्रि०) अन्तर्गत ।
- „ 'चतुष्टयेऽथो शुभमध्यगोऽब्जे' इ अ का ।
मध्यगत (त्रि०) मध्ययात् ।
- „ 'सौम्यमध्यगतेऽथवा' 'शुभयोरन्तर्गत'
इत्ययं जा पा ।
- मध्ययात् (त्रि०) मध्यगत ।
- „ लाभालय तदधिपेऽम्लमध्ययाते इ अ
अपेदागो विनार्यवाचकाव्ययशब्दोदाहरणानि—
- अन्तरेण (अ०) विना ।
- „ 'शुभदृष्टिमन्तरेण' शुभदृष्टि विनेत्ययं ।
ज प ।
- दृष्टे (अ०) विना

प्रथवा—

- 'सौर्जं भोमे गतवति निजं तुङ्गमकॅन्दुगौरं'
प्राप्तवान् (त्रि०) इतवान् ।
- ॥ 'प्राप्त्यालय प्राप्तवति प्रभाकरे' इ. च. ग्रं.
यातवान् (त्रि०) गतवान् ।
- ॥ 'यमानुजे यातवति क्षयालयम्' इ. ग्रं. का.
स्थितवान् (त्रि०) गतवान् ।
- ॥ 'स्थितवति द्रविणे दनुजाचिते' इ. ग्रं. का. ।
- अथ सम्प्रति क्षानच्कानच्प्रत्ययान्तशब्दोदाहरणानि—
- ईक्ष्यमाणः (त्रि०) वीक्ष्यमाणः ।
- ॥ 'बली य एपांतमुभीक्ष्यमाणः' इ. नी. क. ।
प्रथवा—
- 'भव्यान्विते वाऽङ्गिर ईक्ष्यमाणे' इ. ग्रं.
वर्त्तमानः (त्रि०) विद्यमानः, स्थितः,
उपस्थितः, तत्कालवृत्तम् । वर्त्तते ।
- ॥ 'गोर्वाणेश्वरवन्दिते कुशिरभेऽङ्गे वर्त्तमाने
समे' समे सचन्द्रे इत्यर्थः । इ. ग्रं. का. ।
विद्यमानः (त्रि०) वर्त्तमानः । विद्यते ।
- यथा—'विद्यमान उदये विदि सेन्दो' इ. ग्रं. का. ।
विराजमान. (त्रि०) शोभमानः
विराजते)
- ॥ 'विराजमाने गवि राजनन्दने सराज्यनाये
यदि राजलोकिते ।' इ. ग्रं. का. ।
विलोक्यमानः (त्रि०) शालोक्यमानः ।
- ॥ 'विलोक्यमानेऽसृजि विप्रहे विदा'
वीक्ष्यमाणः (त्रि०) ईक्ष्यमाणः ईक्षते ।
- ॥ 'मर्काराराभ्यां वीक्ष्यमाणेऽनुजेने'
शोभमानः (त्रि०) विराजमानः ।

शोभते ।

- ॥ 'स्वे सामरेजे विदि शोभमाने' इ. ग्रं. का. ।
'समीक्ष्यमाणः' (त्रि०) वीक्ष्यमाणः
समीक्षते ।
- ॥ 'समीक्ष्यमाणे विधिषे विवस्वता'
अपेदानी शतुप्रत्ययान्तशब्दोदाहरणानि—
अधितिष्ठन् (त्रि०) अधितिष्ठतिस्म ।
- ॥ 'शीतगावधितिष्ठति तीर्थगृहे' इ. ग्रं. का. ।
गच्छन् (त्रि०) गच्छतिस्म ।
- ॥ 'कण्ठीरवे गच्छति कर्मसाधिणि'
चरन् (त्रि०) चरतिस्म ।
- ॥ 'हस्तादीनि चरन् पङ्कशाणि' 'बुध इति
शेषः' इति बृहत्संहितायाम् ।
चलन् (त्रि०) चलतिस्म ।
- ॥ 'चलन् युषो हस्तह्वयेऽनुभानि' इ. ग्रं. का. ।
पश्यन् (त्रि०) पश्यतिस्म ।
- ॥ पश्यन्तो जनननीगृह जनकगो कल्याण-
मित्राधिपो' इ. ग्रं. का. ।
प्रवसन् (त्रि०) प्रवसतिस्म ।
- ॥ 'छिद्रे सोम्ये प्रवसति यदा त्यष्टमे ग्लोर्षदि
स्यात् ।' इ. वृ. जा. ।
प्रथवा—
- 'पाताते पुत्रभे वा प्रवसति तपने सोऽपुने
सौरिदृष्टे' इ. ग्रं. का. ।
भवन् (त्रि०) भवतिस्म ।
- ॥ 'राज्यागारे भवति भवमे भावधेन प्रदृष्टे' इ.
विलोकयन् (त्रि०) विलोकयतिस्म ।
- ॥ 'विलोकयन् वास्वतिमद्गोह्य गोर्षानुना
क कुस्तेऽग्निना तदा ।' इ. ग्रं. का. ।

अथवा—

'दिग्घ्नोद्विधा दिनगणोऽङ्कुभिस्त्रिदोर्लै-
'भक्त. फलाशककलाविवर कुजः स्यात् ।'
इ ग्र ला. १।

अथाधुना त्यक्त्वाव्ययवाचकशब्दोदाहरणानि—

अप (अ०) वर्जणम्, विना ।

„ 'अपजूकचरोदये' इति । तुलारहिते चर-
लग्न इत्यर्थः इति ज्यो भ. ।

अथवा—

„ अपमनोभवकण्टकचित्तप. पतय एकगृह इति
अपकुमुमशरकेन्द्रे कोणभे केशितद्वत् ।' इति
च ग्र का. ।

अपहाय (अ०) विहाय ।

„ 'अपहाय तनु विपमक्षंगतो रविजोऽपि
नृजन्मकर. कथितः ।' इ ग्र. का ।

अपास्य (अ०) वर्जयित्वा ।

'अपास्य पश्यग्निजदृश्यखेटात्' इति नील-
कण्ठचाम् ।

त्यक्त्वा (अ०) अपास्य ।

'त्यक्त्वाजत्याद्विपमात्कूर्ति' द्विगुणयेन्मू-
लम्' इति ली० व० ।

प्रोज्झय) वर्जयित्वा ।

ज्या प्रोज्झय शेष तत्त्वाश्विहतम्' इ
मू सि. ।

अथवा—

'मूर्योच्छिन्नद्युतिपु च दल प्रोज्झय शुक्रा-
र्कपुत्रो' इ वृ जा ।

वर्जयित्वा (अ०) हित्वा ।

'अन्तारक वर्जयित्वा द्युक्षेत्रगतेग्रहे ।'

इति बृहत्पाराशर्याम् ।

अथवा—

'क्षोणीपुन वर्जयित्वा स्त्पुस्या' इ. जा. पा.
विना (अ०) हित्वा ।

„ 'विना सितार्की यदि हानियुग्मे' इति
पद्धतिकल्पवत्याम् ।

अथवा—

विना वरुगम्' इ. जा. प ।

विहाय (अ०) अपहाय ।

„ विहाय लग्न विपमर्क्षसस्यः सौरोऽपि'
इ वृ जा. ।

सन्त्यज्य (अ०) परित्यज्य ।

„ 'सन्त्यज्य मंत्र रविवासरे विधौ' इ. ग्रं. का.
हित्वा (अ०) विहाय ।

„ 'हित्वाऽर्कं सुनफाऽनफादुरुधरा' इ. वृ. जा. ।

अथवा

'हित्वा मृगेन्द्र नरराशिवस्या' इ. मु. वि. ।

'अथ साम्प्रत 'क्तवतु' प्रत्ययान्तशब्दोदा-
हरणानि—

आश्रितवान् (नि०) स्थितवान् ।

„ 'भूदुमङ्गलशोतगुर्विस्तु चाश्रितवस्तु तनू-
जनिकेते' इ ग्र. का. ।

इतवान् (त्रि०) प्राप्तवान् ।

„ 'इतवति क्रियभे कलशाधिषे' इ. ग्र. का ।

गतवान् (त्रि०) यातवान्

„ गतवस्तु निवेतने वरचिह्नित्वात्भूदानव-
पूजयकेतुपु । मिव ईक्षणकर्तुं पु क्षामपति-

लक्ष्मा' इ ज्यो भ. ।

लटि-गणयते, गणयेते, गणयन्ते ।

वि० लि०—गणयेत्, गणयेयाताम्, गणयेरन् ।

परस्मैपदे—

लटि—गणयति, गणयत, गणयन्ति ।

वि० लि०—गणयेत्, गणयेताम्, गणयेयु । यथा—

'खेट दृगौच्य गणयेच्च लम्बम् ।' इति ब्रह्मसाधवे ।

'युजिर्' योगे (योग करना, मिलाना) ।

(रुधादौ) आत्मनेपदे—(स०) ।

लटि—युञ्जते, युञ्जाते, युञ्जते ।

वि० लि०—युञ्जीत, युञ्जीयाताम्, युञ्जीरन् ।

परस्मैपदे—

लटि—युनक्ति, युङ्क्त, युञ्जन्ति ।

वि० लि० युञ्ज्यात्, युञ्ज्याताम्, युञ्ज्यु ।

यथा—ऐश्वर्यरेखा शिखरेण मूलाद्युनक्ति या
ज्जी पितृवक्षरेखा ।' इ वि वृ ।

'युजिर्' 'गिजि'—

परस्मैपदे—

लटि—योजयति, योजयत, योजयन्ति ।

वि लि योजयेत्, योजयेताम्, योजयेयु ।

आत्मनेपदे—

लटि—योजयते, योजयेते, योजयन्ते ।

वि० लि०—योजयेत, योजयेयाताम्, योजयेरन् ।

'कल' गतिसंख्यामधो (गति, गिनना) ।

(चुरादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—कलयति, कलयत, कलयन्ति ।

वि० लि०—कलयेत्, कलयेताम्, कलयेयु ।

१-१३

१४-२६

(१६८ पृष्ठ वा शेष)

(३) बहुवचन, चेति त्रीणि वचनानि स्यु ।

'भूवादयो धातव ।' क्रियावाचिनो भवादयो धातु-

सज्ञा स्यु । ते दशगणेषु विभाजिता । ते च

यथा—

(१) भ्वादिगण, (२) घटादिगण, (३) जुहो-

त्यादिगण, (४) दिवादिगण, (५) स्वादिगण

(६) तुदादिगण, (७) रुधादिगण, (८) तना-

दिगण, (९) क्र्यादिगण, (१०) चुरादिगण-

श्चेति गणानां दशभेदा स्यु । कर्मवदन्तो धातूना

त्रयोभेदा । ते यथा—(१) सकर्मक, (२) प्रक-

र्मक, (३) द्विकर्मकश्चेति कर्मणश्चत्रयो भेदा ।

एवमिद्व्यशतोऽपि धातूना त्रयोभेदा । ते तु यथा-

षेड्धातु, (२) घनिड्धातु (३) वेड्धातुश्चेति

धातूना त्रयो भेदा स्यु । सकर्माकर्मकज्ञान यथा

—'फलव्यधिकरणव्यापारवाचकत्वं सकर्मकत्वम् ।

फलसमानाधिकरणव्यापारवाचकत्वमकर्मकत्वम् ।

द्विकर्मकधातवो यथा—'दुह, याच्, पच्,

दण्ड, रुधि, प्रच्छिचि, ब्रूञ्, जि, मग्, मुप्, चेति

द्वादश धातवो द्विकर्मका । तथा नी, ह, कृप्,

वह चेति चत्वारोऽपि द्विकर्मका ।

दुहादीनां द्वादशानां, तथा योऽप्रभृतीनां चतुर्णां

कर्मणा यद्युच्यते तदेवाकथितं कर्मणि परिगणन

कर्तव्यमित्यर्थ । 'गा दोग्धि पय' । 'वलि याचते

वसुधाम् । ग्राममजः—नयति, हरति, कर्पति,

बहति वा । (अयंनिवन्धनेय सज्ञा) । वलि

शिक्षते वसुधाम् । मरणवक धर्म—भायते, घनि-

घते, वन्तीत्यादि ।

व्रजन् (त्रि०) व्रजतिस्म ।

„ 'मिहिरजन्मनि ना मकरोदये व्रजति
राजगुह्यरसामवैः ।' इ. ज्यो. भ. ।

सन् (त्रि०) अस्ति स्म ।

„ 'मनसिजे सति सौम्ययुते कुजे' इ. प्र. का. ।

प्रयेदानीं प्रकीर्णशब्दोदाहरणानि—

अगुरुगः (त्रि०) निम्नादिभादिगतः ।

„ 'अगुरुगो गुरुरङ्गसौख्यहा' इ. प्र. का. ।

गुरुगः (त्रि०) उच्चादिभादिगतः ।

„ 'सुखं जनन्यागुरुगः कलापो युक्तेक्षितः

सत्त्वचरैः करोति । इ. प्र. का. ।

समभगः (त्रि०) समराशिगतः

„ 'समभगो सवुधो गुरुभास्करौ' इ. प्र. का. ।

इति श्रीमुकुन्दबंशविरचिते ज्योतिषशब्दकोषे द्वावधो
बृहस्पतिविषयिकलोदाहरणपर्यः समाप्तः ।

—:०:—

✽धातुवर्गः ।

'सम्+स्था' -गणने (गिनना) ।

(चुरादौ) भ्रात्मनेपदे-(स०) ।

लटि—संख्यायते, संख्यायेते, संख्यायन्ते । विधि-

लिङि—संख्यायेत, संख्यायेयाताम्, संख्यायेरन् ।

यथा—'भास्वच्छुभ्रजेन्दुसौर्यार्यभोमाः संख्यायेरन्

वारतस्ते तदशाः ।' इति विवाहवृन्दावने ।

(अदादौ)—परस्मैपदे-(स०)

लोटि—(प्र०) संख्यातु संख्यातात्, संख्याताम्,

संख्यान्तु ।

(प) संख्याहि संख्यातात् । संख्यातम् । संख्यात ।

(उ०) संख्यानि, संख्याव, संख्याम ।

यथा—'क्रमोत्क्रमादुत्क्रमतः शाराङ्कान् संख्याहि'

इति प्र. ला. ।

'गण' संख्याने (गिनना) ।

(चुरादौ) भ्रात्मनेपदे-(स०) ।

१-१५

* इह धातुवर्गे प्राक् चिन्तनीपविषयाः—तत्रादौ
दश लकाराः प्रदस्यन्ते—(१) लट्, (२) लिट्,
(३) लुट्, (४) लृट्, (५) लेट्, (६) लोट्,
(७) लङ्, (८) लिङ्, (९) लुङ्, (१०) लृङ्
इति । एषु पञ्चमो लकारः (लेट्) छन्दोमात्र-
गोचरः । लिङो द्वौ भेदो स्तः । (१) विषिलिङ्,
(२) आसीलिङ् इति । अथ तिवादि प्रत्ययाः—
(१) तिप्, (२) तम्, (३) ऋ, (४) सिप्, (५)
पम्, (६) प्, (७) मिप्, (८) वस्, (९) मस्,
(१०) त्, (११) आताम्, (१२) ऋ, (१३)

१६-३१

धास्, (१४) धायाम्, (१५) ध्वम्, (१६) इद्,
(१७) वहि, (१८) महिद् । एतेषु दश तादेशाः
प्रत्ययाः स्युः । तेषु तिवादयो नवप्रत्ययाः पर-
स्मैपदे, एवं तादयो नवप्रत्यया भ्रात्मनेपदे स्युः ।

अत्र पदभेदाः—(१) पदस्मैपदम्, (२) भ्रात्म
नेपदम्, (३) उभयपदं, चेति त्रीणिपदानि स्युः ।

तिङ्गं त्रयाणामेकपुरुषः । एवं एकपुरुषस्य त्रीणि

वचनानि । पुरुषभेदाः—(१) प्रथमपुरुषः, (२)

मध्यमपुरुषः, (३) उत्तमपुरुष इति त्रयःपुरुषाः ।

वचनभेदाः—(१) एकवचनम्, (२) द्विवचनम्,

(द्वेष पृष्ठ १६६ पर)

लटि-गणयते, गणयेते, गणयन्ते ।

वि० लि०—गणयेत्, गणयेयाताम्, गणयेरन् ।

परस्मै पदे—

लटि—गणयति, गणयत, गणयन्ति ।

वि० लि०—गणयेत्, गणयेताम्, गणयेयु । यथा—

'खेट दृगौञ्च्य गणयेच्च लम्बम् ।' इति ग्रहलाघवे ।

'युजिर्' योगे (योग करना, मिलाना) ।

(रूपादी) आत्मनेपदे—(स०) ।

लटि—युञ्जते, युञ्जाते, युञ्जते ।

वि० लि०—युञ्जीत, युञ्जीयाताम् युञ्जीरन् ।

परस्मैपदे—

लटि—युनक्ति, युञ्कते, युञ्कन्ति ।

वि० लि० युञ्ज्यात्, युञ्ज्याताम्, युञ्ज्यु ।

यथा—ऐश्वर्यरेखा शिखरेण मूलाद्युनक्ति या
ऽसौ पितृवशरेखा ।' इ वि वृ ।

'युजिर्' 'णिजि'—

परस्मैपदे—

लटि—योजयति, योजयत, योजयन्ति ।

वि लि योजयेत्, योजयेताम् योजयेयु ।

आत्मनेपदे—

लटि—योजयते, योजयेते, योजयन्ते ।

वि० लि०—योजयेत्, योजयेयाताम्, योजयेरन् ।

'कल गतिसख्यानयो (गति, गिनना) ।

(चुरादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—कलयति कलयत, कलयन्ति ।

वि० लि०—कलयेत्, कलयेताम्, कलयेयु* ।

१-१३

१४-२६

(१६८ पृष्ठ का शेष)

(३) बहुवचन, चेति त्रीणि वचनानि स्यु ।
'भूवादयो घातव ।' क्रियावाचिनो भवादयो घातु-
सज्ञा स्यु । ते दशगणेषु विभाजिता । ते च
यथा—

(१) भ्वादिगण, (२) घ्रदादिगण, (३) जुहो-
त्यादिगण, (४) दिवादिगण, (५) स्वादिगण
(६) तुदादिगण, (७) रुधादिगण, (८) तना
दिगण, (९) कृयादिगण, (१०) चुरादिगण-
श्चेति गणानां दश भेदा स्यु । कर्मवशातो घातूना
त्रयोभेदा । ते यथा—(१) सकर्मक, (२) प्रक-
र्मक, (३) द्विकर्मकश्चेति कर्मणस्त्रयो भेदा ।
एवमिद्दशतोऽपि घातूना त्रयोभेदा । ते तु यथा—
शेड्धातु, (२) मनिड्धातु (३) वेड्धातुश्चेति
घातूना त्रयो भेदा स्यु । सकर्मकर्मकज्ञान यथा

—'कलव्यधिकरणव्यापारवाचकत्व सकर्मकत्वम् ।
कलसमानाधिकरणव्यापारवाचकत्वमकर्मकत्वम् ।

द्विकर्मकघातवो यथा—'दुह, याच्, पच्,
दण्ड्, रुधि, प्रच्छि चि, ब्रूञ्, जि, मग्थ, मुप, चेति
द्वादश घातवो द्विकर्मका । तथा नी, ह, कृप्,
वह, चेति चत्वारोऽपि द्विकर्मका ।

दुहादीनां द्वादशानां, तथा नीप्रभृतीनां चतुर्णां
कर्मणां यद्युज्यते तदेवाकथितं कर्मेति परिगणन
कर्तव्यमित्यर्थः । 'या दोषि पय ।' वलि याचते
वसुधाम् । ग्राममजा—नयति, हरति, कपति,
वहति वा । (अर्थनिबन्धनेय सज्ञा) । वलि
भिक्षते वसुधाम् । माणवक धर्म-भापते, धर्मि-
घते, वन्तीत्यादि ।

'सम+कल' योगे (जोडना) ।

(चुरादौ) परस्मैपदे—(स०)

लटि—सङ्कलयति, सङ्कलयत, सङ्कलयन्ति ।

वि० लि० सङ्कलयेत्, सङ्कलयेताम्, सङ्कलयेयु ।

'पिडि' सङ्घाते । सघात = ऐक्यम्, सयोग ।

(जोडना) ।

(भ्वाद्) आत्मनेपदे (स०) ।

लटि—पिण्डते, पिण्डेते, पिण्डन्ते ।

वि० लि० पिण्डेत, पिण्डेयाताम्, पिण्डेरन् ।

परस्मैपदे—

लटि—पिण्डति, पिण्डत, पिण्डन्ति ।

वि० लि०—पिण्डेत्, पिण्डेताम्, पिण्डेयु

चुरादौ तु—

परस्मैपदे—

लटि—पिण्डयति, पिण्डयत, पिण्डयन्ति ।

वि० लि० पिण्डयेत्, पिण्डयेताम्, पिण्डयेयु ।

'मिल' सङ्गमे, सश्लेषणे, श्लेषणे वा (मिलना)

(तुदादौ) (अ०) ।

परस्मैपद—लटि—मिलति, मिलत, मिलन्ति ।

वि० लि० मिलेत, मिलेताम् मिलेयु ।

आत्मनेपदे—मिलते, मिलेते, मिलन्ते ।

वि० लि०—मिलेत, मिलेयाताम्, मिलेरन् ।

'सम्+डुपाञ्' मेलन (सङ्ग, सङ्गम, साध)

(जुहोत्यादी) परस्मैपद—(स०)

लटि—सन्दधाति, सन्धत्त, सन्धति ।

यथा—'सन्धत्त घाय मिलन रवीन्द्र' इ अ का ।

वि० लि०—सन्दध्यात्, सन्दध्याताम् सन्दध्यु ।

आत्मनेपद—

सटि—सन्धते, सन्धते, सन्धते । वि० लि०

१-२६

सन्दधीत, सन्दधीयाताम् सन्दधीरन् । 'वि+प्रव+कल' वियोगे, हीने, अङ्कान्तरकरणे (घटाना) ।

परस्मैपदे—

लटि—व्यवकलयति, व्यवकलयत, व्यवकलयन्ति ।

वि० लि० व्यवकलयेत्, व्यवकलयेताम्, व्यवकलयेयु ।

'वि+युजिर्' वियोगे (घटाना)

अत्मनेपदे—

लटि—वियुञ्जते, वियुञ्जाते, वियुञ्जते । वि०

लि० वियुञ्जीत, वियुञ्जीयाताम्, वियुञ्जीरन् ।

परस्मैपदे—

लटि—वियुनक्ति, वियुञ्जत, वियुञ्जन्ति ।

वि० लि० वियुञ्ज्यात्, वियुञ्ज्याताम्, वियुञ्ज्यु ।

णिजि—

परस्मैपदे—

लटि—वियोजयति, वियोजयत, वियोजयन्ति ।

वि० लि०—वियोजयेत्, वियोजयेताम्, वियोजयेयु ।

आत्मनेपदे—

लटि—वियोजयते, वियोजयते, वियोजयन्ते ।

वि० लि०—वियोजयेत, वियोजयेताताम्, वियोजयेरन् ।

'शुभ' अङ्कहरणे शौचे च (घटाना अङ्कशोधना, मलापनयन, शुद्ध हाना, पवित्र होना) ।

णिजि— परस्मैपदे—

लटि—शोधयति, शोधयत, शोधयन्ति ।

वि० लि० शोधयेत्, शोधयेताम् शोधयेयु ।

यथा—'ततो दलानि शोधयत्' इति ग्रहतापवे ४।

दिवादौ तु—(अ०) ।

लटि—शुद्धयति, शुद्धयत, शुद्धयन्ति ।

१०-१८

वि. लि. शुद्धयेत्, शुद्धयेताम्, शुद्धयेयुः ।
यथा—'भवतो गुणः शुद्धयति येन तेन' इ. ली. व.
'भोहाक्' त्यागे (छोड़ देना, त्याग देना) ।

(जुहोत्यादौ) (स०) ।

लटि—जहाति । जहितः जहीत । जहति ।
लोटि—(प्र० पु०) जहातु जहितात् जही-
तात् । जहिताम् जहीताम् । जहतु ।
(म० पु०) जहाहि जहिहि जहीहि जहि-
तात् जहीतात् । जहितम् जहीतम् । जहित
जहीत । (उ० पु०) जहानि, जहाव, जहाम ।

वि. लि—जहात्, जहाताम्, जह्युः । यथा—
'तदनु जहीहि गृहोदयाश्च शेषम्' इति ग्रह० ४ ।
भावकर्मणो.—आत्मनेपदे—

लटि—हीयते, हीयेते, हीयन्ते ।

वि. लि—हीयेत, हीयेताम्, हीयेरन् । यथा—
'रिपुगृहगतर्हीयते स्वत्रिभागः' इति बृहज्जातके ।
'ऊन' परिहाणे (घटना), लीन होना, नष्ट
करना) । (चुरादौ) परस्मैपदे—(म० म०) ।

लटि—ऊनयति, ऊनयत, ऊनयन्ति ।

वि. लि—ऊनयेत्, ऊनयेताम्, ऊनयेयुः ।

आत्मनेपदे—

लटि—ऊनयते, ऊनयेते, ऊनयन्ते ।

वि. लि—ऊनयेत, ऊनयेताम्, ऊनयेरन् ।
'हस' ह्रस्वत्वे, क्षब्दे च (छोटा हो जाना, शब्द
करना) । (भ्वादौ) परस्मैपदे—(म०) ।

लटि—हसति, हसत, हसन्ति । वि लि—
हसेत्, हसेताम्, हसेयुः । यथा—'वीचेःशोऽहं
हसति हिततश्चान्तरस्थेऽनुपात' इति । 'सत्स्वद्धं
१-२८

हसति तर्केराशिकानाम्' इति च बृहज्जातके ।
'हिति' हिसायाम् (मारना, नष्ट करना) ।

परस्मैपदे—(भ्वादौ), (स०) ।

लटि—हिनस्ति, हिस्तः, हिसति ।

वि. लि—हिंस्यात्, हिंस्याताम्, हिंस्युः । यथा—
'वाम 'हिनस्त्य' पर रवि.' इति । वा—'नान्यो ग्रहः
सदृशमन्यफल हिनस्ति' इति च वृ० जा० ।
'त्यज' हानौ (छोड़ना) ।

(भ्वादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—त्यजति, त्यजतः त्यजन्ति । वि. लि—
त्यजेत्, त्यजेताम्, त्यजेयुः । यथा—वेदाङ्गाष्टन
वाक्येन्द्रपक्षरन्ध्रतिथौ त्यजेत् ।' इति मुहूर्त-
चिन्तामणौ ।

अथवा—

'त्यजेत्तियोन्द्रकृत्वमुक्षमातिथोरसौम्यवारान्' इति
विद्यामाधवीये । लोटि—(प्र. पु.) त्यजतु त्यज-
तात् । त्यजताम् । त्यजन्तु ।

(म. पु) त्यज त्यजतात् । त्यजतम् । त्यजत ।

(उ. पु०) त्यजानि, त्यजाव, त्यजाम ।

यथा—'पण्मास ग्रहभिन्नभ 'त्यज' ध्रुमे इ० मु०
कर्मकर्तके—त्यजते, त्यजेते, त्यजन्ते । णिञि-
त्याजयति-ते ।

'सृज्' विसर्गे (छोड़ना, सुलना, वनना) ।

(दिवादौ)—प्रात्मनेपदे—(म०) ।

लटि—सृज्यते, सृज्येते, सृज्यन्ते ।

वि लि—सृज्येत, सृजेयाताम्, सृजेरन् ।

'उद्+सृज्' } विसर्गे (छोड़ना) ।

वि + " }
२१-२६

परस्मैपदे—

लटि—उत्सृजति, उत्सृजत, उत्सृजन्ति ।

वि लि—उत्सृजेत्, उत्सृजेताम्, उत्सृजेयु ।

यथा—'आगताद् द्विगुणमुत्सृजेत्सुधी' इ वि.

वृ० । लटि—विसृजति, विसृजत, विसृजन्ति ।

वि लि—विसृजेत्, विसृजेताम्, विसृजेयु ।

यथा—सायक तोय वाग्निभय विचिन्त्य विसृजे-

त्' इति वि मा ।

'वृजो' वर्जने (वर्जन करना, मना करना, रोकना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—वर्जति, वर्जत, वर्जन्ति ।

वि लि—वर्जेत्, वर्जेताम्, वर्जेयु ।

(चुरादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—वर्जयति, वर्जयत, वर्जयन्ति ।

वि लि—वर्जयेत्, वर्जयेताम्, वर्जयेयु ।

यथा—'वर्जयत्सर्वकार्येषु हस्तार्कम्' इति मु चिं ।

परि+वृजो

वि + ,, } (वर्जन करना)

चुरादी—परस्मैपदे—

लटि—परिव्रजयति, परिव्रजयत, परिव्रजयन्ति ।

वि लि—परिव्रजयेत्, परिव्रजयेताम्, परिव्रज-

येयु । लटि—विव्रजयति, विव्रजयत, विव्रजयन्ति

वि लि—विव्रजयेत्, विव्रजयेताम्, विव्रजयेयु ।

यथा—गुरो पुष्य विव्रजयेत्' इति मु चिं ।

'गुण ग्रामत्रणे केतने च (ग्रामभण करना, बुलाना । गणित में गुणन करना) ।

(चुरादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—गुणयति, गुणयत, गुणयन्ति । वि लि—

गुणयेत्, गुणयेताम्, गुणयेयु । भावे 'गुण्यते ।'

'सम+गुण' अङ्कपूरणे (गुणना)

परस्मैपदे—

लटि—सगुणयति, सगुणयत, सगुणयन्ति । वि

लि—सगुणयेत्, सगुणयेताम्, सगुणयेयु ।

'तड' आघाते=हनने (अङ्क गुणना)

चुरादी—'णिजि' परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—ताडयति, ताडयतः, ताडयन्ति ।

वि लि—ताडयेत्, ताडयेताम्, ताडयेयु ।

परि+तड

सम+ ,, } हनने, अङ्कपूरणे (गुणना) ।

परस्मैपदे—

लटि—परिताडयति, परिताडयत, परिताड-

यन्ति । वि लि—परिताडयेत् परिताडयेताम्,

परिताडयेयु ।

परस्मैपदे—

लटि—सन्ताडयति, सन्ताडयत, सन्ताडयन्ति ।

वि० लि०—सन्ताडयत्, सन्ताडयेताम्, सन्ताडयेयु ।

'वर्ध' छेदनपूरणयो । छेदन, पूरण=अङ्कगुणनम् (गुणना) ।

(चुरादी) परस्मैपदे—(स० अ०)

लटि—वर्धयति, वर्धयत, वर्धयन्ति । वि० लि०

वर्धयत्, वर्धयेताम्, वर्धयेयु ।

घात्मनपदे—(स० अ०) ।

लटि—वर्धयते, वर्धयत, वर्धयन्ते । वि लि—वर्धयेत्,

वर्धयेताम्, वर्धयेयु ।

परि+वर्ध } गुणना ।
सम्+ ,, }

परस्मैपदे—

लटि-परिवर्धयति, परिवर्धयत, परिवर्धयन्ति ।
वि लि परिवर्धयेत्, परिवर्धयेताम्, परिवर्धयेयु ।
लटि-सवर्धयति, सवर्धयत, सवर्धयन्ति । वि लि
सवर्धयेत्, सवर्धयेताम्, सवर्धयेयु ।

‘हन्’ हिंसागत्यो । हिंसा, हनन, पूरण, अङ्कगुण-
नम् । (गुणना, जाना) ।

(अदादौ)— परस्मैपदे—(स०) ।

लटि-हन्ति, हत, घ्नन्ति । यथा—‘सौम्यव्यधो
‘हन्ति’ मुखानि शशवत्’ इति वि वृ ।

वा—

‘दशदिनकृतपाप ‘हन्ति’ सिद्धान्तवेत्ता’ इ मु पी.
धा विवतौ । यथा—घ्नन्ति’ चापुत्रमविघ्नमातर
इ० वि० वृ० । वि० नि०—हन्यात् हन्याताम्,
हन्त्यु । यथा—‘गुण्यान्त्यभङ्ग’ गुणकेन हन्यात्’
इति लीलावत्याम् । भावे ‘हन्यते’ ।

‘भज’ सेवाया भागे च (भक्ति, भाग देना) ।

(भवादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि-भजति, भजत, भजन्ति । वि० लि० भजेत्,
भजेताम्, भजेयु । यथा—भजति’ युवतिरेभिर्भूष-
सीमन्तिनीत्वम्’ इ० वि० वृ० ।

आत्मनेपदे—

लटि-भजते, भजते, भजन्ते । वि० लि० भजेत,
भजेयाताम्, भजेरन् । यथा—‘भजेत भुक्त्यन्तर-
भुक्तियोगे’ इ० वि० वृ० ।

परि+भज } भागे (भाग देना) ।
वि+ ,, }

१-२६

परस्मैपदे—

लटि-परिभजति, परिभजत, परिभजन्ति । वि०
लि० परिभजेत्, परिभजेताम्, परिभजेयु । लटि-
विभजति, विभजत, विभजन्ति । वि० लि० विभ-
जेत्, विभजेताम्, विभजेयु ।

‘भाज’ पृथक्कमणि (अलग करना, पृथक् करना,
भाग देना) ।

(चुरादौ) परस्मैपदे (स०) ।

लटि-भाजयति, भाजयत, भाजयन्ति । वि० लि०
भाजयेत्, भाजयेताम्, भाजयेयु ।

आत्मनेपदे—

लटि-भाजयते, भाजयते, भाजयन्ते । वि० लि०-
भाजयेत, भाजयेयाताम्, भाजयेरन् ।

परि+भाज } भागे, भजने (भाग देना)
वि+ ,, }

परस्मैपदे—

लटि-परिभाजयति, परिभाजयत, परिभाजयन्ति
वि० लि० परिभाजयेत्, परिभाजयेताम्, परिभाज-
येयु । लटि-विभाजयति विभाजयत, विभाज-
यन्ति । वि० लि० विभाजयेत्, विभाजयेताम्,
विभाजयेयु ।

‘हृञ्’ हरणे । हरण=विभाजन (वाटना, भाग
देना) प्राणण स्वीकार, स्तेय, नाशन, च । (हरण
करना चोरता) ।

(भवादौ) परस्मैपदे (स०) ।

लटि-हरति, हरत, हरन्ति । यथा—एकोऽप्य
‘हरति’ बसो तथाऽऽहसत्य ।’ इ० वृ० जा० ।
वि० लि०-हरेत्, हरेताम्, हरेयु । यथा—‘नाग
हरेदवगान्दित्य द्विगुणेन वगमूलेन ।’ इत्यायंभट्टीये ।

३०-२८

वा—

प्राणान् प्रयाणे हरेत् ।' इति विद्यामाधवीये ।
लोटि—हरतु, हरतात्, हरताम्, हरन्तु । यथा—
विघ्न मुहूर्तकलितद्वितीयदन्तप्ररोहो 'हरतु'
द्विपास्थ ।' इति मु० चि० ।

आत्मनेपदे—

लटि—हरते, हरेते, हरन्ते । वि० लि० हरेत, हरे-
याताम्, हरेरन् ।

'अप+हृञ्' अपहरणे (नाश करना) लटि—
अपहरति, अपहरत अपहरन्ति । वि० लि० अप
हरेत्, अपहरताम्, अपहरेयु । यथा— नानुस्ताम्बू-
लदाना 'दपहरति' नृणा वैकृत नासरोत्थम्' इति
गन्यान्तरे । लटि परिहरति, परिहरत, परिहरन्ति ।
(परिहरणे) (त्याग) । यथा— परिहरन्त्यु पराग
परागतम्' इति वि वृ । लटि व्यवहरति, व्यवहरत
व्यवहरन्ति, (आचरण) । तथा— तदपि चारु न
चारुपित्तं मुं सै व्यंवहरन्ति' तथा वितथाशया ।'
इति वि० वृ० ।

'प्रसु' अदते (साना) भ्वादी आत्मनेपदे । (स०) ।

लटि—प्रसते, प्रसेते, प्रसन्त ।

वि० लि०—प्रसेत, प्रसेयाताम्, प्रसेरन् । ल्युटि-
प्रसनम् ।

'प्रस' ग्रहण (ग्रहण करना, पकडना, प्रसना,
(चुरादी—णिजि) । (स०) ।

लटि—प्रासयति प्रासयत प्रासयन्ति । वि०
लि०—प्रासयत प्रासयताम् प्रासययु ।

'द्व' अपवारणे (डरना) ।

(पुरादी) णिजि । (स०) ।

लटि—छादयति छादयत, छादयन्ति । वि०

लि०—छादयेत्, छादयेताम्, छादयेयु । यथा—

'छादयत्य' कंमिन्दुर्विधु भूभा' इति प्र० ला ५।३

त्रयवा—

'राहु कुभामण्डलग शशाङ्क शशाङ्कगश्छादय-
तीनविम्बम् । इति सिद्धान्तशिरोमणी ।

'भू' सत्तायाम् (होना)

भ्वादी—परस्मैपदे—(घ०) ।

लटि—भवति, भवत, भवन्ति । यथा—'भवति'
विलग्नमदोऽयनाशहीनम्' इति प्रह्लाचके ४।३

चतुर्थे भवन सूर्याज्जसिती भवत' कथम् ।'
इति वृ० जा० । धनान्त्यलग्नेषु 'भवन्ति' खेदा,
इति प्र० का० । वि० लि०—भवत्, भवेताम्,

भवेयु । यथा—'समेन केनाप्यपवद्य हारभाज्यो
'भवे द्वा सति सम्भवे तु ।' इति ली० व० ।

'तयो सम्बन्धमात्रेण 'भवेता' योगकारको' इत्यु-
द्बुदायप्रदीपे । केनापि ते स्पष्टतरा 'भवेयु' इति
ग्रन्यान्तरे । 'णिजि—लटि—भावयति, भावयत,

भावयन्ति, वि० लि—भावयत् भावयेताम्,
भावययु । भावे—'भूयत' ।

'विद्' सत्तायाम् (होना, है) ।

(दिनादी) आत्मनेपदे—(घ०) ।

लटि—विद्यत, विद्यत, विद्यन्त । यथा—पञ्चमे
विद्यत भोम' इति । विद्यतर्षे शशाङ्करो' इति ।

'विद्यन्त' ऽन्त गुमा खेदा इति च प्र० का० ।
वि० लि०—विद्यत, विद्ययाताम्, विद्यरन् ।

यथा—विद्यत' वन्वो वनभावनाय' इति । 'विद्य-
याता 'शोम्नि शोम्नो ननागो ।' इति । विद्यरन्'
स्व वदनेराचनीना । इति च प्र० का० ।

अत्' नुवि (सत्ता, होना, है) ।

अत्' नुवि (सत्ता, होना, है) ।

अत्' नुवि (सत्ता, होना, है) ।

अत्' नुवि (सत्ता, होना, है) ।

(अदादौ—परस्मैपदे—(प्र०) ।

लटि—(प्र० पु०) अस्ति, स्त, सन्ति । (म० पु०) असि, स्थ, स्य । (उ० पु०) अस्मि, स्व,

स्म । यथा—'अस्ति चेदद्यपराङ्मुखा मति' इति वि० वृ० । अस्तं दंलं व्यस्तधनुज्यंके 'स्त' ।

इति करणकुतूहले २ । सन्ति' स्त्रियो भवनवर्ग-
स्त्रगस्वभावाः' इति ग्रन्थान्तरे । 'दक्षो 'ऽसि' भिन्ने

गुणनाविधौ चेत्' इति ली० व० । कर्त्तुं' ब्रह्मप्रका-
रण स्फुटमुद्यतोऽस्मि' इ० प्र० ला० १।३ वि०

लि०—स्यात्, स्याताम्, स्यु । यथा—'स्यात्सा-
यनोष्णाशुभुजक्षंसक्यै' ति प्र० ला० २ । 'ताराग्रहा-

षामन्योन्य 'स्याता' मुद्बसमागमो' । इति सूर्य-
सिद्धान्ते । स्यु खण्डानि खवाद्धंयोऽम्बरकृता'

इति प्र० ला० ।
वृत्तु वर्तने (वर्तना, वर्तमान, उपस्थित) ।

भ्वादौ—आत्मनेपदे—(प्र०) ।

लटि—वर्तते, वर्तते, वर्तन्ते । यथा—पञ्चमे ज्ञो
रवि पठे 'वर्तते' नवमे गुरु । 'भाग्ययोगाभिधे-

योगे निहन्ता वीरिणा सदा ।' इति कल्पप ।
वा—

तस्य नृपति शश्वद्वशे वर्तते ।' इति वि० वृ० ।
'उच्चमूलत्रिकोणेपु वर्तते गुरुभागंबौ । अथया-

भिधधोगोऽप्य भङ्करविनारान ।' इत्यत्रि । यथा-
वर्तन्ते से चाहचण्डाशुचन्द्रा बुधुर्मर्त्ये भूपमान्य

सदैव ।' इति प्र० का० । वि० लि०—वर्तते, वर्ते
याताम्, वर्तेरन् । यथा—स्वे वर्तेरन्' दोष्यभाज

नुभास्चेत्' इति प्र० का० ।
अप+वृत्तु' अपवर्तने (पलटाव जलटफेर)

लटि—अपवर्तते, अपवर्तते, अपवर्तते । वि०
१-२६

लि०—अपवर्तते, अपवर्ततेयाताम्, अपवर्तेरन् ।

नि+ड्रुधाञ्—स्यापने (रखना)
जुहोत्यादौ । परस्मैपदे । (स०) ।

लटि—निदधाति, निधत्, निदधति । यथा—
हृदि निदधति कृष्णाघ्नित्व्य पुष्यनाज, इ० प्र०

वि लि—निदध्यात्, निदध्याताम्, निदध्यु ।
आत्मनेपदे—

लटि—निधत्ते, निदधाते, निदधते, वि० लि०—
निदधीत, निदधीयाताम्, निदधीरन् ।

'पठ्' गतिनिवृत्तौ (बैठना) ।
(भ्वादौ) परस्मैपदे—(प्र०)

लटि—तिष्ठति, तिष्ठत, तिष्ठति । यथा—तिष्ठति
व्योम्नि तिग्मगे ।' इति । तिष्ठतोऽङ्गे सुधाङ्गे-

ज्यौ' इति च प्र का । दशमैकादशे रि फलग-
वित्तसोत्पत्ते । ग्रहास्तिष्ठन्ति चेत्यौम्या नृपतुल्यो

भवेन्नर ।' इति सर्वाथचिन्तामणौ । वि० लि-
तिष्ठेत्, तिष्ठेताम्, तिष्ठेथु । यथा—तिष्ठेतपो-

भावपतिस्तनी चेत्' इति । तिष्ठेता भविष्यु भाग्ये'
इति । 'तिष्ठेथु पामरा पठे' इति च प्र वा ।

सम्+पठ् (बैठना)
आत्मनेपदे—

लटि—सतिष्ठते, सतिष्ठते, सतिष्ठन्ते । वि० लि०—
सतिष्ठेत, सतिष्ठेयाताम्, सतिष्ठेरन् । यथा—य-

पश्येदुपगम्य च वशे 'सतिष्ठते' दासवत्' इति
विद्यामाधवीये ।

'आस' उपवेशने—(बैठना) ।
(अदादौ) आत्मनेपदे—(प्र०) ।

लटि—आसते, आसाते, आसते । वि, लि—आसीत,
आसीयाताम्, आसीरन् । यथा—आसते शशिज-

३०-५८

जीवभा स्मरे' इति । 'प्रासीत कामभवने धन-
भावनाथ' इति च ग्र का ।

'उप+विश' उपवेशने (बैठना) ।

(तुदादौ) परस्मैपदे—(म०) ।

लटि—उपविशति, उपविशत उपविशन्ति । वि लि
—उपविशेत्, उपविशेताम्, उपविशेयु ।

'विश' प्रवेशने (घुमना, प्रवेश करना, बैठना) ।

(तुदादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—विशति, विशत, विशन्ति । वि० लि०—
विशेत्, विशेताम्, विशेयु । यथा—'सोऽन्धकार-
चरता वह्मन्महीच्छ्रायया विशति सोममण्डलम् ।'
इ०वि०वृ० । भावे—विशयते । निजि—वेशयति—त ।

'प्र+विश' प्रवेशते (प्रवेश करना) ।

(तुदादौ) (स०) ।

लटि—प्रविशति, प्रविशत, प्रविशन्ति । वि० लि०
प्रविशेत्, प्रविशेताम्, प्रविशेयु ।

'वस' निवासे (रहना, निवास करना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(अ०) ।

लटि—वसति, वसत, वसन्ति । यथा—'वसति विबु-
धवन्धो वित्तनावेश्यंदाता' इति । वसतो वनभे
विरोचनन्नु' इति । यथा—वन वसन्तीनकुजाकं-
गन्दना' इति च ग्र० का० । लोटि—वसतु, वस-
तात्, वसताम्, वसन्तु । यथा—'नैवत्र वसतु दिव
सान् इति वि०मा० । रि०लि०—वसेत्, वसेताम्,
वसेयु । यथा—'वसेत्पूभावापतिवंपुम्ह' इति 'वपू
गृह बोधनभो वसेताम् इति । 'वसयुर्ये विषुसो-
धनेना' इति च ग्र का । भावे—उप्यते । 'निजि'
वासयति—त ।

'नि+वस' निवास (रहना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(अ०)

लटि—निवसति, निवसत, निवसन्ति । वि. लि—
निवसेत् निवसेताम् निवसेयुः । यथा—निवसेद्वरिजे
हरभावपे' इ. ग्र का. । निवसेता व्यत्ययेत ताकुभो
धमंकरुणो' इत्युडुप्र० ।

अप+इण् नि सरणे (निकलना)

(अदादौ) परस्मैपदे—(अ०स०)

लटि—अपेति, अपेत, अपयन्ति । वि० लि०—अपे-
यात् अपेयाताम् अपेयु । यथा—वृत्ते समभूयते
तु कन्द्रस्थितशङ्को क्रमशो विशत्यपेति । द्याया-
ग्रमिहापरा च पूर्वा' इ ग्र ना ४ ।

उद्+इण् दर्शने (उदय होना) ।

(अदादौ) परस्मैपदे—(अ० स०)

लटि—उदेति, उदित, उद्यन्ति । वि लि.—उदे-
यात्, उदेयाताम्, उदेयु । यथा—'उदेति चाय
प्रतिपत्समाप्तौ, कृशोऽपि वद्विष्णुतया प्रशस्त ।'
इ वि वृ । 'उद्यन्ति पृष्ठत इनारयमोरगा श्लो-
काव्यन्दवा' इति ज्योतिषतत्त्वे ५।३७ ।

पूञ्' धारणे (धारण करना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०)

लटि—धरति, धरत, धरन्ति । वि लि धरेत्,
धरेताम्, धरेयु ।

धात्मनेपदे—

लटि—धरते, धरते, धरन्ते । वि लि—धरते, धर-
याताम्, धरन् । भावे—धाव्यंते । व धाव्यं ।
निजि—धारयति—त ।

डुभुञ्' धारणपोषणयो (धारण करना, पोषण
करना) ।

(जुहोत्यादौ) परस्मैपदे—(स०)

लटि—विभर्ति, विभृतः, विभ्रति ।

वि. लि.—विभृयात्, विभृयाताम्, विभृयुः । यथा—
'स्वस्वभङ्गिभृतवोऽपि विभ्रति' इ. वि. वृ. ।

आत्मनेपदे—

लटि—विभृते, विभ्राते, विभ्रते । वि. लि. विभ्रीत
विभ्रीयाताम्, विभ्रीरन् ।

'डु धाञ्' धारणपोषणयो (धारण करना, पालन
करना ।

(जुहोत्यादौ)—परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—दधाति, दधत्, दधति । वि० लि०—
दध्यात्, दध्याताम्, दध्युः । यथा—'नरा नाय्यो
राज्यं दधति पदपाणिप्रणयिभिः' इति वि० वृ० ।
'वस्त्राणि दध्युर्मुग्दास्रपुष्ये' इति ग्र० का० ।

आत्मनेपदे—

लटि—दधते, दधाते, दधते । वि० लि० दधीत,
दधीयाताम्, दधीरन् ।

अत्र विशेषः—

* 'विपूर्वो 'धा' करोत्यर्थे ह्यभिपूर्वंस्तु भाषणे ।
मेलने चापि सम्पूर्वो निपूर्वं. स्यापने मतः ॥' इति ।

तेन—

'बि+धाञ्' (करना) ।

(जुहोत्यादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—विदधाति, विदधत्, विदधति । वि०
लि०—विदध्यात्, विदध्याताम्, विदध्युः ।

यथा—'स नियत विदधाति वधूवरम्' इति वि०
वृ० । 'विदधतोऽर्थो वित्तहानि महीजपतङ्गी
यदा' इति । 'काव्येन्द्रिज्या विदधति वित्त वित्त-
स्थाः' इति च ग्र० का० । 'प्राड्मध्यमे चलफलस्य
दल विदध्यात्' इति ग्रहलाघवे ३ । 'विदध्याता
खस्यो सुरगुरुकवी स्व नृपतितः' इति । 'विदध्यु-
र्भविच्चन्द्रजीवा नृपाल खयाताः' इति च ग्र०
का० । लृटि—विधास्यति, विधास्यतः, विधा-
स्यन्ति । लोटि—विदधातु विदधतात् ।

१-१७

१८-३४

* उपसर्गः (पु०) क्रियायोगे प्र परादयः ।

ते यथा—प्र, परा, अप, संम, अनु, अव, निद्, निस्, दुर्, दुल्, वि, घाड्, ति, धधि, अपि, प्रति, सु,
जत्, अभि, प्रति, परि, उप । एते द्वाविंशतिः प्रादयः ।

अत्र विशेष उक्तः शब्दार्थचिन्तामणौ—१-३६४७ यथा—निपाताश्चादयो ज्ञेया उपसर्गस्तु प्रादयः ।

छोटकत्वात् क्रियायोगे लोकाववगता इमे ॥ ते त्रिधा—'धात्वर्थं बाधते कश्चित्' यथा—आदत्ते । कश्चित्तमनु-
वर्त्तते—'यथा—प्रसूते । 'तमेव विद्विनत्पुष्य' यथा—अणमति । 'उपसर्गं प्रतिस्त्रिया ॥' अपि च—'उपसर्गं
धात्वर्थो बलावन्धश्च नीयते । प्रहाराहारसहारविहारपरिहारवत् ॥ इति ।

अन्यत्रापि—

'एकः श्वजिद्वजैद् धातुवर्त्तमानयोः । यथा कुम्भात्कारत्यम्भो, नवं क्षरति कुम्भारः ॥ अयती-
ववर उत्कर्षे' जयत्यभिभवे रिपुम् । 'निक्षिप्त वेत्ति गोविन्व' सविते मापयो यथा ॥ 'शुन्दीयते वसत्यस्मिन्
हृत्तरावसति व्रजम्' धात्वर्थं धावते कश्चित्तमनुवर्त्तते ॥ तमेव विद्विनत्पुष्योऽन्यकोऽन्यः प्रपुष्यते ।
इत्याख्यातचर्गिका । का० ३ इतो० ७७।७८।७९।८० । 'धातुवर्त्तमानोः कार्यमन्तरङ्गन्' अन्यव्यतिरङ्गम् ।

विधत्ताम्, विदधतु । यथा—हस्ते प्रयाय पवने
विदधानु यात्राम्' इति वि० मा० ।

आत्मनेपदे—

लटि—विधत्ते, विदधाते, विदधते । वि० लि०
विदधीत, विदधीयाताम्, विदधीरन् । यथा—
'दृष्ट्वा विधत्ते वशवतिनं तम्' इति । 'विदधीत
गुरो लग्ने स्वांशस्थे' इति च वि० मा० । कर्म-
कर्त्तृके लटि—विधीयते, विधीयते, विधीयन्ते ।

यथा—'विधीयतेज्यैः नियमात्तदन्वयम्' इति वि. मा.
'सम्+पद्' सम्पादने (करना) ।

(दिवादी)—'णिजि' (स० झ०) ।

परस्मैपदे—

लटि—सम्पादयति, सम्पादयतः, सम्पादयन्ति ।
वि० लि०—सम्पादयेत्, सम्पादयेताम्, सम्पादयेयुः ।

आत्मनेपदे—

लटि—सम्पादयते, सम्पादयते, सम्पादयन्ते ।
वि० लि०—सम्पादयेत, सम्पादयेयाताम्, सम्पा-
दयेरन् ।

'डु कृञ्' करणे (करना) ।

(तनादी)—परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—(प्र० पु०) करोति, कुरुतः, कुर्वन्ति ।
(म० पु०) करोषि, कुरुष्वः, कुरुष्व । (उ० पु०)
करोमि, कुर्वेः, कुर्वेः । यथा—'ब्रह्म करोत्वनि-
मिषः पदवी यियासोः' इति वि० मा० । 'सगो
सितेज्यो कुरुतो नृपालम्' इति ब्र० का० ।
'सगने दिवाकरविधुन्तुदमन्दनीमाः कुर्वन्ति राज्य-
यज्ञमानयिनादान च ।' इति वि. मा । लोटि—
(प्र० पु०) करोतु कुरुतात् । कुरुताम् । कुर्वन्तु ।

(म० पु०) कुरु कुरुतात् । कुरुतम् । कुरुत । (उ०
पु०) करवाणि, करवाव, करवाम । वि० लि०—
कुर्यात्, कुर्याताम्, कुर्युः । यथा—अत्याज्य-
नामनि सशूषंघटे विचापे 'कुर्यात्' इति वि०
मा० । 'कुर्यातां' गुरुशशिनी स्वगी ससौम्यौ'
इति ब्र० का० । 'कुर्युः' स ते मियुनं गृहोदय-
गतान्' इति वृ० जा० ।

आत्मनेपदे—

लटि—कुरुते, कुर्वति, कुर्वते ।
वि० लि०—कुर्वीत, कुर्वीयाताम्, कुर्वीरन् ।
यथा—'शुभेक्षिते चेतकुरुते गिरं चिरात्' इ० वृ०
जा० । 'दुरधारा विधुरां कुरुते वधूम' इ. वि. वृ० ।
'प्र+डु कृञ्' करणे (करना) ।

परस्मैपदे—

लटि—प्रकरोति, प्रकुरुतः, प्रकुर्वन्ति । वि० लि०—
प्रकुर्यात्, प्रकुर्याताम्, प्रकुर्युः । यथा—'सिद्धं च
सिद्धा प्रकरोति पुंसाम्' । इति ज्यो० सा० ।

आत्मनेपदे—

लटि—प्रकुरुते, प्रकुर्वति, प्रकुर्वते । वि० लि०—
प्रकुर्वीत, प्रकुर्वीताम्, प्रकुर्वीरन् । यथा—पित
प्रकुर्वीत रविद्विलग्नम्' इ० ब्र० का० । कर्मकर्त्तृके-
लटि—क्रियते, क्रियेते, क्रियन्ते । यथा—क्रियते
काशिनान्धेन शीघ्रबोधाय सग्रहः । इति शीघ्र-
बोधे १।१।

'णिजि'—परस्मैपदे

लटि—कारयति, कारयतः, कारयन्ति । वि. लि.
कारयेत्, कारयेताम्, कारयेयुः ।

आत्मनेपदे

लटि—कारयते, कारयेते, कारयन्ते । वि. लि.
२६-५७

कारयेत्, कारयेयाताम्, कारयेरन् ।

'रच्' प्रतियत्ने (रचना करना, बनाना करना) ।

(चुरादी) परस्मैपदे—(स०)

लटि—रचयति, रचयत, रचयन्ति । यथा—रचयति

रबिष्ठां कोविदः कामंज्ञताम्' इ वि. वृ 'विपम-

भाशगतौ क्षशिभार्गवौ तनुगृह वलिनौ यदि पश्यतः

रचयतो वरलाभमिमौ' इ मु चि. ६। वि. लि

रचयेत्, रचयेताम्, रचयेयुः । यथा—पञ्च, द्वे द्वे

च रेखे रचयेद्विदिधु' इ वि. वृ ।

'वि+रच्' प्रतियत्ने (बनाना, करना, रचना

करता) ।

(चुरादी) परस्मैपदे—(स०)

लटि—(प्रपु) विरचयति, विरचयतः, विरचयन्ति ।

(म० पु०) विरचयसि, विरचयथः, विरचयथ ।

(उ०पु०) विरचयामि, विरचयावः, विरचयामः ।

यथा—'बृन्दावन विरचयामि विचाररम्यम्' इ वि.

वृ. । वि. लि. विरचयेत्, विरचयेताम्, विरचयेयुः ।

यथा—वेदिका विरचयेद्यथा' इ. वि. वृ. ।

'कृषि' चिन्तने (रचना करना) ।

(चुरादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—कल्पयति, कल्पयत, कल्पयन्ति । वि. लि.

कल्पयेत्, कल्पयेताम्, कल्पयेयुः । यथा—'तानधि-

सुहृन्मित्रादिभिः कल्पयेत्' इ वृ जा ।

'आ+चर' } व्यवहरणे (व्योहार करना)

सम्+आ+चर } (भ्वादी) परस्मैपदे—(प्र० स०)

लटि—माचरति, माचरत, माचरन्ति । यथा—

'यदाचाचरति श्रेष्ठ' इ. भगी । वि लि—माचरेत्

माचरेताम्, माचरेयुः । यथा—'यदाञ्चरेयु स्व-

१-२६

कुलोक्तभार्याः' इ. वि. वृ. ।-लटि—समाचरति,

समाचरतः समाचरन्ति, । वि. लि.—समाचरेत्,

समाचरेताम्, समाचरेयुः । यथा—'पुत्रोभजापूजने

सयुवतिः समाचरेत्' इ. वि. वृ. ।

'सृज्' विसर्गे (उत्पादन करना, करना, रचना

करना, छोड़ना) ।

(तुदादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—सृजति, सृजतः, सृजन्ति, । वि. लि. सृजेत्,

सृजेताम्, सृजेयुः । यथा—'गोधूलिकं सृजति (उत्पा-

दयति) गोपपृथग्जनानाम्' इति ।

अथवा

'गुहरनन्त्यमदेषु मुद थिय'सृजति' इति च वि. वृ. ।

'उद्+पद्' उत्पादने (उत्पन्न करना, करना) ।

(चुरादी) 'णिजि' परस्मैपदे, (प्र०स०)

लटि—उत्पादयति, उत्पादयतः, उत्पादयन्ति ।

वि. लि. उत्पादयेत्, उत्पादयेताम्, उत्पादयेयुः ।

'जनी' प्रादुर्भावे (उत्पन्न होना, पैदा होना) ।

(दिवादी) आत्मनेपदे (प्र०)

लटि—जायते, जायते, जायन्ते । वि. लि.—जायेत,

जायेयाताम्, जायेरन् । यथा—'जायते नालवे-

ष्टित.' इ. वृ. जा. । 'जायेयातामस्तमध्याह्न-

लम्ने' इ. वि. वृ. ।

'प्र+जनी' प्रादुर्भावे (उत्पन्न होना) ।

(दिवादी) आत्मनेपदे (प्र०)

लटि—प्रजायते, प्रजायते, प्रजायन्ते । वि. लि. प्रजा-

यत, प्रजायेयाताम्, प्रजायेरन् । जनी 'णिजि'—

परस्मैपदे—

लटि—जनयति, जनयत, जनयन्ति । वि. लि. जन-

३०-५७

येत्, जनयेताम्, जनयेयुः । यथा—'वलवद्ग्रहदोष-
कारणमनुजानां जनयत्यनेत्रताम् ॥' इ. वृ. जा. ।

'पूङ्' प्राणिप्रसवे (प्रसव करना, जन्म देना) ।

(दिवादी) आत्मनेपदे (अ०) ।

लटि—'सूयते, सूयेते, सूयन्ते । वि. लि. सूयेत, सूये-
याताम्, सूयेरन् ।

'प्र+पूङ्' प्राणिप्रसवे (प्रसव करना, जन्म देना) ।

(दिवादी) आत्मनेपदे (अ०)

लटि—प्रसूयते, प्रसूयेते, प्रसूयन्ते । वि. लि.—प्रसूयेत
प्रसूयेयाताम्, प्रसूयेरन् । यथा—'सोपरभूमिषु च
प्रसूयेते' इ० वृ० जा० ।

'गम्' गतो (गमन, ज्ञानं, प्राप्तिः) (जाना,
जानना, लाभ) ।

(भ्वादी) आत्मनेपदे (अ० स०)

लटि—गमते, गम्येते, गम्यन्ते । वि. लि. गम्येत, गम्ये-
याताम्, गम्येरन् ।

'पद्' गतो (चलना) ।

दिवादी—आत्मनेपदे—(अ०) ।

लटि—पद्यते, पद्येते, पद्यन्ते । वि० लि०—पद्येत,
पद्येयाताम्, पद्येरन् ।

'प्रज्' गतो (जाना) ।

(भ्वादी—परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—प्रजति, प्रजतः, प्रजन्ति । वि० लि०—
प्रजेत्, प्रजेताम्, प्रजेयुः । यथा—'निविसङ्क-
मरिणा जय प्रजेत्' इति वि० मा० ।

'इष्' गतो (जाना) ।

(भ्वादी—परस्मैपदे—(स० अ०) ।

लटि—एषति, इतः, यन्ति । वि० लि०—इषात्,
इषाताम्, इषुः । यथा—'नो पूर्वेषां गुरुषु इति

वञ्जितः' इति मु० चि० १ ।

अथवा—

'मित्रत्वमेति रिपुरस्य तथैकराशौ' इति वि. मा. ।

उप+इष्

'सम्+'

'सम्+उप+'

} प्राप्ती (प्राप्त करना) ।

(अदादी) परस्मैपदे (स० अ०) ।

लटि—उपैति, उपेतः, उपयन्ति । वि० लि०—

उपेयात्, उपेयाताम्, उपेयुः । यथा—'नरेण

सयोगमुपैति कामिनी' इति वृ० जा० । लटि—

समेति, समितः, सम्यन्ति । वि० लि०—समियात्,

समियाताम्, समियुः । यथा—'लग्नं 'समेत्यु'भयतः

पृथुरोमयुगमम्' इति वृ० जा० । लटि—समुपैति,

समुपेतः, समुपयन्ति । वि० लि०—समुपेयात्,

समुपेयाताम्, समुपेयुः । यथा—'क्षिप्र विनाशं

'समुपैति' जात.' इति वृ० जा० ।

'चर्' गतिभक्षणयोः (गमन, चलना, भक्षण करना)

(भ्वादी) परस्मैपदे—(अ० स०) ।

लटि—चरति, चरतः, चरन्ति । वि० लि०—

चरेत्, चरेताम्, चरेयुः । यथा—'उदयमेति यदा

दिवि तत्पर 'चरति' केतुरपि प्रतिवासरम् ।'

इति वि० वृ० ।

'सम्+चर्' सञ्चरणे (चलना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(अ० स०) ।

लटि—सञ्चरति, सञ्चरतः, सञ्चरन्ति । वि०

लि०—सञ्चरेत्, सञ्चरेताम्, सञ्चरेयुः ।

'चि+चर्' विचरणे । (विचरना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(अ० स०) ।

लटि—विचरति, विचरतः, विचरन्ति । वि०

लि०—विचरेत्, विचरेताम्, विचरेयु । यथा—
'विचरति' भद्रा त्रिभुवनमध्ये' इति प्र०या०तरे ।
'चल्' कम्पने (चलना, फिरना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(अ०) ।

लटि—चलति, चलत, चलन्ति । वि० लि०—
चलेत्, चलेताम्, चलेयु । यथा—ग्रहण ऋक्षग
एव स चेन्न किं चलति किञ्चिदुपप्लव एव तत् ।'
इति वि० वृ० ।

'भ्रमु चलने (भ्रमण करना चलना, घूमना) ।

(भ्वादी दिवादी च) परस्मैपद—(अ०) ।

लटि—भ्रमति, भ्रमत, भ्रमन्ति । भ्रम्यति,
भ्रम्यत, भ्रम्यन्ति । भ्राम्यति, भ्राम्यत, भ्राम्य-
न्ति । वि० लि०—भ्रमेत्, भ्रमेताम्, भ्रमेयु ।
भ्रम्येत्, भ्रम्येताम्, भ्रम्येयु । भ्राम्येत्, भ्राम्ये-
ताम्, भ्राम्येयु । यथा—इह विहितकरग्रहा
गूहाणि 'भ्रमति' भुज्यतया पर शतानि ।'
इति वि० वृ० ।

'गम्लु' गती (गमन, ज्ञान, प्राप्ति) (जाना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(अ० स०) ।

लटि—गच्छति, गच्छत, गच्छन्ति । यथा—
'घटजोस्त ह्युदय च गच्छति । इति प्र० ला० ।
'क्रिये गच्छन्ति पामरा इति प्र० का० । लोटि—
गच्छन्तु गच्छतात् । गच्छताम् । गच्छन्तु । यथा—
'अधुष्य गच्छन्तु परेषु मुहूर्तमात्रम्' इति वि० मा ।
'गच्छन्तु चापे तिमिभे शुभग्रहा' इति प्र० का० ।
वि० लि०—गच्छेत्, गच्छेताम्, गच्छेयु । यथा—
'नगच्छेयुनं व स्थिय ।' इति प्र० का० ।

'ग्रा+गम्लु' आगतौ (जाना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(अ० स०) ।

लटि—आगच्छति, आगच्छत, आगच्छन्ति ।

वि० लि०—आगच्छेत्, आगच्छेताम्, आगच्छेयु ।

'ग्रा+या' आगतौ (जाना) ।

(अदादी) परस्मैपदे—(अ० स०) ।

लटि—आयाति, आयात, आयान्ति । वि० लि०—
आयायात्, आयायाताम्, आयायु । यथा—विश्ले-
पमायाति यथाऽमुभि स्वै ।' इति वि० वृ० ।

'प्र+या' प्रापणे (जाना) ।

(भदादी) परस्मैपदे (अ० स०)

लटि—प्रयाति, प्रयात, प्रयान्ति । यथा अस्त प्राच्या
भूरिलवो लघु प्रयाति' इति । 'चलकेन्द्रलव्.

'प्रयान्ति' वक्रम्' इति च ग्र ला० । लोटि—प्रयातु
प्रयातात् । प्रयाताम् । प्रयान्तु । यथा—तत्तद्दि-
निहितं प्रयातु ककुभ ता ता शुभेस्तारकै' इ वि
मा । वि लि प्रयायात् प्रयायाताम्, प्रयायु ।

'या' प्रापणे । प्रापणमिह गति (जाना) ।

(अदादी) परस्मैपदे (अ० स०)

लटि—याति, यात यान्ति । यथा—एका तिर्यक्

तजनीं 'याति' रेखा' इ० वि० वृ० । 'इतीमे 'यान्ति'

दुकतुल्यता सिद्धेस्तेरिह पंचमंनयसत्कार्यादिक

त्वादितोत् ।' इ० प्र० ला० । वि० लि०—'यायात्

यायाताम्, यायु । यथा—न ता प्रतिदिश यायात्

पृष्ठभास्ते शुभप्रदा' इ वि० मा ।

'णोज्' प्रापणे (पहुँचाना ले जाना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे (अ० स०)

लटि—नयति, नयत, नयन्ति । यथा—पश्यन् वश

नयति तं पुरुष स्पृशन् वा इ० वि० मा० ।

अथवा

'नयति देवरि देवरिपूषनी' इ० वि० वृ० । 'किं

नयन्ति यदि तत्पृथग्भवेत्' इ० वि० वृ० । वि० लि०
नयेत्, नयेताम्, नयेयुः ।

भ्रातृमनेपदे

लटि—नयते, नयेते, नयन्ते । वि० लि०—नयेत्, नये-
याताम्, नयेरन् ।

'बह' प्रापणे (पहूँचाना, डोना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—बहति, बहत', बहन्ति । यथा—'बहति शेष-
गृहेषु महोत्सवम्' इ० वि० वृ० । वि० लि०—बहेत्,
बहेताम्, बहेयुः ।

'उव्+बह' उद्वहने (विवाह करना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—उद्वहति, उद्वहत', उद्वहन्ति । वि० लि०—उद्व-
हेत्, उद्वहेताम्, उद्वहेयुः । यथा—'नोत्सवामुद्वहेत्क-
न्याम्' इ० प्र० ।

'डु+लभप्' प्राप्ते (प्राप्ति करना, पाना) ।

(भ्वादी) भ्रातृमनेपदे (स०)

लटि—लभते, लभेते, लभन्ते । यथा—'समर्च्यमानो
लभते धनं जयम्' इ० वि० मा० ।

अथवा

यथा—'इन्दोः प्राप्य दद्या फलानि लभते मन्त्रद्विजा-
त्पुत्रवान्' इ० वृ० जा० । वि० लि०—लभेत, लभे-
याताम्, लभेरन् ।

'विद्' लाभे (प्राप्त करना) ।

(तुदादी) भ्रातृमनेपदे (म०)

लटि—विन्दते, विन्देते, विन्दन्ते । यथा—'तदा यदि
नृपो युद्धे जयं विन्दते' इ० वि० मा० । वि० लि०
विन्देत, विन्देयाताम्, विन्देरन् ।

परस्मैपदे

लटि—विन्दति, विन्दतः, विन्दन्ति । यथा—तीव्रान्
विदन्ति रोगान्' इ० वि० मा० । वि० लि०—विन्देत्,
विन्देताम्, विन्देयुः ।

'भ्राप्त्' व्याप्तौ (पाना, व्याप्त होना) ।

(स्वादी) भ्रातृमनेपदे (अ०स०)

लटि—भ्राप्नुते, भ्राप्न्वाते, भ्राप्न्वते । वि० लि०—
भ्राप्न्वीत, भ्राप्न्वीयाताम्, भ्राप्न्वीरन् ।

परस्मैपदे

लटि—भ्राप्नोति, भ्राप्नुतः, भ्राप्नुवन्ति । वि० लि०
भ्राप्नुयात्, भ्राप्नुयाताम्, भ्राप्नुयुः ।

'प्र+भ्राप्त्' व्याप्तौ (पाना, व्याप्त होना) ।

(स्वादी) भ्रातृमनेपदे (अ०स०)

लटि—प्राप्नुते, प्राप्न्वाते, प्राप्न्वते । वि० लि०—
प्राप्न्वीत, प्राप्न्वीयाताम्, प्राप्न्वीरन् ।

परस्मैपदे

लटि—प्राप्नोति, प्राप्नुतः, प्राप्नुवन्ति । यथा—
'भूत्यापत्यकलत्रभरसनमपि प्राप्नोति च व्यङ्गताम्'
इति वृ० जा० ।

अथवा

'विद्वाभ्याःरिवरूपिनी जयमथ प्राप्नोति पृथिवी-
पतिः' इति वि० मा० ।

'अभि+डुपाञ्' भाषणे (बोलना)

(जुहोत्यादी) भ्रातृमनेपदे (स०)

लटि—(प्र० पु०) अभिधत्ते, अभिदधाते, अभि-
दधते । (म० पु०) अभिधत्से, अभिदधाचे, अभि-
धद्ध्ये । (उ०पु०) अभिदधे, अभिदध्वहे, अभि-
दधहे । यथा—अथ मासगणानुवचुक्रियया ग्रहण-

द्वयसिद्धिकृतेऽभिदधे' इ. अ ला ७।१ वि लि-
अभिदधीत्, अभिदधीयाताम्, अभिदधीरन् ।
परस्मैपदे—

लटि—अभिदधाति, अभिदधत्, अभिदधन्ति । वि०
लि० अभिदध्यात् अभिदध्याताम्, अभिदध्यु ।

'गव्' व्यक्ताया वाचि (स्पष्ट बोलना, कहना) ।
(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—गदति, गदत, गदन्ति । यथा—'गगनतो-
यतपस्सु शुभंभु'गुगंदति शखम्' इति वि वृ ।

वि लि—गदेत्, गदेताम्, गदेयु ।

'नि+गव्' }
'प्र+नि+', } व्यक्ताया वाचि (स्पष्ट बोलना,
कहना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—निगदति, निगदत, निगदन्ति । लिटि—
निजगाद, निजगदतु, निजगदु । यथा—'वक्त्रा
करोत्यनिमिप पदवी मियासोपनि नृयुग्ममशुभ
निजगादगाम्यः ।' इति वि० मा० ।

वि० लि०—निगदेत्, निगदेताम्, निगदेयु ।

लटि—प्रणिगदति, प्रणिगदत, प्रणिगदन्ति ।

वि लि—प्रणिगदेत्, प्रणिगदेताम्, प्रणिगदेयु ।

'खव्' व्यक्ताया वाचि (स्पष्टबोलना, कहना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—वदति, वदत, वदन्ति । यथा—'श्रीमान्व
राहो 'वदती' ह्युक्तचा ।' इति ग्रन्थान्तरे ।

'होरात्त्वशप्रमतिमपरे राशितुल्यं वदन्ति' इ वृ जा ।

लोटि—(प्र पु) वदतु वदतात्, वदताम् । वदन्तु ।

(म पु), वद वदतात् । वदतम् । वदत । (उ पु)

वदानि, वदाव, वदाम । यथा—'खपञ्चयुग्भवति

किं 'वद' खस्यवर्गम् ।' इति ली व । वि लि—
वदेत्, वदेताम्, वदेयु । यथा—'नाशं वदेद्यदधिक
परिपच्यते तत्' इ वृ जा ।

'प्र+वव्' व्यक्ताया वाचि (बोलना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—प्रवदति, प्रवदत, प्रवदन्ति । यथा—
'तावदगते दिननिशो 'प्रवदन्ति' जन्म ।' इ वृ जा ।

वि लि—प्रवदेत्, प्रवदेताम्, प्रवदेयु । यथा—
'क्षिप्र निधन 'प्रवदेत्' इति वृ० जा० ।

'धूञ्' व्यक्ताया वाचि (स्पष्ट बोलना, कहना) ।
(अदादी) उभयपदे—(स०) ।

लटि—(प्र. पु) आह, आहतु, आहु । (म पु)
आत्य, आह्यु ।

(पक्षे पञ्चमु वचनेषु)

यथा—'एकोऽत्र हरति वली तथा 'ऽऽह' सत्य.'
इ वृ जा ।

अथवा—

'भास्वद्रूगं वयोदिश प्रविशनादित्याह वाच-
स्पति ।' इति वि मा । वीर्यांश्वितेषु नृपजन्म
दशाधिलग्नवर्णाधिपेषु नृपतेरभिषेकमाहु ।

इति वि मा । लटि—(पक्ष) (प्र पु) ब्रवीति,
ब्रूत, ब्रुवन्ति । (म. पु) ब्रवीषि, ब्रूय, ब्रूथ ।

(उ पु) ब्रवीमि, ब्रूव ब्रूम । यथा—'मुद्गान् न च
ब्रुवन्ति भक्ष्याणि' इ वि मा । 'सञ्ज्ञा ब्रूमो

विशेषत ।' इति । लिटि—उवाच, ऊचतु,
ऊचु । यथा—'इति केचिद्रूचु । इति ग्रन्थान्तरे ।

'प्र+ब्रूञ्' लिटि—प्रोवाच, प्रोचतु, प्रोचु ।

यथा—'रि फस्यानसिखत् प्रहान् न गुभदान्'
'प्रोवाच वाचस्पति ।' इ वि मा । 'प्रोचु'

स्तद्बन्धन्तरत्नादिभूपाम् ।' इति भु चिं । लोटि—
 (प्र पु) ब्रवीतु ब्रूतात् । ब्रूताम् । ब्रवन्तु ।
 (म पु) ब्रूहि ब्रूतात् । ब्रूतम् । ब्रूत । (उ पु) ।
 ब्रवाणि ब्रवाव, ब्रवाम् । यथा—'साग्निद्वय त्रय
 व्यग्नि कोद्गू 'ब्रूहि' सर्वाणतम् ।' इति ली व ।
 वि लि—ब्रूयात्, ब्रूयाताम्, ब्रूयु ।

आत्मनेपदे—

लटि ब्रूते, ब्रूवाते, ब्रूवते । यथा—'त्याज्य
 मुनयो ब्रूवते' केचित्सर्वत्र शुभकार्ये' इ वि मा ।
 लिटि—ऊचे, ऊचते, ऊचिरे, यथा—'भतिथि
 वारफलानि पदे पदे विरचितानि परैरिति नो-
 चिरे ।' इति वि. वृ । वि लि—ब्रूवीत, ब्रूवीया-
 ताम्, ब्रूवीरन् ।

'निर्+ब्रूञ् लिटि—निरूचे, निरूचते, निरूचिरे ।
 यथा—'इत्यतीन्द्रियदृशो निरूचिरे' (निजगदु)
 यद् गुणागुणमयम् ।' इति वि वृ ।

(अदादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

'बच' परिभाषणे (बोलना, कहना) ।

लटि—वक्ति, वक्त ।

यथा—'रवीन्दुमित्रमुरजिद्वस्वन्यमित्रान् शुभान्,
 जीवो 'वक्ति' वरं वराहमिहिर इति वि मा ।
 वि लि—उच्यात् उच्याताम्, कर्मकतंके—लटि—
 उच्यते, उच्येते, उच्यन्ते । चुरादौ 'णिजि'-
 लटि—वाचयति—ते, वाचयत, येते, वाच-
 यन्ति,—न्ते ।

'चक्षिङ् व्यक्ताया वाचि' अय दशनेऽपि (बोलना) ।

(अदादौ) आत्मनेपदे (स०)

लटि—चक्षते, चक्षते, चक्षते । वि. लि.—चक्षीत,

चक्षीयाताम्, चक्षीरन् ।

'आ+चक्षिङ्' }
 प्र + " } (कहना, बोलना) ।
 सम्+आ " }

(अदादौ) आत्मनेपदे (स०)

लटि—आचक्षते, आचक्षते, आचक्षते । प्रचक्षे,
 प्रचक्षते, प्रचक्षते । समाचक्षे, समाचक्षते, समा-
 चक्षते । लोटि—(प्र० पु०) चक्षाम्, चक्षाम्,
 चक्षताम् । (म. पु) चक्ष्व, चक्षायाम्, चक्षध्वम् ।
 (उ. पु.) चक्षै, चक्षावहै, चक्षामहै यथा—'तत्रा-
 क्षभाको' गणक । 'प्रचक्ष्व' चेदक्षजक्षेत्रविक्षाणो-
 ऽसि इति । 'क्षेत्रक्षोदविधौ विचक्षण 'समाचक्ष्वा'
 ऽविलक्षोऽसि चेत्' इति च सि. शि. ।

'कथ' वाक्यप्रबन्धे (कथा कहना) ।

(चुरादौ) परस्मैपदे (स०)

लटि—कथयति, कथयत, कथयन्ति । यथा—'नत्रापि
 मूपिकभय कथयन्ति सौम्ये' इ. वि. मा । लोटि—
 (प्र. पु.) कथयतु कथयतात् । कथयताम् । कथयन्तु ।
 (म. पु.) कथय कथयतात् । कथयतम् । कथयत ।
 (उ. पु.) कथयानि, कथयाव, कथयाम् । यथा—
 किं स्यात् त्रयाणा 'कथयाऽऽशु शेषम्' इ. ली. व. ।
 वि. लि.—कथयेत्, कथयेताम्, कथयेयु ।

आत्मनेपदे

लटि—कथयते, कथयते, कथयन्ते । वि. लि.—कथ-
 येत, कथयेयाताम्, कथयेरन् । भावे—कथयते ।

'भाष्' व्यवताया वाचि (स्पष्ट बोलना) ।

(भ्यादौ) आत्मनेपदे (स०)

लटि—भाषते, भाषेते, भाषन्ते । वि. लि.—भाषेत,
 भाषेयाताम्, भाषेरन् । क० भाष्यते । णि० भाष-
 यति—ते ।

२६-५८

वि + आइ + हृञ् कथने (कहना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—व्याहरति, व्याहरत, व्याहरन्ति । वि लि

व्याहरेत, व्याहरेताम्, व्याहरेयु ।

आत्मनेपदे

लटि—व्याहरते, व्याहरेते, व्याहरन्ते । वि. लि -

व्याहरेत, व्याहरेयाताम्, व्याहरेरन् ।

पठ' व्यक्ताया वाचि (स्पष्ट बोलना)

(भ्वादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—पठति पठन, पठन्ति । वि लि पठेत्,

पठेताम् पठेयु । क पठयते । णिजि'—पाठ-

यति—ते ।

अधि + इड्' अध्ययने (पढना) ।

(अदादी) आत्मनेपदे (अ०)

लटि—अधीते, अधीयाते अधीयते । वि लि -

अधीयत अधीयीयाताम् अधीयीरन् । क० अधी-

यते । णिजि'—अध्यापयति ।

'प्रथ्' प्रख्याने (कहना, प्रख्यात करना) ।

(चुरादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—प्रथयति, प्रथयत, प्रथयन्ति । प्राथयति,

प्राथयत प्राथयन्ति । वि लि -प्रथयेत, प्रथयेताम्,

प्रथयेयु । प्राथयेत् प्राथयेताम् प्राथयेयु ।

आत्मनेपदे

लटि—प्रथते, प्रथेते प्रथन्ते । वि लि प्रथेत, प्रथे-

याताम्, प्रथेरन् । यथा— हित्वा सपत्नमितरान्

प्रथयन्ति सोम्या' इ वि मा ।

तक्' नापायं (बोलना) ।

(चुरादी) (परस्मैपदे (स०)

लटि—तकंयति, तकंयत, तकंयन्ति । वि लि -

१-२६

तकंयेत्, तकंयेनाम्, तकंयेयु । यथा—'कथितफल-
विपाकैस्तकयेद्वतंमानाम्' इ वृ. जा ।

आ + मन्' कथने (कहना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—ग्रामनति, ग्रामनत, ग्रामनन्ति । वि लि -

ग्रामनेत्, ग्रामनेताम्, ग्रामनेयु । यथा—मासे तिथौ

च पृथुमङ्गलमामनन्ति (कथयन्ति) इ वि वृ ।

'गा' गायने (गाना, कहना) ।

(जुहोत्यादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—जगाति जगति । जगीत । जगति । लिटि—

जगौ, जगतु, जगु । यथा— दक्षिणादित्य एति

तदिति श्रुतिजंगौ' इति । सूर्यंशुद्धिमपरे नृणा जगु'

इति च वि वृ ।

'आ + दिश'
नि + ,, }
निर् + , }
सम् + आ , }

कथने (कहना) ।

(तुदादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—आदिशति, आदिशत आदिशन्ति । वि लि

आदिशेत्, आदिशेताम्, आदिशेयु । यथा— सिद्धे-

स्तैरिह पर्वधर्मनयसत्कार्यादिक त्वादिशेत् ।' इति

ग्र ला १ । लटि—निदिशति, निदिशत, निदि-

शन्ति । वि लि -निदिशेत्, निदिशेताम् निदि-

शेयु । लटि—निदिशति, निदिशत, निदिशति ।

वि लि -निदिशेत् निदिशेताम्, निदिशेयु । यथा—

निदिशन्त्य—(कथयन्ति) सिनशोनकादय' इ वि

वृ । लटि—समादिशति, समादिशत, समादिशन्ति,

वि लि -समादिशेत्, समादिशेताम्, समादिशेयु ।

यथा—तत्कालेसवर्ण 'समादिशेत्' इ वृ जा ।

'दिश' अतिसर्जने । प्रतिसर्जनं दानम् (देना) ।

१०-५६

(तुदादौ) परस्मैपदे (स०)

लटि—दिशति, दिशत, दिशन्ति । यथा—सहोत्प-
स्यो मन्दो दिशति चिरमायु सुखगुणान् इ वि.
मा । भ्रातृक्षय च दिशतो भ्रातृगौ भीमभानवी'
इ ग्र का । न दिशन्ति शुभ नृणा सौम्या केन्द्रा-
धिषा यदि' इ उ प्र । वि लि—दिशेत् दिशेताम्,
दिशेयु । यथा—'दिशेत्सूनु सूरि सुतसदनयातो
जनुपि नु' इ ग्र का । 'शुक्रमौम्यौ सहजगौ
दिशेता सोदर नृणाम्' इ ग्र का । 'न दिशेयु-
ग्रंहा सर्वे स्वदशासु स्वभुविनपु' इयु. प्र ।
'वद्' दाने (देना) ।

(भ्वादौ) धात्मनेपदे (स०)

लटि—ददते, ददेते, ददन्ते । वि लि—ददेत्, ददे-
याताम्, ददेरन् ।
'दुदात्' दान (देना, प्रदान करना) ।

(जुहोत्यादौ) (परस्मैपदे) (स०)

लटि—ददाति, दत्त, ददति । वि लि—दद्यात्,
दद्याताम्, दद्यु ।

आरभनेपदे

लटि—दत्ते, ददात्, ददत । वि लि—ददीत्, ददी-
याताम्, ददीरन् । यथा—'दत्तत्र भाश-
प्रनिम ददाति इ० वृ० जा० । 'दद्यात्ता चिर-
जीविन नहि भवेद्दोषो पुनर्भू भव । इति मु चि ।
'गुरुन्नु समभाराव हि विपमेऽन्यद्विदधुरधि बलम्'
इति जा० प० ।

'दाप्' दान (देना) ।

(भ्वादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—यच्छति, यच्छा, यच्छन्ति । यथा—
'प्रतिदिनं सचर प्ररत् फत्र किमपि यच्छति'
१-२६

चारफलो हि स ।' इ० वि० वृ० । केन्द्राद्येषु च
रूपकाद्वंशरणान् 'यच्छन्ति' खेदा क्रमात् ।'
इति जा० प० । वि० लि०—यच्छेत्, यच्छेताम्,
यच्छेयु ।

'वि+त्' वितरणे (देना) ।

(भ्वादौ) परस्मैपदे—(प्र० स०) ।

लटि—वितरति, वितरत वितरन्ति । यथा—
'केचिदस्य वितरति काविदा।' इ० वि० वृ० ।
यथा—'स्त्रीलेटो चरमे नरा प्रथमके वलीवो च
मध्येतथा द्रेष्काणे वितरन्ति पादम्' इ जा प ।
वि० लि०—वितरेत्, वितरेताम्, वितरेयु ।
'ग्रह्' उपादाने (ग्रहण करना, लेना) ।

(भ्वादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—गृह्णाति, गृह्णीत, गृह्णन्ति । वि० लि०—
गृह्णीयात्, गृह्णीयाताम्, गृह्णीयु ।

आत्मनेपदे

लटि—गृह्णीते, गृह्णाते, गृह्णते । वि० लि०—
गृह्णीत, गृह्णीयाताम्, गृह्णीरन् । यथा—'मृत्स्ना
विवाद्भूमौ गृह्णीयात् सा नवस्त्रीया' इ वि मा ।
'ज्ञा' आदाने (लेना) ।

(भ्रदादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—लाति, लात, लान्ति । वि० लि०—
लायात्, लायाताम्, लायु ।

'गल्' श्रद्धे (साना) ।

(भ्वादौ) परस्मैपदे—(प्र०) ।

लटि—गलति, गलत गलन्ति । वि० लि०—
गलेत्, गलेताम्, गलेयु । यथा—'मङ्गल गलति
सागले विषो' इति वि० वृ० ।

'गल्' श्रद्धे (साना) ।

(अदादी) परस्मैपदे—(प्र० स०) ।

लटि—अत्ति, अत्त, अदन्ति । वि० लि०—
अत्तात्, अत्ताताम्, अद्दु । यथा—‘अशुभलत्तित-
मत्ति तद्द्वयो’ इति वि० वृ० ।

‘अन्’ भोजने (भोजन करना, खाना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—अश्नाति, अश्नीत अश्नन्ति । वि० लि०—
अश्नीयात्, अश्नीयाताम्, अश्नीयु ।

‘भुज्’ पालनान्यवहारयो (खाना, पालनकरना)

(श्वादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—भुज्ति, भुज्ति, भुज्जन्ति । यथा—
‘यदीन्दुराक्रम्य पुनर्भुज्ति, इति वि० वृ० । वि०
लि०—भुज्ज्यात्, भुज्ज्याताम्, भुज्ज्यु ।

आत्मनेपदे—

लटि—भुज्ते, भुज्जते, भुज्जते । वि० लि०—
भुज्जीत, भुज्जीयाताम्, भुज्जीरन् ।

‘पा’ पाने (पीना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—पिबति, पिबत, पिबन्ति । यथा—पद्-
भागाश्चैव नद्या पिबति च सलिलं सप्तमाशेन
मिश्रं’ इति ली० वृ० । यथा—‘सुसलिलमिह
मर्त्या निम्नगाया । पिबन्ति’ इ० प्र० का० ।
वि० लि०—पिबेत्, पिबेताम्, पिबेयु । यथा—
‘पिबेयुरादित्यमुखा सुधा ग्रहा’ इति० प्र० का० ।
‘पीड्’ पाने (पीना) ।

(दिवादी) आत्मनेपदे—(स०) ।

लटि—पीयते, पीयेते, पीयन्ते । वि० लि०—
पीयेत, पीयेयाताम्, पीयेरन् । यथा—पीयन्ते

मदिरा नरा सवनिता नित्य विवाहोत्सवे इ ग्रं.
‘पिप्लू’ सचूर्णने (पीसना) ।

(श्वादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—पिनष्टि, पिष्ट, पिपन्ति । यथा—यस्य-
च्छाया पुण्यवन्ती पिनष्टि’ इति वि० वृ० ।
वि० लि०—पिप्यात्, पिप्याताम्, पिप्यु ।

डु पचप्’ पाके (पकाना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—पचति, पचत, पचन्ति । वि० लि०—
पचेत्, पचेताम्, पचेयु ।

आत्मनेपदे—

लटि—पचते, पचेते, पचन्ते । वि० लि०—पचेत,
पचेयाताम्, पचेरन् । क० पचते । णि० पाच-
यति—ते ।

परि+पचप्’ लिङि—

(चुरादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—परिपाचयति, परिपाचयत, परिपाचय-
न्ति । यथा—‘एव परस्परगता परिपाचयन्ति’
इ० वृ० जा० । वि० लि०—परिपाचयेत्, परि-
पाचयेताम् परिपाचयेयु ।

‘दृशिर्’ प्रेक्षणे (देखना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—पश्यति, पश्यत, पश्यन्ति । यथा—‘यदि
न पश्यति नश्यति तत्कृतम्’ इ० वि० वृ० ।
‘पश्यतोऽङ्ग पपीन्दुर्जी’ इति प्र० का० ।

ग्रथवा—

‘तनुगृह बलिनो यदि पश्यत’ इ० मु० चि० ।
पश्यन्ति सप्तम मर्ते’ इत्यु० प्र० । ३ वि० लि०—
पश्यत, पश्येताम्, पश्येयु । यथा—‘पश्येज्जलादौ
२६-२७

प्रतिविम्बित वा' इ. ग्र. ला । पश्येयुश्चा स्मरगो
कवीन्द्र' इ०ग्र०का० । क० दृश्यते ।

'णिजि' परस्मैपदे

लटि—दर्शयति, दर्शयत, दर्शयन्ति । वि. लि—
दर्शयेत्, दर्शयेताम्, दर्शयेयु । यथा—'दर्शयेद्दि-
विचर दिवि के वा' इति सि० शि० ।

आत्मनेपदे

लटि—दर्शयते, दर्शयते, दर्शयन्ते । वि० लि०—दर्श-
येत्, दर्शययाताम्, दर्शयेरन् ।

'ईक्ष्' दर्शने (देखना) ।

(भ्वादी) आत्मनेपदे (अ० स०)

लटि—ईक्षते, ईक्षते, ईक्षन्ते । यथा—न मेचक
चान्द्रकमीक्षते य' इ० वि० वृ० । वि० लि०—
ईक्षेत्, ईक्षेयात्, ईक्षेयन् ।

'निर् + ईक्ष' }
प्र + " } (देखना) ।
वि + " }

(भ्वादी) आत्मनेपदे (अ० म०)

लटि—निरीक्षते, निरीक्षते, निरीक्षन्ते । प्रेक्षते,
प्रेक्षते, प्रेक्षन्ते । वीक्षते, वीक्षते, वीक्षन्ते । वि. लि.
—निरीक्षेत्, निरीक्षेयाताम्, निरीक्षेयेरन् । प्रेक्षेत्,
प्रेक्षेयाताम्, प्रेक्षेयन् । वीक्षेत्, वीक्षेयाताम्,
वीक्षेयन् ।

लोकृ दर्शने—(देखना) ।

(चुगादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—लोकयति लोकयत, लोकयन्ति । वि. लि—
लोकयत्, लोकयेताम्, लोकयेयु ।

'अप + लोकृ' }
आ + " } (देखना) ।
परि + " }
पि + " }

(चुरादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—अवलोकयति, अवलोकयत, अवलोकयन्ति ।
यथा—'त्रिदशत्रिकोणचनुरलसप्तमान्यवलोकयन्ति
चरणाभिवृद्धित ।' इ. वृ. जा । वि० लि०—अव-
लाकयेत्, अवलोकयेताम्, अवलाकयेयु । लटि—
आलोकयति, आलोकयत, आलोकयन्ति । परि-
श्लोकयति, परिश्लोकयत, परिश्लोकयन्ति । विलो-
कयति, विलोकयत, विलोकयन्ति । वि० लि०—
आलोकयेत् आलोकयेताम्, आलोकयेयु । यथा—
छाया विद्योर्न ध्रुवमृक्षमालामालोकयेत्' इ वि वृ. ।
वि० लि०—परिलोकयेत्, परिलोकयेताम्, परिलो-
कयेयु । विलोकयेत्, विलोकयेताम्, विलोकयेयु ।
यथा—'विलोकयेद् व्योमचर किलैव जले विलोम
तदपि नवक्ष्ये ।' इ सि शि ।
'श्रु श्रवणे (सुनना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—शृणोति, शृणुत, शृण्वन्ति । वि० लि०—
शृणुयात्, शृणुयाताम्, शृणुयु । यथा—'नाकी-
र्णं शृणुयाच्च घाप तो वा गुमुन्तोऽपि धृति
न घत्ते ।' इ० वि० वृ० । या याच शृणुयुस्तदर्थ-
सद्वृत्तिसिद्धिं तिलापश्च्युती इ० च वि० वृ० ।
'ज्ञा' श्रवबोधन (जानना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे (म०)

लटि—(प्र० पु०) जानामि, जानीत, जानन्ति ।
(म पु) जानामि, जानीव, जानीय । (उ पु)
जानामि, जानीव, जानीम । यथा—जानामि
चेद्रमपनी विनिप्रो द० लो० व० । वि० वि०—
जानीयात् जानीयाताम्, जानीयु । क० भाष्ये ।
'णिजि'—भाषयति—ते ।

‘मनु’ अवबोधने (मानना, समझना) ।

(तनादौ) आत्मनेपदे (स०)

लटि-मनुते, मन्वाते, मन्वते । वि. लि. मन्वीत, मन्वीयाताम्, मन्वीरन् । लटि-मेने, मेनाते, मेनिरे । यथा-‘जन्मलग्नमिदमङ्गमङ्गिना मेनिरे मन इतीन्दुमन्दिरम् ।’ इ. वि वृ ।

‘बुध्’ अवगमने (जानना) ।

(दिवादौ) आत्मनेपदे (स०) ।

लटि-बुध्यते, बुध्येते, बुध्यन्ते । वि लि -बुध्येत, बुध्येयाताम्, बुध्येरन् । क० बुध्यते । णिजि-बोधयति-ते ।

‘मन्’ ज्ञाते (मानना, समझना) ।

(दिवादौ) आत्मनेपदे (स०) लटि-

(प्र पु) मन्यते, मन्येते, मन्यन्ते । (म पु.) मन्यसे, मन्येथे, मन्यध्वे । (उ पु) मन्ये, मन्यावहे, मन्या-सहे । यथा-‘स बहु मन्यत एव तथातथम्’ इ. वि. वृ. ‘शस्त भृगस्यामियमेव मन्ये इति च वि वृ । वि लि मन्येत, मन्येयाताम्, मन्येरन् ।

‘विद्’ ज्ञाने (जानना) ।

(अदादौ) परस्मैपदे-(स०) ।

लटि-(प्र० पु०) वेत्ति, वेत्त, विदन्ति । (पक्षे) वेद, विदन्तु, विदु । यथा-‘वेत्त्वक्षभा चापि त, ज्योतिर्वित्कमलावधोपनविधौ चन्द पर भास्करम्’ इति च सि शि । लटि-(म० पु०) वेत्सि, वित्थ, वित्थ । (पक्षे) वेत्थ, विदथु विद । यथा-‘कीदृक् स्याद् ‘ब्रूहि’ ‘वेत्सि’ त्वमिह यदि’ सि० शि० । लटि-(उ० पु०) वेत्सि, विद्व, विद्वथ । (पक्षे) वेद, विद्व, विद्वम । लोटि-(प्रपु) वेत्तु वेत्तात् । वेत्ताम् । विदन्तु ।

अत्र विशेष —

‘सत्ताया विद्यते, ज्ञाने वेत्ति, वित्ते विचारणे । विन्दते विन्दति प्राप्तौ, इयन्तुलुक्क्षन्मन्नेष्विद क्रमात्’ इति । (म० पु०) विद्धि वित्तात् । वित्तम् । वित्त । (उ० पु०) विदामि, विदाथ, विदाम, । यथा-‘अद्धं त्रिभागोनहत च ‘विद्धि’ दक्षोऽभि भिन्ने गुणनाविधौ चेत् ।’ इति च सि० शि० । वि० लि०-विद्यात्, विद्याताम्, विद्यु । यथा-‘दक्षममत्र च कर्म विद्यात्’ इ० वृ० जा० । ‘अव+इण्’ अवबोधने (जानना) ।

(अदादौ) परस्मैपदे-(अ० स०) ।

लटि-अवति, अवेत., अवयन्ति । लोटि-(प्र० पु०) अवंतु अवेतात् । अवेताम् । अवयन्तु । (म० पु०) अवेहि अवेतात् । अवेतम् । अवेत । (उ० पु०) अवायामि, अवायाव, अवायाम । यथा-‘वीक्ष्य भास्करमवेहि मध्यममध्यमा-हरणमस्ति चेच्छ्रुतम् ।’ इति सि० शि० ।

अथवा-

‘अवेहि’ मा किञ्चुरमष्टमूर्त्तौ. ’ इति रथो ।

‘दु मत्जो’ शुद्धौ (शुद्ध करना, नहाना, माजना) ।

(तुदादौ) परस्मैपदे-(अ०) ।

लटि-मज्जति, मज्जत, मज्जन्ति । यथा-‘रूपश्च्युतो मज्जति चाम्बुचुम्बो’ इति वि० वृ० । वि० लि०-मज्जेत्, मज्जेताम्, मज्जेयु । ‘ष्णा’ शौचे (नहाना) ।

(अदादौ) परस्मैपदे-(प्र०) ।

लटि-स्नाति, स्नात, स्नान्ति । वि० लि०-स्नायात्, स्नायाताम्, स्नायु । यथा-‘स्नायाद-

यात्तववती मृगशीर्षावायुहस्ताश्विधातुभिरर लभते 'लघि' भोजननिवृत्तावपि (भोजन न करना) ।
च गर्भम् ।' इति मु० चि० ।

(भ्वादी) ग्रात्मनेपदे ।

'इप्' इच्छायाम् (इच्छा करना, चाहना) ।

(तुदादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—इच्छति, इच्छन्, इच्छन्ति ।

यथा—'यवना' ने-च्छन्ति' केचित्त्था' इ वृ
जा । वि० लि०—इच्छेत्, इच्छेताम्, इच्छेयुः ।

भावे—इष्यते । यथा—'अलरात्नी मिलनस्थे
दूर नौयानमिष्यते' इ० रि० मा० । 'मासी-
त्तर तत्र विवाह इष्यते' इ० मु० चि० ।

'वाञ्छि' इच्छायाम् (इच्छा करना, चाहना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—वाञ्छति, वाञ्छन्, वाञ्छन्ति । यथा—
होरेत्यहोरात्रविकल्परूपे 'वाञ्छन्ति' पूर्वापर-
वर्णलोपात् । इ० वृ० जा० । वि० लि०—वाञ्छेत्,
वाञ्छेताम्, वाञ्छेयुः ।

'वन्' कान्तौ । 'कान्तिरिच्छा (चाहना, इच्छा
करना) ।

(गदादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—वन्ति, उन्ति, उन्ति । यथा—'ऐन्दव
वलमुदाति किं न ते' इति वि० वृ० ।

वा

'स्त्रीणा विवोर्बलमुशन्ति' विवाहगर्भसंस्कारयो'
इ० मु० चि० । वि० लि०—वश्यात्, उश्याताम्,
उश्युः ।

'लगे' सङ्गे (सङ्ग करना, लगना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे (ग्र०) ।

भावे=लगति, वतप्रत्यये लगन्म् । लटि—लगति,
लगत्, लगन्ति । वि लि.—लगेत्, लगेताम्, लगेयुः

लटि—लघते, लघेते, लघन्ते । वि० लि०—
लंघेत, लघेयाताम्, लंघेरन् ।

'वदि' अभिवादनस्तुत्यो (प्रणाम करना, प्रशंसा
करना, स्तुति करना) ।

(भ्वादी) ग्रात्मनेपदे—(स०) ।

लटि—(प्र पु) वन्दते, वन्देते, वन्दन्ते । (म पु)
वन्दसे, वन्देथे, वन्दध्वे । (उ पु) वन्दे, वन्दावहे,
वन्दावहे । यथा—'ज्योतिर्वित्कमलाववोवनविधौ
वन्दे पर नास्करम् ।' इति सि० शि० । वि. लि
वन्देत, वन्देयाताम्, वन्देरन् ।

'शमु' स्तुतौ (प्रशंसा करना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(म०) ।

लटि—शमति, शसत, शसन्ति । यथा—'स्वर्णा-
धमन्नात्तने, शसन्त्येषु नवेपु' इति वि० मा० ।
वि० लि० शसेत्, शसेताम्, शसेयुः ।

'कृप्' विलेखने । विलेखनमाकर्षणम् (खीचना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—कर्पति, कर्पत, कर्पन्ति । वि लि —कर्पेत,
कर्पेताम्, कर्पेयुः । यथा—'रिष्ट कर्पति पूर्णोदु,' इ
'षेव' सेवने (सेवा करना, भजन करना) ।

(भ्वादी) ग्रात्मनेपदे (स०)

लटि—सेवते, सेवेते, सेवन्ते । वि लि सेवेत, सेवे-
याताम्, सेवेरन् । यथा—पठघट्टमीभूतविधुक्ष-
येषु नो 'सेवेत' ना तलपलेक्षुर रतम् ।' इ मु चि ।
'प्रच्छ' जीप्तायाम् (पूछना, प्रश्न करना) ।

(तुदादौ) परस्मैपदे (स०) ।

लटि—पृच्छति, पृच्छन्, पृच्छन्ति । वि लि—पृच्छेत्,

पृच्छेताम्, पृच्छेयुः ।

‘शीङ्’ स्वप्ने (शोना) ।

(भ्रदादौ) परस्मैपदे (अ०)

लटि—शेते, शयाते, शेरते । वि. लि.—शयीत, शयी-
याताम्, शयीरन् । भावे—शय्यते । ‘गिजि’—शाय-
यति—ते ।

‘पत्लू’ पतने गतौ वा (गिरना, जाना) ।

(भ्रवाद्दौ) परस्मैपदे (अ०)

लटि—पतति, पतत, पतन्ति । वि. लि.—पतेत्,
पतेताम् पतेयुः । यथा—‘अस्त्र पतेः मङ्गलमङ्ग-
लक्ष्म’ इ वि. वृ ।

‘स्मृ’ स्मरणे (चिन्तायाम्) (चिन्ता करना, ध्यान
करना) ।

(भ्रवाद्दौ) परस्मैपदे (स०)

लटि—स्मरति, स्मरत, स्मरन्ति । यथा—‘नक्रुङ्गते
चापररात्रमेयामेतत्पर वासववत्स्मरति’ इ वि
लोटि—(प्र. पु) स्मरतु स्मरतात् । स्मरताम् ।
स्मरन्तु । (म पु) स्मर स्मरतात् । स्मरतम् ।
स्मरत । (उ. पु.) स्मराणि, स्मराव, स्मराम ।
यथा—‘स्मर’ राम करण च विष्णुरूपम्’ इ प्र
ला. १।२ वि लि.—स्मरेत्, स्मरेताम्, स्मरेयुः ।
‘विषु’ सरादौ । सराद्धि—निष्पत्तिः (सिद्ध होना
पूर्ण हो जाना) ।

(दिवाद्दौ) परस्मैपदे (अ०)

लटि—सिद्धयति, सिद्धयत, सिद्धयन्ति । यथा—
‘प्रारब्ध’ ‘सिद्धयति’ सदा’ इ. वि. मा. । वि लि—
सिद्धयेत्, सिद्धयेताम्, सिद्धयेयुः ।

‘फल’ निष्पत्तौ (सफल होना, कामसिद्ध होना,

परिणाम निकलना) ।

(भ्रवाद्दौ) परस्मैपदे (अ०)

लटि—फलति, फलत, फलन्ति । वि. लि.—फलेत्,
फलेताम्, फलेयुः । यथा—‘फलेद्यदि प्राक्तनमेव
तरिकम्’ इ. वि. वृ. ।

‘वृङ्’ सम्भक्तौ वरणे च (स्वीकार करना, वरण
करना) ।

(क्रयाद्दौ) आत्मनेपदे (स०)

लटि—वृणीते, वृणाते, वृणते । वि. लि—वृणीत,
वृणीयाताम्, वृणीरन् ।

‘वृञ्’ वरणे (वरण करना, चुनना, वरना)

(स्वाद्दौ) परस्मैपदे—(स०)

लटि—वृणोति, वृणुतः, वृण्वन्ति । वि लि—वृणुयात्,
वृणुयाताम्, वृणुयुः । यथा—‘उल्लिख्य सामुद्रिक-
तक्षणानि वरः कुमारी वृणुयान्निमित्तः’ इ वि. वृ.
‘क्षि’ क्षये (प्रकर्मकः) (नाश करना) (अन्तर्भा-
विष्यथंस्तु सकर्मक) ।

(चुराद्दौ) आत्मनेपदे (अ० स०)

लटि—क्षीयते, क्षीयेते, क्षीयन्ते । यथा—‘क्षीयन्ते’
व्ययभवनादसत्सु वामम्’ इ वृ. जा. । वि. लि.—
क्षीयेत्, क्षीयेयाताम्, क्षीयेरन् ।

‘णश’ अदक्षणे (नष्ट होना, न दिसलाई पड़ना) ।

(दिवाद्दौ) परस्मैपदे (अ०)

लटि—नश्यति, नश्यत, नश्यन्ति । यथा—यदि न
पश्यति नश्यति तत्कृतम्’ इ वि. वृ. । वि. लि—
नश्येत्, नश्येताम्, नश्येयुः । यथा—‘क्रूरस्य नश्ये-
द्वलरूपसम्पद्’ इ. वि. वृ. ।

‘वि+णश’ अदक्षणे (नष्ट होना) ।

(दिवादी) परस्मैपदे (घ०)

लटि—विनश्यति, विनश्यत, विनश्यन्ति । यथा—
'त्यक्तो 'विनश्यति' कुजाकंजयोस्तथाये । इ वृ
जा । वि लि—विनश्येत्, विनश्येताम्, विनश्येयुः ।
'वि+पद्' ग्रापत्ती (विपत्ति भे फसना) ।

(दिवादी) आत्मनेपदे (स० घ०)

लटि—विपद्यते, विपद्येते विपद्यन्ते । यथा—'नारी
गर्भयुता विपद्यते' इ वृ जा । वि लि—विपद्येत,
विपद्येयाताम्, विपद्येरन् ।

'पीड' अथगाहने (पीडा देना दवाना) ।

(चुरादी) परस्मैपदे (स०)

लटि—पीडयति, पीडयत, पीडयन्ति । वि. लि—
पीडयेत्, पीडयेताम्, पीडयेयुः ।

आत्मनेपदे

लटि—पीडयते, पीडयेते, पीडयन्ते । वि लि—पीड-
येत, पीडयेयाताम्, पीडयेरन् । भावे—पीड्यते ।
'रुजो' भङ्गे (पीडित होना, रोगी होना) ।

(तुदादी) परस्मैपदे—(अ० स०) ।

लटि—रुजति, रुजत, रुजन्ति । वि० लि०—
रुजेत्, रुजेताम्, रुजेयुः ।

'ज्वर्' रामे (ज्वर आना) ।

(भवादी) परस्मैपदे—(अ०) ।

लटि—ज्वरति ज्वरत, ज्वरन्ति । वि० लि०—
ज्वरेत्, ज्वरेताम्, ज्वरेयुः ।

व्यय्' भयसञ्चलनयो (डरना, डुखी होना) ।

(भवादी) आत्मनेपदे—(अ०) ।

लटि—व्यथते, व्यथेते, व्यथन्ते, । वि० लि०—
व्यथेत, व्यथेयाताम्, व्यथेरन् ।

मीड्' हिमायाम् हिनाय प्राणवियोगः (हिंस
करना) ।

(दिवादी) आत्मनेपदे—(स०) ।

लटि—मीयते, मीयेते, मीयन्ते । यथा—'जीवे-
त्स्वापि विभङ्गरिष्टजशिशू रिष्ट विना मीयते'
इति जा० प०।४०। वि० लि० मीयेत, मीयेया-
ताम्, मीयेरन् ।

'मूड्' प्राणत्यागे (मरना) ।

(तुदादी) आत्मनेपदे—(अ०) ।

लटि—म्रियते म्रियेते, म्रियन्ते । वि० लि०—
म्रियेत, म्रियेयाताम् म्रियेरन् ।

'जीव' प्राणधारणे (जीना) ।

(भवादी) परस्मैपदे (अ०) ।

लटि—जीवति, जीवत, जीवन्ति । यथा—'ज्येष्ठा-
समीरोरगरीद्रपूर्वानयेपु नो जीविति' जातरोग ।'
इ० वि० मा० । वि० लि०—जीवेत्, जीवेताम्,
जीवेयुः । यथा—'जीवेत्स्वापि विभङ्गरिष्टजशिशू
रिष्ट इ० जा० प० ४० ।

'क्षिप' प्रेरणे (फेकना) ।

(तुदादी) परस्मैपदे (स०) ।

लटि—क्षिपति, क्षिपत, क्षिपन्ति । यथा—'क्षिपति'
सप्तदिनान्युदयास्तयो. सुरगुरुश्च भृगुरुश्च' इ०
वि० वृ० । वि० लि०—क्षिपेत, क्षिपेताम्, क्षिपेयुः ।

आत्मनेपदे

लटि—क्षिपते, क्षिपेते, क्षिपेन्ते, वि० लि०—
क्षिपेत, क्षिपेयाताम्, क्षिपेरन् ।

'क्षप' प्रेरणे (प्रेरणा करना) ।

(चुरादी) परस्मैपदे (स०) ।

लटि—क्षपयति, क्षपयत क्षपयन्ति । यथा—योधा-

प्लिवज्यमितरान् क्षायन्ति भावान् इ वि मा ।

वि० लि०—क्षायेन् क्षपयेताम्, क्षपयेयु ।

'खनु' खनदारणे (खोदना) ।

(भ्वादी) घ्रात्मनेपदे (स०) ।

लटि—खनते, खनेते, खनन्ते । वि० लि०—खनेत,

खनेयाताम्, खनेरन् ।

परस्मैपदे

लटि—खनति खनत, खनन्ति । यथा—अशुभ-

शुक्रमख स खनत्यसून् इ वि वृ, । वि० लि०—

खनेत, खनेताम्, खनेयु ।

भिविर्' विदारणे (भेदन करना) ।

(रुधादी) घ्रात्मपदे (स०) ।

लटि—भिन्दते भिन्दाते भिन्दते । वि० लि०—

भिन्दीत, भिन्दीयाताम् भिन्दीरन् ।

परस्मैपदे

लटि—(प्र पु) भिनत्ति भिनत भिन्दति ।

(म पु) भिनत्सि भित्थ भित्थ । (उ पु)

भिनथि, भिन्ध, भिन्धम । यथा—'कभशकटमसौ

भिनत्यसुक शनिरुडुपश्चेज्जनक्षय' इति । पुष्टा-

श्चेत्तत्क्षय त च भि द्म ।' इति च प्र ला ।

जि जये (उ रूपंप्राप्ति, श्रेष्ठ वनना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे (प्र०)

लटि—जयति जयत, जयति, । यथा—'जयति,

घास्त्रमिद भवनेष्वपि ।' इ वि वृ० ।

या—

'शक्नीकृत्वा 'जयति' केशशान्दुतिश्च ।' इ

प्र ला १:१

'वि + जि' विजये (उत्कर्षं प्राप्ति) ।

१-२८

(भ्वादी) घ्रात्मनेपदे (प्र०) ।

लटि—विजयते, विजयेते, विजयते । 'प्राय

शुश्रूषगो, युतो विजयते याम्योत्तराशास्थित इ०

वि० लि० विजयेत्, विजयेयाताम् विजयेरन् ।

'सप्त इलेपणश्रीडनयो, (श्रालिङ्गन करना,

चिपटना, खेलना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(प्र० स०)

लटि—लसति, लसत, लसति, वि० लि०—

लसेत् लसेताम्, लसेयु ।

'वि + लस' " " "

(भ्वादी) परस्मैपदे—(प्र० स०) ।

लटि—विलसति, विलसत, विलसति । लोटि—

विलसतु विलसतात् । विलसताम् । विलसन्तु ।

यथा—'किमपरै रुधिरबिदुवपुविलसन्तु ये' इ

वि० वृ० । वि० लि०—विलसेत् विलसेताम्,

विलसेयु ।

'क्रीड' क्रीडने (खेलना) ।

(भ्वादी) घ्रात्मनेपदे—(प्रकर्मक) ।

लटि—क्रीडते, क्रीडेते, क्रीडन्ते । यथा—'पद्मि-या

पाण्डमाश स्वनवमसहित श्रीडते सानुराग,

इ ली व । वि० लि० क्रीडेत्, क्रीडेयाताम्,

क्रीडेरन् ।

परस्मैपदे—

लटि—क्रीडति, क्रीडत, क्रीडन्ति । वि० लि०

क्रीडेत्, क्रीडेताम्, क्रीडेयु ।

'सह मर्यणे (सहना) ।

(भ्वादी) घ्रात्मनेपदे—(स०) ।

लटि—सहते, सहते, सहन्ते, यथा—'प्रायो

२६-२६

विवाहपटलं तटलम्बमान. सावस्तृषो न 'सहते'
इति वि. वृ. । वि० लि० सहेत, सहेयाताम्,
सहेरन् ।

'अञ्जू' व्यक्तिस्रक्षणकान्तिगतिपु (व्यक्त करना,
चिकना, इच्छा करना, जाना) ।

(रुधादी) परस्मैपदे—(स० अ०) ।

लटि—अनक्ति, अङ्कतः, अञ्जन्ति । वि० लि०
अञ्ज्यात् अञ्ज्याताम् अञ्ज्युः ।

'वि+अञ्जू' व्यक्तिस्रक्षणकान्तिगतिपु (व्यक्त
करना) ।

लटि—व्यनक्ति, व्यङ्कतः, व्यञ्जन्ति । यथा—
'सन्धो खेटो नि.फनोभावभागं-स्तुत्यः सम्प्रभाव-
पक्ति व्यनक्ति । भावपक्तिः भावफल व्यनक्ति
प्रथयति स्वपाक स्वफल' इति नि० वृ० । वि०
लि० व्यञ्ज्यात्, व्यञ्ज्याताम्, व्यञ्ज्युः ।

'अभि+वि+अजि' (चुरादी) परस्मैपदे—
(प्रकर्मक) ।

लटि—अभिव्यञ्जयति, अभिव्यञ्जयतः, अभि-
व्यञ्जयन्ति । यथा—'सर्वेऽभिव्यञ्जयन्ति' स्व-
दशामवाप्य' इ वृ. जा । वि० लि० अभिव्यञ्ज-
येत्, अभिव्यञ्जयेताम्, अभिव्यञ्जयेयुः ।

आत्मनेपदे—

लटि—अभिव्यञ्जयते, अभिव्यञ्जयते, अभि-
व्यञ्जयन्ते । वि० लि० अभिव्यञ्जयेत्, अभि-
व्यञ्जयेयाताम्, अभिव्यञ्जयेरन् ।

'प्र+आ+रभ' राभस्ये (प्रारम्भ करना) ।

(भ्वादी) आत्मनेपदे—(स०) ।

लटि—(प्र० पु०) प्रारभते, प्रारभेते, प्रारभन्ते ।

यथा—'शशाङ्कुजघोलंग्ने स्ववर्गस्ययोर्मुदं 'प्रार-
भते' इति वि. मा. । लटि—(म० पु०) प्रारभसे,
प्रारभेथे, प्राग्भध्वे । (उ० पु०) प्रारभे, प्रारभा-
वहे, प्रारभामहे । यथा—स्वल्पं वृत्तविचित्रमर्थ-
बहुनं शास्त्रपत्रवं 'प्रारभे' इति वृ. जा । १।१ ।
वि० लि० प्रारभेत्, प्रारभेयाताम्, प्रारभेरन् ।
'लधि' आप्यायने क्रमणे च (सन्तुष्ट करना,
लघना) ।

(चुरादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—लघयति, लघयत, लघयन्ति । वि० लि०
लघयेत्, लघयेताम्, लघयेयुः । यथा—'वायव्या-
नलकोणगोऽस्ति परिधो याता न तं 'लघयेत्',
इ. वि. मा. ।

'भुच' प्रमोदने, मोचने च (हर्षित होना,
छोडना) ।

(चुरादी) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—मोचयति, मोचयतः, मोचयन्ति । यथा—
'विद्युमष्टमपष्ठमूर्तिं यन्मोचयन्ति तदयम् इ. वि.
वृ. । वि. लि. मोचयेत्, मोचयेताम्, मोचयेयुः ।

आत्मनेपदे—

लटि—मोचयते, मोचयेते, मोचयन्ते । वि. लि.
मोचयेत्, मोचयेयाताम्, मोचयेरन् ।

'मुञ्च' मोक्षणे (छोडना) ।

(तुदादी) परस्मैपदे—(म०) ।

लटि—मुञ्चति, मुञ्चत, मुञ्चन्ति । वि० लि०
मुञ्चेत्, मुञ्चेताम्, मुञ्चेयुः ।

आत्मनेपदे—

लटि—मुञ्चते, मुञ्चेते, मुञ्चन्ते । वि० लि०

मुञ्चेत्, मुञ्चेयाताम्, मुञ्चेरन् ।

'वि+स्तृञ्' प्राच्छादने (ढांकना, घेरना, मच्छा-
दन करना) ।

(ऋयादौ) परस्मैपदे—(म०) ।

लटि—'विस्तृणाति, विस्तृणीत, विस्तृणति ।

यथा—'तेनानन्द वशयोविस्तृणाति' इति रि.
वृ । विस्तृणाति=विस्तरयति गिजन्तर्भावः । वि
लि० विस्तृणीयात्, विस्तृणायाताम् विस्तृणीयुः ।

घ्रात्मनेपदे—

लटि—विस्तृणीते, विस्तृणाते, विस्तृणते ।
वि० लि० विस्तृणीत, विस्तृणीयाताम्, विस्तृणी-
रन् ।

णम—प्रह्वत्वे=द्विरसा नतो, शब्दे च (द्विर से
प्रणाम करना, शब्द करना) ।

भ्वादौ, परस्मैपदे, (स०) ।

लटि—नमति, नमतः, नमन्ति । वि० लि० नमेत्,
नमेताम्, नमेयुः ।

'उप+णम' उपनमने, प्रणाम करना ।

(भ्वादौ) परस्मैपदे—(म०)

लटि—उपनमति, उपनमतः, उपनमन्ति । यथा-
एव नरा नरदूकणनरासद्गिभः पुंसेचरं 'रुप-
नमन्ति' नितम्बिनीनाम् ।' इति वि. वृ । वि० लि०
उपनमेत्, उपनमेताम् उपनमेयुः ।

'परि+णम' परिणमने परिपाक को प्राप्त) ।

(भ्वादौ) परस्मैपदे—(स०)

लटि—परिणमति, परिणमतः, परिणमन्ति ।
यथा—परिणमति=परिपाक प्राप्तोति । वि०
लि०—परिणमेत्, परिणमेताम्, परिणमेयुः ।

'प्र+णम' प्रह्वत्वे शब्दे च (प्रणाम करना, शब्द
करना) ।

(भ्वादौ) परस्मैपदे—(स०)

लटि—प्रणमति, प्रणमतः, प्रणमन्ति । वि०
लि०—प्रणमेत्, प्रणमेताम्, प्रणमेयुः ।
शुष् शोषणे (सूचना) ।

(दिवादौ) परस्मैपदे—(प्र०) ।

लटि—'गुप्यति, गुप्यत, गुप्यन्ति । यथा—
'उर. पुरः गुप्यति यस्य चाद्रं, इ. वि. वृ ।
वि० लि०—गुप्येत् गुप्येताम्, गुप्येयुः ।
'जागृ' निद्राशये (जागना) ।

(भ्वादौ) परस्मैपदे—(प्र०) ।

लटि—जागति, जागृतः, जाग्रति । यथा—'प्राशि-
ष्यमाणो दिशि दक्षिणस्थां जागति' इति वि. वृ ।
जागति =प्रबुध्यति यानेऽधिष्ठितः । वि० लि०
जागृयात्, जागृयाताम्, जागृयुः ।
'प्यन' शब्दे (शब्द करना) ।

(भ्वादौ) परस्मैपदे—(स०) ।

लटि—ध्वनति, ध्वनतः, ध्वनन्ति । यथा—'तच्च-
रयो. सविता यदि कारणं 'ध्वनति' गा नितरां
यननाध्वनिः ।' इति वि वृ । लटि—ध्वनयति,
ध्वनयन्, ध्वनयन्ति, ध्वयरा-ध्वनयति, ध्वनयन्,
ध्वनयन्ति । वि० लि० ध्वनेत्, ध्वनेताम्,
ध्वनेयुः । ध्वनयेत्, ध्वनयेताम्, ध्वनयेयुः,
ध्वनयेत्, ध्वनयेताम्, ध्वनयेयुः ।

तनु विस्तार (पंजना, जनना) ।

(भ्वादौ) घ्रात्मनेपदे—(म०) ।

लटि—तनुते, तनुते, तनुते । यथा—'तनुता

यदि तत्तनुते वधू' इति वि० वृ० । वि० लि०
तन्वीत, तन्वीयाताम्, तन्वीरन् ।

परस्मैपदे—

लटि—तनोति, तनुत, तन्वन्ति, । यया—'अयोग
निहस्यैप सिद्धितनोति' इ मु चि । वि० लि०
तनुयात तनुयाताम्, तनुयु, ।

भा०तनु'

(तनादौ) परस्मैपदे (स०) ।

लटि—आतनोति, आतनुत, आतन्वन्ति, । यया—
'मुहूर्तचिन्तामणिमातनोति' । इ० मु चि० ११२
वि० लि० आतनुयात्, आतनुयाताम्, आतनुयु, ।

'हु' दानादनयो (देना, खाना) ।

(जुहोत्यादौ) परस्मैपदे (स०)

लटि—जुहोति, जुहुत, जुह्वति, । वि० लि०
जुहुयात्, जुहुयानाम्, जुहुयु, ।

'मुष स्तेये (चोरी करना)

(क्र्यादौ) परस्मैपदे (स०) ।

लटि—मुष्णाति, मुष्णीत, मुष्णन्ति, । वि० लि०
मुष्णीयात्, मुष्णीयाताम्, मुष्णीयु, ।

'चुर स्तेये (चोरी करना) ।

(चुरादौ) परस्मैपदे (स०) ।

लटि—चोरयति, चोरयत, चोरयन्ति, । वि० लि०
चोरयेत्, चोरयेताम्, चोरयेयु, ।

'आत्मनेपदे—

लटि—चोरयते, चोरयते, चोरयते । वि० लि०
चोरयेत्, चोरयेयाताम्, चोरयेरन् ।

'अव' रक्षणगतिकात्यादिपु (रक्षण, गमन, इच्छा
प्रभ्रति) ।

(भ्वादौ) परस्मैपदे (स० अ०) ।

लटि—अवति, अवत, अवन्ति, । वि० लि० अवैत्
अवैताम् अवैयु, ।

'पा' रक्षणे (रक्षा करना) ।

(अदादौ) परस्मैपदे (स०) ।

लटि—पाति, पात, पान्ति, । वि० लि० पायत्,
पायाताम्, पायु, ।

'भा' दीप्तौ (शोभित होना)

(अदादौ) परस्मैपदे (अ०) ।

लटि—भाति, भात, भान्ति, । वि० लि० भायात्,
भायाताम् भायु, ।

'वा' गतिगन्धनयो (जाना और बताना)

(अदादौ) परस्मैपदे (अ०)

लटि—वाति, वात, वान्ति, । वि० लि० वायात्,
वायाताम्, वायु, ।

'णह् बन्धने (बाधना) ।

(दिवादौ) परस्मैपदे (स० अ०) ।

लटि—नह्यति नह्यत नह्यन्ति, । वि० लि०
नह्येत्, नह्येताम्, नह्येयु, ।

आत्मनेपदे

लटि—नह्यते, नह्येत नह्यन्ते । वि० लि०
नह्यत, नह्ययाताम्, नह्येरन्, ।

'शुच शोके (शोक करना, सोचना) ।

(भ्वादौ) परस्मैपदे (अ० स०)

लटि—शोचति, शोचत, शोचन्ति, । वि० लि०
शोचेत्, शोचेताम् शोचेयु, ।

'मुद हर्षे (हर्षित होना) ।

(भ्वादी) घ्रात्मनेपदे—(घ०)

लटि—मोदते, मादेते, मोदन्ते । वि० लि० मोदेत,
मोदेयाताम्, मोदेरन् ।

घर्षं स्नेहने (पानी बरसना) ।

(भ्वादी) परस्मैपद—(घ०) ।

लटि—वर्षति, वर्षत, वर्षन्ति । वि० लि० वर्षेत्
वर्षेताम्, वर्षेयुः ।

घ्रात्मनेपदे—

लटि—वर्षते, वर्षते वर्षन्ते । वि० लि० वर्षेत्,
वर्षेयाताम्, वर्षेयेरन् ।

'गर्जं घन्द (गरजना) ।

(भ्वादी) परस्मैपदे—(घ०) ।

लटि—गर्जति, गर्जत, गर्जन्ति । वि० लि०—गर्जेत्,
गर्जेताम्, गर्जयुः ।

(चुरादी) परस्मैपदे—(घ०)

लटि—गर्जयति, गर्जयत, गर्जयन्ति । वि० लि०
गर्जयेत्, गर्जयेताम्, गर्जयेयुः ।

'पूज पूजायाम् (पूजा करना) ।

(चुरादी) परस्मैपदे—(घ०)

लटि—पूजयति, पूजयत, पूजयन्ति । वि० लि०
पूजयेत्, पूजयेताम्, पूजयेयुः ।

घ्रात्मनेपदे—

लटि—पूजयते, पूजयते, पूजयन्ते । वि० लि०—
पूजयेत, पूजयेयाताम्, पूजयेरन् ।

पक्ष पूजायाम् (पूजा करना) ।

(भ्वादी)—परस्मैपदे—

लटि—पक्षति, पक्षत, पक्षन्ति । वि० लि०—पक्षेत्,
पक्षेताम्, पक्षेयुः ।

इति श्रीमुद्रारत्नचरित्रे ज्योतिषशास्त्रके
पानुबन्धे तन्मात्मनोः ।

देववर्गं —

देवपर्याया—अग्रर, अदिनिज, अदितिनन्दन,
अदितिपुत्र, अनिनिप, अनिमेष, अमर,
अमर्त्य, अमृता-ग (अम) अमृताशन,
अमृत्यु अरिस्रम, अ-रयानय, अरयाधि,
असुगरि, अस्यन्, आजान, आदिनय,
आदित्य, अशु कमत्र, कामरूप, कामरूपी
(इन्), कालवर्षी (इन्), कृत्युक्त (व),
गोर्माण, गोर्माण, चिरयु. (उत्) विदग
त्रिदिगा रीत, विदिगे, विदिगेजान, विदिष्ट-
पमत् (र), दनुजद्विष्ट (घ), दानवर्षी (इन्),
दानवारि, दिग्वर (द्), दिगोता (घत्),
दिगोता (घत्) दृग्मय द, दस्ता (स्त्री०),
देव्यु देवर्षी (इन्), देवत, देवतम् (न०),
दुर्न् (द्), दुर्नपा (अत्), द्योत् (द्), नन
वन् (द्), नाकी (इन्), निजर, नितिम्य,
पूजित, बहिर्मुख, बहिर्मुख, बहिर्मुखा, मष्ट
(त्), मष्टमहित, मुचिराय, यज्ञान, लेख,
वयुन, वयुन, पापुन, विष्टपति, विष्टुध,
विमानवान, विमानिह, विष्टयान् (मनु०),
वृन्दारक, वंमानिच, घात, घोन, घोन,
साध्य, मुषानुर् (ञ), मुषाघन, मुषवा
(घन्), मुषना (घन्), गुर, गुवत, गुवाल,
स्वर्गमत् (द्), स्वर्गी (इन्) स्वर्गीका (अत्),
स्वाहानुर् (ञ) स्वाहाघन, स्वाहाघो (इत्),
स्विर दृष्टयानि । ररागं देवत थ विष्टयान
नृनिता गतु ।

देवचित्तु०—वदय, मारीच, योग्यु त्वा ।

देवमातृप०—अदिति, ऋनामा, शेषस्तु रवी ।
 स्वर्ग०—अमर्त्यं भवनम् अवररोह, ऊर्ध्वलोक,
 खम्, गो (गो), तविष, ताविष, त्रिदशालय,
 त्रिदशावाम, त्रिदिव, त्रिपिष्टपम् (न०) त्रिवि-
 ष्टम् (न) दिदिवि, दिवम्, द्यौ (दिव) दीदिवि,
 देवलोक, देवसन्धा (अन्), द्यु (अ०), द्यौ (द्यौ),
 नभ (अस्), नाव, फलोदय, भुवि (इस्)
 (अ०), भोगभूमि, मन्दर, मेरुवृष्टम् मेरुवृद्ध,
 वासवावास, शक्रभवनम्, सुरसन्धा (अन)
 सुरालय, सुरावास, सुराश्रय, सैरिक, सैरिभ,
 सौरिक, स्व (र्) (अ०), स्वर्ग, स्वर्लोक,
 इति ।

मेरुप०—कनकाचल, कणिकाचल, कणिकाद्रि,
 काञ्चनगिरि, गोधुक् (ह्), देवगिरि, मणि
 सानु, महामेरु, मरु, रत्नसानु, सुमेरु, सुरा
 लय, स्वर्गिगिरि, स्वर्गि, स्वर्णाद्रि,
 हेमाद्रि ॥

देवविमानपर्याया - देवयानम् विमान (पु०
 न०), व्योमयानम् सुरयानम् ।

सभाप०—आस्या, आस्यानम्, आस्यानी, गोष्ठी,
 घटा, परिषद्, पर्षद्, सद (स्), (स्त्री० न०),
 ससद् सभा, समाज, समिति ।

देवसभाप०—देवसभा, सुधर्मा, सुरसभा ।

देवनदीप०—मन्दाकिनी, विद्यद्गङ्गा, सुरदीघिका,
 स्वर्णदी ।

देववस्त्रभेदा—(१) कल्पवृक्ष, (२) पारिजातक,
 (३) मन्दार, (४) सन्तान, (५) हरिचन्दन,
 (पु० न०), चैते पञ्च देवतरव सन्ति ।

देवो (दिव्यो) दानपर्याया—चैत्ररथम्, देवो-
 दानम्, मिथक्, वैभ्रजम्, सिध्रकावणम् ।

देववैद्यप०—अश्विजो, अक्रजो, अश्विनीकुमारी,
 अश्विनीपुत्री अश्विनीमुनी, अश्विनी, आश्विनेयो,
 आश्विनी, गदागदो, गदान्तवी, दस्रो, देव-
 चिकित्सको, दवभिपत्रो देववैद्यो, नासत्यो,
 नासिकधो पुष्करस्रजो, प्रवरवाहनो, यज्ञवहो,
 यमलो, यमो, युत्रो, रासभवाहनो, वडवासुतो,
 वरवाहनो, वरानाको, वाडवेयो, सुरचिकित्सको,
 स्वर्वैद्यो ।

वैद्यप०—अगदङ्कार, आयुर्वेदक, आयुर्वेदिक,
 अयुर्वेदो (इन), चिकित्सक, दोषज्ञ, भिषक्
 (ज्) रोगहारी (इन्), वैद्य ।

देववर्द्धकप०—अमरशिल्पो (इन्), त्वष्टा (ष्टृ),
 देववर्द्धक, द्युवर्द्धक, भोमन, विश्वकर्मा
 (अन), विश्वकृत् (त), सुरशिल्पो (इन) ।

वर्द्धकप०—काष्ठतट् (क्ष), तक्षा (अन्),
 त्वष्टा (ष्टृ) रथकार, रथकृन् (त), वर्द्धक,
 स्वपति ।

ऋषिप०—ऋषि मन्त्रष्टा (ष्टृ), मुनि, मौन
 व्रती (इन्) मौनी (इन), रिषि (हलादिश्च),
 (विद्याविद्यमत्तपो रिषय प्रसिद्धा' इति प्रयो-
 गात्) वाचयम, व्रतो (इन), शसितव्रत,
 शापास्त्र, सत्यवचा, (अस्) ।

ऋषिभेदा—(१) ब्रह्मर्षि (वमिष्ठाद्या),
 (२) देवर्षि (कचादय), (३) महर्षि (व्या
 सादय), (४) परमर्षि (भेलाद्या), (५) का-
 ष्ठर्षि (जैमिण्याद्या), (६) श्रुतर्षि (सुश्रु-
 २६-२६

ताद्यां, (७) राजधि (ऋतुपुर्णादिय चंते ऋषीणा सप्तभेदा सन्ति ।

सुरधिभेदा—(१) नारद, (२) पर्वत, (३) भग्न, (४) देवत, (५) कच, (६) तुम्बुरु इत्यादय ।

नारदपर्याय—कपिवक्त्र कलहप्रिय, कलि कारक, देवब्रह्मा (अन्), देवल, नारद विद्युत, विधातृभू ।

सप्तधिभेदा—(१) मरीचि, (२) अग्नि, (३) पुलह, (४) पुलस्त्य, (५) ऋतु, (६) अङ्गिरा (अस), (७) वशिष्ठश्चेते सप्त-
र्षीणा भेदा सन्ति ।

सप्तधियनीभेदा—(१) सम्भूति, (२) अन्न-
सूया, (३) क्षमा, (४) प्रीति, (५) सन्नति, (६) सज्जा, (७) अरुन्वती, चेता मरीचे क्रमात्सप्तर्षीणा पद्व्या सन्ति ।

ब्रह्मधिभेदा—(१) मरीचि, (२) अग्नि, (३) अङ्गिरा (अस्), (४) पुलस्त्य (५) पुलह, (६) ऋतु, (७) भृगु, (८) दक्ष, (९) वसिष्ठश्चेत्यादय ।

वशिष्ठपर्याया—अक्षमादापति, अरु घतीजानि, वशिष्ठ, वसिष्ठ ।

वसिष्ठसहो—अक्षमाला अरु घती ।

ज्योतिष्कदेवनाम—ज्योतिष्का ।

ज्योतिष्कदेवभेदा—(१) चन्द्र, (२) अक, (३) अर्हा, (४) नक्षत्राणि, (५) तारकाश्चेत्येते ज्योतिष्कदेवनाम पञ्चभेदा सन्ति ।

देवव्यपार्याया—छायापथ, छायाभाग, देवपथ,

देवमार्गं, नभ सरित् (त्), सुराध्या (अन्) सोमधारा ।

‘छायापथो नाम ज्योतिश्चक्रमध्यवर्ती कश्चित्तिर-
श्चीनोऽवकाश इति मल्लिनाथ । ‘दिवेरचित्ता-
दिभिर्गमयितृत्वेनाधिकृतं रूपलक्षित पन्था देवपथ
उच्यते । देवानापन्था ।

अनपर्याया—अटवी (स्त्री०), अरण्यम्, वक्ष, काननम्, कानारम, गहनम्, अण, दव, दाव, वनम् वाक्षम, विपिनम् पण्डम्, सत्रम् ।

उपवनप०—अपवनम्, आराम, उपवनम्, वेलम् ।

उद्यानप०—आज्ञोड, उद्यानम् ।

वाह्यारामप०—पीरक, बाह्याराम ।

गृहारामप०—गृहाराम, निष्कुट ।

राज्ञीकोऽद्यानप०—अनदवनम् ।

पुष्पवाटीप०—पुष्पवाटिका, पुष्पवाटी, वृक्ष-
वाटिका, वृक्षवाटी ।

क्षुद्रारामप०—क्षुद्राराम, प्रसीदिका ।

वृक्षप०—तरु, द्रुमं वृक्ष याखी शेषस्तु वास्तु-
विचारे ।

सरोवरप०—कासार, तटाक, तडाक, तडाग ।

पद्माकर, सर (अस) (न०), सरसम्, सरसी (स्त्री०), सरोवर ।

अल्पसरोवरप०—तल्ल, पल्ल, वैशन्त ।

अगस्त्यपर्याया—अगस्ति, अगस्त्य, आग्नि-
मारुत, आग्नेय, इत्वचारि, उदयन, प्रीणोय, कलशीमुत, कुम्भभव कुम्भयोनि, कुम्भसम्भव, वनाधि, घटज, घटीद्रुव, घटीद्रुवमुनिः,

तपन, दक्षिणपि, दक्षिणारति, दण्डयाम, दीक्षाग्नि, पीताग्नि, मानसूनु मान्य, मुनि, मैत्रावरुण-णि, वातापिद्विद् (प), वारुणि, विन्ध्यकूटक सत्याग्नि, सुरारिहन्ता (न्त), अगस्त्यपत्नीप०—कौपातकी, लापामुद्रा, वरदा, वरप्रदा, वेदर्शी ।

अगस्त्यपुत्रभेदी—(१) इक्ष्मवाह (२) दृढच्युत् ।

अगस्त्यदिक्—अराची दक्षिणा ।

अगस्त्योदयास्तप०—अगस्त्यदशन, अगस्त्यदश्य, अगस्त्योदय । अगस्त्यलोप, अगस्त्यास्त ।

तदुक्त गणेशेन—

पलभाष्टवद्योनसयुता गजर्शला वसुलेचरा लवा ।

इह तावति भास्करे क्रमाद घटजोऽस्त ह्युदय च गच्छति ॥ इति ग्रहलाघव ।

ध्रुवप०—उत्तानपादज, औत्तानपाद—दि,

ग्रहाधार, ग्रहाश्रय, ज्योतीरथ, ध्रुव, नक्षत्र

नमि, मुनीतितनय ।

ध्रुवमातृप०—सुनीति ।

ध्रुवदिकप०—उत्तानपाद । *

*ध्रुवदिकप० उत्तरा ।

उत्पत्तिवाचकशब्दा—उत्थ, उत्पत्ति, उत्पन्न,

उद्भव, उद्भूत ज, जननम्, जनि—नी, जमित,

जनु जनु (उप) जन्, जन्मम् जन्म (अन्),

जन्यम्, ज यु, जात, जातक, जाति, परिमूर्ति,

प्रजननम् प्रजात—क प्रभव, प्रसव, प्रसूत—

त्ति, भव भाव, भू, भूत मञ्जा—त—क,

समुत्पन्न, समुद्भव, समुद्भूत सम्भव, सम्भूत,

सू, सूत—ति ।

प्राणिवाचकप०—कलेवरी (इत), चेतन, जन, जनिमान् (मनु०), जनुष्मान (मनु०), जन्तु, जन्मवान् (मनु०), जन्मी (इत), जन्मु, जात-जन्मा (अन्), जायमान, तनुभृत् (त), देहभृत् (त), देही (इन्), प्राणभृत् (त्), प्राणी (इन्), भवी (इन्), शरीरी (इत) ।

मनुष्यपर्याया—कान्त, चेतन, दीघप्रेक्षी (इन्),

द्विपाद, ना (न्), पिशितेक्षण, भूमिज, भूस्य,

भूसृक् (श), मनुज, मनुजनि, मनुभव, मनुष्य,

भनूद्भव, मत्स्यं, मानव, मानुष, वक्ता (क्तृ),

विट् (श्), शतायु (उप्), प ।

पुरुषपर्याया—नर, ना(न्), पञ्चजन, पुमान्

(पु स्), पुरुष, पूरुष ।

देवधेनुप०—कामधेनु, कामधुक् (ह), देवधेनु,

स्वर्गा ।

नन्दिनीप०—कामधेनुपुत्री, नन्दिनी, वसिष्ठधेनु ।

गोप०—अध्या अन्नडुही, अनुडवाही, अर्जुनी,

उपा, उला, गो (गो), तम्या, तम्बा,

तवा, निलिम्पिका, माता (तृ), माहा माहेयी,

रोहिणी, शृङ्गी, मुरनि, सौरभेयी ।

देवाहारप०—अमृतम्, देवभोज्यम्, देवान्ध

(अस्) (न०) देवान्धम्, देवाहार, पीयूषम्,

पेयूषम्, समुद्रनवनीतम् सुरा ।

आहारप०—अदनम् अन्धवहार, श्वध्वाण, अश-

नम्, आहार, खादनम्, घासि (पु०), जग्धि

(स्थी०), जक्षणम् जमनम्, जवनम् निघस,

न्याद, प्रत्यवसानम्, प्यातम्, भक्षणम्, भोजनम्,

लेह, वल्हनम्, विध्वाण, स्वदनम् ।

खादनीयद्रव्यभेदा—(१) चोष्य, (त्रि०) (२) भक्ष्य (त्रि०), (३) भोज्यम् (४) लेह्यम्, चंते खाद्यद्रव्यस्य चत्वरोऽभेदाः सन्ति ।
 वैश्वपर्यायाः—असुरः, दैत्यः, दैत्यः शेषस्तु शुक्रं दानवप० दनुजैः, दानवः, शेषस्तु शेषे ।
 शत्रुप० अश्रियः, अभिघाती (इन्), अभिजिघासुः, अभिभेदः, अभिमतिः, अभिमोतिः, अभियोतिः, अभियाती (इन्), अभिप्र अभिप्रकः, अरातिः, अरिः असहनः असुहृत् (इ), अहित घातकः, जिघाणु जिघासु, इस्पुः, दुहृत् (इ), द्विपन् (त्), द्विद (प्), द्विपणं द्वेषी (इन्), द्वेष्य, पर, परिपन्थक, परिपन्थी (इन्), पथ्यवस्थाता (त्), प्रतिपक्षः, प्रत्यनीक, प्रत्यर्थी, प्रत्यवस्थाता (त्) भ्रातृभ्याः रिपुः, विद्विप, विद्विद (प्), विद्वेषी (इन्), विपक्ष—क, विरोधी (इन्), वैरी (इन्), शत्रु, शत्रवः, सापत्न, हिंसक, हिंसन ।

कामाविशत्रुभेदा—(१) कामः, (२) श्लोषः, (३) लोभः, (४) मद (५) मोह, (६) मत्सरश्चंते कामादयः षट् शत्रवः सन्ति ।

वैश्वपर्याया—द्वेषणः विरोधः, विद्वेष, वैरम्, दानुता, सपत्नता ।

यज्ञपर्याया—अध्वरः अभिषवः, आहवः, इज्या, इष्टम् इष्टि, क्रतु, धर्मः, धृति, प्रयाग बहि (प्), मख, मन्वु, मह, भेध, मेन यज्ञ, यज्ञ, याग, वसुन, कृतानम्, विप्रवहर्षत, विष्णु, सस्तर, सस्था, सत्रम्, सपत्नन्तु, सब, सबनम्, सहसानु, सानु, स्तोम, हव, हवनम्, होम, ।

यज्ञभेदाः—(१) अग्निष्टुद्यज्ञ (२) अग्निष्टोमः, (३) अग्निहोत्रम्, (४) अतिरात्र० अश्वमे०, (५) अष्टकपालेष्टिः, (६) आप्रापणम्, (७) इष्टाकृतम्, (८) इष्टापूर्तम्, (९) इष्टिकम्, (१०) गोमेधम्, (११) चातुर्मास्यम्, (१२) द्वादशाहम्, (१३) पौर्णमासम् (१४) दशम्, (१५) नरमेधम्, (१६) पुण्डरीकम्, (१७) राजसूयम्, (१८) बाजपेयम्, (१९) विद्वजित्, (२०) सर्वमेधम्, (२१) सावस्तम्, (२२) सारस्वतम्, (२३) सोमयाग, (२४) सोमभणियज्ञः, (२५) शिवयाग, (२६) विष्णुयागः, इत्यादयो यज्ञभेदाः स्युः ।

अग्निपर्याया—अग्निः, अग्नल, कृशानु, पावक, शेषस्त्वग्नी ।

मुखप० आचनम्, आस्यम्, वनम्, वनोत्तमम्, चरम्, तुण्डम्, तेरम्, दन्तालम्, दशनमूहम्, द्विजालम्, मुखम्, लपनम्, वक्त्रम्, वदनम्, स्नेहसतम् ।

पूजितप० अञ्चितम्, अपचायितम्, अपचितम्, प्रचितम्, अहितम्, नमसितम्, नमस्थितम्, पूजितम्, महितम् ।
 योनिप० कारणम्, योनि, योनी ।

हव्यप०—देवान्मन्, साम्नाम्बम्, हवनीयम्, हवि, (इप्), हव्यम्, होतव्यद्रव्यम् होमीयद्रव्यम् ।
 धान्यप० अद्यम्, अद्रम् भोगार्हम्, भोग्यम्, भोज्यम्, धान्यम्, प्रोहि, सत्यम्, सीत्यम् स्तम्बवरिः ।

यदुक्त स्मृतौ—
 अस्थ क्षत्रगत प्राहुः, सतुप धान्यमुच्यते ।

ग्राम वितुषमित्युक्तं स्वितमन्नं मुदाहृतम् ॥

इति श० चि० । २१५३१

धान्यभेदाः—(१) ग्रीहि, (२) यवः, (३) मसूर, (४) गोधूम, (५) मुद्गः, (६) मापः (७) तिल, (८) चणक, (९) अणु (चीनाकः), (१०) प्रियङ्गु, (११) कोद्रवः, (१२) मकुष्ठकः, (१३) कलाय (१४) कुलत्थ, (१५) पष्टिक, (१६) सपंप (१७) अतसी, (१८) श्यामाकश्चैते धान्यानामष्टादश भेदाः सन्ति ।

ग्रीहिपर्यायाः—अन्नम्, धान्यम्, भोगाहं, ग्रीहिः, धानं 'साठी' इति च भाषा ।

तण्डुलप०—तण्डुल, (पु०), धान्यसार (पु०), 'चाउर' इति, 'चावल' इति च भाषा ।

तिलपर्यायाः—तिल पापघ्न, पितृतर्पणम्, होमधान्यम् 'तिल' इति भाषा

यवप०—तीक्ष्णशूक, यव, हयप्रिय, 'जो' इति भाषा ।

गोधूमप०—गोधूम, सुमन, 'गेहूँ' इति भाषा ।

चणकर०—चणक हरिभण्यक, 'चना' 'छोला' इति च भाषा ।

अतसीप०—अतसी, उमा, क्षुमा, 'अतसी' इति भाषा ।

मापप०—नन्दो (इन्), बलो (इन्) मदन, माप, बीजवर, वृष्य, 'उडद' इति भाषा ।

तुवरीप०—म्राडकी, तुवरी, वर्णा । 'मरहर' 'तुअर' इति च भाषा ।

मुद्गप०—प्रयन, बलाट, मुद्ग, लोम्य, हरि, हरित, 'भूग' इति भाषा ।

मसूरप०—मङ्गल्यकः, मसूरः, 'मसूर' इति भाषा ।

कलायप०—कलायः, खण्डिक, त्रिपुटः, सतीनकः, सातीन, हरेणु, 'भटर' इति भाषा ।

सर्पप०—कदम्बकः, तन्तुभ, सर्पप, 'सरसो' इति भाषा ।

श्वेतसर्पप०—श्वेतसर्पप, सिद्धार्थः । 'सफेद सरसो' इति भाषा ।

कङ्गनोप०—कणु, कणुनी, क्वड्गु, पीततण्डुला प्रियङ्गु । काकुणी, इति भाषा ।

कोद्रवप०—उद्दल, काद्रव, कोद्रव, कोरदूपकः । 'कोदो' इति भाषा ।

यवनालप०—जूर्णह्वय, जोन्नाला, देवधान्यम्, बीजपुष्पिका, यवनाल, योनल । 'जुवार' इति भाषा ।

कुलत्थप०—कालवृत्त, कुलत्थ, 'कुलय' इति भाषा ।

कर्पासीप०—कर्पासी, कार्पासी, तूला, बदरा, बदरी, समुद्रा-ता, 'कपास का पेड' इति भाषा ।

कर्पासफलप०—कर्पासफलम्, कार्पासम्, कार्पासास्थि, बदर, विनोला 'कर्पासिआ' 'वाढवा' इति च भाषा ।

कर्पासप०—कर्पास, कार्पास—क, कर्पासी, कर्पासिका, कार्पासी, तुण्डिकेरी, पिचब्यः, बदरा, वादर बस्त्रवोनि । 'कपास' इति भाषा ।

कार्पासतूलप०—कार्पासतूल, तूल, तूल, तूलकम्, तूलपिचु, निर्बीजकार्पास, पिचुः, पिचुतूल, 'रुई' इति भाषा ।

गुडप०—इक्षुपाकः, इक्षुरसकवायः, गुडः । 'गुड'
इति भाषा ।

शर्कराप०—शर्करा, सिता, सितोपला, 'मिथी'
इति भाषा ।

खण्डप०—खण्डः, मधुधूलिः, 'खाण्ड' इति भाषा ।

मत्स्यण्डोप०—फाणितम्, मत्स्यण्डिका, मत्स्यण्डी,
मत्स्याण्डिका, मत्स्याण्डो । 'राव' इति भाषा ।

रसालाप०—मर्जिता भाजिज, रसाला, शिखरिणी ।
'चाटने योग्य पदार्थ 'शिखरन' इति भाषा ।

गृहपर्यायाः—अगारम्, अधिवासः, अधिवासनम्,
अवसयः, आगारम्, आलयः, आवसयः, आव-
सय्यः, आवासः, आश्रयः, उटजम्, उदवसितम्,
ओकम्, ओकः (अस्) (न०), कुटः, कुटि-टी,
कुटीरः, कुलम्, केतनम्, केतरम् धयः, गृहम्,
गृहाः (पुं. व०), गेहम्, घामम्, घाम (अन्)
(न०), धिष्ण्यम्, निकाय्यः, निकायम्, निकेतः,
निकेतनम्, निलयः, निवसतिः, निवसनम्,
निवासः, निवेशनम्, निशान्तम्, पस्त्यम्, वुदिरम्,
भवनम्, मन्दिरम्, मन्दिरा, महाकीर्तनम्,
वसतिः=ती, वस्तम्, वस्त्यम्, वासः, वास्तु,
वितम्, विशयम्, विश्रामः, वेशः, वेशम् (अन्),
शम्भम्, शरणम्, शाला, शिविरम्, सवासः,
सस्त्यायः, सदनम्, सघ (अन्), सभा, सादनम्,
साला, स्थानम्, हर्म्यम् ।

गृहभेदाः—(१) नन्दावर्तः (मन्धावर्तः),
(२) श्वकः, (३) वद्धमानः, (४) विच्छन्दक
शेषस्तु वास्तुविचारे ।

सुवर्णपर्यायाः—अग्निः, अग्निबीजम्, अग्निभम्,
१-२८

अग्निबीजम्, अग्निवीर्यम्, अग्निशिखम्, अजरम्,
अनलम्, अपिञ्जरम्, अर्जुनम्, अप्टापदम्,
आग्नेयम्, उज्ज्वलम्, अजीतम्, कनकम्, कर्तू-
रम्, कर्णिकारच्छायम्, कर्णिकाराभम्, कर्तूरम्,
कर्तूरम्, कर्तूरम्, कलधोतम्, कल्याणम्, का-
ञ्चनम्, कार्तस्वरम्, गाङ्गेयम्, गारुडम्, गैरिकम्,
चन्द्रम्, चामीकरम्, चाम्पेयम्, चाम्पेयकम्,
चारुरतम्, चारुर्यम्, जातरूपम्, जाम्बवम्,
जाम्बुनदम्, चारुर्यम्, तपनीयम्, तार-
जीवनम्, तेजः (अस्) (न०), दाक्षायणम्,
दीप्तकम्, दीप्तम्, निष्कम्, पिञ्जानम्,
पीतकम्, मर्मम्, मर्म (अन्), भास्करम्,
भूतमम्, भूरि, भूपणाहम्, मङ्गल्यम्, मनोहरम्,
महारजतम्, रक्तवर्णम्, रजतम्, रत्नवरम्,
रत्नम्, राः (रे), लोभनम्, लोहवरम्, लोहो-
त्तमम्, वसु, वह्निबीजम्, वह्निबीजम्, वेणुतट-
जकाञ्चनम्, वेणुतटीभवम्, वैणवम्, शातकुम्भम्,
शातकौम्भम्, शिलोद्भवम्, शुक्रम्, शृङ्गारम्,
श्रीकेतनम्, श्रीमकुटम्, श्रीमत्कुम्भम्, सुवर्णम्,
सौमेरवम्, स्वर्णम्, हाटकम्, हिमम्, हिरण्यम्,
हेमम्, हेम (अन्) ।

पर्वतप०—अगः, अचलः, अद्रिः, अवनिधरः, अवनी-
धरः, अहाय्यः, इलाधरः, उर्वङ्गः, उर्वधरः, ऐरा-
वतः, कटकी (इन्), कन्दराकरः, कुकीलः, कुटः,
कुटारः, कुट्टीरः, कुपरः, कुप्रः, कुलपर्वतः, कुलशैलः,
कुलाचलः, कुलाद्रिः, क्षितिभूतः, क्षमाभूतः, गिरिः,
गोत्रः, गावा (अन्), जीमूतः, दन्ती (इन्), ददुरः,
दुर्गम्, धरः, धरणीकीलकः, धरणीप्रः, धराधरः,
धातुभूतः, नगः, पर्वतः, पृथुशेखरः, प्रपाती
२९-५०

(इन्), प्रस्यवान् (मनु०), फलिक, बन्धाकि, भाकूट, भूधर, भूध, भूमूत् (त्), महीधर, महीध, वृक्षवान् (मनु०), व्यश, शिखरी (इन्), शिलोच्चय, शृङ्गवान् (मनु०), शृङ्गी (इन्), शैल, सानुमान् (मनु०), स्थावर, स्थिर, एते सर्वे नृलिङ्गा ।

हारावत्या वर्षपर्वतभेदा — (१) हिमवान् (मनु०) (२) हेमकूट, (३) निपद्य, (४) मेरु, (५) चंद्र (६) कर्णौ (इन्), (७) शृङ्गी (इन्), चते सप्त वर्षविकृतय, भाजकगिरय, स्यु ।

पण्यान्तरे तु कुलाचलभेदा — (१) हिमालय, (२) हेमकूट, (३) निपद्य, (४) नील, (५) श्वेत, (६) शृङ्गवान्, (मनु०), (७) मान्यवान्, (मनु०) (८) गन्धमादनम्, चतष्टो कुलाचलभेदा सन्ति ।

विष्णुपुराणे तु कुलपर्वतभेदा — (१) महेन्द्र (माहेन्द्र) (२) शुकित (शुकितमान्), (३) मलय, (४) ऋक्षक (ऋक्षपर्वत), (५) विन्ध्य, (६) सह्य, (७) पारिया (पा) ऋक्षते सप्तकुलपर्वतभेदा सन्ति ।

पूवपर्वतपर्याया — उदय, उदयगिरि, उदय-पर्वत, उदयाचल, उदयाद्रि, पूर्वपर्वत, पूर्वाद्रि, प्राकपर्वत ।

पश्चिमपर्वतप०—अस्त, अस्तमयाचल अस्ता-चल, अस्ताद्रि, चरमाद्रि, पश्चिमपर्वत, पश्चिमाचल ।

वेधयोनिभेदा — (१) विद्याधर, (२) अप्सरा, १-२८

(अस), (स्त्री०), (३) यक्ष, (४) रक्ष (अस्) (न०), (५) गन्धर्व, (६) किन्नर, (७) पिशाच, (८) गृह्यक, (९) सिद्ध, (१०) भूतश्चैते देवयोनीना दशभेदा सन्ति ।

विद्याधरपर्याया — कामरूपी (इन्), खेचर, धुचर, विद्याधर, सत्ययोजन, स्थिरयोजन, अप्सरा प०—अप्सरा, (अस्) (स्त्री०), अप्सरस (स्त्री० व०), देवगणिका, सुतमदा, रतेमदा, सुदमात्मजा, सुमदास्मजा, सुमदा, सुरस्त्री, स्वग स्त्री, स्वबंधू, स्ववैद्या । हलायुधेऽप्सरसा भेदा, (१) घृताची, (२) मेनका, (३) रम्भा, (४) उर्वशी, (५) तिलोत्तमा, (६) मुक्तेशी, (७) मञ्जुघोषा-चते सप्ताप्सरसा भेदा अन्यत्र तासा भेदा यथा—

(१) उर्वशी (२) मेनका, (३) रम्भा, (४) घृताची, (५) मुञ्जकक्ष्वलो, (६) मुक्तेशी, (७) मञ्जुघोषा, (८) महारङ्गवती, चते ऽष्टौ भेदा सन्ति ।

विष्णुपुराणे गणभेदानामाध्याये तु यथा— (१) उर्वशी, (२) मेनका, (३) रम्भा, (४) मिश्रकेशी, (५) मलम्बुषा, (६) विश्वाची, (७) घृताची, (८) पञ्चचूडा, (९) तिलोत्तमा, (१०) भानुमती, (११) भवला, (१२) वर्चा चते द्वादशभेदा सन्ति ।

स्त्रीपर्याया—अनुदरा, भवला, जोषा जोषित् (त्), जोषिता, नारी, पयोऋक्षु, प्रतीप-दक्षिणी मण्डयन्ती, महला, महिला, महिली, २६-२६

महेसा, महेलिका, महेली, मेहला, मेहली, मेहिला, योषित्, योषा, योषिता, रामा, यधू, यधूजन, वनिता, वर्णिनी, वशा, व्यमिता, सीमन्तिनी, स्त्री० ।

स्त्रीणां विशेषभेदा—अङ्गना, अञ्चितभ्रू, अनसेक्षणा, एकवाता (अस), एणनयना, कान्ता, कामिनी, कामुका, कुरङ्गनयना, चरुनेत्रा, जनि, जनी, तनु, तन्वङ्गी, तन्वी, तरललोचना, त्रिन्ता, दशिनी, नताङ्गी, नतोदगा, नितम्बिनी, प्रमदा, भाविनी, भीरु, भरू, भीलु, भीलू, मत्तेभगमना, मनोज्ञा, मनोविलासवती, मनोहरा, मानिनी, मृगाक्षी, रत्नभूता, रमणा, रमणी, रममाण्डी, रामा ललना, ललिता, लीलावती, वामदक्ष, वामलोचना, वामाक्षी, विलासिनी, शर्वरी, सिद्धरतिलका, सुतनु, सुनयना, सुनेत्रा, सुन्दरा, सुन्दराङ्गी, सुन्दरी, सुभ्रू, सुलोचना, सुस्मितास्या, स्मरवती, हरिणैक्षण ।

गुणोत्कृष्टस्त्रीपर्याया—उत्तमा, साहचर्यना, मत्तकाशि (सि) नी, वरवर्णिनी, वरा, वरारोहा, श्यामा ।

कोपशीलस्त्रीप०—कोपना, कोपनी, कोपिनी, क्रोधना, चण्डी, भामिनी ।

प्रेमवतीस्त्रीप०—कान्ता, दयिता, प्रणयिनी, प्राणसमा, प्राणेशा, प्राणेश्वरी प्रिमा, प्रेमवती, प्रेयसी, प्रेष्ठा, वल्लभा, हृदयेशा, हृदयेश्वरी ।

चतुरोन्मत्तस्त्रीप०—वाणिनी ।

कुटुम्बिनीप०—कुटुम्बिनी, गृहिणी, पुरन्धी, मातृका ।

तरुणीस्त्रीप०—चरी, चिरण्टी, तरुणी, तलुनी, दिवकरी, दृष्ट (ठ) रजा, (अस), धनिका, प्रोढा, मध्यमा, युवति—ती, वयस्था, श्यामा, सुवया (अस), सुस्तनी ।

वेद्याप०—कामलेखा, क्षुशा, खगालिका, गणिका, अङ्गरा, पयाङ्गना, पण्याङ्गना, भुजिष्या, भोग्या, रूपाजीविका, वारमुखा, वारवधू, वारवाणि—णी, वेद्या, धूला, साधारणस्त्री, स्मरदोषिका ।

रञ्जप०—आर्तवम्, कुसुमम्, पुष्पम्, रज (अस), स्त्रीकुसुमम्, स्त्रीधर्म, स्त्रीपुष्पम्, स्त्रीप्रसूनम्, स्त्रीसुमम् ।

गर्भधारणयोग्यकालप०—ऋतु, (पु०), षोडशति, शान्तर्गतकाल, ऋतुपतीप०—अधि, अवि—वी, आश्रयो, मार्तववती, उदङ्गा, ऋतुपती, पासुला, पुष्पवती, पुष्पिता, मलिना, म्लाना, रजस्वला, रजवती, स्त्रीसमिप्री ।

यसप०—यस, श्रेष्ठस्तु कुबेरे ।
रक्षप०—रक्ष) शेषस्तु निहृती ।

गन्धर्वप०—गन्धर्व, शेषस्तु कुबेरे ।
किन्नरप०—किन्नर, " " ।

पिशाचप०—पिशाच, शेषस्तु निहृती ।

गुह्यकप०—गुह्यक, शेषस्तु कुबेरे ।

सिद्धप०—सिद्ध, देवयोनिविज्ञाप ।

सिद्धभेदा—(१) सनक (२) सनन्दन, (३) सनातन (४) सनदकुमार, शचते चत्वारस्त्रिंशद्वा ; सन्ति ।

सनत्कुमारपर्याया.—आयुर्वेदसहिताकारः वंघ्रायः,
सनत्कुमारः, सनात्कुमारः ।

सिद्धानां चतुर्विंशतिभेदा अपि सन्ति ते
तु ग्रन्थान्तरे द्रष्टव्याः ।

जिनप०—अधीश्वरः, अनेकान्तवादी (इन्),
अभयदः, अहंन् (त्), आप्तः, केवली (इन्),
क्षीणाष्टकर्मा (अन्), जगत्प्रभुः, जिनः, जिनेश्वरः,
तीर्थंकरः, तीर्थंङ्करः, त्रिकालवित् (इ), देवाधि-
देवः, परमेष्ठी (इन्), पारगतः, पुरुषोत्तमः,
बोधिदः, भगवान् (मतु०), बीतरागः, शम्भुः
सर्वज्ञः, सर्वदर्शी (इन्), सर्वोपः, सार्वः, स्याद्वादी
(इन्), स्वयम्भू ।

जिनभेदाः—(१) ऋषभः, (२) अर्जितः, (३) श-
म्भवः, (४) अभिनन्दनः, (५) सुमतिः, (६)
पद्मप्रभः, (७) सुसार्वः, (८) चन्द्रप्रभः, (९)
सुविधिः, (१०) शीतल, (११) श्रेयासः, (१२)
वांसुपूज्यः, (१३) विमलः, (१४) अनन्तः,
(१५) धर्मः, (१६) शान्तिः (१७) कुन्धुः,
(१८) अरः, (१९) मल्लिः, (२०) मुनिसुव्रतः,
(२१) नमिः, (२२) नेमिः, (२३) पार्वः,
(२४) वीर, श्चेत्येते जिनानां चतुर्विंशतिभेदाः
सन्ति ।

भूतपर्यायाः—बालग्रहः, भूतः (पु० न०), भूता-
पुत्रः, रुद्रानुचरः, शिवपार्वर्यगः ।

गणदेवताभेदाः—(१) रुद्राः (११), (२)
वसवः (८), (३) आदित्याः (१२), (४)
विश्वेदेवाः (१०, १३), (५) साध्याः (१२),
(६) भरद्वाजाः (४९), (७) तुषिताः (३६),

(८) आभास्वराः (६४), (९), म (मा) हारा-
जिकाः (२२०, २३६), (१०) वैकुण्ठाः (१४),
(१२) सुसाम्मणः (१०) ।

तदुक्तं शेषनाममालावा (परिशिष्टे) (५, ६,
७, १ ३५३-४) 'द्वादशार्का, वसवोऽष्टौ, विश्वे-
देवास्त्रयोदश ।'

पट्त्रिंशत्तुषिताश्चैव, पट्टिराभस्वरा अपि ॥
पट्त्रिंशदधिके माहाराजिकाश्च शते उभे ।
रुद्रा एकादशं,—कोनपञ्चाशद्वायवो, श्वरे ॥
अतुर्दश तु वैकुण्ठाः, सुसाम्मणः पुनर्दश ।
साध्याश्च द्वादशोत्पाद्या, विज्ञेया, गणदेवताः ॥'
इति ।

रुद्रभेदाः—(मात्स्ये)—(१) अर्जकपादहृद्ग्रहः,
(२) विरूपाक्षः, (३) रैवतः, (४) हरः,
(५) बहुरूपः, (६) त्र्यम्बकः, (७) सुरेश्वरः,
(८) सावित्रः, (९) जयन्तः, (१०) पिनाकी
(इन्), (११) अपराजित-श्चैते रुद्रस्यैकादश-
भेदाः सन्ति ।

तद्भेदाः—(केशवे तु)—(१) अर्जकपात् (इ),
(२) अहिबुध्न्यः, (३) पिनाकी (इन्),
(४) अपराजितः, (५) कपर्दी (इन्), (६) भुव-
नाधीशः, (७) भगः (वः), (८) स्याणुः,
(९) वृषाकपिः, (१०) गिरिशः, (११) वीर-
भद्र-श्चेत्येते रुद्रस्यैकादशभेदाः सन्ति ।

वसुभेदाः—(भरतमते) (१) धरः, (२) ध्रुवः,
(३) सोमः, (४) विष्णुः, (५) अनिलः,
(६) अनलः, (७) प्रत्यूषः, (८) प्रभासश्चैतेऽष्टौ
वसवः सन्ति ।

तद्भेदाः— (महाभारते तु) (१) आपः, (२) ध्रुवः, (३) सौमः, (४) धरः, (५) अतिलः, (६) अनलः, (७) प्रत्युपः, (८) प्रभासश्चेते-
ऽष्टौ वसवः सन्ति :

आदित्यभेदाः— विष्णुः, यमः, शेषस्तु रवौ ।

विश्वेदेवभेदाः— (१) प्रतुः, (२) दक्षः, (३) वसु, (४) सत्यः, (५) कामः, (६) कालः, (७) ध्वनिः (घृतिः), (८) रोचकः (कुरुः), (९) माद्रवाः (असु), (१०) पुररवा- (असु), इत्येते विश्वेदेवानां दशभेदाः सन्ति ।

मतान्तरे तु—

'दृष्टिश्चाद्धे ऋतुं दक्षीं सत्यो नान्दीमुखे वसू ।
सापिण्ड्यके कामकालौ तीर्थे च धूरिलोचनौ ॥
पुररवाद्रवौ चेतो पार्वणे समुदाहृतौ । हेमश्चाद्धे
घनरुची कथ्येते विश्वदेवकी । एकोद्विष्टे रदसञ्जो
विश्वेदेवास्त्रयोदश ।' इति हेमाद्रौ शंखबृहस्प-
त्युक्तेः ।

आदिदेवपर्यायाः— आदिदेवाः, आद्यदेवाः, पूर्व-
देवाः, प्रथमदेवाः ।

आदिदेवभेदाः— (१) ब्रह्मा (अन्), (२) विष्णुः, (३) शिवः, इत्येते आदिदेवानां त्रयो भेदाः
सन्ति ।

सर्वदेवभेदाः— आदित्या (द्वादश), रुद्राः
(एकादश), वसव (अष्टौ), प्रजापतिः (ब्रह्मा)
(एकः), इन्द्र (एकः), अथवा—द्वौ दक्षौ
एव देवना नयस्त्रिंशद्भेदाः स्युः ।

ब्रह्मपर्यायाः— अजः, अण्डजः, अञ्जजः, अञ्ज-
योनिः, अष्टकर्णः, अष्टश्रवाः—(असु), आः,

आत्मभूः, आपचः, उः, कः, कञ्जः, कञ्जजः,
कञ्जारः, कमनः, कमलासनः, कमलोद्भवः,
कविः, कुशकेतुः, कृपाद्वैतः, खसपणः, गुणसागरः,
चतुराननः, चतुर्मुखः, चिन्तामणिः, चिरञ्जीवी
(इन्), चिरन्तनः, जटाधरः, जन्तुः, देवदेवः,
द्रुप (प) णः, द्रुहिणः, धरुजः, धाता (तृ),
नाभिः, नाभिजः, नाभिजन्मा (अन्), निघनः,
पद्मगर्भः, पद्मजन्मा (अन्), पद्मपाणिः, पद्मभूः,
पद्मयोनि, पद्मलान्छनः, पद्मासनः, परमेष्ठी
(इन्), पितामहः, पुराणयः, पुराणगीः, पुराण-
गीतः, पुरुषः, पूर्वः, प्रजापतिः, प्रपितामहः,
प्रपूज्यः, प्रभुः, प्राण, प्रणदः,) बहुरूपः, बहुरेताः
(असु), ब्रह्मा (अन्), भवान्तकृत् (तृ), भाव-
वृत्तः, भूतात्मा (अन्), मः, मञ्जुप्राणः, महा-
वीर्यः, मृगयुः, रजोभूतिः, लोकनाथः, लोकेशः,
वसुश्रवाः, (असु), विधाता (तृ), विधि, विर-
ञ्चः, विरञ्चनः विरञ्च्यः, विरिञ्चः,
विरिञ्चिः, विरिञ्चिः, विश्वरेताः (असु),
विश्वस्टट् (ञ्), विश्वात्मा (अन्), विश्वेश्वरः,
वेदगर्भः, वेदी (दे) शः, वेधाः (असु), शतधृतिः,
शतपत्रनिवासः, शतानन्दः, शम्भुः, शाश्वतः,
सञ्जा, सत्यकः, सदानन्दः, सनत् (तृ) (अ०),
सनातनः, सनात् (तृ) (अ०), सन्ध्यारागः,
सरोजजन्मा (अन्), सरोजी (इन्), सर्वकर्ता
(तृ), सर्वतोमुखः, सामयोनि, सारसूः, सुधावर्षी
(इन्), सुरज्येष्ठः, सुरासुरगुरुः, स्यविरः, स्रष्टा
(ट्), स्वभूः, स्वयम्भु-म्भूः, स्वायम् वमनु-
पिता (तृ), हंसरथः, हंसवाहः, हंसवाहनः,

हिरण्यगर्भः ।

ब्रह्मपुरीष०—मनोवती ।

ब्रह्मपत्नीनामनी—(१) ईश्वरा (एपपुत्र्येष्टोऽ

पत्नी), (२) सावित्री (एपा कनिष्ठा पत्नी)।

सावित्रीपर्यायाः—गायत्री, त्रिपदा, त्रिपदादेवी,

पुत्रिनमुता, ब्रह्मपत्नी, ब्रह्माभी, वेदमाता (तृ),

वेश्वामित्री, श्रुतिजननी, सावित्री। सूर्यतनया,

सूर्यमुता ।

पत्नीष०—ऊढा, करात्ती, कलत्रम् (न०);

क्षेत्रम् (न०), गृहिणी, गृहाः (पु० व०)।

गेहिनी, जनी, जाया, दार, (पु०), दाय

(स्त्री०), दाराः (पु० व०); द्वितीया, पत्नी;

परिग्रह (पु०), पाणिगृहीता-ती, पानुषी, प्रिया,

भार्या, वधूः, सधर्मचारिणी, सधर्मिणी, सहचरी,

सहधर्मिणी । इति ।

ब्रह्माणो बालयोगिमानसपुत्रनामानि—(१) सनकः,

(२) सनन्दन, (३) सनातन, (४) सनत्कुमार-

(५) नारद इत्यादय एते बालयोगिनः सन्ति ।

तस्य सस्त्रीकमानसपुत्रनामानि—(१) मरीचिः,

(२) अग्निः, (३) अङ्गिरा- (असु), (४)

पुलस्त्य, (५) पुलह- (६) ऋतुः (७) भृगुः

(८) दक्ष, (९) प्रचेतसः (पु० व०)- (१०)

वसिष्ठ, इत्यादयस्तस्य- सस्त्रीकमानसपुत्राः

सन्ति ।

यदुक्त श्रीमद्भागवते—

'उत्सङ्गान्नारदो जज्ञे, दक्षोऽङ्गुष्ठात्स्वयम्भुवः ।

इति ।

तत्पुत्री (सरस्वती) पर्याया—अन्यसन्ध्येश्वरी,

इरा, ईश्वरी, गोः (र), गिरा, गिरादेवी,

गिर्देवी, गोः, (गो), ब्रह्मकन्यका, ब्रह्मपुत्री,

ब्रह्मसुता, ब्राह्मी, भारती, भाषा, महाश्वेता,

रसा, वचसामधीजा, वर्णमातृका, वाक् (च्),

वाक्प्रदा, वाक्पेश्वरी, वाग्देवता, वाग्देवी;

वागीना, वागीश्वरी, वाचा, वाणी, विद्यादेवी,

वेदाग्रजा, वेदाग्रणी, वेदी, शारदा, श्रुवला, श्री;

सन्ध्या, सरस्वती, सार्धं सन्ध्यादेवता ।

कन्याष०—अनागतार्त्तवा, अरजाः (असु),

अलकनन्दा, कनी, कन्यका, कन्या, कुमारिका,

कुमारी, गौरी, नग्ना, नगिनका ।

पुत्रीष०—अङ्गजा, आत्मजा, उद्बहा, तनया;

तनुजा, तनूजा, दारिका, दुहिता (तृ), देहसञ्चारि-

रिणी, धोदा, नन्दना; नन्दिनी, पुत्रका, पुत्रिका,

पुत्री, समदु, समर्धुका, मुता, सूनु-गू,

स्वजा ।

भाषणष०—अभिधानम् (न०), उदित (स्त्री०),

उदितम्, गदितम्, जल्पितम्, भाषितम्, भाषणम्,

भाषितम्, लपितम्, वचनम्, वच (असु),

वाचयम्, (एते क्लीबलिङ्गा) व्याहार (पु०) ।

वीणाष०—अनुवादिनी, कण्ठकृषिका, घोषवती;

ध्वनिमाला, बङ्गमल्ली, वल्लकी, विपञ्चिका,

विपञ्ची, वीणा ।

वीणागुणष०—तत्री ।

सप्ततत्रीपुषतवीणाष०—चित्रा, परिवादिनी ।

शिवादीना वीणानामानि—शिवस्य 'अनालम्बी',

सरस्वत्या 'कच्छपी', नारदस्य 'महती', गणा

नाम् 'प्रभावती', विश्ववसो' (गन्धर्वत्रियोपस्य)

वृहती' । तुम्बुरो (गन्धर्वविशेषस्य) कलावती' ।
चण्डालानां वीणानामानि—कटोलवीणा, काण्ड
वीणा, क्रिन्नरी, कुवीणा, खु खणी, चाण्डालिका,
डक्करी, वल्लकी, सारिका ।

कण्ठगतमाधुर्यपर्याया—स्वर, प्रथवा स्वरा—
निपादादयः ।

स्वरभेदा—(१) निपाद, (२) ऋषभ, (३)
गान्धार, (४) पड्ज, (५) मध्यम, (६)
धंवल, (७) पञ्चम इत्येते स्वराणां सप्तभेदा
स्युः ।

सप्तभेदप०—(मतान्तरे) (१) पड्ज, (२)
ऋषभ, (३) गान्धार, (४) मध्वम, (५)
पञ्चम, (६) धंवल, (७) निपाद, इत्येते
मतान्तरे सप्तभेदा स्युः ।

तेषां साङ्गतिकभेदा—'स०' 'रि०' 'ग०' 'म०'
'प०' 'ध०' 'नि०' इत्यपरे स्मृताः ।

इह नारदोक्तिर्यथा—

'पड्जं रीतिं मयूरस्तु गावो नर्दन्ति चार्षभम् ।
श्रजाविकी च गान्धार श्रौञ्चो नर्दति मध्यमम् ॥
पुष्पसाधारणे काले कोकिलो रीतिं पञ्चमम् ।
अश्वस्तुर्धंवल रीतिं, निपाद रीतिं कुञ्जरः' ॥

इति । अम० सु० व्या० १।७।१

स्वरसन्दोहपर्यायो—ग्राम, स्वरसन्दोहः ।

ग्रामभेदा—(१) मन्द्यावर्त (पड्जग्राम), (२)
जोमूत (मध्यमग्राम) (३) मुभद्र (गान्धार-
ग्राम), इत्येते ग्रामस्य त्रयो भेदा स्युः ।

सूक्ष्मनापर्याय—सूक्ष्मना (ग्रामसप्तमाशो ताम
सूक्ष्मना गीताङ्ग वा) ।

सूक्ष्मनाभेदा—(१) ललिता, (२) मध्यमा, (३)
चित्रा, (४) रोहिणी, (५) मत्तङ्गजा, (६)
सोवीरी, (७) पण्डमध्या, (८) पञ्चमा, (९)
मत्सरी (१०) मुदुमध्या, (११) शुद्धा, (१२)
ग्रन्ता, (१३) कलावती, (१४) तीव्रा, (१५)
रौद्री, (१६) ब्राह्मी (१७) वंष्णवी, (१८)
खेदरी, (१९) सुरा, (२०) नादावती, (२१)
विशाला, इत्येते सूक्ष्मनाया एकविंशतिभेदा स्युः ।
तानपर्याय—तान (पु०) गानाङ्गविशयः ।

यथा—

'विस्तीर्यन्ते प्रयोगा यैर्मूर्च्छताशेषसश्रया ।
तानास्तेऽप्यूनपञ्चवाशत् सप्तस्वरसमुद्भवा ॥
तेभ्य एव भवन्त्यन्ये कूटतानाः पृथक् पृथक् ।
ते स्युः पञ्चसहस्राणि त्रयस्त्रिंशत्सप्तानि च । इति ।

श० वि० १।१०६७

तानभेदा—(१) अग्निष्टोम, (२) अत्यग्नि-
ष्टोम, (३) वाजपेय, (४) षोडशी (स्त्री०),
(५) पुण्डरीक, (६) अश्वमेध, (७) राजसूय,
(८) स्विष्टकृत, (९) बहुषोवर्ण, (१०) गोसव,
(११) महाव्रत, (१२) विश्वजित् (पुं), (१३)
ब्रह्मयत, (१४) प्राजापत्य, (१५) अश्वक्रान्त,
(१६) रथक्रान्त, (१७) विष्णुक्रान्त, (१८)
सूयक्रान्त (१९) गजक्रान्त, (२०) बलभिद् (द्वि),
(२१) नागपक्षक, (२२) चातुर्मास्य, (२३)
सस्थाव्य, (२४) शस्त्र, (२५) उक्थ, (२६)
सोत्रामणो (स्त्री०), (२७) चित्रा (स्त्री०), (२८)
उद्भिदाह्वय, (२९) सावित्री (स्त्री०), (३०)
अर्द्धसावित्री (स्त्री०), (३१) मर्वतोभद्र (३२)

प्रादित्यनामयनः, (३३) गवामयननामकः, (३४) सर्पानामयनः, (३५) कोणपायनः, (३६) अग्नि-चित् (त्), (३७) द्वादशहः, (३८) उपांशुः, (३९) सोमाभिधः, (४०) अश्वप्रतिग्रहः, (४१) वर्हिरथः, (४२) अभ्युदय, (४३) सर्वस्वदक्षिणः, (४४) दीक्षा (स्त्री०), (४५) सीमास्थः, (४६) समिधाह्वयः, (४७) स्वाहाकारः, (४८) तनूनपात् (त्), (४९) गोदोहन, इचैते तानानामूनपञ्चा शब्दे दाः स्युः ।

गानपर्याया—गानम्, गान्धर्वम्, गीतम् गीतिः, गेयम् । इति ।

अगुलिप०—अगुरिः—री, अंगुलिः—ली, अगुलीया, करशाला ।

अगुष्ठप०—अंगुलिः, अंगुष्ठः, करवीरः, वृद्धा-अगुलिः ।

तर्जनीप०—अगुष्ठनिकटागुलिः, तर्जनी, प्रदेशनी, प्रदेशिनी ।

मध्यंगुलिप०—ज्येष्ठा, मध्यमा, मध्या ।

अनामिकाप०—अनामा, अनामिका, उपक-निष्ठागुलिः, सावित्री ।

कनिष्ठागुलिप०—कनिष्ठा, कनीतिका, दुर्वलां-गुलिः ।

नखप०—अगुलिजः, अगुलीकण्टकः, अगुली-सम्भूतः, करकण्टः—कः । करचन्द्र, करजः, कररुहः, करशूक, करपत्रजः, करोद्भवः, कामा-कुशः, खरूलः, नखः, नखरः, (पु० न०), पाणिजः, पाणिरुहः, पुनर्नवः, पुनर्भवः, भुजाकण्टः, महाराजः, रतिरथः, स्मराकुशः ।

रागप० रागः (पुं०) भैरवादिः, गायनशास्त्रीय-रागः ।

रागभेदाः—(भरतहनुमन्मते) (१) भैरवः, (२) कौशिकः, (३) हिन्दोलः, (४) दीपकः, (५) श्रीरागः, (६) मेघः, इत्येते षड्रागाः स्युः ।

तद्भेदाः—(कलानाथसोमेश्वरमते) (१) मालवः, (२) मल्लारः, (३) श्रीरागः, (४) वसन्तः (५) हिल्लोलः, (६) कर्णाटश्चैते मतान्तरे रागाणां षड्भेदाः स्युः ।

रागिणीपर्यायाः—रागिणी, रागपत्नी, राग-भार्या ।

रागिणीभेदाः—(१) धानसी, (२) मामसी, (३) रामकीरी, (४) सिन्धुडा, (५) आशावरी, (६) भैरवी, चेमाः, षण्मालवप्रियाः । (१) वेलावली, (२) पूरवी, (३) कानडा, (४) माधवी, (५) कोडा, (६) केदारिका, चेमाः-षण्मल्लारप्रियाः । (१) गान्धारी, (२) शुभगा, (३) गौरी, (४) कोमारी, (५) वेलोयारी, (६) वैरागी, चेमाः षट् च्छ्रीरागप्रियाः । (१) तुडी, (२) पञ्चमी, (३) ललिता, (४) पठमञ्जरी, (५) गुजरी, (६) विभापा, चेमाः षड्वसन्त-रागप्रियाः । (१) मायूरी, (२) दीपिका, (३) देशकारी, (४) पाहिडा, (५) कराडी, (६) मोरहाटी, चेमाः षड् हिल्लोलरागप्रियाः । (१) नाटिका, (२) भूपाली, (३) रामकेली, (४) गडा, (५) कामोदा, (६) कल्याणी, चेमाः षट् कर्णाटराम प्रियाः । एवं रागिणीनां षट्त्रिंशद्भेदाः स्युः ।

शेवपर्याया — प्रागम, आम्नाय ऋषि, छन्द
(अस्) (न०), त्रयी (स्त्री०), निगम, ब्रह्म
(अन्) (न०), वेद, श्रुति (स्त्री०), स्वाध्याय ।

प्रणवप०—ओङ्कार, प्रणव ।

वेदभेदा — (१) ऋक् (च्), (२) यजु (प्),
(३) साम (अन्), (४) अथर्व (अन्), चैते
वेदस्य चत्वारो भेदाः स्युः ।

उपवेदभेदा — (१) सामवेद (ऋगुपवेद), (२)
धनुर्वेद (यजुसुपवेद), (३) गान्धर्ववेद (साम्न
उपवेद), (४) अथर्वशास्त्रम् (अथर्वोपवेद)
चैते उपवेदानां चत्वार उपभेदाः स्युः ।

अगपर्याया — अङ्गम्, अपघन, अवयव, गात्रम्,
प्रतीक ।

षड्भेदा — (१) पादौ, (२) हस्तौ, (६) नयने,
(४) श्रवणे, (५) नासिके, (६) मुखम्, चैतानि
षडङ्गानि स्युः ।

षडशास्त्रभेदा — (१) छन्द (अस्), (वेदस्य
पादौ), (२) कल्प (वेदस्य हस्तौ), (३)
ज्योतिषम् (वेदस्य चक्षुषी), (४) निखतम्
(वेदस्य श्रोत्रे) (५) शिक्षा (वेदस्य नासिके),
(६) व्याकरणम् (वेदस्य मुखम्), चैते शास्त्राणां
षड्भेदाः स्युः ।

छन्द पर्याया — छन्द (अस्), पद्यम् वृत्तम् ।

छन्दोजातिभेदा — (१) उक्ता, (२) मध्या (३)
प्रतिष्ठा, (४) अन्या (५) सुप्रतिष्ठा, (६)
गायत्री, (७) उष्णिक् (हं) (८) अनुष्टुप
(म्) (९) बृहती, (१०) पङ्क्ति (११) त्रिष्टुप
(म्), (१२) जगती, (१३) अतिजगती, (१४)

शक्वरी, (१५) अतिशक्वरी, (१६) अष्टि,
(१७) अत्यष्टि, (१८) धृति, (१९) अति
धृति (२०) कृति (२१) प्रकृति, (२२)
आकृति (२३) विकृति, (२४) सकृति, (२५)
अभिकृति, (२६) उत्कृतिश्चैते छन्दसां पञ्चदशति-
जातिभेदाः स्युः ।

श्रुतिजातिभेदा — (१) तीव्रा, (२) कुमुदती,
(३) मन्दा, (४) छन्दोवती, (५) दयावती, (६)
रञ्जनी, (७) रतिका, (८) रोद्री, (९) क्रोधा,
(१०) वज्रिका, (११) प्रसारिणी, (१२) प्रीति,
(१३) मार्जनी, (१४) क्षिति, (१५) रक्ता,
(१६) सन्दीपनी, (१७) आलापिनी, (१८)
मन्दती, (१९) रोहिणी, (२०) रम्या, (२१)
उषा, (२२) क्षोभिणी, चैते श्रुतेर्द्वाविं-
शतिजातिभेदाः स्युः ।

कल्पपर्याया — कलः, क्रम, यज्ञविद्या, विधि,
बोधायनापस्तम्बाश्वलायनादिमहर्षिप्रणीतग्रन्थ ।
ज्योतिषप०—ग्रहणादिगणनशास्त्रम्, ज्योतिषशा-
स्त्रम् ज्योतिषम्, ज्योतिषम्, वेदचक्षुः ।

ज्योतिषशास्त्रभेदा — (१) सिद्धान्त, (२) संहिता,
(३) होरा चैते ज्योतिषशास्त्रस्य त्रयो मुख्यभेदाः
स्युः ।

यदुक्तम्—

'सिद्धान्त संहिता होरारूपस्कन्धत्रयात्मकम्' इति ।

कश्चित्तु—

(१) केरलीयम् (कुष्णीयप्रश्नशास्त्रम्), (२)
शकुनम् (वसन्तराजादिप्रणीतशास्त्रम्), चेत्या-
भ्यां संहितं पञ्चस्कन्धात्मकमेतच्छास्त्रमुच्यते । ये

होराविदो मूहूर्त्तशास्त्रं श्रीपतिकृतरत्नमालादि
विद्यामाघवीयं च होराशास्त्रतः पृथङ् मन्वन्ते
तन्मते ज्योतिषशास्त्रं पटस्कन्धात्मकं बोध्यम् ।
निखत्तपर्यायाः निखत्तम्, निखत्तित, निखत्तनम्
पदभञ्जनम्, व्याकरणपरिशिष्टम्, यास्कप्रणी-
तग्रन्थः ।

शिक्षाप०—वेदशिक्षणप्रकारवान्, महर्षिनारद-
पाणिनि प्रणीतग्रन्थः, शिक्षा ।

व्याकरणप०—ग्राम्नायाननम्, पदम् वेदवदनम्,
व्याकरणम् शब्दशास्त्रम्, श्रुतिमुखम् ।

व्याकरणभेदाः—(१) ऐन्द्रम्, (२) चान्द्रम् (३)
काशकृत्स्नम्, (४) कौमारम्, (५) सारस्वतम्,
(६) शाकटायनम् (७) आपिशलेयम्, (८)
शाकलम्, (९) पाणिनीयम् (१०) हैमम्
चैते व्याकरणशास्त्रस्य दशभेदाः स्युः ।

शाब्दिकनामानि (१) इन्द्र, (२) चन्द्र,
(३) काशकृत्स्न, (४) आपिशलि (५)
शाकटायन, (६) पाणिनि, (७) ग्रमर
(ग्रमरसिंह), अपुनास्य व्याकरणं नोपलभ्यते ।

(८) जैनेन्द्र, (हेमचन्द्राचार्यं) इत्येतस्य शब्दा-
नुशासनं व्याकरणशास्त्रमिदानीमुपलभ्यते ।

वेदान्तपर्यायाः—उपनिषत् (द्), ब्रह्मविद्या,
वेदान्तः ।

साह्यप०—कापिलम्, शाह्यम्, साह्यम् ।

मीमांसाप०—मीमांसा, विचारणा, वेदविचारणा,
पूर्वमीमांसा, उत्तरमीमांसा च मीमानापूर्वोत्तर-
भेदेन प्रसिद्धं शास्त्रं तज्जैमिनिव्यासप्रणीतम् ।
तदेव वाक्यम् ।

पङ्कशंभेदा—(१) वैशेषिकम् (कणादस्य),
(२) न्याय (गोतमस्य), (३) मीमांसा (जैमिने),
(४) सारयम् (कपिलस्य), (५) पातञ्जलम्-
(पतञ्जले), (६) वेदान्त (व्यासस्य), चैतानि
पङ्कशंनानि स्युः ।

धर्मशास्त्रपर्यायाः—अनुशासनम्, धर्मशास्त्रम्,
धर्मसंहिता, स्मृति, मन्वादिप्रणीतशास्त्राणि ।

धर्मशास्त्रप्रयोजकनामानि—(१) मनु, (२)
अत्रि, (३) विष्णु, (४) हारीत, (५) याज्ञ-
वल्क्यः, (६) उशना, (७) अङ्गिरा (असु),
यम, (८) आपस्तम्ब, (९) सर्वतः, (११)
कात्यायन, (१२) बृहस्पति, (१३) पराशरः,
(१४) व्यास, (१५) शख, (१६) लिखित,
(१७) दक्ष, (१८) गौतम, (१९) शाततप,
(२०) वशिष्ठ, इत्येते विद्यन्ते धर्मशास्त्रकाराः,
तेष्वष्टादशैव प्रसिद्धधर्मशास्त्र(स्मृति)काराः
सन्ति, तेनाष्टादशस्मृतय एव ज्ञेयाः ।

पुराणपर्यायाः—चिरन्तनम्, पञ्चलक्षणम्,
पुराणम्, पुरातनम्, प्रतनम्, प्रलम् ।

तल्लक्षणभेदाः—(१) सर्गं, (२) प्रतिसर्गं, (३)
वश, (४) मन्वन्तराणि, (५) वशानुचरित, चैत-
त्पञ्चलक्षणात्मकपुराणम् ।

तदुक्तम्

सर्गश्च प्रतिसर्गश्च वशो मन्वन्तराणि च ।
वशानुचरितं चेति पुराणं पञ्चलक्षणम्, इति ।

श चि १ १८४

पुराणनामानि—(१) मातस्यम्, (२) मार्कण्डेयम्,
(३) भागव्यम्, (४) भागवतम्, (५) ब्राह्मम्,
२१-२६

(६) ब्राह्मण्डम्, (७) ब्राह्मवैवर्तम्, (८) वाय-
व्यम्, (९) वामनीयम्, (१०) वैष्णवम्, (११)
वाराहीयम्, (१२) आग्नेयम्, (१३) नारदीयम्,
(१४) पादम्, (१५) लङ्गम्, (१६) गारुडम्,
(१७) कौर्मम्, (१८) स्कान्दम्, चैतान्यष्टादश
पुराणानि स्यु ।

तदुक्तम्—

‘मह्य, भद्र्य, चैव, ब्रत्र्य, वचतुष्टयम् । ग्रनाप-
लिङ्गकूस्कानि पुराणानि पृथक् पृथक् ।

इति । श चि १।१८४

विद्यापर्यायो—विद्या, शास्त्रम् ।

विद्याभेदा—(१) भ्रान्वीक्षिकी (भ्रस्यामात्मवि-
ज्ञानम्), (२) त्रयी (भ्रस्मा धर्माधर्मौ),
(३) चार्ता (भ्रस्यामर्थानर्थौ), (४) दण्डनीति
(भ्रस्या नयानर्थौ चिन्त्यौ), चैते विद्यायाश्चत्वारो
भेदा स्यु ।

तच्चतुर्दशभेदा—(१) शिक्षा, (२) कल्प,
(३) व्याकरणम्, (४) छन्द (ग्रस्),
(५) ज्योति (प्) (६) निरुक्ति (७) ऋक्
(च्), (८) यजु (प्), (९) साम (ग्रन्),
(१०) अथर्व (ग्रन्), (११) मीमांसा,
(१२) भ्रान्वीक्षिकी (तर्कविद्या, न्याय),
(१३) धर्मशास्त्रम् (स्मृति), (१४) पुराणम्,
चैताश्चतुर्दशविद्या स्यु । (१५) आयुर्वेद,
(१६) धनुर्वेद, (१७) गान्धर्व, (१८) अथर्व-
शास्त्र, चैता अष्टादश विद्या स्यु ।

ग्रन्थपर्यायो—ग्रन्थ, द्वात्रिंशदक्षरी ।

महाकाव्यप०—महाकाव्यम्, संगं वंघ ।

नाटकप०—नाटकम्, महारूपकम्, गद्यपद्यप्राकृत-
भाषामया ग्रन्थ ।

इतिहासप०—इतिहास, पुरावृत्तम् पूर्वचरितम् ।
पूर्ववृत्तप्रतिपादकव्यासादिप्रणीतो भारतादि-
ग्रन्थ ।

आसत्रायिकाप०—आसत्रायिका उपलब्धार्था,
उपलब्धार्थकथा, कादम्बरीवासवदत्तादये ।

भ्रान्वीक्षिकीप०—भ्रान्वीक्षिकी, तर्कविद्या, तर्क-
शास्त्रम्, न्याय ।

कामन्दकीप०—कामन्दकीयम्, कौटिल्या-
(चाणक्या) रथशास्त्रम् ।

चम्पूप०—चम्पू (स्त्री०), गद्यपद्यमयवाक् ।

खण्डकथाप०—खण्डकथा, वाङ्मयप्रभेद ।

सन्दर्भप०—गुम्फ ग्रन्थनम्, परिस्थन्द, प्रति
यत्न, प्रबन्ध, रचना, धन्यनम्, सन्दर्भ ।

पादप०—ग्रह्णि, ग्रधि, क्रमः, क्रमण, चरण,
चलन, पत् (द्), पद, पात् (द्), पाद ।

हस्तप०—कर, करि, किष्कु, कुसि, तल,
पञ्चशाख, पाणि, भुजदल, भुजादल धम,
शय, शल, सल, हस्त ।

बाहुप०—कुलि (पु०), दो (स्) (पु० न०),
दोपा (स्त्री), प्रवेष्ट, बाहु, बाहा (स्त्री),
बाहु, बाहू (स्त्री०), भुज, भुजा (स्त्री) ।

नेत्रपर्यायो—अक्षि (न्), अन्वकम्, ईक्षणम्, गो
(गो), चक्षु (प्) ज्योति (इप्), तपन,
दशनम्, दर्शनेन्द्रियम्, देवदीप, देवदोष, दृक्
(द्) दृशा, दृशि, दृशी दृष्टि नयनम्, नेत्रम्,
प्रेक्षणम्, रूपग्रह, लोचनम्, विलोचनम्,
बोधनम् ।

कर्णप०—कर्णं, ध्वनिग्रहः, पञ्जूप, महानाद, शब्दग्रह, शब्दाधिष्ठान, श्रवणम्, श्रव (स्), श्रवसम्, श्रुति (स्त्री०), श्रोत (स्), श्रोत्रम् ।
 नासिकाप०—गन्धज्ञा, गन्धनाडी, गन्धनालिका, गन्धनाली, गन्धबन्धा, गन्धवहा, गन्धहृत् (त्), घोणा, घ्राणम् नकुटकम् नक्रम्, नक्रा, नकुटकम्, नसा, नस्था, नासा, नासिका, नासिनयम्, वक्र, विकूणिका, विघूणिका, शिषाणी, शिषिणी, शिषिनी, सिषिणी, सिधिनी ।

मुखप०—आननम्, मुखम्, वदनम्, शोपस्तु देवे ।
 ओष्ठप०—अधर अधरोष्ठ, ओष्ठ, ओष्ठा, छद, दन्तच्छद, दन्तच्छदन, दन्तवस्त्रम् दन्त-वास (अस्), दशनवास, (अस्), दशनोच्छिष्ट, रदच्छद, रदनच्छद, रसालेपी (इन्), वाग्दल ।

वन्तप०—खर, खादन, चर्वणसाधनास्थि, जम्भ, दश, दशक, दत् (त्), दन्त, दशन, दालु, द्विज भक्षमल्ल मल्ल-क मुखखुर, रथ, रद, रदन, रुचक, वक्त्रखुर ।

जिह्वाप०—अमृतवपिणी, काकु, जिह्व, जिह्वा, रशाना, रसज्ञा, रसज्ञानेन्द्रियम्, रसन, रसना, रसमाता (त्), रसमातृका, रसला, रसा, रसाङ्गा, रसाल, रसाला रसिका, रस्ना, सलना, लोला, मुघालिवा ।

रसप०—रस, रसनाग्राह्यगुण, मधुरादि ।

रसभेदा—(१) मधुर, (२) अम्ल, (३) लवण, (४) कटुक, (५) तिक्त, (६) कषाय—इत्येते पञ्चरासन्ति ।

कमलपर्याया—अञ्जम्, कमलम्, जलजम्, शोपस्तु रवी ।

प्रासनप०—प्रासनम्, उपवेशनाधारः, उपासनम्, पीठम्, पीठी, विष्टर ।

प्रासनभेदा—(१) पद्मासनम्, (२) स्वस्तिना-सनम्, (३) भद्रासनम् (४) वज्रासनम्, (५) वीरासन, चेत्यादयोऽन्यान्प्रासनानि स्यु ।
 नाभिपर्याया—उदरावर्त, तुन्दकूपिका, तुन्द-कूपी, नाभि—भी, पुतारिका, प्राण्यङ्गम् सिरामूलम् ।

गुणपर्यायो—गुण, सत्त्वादि ।

गुणभेदा—(१) सत्त्वम्, (२) रज (अस्) (न०), तम (अस्) (न०), इत्येते सत्त्वादय-स्त्रयो गुणा सन्ति ।

रजोगुणपर्यायो—रज (अस्) (न०), द्वितीय गुण ।

शरीरप०—तनु, देह मूर्ति, शरीरम्, शोपस्तु कुवेरे ।

विश्वप०—अखिल, कृत्स्न निखिल, विश्व, सकल समग्र, समन्त, सर्वं, शोपस्तु सर्वशब्दे ।

रैतप०—कारणम्, कार्यम्, रैत (अस्) (न०) ।

निवासप०—आगारम्, गृहम् गेहम्, निवास, शोपस्तु देवे ।

हृत्प०—कण्ठकण्ठ, क्षीराद्या, चक्रपक्ष, चक्राङ्ग, चक्राङ्ग, जालपात् (द), जालपादक, ज्येष्ठ, धवलपक्ष, धवलपक्षी (इन्), धोरण नीलाक्ष, परिप्लावी (इन्), पुष्टशक, प्रास्थित मराल, मानसालय, मानसीका (अस्), मौक्तिकाशन, २६५६

यक्राङ्ग, वरट, शङ्कु, श्वेतमहत्(त्), श्वेतपक्ष, सङ्कुचित, सरकाक, सितच्छद, सितपक्ष, मृत्ति ।

हृसोप०—वरटा, वरला, वारटा, वारला, हृसी ।
रथप०—रथ, शताङ्ग, स्यन्दन ।

वाहनप०—धोरणम्, पत्रम्, यानम्, युग्मम्, योग्यम्, वाहनम्, वाह्यम्, सायात्रिकम् ।

विष्णुपर्यायाः—अ, अच्युत, अज, अजित, अद्रिधृत(त्), अधोक्षज, अनन्त अनन्तशायी (इन्), अपराजित, अपरिष्टनेमि, अव्यय असम्पुप, अहिर्वरिवाह, आत्मयोनि, आदिदेव, आदिवराह, इन्द्रावरज, उच्चदेव, उपेन्द्र, श्रुतधामा(अन्) एकशृङ्ग, कपिल कवि, काम, कालकुन्ध, कालनेम्परि, कुन्द, कृष्ण केशट, केशव, केशी (इन्), कंटभजित(त्) कंटभारि, कोक, कौस्तुभलक्ष्मक, कौस्तुभयक्षा (अस्), कौस्तुभोरा (अस्), गदाधर, गदापाणि, गदी (इन्), गरुडध्वज गोविन्द, चक्रपाणि, चक्री (इन्) चतुर्भुज चतुष्पाणि जगन्नाथ, जना-

देन, जलशायी (इन्), जङ्गु, तमोहा (अन्), त्रिककुत् (द्), त्रिक्रम, दानवशत्रु, दामोदर, दाशाह, दैत्यशत्रु दैत्यारि, धरणीधर, धराधर, नरकांतक नरकाराति नरकारि, नरायण, नलिनेशय, नारायण, पद्मनाभ, पद्मनाभि, पाञ्चजन्यधर, पीताम्बर, पुण्डरीकाक्ष, पुनर्वसु, पुराणपुरुष पुरुषोत्तम, पृथिनगर्भ, प्रपितामह, बभ्रु, वलिध्वसी (इन्), वलिबैरी (इन्), ब्रह्मनाभ, मञ्जुकेशी (इन्),

मधुरिपु, मल, माघव, मास, मुकुन्द, मुरमदन, मुररिपु, मुरारि, यज्ञ, यज्ञपुरूप, यज्ञपूरुष, युगावर्त, रन्तिदेव, राहुभेदी (इन्), राहुमूर्ध भित् (द्) राहुवैरी (इन्), लक्ष्मीनाथ, वनमाली (इन्), वामन, वारिषय, वारीशशायी (इन्), वासु, वासुदेव, वासुभद्र, विधु, विरञ्चन, विरञ्चि, विश्वक्सेन, विश्वम्भर, विश्वरूप, विश्वेश्वर, विषयी (इन्), विष्टरथवा (अस्), विष्णु, वृन्दाङ्ग, वृषशत्रु, वृषाकपि, वृष्णि, वेधा (अस्), वैकुण्ठ, वैजयन्तीधर, शतधामा (अन्), शतानन्द, शतावर्त, शम्भु, शशबिन्दु, शाङ्गधन्वा (अन्), शाङ्गपाणि, शाङ्गी (इन्), शिवकीर्त्तन, श्रवण, श्रव्य, श्रीकर श्रीदत्त, श्रीधर, श्रीनिवास, श्रीपति, श्रीवत्स, श्रीवत्सलाञ्छन, श्रीवत्साङ्ग, श्रीवास, श्रीश, पडिबन्दु, सनातन, सहस्रपाद, सुयामुन, सुरारिहा (अन्), सुरोत्तम, सुपेण, सोमगर्भ, सौरि, स्वभू, स्वर्णबिन्दु, हस, हरि, हृण, हृषीकेश हेमशल, इति ।

तदन्यानि यौगिकनामानि—अक्षज, अधोमुख, असयुत, अहि, आसन्द, उदारथि, उरुक्रम, उरुगाय, ऊर्ध्वकर्मा (अन्), एकदृक (श्), एकपात् (द्), एकाङ्ग, कपि, कालकुण्ठ, ऋतुपुरुष, खण्डास्य, गरुडगामी (इन्), चतुर्दंष्ट्र, चतुर्व्यूह, जन्मकील, जलेशय, जितमन्यु, तमोघ्न, तीर्थपाद, त्रिधामा (अन्), त्रिपात्, (द्), दशावतार, द्वादशमूल, द्विपद, धन्वी (इन्), धर्मनाभ, धर्मनेमि, धार, नरकजित्, २६-५६

(त्), नवभूह, नवशक्ति, नृसिंह, नृसिंहवपु
(प्), पद्मगर्भ, पद्महास, परपुरुष, पराक्रम,
पराविद्ध, पाशुजालिक, पाण्डवाभील, पुण्य
श्लोक, पुष्पहास, प्रमदन, बलिन्दम बहुरूप,
बहुशृङ्ग भद्रापिल महाक्रम, महातपा
(अस्), महामाय, महाहस मानञ्जर, यज्ञ
धर, यज्ञनेमि, यमकाल यवमारि, योगनि-
द्रालु, रत्नवाहु, लतापणं, लोकनाभ, लोहि-
ताक्ष, वश, वर्द्धमान, वरारोह, वायुवाहन,
विधाता (त्), विश्वभुक् (जू), वृकोदर, वृपो
त्साह, वैततेयवाहन, शखपाणि, शतक, शत-
वीर, शत्रु, शर, शलिक, श्रवण, श्रीगर्भ,
श्रीवराह, पडङ्गजित् (त्), सदायोगी (इन्),
समितिञ्जय, सरोसृप सहजजित् (त्),
सात्वत, सिन्धुवृष, सुधन्वा (अन्), सुभद्र,
सुवृष सूक्ष्मनाभ, सोमसिन्धु स्थिर, हिरण्य-
केश, हिरण्यनाभ ।

पुनस्तद्व्यानि यौगिकनामानि—अरिष्टसूदन,
अरिष्टहा (अन्), कसजित् (त्), कालनेमिहर,
कालियदमन केशिसूदन, केशिहा (अन्),
चाणूरसूदन द्विविदारि, धेनुकध्वसी (इन्),
धेनुकसूदन पूतनाद्रूपण, पूतनासूदन, बलि
बन्धन, वाणजित् (त्) मधुमधन मन्दमर्दन,
यमलाज्जु नभञ्जन राहुमूधहर शकटारि,
शिशुपालनिपूदन सात्वारि हयग्रीवरिपु,
हिरण्यकशिपुविदारण ।

विष्णुशत्रुनामानि—अरिष्ट कस, कालनेमि
कालिय, केशी (इन्), कंटभ, चाणूर, द्विविद,

धेनुक, नरक, पूतना, बलि वाण, मधु, मुर,
मन्द, यमलार्जुनौ, राहु, शकट, शिशुपाल,
मात्व, हयग्रीव, हिरण्यकशिपु, रावण, जरा-
सन्ध, निशुम्भ, मेरक, तारक प्रह्लाद ।
विष्णोरवतारभेदा—(१) मत्स्यस्य (२) कूर्म्म,
(३) वराह, (४) नृसिंह, (५) वामन
(६) परशुराम, (७) राम, (८) बलराम,
(९) वीर्य, (१०) कल्किश्चैते विष्णो (कृष्ण
स्य) दशावतारा सन्ति । 'कृष्णस्तु स्वय नग-
वान्त्रिषुनुवतार ।

तदुक्त—

'वनजी, वनजी, सर्व,—स्त्रिरामी, सकृपो, ऋषु ।
अवतारा दशैवते 'कृष्णस्तु भगवान्' स्वयम् ।
राधाविनोदकावटीकायाम् १।१२५

कृष्णस्तु भगवान् स्वयम् इति श्रीमद्भू गवते च ।
रामभेदा—(१) परशुराम (जामदग्नय),
(२) राम (दाशरथि), (३) बलराम (रौहि
णेय), चैते, त्रयो रामाः स्यु ।

विष्णो शखपर्याय—पाञ्चजन्य (अय दक्षिणा
वर्त) ।

तच्चक्रप०—सुदर्शन ।

तद्गदाप०—कौपोदकी, कौमोदकी, कौमोदी ।

तद्दनुष०—शाङ्गम् ।

तत्खड्गप०—नन्दक ।

तत्करन्धमणिप०—स्यमन्तक ।

तद्भुजमध्यस्यमणिप०—कौस्तुभ ।

तद्दुषुप०—धीवत्स ।

तद्द्वजप०—गडड, भुजङ्गहा (अन्) ।

तन्मालाप०—वैजयन्ती ।

तन्निवासप०—क्षीरसागर ।

तच्छय्या (शेष) प०—अनन्त, आसृक, गौर, नागराज भूधर, विष्णुशय्या, शेष, सहस्रफण, सहस्रवदन, सितपङ्कजचिह्न ।

तत्पत्नी (लक्ष्मी) प०—अग्निजा अम्बुजा, अश्वमाता (तृ), आ इन्दिरा, ई, कन्दर्पमाता (तृ), कमला, करीपिणी, कल्याणी, क्षीरसागरकन्यका, क्षीरसागरसुता, क्षीराब्धितनया, क्षीराब्धिपुत्री, क्षीराब्धिमानुषी, क्षीरोदतनया, क्षीरोदसुता, चञ्चला, चला, जलधिजा—ता, दुग्धाब्धितनया, नारायणी, नीरजा, नीरजनिकेतना, पद्मगृहा, पद्ममालिनी, पद्मलाञ्छना, पद्मवासा (अस्), पद्मा, पद्मालया, पिङ्गला, पिल्लला, नर्भरी भार्गवी, भृगुपुत्री, भङ्गला, मा, रमा, लक्ष्मी, लोकजननी, लोकमाता (तृ), विल्वद्रुमगृहा, विष्णुपत्नी, विष्णुशक्ति वृषाकपायी, शक्ति, श्री, सा, हरिप्रिया, हरिवल्लभा ।

इन्द्रप०—इन्द्र, पुरन्दर शक्र, शेषस्विन्द्रे ।

अवरजप०—अनुज, अवरज, कनिष्ठ कनीयान् (ईयस्), कन्यस, जघन्यज, यविष्ठ, यवीयान् (ईयस्), लघु ।

वक्ष प०—उर (अस्), श्रोत्रम् क्रोडा, भुजान्तरम्,

वक्ष (अस्) वत्स, हृदयस्थानम् ।

लक्ष्मकप०—कलश्रुम्, चिन्हम्, लक्ष्मकम्, शेष-स्तु चन्द्रे ।

गवाप०—गदा (श्री०) स्वनाम्ना प्रसिद्ध लोहमय शस्त्रम् ।

हस्तप०—पाणि, हस्त, शेषस्तु ब्रह्मणि ।

ध्वजप०—केतनम् केतु, ध्वज पताका, वैजयन्ती ।

जलपर्याया—अङ्कुरम् अन्धम् आप (ए) (श्री० व०), अन्ध्रमुष्णम्, अन्तम् अम्बु, अम्न (अस्), अर्ण (अस्), आप (अस्), इरा, उडु, उडू, उदम्, उदकम्, ऊर्जम्, श्रुतम् कतम्, कञ्चम्, कम् (अ०) कमञ्चम्, कमलम्, कम्बलम् कतुरम्, काण्डम्, कीलालम्, कुलीनसम्, कुशम् कृीटम्, कौमलम् क्षणदम्, क्षरम्, क्षीरम्, गी (गो), पनपदम्, अन्पुष्पम् धनरत्न, पुत्रम्, चन्द्रोरसम् चलन, जडम्, जलम् जल-पीयम्, जीवनम्, जीवनीयम्, तामरतम् तायम्, दकम्, दहनाराति, दहनारि, दिव्यम्, दैव्यम्, धरुणम्, नरा (श्री० व०) नलिनम्, नारम्, नारा (श्री० व०), निम्नगम्, नीरम्, पय (अस्), पवित्रम्, पातालम्, पाप (अस्), पानी-यम्, पावनम्, पिप्पलम्, पीयम्, पुष्करम्, प्राण-दम्, अणकम्, भुवनम्, मधु, मरुतम्, मलिनम्, मेघजम्, मेघपुष्पम्, मधप्रसवम्, याद (अस्), यादोगृहम् यादोनिवास, रस, यनम्, बाजम् वा (र), वारम्, वारि, वारुणम्, विपम्, श्योम (अन्), शवम्, शबरम्, शम्बरम्, शरम्, शिवम्, पङ्कजम्, संवरम्, सदनम्, सम्भ, सम्भलम्, गर (अस्), गरम्, सरितम् सर्वत (अस्) (अ०), सर्वतोमुष्णम् सप्तम्, सवितम्, सारम्, गुप्तम्, सेव्यम्, सोमम्, स्वन्दनम् ।

शय्याप०—तविमम्, तल्पम्, शयनम्, शयनीयम्, शय्या, शायिका ।

पीतपर्याया.—पीत, हरिद्राभ, शेषस्तु गुरो ।

घस्यप०—अम्बरम्, वसनम्, वस्त्रम्, शेषस्तु रवी ।

श्वेतकमलप०—पुण्डरीकम्, सिताम्भोजम्, शेषस्तु-चन्द्रे ।

अक्षिप० अक्षि (न्), नेत्रम्, शेषस्तु ब्रह्मणि ।
 वारीश (समुद्र) प०—अकूपार, अकूवार, अपा-
 न्नाय, अपाप, अपापति, अपार, अप्यति,
 अग्नि, अम्बुधि, अम्भोधि, अम्भोनिधि,
 अम्भोराशि, अणव, अवारपार, इन्दुजनक,
 उदधि, उदन्वान् (मतु०), उर्वङ्ग, ऊर्मिकोश,
 ऊर्मिमाली (इन्), कचङ्कल, कधि, कधि,
 कीलालधि, कूलङ्कप, क्षीराग्नि, क्षीणीप्राचीरम्,
 चन्द्रजनक, जलद, जलधि, जलनिधि, जलप,
 जलराशि, जलेन्द्र, तरणि, तरन्त,
 तरिप, तरैय, तरीप, तारिप तिमि,
 तिगिकोश—य, तिमिमाली (इन्),
 तोयनिधि दानवगृह, दारद दैत्यगृह, द्वीपवान्
 (मतु०), धरणिप्लव, धरणिपूर, धुनिनाथ
 धेन, नदीकान्त नदीन, नदीपति, नदीश,
 नभस, मित्य नीरधि, नीरनिधि, पयोधि,
 पयोनिधि, पयोराशि पराकुव, पलङ्कप
 पायोधि, पायोनिधि पारावार, पृथिवीप्लव,
 पेरु प्राणभास्वान् (मतु०), मकराकर मकरा
 लय मन्थर, महाकच्छ, महाशय, मही
 प्राचीरम्, महीप्रातरणम्, महीप्रावार, महोदधि,
 मितद्रु मादईश, याद पति, यादसापति,
 यादोनाथ, रत्नकोश, रत्नराशि, रत्नाकर,
 १-२८

लोहित्य, वनमवाह, वरुणावास, वाङ्क, वारा
 न्निधि, वारिधि वारिनिधि, वारिराशि,
 वारीश, वार्धि, वाहिनीपति, विनत, वीचि-
 माली (इन्), शैलगृह, शैलशिविरम्, सवर,
 समुद्र, सरस्वान् (मतु०) सरितापति सरि-
 त्पति, सरिन्नाय, सागर, सिन्धु, स्तम्भि,
 स्तम्भो (इन्), स्रोत ईश ।

समुद्रभेदा—(१) सवणसमुद्र, (२) इधुस०,
 (३) सुरास०, (४) धृतस०, (५) दधिस०,
 (६) दुग्धस० (७) जलस० चैते सप्तसमुद्राः सन्ति ।
 तदन्यभेदास्तु ग्रन्थांतरे द्रष्टव्या ।

धनु पर्याया.—अस्त्रम्, आयुशाम्यम् आस इन्वा-
 स, ऋण्डम्, कामुकम्, कोदण्डम् गुणी (इन्),
 चाप, तारकम् तृणता, त्रिणता, द्रुणम् धनु (न०),
 धनु (पु० स्त्री०), धनु (उप) (अस्त्री) धनू
 (स्त्री०), धन्वम्, धन्व (पन्), शरारोश शरा-
 वाप, शरासनम्, शाङ्गम्, शेष, सरासनम्,
 स्यावरम् ।

इन्द्रियप०—अक्षम्, इन्द्रियम्, करणम्, लम्,
 ग्रहणम्, विषयस्त्रोत (अस) (न०), विषयायी
 (इन्), विषयधि (इन्) (न०), स्रोत (अस्त्री)
 (न०), हृषीकम्, ।

इन्द्रियभेदा (१) कर्मेन्द्रियम्, (२) ज्ञानेन्द्रियम्,
 चैताविन्द्रियस्य द्वौ भेदौ स्त ।

कर्मेन्द्रियपर्याया—कर्मेन्द्रियम्, कृत्येन्द्रियम्,
 क्रियेन्द्रियम् ।

ज्ञानेन्द्रियप०—ज्ञानेन्द्रियम्, धीन्द्रियम्, बुद्धी-
 न्द्रियम् ।

कर्मन्द्रियभेदाः—(१) पायुः (गुदम्), (२) उप-
स्थम् (भगलिंगं च), (३) करौ (हस्तौ), (४)
पादौ (चरणौ), वाक् (च) (वाणी), चेत्येते
कर्मन्द्रियस्य पञ्च प्रभेदाः स्युः ।

कर्मन्द्रियविषयभेदाः—(१) उत्सर्गः (विसर्गः,
विष्णुमूत्रत्यागः), (२) ग्रानन्दः (हामजमुषम्),
(३) दातम् (वितरणम्), प्रादानं च (ग्रहणम्),
(४) गतिः (गमनम्), (५) प्रालापः (वाक्याव-
कम्) ।

ज्ञानेन्द्रियप्रभेदाः—(१) श्रोत्रे (कर्णौ),
(२) त्वक् (च) (त्वचा), (३) चक्षुरौ (नेत्रे),
(४) रसना (जिह्वा), (५) नासे (नासिके),
चेत्येते ज्ञानेन्द्रियस्य पञ्चप्रभेदाः स्युः । मन-
इवेतिपञ्चोन्द्रियाणि ।

ज्ञानेन्द्रियविषयभेदाः—(१) शब्दः (शब्दग्रह-
णम्), (२) स्पर्शः (स्पर्शग्रहणम्), (३) रूपम्
(रूपदर्शनम्), (४) रसः, (रसग्रहणम्),
(५) गन्धः (गन्धग्रहणम्), चेत्येते ज्ञानेन्द्रियस्य
पञ्च विषयभेदाः स्युः ।

इन्द्रियाधिष्ठातृदेवनामानि—(१) श्रोत्रयोः
(विदा.), (२) त्वक् (वायुः), (३) चक्षुरोः
(मरुतः), (४) जिह्वाया (वयणः), (५) नासि-
कयोः (मरिचयोः), एतानि पञ्च बुद्धीन्द्रिया-
धिष्ठातृदेवनामानि । (६) वाक् (मग्निः),
(७) चक्षुरोः (इन्द्रः), (८) पादयोः (विष्णुः),

(९) गुदस्य (मित्रः), (१०) मेढुस्य (प्रजापतिः),
एतानि पञ्च कर्मन्द्रियाधिष्ठातृदेवनामानि ।
(११) मनसः (चन्द्रः) (उभयात्मकं मनः) ।

विषयपर्यायाः—अयं, इन्द्रियार्थः, गोचरः, विषयः,
शब्दस्पर्शास्पर्शरसगन्धारब्धः ।

विषयभेदाः—(१०) शब्दः, (२) स्पर्शः,
(३) रूपम् (४) रसः, (५) गन्धः—इत्येते
विषयस्य गोचरस्येन्द्रियाधिष्ठातृ च पञ्च भेदाः
स्युः । यथा—रूपगोचरः । स्पर्शगोचरः । दृग्गो-
चरः । वाग्गोचरः । श्रावणगोचर इत्येवम् ।

भूतपर्यायाः—पृथिव्यादि, भूतः, महाभूतः ।

भूतभेदाः—(१) धूम्रं (प्राकृतः), (२) कः
(रायुः), (३) शिथो (मग्निः तेजो वा),
(४) जलानि (वायुः), (५) उर्वो (भूमिः) ।
'स-र-शितिलजलो-भ्यः' इति पञ्च महाभूत-
भेदाः ।

भूतगुणभेदाः—(१) शब्दः, (२) स्पर्शः,
(३) रूपम्, (४) रसः, (५) गन्धः । 'शब्द-
स्पर्श-रूप-रस-गन्धा—काशादीनां मुख्यगुणाः
स्युः ।

शीर (दुग्ध) पर्यायाः—अमृतम् ऊपस्त्वम्, कृत्-
वम्, शीरम्, गन्धम्, गोरसः, जीवनम्, जीवनी-
यम्, ज्येष्ठम्, दुग्धम्, घ्यामकम्, पयः (धम्),
पीचम्, पीनूयम्, पुनवनम्, प्रसरणम्, बानधा-
त्म्यम्, नापु, मधुज्येष्ठम्, घोषम्, रसायनगमा-

(१) 'पापून्मन्त्रं वाक्सिरो वाक्चेतोऽिन्द्रियसंग्रहः । उत्सर्गं पातकःदानपर्यायानामात्रं 'तत् किञ्च'
इति । (२) मनः कर्मस्तयात्रेण रसाना च त्वचा सह । नासिका चेति चक्षुर्नासिकेन्द्रियाणि प्रचक्षते ।' इति ।

श्रयम्, रसोत्तमम्, वारिसात्म्यम्, सरम्, सोमजम्,
सोमरसोद्भवम्, सौम्यम्, स्तन्यम्, स्वादु ।

धारोष्णप०—भ्रमृतम् ।

सागरप०—अग्नि, समुद्र, सागर, शेषस्त्वत्रैव ।

कन्याप०—कन्यका, कन्या, तनया, सुता, शेषस्तु
सरस्वत्याम् ।

विष्णुप० विष्णु हरि, शेषस्त्वत्रैव ।

पत्नीप०—पत्नी, भार्या, वधू शेषस्तु ब्रह्मणि ।

कामदेवप०—ऋज्ज, अङ्गजनु (उप्), धनञ्ज, धन-यज, आत्मभू, धात्मयोनि, इ, इरज, इराज, कञ्जन, कञ्जसू, कन्तु, कन्दप, कमन, कलाकेलि, काम, कामदेव,

कुसुमधन्वा (अन्), कुसुमवाण कुसुमायुध, कुसु
मेयु, चन्द्रसचिव चित्तोत्थ, चेतोभव, चैत्रसख, जराभीत, जराभीरु, दपंक, पञ्चवाण, पञ्च-

शर, पञ्चेपु, पुष्पकेतन पुष्पचाप, पुष्पधनु,
पुष्पधन्वा (अन्), पुष्पध्वज, पुष्पवाण पुष्पास्त्र,

पुष्पेयु, प्रकपक, प्रसूनाशनि, प्रसूनासम, बन्धु,
मथन मदन, मधुदीप, मधुपुष्प, मधुसख,

मधुसारथि मधुसुहृत् (द), मन शय, मनसिज,
मनसिशय मनोज, मनोजनु (उप्), मनोजन्मा

(अन्), मनोदाही (इन्) मनोभव, मनोयोनि,
म मथ, महोत्सव मापत्यम्, मार, मुर्मुंर
शौवनोद्भेद, रणरणक, रतिपति रतिप्रिय,
रतिरमण, रतिवर, रम, रवीपु, रागरज्जु,

रूपास्त्र, लक्ष्मीज, लक्ष्मीजनु (उप्), लक्ष्मी
सुत, वसन्तसख, वाम, विधाता (तृ), विषमेयु,
विष्णुजनि, शमा तक, शिखिमृत्यु, शृङ्गारजनु

(उप्), शृङ्गारजन्मा (अन्), शृङ्गारयोनि,
श्रीनन्दन, ससारगुरु, सङ्कल्पजन्मा (अन्),
सङ्कल्पभव, सङ्कल्पयोनि, सवधन्वी (इन्)
सुरतप्रिय स्मर, स्मृतिभू, स्वरोचि (इप्)
हृन्ध्य ।

कामपत्नीप०—कामकला, कामपत्नी केलिकला,
केलिकलावती, कैलती रति रागलता, से ।

कामपुत्रीभेदो—(१) तृट् (प्) (तृष्णा),
(२) प्रीतिश्चैते कामस्य द्वे पुत्र्यौ स्याताम् ।

कामपरिचारकभेदा—(१) क्रोध, (२) दम्भ,
(३) मद, (४) मोह, (५) लोभश्चैते पञ्च-
कामस्य परिचारकभेदा स्यु ।

कामसायकभेदा—(१) अरविन्दम् (२) अशो-
कम्, (३) जूनम् (४) नवमल्लिका, (५)
नीलोत्पलम्, चैतेपञ्च कामसायकस्य भेदा स्यु ।

कामस्य पञ्चवाणनामानि—(१) मोहन
(सम्मोहन), (२) उन्मादन, (३) सन्तापन
(तापन), (४) शोषण (५) स्तम्भन (मारण,
निश्चेष्टाकरण, निश्चेष्टीकरणश्च), इत्येते

कामस्य पञ्च वाणा स्यु ।

बाणपर्याया—अक्ष, अजिह्वा, अश्रकण्टक,
आगुण, इपु, कङ्कपत्र, कदम्ब, बलम्ब, काण्ड,
कादम्ब, खग, खरु, गार्ध्रपक्ष, चित्रपुख,

तीरम् तूणश्वेद, नाराच पत्रवाह, पत्री(इन्),
पृपरक, प्रक्षेदन, प्रदर, वाण ममभेदन, मर्म-
भेदी (इन्), भाग्यं, रोध, रोप, रोपण लक्षहा

(अन्), लोहनाल, लोहमयवाण, वाज, वाजी
(इन्), वार विकर्षण—क, विक्षेप, विज्जाल,
२६-२६

विपाटः, विपिस्त्र, वीरतर, वीरशकु, धर, शर, शयक, शिलीमुस, सर, सायक, स्मूलश्वेड, स्मूलदण्ड ।

सोह्वानप०—प्रस्त्रसायक, एषण, काण्ठगोचर, नाराच, प्रश्वेदन, प्रश्वेदन, प्रश्वेतन, प्रसन, लोहनास, सर्वलोह ।

कुषुम (पुष्प) प०—कुसुमम्, पुष्पम्, प्रसव, प्रसूनम्, प्रसूनकम्, फुल्लम्, मणीचकम्, मणीवकम्, सुमम्, सुमन (मत्) (न०), सुमनस, मूतम् ।
घन्वप०—कामुंबम्, चाप, धनु, घन्व (घनू), शेषस्त्वयंत्रं ।

चित्तप०—मतिन्द्रियम्, मत्त करणम्, उच्चलम्, उच्चलितम्, गूढपथम्, गूढपदम् चित्तम्, चेत (मत्) (न०), मन (मत्) (न०), मानसम्, स्वातम्, हृत् (द्), हृदयम् ।

चंत्रप०—चंत्र, मधु, शेषस्तु चंत्रमास ।
सप्त (मित्र) प०—घात्रद, घात्रोप, घाप्त, इष्ट, निज, पागुलक, प्रिय, मित्रम्, वपस्व, यथा (सि), सरभ्यम्, सद्रुचि, सवया (घनू) (पु०), सहचर, सहाय, साप्तपदीन—क मुहृत् (द्), स्निग्ध स्नह्, हित ।

उक्तं शास्त्रलक्षणम्.

महिते प्रतिपदस्य हित चंद्र प्रवर्तनम् ।
व्यसने चापरिव्रागस्त्रिविध सप्तलक्षणम् ॥
अपिच-सत्यागासहो कणु सदेवानुगत मुहृत् ।
एकक्रियो भवन्मित्र समप्राण तासा भवत् ।

इति । ल० वि १ । ६०६

निगि (मनि) पर्याया — मनि क्षिपो,

शेषस्त्वान्नी ।

मृत्पुष०—पल्ल, पत्यय, भयक, भमत, भव-सानम् धस्तम्, कठमोप, कात, कालधर्म, गमि, दिष्ट-न्त, दीपनिद्रा, नास, निपनम् (पु० न०), निपात, निमीलनम्, पञ्चना, पञ्चत्वम्, परलोकगम, परलोकागमनम् प्रलय, प्राणविरोग नूनिताभ मरणम् मृति (स्त्री०), मृत्यु, (पु० स्त्री०) विलय सस्या, ।

रूपप०—मनोहराकृति, रूपम् तावप्यम्, मुन्दरता, तोन्दव्यम् ।

प्रत्यप०—प्रस्त्रम् प्रायुगम्, प्रहरणम्, प्रस्त्रम्, हेति (स्त्री०) ।

विष्णुबाहन (गदह) प०—ममृताहरण, धरणा-वरत्र, महिभुक् (ज्), उतीष, उरगाशन, उरुतीष, वश्यपन-दन वश्यपानस्यम्, कामायु (उप), वाश्वगमुत्, वाश्ववि, राम द, लगेत्वर, गदह, गदरमान् (मपु०), गह, चिरात् (द्), तरस्वी (इन्), तादयं, तादयनायक, नागधनु, नागान्तक, नागाशन पक्षिराट् (ज्) पक्षितहृ, पक्षिन्वामी (इन्) पन्नगारि, पन्नगाशन, पवनाश-नाश पुष्कर, भुजगान्तक भुजगाशन, महापत्त, महावीर, महावम, महद्विज् (त्), माधु, रसायन, शत्रुघ्न यन्त्रिज् (त्), पिताताय विजालक विधानह, विष्णुइपु, विष्णुरथ, विष्णुनाहन विष्णुविमान, विहङ्गराज, विहङ्ग-पिप चंद्रपथ दक्षमालस्य, घामनी (इत्), निमात्रोद् दिसाबास, निमीषा (मम्), क्षपाराति गुपाहर, गुफाहारक, गुपाहृत् (त्),

सुपर्ण —क, सुपर्णातनय, सुमुखसू, सुरेन्द्रजित्
(त्), सोपर्णय, स्वर्णकाम, स्वर्णपक्ष, हरि-
वाहन ।

गरुडपत्नीप०—उत्पत्ति, उलूती ।

गरुडपुत्रप०—सुमुख ।

गरुडपितृप०—कश्यप, मारीच ।

गरुडमातृप०—विनता, सुपर्णा, सुरर्षी ।

पक्षिप —मङ्ग, अग्रीका (अस), अण्डन,
अनेकज, उत्पत, ऊरु, कण्ठाग्नि, कीकसमुख,

खग, गरुमान (मनु०), चञ्चुभृत् (त्), चञ्चु-

मान् (मनु०), चुग्ण्ड, तुण्डी (इत्) द्युग,
द्विज, नगीका (अस) नभरुङ्गा, नभोगम,

न डीचरण, नीडज, नीडो (इत्), नीडोद्वव,
पक्षी (इत्), पतग, पतङ्ग, पतत् (त्), पतत्रि,

पतथ्री (इत्), पत्रय, पत्रवाह, पत्रवाहन,
पत्राङ्गी (इत्), पथी (इत्), पिच्छन् (त्),

पिपत्सन् (त्), पिपतिपन् (त्), पिपतिपु,
पीतु, पुग, प्लावी (इत्), भसन्, (त्), मदन,

मदुर, मलूक, मशाक, रसनाद, रसनारद,
लोमकी (इत्), वशाकु, वया (अस), वाजी

(इत्), वानगामी (इत्), वारङ्क, वारङ्ग, वि,
विकिर विप्रुप, विविक्किर, विष्कर, विहग,

विहङ्ग, विहङ्गम, विहाया (अस), वृक्षसद्मा
(अन्), व्योमचारी (इत्), शकुन, शकुनि,

शकुन, शकुन्ति, शरड, शलक, शुक, शरण्ड ।

शकुनिकरानिनामानि—(१) कपात, (२)

वाक, (३) तुकुर, (४) कुलाल, (५)

खञ्जन, (६) सर, (७) गृध्र, (८) चक्र-

याक (९) चटक, (१०) चाप, (११) नाण्ड-

१-२८

रीक, (१२) भारद्वाज, (१३) मयूर, (१४)

वगुल, (१५) शगधन, (१६) शुक, (१७)

शामा, (१८) श्येनक (१९) श्रीकर्ण, (२०)

हारोत्तश्चैतानि शाकुनिकपक्षिणा नामानि ।

पक्षयर्षाया.—गरुन् (त्) छद, छदनम्, तनू-

रुहम् पक्ष, पतत्रम्, पत्रम्, पिच्छम् वाज ।

पक्षिकुचायप०—कुनाय, नीडम् पञ्जरम् ।

स्वामिप०—राट् (ज), राजा (अन), स्वामी

(इत्), सोपस्तु रवो ।

नागर०—काद्रवेय, नाग, बहुकगसर्प, मनुष्या-

कार कृणाल, इन्नुक्तसर्प ।

नागराजर०—अन-न नागराज, शेव, शारस्त्रि-

हैव ।

नागपुरीप०—भोगयती ।

नागभेदा—(१) वासुकि, (२) तक्षक, (३)

महापद्म, (४) कालीय, (५) कुलिक, (६)

कम्बल, (७) बलाहक, (८) अश्वतरश्चैते

नागानामष्टौ भेदा स्यु ।

तन्नामान्तरभेदा.—(१) अनन्त, (२) वासुकि

(सर्पराज), (३) पद्म, (४) महापद्म, (५)

तदाक, (६) कुलीर, (७) ककट, (८) संक्ष

इत्येते नानान्तरण नागानामष्टौ भेदा स्यु ।

तदन्ये भेदा.—(१) सुतुद, (२) नन्दसारी

(इत्), (३) कर्काटक, (४) पृथुयया (अस),

(५) वामुनि, (६) तक्षक, (७) बम्बल,

(८) अश्वतर (९) हेममाली (इत्), (१०)

नरेद्र, (११) वज्रदण्ड, (१२) विष, इत्येते

नागाना द्वादशभेदा स्यु ।

नागलोकपर्याया—प्रधोभुवनम्, तलम् नागलोक, पातालम्, बलिवेश्म (ग्रन्), बलिसद्म (ग्रन्) रसा, रसातलम्, वडवामुखम् ।

पातालभेदा—(१) अतलम्, (२) वितलम्, (३) सुतलम् (नितलम्) (४) तलातलम् (गभस्तिमत) (मत्तु०), (५) महातलम् (६) रसातलम् (सुतलम्), (७) पातालम्, इत्येते पातालस्य सप्त भेदा स्युः ।

नागमातृपर्याया—कद्रु, कद्रु, नागमाता (तु) । लोकप०—जगत्, जगती, पिष्टपम् भुवनम्, लोक, विश्वम्, विष्टपम् ।

लोकभेदा—(१) स्वर्लोक, (२) मर्त्यलोक, (३) पाताललोक, इत्येते लोकस्य त्रयो भेदा स्युः ।

तदन्यभेदाः—(१) भूलोक (विपुवद्रेखा), (२) भुवलोक, (३) स्वर्लोक (भावाश) (४) महर्लोक, (५) जललोक, (६) तपोलोक, (७) सत्यलोक इत्येते लोकस्य सप्तभेदा स्युः ।

भुवनभेदा—(१) अतलम्, (२) वितलम् (वितलम्), (३) सुतलम् (वितलम्), (४) तलातलम् (गभस्तिमत), (५) महातलम्—(तलम्) (६) रसातलम् (सुतलम्) (७) पातालम् (=) भू, (८) नुग, (९) स्व, (१०) मह (स) (११) जन, (१२) तप (स), (१३) सत्यइत्येते भुवनस्य चतुर्दशभेदा स्युः ।

तदुक्तमग्निपुराणे—

पातालानां च सप्तानां लोकानां च यदन्तरम् ।
घुषिरं तानि वक्ष्यन्ते भुवनानि चतुर्दश ॥ इति ।

छिद्रवाचकशब्दा—छिद्रम्, द्वारम्, रघ्रम् ।

छिद्रभेदा—(२) द्वे नेत्र, (२) द्वे श्रवणे, (२) द्वे नासे, (१) मुणम्, (१) मेहनम्, (१) पायु इत्येतानि नवच्छिद्राणि स्युः ।

पन्नग (सर्प) पर्याया—अग्निलाशन, अहि, आशीविष, आशीविष, उरग, उरग्न, उरग्नम्, कञ्चुकी (इन्), कद्रुज, कद्रुसुत, काकोदर, काद्रवेय, कुण्डलो (इन्), कुम्भीनस, गूढपात् (द्) गूढपाद, गोकर्ण, चत्री (इन्), चक्षु कर्ण, चक्षु श्रवा (अस्), चिबुर, जलहण्ड, जिह्वा, जिह्वाग दष्टी (इन्), द-द्यूक, दर्वीकर, दर्वीपत् (त्), दर्वीभूत् (त्), दीघजिह्व, दीघपृष्ठ दीघरसन, दृक्कण, दृक्श्रवा (अस्) दृक्श्रुति द्विजिह्व, द्विरनन, न कुशद्मा (अन्) पन्नग पवनाशन, गुहकर, पुराकु, प्रवलाकी (इन्), पटी (इन्), फणकर, फणघर, फणभूत् (त्), फणवन (मत्तु०), फणाकर, फणाघर, फणाभर, फणाभूत् (त्), फणावान् (मत्तु०) फणी (इन्), फुत्सरीक, वितवासी (इन्), वितगय, वितघयन, विले-वामी (इन्), विलेधय, विलोरा (अन्), नुजग, भु-ङ्ग, भुजङ्गम् नक्षुक् (ज), भोगघर, भोग-भूत् (त्), नोपी (इन्), लतारवन, लेनिहाल, वायुमहा, विगघर विपघ्न, विपगुघ्न, विनास्य, व्याड, व्याल, व्याहू, स्वमानाशन, शरसनोक्तुक समकोल, शरीमा, सर्प, हरि, हीर ।

परि (शत्रु) पर्याया—परि, रिपु, घ्नृ.
२१-२९

सपत्न, शेषस्तु देवे ।

स्वर्णप०—कनकम्, काञ्चनम्, सुवर्णम्, स्वर्णम्, हाटकम्, शेषस्तु देवे ।

काय (शरीर)प०—अङ्गम्, अवयवस्थानम्, अव
प्टाङ्गम्, आङ्गम्, आत्मा (धन्), इन्द्रियायतनम्,
करणम्, कलेवरम्, काय, कुलम्, क्षेत्रम्, गात्रम्,
घन, चतु शाखम्, जस्तम्, तनु, तनु (उप),
तनू, दशरथ, देह, पञ्जर, पिण्ड, पुद्गल
पु (र), पुरम्, पुरी (इन), पौरम्, प्रजनुक, प्रजा-
नुक, वन्ध, वलम्, वेरम्, भू, भूघन, भूतात्मा
(धन्), मूर्ति, मूर्तिमत् (मत्तु०), वपु (उप), वप्सं
(धन्), विग्रह, व्याधिमन्दिरम्, व्याधिस्थानम्
शकटम्, शरीरम्, शस्तम्, शितम्, पङ्कजम्—
कम्, सहननम्, सञ्चर, सिनम्, सूत्रशाखम्,
स्कन्ध, स्थानकम्, स्वर्गलोकेश ।

विष्णुशक्तिभेदा—(१) आचारा, (२) वैष्णवी,
(३) सूक्ष्मा, (४) लक्ष्मी, (५) पुष्टि, (६)
निरञ्जना, (७) जीवनी, (८) मोहनी, (९)
माया, चैता विष्णोर्नवशक्तय ।

विष्णुपार्षदभेदा—(१) कुमुद, (२) कुमुदादा,
(३) गरुड, (४) जय, (५) जयन्त, (६) नन्द,
(७) पुष्पदन्त, (८) प्रबल, (९) बल, (१०)
विजय, (११) विष्वक्सेन, (१२) ध्रुतदेव,
(१३) सात्वत, (१४) सुनन्द इत्यादयो विष्णो
पार्षदा स्यु ।

श्रीकृष्णपर्याया—परिष्टहा (धन्), अर्जुनसखा
अर्जुनसारथि, कसजित् (त्), कसरिपु, वसारा
ति, कालियदमन, कृष्ण, केसिहा (धन्), गदा-
१-२८

प्रज, गोकुलेश, गोपाल—क, गोपीवल्लभ, गो-
पेन्द्र, गोवर्द्धनधर, चाणूरसूदन, जयन्ताप्रज, दामो-
दर, दाराह, देवकीनन्दन, देवकेय, द्वारकेश,
द्विवि दारि धेनुकध्वसो (इत्) नन्दनन्दन, नन्दा
त्मज, परमाश्वत्थक, पाण्डवायन, पाण्डवाभील,
पूतनाहूण, पूतनासूदन, पृथिनभद्र, पृथिन
भृङ्ग, बभ्रु, बलानुज, वाणजित् (त्), मधुरेश,
मार्ज, मुरलोधर, मुरारि, मेन्द्रमदन, धमलाजुन-
भञ्जन, यादव, यादवेन्द्र, राधाकान्त, राधा-
रमण, राधावल्लभ, रुक्मिणीप्रिय, लोहिताक्ष,
वशीधर, वनमाली (इत्), वसुदेवभू, वासुदेव,
वासुभद्र, वृन्दावनेश्वरक, ब्रजकिशोर, ब्रज-
नाथ, ब्रजमोहन, ब्रजवर, ब्रजवल्लभ, शक-
टारि, शिशुपालनिपूदन, शैलधर, शौरि,
श्रीकृष्ण, श्रीकृष्णचन्द्र, पङ्कजित् (त्),
पङ्कविन्दु, सव्य, साल्वारि, सुभद्र, सौरि,
स्मरदेहकृत् (त्) ।

श्रीकृष्णपितृप०—भानकदुन्दभि, कृष्णपिता
(त्), दिन्दु, देवकीपति, भूकश्यप, वसुदेव,
शौरि, श्रीकृष्णजनक ।

श्रीकृष्णमातृप०—क्षित्यदिति, देवकमुता,
देवकात्मजा, देवकी, देवकी वसुदेववधू, श्रो-
कृष्णजननी ।

पितृप०—उत्पादक, गुह, जनक, जनयिता
(त्) जनिता (त्), जवित्र, जन्मकारक,
जन्मद, जन्य, तात, देहकर्ता (त्), पिता (त्)
प्रययिता (त्), वप्स, बीजो (इत्), रेतोपा
(धस्), वप्ता (त्), वप्स, वप्स, सविता (त्) ।

मातृप०—प्रवक्ता, भ्रम्बा, भ्रम्बालिका, भ्रम्बिका, जननिः—नी, जनपित्री, जनिः, जनित्री, जनी, जानी, प्रसूः, मधुमती, माता (मावन्तः), माता (त्), शिफा, सावित्री ।

राधाप०—राधा, राधिका, रासक्रीडेश्वरी, वृन्दाधनेश्वरी, वृषभानुनन्दिनी, वृषभानुसुता, सुरभानुपीत्री ।

रुक्मिणीप०—कुण्डिनपुरपतिकन्या, प्रद्युम्न-जननी, भीष्मकपुत्री, रुक्म्यनुजा, रुक्मिणी, विदर्भजा, विदर्भराजतनया, वदर्भी ।

श्रीकृष्णपत्नीभेदाः—(१) रुक्मिणी, (२) सत्य-भामा, (३) जाम्बवती, (४) भद्रा, (५) लक्ष्मणा, (६) कालिन्दी, (७) मिश्रविन्दा, (८) नन्दजितिश्रिताः श्रीकृष्णचन्द्रस्याऽपि पत्न्यः स्युः श्रीकृष्णभ्रातृ (बलदेव) पर्यायाः—प्रद्युम्नाग्रजः, अनन्तः, एककुण्डलः, एकचरः, कामपाल, कालिन्दीकर्षणः, कालिन्दीभेदनः, गुप्तचरः, गुप्तवरः, तालध्वजः, तालभृत् (त्), तानाङ्कः, द्विविदहस्ता (न्तृ), नीलवस्त्रः, नीलाम्बरः, पीरः, प्रलम्बघ्नः, प्रलम्बभित् (द्), प्रलापी (इन्), प्रियमधुः, फालः, बलः, बलदेवः, बलभद्रः, बलरामः, बली (इन्), भद्रचलनः, भद्राङ्गः, मधुप्रियः, मुष्टिकध्नः, मुशली (इन्), मुसली (इन्), यमुनाभित् (द्), यमुनाकर्षणः, रामः, रुक्मिदर्पणः, रुक्मिदारणः, रुक्मिदारी (इन्), रुक्मिभित् (द्), रेवतीरमणः, रेवतीशः रोहिण्यः, शोषाहिनामभृत् (त्), सवर्तकः, सवर्तकी (इन्), सङ्घर्षणः, सात्वत सितासितः, सीरपाणिः, सीरी (इन्), सुरा-

वल्लभः, सौनन्दी (इन्), हलधरः, हलभृत् (त्), हलायुधः, हली (इन्), हालः ।

बलदेवमुशलपर्यायः—सौनन्दम् ।

मुशलप०—ध्रयोऽग्रम्, ध्रयोनिः, मुशलः, मुपलः, मुसलः ।

बलहलप०—सवर्तकः, संवर्तकाह्वयम् ।

हलप०—गोदारणम्, लाङ्गलम्, सीरः, हलम् ।

बलदेवमातृप०—बलदेवमाता (त्), रामजननी, रोहिणी, वसुदेवधू ।

बलदेवपुत्रप०—शठः ।

बलदेवपत्नीप०—रेवतात्मजा, रेवती, रोहिणी-स्तुपा ।

बलदेवभगिनीप०—नन्दनन्दिनी, नन्दपुत्री, नन्दा, नन्दात्मजा, नन्दिनी, नन्दी, बलदेवाग्रजा, यशो-दात्मजा, विन्ध्यवासिनी, विन्ध्याचलनिवासिनी, शेषस्तूमायाम् ।

भगिनीप०—जामिः, धामिः—मी, भगिनी, भगिनी, सहोदरा—री, सोदरा, स्वसा (सृ) ।

ज्येष्ठभगिनीप०—अग्रजा, अग्रन्ती, अम्बा, जामिः, ज्येष्ठा ।

कनिष्ठभगिनीप०—अनुजा, अम्बिका, अवरजा, कनियसी, कनिष्ठा, कन्यसा ।

कालिन्दीप०—अकंसुता, अकंशमजा, कलिन्द-कन्या, कलिन्दतनया, कलिन्दपुत्री, कलिन्दशैलजा, कालिन्दी, तपनतनुजा, तपनी, तापे, दिवाकरा-त्मजा, यमनी, यमभगिनी, यमस्वसा (सृ), यमा-नुजा, यमी, यमुना, शमनस्वसा (सृ), श्यामा, सूर्यजा, सूर्यतनया, सूर्यसुता ।

यमप०—कालः, यमः, शेषस्तु यमे ।

मविराप०—मदिरा, मद्यम्, सुरा, शेषस्तु वरुणे ।

प्रियप०—प्रियः, वत्सभः ।

नन्दप०—कृष्णतातः, गोपमुह्यः, नन्दः, यशोदा-
जानि, वसुदेवसखा, ब्रजेश्वरः ।

यशोदाप०—कृष्णजननी, नन्दपत्नी, यशोदा,
विन्ध्यवासिनीमाता (तृ), ब्रजेश्वरी ।

गोपप०—ग्राभीरः, गोधुक्, (हृ), गोपः, गोपालः,
गोसह्य, वल्लवः ।

गोपीप०—गोपवधूः, गोपसुता, गोपाङ्गना, गोपा-
लिका, गोपिका, गोपी, राधासखी, द्रजाङ्गना ।

गोकुलप०—गोकुलम्, नन्दावासः, श्रीकृष्ण-
निवासग्रामः ।

व्रजभूमिप०—व्रजभूः, व्रजमण्डलम् ।

वृन्दावनपर्यायो—वृन्दावनम्, श्रीकृष्णावासः ।

श्रीकृष्णजन्मपुरी (मथुरा)प०—मथुरा, मथूरा,
मधुपुरी, मधुरा, मधुवनम्, मधूपट्टनम् ।

नृपपर्यायाः—अथपतिः, अवनोपतिः, इनः, इलेशः,
क्षितिपः, इमाभुक् (ज्), इमाभृत् (त्) दण्डधरः,
नरदेवः, नरपः, नरपतिः, नरपालः, नरेन्द्र,
नाभिः, नायकाधिपः, नृपः, नृपतिः, नृपालः,
पार्थः, पायिवः, पृथिवीसक्रः, प्रजापः, प्रजापतिः,
प्रजेश्वर, भूपः, भूपतिः, भूपालः, भूभुक् (ज्),
भूभृत् (त्), भूमिपः, भूमोन्द्रः, मध्यलोकेपः,
महीक्षित् (त्), महीपः, महीपतिः, महीपाल,
मूर्धाभिधिपः, मूर्धाविनक्तः, राट् (ज्), राजा
(घन्), लोकपालः, स्कन्दः, स्कन्धः ।

उक्तं च ह्युक्तयोः—४२१

'राजा राजन्यो राट् प्रजापतिः' इति । श्लो०
४२१ अस्य टीकायां पृ० ५६४ ।

मथुरानृपप०—ग्राहकः, उग्रसेनः, कंसजनकः,
कंसवतीतात, देवकाप्रजः, देवकीपितृव्यः,
श्रीकृष्णमातामहः ।

नृपभेदाः—(१) मरुतः (आविक्षितः),
(२) सुहो (हा) ऋ (आतिथिनः), (३) अङ्गः,
(वृहद्रथः), (४) शिविः (श्रीशीनरः), (५) भरतः
(दोष्यन्तिः), (६) रामः (दाशरथिः),
(७) भगीरथः (गङ्गाजनकः), (८) दिलीपः
(रघुजनकः), (९) मान्धाता (तृ) (योवना-
श्वः), (१०) ययातिः (नाहुपः), (११) अश्व-
रीपः (नाभागः), (१२) शशविन्दुः (चैत्ररथः),
(१३) गयः (आमूर्त्तरथः), (१४) रन्तिदेवः
(साङ्ख्यः), (१५) सगरः (इक्ष्वाकुवशजः),
(१६) पृथुः (वैन्यः), इत्येते भारते षोडश
महान्तो नृपतयः स्युः ।

कसपर्यायाः—ग्राहकतामजः, उग्रसेनमुतः कसः,
कसासोदरः, कृष्णमातुलः, जरासन्धजामाता
(तृ) ।

कसाप०—ग्राहकतनुजा, उग्रसेनमुता, कसमगिनी,
कंसवती कमा, वसुदेवानुजपत्नी ।

श्रीकृष्णनिवासपुरीप०—ग्रन्थिनगरी, द्वारकः,
द्वारका, द्वारकापुरी, द्वारवती, द्वारावती,
द्वारिका, वनमालिनी ।

श्रीकृष्णमालाभेदो—(१) नन्दनमाता (२) वन-
माता, चैते द्वे माले स्याताम् ।

श्रीकृष्णमप्रियपर्यायो—उरूवः, पवनश्याधिः ।

श्रीकृष्णस्वन्दनप०—शतानन्दः ।

श्रीकृष्णसखिप०—प्रजुनः, धनञ्जयः, पार्थः ।

श्रीकृष्णसारथिभेदौ—(१) दासक, (२) तास्य-
किः, चतौ द्वौ सारथी स्याताम् ।

सात्यकिपर्याया—पार्थशिष्यः, युयुधानः, गिने-
नेप्ता (पु), सात्यकिः ।

श्रीकृष्णहयभेदा—(१) मेघपुष्प, (२) वसा-
हक, (३) शंख्यः, (४) सुग्रीवदत्ते श्रीकृष्णरथ-
स्य चत्वारोऽश्वा स्युः ।

प्रथमपर्याया—काष्णिक, कृष्णजनुः (उप),
कृष्णजन्मा (अन्), भ्रमकेतन, भ्रमध्वजः,

प्रथमः, मकरकेतन, मकरध्वज, मकराङ्क-
कः, मीनकेतनः, मीनकेतु, मीनाङ्कः, हविमणी-

नन्दनः, शबरारि, शम्बरनूदन, शम्बरारिः,
शूर्पकारारिः, शूर्पकारिः, श्रीकृष्णपुत्रः ।

तत्पत्नीभेदौ—(१) रतिः, (२) हस्तिपुत्री चंते
द्वे भावौ स्तः ।

अग्निहृदपर्याया—प्रतिहृदः, उमापतिः, उदारमणः,
उपेशः, ऋष्यकेतु ऋष्यकेतवः, ऋष्यकेतुः,

ऋष्याङ्कः, भ्रमकेतुः, बाणारिः, ब्रह्मसूः,
विश्वकेतुः ।

तत्पत्नीप०—अग्निहृदपर्याया, उषा, ऊषा, चित्र-
लेखाम्बरी, प्रद्युम्नस्तुषा, वाणामुस्तुता, विन्ध्या-

वतीपीथी ।

शिवपर्यायाः—अक्रुतश्चनः, अद्यत, अग्निलाचन,
अजः, अञ्जन, अट्टहासः, प्रण्डकलोचन, अद्रि-

धन्वा (अन्), अन्धकरिपु, अन्धकनूदन, अषरा-
जित, अम्बवाहनः, अम्बरीष, अर्द्धकालः,
१-२८

अर्द्धभकुटः, अव्ययः, अष्टमूर्तिः, अमुरारिः,
प्रस्थियन्वा (अन्); अहिपर्यङ्कः, अहिबध्नः,

अहिबध्नः, अहिबुध्यः, आशावासाः (अस्), ईशः;
ईशानः, ईश्वरः, उ, उग्रः, उड्डीशः, उन्मत्तवेद्यः;

उमापति, उलन्दकः, ऊर्ध्वरेताः (अस्),
एकदृक् (स्), एकलिङ्गः, कङ्कटिकः, कटपूः,

कटमर्दः, कटाटङ्कः, कण्ठकालः, कपर्दी (इन्),
कपालभृत् (त्), कपाली (इन्), कपिशः,

कामारिः, कालवण्डः, कालञ्जरः, कूटकूर्त् (त्),
कृतकरः, कृत्तिवासाः (अस्), कृशानुरेताः,

केदारः, कोपवादी, (इन्), कोलः, क्रतुध्वंसी
(इन्), खटवाङ्गी (इन्), खण्डपरसुः, खण्डपशुः,

खरः, गङ्गापरः, गजदेत्यमित् (त्), गर्जारिः,
गिरिशः, गिरीशः, गुडाकेयः, गुरुः, गुह्यः,

गुह्यगुरुः, गोपतिः, गोपालः, घसः, चन्द्रिलः,
चन्द्रमौलि, चन्द्रोत्तरः, जगद्योविः, जटामाटः,

जटादीन, जटाटीरः, जटावान् (मत्तु०); जयन्तः,
जोडिङ्कः, भाण्डः, भिष्टिकान्त, भोटिङ्कः,

डिण्डीशः, तमोहा (अन्), तरुणेन्दुशंखरः,
त्रिपुरान्तकः, त्रिपुरारिः, त्रिलोचनः, त्र्यम्बकः,

दशाध्वरारारि, दशाबाहुः, दशाव्ययः, दशोत्तमः,
दिगम्बरः, दिशोवासाः (अस्), दिशाप्रियः, दिशा-

प्रियतमः, दृगामुद्ध, देवमणि, धूमः, धूर्जटिः,
धूर्त्तकूट, ध्रुवः, नटराट् (ज्), नन्दिवर्द्धनः,

नराधार, नरास्थिमाली (इन्), नवशक्तिः,
नाट्यप्रियः, नीलकण्ठः, नीलश्रीवः, नीललोहितः,

पञ्चमुख, परमेश्वर, पशुपति, पामुचन्दनः,
पिङ्गदृक् (स्), पिनकी (इन्), पुरदिट् (त्),

प्रमयाधिप, प्रहस, वक्र, बभ्रु, बहुरूप, बुद्ध, भगनेशान्तक, भगाली (इन्), भद्राक, भद्रेश्वर, भद्र, भर्गं, भर्ग्यं, भवः, भालदक् (श्), भाल-
लाञ्छन, भीम, भीष्म, भूतेश, भूमिकाय, भैरव, भोग, भौतिक, म, मखरिपु, मन्दर-
मणि, महाकाल महाङ्गीन, महादेव, महान-
ट, महानाद, महाम्बुक, महाप्रत, महाप्रती
(इन्), महेश, महेश्वर, मिहिराण, मूड, मृत्युञ्जय, योगी (इन्), रुद्र, रुल-द, रेरिहाण,
रेवत, लुलायवाहारि, वर, वरदः, वराक,
ववंट, वह्निरैता (अस्), वाम, वामदेव, वार्वाह-
वाह, विरूपाक्ष, विशालाक्ष, विपान्तक, विहाय,
शिरोरुह, वृद्ध, वृषकेतुः, वृषध्वज, वृषपर्वा
(अन्), वृषवाहन, वृषाकपि, व्योमकेश, शठकु,
शम्भु, शर्व, शवरः, शशिभूषण, शशिशेखर,
शापी (इन्), शितिकण्ठ, शिपिविष्ट, शिव,
शिवेश, शिशिर, शूली (इन्), शैलवामी (इन्),
श्मशानसद्मा (अन्), श्रीकण्ठ, पाण्ड, सञ्ज,
सन्धानाटी (इन्), समुद्रवाहन, सम्बरारि,
सर्वंग सर्वज्ञ, सवतोमुख, सिनाङ्ग, सुप्रपाद,
सुभग, सुमहान् (त्), स्त्रीदेहाढं, स्याणु,
स्यास, स्मरशासन, स्मरहर, स्वभू, ह, हर,
हरि, हिरण्यरेता (अस्), हीर, नेटराजराज ।
सवन्धे पर्याया — अघीश, अर्द्धनारीश, कङ्काल
माली (इन्), काशीनाथ, कुलेश्वर, कंलासनि-
केतन, खेचर, तीव्र, देवदेव, धरणीश्वर,
नन्दीश्वर, प्रियतम, फणधरधर, भीरु,
भीषण, भूरिः, भृङ्गीशः, यमान्तक, रसनायक,

शिविविष्ट, सिद्धदेव, हररूप, हिण्डी (इन्),
हिमाद्रितनयापति ।

शिवस्याष्टभूतिभेदा — (१) सर्व (क्षितिभूति),
(२) भव (जलभूति), (३) रुद्र (अग्निभूति),
(४) उग्र (वायुभूति), (५) भीम (आकाश-
भूति), (६) पशुरति (यजमानभूति), (७)
महादेव (चन्द्रभूति), (८) ईशान (सूर्यभूति),
इत्येते शरभूर्ते शिवस्याष्टपादा स्युः ।

आशापर्याया — आशा, दिक्, दिशा शेषस्तु
दिदि ।

वास प०—वस्त्रम्, वास (अस्), शेषस्तु रवो ।

कालप०—काल, नील, श्याम, शेषस्तु शनी ।

कण्ठप०—कण्ठ, गल, निगरण ।

कृत्ति (चर्म) प०—अजिनम्, अमृग्धरा, कृत्ति,
चर्म (अन्), छवि, छादनी, त्वक (च्) ।

गिरिप०—अद्रि, गिरि, पर्वत, शपस्तु देवे ।

शिवगिरि (कंलास) प०—अष्टापद, कंलास,
घनदावास, रजताद्रि, स्फटिकाचल, हराद्रि,
हिमवद्ध (द्व) स ।

ईशप०—ईश, स्वामी, शेषस्तु रवो ।

रजतप०—इन्दुलोहम् कम्, कलघोतम्, कुप्यम्,
कुमदाह्वयम्, खजूरम्, खजूरम्, चन्द्रभीरु,
चन्द्रभूति, चन्द्रलोहम्—कम्, चन्द्रवपु (उप्),
चन्द्रहासम्, चन्द्राह्वयम्, जवीयसम्, तप्तरूपकम्,
तारम्, नापुपम् दुर्वर्णम्, कम्, धौतम्, भीरुकम्,
महावसु महावसु महाशुभ्रम्, यवीयसम्,
रङ्गधीजम्, रजतम्, रश्मिजालम्, राजरङ्गम्,
रचिरम, रूप्यम्, रोप्यम्, लोहराजकम्, वङ्गजी-

वनम्, वसु, वसुश्रृण्ठम्, वाक्यलम् शुभ्रम्, शोधयम्, श्रृण्ठम्, श्वेतम् कम्, सितम्, मुभीरु, सुप्रभीरु, सौधम्, सौम्यम् ।

गुडाका (निद्रा)पर्याया—गुडाका, तन्द्रा, तन्द्रि-
न्द्री, तामसी, नन्दीमुखी, निद्रा, प्रमीला,
शयनम्, श्वासहेति (स्त्री), सलय, सवेश,
स्वप्नम्, स्वाप ।

अधिकनिद्राप०—सुखसुप्तिका, सुप्तम्, सुस्वाप,
जटाप०—जटा, सटा ।

चन्द्रप०—इन्दु, चन्द्र, विष्णु, शशी (इन्)
शेषस्तु चन्द्रे ।

शेखरप०—अवतस, आपीड, उत्तस, वतस,
शेखरः ।

गङ्गाप०—अर्घ्यतीर्थं, अलकनन्दा, उग्रशेखरा,
श्रृणिकुल्या, कुमारसू, सापगा, गङ्गाका, गङ्गा,
गङ्गाका, गङ्गाका, गान्दिनी, गान्धिनी,
जह्नुकन्या, जह्नुतनया, जह्नुप्रजा, जह्नु-
सुता, जाह्नवी, ज्येष्ठा, तीर्थराज, त्रिदशदीधिका
त्रिपथगा, त्रिमागंगा, त्रिमार्गा त्रिस्रोता (अस),

अश्ववगा, देवनदी, देवसिन्धु, देवापगा, धर्मद्वयी,
नन्दिनी, निर्जरनिम्नगा, पुण्या, भगीरथप्रजा,
भवायता, भागीरथी, भीष्मजननी, भीष्मसू,
मन्दाकिनी, रुद्रशेखरा, विष्णुपदी शिवशेखरा,
गुम्ना, शैलेन्द्रजा, समुद्रसुभगा, सरिद्वरा,
सितसिन्धुः, सिद्धसिन्धु, सिद्धापगा, सुधा,
सुरदीधिका, सुरनदी, सुरनिम्नगा, सुरवृन्द
धन्दिदपदा, सुरसरित् (त्), सुरसरिद्वरा,
सुरापगा, सुरालयगमा, स्वरपगा, स्वर्गवापी,

स्वर्गसरिद्वरा, स्वर्गपगा, स्वर्गदो, स्वधुंती,
स्वर्वापी स्वरपगा, हरशेखरा, हिमाद्रिसुता,
हैमवती ।

शिखाप०—केशपाशी, केशी, चूडा, शिखण्डिका,
शिखा ।

मौलि (मुकुट) प०—उष्णीपम्, किरीटम्,
कोटीरम् मुकुट, मुकुटम्, मौलिः ।

जगत्प०—जगत्, भुवनम्, लोक, शेषस्त्वत्रैव ।
योनिप०—कारणम्, शेषस्त्वत्रैव ।

शिवस्य दशाऽव्ययभेदा—(१) ज्ञानम्, (२)
वैराग्यम्, (३) ऐश्वर्यम्, (४) तप (अस्), (५)
सत्यम्, (६) क्षमा, (७) धृति, (८) स्रष्टृत्वम्,
(९) आत्मसम्बन्ध (१०) अघिष्ठातृत्वम्, इत्येते
शिवस्य दशाऽव्ययया स्तु ।

नरपर्याया—नर, मनुज, मानव, शेषस्तु देवे ।

अस्थिप०—अस्थि (न०), कर्कर, कीकसम्,
कुल्यम् देहधारकम्, भारद्वाजम्, मज्जकृत् (त्),
मासपित्तम्, मेदस्तेज (अस्) (न०), मेदोजम्,
श्वदमितम् सार, हृद्गम् ।

मालिप०—मालावान् (मत्तु०), माली (इन्) ।

नाट्यप०—ताडवम्, नटनम्, नर्तनम्, नाट्यम्,
नृत्तम्, नृत्यम्, लास्यम् ।

प्रिय०—प्रिय, वल्लभ, शेषस्त्वन्ध्र ।

कालपर्याया—काल, कृष्ण, नील, शेषस्तु शानी
घोवाप०—कन्धरा, घोवा, धमनि, शिरोधरा,
शिरोधि ।

भालप०—अलिकम् अलीकम्, गोधि. (स्त्री०) ।

भालम्, ललाटम् ।

टुकूप०—अक्षि (न्) दृक् (श्), नयनम्, नेत्रम्
शेषस्त्वन्वयत्र ।

लुलाय(महिष) प०—कासरः महिषः, लुलायः
शेषस्तु यमे ।

वाहप०—यानम्, वाहः, वाहनम्, शेषस्तु
ब्रह्मणि ।

अरिप०—अरिः, रिपुः, शत्रुः, सपलः, शेषस्तु देवे ।

शिवशत्रुभेदाः—(१) कामः, (२) अन्धकः,
(३) यमः, (४) गजः, (५) पुरः (त्रिपुरः),
(६) पूषा (अन्), (७) मत्स्रः इत्यादयः शिवस्य
शत्रुभेदाः स्युः ।

शिवजटापर्यायाः—कपर्दः, जटाजूटः, जटावन्धः ।

शिवासनप०—खट्वाङ्गः, सुखंधुणः, सुखंसुण ।

शिवधनुःप०—अजकावम्, अजगवम्, अजगावम्,
अजोगवम्, आजगवम्, पिनाकम्, युग्यम् ।

शिवशक्तिभेदाः—(१) वामा, (२) ज्येष्ठा, (३)
शिवा, (४) रौद्री, (५) चित्तोग्नादकरी, (६)
सुखा, (७) काली, (८) कलेवरा, (९)
भूतदमनी, इत्येताः शिवस्य नव शक्तयः स्युः ।

ब्राह्मयादिसप्तमातृभेदाः—(१) ब्राह्मी, (२)
मातृश्वरी, (३) कोमारी, (४) वैष्णवी, (५)
वाराही, (६) इन्द्राणी (ऐन्द्री), (७) चामुण्डा
(नारसिंही), इत्येता ब्राह्मयाद्याः सप्तमातरः
स्युः ।

ऐश्वर्यपर्यायाः—ऐश्वर्यम्, भूतिः, विभूतिः ।

ऐश्वर्यं (सिद्धि) भेदाः—(१) अणिमा(अन्), (२)
महिमा (अन्), (३) गरिमा(अन्), (४) लघिमा
(अन्), (५) प्राप्तिः (स्त्री०), (६) प्राकाम्यम्,
१-२८

(७) ईशित्वम्, (८) वशित्वम्, इत्येता अष्ट-
सिद्धयः स्युः । ।

शिवपारिषदपर्यायाः—गणः, परिषदः, पार्षदः,
पार्षद्यः, प्रमथः ।

शिवगणविशेषप०—कृतालकः, भेलकः, हेनकः ।

शिवप्रतीहारप०—तण्डुः, ताण्डवतालिकः, तुण्डी
(इन्), द्वाःस्यः, नन्दिः—कः, नन्दिकेश्वरः,
नन्दिशः, नन्दी (इन्), नन्दीश्वरः ।

शिवगणदेवता—कुष्माण्डः—कः, कूष्माण्डः—कः
केलकिलः, गणपतिप्रियः ।

शिवद्वारपालविशेषप०—अस्त्रिविग्रहः, चर्मा
(इन्), नाडीदेहः, नाडीविग्रहः, भृङ्गरिटः—टिः,
भृङ्गरोटिः, भृङ्गो (इन्), महाकायः, महाकालः,
महाभीमः, इटङ्गी(इन्), लूनदोः (प्), लूनवाहः,
शलः ।

शरभरूपिशिवपर्यायो—भैरवः, महाभैरवः ।

वीरभद्रप०—देवाजः, वीरभद्रः, हीराजः ।

शिववाहनप०—दक्षः, वृषः ।

गोप०—अनड्वान् (हुह), उक्षा (अन्), ऋषभः,
ककुद्मान् (मतु०), गोः (गो), बलीवर्दः, भद्रः,
वाडवेयः, वृषः—भः, शकवरः, शाकवरः, शाङ्करः,
सौरभेयः ।

गोभेदाः—ग्रन्थान्तरे द्रष्टव्याः ।

पार्वतीपर्यायाः—अद्रिजा, अनन्ता, अपरञ्जा,
अपर्णा, अमोघा, अम्बिका, अष्टादशभुजा, सार्या,
इन्द्रमगिनी, इन्द्रस्वसा (सु), ईश्वरा-री, उग्रचा-
रिणी, उमा, एकपर्णा, एकपाटला, एकानंशा,
करालिका, कर्बुरी, कलापिनी, कान्तरवासिनी,
२९-५६

कात्यायनी, कालङ्गमा, कालञ्जरी, कालदमनी, कालरात्री, कालायनी, काली, किराती, कुण्डा, कुन्द्रा, कुमारी, कुलदेवता, कुला, कुलेश्वरी, कुहावती, कृष्णपिङ्गला, कृष्णभगिनी, कृष्णस्वसा (स्), कृष्णा, केशी, कैटभी, कोटवी, कोटिश्री, कौशिकी, क्षेमङ्करी, क्षेमा, गणनायिका, गदिनी, गान्धर्वी, गार्गी, गिरिजा, गोकुलोद्भवा, गोला, गौतमी, गौरी, घनाञ्जनी, चण्डिका, चण्डो, चारणा, जयन्ती, जया, जागुली, जारी, तामसी, त्र्यम्बका, दक्षकन्या, दक्षजा, दर्दुरा, दाक्षायणी, दुर्गा, दृपद्वती, नकुला, नन्दपुत्री, नन्दयन्ती, नन्दा, नन्दिनी, नारायणी, निरञ्जना, निशुम्भमथनी, नीलवस्त्रा, परमब्रह्मचारिणी, परमेष्ठिनी, पार्वती, पितृगणा, पुरजाः (ग्रस्), प्रकीर्णकेशी, प्रकृष्माण्डी, प्रगल्भा, प्रभा, बदरीवासा, बर्हिस्वजा, बलदेवभगिनी, बलदेवस्वसा (स्), बहुपुत्री, बहुभुजा, बाभ्रवी, ब्रह्मचारिणी, भगवती, भद्रकाली, भवानी, भीमा, भूतनायिका, भ्रामरी, मन्दरवासिनी, मन्दरावासा, मलयवासिनी, महाकाली, महाजया, महादेवी, महानिशा, महामाया, महारात्री, महरोद्री, महाविद्या, महिषमथनी, मातृमाता (त्), मानस्तोका, मृडानी, मेनाकात्मजा, मेनाजा, मेनात्मजा, मेनाकभगिनी, मेनाकस्वसा (स्), यमभगिनी, यमस्वसा (स्), यादवी, योगिनी, रक्तदन्ती, रामभगिनी, रामस्वसा (स्), रुद्राणी, रेवती, रौद्री, लम्बा, वरदा, वरा, वारालिका, वारुणी, विकचा, विकराला, विजया, विन्ध्यनिलया, विन्ध्यवासिनी, विन्ध्याचलनिवासिनी,

विरजाः (ग्रस्), विलङ्का, विशालाक्षी, शक्तिः, शण्डिली, शतमुखी, शर्वाणी, शाकम्भरी, शिखरवासिनी, शिवदूती, शिवा, शिवी, शुम्भमथनी, शूलधरा, शूलधृत्, (त्), शैला, शैलेयी, पण्डी, सती, सर्वमङ्गला, सावित्री, सिंहयाना, सिंहरथा, सिंहवाहना, सिनीवाली, सुनन्दा, सोः, स्कन्दमाता, (त्), हासा, हिण्डी, हिमा, हीरी, हैमवती । पार्वतीसखीभेदो—(१) जया, (२) विजया, चैते, पार्वत्या द्वे सख्यौ स्याताम् ।

पार्वतीवाहनपर्यायः—मनस्ताल । एष पार्वतीसिंहस्य नाम ।

यानप०—यानम्, वाहनम्, शेषस्तु ब्रह्मणि ।

सिंहप०—अगोकाः (ग्रस्), इभारिः, कण्ठीरवः, करिदारकः, करिमाचलः, केशरी (इन्), केशी (इन्), केसरी (इन्), ऋष्यात् (द्), ऋष्यादः, गजमोचनः, गणेश्वरः, गन्धोष्णीपः, गजितासह, चित्रकायः, तुल्यविक्रमः, दशमीस्यः, दोप्तः, दोप्तपिङ्गलः, दूप्तः द्विरदान्तक, नखरायुधः, नरवी (इन्), नगोकाः (ग्रस्), नभः क्रान्तः, पञ्चगखः, पञ्चमुखः, पञ्चसिलः, पञ्चाननः, पञ्चास्यः, पलङ्कपः, पारिन्द्र, पारीन्द्रः, पुण्डरीकः, बली (इन्), बहुबलः, भीमविक्रमः, भीमविक्रान्तः, मरुत्प्लवः, महानादः, महावीरः, मानी (इन्), मृगदृष्टिः, मृगद्विट् (ष्), मृगपतिः, मृगराट् (ज्), मृगराजः, मृगरिपु, मृगाधिप, मृगारिः, मृगाशनः, मृगेन्द्रः, रक्तजिह्वः, लग्नोकाः (ग्रस्), वनराजः, विक्रमो (इन्), विक्रान्तः, व्यादीर्णस्यः, शार्दूलः, सूरः, गृङ्गोष्णीप, शैलाट्, श्वेतपिङ्गलः, श्वेतपिङ्गलः

सकृत्प्रज, सटाङ्क, सिंह, सुगन्धि —क, हरि, हरित, हर्म्यक्ष, हस्तिशत्रु ।

चामुण्डाप०—कपालिनी, कर्णमोटी, चण्डमुण्डा, चंचिका, चर्चा चर्ममुण्डा, चामुण्डा, भैरवी, महाभन्धा, महाचण्डी, भार्जार्जुणिका ।

गणेशप०—आखुग, आखुयान, आखुरथ, एकदष्ट, एकदन्त एकरद, गजवदन, गजानन, गजास्य, गणपति, गणाधिप, गणेश, चतुर्भुज, तुन्दिल निवातुक, द्विशरीर, द्वैमानुर, नागानन, परगुधर, परगुभृत (त्), पशुपाणि, पृथिव्यभं, पृथिव्यशृङ्ग, प्रमथ धिप, मूपवाहन, मूपिकरथ मोदकवल्लभ, लम्बजठर, लम्बोदर, वक्रपाद, वक्रभुज, वक्रगुण्ड, विघ्ननायक विघ्ननाशक, विघ्ननाशन, विघ्नराज, विघ्नविनायक विघ्नहारी (इन्) विघ्नेश, विघ्नेशान, विघ्नेश्वर, विनायक, विषाणान्त, शिवपुत्र, सदाभद्र, सिन्दूरवल्लभ हस्तिमल्ल, हस्तिमुख, हस्तिराज, हेरम्ब ।

गजप०—अनेकप, अन्त स्वेद, अन्त स्वेदो (इन्), अप्रस्वेद, असुर, इम, कज, कटी (इन्), कपि, कम्पु, करटी (इन्), करि, करो (इन्), करेषु, कुञ्जर, कुम्भी (इन्), कुपी (इन्), गज, गम्भीरवेदी, (इन्), गजं जटी (इन्), जलकाश, जलकाशी (इन्) जलवान्त, जलाकाश, जलाकाशी (इन्), दन्ताश्ल, दन्ती (इन्), दीघपवन, दीघमारुत, द्विदन्त द्विप, द्विपायी (इन्) द्विरद द्विविषाणक, ध्वज, नाग, निर्भर, निर्भूत, पथी (इन्),

पिचिल, पिण्डपाद, पीलु, पुष्करो (इन्), पेचकी (इन्), पेचिल, मतङ्ग, मतङ्गज, मदवृन्द, महामद, महामृग, महाशय, मातङ्ग, मृग, रदी (इन्), राजिल, राजीव, लतारत्त, लतालक, वारण, वाराङ्ग, विलोमजिह्व विलोमरसन, वेतण्ड, व्याल, गुण्डाल, गुण्डाली (इन्), मूपकण, पष्टिहायन, सामज, सामयोनि, सामोद्भव, तिन्धुर, सूचिकाधर, मूपकर्ण, मूपश्रुति, स्तम्बरम, हस्ती (इन्) ।

गजभेदा —(१) ऐरावत, (२) पुण्डोक इत्यादयो गजस्याष्टौ भेदा स्यु । शेषस्तु दिग्बर्गौ ।

द्वैमानुरभेदी —(१) दुर्गा, (२) चामुण्डा । इति ।

अथवा—

(१) दुर्गा, (२) हस्तिनी, चैते गणेशस्य द्वे मातरो स्याताम् ।

मूपकपर्याया —आखु, उन्दर, उन्दुर, उन्दुरु, खनक, मुपक, मूप —क, मूपिक, वनूदशन, वृप, वृपलोचन, सूच्यास्य ।

वाहनप०—यानम्, वाहनम्, शपस्तु प्रह्वणि ।

मोदकप०—मोदक, लड्डुक ।

वल्लभप०—प्रिय, वल्लभ ।

लम्बप०—दीघ, लम्ब ।

उदरप०—उदरम्, कुक्षि, गर्भं, जठरम् तुन्दम, तुन्दि (स्त्री०) पिचण्ड, मलुक, रोमलताधार ।

स्कन्दप०—अग्निजन्मा (मन्), अग्निभू, अग्निमुत, उमामुत, करवीरक, कान्त, कामजित्,

(त्), कामद, कार्तिकेय, कुसुटुध्वज, कुमार,

कृत्ति कामुन, क्रीञ्चदारणः, क्रीञ्चवेरी (इन्),
 क्रीञ्चाराति, क्रीञ्चारि, गङ्गामुन, गङ्गेय,
 गुह, गौरीपुत्र, गौरीसुत, गौरेय, चण्ड,
 जयन्त, तारकजित् (त्), तारकवेरी (इन्),
 तारकान्तक, तारकारि, दिग्म्बर, देवसेनापति,
 द्वादशाहाहुक, द्वादशाक्ष, नीलदण्ड, पवित्र,
 पार्वतीनन्दन, बहिष्णवाहन, बालचर्यं, बालु-
 लेय ब्रह्मगर्भं, ब्रह्मचारी (इन्), भूतेश, मयूर-
 केतु, मयूररथ, महातेजा, (अस्), महासेन,
 महिषादंन, महोजा (अस्), मातृवत्सल,
 देवतीज, वामुदेवप्रिय, विशाल, विश्वामिश्र-
 प्रिय, वैजयन्त, शक्तिजन्मा (अन्), शक्तिवर,
 शक्तिपाणि, शक्तिभृत् (त्) शरज, शरजन्मा
 (अन्), शरभू, शरवणाद्भव, शिखिवाहन,
 शिशु, शीघ्र, शुचि, षडानन, षष्मुख, षष्ठी-
 स्वामी, षष्मातुर, सिद्धमेत, सुब्रह्मण्य, सेनानी
 (पु०), स्कन्द, स्वामी (इन्), स्वाहेय ।
 तत्पत्नीष० -जयन्ती, देवसेना । शेषस्त्विन्द्र-
 पुत्र्याम् ।

सबस्त्रप०—शक्ति (स्त्री०) ।

तत्पृष्ठजप०—नैगमेय, विशाल, शाल ।

तद्वाहनप०—कैकी (इन्), खिलखिल, गरग्रन,
 चन्द्रकी (इत्), चित्रपिङ्गल, नगावाम, नील-
 कण्ठ, नृत्त्यप्रिय, बहिष्ण वर्ही (इन्), बहूनश्रीव,
 मयुक्, मयूर, मरुक, मरुर्कारकण्ठ, मेघनादा-
 नुलासक, मेघसुहृत् (इ), शिलावल, शिखी
 (इन्), शुक्लापाङ्ग, सपभुक् (ज्), स्पिरमद ।

तद्गणप०—बालमहा, पूतनाद्या ।

१-२८

क्रीञ्चपर्वतपर्याया.—क्रीञ्च, कृञ्च, श्रीञ्च ।
 दारणप०—दारणम्, विदारणम् ।

इति धोमुकुन्दब्रह्मविरचिते ज्योतिषशास्त्रकोषे
 षतुबंशो देवबर्गः समाप्तमगमत् ।

— ० —

दिग्बर्गः—

दिग्बर्गपर्याया—भाशा, ककुप् (भ्), ककुभा,
 काष्ठा, गो (गो), दिक् (श्), दिशा, दीर्घा,
 दववधू, सरि, हरित् हरिता ।

विदिक्प०—अपदिशम् (प्र०), प्रवान्तरदिशा,
 उपदिक् (श्), प्रदिक् (श्), विदिक् (श्) ।

दिग्भेदा—(१) पूर्वा, (२) घानेयी,
 (३) दक्षिणा, (४) नैर्ऋती, (५) पश्चिमा,
 (६) वायवी, (७) उत्तरा, (८) ऐगानी,
 (९) ऊर्ध्वा, (१०) अधरा, चैते दिशा दशभेदा
 स्यु ।

पूर्वापर्याया—अपरेतरा, ममरेर्दिक्, उदया-
 चलावच्छिन्नदिक्, ऐन्द्री, पुर. (स्) (प्र०),
 पूर्वा, पौरन्दरी, प्राक् (अ०), प्राङ् (त्रि०),
 प्राग्भाग, प्राची, मघोनी, मङ्गला, माघवती,
 सूर्योदया, हरिदिक् (श्) ।

घानेयोप०—घानेयी, चराशा, वह्निदिक् । (श्),

दक्षिणप०—अगस्त्यपूता, अमाक् (त्रि०) ।

अत्राक् (अ०), अत्राद् (त्रि०), अत्राच्चे, अत्राच्ची,

उत्तरेतरा, दक्षिणदिक् (श्), दक्षिणा, यामी,

याम्या, वैवस्वती, यामनी ।

निर्ऋतीप०—अग्निकी, निर्ऋती, निर्ऋतीदिक्,

२१-४४

(श), नेश्चती, रक्षोदिक्—(श) ।

पश्चिमाप०—अपरा, अस्ताचलावच्छिन्नदिक्, (श), चरमाद्द्वयवच्छिन्नदिक्, (श), पश्चिमा, पूर्वतरा, प्रतीची, प्रत्यक् (त्रि०), प्रत्यक् (अ०), वरुणदिक् (श), वरुणदेश, वारुणी, सूर्यास्ता । वायवीप०—अनन्ता, मारुती, वायवी, वायव्या, वायुदिक् (श) ।

उत्तराप०—अराचीतरा अवाचीतरा, उत्तरा, उदक् (अ०), उदङ् (पु०), उदीची, कौबेरी, देवी, सप्तषिपूता ।

ऐशानीप०—अपराजिता, ईशानः, ईशानदिक्, (श), ऐशानी, त्रिनेत्रदिक्, (श), शार्वा, शालाक्षा, शिवाशा ।

ऊर्ध्वाप०—उपरिष्ठादिक्, (श), ऊर्ध्वा, ब्राह्मी । अघराप०—अघरा, अघस्तादिक्, (श), अघो-दिक् (श), नागी, नारकी ।

दिग्भवस्तुप०—दिग्भवम् (त्रि०), दिश्यम् (त्रि०) ।

प्राग्भवप०—प्राक् (अ०), प्राङ् (त्रि०), प्राची-नम् (त्रि०), प्राग्भवः (त्रि०) ।

अपाग्भवप०—अपाग् (त्रि०), अपाग्भवः (त्रि०), अपाचीनम्, (त्रि०), अपाच्यम् (त्रि०), अवाङ् (त्रि०), अवाचीनम् (त्रि०) ।

प्रत्यग्भवप०—प्रत्यक् (अ०), प्रत्यक् (त्रि०), प्रत्यग्भवः (त्रि०), प्रतीचीनम्, (त्रि०) ।

उदग्भवप०—उदक् (अ०) उदक् (ञ्च्) (त्रि०), उदग्भवः (त्रि०) उदीचीनः (त्रि०) ।

तिर्यग्भवप०—तिर्यचीनः (त्रि०), तिर्यक्

(ञ्च्), (त्रि०), तिर्यग्भवः (त्रि०) ।

दिग्गजभेदाः—(१) ऐरावतः, (२) पुण्डरीकः (३) वामनः, (४) कुमुदः, (५) अञ्जनः, (६) पुष्पदन्तः, (७) सार्वभौमः, (८) सुप्रतीकः, इत्येतेऽष्टौ पूर्वतः क्रमाद् दिग्गजाः स्युः ।

दिग्गजपत्नीभेदाः—(१) अभ्रमुः, (२) कपिला, (३) पिङ्गला, (४) अनुपमा, (५) ताम्रकर्णा, (६) शुभ्रदन्ती (शुभ्रदन्ती), (७) अङ्गना, (८) अञ्जना (अञ्जनावती). इत्येता अष्टौ ऐरावततः क्रमतो दिग्गजपत्न्यः स्युः ।

दिग्गोशग्रहभेदाः—(१) रविः, (२) शुक्रः, (३) भौमः, (४) राहुः, (५) शनिः, (६) चन्द्रः, (७) बुधः, (८) बृहस्पतिः, इत्येते पूर्वदिशाः क्रमाद्दिग्गोशा ग्रहाः स्युः ।

तदुक्तममरसिंहेन—

'रविः शुक्रो महीसूनुः स्वर्भानुर्भानुजो विधुः ।
बुधो बृहस्पतिश्चेति दिशामीशास्तथा ग्रहाः ।
इति ।

चन्द्रदिक्चारपर्यायाः—चन्द्रदिक्चारः, चन्द्रदिङ्-निवासः, चन्द्राशाचारः, चन्द्राशावासः ।

चन्द्रदिक्चारभेदाः—(१) मेघ-सिंह-धनुर्भंगत-चन्द्रस्य प्राच्या वासः । (२) वृष-कन्या-मकर-भंगतचन्द्रम्यावाच्या वासः । (३) मिथुन-तुला-कुम्भगतचन्द्रस्य प्रतीच्या वासः । (४) कर्क-वृश्चिक मोनभगतचन्द्रस्योदीच्या वासः । इति ।

तदुपतं मदीयबृहद्दहोडाचक्रे—

'पूर्वञ्जमिह्वापेषु याम्ये स्त्रीमकरोद्यमु । प्रती-
च्या मिपुनेजूके कुम्भे चन्द्रो वसेत्तदा ॥ कर्काल्य-

न्त्येषु कोवेय्या घनाप्ये सम्मुखे विधी ॥ घन-
हानिः पृष्ठचन्द्रे सम्पत्सुख च दाक्षिणे । मरण
वामचन्द्रे स्यादीरित गणकात्तमैः इति ॥

१।६७-६८, ६९।२६-७।

ग्रन्थान्तरे तु, विशेष-।

'अजमुखहरिचापशादिचारक्रमेण भ्रवति हरि-
दिशातश्चन्द्रमाश्चाष्टदिधु । घन"-तिथि"-
दाक्षिणेत्रे"- लेस"-मेघ"-—शुभो-दु"-—बभुव"-
तथि"घटीभिदक्षिणाग्रं शुभं स्यात् ।

पू० घा० द० नं० प० वा० उ० ई०
१७ १५ २१ १६ १७ १४ २० १५
सर्वघट्यः, आसा योगो वा (१३५) घट.प.
दक्षिणे सम्मुखे चन्द्रे यात्रादिकं शुभं भवेत् । इति ।
घातचन्द्रभेदाः- एकः, पञ्च, नव, द्वा, षट्,
दिसः, त्रयः, सप्त, वेदा, अष्टौ, द्वा, अर्काः,
मेघभात् क्रमतो पातचन्द्राः स्युः ।

तदुक्तं मदीयहोडाचक्रं—

'पृथ्वी पञ्च सगा युग्मी षट् पञ्चिर्वहन्तयो-
ऽद्रयः । युगा गजेसमातंण्डा घातचन्द्रा हि मेघभात्
इति हो० १२।२८

तत्फलं तत्रैव—

'यात्राया बन्धन रोमे मृत्युभङ्गस्तु सगरे । विधवा
कन्यकोद्गाहे शंयं घातविधा. फलम् ।' इति । हो०
च० ७२-२५

अस्य परिहार उक्तो ग्रन्थान्तरे—

'तीर्थरात्राविवाहान्नप्राप्तानोपनयादिषु । मातृल्य-
संबंकार्येषु घातचन्द्र न चिन्तयेत् ॥' इति ।

योगिनोदिकृचारपर्याया— योगिनोदिहृचारः,

१-२८

योगिनोदिहृनिवासः, योगिन्याशाचारः, योगिन्या-
शावासः ।' इति ।

योगिनोदिकृचारभेदा—प्रतिपदि, नवम्यां, च
योगिन्यावासः प्राच्याम् । तृतीयायामेकादश्या,
चाग्निर्कोणे तद्वासः । पञ्चम्या त्रयोदश्या
षावाच्या तद्वासः । चतुर्थ्या द्वादश्या च
निर्ऋतिकोणे तद्वासः । षष्ठ्या, चतुर्दश्या च
प्रतीच्या तद्वासः । सप्तम्या, पूर्णिमायां,
च वायुकोणे तद्वासः । द्वितीयायां, दशम्या, चो-
दिच्या तद्वासः । अष्टम्याममायां, चैत्रकोणे
तद्वासः ।' इति ।

तदुक्तं ग्रन्थान्तरे—

'ब्रह्मणी सस्यता पूर्वे प्रतिपन्नवमीतिथौ ।
माहेद्वरी चोत्तरे च द्वितीयादशमीतिथौ ॥
स्थिताऽऽनये च बीमारी तृतीयेकादशीतिथौ ।
नारायणी च नैऋत्ये चतुर्थीद्वादशीतिथौ ॥
पञ्चम्या च त्रयोदश्या वाराही दक्षिणे तथा ।
षष्ठ्या चैव त्रयोदश्यामिन्द्राणी पश्चिमे स्थिता ॥
सप्तम्या षोडश्या च चामुण्डा वायुगोचरे ।
अष्टम्यामावास्यायोरच महालक्ष्मीसगोचरे ॥
इति ।

तत्रैव तत्फलम्—

'योगिनी सम्मुखे नैव गमनादि प्रकारयेत् ।' इति ।

पति च—

'वामे शुभप्रदा पृष्ठे वाञ्छितापेन्द्रायिनी', दक्षिणे
घनहन्त्री च सम्मुखे मृत्युदायिनी ॥' इति ।

दिकृपूलपर्याया—दिकृपूलम्, दिनापूलम्, घाता-
नूतम् अन्वी (द्विग्विधोपगमने निश्चिन्तारः) ।

२१-२६

तदुक्त ग्रंथान्तरे—

‘शुक्रादित्यदिने न वारुणदिश, न शं कुजे चोत्तरा,
मन्देन्द्रोश्च दिने न शक्रकुभ, याम्या गुरो न
प्रजेत् । शूलानीति विलघ्य यान्ति मनुजा ये
वित्ताभाशया भ्रष्टाशाः पुनरापतन्ति यदि ते
शक्रेण तुल्या अपि ॥’ इति ।

दिक्छूलभेदा—(१) रविशुक्रयोवरि प्रतीच्या
शूलम्, (२) बुधभौमयोरोदीच्या शूलम्,
(३) शनिचन्द्रयोः प्राच्या शूलम्, (४) जीवे-
ज्वाच्या शूलम् । यत्र दिशिशूलमस्ति तत्र न
गच्छेत् ।

विविक्छूलभेदा—(१) बुधमन्दयोवरि ईशान-
कोणे शूलम्, (२) जीवेन्द्रोरग्निकोणे शूलम्,
(३) भौमवारे वायव्या शूलम्, (४) रवो शुक्रे
च रक्षोदिशि शूलम् । यस्या दिशिशूलं तत्र यात्रा
वर्जयेत् ।

अस्य परिहार उक्तो मदीयहोडाचक्रे—
‘पोत्रा धृत रवो, गच्छेत्पयश्चन्द्रे, कुजे, गुडम् ।
बुधे तिलान्, गुरोवरि दधि, शुक्रे यवास्तया ॥
भुक्त्वा मापान्तमर्कों तु शूलदोषापनुत्तये ।’
इति । हो० च० २६।३६।६७।

इति धोमुकुन्दवत्तविरचिते ज्योतिषशब्दकोषे
पञ्चदशो शिष्यं. समाप्तः ।

—:०—

दिकपालवर्गः ।

दिकपालभेदाः—(१) इन्द्रः, (२) अग्निः, (३)
यमः, (४) नैऋतः, (५) वरुणः, (६) वायुः,
(७) कुवेरः, (८) ईशः, इत्येते पूर्वदिशः क्रमाद-
ष्टौ दिक्पालाः स्युः ।

तदुक्तममरमिह्लेन—

‘इन्द्रो वह्निः, पितृपति, नैऋतो वरुणो मरुत् ।
कुवेर ईश. पतयः पूर्वादीना दिशा क्रमादिति ॥
इन्द्रपर्यायाः—अण्डीरः, अदितिपुत्रः, अद्रिद्विद्
(ष्), अद्रिमित् (द्), अक्षरसांपतिः, अमरेट्
(श्), अर्को (इन्), अहं, आखण्डलः, प्रातङ्कः,
इन्द्रः, उग्रधन्वा (ग्रन्), ऊर्ध्वधन्वा (ग्रन्),
ऋभुधा (ग्रन्), ऋषभध्वज, ऐरावतः, काशः,
किणालातः, कौटीरः, कौशिकः, खदिरः गोत्रमित्
(द्), गौरावस्कन्दी (इन्), घनाधनः, चन्दिरः,
चित्ररथः, जम्भभेदी (इन्), जम्भरिपुः, जयः,
जिष्णु, तपः, तपस्तक्षः, तुरापाट् (ह्), तुलः,
त्रिलोकीराजः, दत्ती (इन्), दालिमः, दिवस्पतिः,
दुश्च्यवनः, देवताधिप, देवदुन्दुभिः, देवराजः,
देवश्रेष्ठः, धाराङ्कुरः, नमुचिनिपूदनः, नमुचि-
सूदनः, नाकनाथः, परमन्युः, पर्जन्यः, पर्यन्तः,
पर्वतारिः, पाकनिपूदनः, पाकशासनः, पुरन्दरः,
पुरुदनाः (अस्), पुरुहूतः, पुलोमनिपूदनः, पुलोम-
दायु, पुलोमारिः, पूतक्रुनु, पूर्वदिक्पति, पूर्व-
दिवपालः, पूतनापाट् (ह्), प्रयागः, प्राचीन-
बर्हिः, प्राचीपतिः, बलनिपूदनः, चलरिपुः, यलहा
(न्), चलारातिः, बाणः, बाहुत्रयः, बाहुदन्तेयः,
२२-५१

बिडोजा (प्रस्), भूरिश्रवा. (प्रस्), मघवा
(न्), मघवान् (मत्तु०), मरुत्वान् (मत्तु०),
महेन्द्र, माहिर, मेघवाहन, मेघाण्ड, यामनेमि,
युधिष्ठिर, रावण, लेखपत्र, लोकपति, बच्च-
दक्षिण, वज्रशणि, वज्री (इन्), वन्दीक, व
(वि) युन, वारण, वावाहवाह, वासव,
वास्तोष्पति, विडोज, विभीषण, विश्वम्भर,
वृत्र, वृत्रनिपूदन, वृत्रहा (न्), वृत्रारि, वृद्ध-
श्रवा (प्रस्), वृषा (न्), वंशुक, शक्र, शची-
पति, शतधृति, शतमन्यु, शयीचि, शुनासीर,
शंलारि, सक्रन्दनः, सहस्रनयन, सहस्राक्ष, सित-
कुञ्जर, सुशामा (न्), सुनासीर, सुनासीर,
सुरपति, सुराधिप, सुरेश्वरः, सूशामा (न्),
स्वाराट् (ज्), हरिः, हरिमान् (मत्तु०), हरि-
वाहन, हरिहय, हर्यश्वः ।

इन्द्रभेदा—(१) यज्ञ, (२) रोचन, (३)
सत्यजित् (त), (४) चित्रशिक्ष, (५) विभु,
(६) मन्त्रद्रुम, (७) पुरन्दर, (८) बलि, (९)
श्रुतः, (१०) शम्भु (११) वैधृत, (१२) ऋत-
धामा (मन्), (१३) दिवस्पति, (१४) शुचि-
रुचंते चतुर्दश इन्द्रा स्यु ।

इन्द्राणीपर्यायाः—इन्द्राणी, गन्धोली, भारुधारा,
चारुया, जयवाहिनी, परिपूर्णसहस्रचन्द्रवती,
पुमोजा, पुलोमतनया, पूतकृतायी, पीलोमी,
महेन्द्राणी, शक्राणी, शचि,—ची, शतावरी,
शचि.—ची ।

जयन्तप०—इन्द्रपुत्र, जय, जयदत्त, जयन्त,
पाकशासनि, पागसन्तान ।

जयन्तोप०—इन्द्रपुत्री, गुहप्रिया, जयन्ती, तविपी,
तावपी, देवसेना ।

इन्द्रपुरीप०—प्रमरा, प्रमरावती, इन्द्रपुरी,
विश्वीकसारा, वृषभासा, सुदशनम्, सुदर्शना,
सुदर्शनी, सुरपुरी ।

इन्द्रप्रसादप०—वैजयन्त ।

इन्द्रध्वजप०—वैजयन्त ।

इन्द्रसारधिप० इन्द्रसारधि, मातलि, शक्रसा-
रधि, हयस्कूप ।

इन्द्रहृयप०—उच्चंश्रवा (प्रस्), देवाश्व,
वृषणश्व, वृषणाश्व, श्वेतहय ।

इन्द्रगजप०—प्रभ्रनाग, प्रभ्रमातङ्ग, प्रभ्रमुप्रा-
णेश्वर, प्रभ्रमुप्रिय, प्रभ्रमुवल्लभ, प्रभ्ररूप,
प्ररिमदन, प्रकंसोदर, ऐरावण, ऐरावत,
चतुर्दंष्ट्र, चतुर्दन्त, भद्ररेणु, मदाश्वर, राय-
न्तरि श्वेतगज, श्वेतद्विप, सदादान, सदामद,
सुशामा (मन्), सूर्यभ्राता (त्), सूर्यसोदर ।

इन्द्रज्ञा स्यप०—देवनन्दी (इन्) ।

इन्द्रक्रीडानूप०—नन्दिका ।

इन्द्रक्रीडासुरप०—नन्दिसुर (प्रस्), नन्दोसुर
(प्रस्) ।

इन्द्रवनप०—ऐन्द्रम्, कन्दसारम्—कम्, नन्दनम्,
पारुष्यम्, मिश्रनावनम्, वृषण्वसु ।

इन्द्रदान्तिकमंश्रुत्प०—पुराज ।

इन्द्रपत्न्य०—इन्द्रपत्नी, इन्द्रापुत्रम्, देवायुधम्,
शक्रपत्नी (उप) शक्रशरासनम् ।

तदुत्पाताविना प्रवक्त सतत्पर्यायाः—रोहितम् ।

यस्यप०—प्रशजम्, प्रभ्रोत्पम्, प्रम्बुजम्,
२१-२१

अरानि—नी, आपोत्रम्, इन्द्रप्रहरणम्, कुलिश
(पु० न०), कुलोशम्, गिरिकण्ठक, गिरिज्वर,
गो (गो), जम्मारि, जाम्बवि, त्रिदशायुषम्,
दम्भ, दम्भोलि, पवि, भिदिरम्, भिदु, भिदुरम्,
भिद्र, मेघभूति, वजू (पु० न०), वच्चाशनि,
व्याधाम, शतकोटि, शतधारम्—कम्, शतारम्,
शव, शम्ब, सम्भ, स्वर (पु०), स्वरु (स्),
ह्लादिनी (स्त्री०) ।

वज्रध्वनिपर्याया—वज्रजनितशब्द [वज्रनिर्घोष,
वज्रनिष्पेव, स्फूर्ज्यु ।

वज्राग्निप०—इरम्मद, मेघज्योति (इप्),
वज्राग्नि ।

वज्रज्वालाप०—अतिभी (स्त्री०) ।

मेघप०—अत्रम्, अत्र, अत्रम्, अत्रम्, अत्रम्,
अत्रुभृत् (त्), अत्रुवाह अत्रोधर, अत्रो-
भृत् (त्), कद, कन्ध, कन्धर, कोश, क्षर,
खतमाल, गगनध्वज, गडयित्नु, गडेर,
गदयित्नु, गदामर, गदाम्बर, गवेडु, गाडव,
घन, घनाघन, जलकरङ्क, जलद, जलधर,
जलभृत् (त्) जलमसि, जलमुक् (च्), जलवाह,
जोमून तटित्तरति, तडित्त्वान् (मतु०), तोयद
ददुर, देव, घराघर, धूमयोनि, नदनु,
नभोगज, नभोध्वज, नभोहस्ती (इत्)। नभ्राट्
(ज्), नाग, पयोगभं, पयाघर, पयोमुक्
(च्), पर्जन्य, पर्यन्त्य, पाथोद, पेचक,
बलाहक, भेक, मदयित्नु, मदाम्बर, मुदिर
मेघ, वनद, वनमुक् (च्), वराहक, वलाहक,
वातरय, वायुदारु, वारिद, वारिघर,

वारिमसि, वारिमुक् (च्), वारिवाह,
वारिवाहनः, वामंसि, वामुक् (च्), शम्बर,
श्वेतनील, स्तनयित्नु ।

मेघभेदा—(१) श्रावत्तं, (२) सवत्तं, (३)
पुष्कर, (४) द्रोण, इत्येते मेघस्य चत्वारो भेदा
स्यु ।

तदन्यभेदा—(१) श्रावत्तं, (२) सवत्तं, (३)
पुष्कर, (४) द्रोण, (५), काल, (६)
नील, (७) वरुण (८) वायु, (९) तम, इत्येते
मेघस्य नवभेदा स्यु ।

पुनस्तदन्यभेदा—ग्रन्थात्तरे द्रष्टव्या ।

विद्युत्प०—अचिरद्युति, अचिरप्रभा, अचिर-
रोचि (इप्), अणुप्रभा, अणुभा, अशनि—नी,
अस्थिरा, ऐरावती, क्षणप्रभा, क्षणानु, क्षणिका,
चञ्चला, चटुला, चपला चम्पा, चला,
चित्तमौलिका, चिलिमिली, जलदा, जलपालिका,
जलवालिका, तटित् (त्), तडित् (त्) दीप्ता,
नीलाञ्जना, मेघप्रभा, राधा, विद्युत् (त्), वीया,
शतह्लादा, शतावर्ता, शम्पा, सम्पा, सर्जू,
सौदामनी, सौदामिनी, सौदाम्नी, हरिस्वसा
(सृ), ह्लादिनी ।

मेघमालाप०—कादम्बिनी, काली कृष्णनवाम्बुद,
मेघमाला, मेघश्रेणी, (नवोमेघ) ।

वृष्टिप०—वर्ष, वर्षम, वर्षणम वृष्टि-
(स्त्री०) ।

वृष्टिनिरोधप०—अवग्रह, अवग्रह, वग्रह
वग्राह ।

अग्निप०—अगिर, अग्नि, अग्नि-क्षोणपति,

अग्निगुप्ता (अन्), अग्निहोत्र, अञ्चति, अदेवताड, अनन्त, अनल, अनिलसख, अनपारिक, अपापित्तम्, अप्पित्तम्, अप्रिणि, अचिप्मान् (मतु०), आज्यभुक् (ज), आशयाश, आशिर, आगुगुक्षणि, आशयाश, ईपिर, उर्दचि (इप्), उपबुंध उपबुंद् (ध्) ऊर्ध्वंगति, एधतु, क, कपिल, कर्क, कुतप कुपाक्, कृरीटयोनि, कृतानु, कृष्णवर्त्मा (अन्), कृष्णार्चि (इप्), धसुरि, घासि, घृताचि, (इप्) चक्रवाड, चिनभानु, चिरि, छागरथ, छागवाहन, छिदिर, जागृवि, जातवेदा (अस्), जुहुराण, जुह्वार, जुह्वाल. ज्याति (इप्), ज्वलन, ज्वालजिह्व, तनूनपात् (द्) तमोज्ज, तमोनुत् (द्), तमोवरो (अन्), तुत्य, तेजा (अस्), त्रियामा (अन्), दमुना, (अस्), दमून, (अस्), दस्म, दहन, दीप्र, दुरासद, दूत, धु, धनञ्जय, धमन, धिष्ण्य, धूमकेतु, धूमध्वज, नाचिकेत, पचि, पर्परीक, पवनवाहन, पवि, पशुपति पाचन, पावक, पावन, पिङ्गल पोय, पृथु पृदाक् पृष्ठ, बभ्र बर्हि, बर्हि (इप्), बर्हि शुष्मा (अन्), बर्हिर्लक, बर्हिर्ल्य, बर्हिर्ज्योति (इप्), बलिदीप्त, बहल, बहुल, बृहद्भानु, भरथ, भास्कर, भुजि, भुवन्धु, भूमिकेतन मत्र मत्रजिह्व, महावीर यज्ञ रक्तवर्ण, रोहिताश्व, रोहिदश्व, लोहिताश्व वञ्चति वमि, वसु वसुरेता (अस्), वह्नि, वातसख, वातमारथि वायुवाहन वायुसख— छा, विभावसु, विरोचन, विश्वप्सा, (आका १-२०

रान्त), वीतिहोत्र, वृपाकपि, वंश्वानर क्षमी- गर्मं, शिखावान (मतु०), शिखी (इन) शिख, शुक्र, शुचि, शुचिपति, शुष्म, शुष्मा (अन्) शोचिष्केश, शोण, श्रेष्ठ सद्धि, सप्तजिह्व, । सप्तदीधिति, सप्तार्चि (इप्), समन्तभुक् (ज) समित्पीथ, सर्वदेवमुख, सहुरि साचि, सुशिक्ष सुशिरा (अस्), सूदाक्, सुगजिह्व, स्वनि, स्वणदीधिति, स्वाहापति, हर, हव, हवन, हविरशन, हव्य, हव्यभुक् (ज्) हव्य- वाह, हव्यवाहन, हव्याश, हव्याशन, हिमा- राति, हिरण्यरेता (अस्), हुतभुक् (ज्), हुतवह, हुताश, हुताशन, होमि ।

अग्निभेदा—(१) दक्षिणाग्नि, (२) गार्हपत्य, (३) आहवनीय, इत्येतेऽग्नेस्त्रयो भेदा स्यु ।

एकयोत्थात्रग्निपर्याय—त्रेता (स्त्री०) ।

अग्निशिखापर्याया—अचि, अचि (प्), (स्त्री० न०), कीला (पु० स्त्री०), जिह्वा (स्त्री०), ज्वाला (पु० स्त्री०), शिखा (स्त्री०) हेति (स्त्री०) ।

महाज्वालाप०—उलका उल्का, फलका, नीलक, प्रवर्ग्य, महाज्वाला ।

अग्निजिह्वाभेदा—(१) काली (कपाली), (२) मनोजवा, (३) सुलोहिता (४) सुधूम्रवर्णा (५) स्फुलिङ्गिनी (६) विश्वरुचि, (७) देवी लेलायमाना, इत्येता अग्नेजिह्वाया सप्तभेदा स्यु ।

तदभेदा मतान्तरे—(१) कराली (काली), (२) धूमिनी (कराली), (३) श्वेता (विस्फु- २६-५६

लिङ्गिनी), (४) लोहिता (धूम्रवर्णा),
(५) नीललोहिता (विश्वरुचिः), (६) सुवर्णा
(लोहिता), (७) पद्मरागा (मनोजवा), इत्येता
प्रतान्तरेऽग्नेः सप्तजिह्वाः स्युः ।

अग्निपितृपर्यायः—धर्मः ।

अग्निमातृप०—वसुः ।

अग्निपत्नीप०—अग्निप्रिया, अग्नायी, दहनप्रिया,
स्वाहा, हुतभुक्प्रिया ।

अग्निपुत्रभेदा.—(१) पावकः, (२) पवमानः,
(३) शुचिः, इत्येतेऽग्नेस्त्रयः पुत्राः स्युः ।

अग्निक्षणपर्यायाः—अग्निक्षणः, अग्न्युजः,
खड्गाङ्गः, स्फुलिङ्गः ।

अग्निसन्तापप०—सञ्ज्वरः, सन्तापः ।

अग्निउल्काप०—अलातम्, अलातज्वाला, उल्का,
उल्मुकम्, क्रमुकम्, (दीप्यतां काष्ठम्) ।

अङ्गारण०—अङ्गारः, प्रशान्ताचिः (प) ।

अग्निविट्प०—अग्निविट् (स्), इङ्गालः,
कारिका, 'कोयला' इति भाषा ।

अस्मप०—क्षारः, भसितम्, अस्म (अन्), भूतिः,
रक्षा, 'राख' इति भाषा ।

अग्न्युत्पातपर्यायाः—अग्न्युत्पातः, अग्न्युत्पातः,
उपाहितः ।

स्त्रुलकाष्ठाग्निप०—स्कन्धाग्निः । 'मोटी सकड़ी
की आग' इति भाषा ।

तूणाग्निप०—क्षामः, तरलसमः, ताणः, समः ।
'तिनके की आग' इति भाषा ।

तुपानत्प०—कुकूलः, कूकलः, तुपानलः, मुमुंरः ।
'भूते की आग' इति भाषा ।

करोपाग्निप०—छागणः, छागणः, छागलः । उरने
की आग' इति भाषा ।

समुद्राग्निप०—अग्निभुक्ष्यग्निः, अग्निः, काकञ्जः,
कुक्ष्यग्निः, जलेन्धनः, वडवानलः, वडवामुखः,
वाडवः, वाडवानलः, संवर्तकः, समुद्रवह्निः,
सलिलेन्धनः ।

यनाग्निप०—दवः, दावः, दावाग्निः, दावानलः,
दुधः, वद्वह्निः, वनानलः, सहरक्षाः (अस्) ।

ज्वराग्निप०—आधिमन्यवः ।

मेधाग्निप०—इरम्मदः ।

प्रेतदाहाग्निप०—ऋव्यात् (द्), ऋव्यादः,
चिताग्निः ।

मृतकाग्निप०—सव्यः ।

सूतकाग्निप०—अप्रसव्यः ।

गिन्नग्निप०—कव्यवाहनः ।

देवाग्निप०—हव्यवाहनः ।

दंत्याग्निप०—सहरक्षाः (अस्) ।

यज्ञाग्निप०—अपोनपात् (द्) ।

ऋवग्निप०—अपान्नपात् (द्) ।

जर्महोमाग्निप०—पथिकृत् (त्) ।

पदहोमाग्निप०—अग्नीकवान् (मनु०) ।

आघान्ताग्निप०—अहस्तातः ।

यूपकमाग्निप०—सुरभिः ।

ब्रह्मोदनाग्निप०—भरतः ।

सवनाहुतिप०—यविष्ठः ।

विवाहाग्निप०—महिमान् (मनु०) ।

वंशदेवाग्निप०—अद्भुतः ।

प्रतान्ताग्निप०—बहुरत्नादः ।

पाकयज्ञिकवह्निप०—सुलभ ।

अध्वरे वक्षिणाग्निप०—अग्निवाह्यपचन, शुक्र ।

पश्चिमेऽग्निप०—गाह्येत्य, गृहपति, पवमान ।

पूर्वेऽग्निप०—आहवनीय, शस्य, हव्यवाहन ।

लौकिकाग्निप०—आवसथ्य, सभ्य ।

धूमपर्याया—अग्निवाह, अम्भनू करमाल, जीमूतवाही (इन्), दहनकेतनम्, धूम, वायुवाह, स्तरी (स्त्री) ।

गन्धवासितधूमप० धूप ।

काष्ठप०—काष्ठम् दलिकम् दाश ।

समित्प०—इन्धनम्, इधम् एध एध, (अस्)

तपणम्, समित् (ध) (स्त्री) ।

समिद्भेदा ग्रन्थान्तरेद्रष्टव्या ।

होमप०—आहुति, देवयज्ञ, वपट्कार,

हवनम् होत्रम्, होम ।

होमकुण्डप०—हवित्री, होमकुण्डम् ।

धान्यभेदा—(१) यवा, (२) गोधूमा, (३) तिला, (४) कङ्गव, (५) मुदगका, (६) श्यामाका, (७) चणका, इत्येते धान्यानां सप्त भेदा स्तु ।

हव्यान्प०—अरु, हव्यपाक, हव्यान्तम् ।

धायाप०—धाव्या, सामधेनी, अग्निसमिन्धने समित्प्रक्षेपणवह्निज्वलने या ऋक्प्रयुज्यते सा 'धाव्या सामधेनी' च ।

अग्निवाहन (छाग) प०—अज, छग, छगल,

छाग, तुभ पशु, वस्त, शुभ, स्तभ स्तुभ ।

अजाप०—अजा, गलस्तनी, छागिका छागी,

मञ्जा सर्वभक्षा ।

यमप०—ग्रन्तक, अकंपुत्र, अकंसूनु उर्मिला

पति, श्रौडम्बर, श्रौडुम्बर कङ्क, कर्मकर,

काल, कालकुन्ध, कालकूट, कालिन्दीसोदर,

कोनाश कृतान्त, चित्रगुप्त जीवितेश,

दक्षिणविष्णुपाल दक्षिणाधिर, दक्षिणाशापति,

दण्ड, दण्डधर, दण्डधार दण्डयाम, दघ्न

धर्म, धर्मराज, धर्मराट, धूमोर्णावति प(पा)

पर, पितृपति, पीयु पुराणान्त, प्रतरति,

प्रंतराट (ज्), भीमशासन मन्द महासत्व

महिषध्वज, महिषवाहन मृशु, यम, यमन

यमराज, यमराट् यमुनाग्रज, यमुनाभ्राता

(त्), लुनायवाह, विशोणपात् (द्) विश्वप्ता

(आकारान्त), वैश्वत यमन, शीणपाद

शीर्णाधि, शीर्णाहि, श्राद्धदेव, समवर्ती (इन),

सावित्रय, सूरसू, हरि, हृषण ।

यमपत्नीप०—उर्मिला, धूमोर्णा, विजया ।

यमपुरीप०—यमपुरी, सयमनी ।

यमलेखकप०—चित्रगुप्त ।

यमप्रतीहारप०—वैध्यत ।

यमविचारभूप०—कालीची, कालीमी ।

यमपञ्जिकाप०—अग्रसन्धानी, पञ्जिका ।

यमहूतप०—कीलालप, क्षपाट, क्षसात्मज नर

विष्वण नृचक्षा, (अस), पलाश, पलाशी

(इत), रात्रिमट विलुर, शङ्कु, शमनीपद,

सन्ध्यावल हनूप ।

यमदासदाननी—(१) चण्ड, (२) महाचण्ड,

इत्येतौ यमस्य द्वौ दासौ स्याताम् ।

मृत्युपर्याया—ग्रन्त, काल, नाश निवनम्,

मरणम् मृति, मृत्यु, शेषस्तु कामदेवे ।

२६-४६

यमवाहन (महिष)प०—कटाह, वलुप, वासर, कृष्णशृङ्ग, गद्गदस्वर, जरन्त, दशभीरुक, धीरस्कन्ध, पिङ्ग, मह, महिष, यमरथ, यमवाहन, रस्ताक्ष, रजस्वल, लालिक, लुलाप, लुलाय, बाहद्विद (प), बाहरिपुः, सैरिन, स्कन्धशृङ्ग, हसकालीतनय, हेरम्ब ।

महिषीप०—कलुपा, काली, पयस्विनी, मन्दगमना, महाक्षीरा, महिषी, सैरिभी, हसकाली ।

निर्ऋतकोणविकपालप०—निर्ऋति. (पु०) नैर्ऋत (पु०), नैर्ऋती (स्त्री०) नैर्ऋतकाण-नैर्ऋत दिक्पाल कोणाधिपति, पश्चिमदक्षिण-कोणपाल, अवाचीप्रतीचीमध्यदिगीश ।

अलक्ष्मीप०—अलक्ष्मी, ज्येष्ठा, निर्ऋति (स्त्रियाम्) ।

राक्षसप०—अनुप, अललोहित, असूक्प, अथप, अक्षप, आशर, आशार, आशिर, आसर, उदर, उदर, कलामुत, कटप्रू कबर कबुर, कबूर, कत्माप, कपापुत्र, कीनाश, कीलालप, कीलालपा, कुणप, कंकसेय, कोणप, कोणप, क्रव्यात् (द) क्रव्याद, क्षपाट, खसात्मज, खसा-पुत्र, जललोहित, जातुधान —क, विशिरा (अस्), नक्तञ्चर, नरविष्कण, नरविष्कण, निकपात्मज निकसात्मज, नीलाम्बर, नुचक्षा (अस), नैकपेय, नैकसेय, नैर्ऋत, पलप्रिय पलाद —न, पलाश —शी (इन्), पिशिताशन, पुण्यजन, पुरुपाद, पंशाच प्रवाहिक, भूत, रक्तग्रह, रक्तग्रीव, रक्ष (अस्) (न०), रजनीचर, रतविष्कण, राक्षस, रात्रिचर, १-२८

रात्रिञ्चर, रात्रिवल, रात्रिमट, विद्युर, विद्युः विद्युर, शङ्कु, शमनीपद, सन्धावल, समितीपद, स्तम्भमम्भार, हनुप, हनुप ।

रक्ष पुरीवर्षाया —निरक्षदेश, पलभाधून्यस्थानम्, रक्ष पुरी, राक्षसीपुरी, रावणराजवानी, लङ्का (इय कुमध्यगा), व्यक्षदेश, अघुना 'सिलोन' इति नाम्ना प्रसिद्धो देश ।

रक्ष पितृप०—निर्ऋति (पु०) ।

रक्षोमातृप०—निकसा, निकपा, निकसा, निर्ऋती, नैकपेयी, नैकसेयी ।

पिशाचप०—अनृजु, कापिशेय, कापीशेय, दवं पिङ्गक, पिण्डक, पिशाच ।

शरीररस्यघातुभेदा—(१) रस, (२) अस्तृक् (ज्), (३) मासम्, (४) मेद (स), (५) अस्थि, (६) मज्जा, (७) शुक्रम्, इत्येते शरीररस्या सप्तधातव स्युः । (१) रोम (न्), (२) त्वक् (च्) (३) स्नायुश्चैभि सहिता दश घातव स्युः ।

रसघातुप०—अग्निस्मभव, असुवकर, आग्नेय, आहारतेज (स्), घनघातु, महाघातु, मूल घातु रस, पट्टसासव ।

रक्तप०—अस्तृक् (ज्), अथम्, असम्, आग्नेयम्, आगुरम्, कीलालम्, क्षतजम्, प्राणदम्, मास-कारि (इन्), रक्तम्, रसतेज (स), रसभवम्, रुधिरम्, लोहितम्, वाशिष्ठम्, विन्नम्, शोणितम्, शोध्यम् ।

मासप०—आमिपम्, आरटम्, उदध, उदधसम्, काश्यपम्, कौनम्, क्रव्यम्, जङ्गलम्, तरसम्, २६-५६

पलम्, पललम्, पिशितम्, मासम्, मेदस्कृत्
(त्) (न०), रक्ततेज (स्), रक्तभवम्, लेप-
नम् । समारटम् ।

मासलताप०—ग्रामिपलता, पेशी, पेश्य
(स्त्री० व०), मासलता ।

मुख्यमास (हृदय)प०—ग्रग्रमासम्, बुक्क
(त्रि०), बुक्का (अन), सुरसम्, हृत् (द्),
हृदयम् ।

शुष्कमासप०—उत्तप्लम्, वल्लुरम्, वल्लूरम् ।

प्लवप०—द्रूपम् प्लवम् 'पीप' इति भाषा ।

वसाप०—अस्थिहृत् (त्) (न०), गौतमम्,
मासजम्, मासतेज, (स्), मेद (स) (न०)
वपा, वसा । 'चर्वी' इति भाषा ।

मस्तकस्नेहप०—गोदम् (पु० न०) गोदंम्,
मस्तकस्नेह, मस्तिष्क, मस्तुलुङ्गक । 'मगेज'
इति भाषा ।

हृदुप०—अस्थि (न०), कर्कर, कीकसम्, कुल्यम्,
देहधारकम्, नारद्वजम्, मञ्जुकृत् (त्) (न०),
मासपित्तम्, मेदस्तेज (स्), मेदोजम्, श्वदधि-
तम्, सार, हड्डम् । 'हड्डी' इति भाषा ।

मस्तकहृदुप०—किरोटि -टी (स्त्री०) । मस्तक-
हड्डम् ।

घरणप०—अपा-नाथ, अपापति, अप्यति,
अभिवसद्या (अन्) अम्बुकान्तार, अम्बुवास,
अण्वमन्दिर, उद्दाम, कुण्डली (इन), ऋष्याद,
जम्बुक, जम्बूक, जलकान्तार, जलपति, जल-
भूषण, जलाधिदेवत जलेश्वर, जीवनावास,
दुन्दुभि, दैत्यदेव, नन्दपाल, परञ्जन, पर-

ञ्जय, पश्चिमदिशापति, पाशपाणि, पासी
(इन्), प्रचेता, (स्), प्रतीचीश, प्रत्यगाशा-
पति, मकरवाहन, मेघनाद, यादपति,
यादसान्नाथ, यादसाम्पति, यादोनाथ, राम,
व, वरण, वरुण, वाम, वारिलोम, वारीश्वर,
वार्याश्रय, विलोम, शीतल, सवृत सलि
लेश्वर, सुखास ।

वरुणवाहनप०—भालास्य, कुम्भी (इन्),
कुम्भीर, गोमुख, जलमूकर, तालुगिह्व, नक्र,
मकर, महामुख, शकुमुख, शलमुख । 'नाक'
मयर' इति च भाषा ।

वरुणपत्नीप०—काहली, गोरी, तल्लि -स्त्री ।

वारुणपुरीप०—गन्धवती, वरुणपुरी, सुखा ।

जलजन्तुप०—यादासि (न० व०) जलजन्तव.
(पु० व०) ।

जलप०—आप (स्त्री० व०), अम्बु, जलम्,
तोयम्, पानीयम्, शेषस्तु विष्णो ।

समुद्रप०—अग्नि जलधि, वरुणगृह, वरुणा-
वास, समुद्र, सागर, सिन्धु, शेषस्तु विष्णो ।

नदीप०—अपगा, अम्भा, अर्णा, अपगा,
इरावती, श्रृपिकुल्या, कर्पू, कुल्या, कूलकूपा,
कूलवती, कृष्णा, गिरिजा, चञ्चला, चम्पिला,

जम्बालिनी, जलधिगा, तटिनी, उरङ्गिणी, तलोदा,
द्वीपवती, घुनि -नी, धेना, नदी, निम्नगा, निम्न-
रिणी, निम्नारणी पयस्विनी, पर्वतजा, पार्वती,
माता (त्), वजाता, रोधवक्रा, रोधशक्रा,
रोधस्वती, रोधोवक्रा, रोधोवती,
वहा, वाहिनी, शिफा, संवलिनी, शंभालिना,
२६-२६

समुद्रकान्ता, समुद्रगा, समुद्रदयिता, समुद्रस्त्री, सरस्वती, सरित् (त्), सखुत् (त), सागरगा, सागरगामिनी, सिन्धु, सुनीरा, स्रवन्ती, स्रोता (अस्), स्रोतस्वती स्रोतस्विनी, स्रोतोवहा, स्रात्या, हिरण्यवर्णा, ह्लादनी ह्लादिनी ।

मत्स्पप०—अण्डज, अनिमप, आत्माशी (इन्), कण्टकी (इन्), कण्ठकाल, कण्ठी (इन्), जल-
चर जलपिप्परु, जलपिप्पिक, जलेशय, भ्रूप, तिमि, पाठीन, पृथुरोमा (अन्), मच्छ, मत्स, मत्स्य, माङ्गल्यदर्शन, मीन, मूक, राहित, वल्कवान् (मतु०), विमार, वैसारिण, शबर, शकलि, शकली (इन), शकुनी (इन्), शकुली (इन) शम्बर शल्की (इन्), शेव, सघाचारी (इन), स्थिरजिह्व स्वकुचक्षय ।

तदन्वेषि पर्याया—प्रनिमप, अन्नरसोका (अप्), घनरमचर, तुरस्क, नीरनिकेत, पाठीर, पुङ्करागार, प्रोष्ठी (इन्), वनाहकर सागर, शकली (इन्) शकर, शफरी (इन्) ।
मदिराप० अग्निजा, इरा, कल्पम्, कश्यम्, कादम्बरी कारिशम्, कारिशायनम्, गन्धोत्तमा, देवसृष्टा, परिष्पुता परिष्पुत् (त्), परिष्पुता, प्रसन्ना, मदना, मदिरा, मदिष्ठा, मद्यम्, मधु, माध्वीकम् माद्वीकम्, वारुणी, शुण्डा, सुरा, स्वादुरमा, हलिप्रिया, हारहूरम्, हाला ।

वायुपर्याया—अलति, अग्निमस, अङ्कति, अजिर, अञ्चति, अतवस्वात्, अनिल, अव-
लीर, अहिकान्त, आत्मा (अन्), आवक, मायुग, उत्तरपश्चिमदिक्कोणाधिपति, क,

कम्पलध्मा (अन्), कम्पाक, कर्ता (त्), क्षिपणु, क्षिपति, खग, खश्वास, गन्धवह, गन्धवाह ही (इन्), चञ्चल, चपल, चल, जगत्, जगत्प्रण, जगद्वल जलकान्तार, जवन, जलद्वपण, जीवन, तरस्री (इन्), दैत्यदेव, धार धारावलि, धूनन, धूलिध्वज, ध्वज-
प्रहरण, नभ प्राण, नभश्वास, नभस्वर, नभस्वान् (मतु०), नभोजात, निपाव, नित्य-
गति, निश्वासक, प, पञ्चलध्मा (अन्), पवन, पवमान, पश्चिमोत्तरदिक्कोणपति, पृथ्याकुल, पृपताम्पति, पृपतास्व, पृपदश्व, प्रकम्पन, प्रघावन प्रभञ्जन प्रवह, प्राण, फणिप्रिय, बलदेव, भोगिकान्त, मरुत, मरुत् (त्), मर्क, मलिम्मुच, महावल, मातरिश्वा (अन्), मारुत, मृगवाहन, मेघकारक, मेघारि, मोटन, य युजिन, लघुग, लोलघण्ट लोलपट, लोहघन, व, वह, वात, वातगुल्म, वाति, वातूल, वायु, वास वाह, वि, विश्वप्सा (आ-
कारान्त), विहग, वेगी (इन्), शीघ्र, शीतल, शुचि, शुपिन, शुष्मि, स्वसन, स्वसिन, श्वसीनि, श्वेलोदर, सहर्ष, सदागतिः समिर, समीर, समीरण, सम्भृत, सर, सरयु, सार, सुखाश, सुरालय, सूदाकु, सूमर, स्तनून, स्वसं, स्पशनं, स्वकम्पन, हरि ।

वायुपुरीप०—गन्धवती, वातपू, वायुपुरी ।

वायुवाहन (मृग)प०—प्रजिनयानि, कुरङ्ग, मृग, वनायु, वातायु, वानायु, शारङ्ग, सारङ्ग, हरिण ।

वायुपुत्रभेदौ—(१) भीमसेन, (२) हनुमान् (मनु०) इत्येतौ वायोर्द्वौ पुत्रौ स्त ।

भीममातृप०—कुन्ती पाण्डुपत्नी, पृथा ।

हनुमन्मातृप०—अञ्जना, अञ्जनावती ।

वायुभेदा—(१) रुरु, (२) भूभू, (३) चण्ड, (४) प्रचण्डचेत्येते वायोश्चत्वारो भेदा स्यु ।

तदन्यभेदा—(१) ग्रावह, (२) प्रवह, (३) सवह, (४) विवह, (५) उद्वह, (६) अतिवह, (७) प्राणवह, इत्येते वायो सप्त भेदा स्यु ।

'मनान्तरे तन्भेदा—(१) भूवायु, (२) ग्रावह, (३) प्रवह, (४) उद्वह, (५) सवह, (६) सुवह, (७) परावहश्चेति । 'सिद्धान्तशिरोमणी' तु—(१) ग्रावाह, (२) प्रवह, (३) उद्वह, (४) सवह, (५) सुवह, (६) परिवह, (७) परावहश्चेति सप्त भेदा स्यु । अथ शरीर-

रस्याः प्राणादयः पञ्चवायवस्तत्क्रियाश्च यथा—(१) प्राण (हृदि) (अन्नप्रवेशनम्) । (२) अपान (गुदे) (मूत्राद्युत्सर्गम्) । (३) समान (नाभिमण्डले) (अज्ञादिपचनम्) । (४) उदान (कण्ठदेशे) (भाषणादि) । (५) व्यान (सर्वशरीरम्) (निमेषादि), इत्येते शरीरस्थवायो

पञ्चभेदास्तत्क्रियाश्च । अथ तस्य कृकरादयः पञ्च भेदास्तत्क्रियाश्च यथा—(१) कृकर (क्षुत्कर), (२) देवदत्त (जृम्भणकर), (३) माग (उद्गारकर), (४) कूर्म (उन्मीलननिमीलनकर) (५) धनञ्जय (पोषणकर), इत्येते तस्य कृकरादयः सत्क्रिया पञ्च भेदा स्यु ।

वातसहतिप०—आ सङ्गिनी, वातगुल्म वात-

मण्डली, वातसहति, वाताली, वातुल, वातुल, वात्या । भाषाया तु 'ववण्डर, 'ववूला, इति च लोकोक्तम् ।

मृदुवातप०—चिञ्चलिक मृदुवात, लिद (ह्), लेढा (द्), सोस्त ।

शिशिरर्तुजवायुपर्यायी—पुटानिल, शंशिर ।

वसन्तर्तुजवायुप०—अमलपालिक, दाक्षिणात्य, मलयानिल, वासन्त ।

शीष्मर्तुजवायुप०—गरवायु, श्रेष्म, चरवायु, चारवायु, निदाघज, निदाघसमयानिल ।

वर्षर्तुजवायुप०—कङ्कावात, भञ्जानिल, भञ्जवात, प्रावृषिज, सक्कावात, सवृष्टिकप्रावृ-
द्भवानिल,

शरदृतुजवायुप०—शर, शारद, सारण ।

हेमन्तर्तुजवायुप०—जारवायु, हेमन्त ।

कुबेरपर्यायी—अर्हदुपासक, अलकाधिप, अष्ट-
दन्त, इन्द्रावमु, इलविलापुत्र, ईशव्यस्य, ईशसख, ईहावमु, उत्तराशापति, एककुण्डल, एकपिङ्ग, एलविल, ऐडविड ऐडविल ऐल, ऐलविल, किन्नरेश किन्नरेश्वर किम्पुरुषेश्वर, किशाली (इन्), कुड, कुतनु, कुबेर, कुशरीर, कुह केकराक्ष, कैलासनाथ, कैलासौका, (प्रसु), गुह्यक, गुह्यकेश, गुह्यकेश्वर, त्रिपात् (द्), त्रिशिरा, (यसु), त्र्यम्बकसख, द्रुम धनकेति, धनद, धनाधिप, धनाध्यक्ष, धनी (इन्), धने-
श्वरः, नन्दोवृक्ष नरवाहन, निधानाध्यक्ष, निधानेश, निधानाथ, निधिपाल, निधीश्वर, नृधर्मा (अन्), पञ्चलाञ्छन, पराविद्ध, पिशा-

चको (इन्), पुण्यजनेश्वर, पौलस्त्य, प्रमोदित.,
वक, ननुप्यवर्मा (अन्), मन्द, महासत्त्व,
मायुराट (ज्), यक्ष, यक्षराज, यक्षराट्, (ज्),
यक्षेश्वर, रत्नकर, रत्नगर्भ, रत्नहस्त, राज-
राज, रुद्रमख, षक्रनेत्र, वटवामी (इन), वटा-
श्रय, वसु, वित्तेश, विल, वैश्रवण, शम्भु-
मित्रम, श्रीकण्ठपक्ष, श्रीद, श्रेष्ठ, सत्यसङ्गर,
सितोदर, सुप्रसन्न, सोम, स्वेश्वर. हृद्यंश,
अहंत्वर्थाया —अहंन (त्), जिन, शेषस्तु देवे ।

उपासकप०—आराधनाकर्, आराधनाकर्ता,
उपासक ।

कुबेरपुरीप०—अलका, कुबेरपुरी, प्रभा, वसुप्रभा,
वसुसारा, वसुस्यली, वस्वोकसारा, वस्वोक-
सारिका, वस्वोकसारा ।

अधिपप०—अधिप., नाय, स्वामी शेषस्तु रवौ
अष्टप०—अष्ट (अन्) (त्रि. व) ।

दन्तप०—दन्त, दशन, द्विज, रद,
शेषस्त्वन्यत्र ।

इच्छाप०—अभिलाष, आशसा आषा, इच्छा,
ईप्सा, ईह, ईहा, काक्षा, काम, कामना, गर्दं,
तूट् (प्), तृष्ण, घनाया, मनोगती, मनारथ,
मनोराज्यम्, रुचि, लिप्सा, लोभ, वश, वाञ्छा,
स्पृहा ।

वसु(घन)प०—अर्थ, ऋक्णम्, ऋण्यम्, द्युम्नम्,
द्रविणम्, द्रव्यम् धनम्, पूत्र्यम्, रिक्थम्, रा
(रं), वसु, विट्ण, वित्तम्, विभव, सारम्,
स्वम् स्व पतेयम्, हिरण्यम् ।

घटिताघटितहेभरूप्यप०—प्रकुप्यम्, कोशम्,

कोश; कोष, हिरण्यम् ।

ताम्रादिकप०—कुप्यम् ।

आहत (मुद्रित) कुप्याकुप्यप०—रूप्यम् ।

निधिपर्याया —कुनाभिः, गूढकोश, निवानम्,

निधि., रत्नकोश, वर्णकवि, शेवधि, सेवधि ।

निधिभेदा —(१) पञ्च, (२) महामन्त्र, (३)

शल, (४) मकर, (५) कच्छप, (६) मुकुन्द,

(७) कुन्द, (८) नील, (९) खर्वं (चर्चा)

(अस्), इत्येते निधेर्नवभेदा स्तु ।

निक्षेपपर्याया —उपनिधि, निक्षेप, न्यस्तक,
न्यास, स्वाप्य 'धरोहर' इतिभाषा ।

कुत्सितप०—कु (अ०), कुत्सितम् ।

बेर (शरीर) प०—अङ्गम् कलेवरम्, काय. तनु-
वरम्, शरीरम्, शेषस्तु गर्हडे ।

कुबेरपत्नीप०—ऋद्धि, कुबेरपत्नी, घनददारा ।

कुबेरमातृप०—इडविला, इलविला, कुबेराम्बा ।

कुबेरपितृप०—कुबेरजनक, पौलस्त्य, विश्रवाः,

कुबेरभ्रातृप०—दशकण्ठ, मेघनादजनक, रावण ।

कुबेरस्थानप०—कैलास, रजताचल, हरद्रि,
शेषस्तु शिवे ।

कुबेरभिमानीप०—पुण्यम्, पुण्यकम् ।

कुबेरसारविप०—मायुराज ।

कुबेरोद्यानप०—चैत्ररथम् ।

कुबेरपुत्रभरी—(१) नलकूरर, (२) मणिप्राव
(माणिप्रीत), इत्येते कुबेरस्य द्वौ पुत्रौ स्त ।

किन्तरप०—प्रश्वमुत्र, किन्तर, किम्पुत्र्य,
तुरङ्गवदन मयु ।

यक्षप०—क्षापेय, गुह्यक पुण्यजन, यक्ष, राजा
२६-५६

(८न), बटवासी (इन्) ।

पुष्ट्यप०— कुबेरनिधिरक्षक, गुह्यर, देवजन, मानवनिधि ।

तन्नामानि जीमूतवाहन, मणिमद्र इत्यादयः ।
गन्धर्वपर्याया—गन्धर्वं, गानु, गान्धर्व, गीत-
मन्दी (इन्) दिव्यगायन, दयगायन, गुरगायन,
स्वगगायक हरिकान्तर्षव ।

गन्धर्वभेदा—(१) चित्ररथ, (२) तुम्बुरु,
(३) वसुरथि, (४) विश्वावनु, (५) वृषपास्त,
(६) दह (दाहा, हाहा, (स्)(७) हाहाहूह, (८)
हूह (हूह), इत्यादौ गन्धर्वाणां भेदाः स्युः ।
कुबेरवाहन (मनुष्य) प०—नर, मनुज,
मानव शयस्तु दव ।

ईशानपर्याया—ईश, ईशान, ईशानजीवाधिपति,
रुद्र गह्वर, शिव, शिवरु शिवे । प्रथमभाद्रप-
दशान्ताना रद्रविशेष ।

ईशानपुरीप०—ईशपुरी, ईशानपुरी, यशोवती ।

इति धोमुहुःशरवतविरचिते गीतिकाग्रकोषे

षोडशो दिव्यलक्षण सनातनमगमत् ।

★

पुरवर्गं—

पुरपर्याया—प्रथिष्ठानम् द्रव, नगरम्, नगरी,
निगम, निगमनम्, पटभेदनम्, पट्टनम्, पट्टनी,
पत्तनम्, पुट, पुटभेदनम्, पू (रु) (स्त्री०),
पुरम्, पुरि, पुरी, स्थानम् (साह्य इति भाषा) ।
पण्यप०—त्रयवित्रयद्रव्यम् त्रयवित्रयवस्तु ।

१-२५

पण्यभूत०—मारोहः, ऋषित्रयम्भानम्, ऋमारोह,
पानमुषम्, ज-रम्, पण्यभू, हट्ट, हट्टरुप,
(ररोदने चवन का स्थान इति भाषा) ।

पण्यशात प०—घट्ट, घाण, निगमा, पण्यवि-
कृतताया, पण्यवीचिता, पण्यवीची, पण्यशातम्—
सा । रिशनि—णो, सवात, हट्ट, 'बाजार'
'दुहान' इति च भाषा ।)

पण्यपन०—ऋषित्रयद्रव्याप, ऋषिविक्रय-
वस्तुप ।

वंदयप०—प्रायं, ऊरुय, ऊरुज, भूमिस्पृक्
(ष्), रिट् वंदय, वनिया, इतिभाषा ।

तद्वृत्तिभेदा—(१) वाणिज्यम् (व्यापार), (२)
वाणुपाल्यम् (जानवर पालना), (३) वपणम्
(गती), चति वंदयाना तिस्रो वृत्तयः स्युः ।

प्राजीविकाप०—प्राजीव, प्राजीविका, जी-
नम्, जीविका, पार्ता, वृत्ति, पतनम् । 'राजगार'
इति भाषा ।

वणिकूप०—प्रापणिक, ऋषित्रयक, त्रयविक्र
कर्ता (तु), त्रयवित्रयो (इन्), चङ्गण, नागर,
निगम, निमुंठ, नैगम, पणि, पणी (इन्),
पण्यजीव, प्रापणिक, वणिक् (जु) वंदेदिक,
वंदेह वंदेहक, व्यापारी (इन्), सायंवाह,
वनिया 'वनजारा व्यापारी' इति च भाषा ।

वणिगृहप०—वणिक, वणिगृहम्, 'वनिय का
पर इति भाषा ।

वाणिज्यप०—त्रयविक्रय, वणिज्या, वाणिज्यम्,
सायान्तम् । वणज इति भाषा ।

क्रयप०—क्रय, क्रयुरु, क्रेणी (इन्), प्रक्रय,

२६-५३

भेटकः । 'खरीदना' इति भाषा ।

विक्रयप०—पणः, विक्रयः, विपणः । 'वेचना'
इति भाषा ।

क्रायकप०—क्रयकर्ता (नृ०), क्रयिकः, क्रयी
(इन्), क्रायकः, क्रेता (त्), 'मोल लेने वाला'
'खरीदने वाला' इति च भाषा ।

विक्रायकप०—विक्रयकर्ता (तृ०) विक्रयिकः,
विक्रयी (इन्), विक्रायकः, विक्रेता (त्) ।
'वेचने वाला' इति भाषा ।

क्रयाणकप०—क्रयाणकम् । 'खरीदी हुई वस्तु'
इति भाषा ।

विक्रयाणकप०—विक्रयाणकम् । 'वेचने के लिए
रखी हुई वस्तु' इति भाषा ।

विक्रेयपर्यायाः—पणितव्यम्, पण्यम्, विक्रेयम् ।
'विकने की वस्तु' इति भाषा ।

मूल्यप०—अर्थः, अवक्रमः, भाटकः, मूल्यम्, वक्रमः,
वस्तुः, (पु० न०), 'विकने की वस्तुओं का मोल'
इति भाषा ।

क्रमप०—क्रमम् (त्रि०), क्रैतव्यमात्रकम् । 'खरीदने
योग्य वस्तु' इति भाषा ।

क्रय्यप०—क्रय्यम् (त्रि०) 'वेचने के लिए
(प्रसारित) बाजार में फैलाई हुई वस्तु' इति
भाषा ।

विनिमयप०—निमयः, निमेयः, नैमेयः, परावर्तः,
परिदत्तम्, परि(री)दानम्, परि(री)वर्तः,
परिवर्तनम्, परिवृत्ति, परोवर्तः—नम्, प्रति-
दानम् प्रतिहारः विनिमयः, विमयः, विमेयः,
वैमेयः, व्यतिहारः, 'हेरा फेरी' 'अदला-बदली'
१-२८

इति च भाषा ।

सत्यापनप०—सत्यङ्कारः, सत्याकृतिः, सत्यापनम्,
'वयाना' 'साई' इति च भाषा ।

मूलधनप०—मीविः, नीवी, पण्यद्रव्यम्, परिपणः,
शाण्डम्, मूलद्रव्यम्, मूलधनम्, वणिङ्मूलधनम्,
'पू'जी' 'मूलधन' इति च भाषा ।

लाभप०—अधिकम्, फलम्, लाभः, 'लाभ' 'नफा'
'मुनाफा' इति च भाषा ।

निक्षेपप०—उपनिधिः, निक्षेपः, न्यासः । 'धरो-
हरि' 'धाती' इति च भाषा ।

न्यासार्पणप०—तदपणम्, न्यासार्पणम्, प्रति
(ती)दानम्, परि (री)दानम् । धरोहरि लौटाना'
इति भाषा ।

महर्षप०—महर्षः । 'महंगा' इति भाषा ।

महर्षताप०—महर्षता, महर्षत्वम् । 'महंगाई'
इति भाषा ।

महर्ष्यताप०—महर्ष्यता, अधिकन्यूनत्वम् ।

महार्षप०—महार्षः (त्रि०), महामूल्यम् ।

महार्ष्यप०—महार्ष्यः (त्रि०), मूल्यवान्, 'वेश
कीमती' इति भाषा ।

समताप०—तुल्यता, समता, समत्वम्, समानता,
सादृश्यम्, साम्यम् ।

समर्षप०—समर्षः (त्रि०), 'सस्ता' 'मंदा' इति
च भाषा ।

समर्षताप०—ससर्षता (स्त्री०), समर्षत्वम्
(न०), 'सस्ताई' 'मदगी' इति च भाषा ।

ऋणप०—अपमित्यकम्, उद्धारः, ऋणम्, पय्यु-
दञ्चनम्, 'उधार' 'कर्ज लेना' इति च भाषा ।

वृष्याजीवप०—कुसीदिक, द्वैगुणिक, बाधुंषि, व धुंषिक, बाधुंषी (इन्), 'व्याजखोर' इति भाषा ।

कुसीदप०—अर्थप्रयोग, कुशीदम्, कुपीदम्, कुशीदम्, वृद्धिजीवनम् वृद्धिजीविका । व्याज का घन्धा 'व्याज का व्यापार इति च भाषा ।

वृद्धिप०—वृद्धि (स्त्री०), कलान्तरम् (न०), 'सूद 'लाभ' व्याज' इति च भाषा ।

चयप०—उपचय, ऋद्धि एधा चय, चिति, वृद्धि ।

क्षतिप०—अपचय, अपहार अपाय, क्षति, क्षय, नाश, विरति, हानि ।

बन्धकप०—अधिः (स्त्री०) अधिक, प्रणय, बन्ध, बन्धक । गिरवी 'बन्धक' इति च भाषा ।

इति श्रीमुकुन्ददेवज्ञविरचिते ज्योतिषशास्त्रकोषे
सप्तदश पुरवग समाप्तिमगमत् ।

प्रकीर्णवर्गः -

उक्तप०—अभिहित, आख्यात ईरित उक्त उच्चारत, उच्चारित, उद हृत, उदित, उदीरित उद्दिष्ट उपदिष्ट कथित कलित, कीर्तित, स्थित, गदित जल्पित, निर्गदित निरुक्त, निर्दिष्ट परिकीर्तित, परिगदित, परिजल्पित, प्रकीर्तित, प्रजल्पित प्रणिगदित, प्रदिष्ट प्रोक्त भणित, भाषित लपित,

विनिर्दिष्ट, विहित, समीकित, समीरित, समुदाहृत, समुदित, समुदीरित, समुद्गीर्ण, सप्रोक्त । एते त्रिलिङ्गा स्युः ।

कथनप०—अभिधानम्, उच्चारणम्, कथनम्, कथा (स्त्री०), गदनम्, जलनम्, भणनम्, भाषणम्, लपनम् वचनम्, वदनम् वाचनम् । एते क्लीबत्रिलिङ्गा स्युः ।

वाच्यप०—अभिधेय, उच्चारणीय, उच्चारितव्य, उच्चाय्य, कथनीय, कथितव्य, कथ्य, गदनीय, गदितव्य, गद्य, जलनीय, जल्पितव्य, जल्प्य निदशनीय, निर्देश्य, निर्देष्टव्य, भणनीय, भणितव्य, भण्य, भाषणीय, भाषितव्य, भाष्य, लपनीय, लपितव्य, लप्य, वक्तव्य, वचनीय, वदनीय, वदितव्य वद्य, वाच्य, विनिर्देश्य । एते त्रिलिङ्गाः स्युः ।

वाचकप०—अभिधायक, वक्ता (क्त), वाचक । एते त्रिलिङ्गाः ।

उपशवाचकाव्ययप०—उक्त्वा, उच्चाय्य, उदित्वा कथयित्वा, जल्पित्वा, प्रवध्य, प्रत्रल्प्य, प्रल्प्य भणित्वा, भाषयित्वा, लपित्वा सत्य्य, समुच्चार्य्य समुद र्य्य, सम्भव्य, सम्भाष्य । एते ऽऽग्याः ।

उच्चर्य्यमाणप०—उच्चार्यमाण उच्चारण, जल्पयमान, निर्दिश्यमान भणयमान भाष्यमाण, लपयमान, वदयमाण । एते त्रिलिङ्गाः ।

अत्रगतवाचकशब्दाः—अवगत, अवगत, प्राय-

(१) कहा कहा हुआ (२) रहना (३) रहने योग्य (४) बोलने वाला (५) कट्टू (६) उच्चारण किया जाने वाला, कहा जाने वाला (७) जाना, जाता हुआ ।

क्षितः, ज्ञातः, परिगतः, परिज्ञातः, प्रतिपन्नः,
प्रतीतः, प्रमितः, बुद्धः, बुधितः, मतः, मनितः,
विज्ञातः, विदितः, सितः, एते त्रिलिङ्गाः ।

ज्ञातव्यवाचकप०^१—अवगन्तव्यः, ज्ञातव्यः, ज्ञातु-
मर्हः, ज्ञातु योग्यः, ज्ञानकर्म, ज्ञानविषयम् ज्ञेयः,
प्रतिपाद्यम्, प्रत्येतव्यः^२, बोधनीयः, बोधयोग्यः,
बोधितव्यः, बोद्धव्यः, बोध्यः, विज्ञातव्यः, विज्ञेयः,
वेदनीयः, वेदितव्यः, वेदितुं योग्यः, वेद्यः, संवेद्यः ।
एते त्रिलिङ्गाः ।

ज्ञात्वाव्ययवाचकशब्दाः^३—अवगम्य, ज्ञात्वा,
प्रबोध्य, बुद्ध्वा, विज्ञाय । एतेऽव्ययाः ।

ज्ञापितप०^४—ज्ञापितः, प्रबोधितः, बोधितः,
वेदितः, सूचितः (त्रि०) ।

ज्ञापितव्यप०^५—ज्ञापनीयः, ज्ञापितव्यः, ज्ञाप्यः
एतेऽत्रि० ।

स्मृतपर्यायाः^६—कृतस्मरणम्, संस्मृतः, स्मृतः,
स्मृतिविषयः ।

स्मरणीयप०^७—सस्मरणीयः, संस्मर्तव्यः,
संस्मार्थः, स्मरणीयः, स्मर्तव्यः स्मार्थः । एतेऽत्रि० ।

स्मृत्वाव्ययप०^८—संस्मृत्य, स्मृत्वा । एतावव्ययी ।

स्मृतिप०^९—ग्राह्यान्तम् (न०), चर्चा (स्त्री०),
चिन्तनम् (न०), चिन्ता (स्त्री०), चिन्तिया

(स्त्री०), ध्यानम् (न०), स्मरणम् (न०),
स्मृतिः (स्त्री०) ।

विचारप०^{१०}—चर्चा (स्त्री०), चिन्तनम् (न०),
ज्ञानम् (न०), विचारः (पुं०), विचारणम् (न०),
विचारणा (स्त्री०) विचिन्तनम् (न०), वित्तिः
(स्त्री०), सख्या (स्त्री०) ।

चिन्तितप०^{११}—चिन्तितः, विचारितः, वित्तम्,
विन्नम् (त्रि०) ।

चिन्तनीयप०^{१२}—चिन्तनीयः, चिन्तितव्यः,
चिन्त्यः, निरूपणीयः, निरूप्यतव्यः, निरूप्यः,
परिचिन्तनीयः, परिचिन्तितव्यः, परिचिन्त्यः,
विचारणीयः, विचारितव्यः, विचार्यः, विभा-
वनीयः, विभावितव्यः, विभाव्यः, सञ्चिन्तनीयः
सञ्चिन्तितव्यः, सञ्चिन्त्यः (त्रि०) ।

चिन्त्यमानप०^{१३}—चिन्त्यमानः, निरूप्यमाणः, विचा-
र्यमाणः, विचिन्त्यमानः, विभाव्यमानः (त्रि०) ।

चिन्तयित्वाव्ययप०^{१४}—चिन्तयित्वा, परिचिन्त्य,
प्रविचार्य, विचार्य, विचिन्त्य, सञ्चिन्त्य
(त्रि०) ।

कल्पितप०^{१५}—कल्पितः, परिकल्पितः, प्रकल्पितः
(त्रि०) ।

कल्पनीयप०^{१६}—कल्पनीयः, कल्पितव्यः, कल्प्यः,

(१) जानने योग्य (२) 'ब्रह्मानन्दे पामरव्योमशसि प्रत्येतव्या नुः क्षतिर्द्विषणस्य' । इति ग्रन्थकारः ।

(३) जान कर । (४) सूचित, जनाया हुआ, बतलाया हुआ । (५) जो बतलाने के योग्य हो, समझाने योग्य
(६) याद किया हुआ (७) स्मरण (याद) करने योग्य (८) याद कर (९) स्मरणशक्ति, याददास्त ।
(१०) सोचना, विचारना, लयाल । (११) सोचा हुआ, विचार हुआ (१२) सोचने योग्य, (१३) विचारने
योग्य । (१४) विचार कर, (१५) कल्पना किया हुआ । (१६) कल्पना करने योग्य ।

परिकल्पनीयः, परिकल्पितव्यः, परिकल्प्य, उत्सर्जनम् (न०), त्याग. (पुं), ददनम् (न०),
प्रकल्पनीय, प्रकल्पितव्यः, प्रकल्प्य (त्रि०) ।
ऊहप०^१—अध्याहारः (पुं०), उन्नयनम् (न०),
ऊहः (पु०), ऊहनम् (न०), ऊहा (स्त्री०),
तर्क, (पु०), परामर्श. (पु०), वितर्क (पु०),
वितर्कणम् (न०), विमर्शनम् (न०) ।

ऊहितप०^२—ऊहित, तर्कितः (त्रि०) ।
ऊहनीयप०^३—ऊहनीय, ऊहितव्य, ऊह्य,
तर्कणीयः, तर्कितव्य, तर्क्य. (त्रि०) ।
तर्कयित्वाप०^४—तर्कयित्वा, प्रोह्य, सन्तर्क्य,
समुह्य (प्र०) ।

अपोहप०^५—अपोह (पु), तर्कनिराकरणम्
(न०), वितर्कभाव (पु०) ।
गतप०^६—अतीतः, इतः, गतः, प्रगतः, प्रयातः ।
यातः, विगतः, वीतः, व्यतीत (त्रि०) ।

गन्तव्यप०—गन्तव्यः, गन्तुमर्ह, गन्तुयोग्यः,
गमनीयः, गम्यः, गम्यमान. (त्रि०) ।

गत्वाप०—इत्वा, गत्वा यात्वा (प्र०) ।
गमनप०—गमनम् (न०), प्रयाणम् (न०),
यात्रा (स्त्री०) ।

क्षेपस्त्वभ्यत्र ।

दानप०^७—अहति (स्त्री०), अश्ववर्जनम् (न०). (पु०) ।

१३दत्तप०—दत्तः, दिष्टः, प्रदत्त, वितरितः
(त्रि०) ।
हेयप०—हेय. पात्य. हातव्यः, त्याग्यः, (त्रि०),
(छोडने योग्य) ।
१४वातव्यप०—दातव्यः, दानः, दानीय, देयः,
प्रदेयः, वितरणीयः, वितर्तव्यः वितर्त्यः (त्रि०) ।
१५दत्त्वाव्ययप०—दत्त्वा, वितर्त्य, सदाय (प्र०) ।
१६समाप्तप०—अवसितः, वसितः, समापन्नः,
समाप्तः समाप्तिङ्गतः, सितः (त्रि०) ।
१७समाप्तिर०—अवसानम् (न०), समापन्नम्
(न०), समाप्तिः (स्त्री०), समाप्तिका (स्त्री०) ।
१८समापनीयर०—समापनीयः, समापितव्यः,
समाप्य. (त्रि०) ।
१९समापय्याव्ययप०—समापय्य (प्र०), समाप्ति
प्रापयेत्यर्थे ।
२०प्रदक्षितप०—दिष्टः, प्रदक्षितः, प्रदिष्टः. (त्रि०) ।
२१उपोवृषातप०—उदाहारः, उपक्रमः, उपाद्घातः
(पु०) ।

२३-४५

१-२२

(१) अनुमान, घटकत । (२) घटकत किया हुआ अनुमान किया हुआ । (३) अनुमान के योग्य,
घटकत के योग्य (४) घटकत कर, अनुमान करके । (५) तर्क को दूर करना । (६) गहर, गया हुआ । (७)
जाने योग्य । (८) जाकर । (९) जाना । (१०) देना । (११) दिया, दिया हुआ, बाँटा हुआ । (१२) देने योग्य ।
(१३) नवकवान (देवे) विशेषताभ्यारम्, इ० जा० भ० । (१४-१५) 'वर्तमानार्थके देया, न० ज० । 'देयाः । स्वशो-
प्रफलवत्स्फुटव्योः, इति । 'क्षेप तन्त्ररमरूपे विहितकामु, इति च प०सा० । देयं = यथापन धनार्थं कार्यमित्यर्थः ।
(१६) देकर । (१७) समाप्त हुआ, पूरा हुआ । (१८) पूर्ति, सम्पूर्व । (१९) समाप्ति के योग्य । (२०) समाप्त
क र । (२१) दिखलाया हुआ । (२२) प्रत्य का आरम्भ या शरारम्भ ।

'उदाहरणम्—उदाहरणम् (न०), उदाहृतिः (स्त्री) ।

'नित्यम्—अजलम्, अनवरतम्, अनारतम्, अनिरुम्, अविगतम्, अश्रान्तम्, असक्तम्, नित्यम्, सनक्तम्, सततम्, सन्ततम् । क्रिय विशेषणत्वे एषा बलीव वम् । द्रव्यविशेषणत्वे तु वाच्य (त्रि०) लिङ्गत्वम्, ज्ञ यति ।

'अतिशयम्—अतिमर्यादम्, अतिमात्रम्, अतिवेलम् अतिशयः (पुं०), अत्यर्थम्, उत्कर्षः (पुं०) उद्गाढम्, एकान्तम्, गाढम्, तीव्रम्, दृढम्, नितान्तम्, निर्भरः (पुं०) बाढम्, भरः (पुं०) भृशम् ।

अत्रविशेषः—

अतिमर्यादमित्यारम्य भृशशब्दपर्यन्तं नपुंसकलिङ्गे यदुक्तं तत्तु असत्त्वे द्रव्यवृत्तित्वाभावे एव ज्ञेयम् । यथा—शीघ्रं जुहोति । शीघ्रं कृतवान् । भृशं मूर्खं । भृशं याति । सततं भुंक्ते, इति क्रिया-विशेषणत्वे एषां शीघ्रादीनां मध्ये यत्सत्त्वगामि द्रव्यवृत्ति तत् त्रिषु । तस्य द्रव्यस्य यत्लिङ्गं तदेवाऽऽद्येत्यर्थः । यथा—शीघ्रा घेनु, शीघ्रा जरा । शीघ्रो मृत्युः, शीघ्रो वृषः । शीघ्रं वयः, शीघ्रं गमनम् । अतिशयोक्त्यर्थनिर्भरभराणां सत्त्वगामित्वं नास्ति । नित्यं पुंस्त्वम् ।

*क्रमपर्यायाः—अनुक्रमः (पुं०), अनुपूर्विका (स्त्री०), अनुपूर्वा (स्त्री०) आनुपूर्व्यम् (न०), आनुवृत् (त्रि०) आनुवृत्तिः (स्त्री०), क्रमः (पुं०), परिताटेः—टी (स्त्री०). पर्याय (पुं०), उत्क्रमणम्—अक्रमः, उत्क्रमः, क्रमविपर्ययः, व्यतिक्रमः, व्युत्क्रमः एते पुल्लिङ्गाः ।

'अतिक्रमणम्—प्रतिक्रमः, अतिपातः, उपात्ययः, पयः ।

व्यतिक्रमणम्—विपर्ययः (पुं०), विपर्यायः (पुं०), विपर्यासः (पुं०), वैपरीत्यम् (न०), व्यतिक्रमः (पुं०), व्यत्ययः (पुं०), व्यत्यस्तः (त्रि०), व्यत्यासः (पुं०) ।

विपरीतपणम्—अपष्टु, अपष्टुरम्, अपसव्यम्, प्रतिकूलम्, प्रतिचोमम्, प्रतीतम्, प्रसव्यम्, वामम्, विलोमम्, एते बलीबलिङ्गाः । व्यस्तः (त्रि०) । शरीरस्य धामभागपणम्—वामम्, सव्यम् ।

शरीरस्य दक्षिणभागपणम्—अपसव्यम्, दक्षिणा-ङ्गम् ।

प्रथमपणम्—अग्रम्, आदिः, आदिमम्, आद्यम्, पूर्वः, पौरस्त्यम्, प्रथमम्, एते त्रिलिङ्गाः । अर्ध (द्व०) ।

मध्यमपणम्—मध्यम्, मध्यन्दिनम्, मध्यमम्, मध्यमोद्यम्, म.व्यान्दिनम्, माध्यमम् ।

(१) गमित की क्रिया वा दृष्टान्त (दिगात्) । (२) नित्य, निरन्तर, सतत, सर्वदा । (३) अधिष्ठा (बहुतायता) । (४) यथाक्रम (सितसता), (५) विपरीतभाव, नियमव्युत्पत्ता । (६) विपक्ष-अव्यहार, नियम वा भर्षा उत्पन्न (७) विपर्यय, क्रमानुसार न होने वाला । (८) विपक्ष (उलटा) । (९) बायां घं, (१०) दाहिना घं । (११) पहला, (१२) बीच ।

'अन्तरप०—अन्त, अन्तिमम्, अन्त्यम्, चरमम्, जघन्यम्, पश्चिमम्, पाश्चात्यम् ।

अन्तरालप०—अन्तरालम्, विचालम्, शेषस्त्वन्त्यत्र ।

अन्तरप०—अन्तरम्, मध्यम्, शेषस्त्वन्त्यत्र ।

'निरन्तरप०—घनम् निविडम्, निरन्तरम् सान्द्रम् ।

पङ्क्तिप०—आलि ली, आवलि ली, तति घोरणी, पवित माला, राजि, लेखा, वीथी, श्रेणि णी ।

सलानप०—अनन्तरम्, अपदान्तरम्, अपदान्तरम्, अव्यवहितम्, सलग्नम्, ससक्तम् ।

अधीनप०—अधीन, आयत्त, गृह्यक, नाथवान् (मतु०), निघ्न, परच्छन्द, परतत्र, परवश परवान् (मतु०), पराधीन परायत्त, वश । एते त्रिलिङ्गा स्युः ।

समीपप०—अन्तिकम् अभित (स) (अ०), अभ्यगम्, अभ्यर्णम्, अभ्याशम् अभ्यास, आसन्नम् उपकण्ठम्, उपात्तम्, निकटम्, पारश्वम्, सदेशम्, समीपम्, सन्निकर्षम्, सन्निकृष्टम्, सन्निधानम्, सन्निधि, समर्पादम्, समीपम्, सविधम्, सवेश, ससीमम् ।

विरलप०—तनु, पेलवम्, विरलम् ।

ह्रस्वप०—कुञ्जम्, खर्वम् नीच, नीची (स्त्री), न्यक् (ञ्च्) (न०) चान्न । मन्थरम्, लघु, ह्रस्व ।

उन्नतप०—उच्चम् उच्चैतम्, उदग्रम्, उद्वुरम् उन्नत, तुङ्ग प्राशु ।

दीर्घप०—आयतम्, दीर्घम् ।

विस्तीर्णर०—उरु, गुरु ततम्, पृथु पृथुनम् बहु, वृद्धत् (त्) (न०), महत् (त्) (न०), वड्डम्, वरिष्टम् विवटम् विपुलम् विशङ्कटम्, विशालम् विस्तीर्णम् स्फारम् ।

स्यूतप०—पीन, पीवा (अन्), स्त्रीपुसयोस्तु पीवा पीवर, स्थूल ।

अधिकप०—अतिरिक्त, अधिक, पुष्ट, प्रपुष्ट, समधिकश्चेत् त्रिलिङ्गा स्युः ।

अल्पप०—अल्प क्षुल्लम्, क्षुल्लकम्, स्तोक ।

अत्यल्पप०—अणीय (अस), अल्पिष्ठ, अल्पीय (अस्), कनीय (अस्) ।

सूक्ष्मप०—अणु, कण, कृशम्, क्षुद्रम्, तनु, तलिनम्, तुच्छम्, त्रुटि टी, दभ्रम् पेलवम्, मात्रा, लव, लेश, श्लक्ष्णम्, सूक्ष्मम् ।

बहुलप०—अदभ्रम् पुरहम्, पुरु, पुरुहम् । पुरुहूः पुरुह्वी । लकीवे तु पुरुहू । पुष्कलम्, प्रचुरम्, प्रभूतम्, प्राज्यम्, बहु, बहुलम्, भूय. (अस्), भूयिष्ठम् भूरि, स्फारम्, स्फिरम् ।

अनेकप०—अनेक, उच्चावचम्, नेक, नानाप्रकारम्, बहु, नैकविधम्, बहुविधम् ।

नान रूपप०—नानारूप, नानाविध, पृथग्रूप, पृथग्विध, बहुरूप, बहुविध, विविध । एते त्रिलिङ्गा ।

समान(तुल्य)प०—तुल्य, सदृक्(श्), सदृश, सदध, सधर्मा (दन्), सन्निभ, सम, समान, सरूप, सवण, साधारण, समी वाच्य-

लिङ्गाः सन्ति ।

उत्तरपदस्थसदृशप०—उपमा, कल्पः, निभः, नीकाशः, प्रकारः, प्रकाशः, प्रख्यः, प्रतिकाशः, प्रतिमः प्रतीकाशः, भूतः, रूपम्, सङ्काश,श्चैते उपमादय उत्तरपदस्था वाच्यलिङ्गाः स्युः ।

यथा—पितृनिभः पुत्रः नित्यसमासोऽयं पित्रा सदृश इत्यर्थः । मातृनिभा कन्या मातुः सदृशीत्यर्थः । पितृभूतः, पितृरूपः, पितृकल्पो वा पुनः ।

'चन्द्रप्रख्यम्' मुखम् । 'काशसङ्काशकेशाः' इति । तुलितप०—उन्मितम्, तुलितम्, तुल्यम्, परिमितम्, प्रमः, प्रमाणम्, प्रमितम्, समानम्, सम्मितम् ।

दोषप०—दूषणम् (न०), दोषः (पु०) ।

दूषितप०—अभिशास्तः, क्षारितः, प्राप्तदोषः, वाच्यम् (त्रि०),

दूष्यप०—दूषणीयः, दूषितव्यः, दूष्यः (त्रि०) ।

दुष्टप०—दुष्टम्, दोषभाक् (ज्), दोषयुक्तः, दोषवान् (भतु०), दोषी (इन्) (त्रि०) ।

त्याज्यप०—त्याज्यम्, परिवर्जनीयम्, परिवर्जितव्यम्, परिवर्ज्यम्, वर्जनीयम्, वर्जितव्यम्, वर्ज्यम्, विवर्जनीयम्, विवर्जितव्यम्, विवर्ज्यम् (त्रि०) ।

वर्जनप०—निपिद्धि, निषेधः, निवर्जनम्, प्रतिषेध, वर्जनम् ।

वर्जितप०—निपिद्धिम्, नेष्टम्, वर्जितम्, विवर्जितम् ।

निन्दाप०—अपवादः, अपवर्णः, उक्तीणः, कुत्सा, क्षोभः, गर्हः, गह्वणम्, गर्हा, जुगुप्सनम्, गुप्सा,

धिकक्रिया, निन्दा, निर्वादः, परि (री) वादः ।

निन्दितप०—गर्हितम्, धिक्कृतम्, निन्दायुक्तम्, निन्दितम् (त्रि०) ।

निन्द्यप०—निन्दनीयः, निन्दितव्यः, निन्द्यः (त्रि०),

अधमप०—अणकम्, अधमम्, अपकृष्टम्, अपशदम्, अवंत् (त्), अवधम्, अवधम्, आणकः, कपूयः, काण्डम्, कुत्सितम्, कुपूयम्, खेटम्, गह्वम्, चेलम्, निकृष्टम्, पापम्, प्रतिकृष्टम्, ब्रुवम्, वाच्यम्, वाच्यम्, रेपः, रेपः (अत्), रेफः ।

मध्यवर्तिप०—मध्यः, मध्यमः, मध्यवर्ति (इन्), समः, समानः एते त्रिलिङ्गाः ।

गोणप०—अप्रधानम्, अग्रग्यम्, अग्रमुख्यम्, उपसर्जनम्, उपाग्रम्,गुणम् । एते त्रिलिङ्गाः ।

प्रधानप०—अग्रम्, अग्रणीः, अग्रिमम्, अग्रिमः, अग्रोत्तरम्, अग्र्यम्, अनवरार्यम्—ध्यम्, अनुत्तमम्,

अनुत्तरम्, उत्तमम्, ग्रामणीः, जात्यम्, परम्, परार्यम्—ध्यम्, पुरोगम्, प्रकृष्टम्, प्रधानम्, प्रमुखम्,

प्रवरम्, प्रवर्हम्, प्रवर्हणम्, प्रवेकम्, प्रष्टम्, प्राग्रम्, प्राग्रहरम्, प्राग्र्यम्, मुख्यम्, युक्तम्, वरम्, वरेष्यम्, वर्यम्, श्रेष्ठम्, स्वर्धम्, एते

त्रिलिङ्गाः स्युः ।

श्रेष्ठवाचकप०—व्याघ्रः, पुङ्गवः, श्रेष्ठमः, कुञ्जरः मिहः, शार्ङ्गलः, नागः, घ्राद्यशब्दात्—सोमः, चन्द्रः मुनम्, इत्यादयः । एते उत्तरपदे पृथि श्रेष्ठार्थ-

गोचराः, (वाचकाः) ।

उदाहरण यथा—

पुङ्गवरात्रः, मुनिपुङ्गवः, पुङ्गवर्षः, मनुष्य-कुञ्जरः, नृपमिहः, नृपशार्ङ्गलः, नृपनागः, गोनागः

गोवृन्दारक, नृसोम, नरचन्द्र, चन्द्रमुख । इति ।

तदुधनम्—

स्युस्तरपदे व्याघ्र-पुङ्गव-पंभ-कुञ्जरा सिंह-

शार्ङ्गल-नागाद्या पुंसि श्रेष्ठाद्यं गोचरा
(वाचका) । इत्यमर ।

प्रशस्तवाचकप०—मतल्लिका (स्त्री०) मर्चचिका
(स्त्री०) प्रकाण्डम (पु० न०), उदध (पु०)

तल्लज (पु०) । इत्येतेऽजहल्लिङ्गा स्यु । एते
पञ्चनियतलिङ्गा, अत्युत्पन्नाश्चेति प्राञ्च ।

अथवा निर्यमेते पञ्च द्रव्यवाचिन स्यु । गोम-
तल्लिका, गोनाग, गोवृन्दारक, गौतल्लज,

गोमर्चचिका, गोप्रकाण्डम्, गबोदध, इति ।
अन्यत्र तु ब्राह्मणमतल्लिका, ब्राह्मणमर्चचिका,

गोप्रकाण्ड, मनुष्योद्घ, कुमारीतल्लज । समा-
सस्तु—प्रशस्तो ब्राह्मणो ब्राह्मणमतल्लिका,

प्रशस्तो ब्राह्मणो ब्राह्मणमर्चचिका, प्रशस्ता
गौर्गोप्रकाण्ड, प्रशस्तो मनुष्यो मनुष्योद्घ,

प्रशस्ता कुमारी, कुमारीतल्लज । इति ।
सुन्दरप०—अभिरामम्, कमनीयम्, कन्नम,

कान्तम्, काम्यम् चारु चौक्षम्, न्युत्तम् पेशलम्
प्रियम्, बन्धुरम् मञ्जु, मञ्जुलम, भधुरम,

मनोशम्, मनोरमम् मनोहरम् मनोहारि रमणो
यम् रम्यम्, रुचिरम्, रुच्यम्, लडहम्, बल्लु

वामम् शोभनम् साधु सुन्दरम्, सुपमम्, सौम्यम्,
हारि हृद्यम् (त्रि०) ।

प्रवीणप०—अभिज्ञ, कुशल, कृतकर्मा (अन्),
कृतकृत्य, कृतमुख, कृतहस्त, कृतार्थं वृत्तो

(इन्), कृष्टि क्षेत्रज्ञ, चतुर दया, नदीष्ण,
१-२८

निपुण, निष्ण निष्णात, पटु, ऋष्टसार,
प्रवीण, विज्ञ, विज्ञानिक, वैज्ञानिक, शिक्षित.
(त्रि०) ।

दक्षप०—उष्ण, चतुर दक्ष, पटु, पेशल,
सूत्यान (त्रि०) ।

अतिचतुरप० छद्मल, छेक, छेकाल, छेकिल,
विदग्ध (त्रि०) ।

प्रतिभाशालिप०—प्रगल्भ, प्रतिभान्वित, प्रति-
मुख, प्रौढ (त्रि०) ।

दूरदर्शप०—दीर्घदर्शी (इन्), दूरदर्शी (इन्),
(त्रि०) ।

तीक्ष्णबुद्धिमत्प०—कुशाग्रीयमति, सूक्ष्मदर्शी
(इन्) (त्रि०) ।

प्रत्युत्पन्नमतिप०—तत्कालधी, प्रत्युत्पन्नमति
(त्रि०) ।

पण्डितप०—(१) ज्ञ, वित् (इ), सन् (त्),
(२) कवि, कृती (इन्), कृष्टि, धीमान्

(मतु०), धीर, प्रज्ञ, प्राज्ञ, बुध, विद्वान्
(ववसु), व्यक्त, सुधी, सूरि, (३) कविता

(त्), कृतोन्द्र, कोविद, दोषज्ञ, पण्डित,
प्रबुद्ध, मतिमान् (मतु०), मनीषी (इन्), मेधावी

(इन्), विपश्चित् (त्), विद्युध, संख्यावान्
(मतु०), (४) अभिरूप, कोविदोच्च, दीर्घदर्शी

(इन्), दूरदर्शी (इन्), धीरवर्च्य, पण्डिताग्र्य,
प्राप्तरूप, लब्धवर्ण, विचक्षण, विशारद,

सुमतिमान् (मतु०), (५) बुधाग्रगण्य ।
वचिन्तु—(२) ग्राह्य, श्रुति, ज्ञानी, (इन्),

पूर्व, महान् (मतु०), मुनि, श्रेष्ठ, (३) अजड,
२६-५६

दिव्यदृक् (श), पुराणः, प्राक्तनः, प्रचीनः, वहुजः, महर्षिः, महत्मा (अन्), विधिज्ञः, शास्त्रवित् (द), श्रुतिवित् (द), सज्जनः, सुमतिः, सुविद्वान् (ववसु), (४) चिरन्तनः, ज्ञानदोहः, पुरातनः, भव्याशयः, महान्मुनिः, शास्त्रवेदी (इन्), श्रेष्ठमुनिः, सत्यवादी (इन्), (५) आचार्यमुखः, उदारचित्तः, धिषणालयः, पुराण-दृष्टः, पुराणविज्ञः, प्रमाणपटु, बुधाग्रगण्यः, महानुभावः, मुनिपुङ्गवः, मुनिप्रवर्य्यः, शास्त्र-प्रवरः, शास्त्रप्रवीणः, पुराणविग्रहः, श्रुतधनजनः, (५) पूर्वमुनिप्रवर्य्यः, श्रुतवारपारगः, (८) वाचाविचारचतुरः, शास्त्रान्तरपारग्य्यः (१२) विकसितधिषणाप्रभाभामुरः ।

ज्योतिर्वित्प०—(२) ज्ञानी (इन्), (३) आदेशी (इन्), कालवित् (द), क्षणदः, गणकः, गतिज्ञः, ग्रहज्ञः, ज्योतिर्वित् (द), दैवज्ञः, दैववित् (द), नैमित्तः, भार्गवः? मौहूर्तः, होरावित् (द), हौरिकः, (४) ईक्षणिकः, कातान्तिकः, कालप्रियः, गणतिक, जातकज्ञः, ज्योतिर्विदः, दैववेदी (इन्), निमित्तवित् (द), नैमित्तिकः, फलितज्ञः, मौहूर्तिकः, विप्रश्निकः, सांभरपरः, साहित्यिक, हौरिकेन्द्रः, (५) कालचित्तम, ग्रहग्रन्थिविन् (द) दैवचिन्तकः, दैवज्ञ-वर्य्यः, प्रश्नार्थवादी (इन्), लग्नलग्नधीः, सुजातकविन् (द) होरागनज्ञ, होराविश्रिन, (६) जानककोविदः, ज्योतिषाण्डित, द्रष्टव्य

सत्यः, निखिलःगमज्ञः, हौरिकाग्रगण्यः, (७) गणकमुनिवरः, प्राक्तनजातकज्ञः, (८) जातका-गमदर्शनः, (९) फलितागमबोधवृद्धः, (१०); (१०) जातकार्णवनिधायाममुखः, प्रवरमतियुत-हौरिकः (११) होरागमज्ञानविराजमानः, होरा-पारावारपारप्रयातः, होराविधानार्णवपारयातः (१४) होरागमार्णवतरङ्गविहारदक्षः ।
तत्त्वार्थज्ञातृप०—( ) तात्रिकः, (४) सिद्धा-न्तज्ञः, सैदान्तिकः, (५) जातसिद्धान्तः, शास्त्र-तत्त्वज्ञः ।

शकुनशास्त्रप०—निमित्तशास्त्रम् ।

शकुनप०—निमित्तम् (न०), शकुनम् (न०) ।

शकुनज्ञप०—शकुनज्ञः (त्रि०) शकुनवित् (द), शकुनवेदी (इन्), शाकुनः, शाकुनिकः ।

श्रश्नप०—अनुयोगः, अनुयोजनम्, कथङ्कयिकता, पृच्छा, प्रश्नः ।

पृच्छकप०—कथङ्कयिकः, पृच्छकः, प्रश्नकर्ता (त), प्रष्टा (ष्ट्र), प्राश्निकः । एते त्रिलिङ्गाः ।

श्रश्नलग्नप०—पृच्छतनुः (स्त्री०) प्रश्नलग्नम् (न०) ।

पृष्टप०—पृष्टः (त्रि०) ।

पृष्टव्यप०—पृच्छ्यम् (त्रि०), प्रष्टव्य (त्रि०) ।

गोचरप०—गोचरः, गोचारः, ग्रहगोचरः, ग्रहगोचारः ।

गोचरफलप०—गोचरफलम्, गोचारफलम्, ग्रह-गोचरफलम्, ग्रहगोचारफलम् ।

(१) शुभाशुभलक्षण, शत्रु, (२) पुण्या (३) पुण्येवाता, (४) पुण्ये के समय का लग्न, (५)

(६) पुण्याने योग्य ।

यथा—जन्मराशेः सकाशाद् ग्रहाणां सञ्चार-
वशेन शुभाशुभफलं यत्तद् ग्रहशोचरफलं ज्ञातव्य-
मिति । जन्मचन्द्राधिष्ठितराशितस्तत्काले (वर्त-
मानसमये) रव्यादयो ग्रहा यस्मिन् यस्मिन् तन्वा-
दिभावे वर्तन्ते तज्जन्यगोचरफलानि ते नराणां
प्रयच्छन्तीत्यर्थः ।

सामुद्रप०—देहलक्षणम्, शरीरचिह्नम्, सामु-
द्रम्, समुद्रोक्तशास्त्रम् ।

सामुद्रिकप० सामुद्रकः, (त्रि०), सामुद्रिकः
(त्रि०), स्त्रीपुंसयोश्चिह्नवेत्ता (तृ) (त्रि०) ।

तदुक्तम्—

'वेत्ता स्त्रीपुंसयोश्चिह्नं सामुद्रिकं उदाहृतः ।
इति हारावल्याम्, ३६९।६१

फलप०—फलम् (न०), व्युष्टिः (स्त्री०), परि-
णामः (पुं०), 'प्रयोजन' इति भाषा ।

फलितप०—फलितः (त्रि०), सफलसञ्जातफलम्,
'ज्योतिषशास्त्रे का फलित' (होरा) भाग । इति
भाषा ।

स्फुरणप०—स्पन्दः, स्पन्दनम्, स्फुरणम्, स्फा-
रणम्, स्फुरः, स्फुरणम्, स्फुरगा, स्फुरितम्,
स्फुरनम्, स्फोरगम् । 'शरीर का फडकना' इति
भाषा ।

अस्य फलम्—

अङ्गस्य स्फुरण भवेच्छुनतरं पार्श्वं सदा दक्षिणे
भागे वाम इहाप्रशस्तमुदितं स्त्रीणां विलोमं
मतम् ।' इति ज्योतिस्तत्त्वे ४३।१३५।४४

द्विक्काप०—अत्रः (पुं०), धुन् (स्त्री०), धुत्म्
(न०), द्विक्का (स्त्री), 'द्वीक' इति भाषा ।

अस्य फलम्—

१-२६

'द्विक्का कलिश्चेत्पुरतोऽयं मध्ये द्विक्काऽऽत्मनो-
ज्जीवभयं सद्रूष्वम् । स्वप्ने क्षणे भोजनदानपीठे
वामाङ्गपुष्टे शुभदाः धुनः षट्' इति ज्योतिस्तत्त्वे
४३।१३५।४२

स्वप्नप०—प्रसुप्तविज्ञानम् (जाग्रदात्मनामयः),
स्वप्नः ।

अस्य भेदाः—

(१) दृष्टः, (२) श्रुतः, (३) अनुभूतः,
(४) प्रापितः, (५) कल्पितः, (६) भावितः,
(७) दोषजश्चेत्येते स्वप्नस्य सप्तभेदाः स्युः ।

अस्यान्ये प्रभेदाः—

(१) स्पष्टस्मृतिः, (२) अस्पष्टस्मृतिः (३) अ-
स्मृतिश्चेत्येतेऽन्ये त्रयः प्रभेदाः स्युः ।

उपश्रुतिप०—आकाशवाणी (स्त्री०), उपश्रुतिः
(स्त्री०), चित्तोक्तिः (स्त्री०), देवप्रस्तः
(पुं०), पुण्यशकटी (स्त्री०), 'आकाशवाणी'
इति भाषा ।

तदुक्तम्—

'अयस्यात्पुण्यशकटी देवप्रश्न उश्रुतिः ।' इति
कल्पद्रो ६६।६७। 'चित्तोक्तिः पुण्यशकटी देव-
प्रश्न उपश्रुतिः ॥' इति त्रिकाण्डशेषः । तज्ज्ञान-
प्रकारमाह 'पुण्योक्तमदेवः—'नक्त निगंस्य यहि-
ञ्चिच्युभाशुभकर वचः । श्रूयते तद्विदुर्धोरा
देव शनमुपश्रुतिम् ॥ इति हारावल्याम् ३६९।२२
साहित्यरूप०—साहित्याशास्त्रज्ञः, साहित्याशय-
वेत्ता (तृ), साहित्यिकः ।

ईतिप०—ईतिः (स्त्री०), इत्येः षट् (सप्तवा)
प्रकारोपद्रवविशेषः । अजन्मम्, उत्पानः
(विप्लवः), कलहभेदः (नृपतिरहितपुण्ड्रम्),

१०-२८

डिम्ब', प्रवासः, इति ।

कृपेः पट्प्रकारोपद्रवभेदा.—अतिवृष्टिः, (२)
अनावृष्टिः, खण्डवृष्टिः, (३) शलभाः, (४)
मूप (पि) काः, (५) शुका (खगाः), (६) अ
(प्र) त्यासन्नाश्च राजानः, इत्येताः पट्ईतयः
स्यु । अथवा स्वचक्रम्, (७) परचक्रम्, इत्येताः
सप्त ईतयः स्युः ।

उक्तं च—

'अतिवृष्टि-रनावृष्टिः शलभा मूप (पि) का
शुकाः (खगाः) । अ (प्र) त्यासन्नाश्च राजानः
पडेटा ईतयः स्मृताः ॥ अथवा—स्वचक्र परचक्र
वा सप्तैता ईतयः स्मृताः ।' इति पाठान्तरम् ।
अजन्यप०—अजन्यम् (न०), १ उत्पातः, उपद्रवः,
उपप्लवः, उपसर्गः, शुभाशुभसूचकमहाभूत-
विकारः । २ रोगप्रभेदः ।

तदुक्तम्—

'विदुरजन्यमुत्पातम्' इति हारावल्याम् ।
४०६।२१०

उत्पातभेदाः—(१) दिव्योत्पातः, (२) अन्त-
रीक्ष्योत्पातः, (३) भौमोत्पातः । इत्युत्पातस्य
त्रयो भेदाः स्युः । तत्र दिव्यो यथा—अपवर्णि
चन्द्रादित्यश्रासः । अन्तरीक्ष्यो यथा—उल्कापात-
निर्घातादिः । भौमो यथा—भूकम्पादिः ।

उल्कापातपर्यायो—उल्कापातः, अग्निशिखा-
वर्त्ते ज. पातः ।

निर्घातप०—निर्घातः (पु०), व्योममुद्गरः
(पु०) ।

तदुक्तम्—

'निर्घातो व्योममुद्गरः ।' इति हारावल्याम् ।
४०६।२१ वाय्वनिहतवामुप्रपतनजन्यदान्दविशेषः ।
१-३०

यथाऽऽह्वराहः—'पवनः पवनाभिहतो गगना-
दवनी यदा समापतति । भवति तदा
निर्घातः स च पापो दीप्तविहगरुतः ॥' इति श.
चि० २।१४०

भूकम्प०—(पु०) भूकम्पनम् (न०), भूचलः,
(पु०), भूचलनम् (न०), उत्पातविशेषः ।
'भूचाल' इति भाषा ।

तदुक्तं शब्दार्थचिन्तामणौ—२-२४८

'क्षितिकम्पमाहुरेके वृहदन्तर्जलनिवाससत्त्वकृतम् ।
भूभारखिन्नदिग्गजविश्रामसमुद्भवं चान्ये ॥
अनिलोऽनिलेन निहतः क्षितौ पतन् स स्वनं
करोत्यन्ये । केचित्त्वदृष्टकारितमिदमन्ये प्राहुरा-
चार्य्या ॥' इति ॥

तत्रैवास्य फलमाह—वशिष्टः—

'यामक्रमाच्च भूकम्पो द्विजादीनामनिष्टदः ।
अनिष्टदः क्षितौशाना सन्ध्ययोरुभयोरपि ॥ इति
श० चि० १-४४८।

विवाहः—(पु०) उत्पातविशेषः । यथाऽऽहास्य
लक्षणं बराहाचार्य्यं—तत्र वर्णभेदेन तस्य फलम्—
'दाहो दिशा राजभयाम पीतो देरास्य नादाय-
हुताशवर्णः । यश्चारुणः स्यादपसव्यवायुः स
सस्यनाश च करोति दृष्टः ॥ योऽप्रीवदीप्यया
कुस्ते प्रकाश द्यायामभिव्यञ्जयतेऽक्रवयः । राजो
महद्वेदयते भय स क्षय - प्रकोपं क्षतजानुरूपः ॥'
इति श० चि० १-११२६।

केतुप०—केतुः (पु०), क्षिपी (इन्) (पु०), स
चोत्पातरूपः । अत्र केतुरित्येकवचनं जात्यभि-
प्रायेण । इति ।

इति धोमुकुन्दैयतविरचिते ज्योतिषशास्त्रकोशे-

ज्यादशा प्रकीर्णवर्णः समाप्तमगमत् ।

शब्दव्युत्पत्तिवर्गः—

अथेवार्तो शब्दभेदान्वयाचष्टे—

तत्रादौ शब्दपर्यायानाचष्टे—

‘शब्दो, व्योमगुण, स्वनिर्नरि, रसो, घोषो, न ना गर्जना ध्रूणा, क्ष्वेडविरावरावरवणा, गानाभिधाने, स्वन । कान, कूजित-कूजने, च मशन, गर्जा ह्यो, -गुञ्जन, निर्घोषो, निन्द, स्वर, कुहरित, निह्लादको, निस्वन ॥१॥ सरावाऽऽरववाचका इच रणको, ध्वानो, भिधा, मुञ्जन, ह्लादो, गञ्ज नरेभणे, क्वणनक, क्वाण, क्वणो, निक्वण । निक्वणोऽपि च कोरण, नरि, कणि ह्लासाभिलाप, वपि ह्वानाऽऽरवकवा, ध्वनिनरि, तथा नादो, निनादो, रव. ॥२॥

अनयोर्व्याख्या—शब्द इति । सरावेति च । शब्दः, व्योमगुण स्वनि, रस, घोष, गर्जना, ध्रूणा, क्ष्वेड, विराव, राव, रवण, गानम्, अभिधानम्, स्वन, कानम्, कूजितम् कूजनम् मशनम्, गर्जा, गुञ्जनम्, निर्घोष निन्द, स्वर, कुहरितम्, निह्लादक निस्वन, सराव, सारव, वाचक, रणक, ध्वान, अभिधा, मुञ्जनम्, ह्लाद, गञ्जनम्, रेभणम्, क्वणनकम्, क्वाण, क्वण, निक्वण, निक्वाण, कोरणम् कणि ह्लास, अभिलाप, स्वान, सारव, क्व ध्वनि, नादः, निनाद, रव ।’ इति शब्दमात्रस्य द्विपञ्चाशन्नामानि स्यु । तत्र गर्जना स्त्रीबलीबयो । गर्जा स्त्रीपुंसयो । स्वनि, कणि, ध्वनिश्च पुंसि । क्वणनम्, नि स्वन, नि स्वान निस्वान, रण, इत्यन्ये शब्दा अपि शब्दपर्यायेषु दृश्यन्ते ।

‘रूढरच योगिको योगरूढाख्य पारिभाषिक । एव चतुर्विधा शब्दास्त्रिविधा इति केचन ॥३॥ रूढयोगिकमिश्रास्ते मण्डपाखण्डतो मणि । व्युत्पत्तिवर्जिता रूढा प्रयो योगोऽन्यथइच स ॥ ४ ॥ गुणात् क्रियाया सम्बन्धात्तस्यजातोऽत्र ततो गुणात् । श्यामाङ्ग पीतवासाश्च क्रियाया कर्तृतुल्यका ॥५॥

एषा व्याख्या—रूढ इति । रूढेति । गुणादिति च । (१) रूढ, (२) योगिक, (३) योगरूढ, (४) पारिभाषिकश्च । एव शब्द प्रकारार्थं । चतुर्विधा शब्दा, भवेयुरिति शेष । केचन शब्दवेदिनस्तु रूढ, योगिक, मिश्ररच ते त्रिविधा इत्याहु । ‘तत्र रूढाञ्छब्दान्वयाचष्टे—प्रकृति प्रत्ययविभागेनावधवर्जिताव्युत्पत्तिरहिता शब्दा रूढा स्यु । मण्डप—प्राखण्डल—मणि—नूपुरादय इत्युदाहरणम् । ‘योगिकशब्दान्वयाचष्टे—शब्दानामन्योन्यमर्थानुगमनमन्वय संयोग । स च पुन योगो गुणात्, क्रियाया सम्बन्धाच्च भवति । गुण श्यामपीतादि । क्रिया करोत्यादिका । सम्बन्धो बह्व्रमाण सञ्जातो यस्य स तथ ।’ गुणक्रियासम्बन्धयोगेन योगिकानामुदाहरणम्—गुणतो गुणनिवन्धनो येषा योगस्ते शब्दा श्यामाङ्ग, पीतवासा इत्याद्या । श्याम भङ्गमस्य इति गुणप्राधान्याद् श्यामाङ्ग ‘बुध’ । पीत वासाऽस्य इति गुणप्राधान्यात् पीतवासा ‘बृहस्पति’ । एव कौमुम्भवासा ‘सूर्य’ इत्यप्येऽप्युहनीया । सख्याऽपि गुण एव इति । एकदन्त ‘गणेश’ ।

तेन—एकदेह 'बुध' । द्विरद हस्ती । द्विरेफ भ्रमर । त्रिलोचन 'शिव' । त्रिशिरा 'भ्रमुर विशेष । चतुर्मुख ब्रह्मा' । चतुर्बाहु 'विष्णु' । पञ्चबाण काम' । पञ्चाचि 'बुध' पडाघ्रि भ्रमर । पण्मुव रुद्र । सप्तपण सातवण' इति ख्याता वृक्ष । सप्त चि शनि । सप्ताश्व सूर्य । अष्टमूर्ति शिव । अष्टत्रवा ब्रह्मा । नव-शक्ति शिव । नव चि भोम । दशकण्ठ रवणः । दशाश्व चन्द्र । एकादशद्वार शरीरारुख पुग्म् । द्वादशभुज स्कन्द । द्वादशाचि बृहस्पति । षोडशाघ्रि कर्कट । षोडश चि शुक्र । विंशति-भुज रावण । शतक्रतु इन्द्र । शताङ्गुलि, रावण । दशशतकर सूर्य । सहस्रनयन इन्द्र । सहस्रबाहु कांतवीथ । सहस्रवदन शेष । सह-स्राशु सूर्य इत्यादि सगृहीतम् । क्रियाया क्रियानिवन्धनो योगो येषां ते कर्तृप्रभृतयः । करोति इति कर्मणप्राधान्यात्कर्ता ब्रह्मा एव धाता विधाता इत्यादयः ।

अथ साम्प्रत सम्बन्ध व्याचष्टे—

निजेशत्वविसम्बन्धो नामाहुस्तत्रतद्वृत्ताम् । स्वान्नाया-धीश-नेत्र इन्द्रश्च नायक प्रभु ॥६॥ स्वामी-ज्ञानो-ऽधिभू-पाल-पति-भर्ता ईशिता । क्वचिदत्र परो मालो पाणिर्मत्वर्थपूर्वका ॥७॥ अनयोर्ध्याख्या—निजैति । स्वामीति च । निजम् आत्मायम्, ईश स्वामी यस्तत्र प्रभविष्णु उत्पत्तिकाले सर्वस्य प्रभवनशील इत्यर्थः । तयो-र्भावा निजेशत्वम् । तदादिसम्बन्धः । आदिशब्दा-त्कायकारणभावादि परिग्रह इति । तत्र निजेश-

भावसम्बन्धे नायादयः शब्दा निजात्(मूलशब्दात्) परे नियोजिता तद्वृत्ता ईशाना स्वामिना नाम ग्राह्यं ब्रुवन्ति । मत्वर्थपूर्वका इति । मनुस्तद्धित । तस्यार्थोऽस्त्ययविशिष्टप्रकृत्यर्थेन सह देवदत्तादे सम्बन्धः । तदाधारो वा 'तदस्यास्त्यस्मिन्निति मनु' इति मनुप्रत्ययविज्ञानात् । मतोरर्थो यस्य स मत्वर्थकस्तद्धितो मनुना समानार्थ इत्यर्थः । स च इन्नणिकादि । मत्याव्यभिचारान्मनुरपि । आदिशब्द दक्षिणादयोऽपि । 'नामाहुस्तत्र तद्वृत्ताम्' इति उत्तरेष्वप्यनुवर्तनीयम् ।

अत्र क्रमेणोदाहरणानि व्याचष्टे—

'ग्रहनाथो ग्रहाधीशो ग्रहेन्द्रो ग्रहनायक । ग्रह-प्रभुर्ग्रहस्वामी ग्रहेशानो ग्रहाधिभू ॥८॥ ग्रहपालो ग्रहपतिर्ग्रहभर्ता ग्रहेशिता । अशुमालो चाशुधरो-ह्यशुपाणिस्तयाशुमान् ॥९॥ इति रूढ्या कवी-न्द्राणां स्मृतोदाहरणावली ।' इति

अनयोर्व्याख्या—ग्रहनाथ इति । ग्रहपाल इति । इतीति च । ग्रहनाथ, ग्रहाधीश, ग्रहेन्द्र, ग्रह-नायक, ग्रहप्रभु, ग्रहस्वामी (इन्), ग्रहेशान, ग्रहाधिभू, ग्रहपाल, ग्रहपति, ग्रहभर्ता (त्), ग्रहेशिता (त्), क्वचित्तु—अशुमालो (इन्), अशुधर, अशुपाणि, अशुमान् (मत्वन्त), 'सूय' । इतिशब्द प्रकारार्थः । तत्र ग्रहाधिपा-दयोऽपि । कवीन्द्राणां क्वचित्श्रेष्ठानां रूढि पर-म्परा तथा न तु कविरूढिपतिक्रमण । एषा उदा-हरणावली उदाहृति श्रेणी स्मृता ज्ञेया ।' इति ।

अथात पर रत्यादीनां योगिकदम्बानाह—
'क्रमेण योगिकाञ्चदम्बानिनादीनां प्रवन्महम् ।

अस्यार्थं — क्रमेणेति । क्रमेण क्रमत इनादीनां
सूर्यादीना यौगिकान् शब्दान् योगजशब्दान्
अहम् प्रवच्मि प्रवीमि ।

तत्राऽऽदौ रवेर्यौगिकशब्दानाह—

‘पति-जलजिनी-छाया सञ्ज्ञा-वडवा राज्ञीभ्यश्च ।
स्वामी, गो-छु-ग्रहतो, गोवि-वपदत-स्तिलक-मणी
कम-जगद्भ्या साक्षी, चक्रवाका-ऽम्बुज लोकेभ्य ।
बन्धु, प्रभाया करो, दिनात्त्वामा कर-कृ-
न्मणयश्च । अम्बरतो ध्वज-मार्गगा, -वश्व-ब्जाभ्या
हस्तो, ध्वान्ताद् द्विट् । तेजो-महोभ्याराशि-निषी,
सहस्र-तिगमो-ष्णतो रश्मि । मनुबन्ताश्च विवस्वद्-
भानु-ज्योति-रर्चिषो, विज्ञेया । जगतश्च नेत्र-
दोषो, शनि-कर्ण-यम-मुषीवेभ्यश्च सू ॥१४॥
नामान्येतानि रवे-रिति ।

एषां व्याख्या-गिरिति । कर्नेति । अम्बरत इति ।
मनुबन्ता इति । नामानीति च । जलजिनी, छाया,
सञ्ज्ञा, वडवा, राज्ञी, चेभ्य षष्ठेभ्य परत
पतिशब्दो नियोज्यस्तदा रविनामानि स्यु । यथा-
जलजिनीपति, छायापति, सञ्ज्ञापति, वडवा
पति, राज्ञीपति ।’ इति । गो, छु, ग्रहश्चेभ्य
शब्देभ्य परत स्वामिशब्दो नियोज्यस्तदा रवे-
र्नामानि स्यु । यथा—मोस्वामी, ‘सुस्वामी, ग्रह
स्वामी तदा तद्वत् । गोविन्दपदत आकाशशब्दा-
दुत्तरे तिलक-मणीचेतदा तद्वत् । यथा—गोविन्द-
पदतिलक, गोविन्दपदमणि ।’ इति । कमं-
जगन्वाभ्यामुत्तरे साक्षिशब्दश्चेतदा तद्वत् । यथा-
कर्मसाक्षी, जगत्साक्षी ।’ इति । चक्रवाकं अम्बु-
जम्, लोकश्चेभ्य परतश्चेद्भ्युशब्दस्तदा तद्वत् ।

यथा—चक्रवाकबन्धु, अम्बुजबन्धु, लोकबन्धु,
इति । प्रभाया उत्तरे यदि करशब्दस्तदा तद्वत् ।
यथा—प्रभाकर, इति । दिनात्परत स्वामी, कर,
कृन्, मणि-श्चेते शब्दा स्युस्तदा तद्वत् । यथा-
दिनस्वामी, दिनकर दिनकृत्, दिनमणि, इति ।
अम्बरत उत्तरे यदा ध्वज-मार्गशब्दो स्याता
तदा तद्वत् । यथा अम्बरध्वज, अम्बरमागग ।
इति । अशु, अञ्ज, चाभ्यामुत्तरे यदा हस्तस्तदा
तद्वन् । यथा—अशुहस्त, अञ्जहस्त । इति ।
ध्वान्तादुत्तरे यदा द्विट् तदा तद्वत् । ध्वान्त-
द्विट् । इति । तेज, महश्च भ्यामुत्तरे यदा
राशिनिधिशब्दो स्याता तदा तद्वत् । यथा—तेजो-
राशि, तेजोनिधि, महोराशि, महोनिधि,
इति । सहस्रम् तिगमम्, उष्ण चैभ्य परतो यदा
रश्मिशब्दस्तदा तद्वत् । यथा—सहस्ररश्मि,
तिग्नरश्मि, उष्णरश्मि ।’ इति । विवस्वद्,
भानु ज्योति अर्चिश्चेते शब्दा यदा मनुपप्रत्य-
यान्तास्तदा तद्वत् । यथा—विवस्वान्, भानु
भानु ज्योतिष्मान्, अर्चिष्मान् ।’ इति । जगत
उत्तरे यदि नेत्रदोषो शब्दो स्याता तदा तद्वत् ।
यथा जग-नेत्र, जगद्दोष ।’ इति । शनि, कर्ण,
यम, मुषीव, श्वेभ्य उत्तरे यदि सूगशब्दस्तदा
तद्वत् । यथा—शनिम्, कर्णम्, यमम्, मुषीवम् ।
इत्येतानि सेर्नामानि स्यु ।

अथ सप्रति चन्द्रस्य यौगिकशब्दानाह—

‘अथ विषो,— हिम-सित मुधाभ्यो दीप्ति ।
पीयूषं त्नु श्वाङ्ग, हरिण-शश-व्यायान्योऽङ्कु-
धर, नूत ॥१५॥ राका-रात्रि-कोमुदी-तारा-

कुमुदिनी-रोहिणी-भेभ्यः । द्विजो-पथीभ्यां पति-
स्तथा दाक्षायणी-दक्षजाम्यां च । शर्व्वर्या रत्नकरो,
नतुब्धरान्ता, कलाऽनुजो, लक्ष्म्याः । अत्रिनय-
नतो जननं, कुमुदाद्वब्धुरध्वेस्तनयः । इति ।

एषां व्याख्या—अथेति—राकेति । शर्व्वर्या इति
च । अयशब्द आनन्तर्यार्थे । हिमम्, सितम्,
सुधा, चैभ्यः शब्देभ्यः परतो दीप्तिशब्द-
श्चेत्तदा चन्द्रमसो नामानि स्युः । यथा-हिम-
दीप्तिः, सितदीप्तिः, सुधादीप्तिः ।' इति ।
पीयूषात् परतः सूः, अङ्ग, चैतो शब्दो स्याता
तदा तद्वत् । यथा-पीयूषसूः, पीयूषाङ्गः ।' इति ।
हरिणः, शशाः, छाया चैभ्यः परतः, अङ्क, घटः,
भृच्चैते शब्दास्स्युस्तदा तद्वत् । यथा-हरिणाङ्कः,
हरिणघटः, हरिणभृत् । शशाङ्कः, शशापरः, शश-
भृत् । छायाङ्कः, छायाघरः, छायाभृत् । इति ।
राका, रात्रिः, कौमुदी, तारा, कुमुदिनी, रोहिणो,
भम्, द्विजः, ओपधी, दाक्षायणी, दक्षजा, चैभ्यः
परतो यदि पतिशब्दस्तदा तद्वत् । यथा-राका-
पतिः, रात्रिपतिः, कौमुदीपतिः, तारा-
पतिः, कुमुदिनीपतिः, रोहिणो भवतिः,
द्विजपतिः, ओपधीपतिः, दाक्षायणीपतिः,
दक्षजपतिः । इति । शर्व्वर्या उत्तरे यदि
रत्न करश्च यदि तदा तद्वत् । यथा-
शर्व्वरोरत्नम्, शर्व्वरीकरः । इति । यदि कला-
शब्दो मनुष्यरान्तस्तदा तद्वत् । यथा-कलावान्,
कलाघरः । इति । लक्ष्म्या उत्तरे यद्यनुजस्तदा
तद्वत् । यथा-लक्ष्म्यनुजः ।' इति । घ्रिः सप्तपि-
विशेषः, तस्य नयनतो नैत्राद् उत्तरे यदि जननं

तदा तद्वत् । यथा-अत्रिनेत्रेजननः । इति ।
कुमुदादुत्तरे यदा वन्धुस्तदा तद्वत् । यथा-कुमुद-
वन्धुः । इति । अश्वेत्तरे यदि तनयस्तदा तद्वत् ।
यथा-अश्वितनयः । इति ।

अथाधुना भीमस्य द्योगिकशब्दानाह—

'अथ नामानि भीमस्य लोहित-रुधिरतः कराङ्गैः,
परतः । तथा क्रूराद्विलोचन, -मापाढाया भूः
क्षितेस्तनय,श्च ॥१६॥ भूनाम्नेऽणादयो, इति ।
अस्य व्याख्या—अथेति । भूनाम्न इति च ।
लोहितम्, रुधिरं चाभ्या परतश्चेत्करः, अङ्गः
च स्यातां तदा भीमस्य नामानि स्युः । यथा-
लोहितकरः, लोहिताङ्गः । रुधिरकरः, रुधिराङ्गः ।
इति । क्रूरादुत्तरे यदि विलोचनं तदा तद्वत् ।
यथा-क्रूरविलोचनः । इति । आपाढाया उत्तरे
यदा भूस्तदा तद्वत् । यथा-आपाढाभूः । इति ।
क्षितेत्तरे यदा तनयस्तदा तद्वत् । यथा-क्षिति-
तनयः ।' इति । भूः पृथ्वी तस्या नाम आख्या
तस्याः परतो यदि अणादयः प्रथयाः स्युस्तदाते-
ऽपि भीमनामानि स्युः । यथा-भीमः, आवनेयः,
माहेयः, ऐलेयः, आचलेयः, क्षंतः । इति ।

अथ साम्प्रतं बुधस्य द्योगिकशब्दानाह—

.....ऽय, नामानि विदः श्यामनादङ्गैः, च ।
अणाद्याश्चन्द्रनाम्नस्तथा रोहिणी-ताराभ्यां च
॥१६॥ अविष्ठाया भयो, ऽज्जास्तनयो, इति ।
अस्य व्याख्या—अथेति । अविष्ठाया इति च ।
श्यामतादुत्तरेऽङ्ग चैत्तत्राविदो नाम स्यात् । यथा
—श्यामताङ्गः । इति । चन्द्रनाम्नश्चन्द्राद्यायाः
तथा । रोहिण्याः तारायाश्च परतो यद्यणायाः

प्रत्ययाः स्युस्तदा विदो ब्रुधस्य नामानि भवन्ति । यथा—चान्द्रि, शाशाङ्कि, ऐन्दव, वैधव, चान्द्र-मसायन, चान्द्रमसायनि ' रौहिणेय, तारकेय, तारेय ।' इति । श्रविष्ठाया उत्तरे यदि भव-स्तदा तद्वत् । यथा—श्रविष्ठाभव ।' इति । एव अञ्जादुत्तरे तनयस्तदा ब्रुधस्य नाम । यथा—अञ्जतनय ।' इति ।

' अथ सम्प्रति बृहस्पतेयौ गिकनामान्याह—

ऽथ बागीश्वरस्य नामानि । उतध्यादनुजो,

भव, फाल्गुन्या, अङ्गिरसस्तथाष् ॥२०॥

अस्य व्याख्या—अथेति उतथ्यो बृहस्पतेज्यंष्ठ भ्राता तस्मादुत्तरे यद्यनुजशब्दस्तदा वागीश्वरस्य बृहस्पतेर्नाम स्यात्, यथा—उतध्यानुज ।' इति । फाल्गुन्या परतो यदा भवशब्दस्तदा तद्वत् । यथा—फाल्गुनीभव ।' इति । अङ्गिरा सप्तपि-विशेषस्तन्नामत उत्तरे यद्यष् प्रत्यय स्यात्तदा तद्वत् । यथा—अङ्गिरस ।' इति ।

अथे-दानोर्वक्ष्यमाणोत्तरपदेषु बृहस्पतिगुणयोर्-गिकनामान्याह—

'अदिति-दितिजान्या परे, याजको-पाध्याय-पूजित-पूज्या । ऋत्विगा-चार्यो-पत्नी-दयित-प्रिय-सुहृद्-दोडघ-नुतानि ॥ पुरोहित-सौवस्तिकौ महिता-चित्त-गुरु-बन्ध-नमस्ये-ज्या । राजबन्दि-त-पदोऽचितपद-मत्रिणौ, श-भयो. क्रमान्नाम ॥

अनयोर्व्याख्या—अदितौति । पुरोहितेति च । अदितिज देव । दितिज. दैत्य. । आभ्यां परे उत्तरे यदि याजक उपाध्याय पूजित पूज्य-ऋत्विक्-आचार्य उपनी दमित-प्रिय-सुहृद्-ईडघ-नुत-पुरो-

हित—सौवस्तिक महित-प्रचित्त गुरु, बन्ध-नमस्य-इज्य-राजबन्दि-तपद,—प्रचितपद,—मत्रीत्यादय. शब्दा सन्ति तदा क्रमात् ऋ-भयोर्वृहस्पतिगुण-योरेक्योक्त्या नामानि भवन्ति । यथा—देवया-जक, देवोपाध्याय, देवपूजित, देवपूज्य, देव-त्विक् (जु) देवाचार्य, देवोपनी, देवदयित, देवप्रिय, देवसुहृत् (द), देवेडघ, देवनुत, देवपुरोहित, देवसौवस्तिक, दवमहित, देवा-चित्त, देवगुरु, देवव-ध, देवनमस्य, देवज्य, देवराजबन्दि-तपद देवाचितपद, देवमत्री,चेति । एव दैत्ययाजक, दैत्योपाध्याय, दैत्यपूजित, दैत्यपूज्य, दैत्यत्विक् दैत्याचार्य, दैत्योपनी, दैत्यदयित, दैत्यप्रिय, दैत्यसुहृत् (द), दैत्येडघ, दैत्यनुत, दैत्यपुरोहित, दैत्यसौवस्तिक, दैत्य-महित, दैत्याचित, दैत्यगुरु, दैत्यव-ध, दैत्य-नमस्य, दैत्येज्य, दैत्यराजबन्दि-तपद, दैत्याचित-पद, दैत्यमत्री, चेति क्रमात् ऋ भयोर्गुणगुणयो-र्नामानि स्यु ।

अथ साम्प्रत शुभस्यान्ययोर्गिकनामान्याह—

'शतपर्वाया पति-दच भृगुतस्तनयो,-ज्, च पुरो-हितो, बले । गुरु, बन्दिवात्सितस्य नामा,-इति । अस्य व्याख्या—शतेति-शतपर्वाया उत्तरे यदि पतिशब्द स्यात्तदा शुभस्य नाम । यथा—शत-पर्वापति ।' इति । भृगुत परतो यदा तनयोऽण्-प्रत्ययश्च तदा शुभस्य नाम । यथा--भृगुतनय, भागंव ।' इति । बलेरुत्तरे यदा पुरोहितशब्द-स्तदा तद्वत् । यथा—बलिपुरोहित. ।' इति । एव दानवादुत्तरे चेद्गुरुशब्दस्तदा सितस्य नाम ।

यथा—दानवगुरुः ।' इति ।

अथाबुना शनेयो' गिकनामान्याह—

...५य शने कृशादङ्ग । मनीजाद्वस्त्रं, घटतः
स्वामी, छायापतङ्गतोऽणाद्या । रेवत्या भू, मन्दा,
मूढोश्च ग, गति, गमन, गामिनोः इति ।

अस्य व्याख्या—अथेति । नील इति च । अय-
शब्दोऽन्तरवाची । कृशादुत्तरे चेदङ्ग तदा शने-
नाम स्यात् । यथा—कृशाङ्गः ।' इति । नीला-
दुत्तरे चेदङ्ग तदा तद्वत् । यथा—नीलवस्त्रः ।'
इति । घटत उत्तरे यदि स्वामिशब्दस्तदा तद्वत् ।
यथा—घटस्वामी ।' इति । छायायाः, पतङ्गा-
च्च परतोऽणाद्याः प्रत्ययाश्चेत्तदा तद्वत् । यथा-
छायेयः, पातङ्गः ।' इति । रेवत्या उत्तरे यदा
भूशब्दस्तदा तद्वत् । यथा—रेवतीभूः । मन्दात्,
मूढोश्चोत्तरे यदा ग-गति-गमन-गामिशब्दाः स्यु-
स्तदा ते शनेनामानि भवन्ति । यथा—मन्दग,
मन्दगति, मन्दगमनः, मन्दगामी । एवं मृदुः,
मृदुगतिः, मृदुगमनः, मृदुगामी शनेनामानि स्युः ।

अथ साम्प्रतं राहोयो' गिकनामान्याह—

...५य चन्द्रान्तद-मर्द्य-रयो, भरण्या भयो, भुज-
ङ्गमात्स्वामी । शिरसो ग्रह, श्व देवा, शरि, तिही-
तोऽण्, त्रिदिव्यतो भानु ॥२५॥ राहोर्नाम, इति ।
अस्य व्याख्या—अथेति । चन्द्रादिति । राहोरिति
च । प्रपानन्तय्यो । चन्द्रादुत्तरे तुद, मर्दी, शरिशब्द-
श्चेत्तदा राहोर्नामानि स्युः । यथा—चन्द्रन्तुदः,
चन्द्रमर्दी, चन्द्रारिः । इति । भुजङ्गमादुत्तरे यदि
स्वामिशब्दस्तदा तद्वत् । यथा भुजङ्गमास्वामी ।
इति । शिरस उत्तरे यदा ग्रहशब्दस्तदा तद्वत् ।

यथा—शिरोग्रहः । इति । देवात्परतोऽरिश्चेत्तदा
तद्वत् । यथा—देवारिः । इति । मिहीतः परतो
यदाण् प्रत्ययस्तदा तद्वत् । यथा—संहेयः, संहि-
केयः । इति । त्रिदिवतः परतो भानु,—स्तदा राहो-
र्नाम स्यात् । यथा—त्रिदिवभानुः । इति ।

अथेदानो' केतोयो' गिकनामान्याह—

...५यो कच, ऊर्ध्वा, स्तुच्छ, मगोः, कबन्धा
स्त्रगः । आश्लेषायाश्च भवः, शिखातो मनुब्,
केतोर्नाम ॥२६॥

अस्य व्याख्या—अथो इति । अथोशब्दोऽन्तर
वाची । ऊर्ध्वात्परतः कचशब्दश्चेत्तदा केतोर्नाम
स्यात् । यथा—ऊर्ध्वकचः । इति । मगोश्चोत्तरे यदा
पुच्छशब्दस्तदा तद्वत् । यथा—मगुपुच्छः । इति ।
कबन्धादुत्तरे यदि खगशब्दस्तदा तद्वत् । यथा—
कबन्धखगः । इति । आश्लेषायाः परतो यदा भव-
शब्दस्तदा तद्वत् । यथा—आश्लेषाभवः । इति ।
शिखात् उत्तरे यदि मनुप् प्रत्ययस्तदा तद्वत् ।
यथा—शिखावान् । इत्येतानि केतोर्नामानि स्युः ।

अथाबुना गुलिकस्य यौगिकनामनी आह—

'अत्युपसर्गात्वापी, प्राणाद्धरो, गुलिकस्य च नाम ।
अस्य व्याख्या—अतीति । अतितः परतः पापि-
शब्दश्चेत्तदा गुलिकस्य नाम स्यात् । यथा—
अनिपापी । इति । प्राणादुत्तरे यदि हरशब्दस्तदा
तद्वत् । यथा—प्राणहरः । इति ।

अथ साम्प्रतं मान्दिप्राणयोर्नामान्याह—

'मन्दात्परे सुतेऽणो, मान्दे, प्राणात्पदं चासोर्नाम ।
अस्य व्याख्या—मन्दादिति । मन्दात्परे सुतेऽणो
मुनशब्द इण् प्रत्ययश्च तदा मान्देनामनी
२६-२६

स्यानाम् । यथा—मन्दमुन मन्दि । इति । एव
प्राणादुत्तरे पदचेत्तदा असौ प्राणस्य नाम स्यात् ।
यथा—प्राणपद । इति ।

अथेदानीं ग्रहस्य यौगिकनामान्याह—

‘खात्परतो गामि,-चरा,-टन,-गमन,-गति,-स,-
द्वास,-निवास इव । गौ,-को,-भ्रमगा-यना,-ट-
पान्थ,-तलाधिवासा, ग्रहस्य नाम ॥२८॥

अस्य व्याख्या—खादिति । खात्परतो गामि-चर-
अटन-गमन-गति-सद्-वास-निवास ग-भ्रोकस्
भ्रमण-भ्रयन-अट-पान्थ-तलाधिवासशब्दा यदि
तदा ग्रहस्य नाम । यथा—खगामी, खचर,
खेटन, खगमन, खगति, खसद्, खवास, खनि-
वास, खग, खौका खभ्रमण, खेयन खेट,
खपान्थ, खतलाधिवासश्चेति ग्रहस्य नामानि स्युः ।

अथेदानीमिह प्रसङ्गाद्देवानामपि यौगिकनामान्याह-
‘दैत्य-दानव-रक्षोभ्योऽरि, योज्यः परतो, ऽमृतात् ।
आहारो, मन्दिरा-म्भेरो. स्वर्गाच्चबालय, इत्यपि ॥
अप्सररोम्य पति, योज्य. कश्यपा-ददिते सुत. ।
वेश्म,-पद्या,-चारि,-वासा, खान्नामाहुर्द्विबोकसाम् ॥

अनयोर्वाख्या—दैत्येति । अप्सरोम्य इति च ।
दैत्या दिते पुत्रा, दानवा दनो पुत्रा, रक्षाति
च निकषापुत्रा, एषा नामत, परत परे, अरि-
शत्रुवाचकशब्द, योज्यो योजनीय, तदा दिवी-
कसा देवाना, नाम सजा माहुर्द्वन्विति । एव अमृ-
तात् सुधाया परत आहारोऽभ्यवहारो योज्य ।
मन्दिरात् प्रासादात्, भेरोहिमाद्रे, स्वर्गात्
त्रिदशालयाञ्च भालयो योज्य । अप्सरोम्य
उर्वशीप्रभृतित-पतिर्भर्ता योज्य. । कश्यपाददितेश्च
१-२८

परे सुतो योज्य । रवाःत आकाशनमा परे
वेश्म-पद्या-चारि-वासा एते शब्दा योज्यास्तदा
देवाना नामानि भवन्ति ।

उदाहरणानि यथा—दैत्यारि दानवारि, र.ओ-
ऽरि । मन्दिरालय, मेर्वालय स्वर्गालय ।
अप्सरसा पति । कश्यपमुत, अदितिमुन ।
खवेश्मा, खपद्य, खचारी, खवास देव’ इति ।

अथाधुना प्रकारान्तरेण यौगिकनामान्याह—
‘आहारो, रिपवो, ऽचलश्च तरवो, ज्येष्ठो,-
ऽङ्गना घाहन, सेनानी, सखिगायनादव जनको,
ऽम्बा, योनयो चर्द्धकि । बंघो, दाह, मुप, प्रिया,
च नगरी, यज्ञो,-सप्तो, तोषको, वल्गो, राज-
पती अर्रातिसचिवो, मत्री, गुरु इचा-तयाः । ३१।
घनु-सौका,-ऽऽथया,-ऽराम-सभा,-अष्ट,-पंथो,
लता । निम्नगा दीर्घिका, नाल, सपंथो मृत्तिका,
प्रिय । सुधा, दैत्य,-दनुज, नेरुपेया, हिमाचल ।
पारिजातादयो, ब्रह्मा, तथा तिलोत्तमादिका’ ।
विमान,-स्तारकाराति,-गन्धर्वा कश्यपो ऽदिति’ ।
विद्याधरादय,-स्ववष्टा, नासत्यो, पीतदाह च । ३४।
सवङ्ग, स्वर्णरम्भा, च तथा चाप्यमरादयो ।
होमो, ऽङ्ग, कौस्तुभमणि-स्तुलसो, च शतकतू ।
शुक्रो, जीवो, तथा नाक,—रत्नसानु-प्रसादना ।
आयुध, च तथा स्वर्गं शक्र,-श्चैनरयादिकाः
सुधर्म, ऽपि धय स्या, च विद्यातुभ्र-कचरविका ।
महाज्योतिष्मती, जह्नुतनया, ऽयो नभ सरित्
नलोत्तम-स्तया देवसपंथ, — स्तुवरी,-त्यपि ।
अगस्त्यपावप इचंते-शब्दा योज्या मुरात्परे । ३८।
तत्तन्नामे-तराणी-ति, पवयो परिवर्तनात् ।
२६ ५६

एषा व्याख्या—आहार इति । धनुरिति । सुधेति । विमान इति । लवङ्गमिति । शुक्र इति । सुधर्मति । नलोत्तम इति च । एषा व्याख्या तु सुगमा । एत इति । एतेऽमीशब्दा ध्वनय, सुरात् सुरशब्दात्, परे परत उत्तरे वा योग्या योजनीया । तदा तत्तन्नाम आहारादीना प्रिया ताना नाम सज्ञा आहुरिति शेष । इत्येव पदयो पूर्वोत्तर-पदयो, परिवर्त्तनात् परावृत्तेस्तेपामितराभ्य-न्यानि नामान्यूहानि, ' इति विवृति ।

उदाहरणानि तु यथा—सुराहार सुधा । सुर-रिपवो दंतेय—दनुज—नैकपेया । सुराचलो हिमाचल । सुरतरव पारिजातादय । सुर-ज्येष्ठो ब्रह्मा । सुराङ्गनास्ति लोत्तमादिका । सुरवाहन विमान । सुरसेनानीस्तारकाराति (स्कन्द) । सुरसखा सुरगायनाश्च गन्धर्वस्तु-म्बुरुप्रभृतय । सुरजनक. कश्यप । सुराम्बा अदिति । सुरयोनयो विद्याधरादय । सुरवर्द्धकि त्वष्टा (विश्वकर्मा) । सुरवंदो नासत्यौ (अश्वि-नोकुमारी) । सुरदार पीतदार (दीवार' इति प्रसिद्धोक्ता) । सुरसुम लवङ्गम् । सुरप्रिया स्वर्णरत्ना जातिर्वा । सुरनगरी अमरावती । सुरयज्ञो होम । सुरोत्तमोऽङ्क (सूर्य) । सुरलो-पक कौस्तुभमणि । सुरवल्ली तुलसी । सुरराज सुरपतिश्च शतश्रु (इन्द्रो) । सुरारातिसचिव शुक्र । सुरमथी सुरगुरुश्च जीवो (बृहस्पति) । सुरालया स्वर्ग—सुमेरु—प्रासादा । सुरायुध धनु (शक्रधनु) । सुरलोक स्वर्ग । सुराश्रय इन्द्र । सुरारामा चैत्ररयादिका । सुरसभा

सुधर्मो । सुरश्रेष्ठा वय स्या (ब्राह्मी) । सुरपंयो विधातृभू—(नारद) कचादिका । सुरलता महा-ज्योतिष्मती । सुरनिम्नगा बहनुतनया (भागो-रथी) । सुरदीर्घिका नभ सरित् (मन्दाकिनी आकाशगङ्गा) । सुरनालो नलोत्तम । सुरसर्पयो देवसर्प । सुरमृत्तिका सुवरी (काशी) । सुर-प्रियोऽगस्त्यपादप ।' इति ।

अथ संप्रति कार्यकारणभावसम्बन्ध व्याचष्टे—
कार्यकारणयोर्भावसम्बन्धश्चेह कथ्यते ॥३६॥
कार्याद् विधातृ-कृत्-कर्त्-कर-सू-स्रष्टृ-सृ-
निभा । कारणाद् जन्म ज रह-सृति भू-योग्य
णादिका ॥४०॥ इति ।

अस्य व्याख्या—कार्येति । कार्यादिति । कारणादिति च । यदा कार्याद् जन्मात्परे विधात्रादय शब्दास्तद्वृत्ता कारणाना जनकाना नाम ग्राह्य । यथा—विश्वविधाता, विश्वकृत्, विश्वकर्ता विश्वकर विश्वसू विश्वस्रष्टा, विश्वसृष्ट ब्रह्मा' । तस्य हि विश्व कार्यमिति रुढि ॥ निभा सदृशा । तेन विश्वजनक, विश्व-कारक' इत्याद्यपि । कविरूढया इत्येव । नहि यथा—चित्रकृदुच्यते तथा चित्रसू इति । एव कारणाद् जनकात्परे जन्मादय शब्दास्तद्वृत्ता कारणवता कार्याणा नाम ग्राह्य । यथा—आत्म-जन्मा, आत्मज, आत्मरह, आत्मसृति, आत्मभू, आत्मयोनि ब्रह्मा' । तस्य ह्यात्मा कारणमिति रुढि । वक्ष्यमाणस्यादिशब्दस्याभिमतम्बन्धात् सम्भवादयोऽपि गृह्यन्ते । अणादयस्तु—भानो-रपत्य भानव, अग्नि । इन्दोरपत्य ऐन्दवः बुध ।

भूमेरपत्य भौमः । सोमस्थापत्य सौम्यः, चन्द्रम-
सोऽपत्य चान्द्रमसायनश्च बुधः । अङ्गिरसोऽपत्य
आङ्गिरसः बृहस्पति । भूगोरपत्य भार्गवः शुक्र ।
सिंहिकाया अपत्य सिंहिकेयः राहुः । इहापि हि
भानवादीना भान्वाद्यो हि जनका इति रुडिः ।
'कविरूढ्या' इत्येव । नहि—आत्मयोनिवत्
'आत्मजनकः, आत्मकारक' इति भवति ।

अथेदानो धार्य-धारकसम्बन्धमाहुः—
धार्याद् भूषण-मौल्य-ङ्कु-पाण्य-स्त्र-ध्वज-भुक्ति-
भाः । भर्तृ-शेखर-मत्वर्थ-शालि माति-धरा
अपि । ४१ । इति ।

अस्य व्याख्या—धार्यादिति । भर्त्तित्तिच । धार्याद्
धार्यवाचकाद् भूषणाद्यो धरान्ता धारकस्य नाम
आहुः । यथा—'शशिभूषण', 'चन्द्रमौली, वृषाङ्क,
पिनाकपाणि', 'शूलारत्र', 'वृषध्वज', 'शूलभृत्,
निभग्रहणात् तत्तुल्या वृषकेतन—शूलयुध—वृष-
लक्ष्म—चन्द्रशिरस्—चन्द्राभरणादयो गृह्यन्ते ।
तथा—पिनाकगारी, शशिशेखर, शूलो, पिना-
कमालो पिनाक मलते धारयतीति कृत्वा पिना-
कभर्त्ता, गङ्गाधरः । 'कविरूढ्या' इत्येव ।

अथ सन्नति भक्ष्यभक्षकभावसम्बन्धमाहुः—
"भक्ष्यात् पायि-व्रतान्धो-र्लट्-या ऽऽशा ऽज्ञान-
भुगादिका । इति ।

अस्य व्याख्या—भक्ष्यादिति । भक्ष्य भोज्य तद्वा-
चिनः शब्दात्परे पाय्यादय शब्दास्तद्वता भक्ष्यवता
भक्षकाणा नाम आहुः । यथा—सुधापायिनः,
सुधाव्रताः, सुधान्वस, सुधालिह सुधापा,
सुधाशा, मुदाशनाः, मुदाभुत् 'मुदाः' । नेरा हि

सुधाभक्ष्या, इति रुडिः ।

अथाधुना धवध्वभूभावसम्बन्धमाहुः—

'धवात्प्रणयिनी--कान्ता—वल्लभा—गृहिणीसभाः
। ४२ । वध्या वरे-श-रमणो-पयन्तु-वल्लभादयः ।
अस्य व्याख्या—धवादिति । धवः पतिस्तद्वाच-
कशब्दात् प्रणयिनीसद्गताः शब्दास्तद्वतीनां पतिम-
तीना भार्याणा नाम आहुः । यथा—सूर्यप्रणयिनी,
सूर्यकान्ता, सूर्यवल्लभा, सूर्यगृहिणी, 'सज्ञा' । एव
चन्द्रप्रणयिनी, चन्द्रकान्ता, चन्द्रवल्लभा, चन्द्रगृ-
हिणी, 'रोहिणी, । तयो- हि सूर्यं चन्द्रश्च पती—
इति रुडिः । समग्रहणात्प्रियतमा—वधू—रमणी-
प्रभृतयो गृह्यन्ते । 'कविरूढ्या' इत्येव । नहि
भवति यथा—सूर्यं—प्रणयिनी तथा सूर्यपरिग्रहः ।
इति । वध्या इति । वधूवाचिनः शब्दात्परे वरादयः
शब्दास्तद्वता वधूवतामुपयन्तुणा नाम आहुः ।
यथा—सञ्ज्ञावर, सञ्ज्ञाधः, सञ्ज्ञारमणः, सञ्ज्ञो-
पयन्ता, सञ्ज्ञावल्लभाः, 'सूर्यः' तस्य हि सञ्ज्ञा-
वधू, इति रुडिः । आदिसंज्ञात् तत्सदृशायाः पत्या-
दया गृह्यन्ते । 'कविरूढ्या' इत्येव । नहि भवति
यथा—सञ्ज्ञावर सूर्यः, तथा विभाकरः, इति ।

अथेदानो मित्रसम्बन्धमाहुः—

'मित्रान्मित्रनिभाः' इति ।

अस्य व्याख्या—मित्रादिति । मित्र सखा तद्वाच-
काच्छब्दादुत्तरे सखिसमानार्थास्तद्वतां सख्यवता
नाम आहुः । यथा—रामस्य सखा रामसखः
'सुप्रीयः' । शिवस्य सखा शिवसखः 'कुबेरः'
चैत्रस्य मित्रोः वसन्तस्य वा सखा चैत्रसखः,
मधुसखः, वसन्तसखः, 'कामः' एव द्यौरपस्य सखा

दशरथसख 'जटायु' । वायो सखा वायुसखः
अग्नि । "राजाह सखिभ्रष्टव्" अथवा वायु सखा
अस्येति वायुसखा । "टजभावादनङ्सावित्यनङ्" ।
एव मतिः सखा अस्येति मतिसखा बृहस्पति ।
निःप्रहणात् सुहृदादयो गृह्यन्ते । 'कविरूढया'
इत्येव । नहि भवति यथा—रामसख सुयोव,
तथा—मुश्रोवसखः रामः इति । एव शिवसख
कुवेर, तथा—कुवरसख शिव इति ।

अथ सन्प्रति वाह्यवाहकभावसम्बन्धमाहुः—

वाह्याद् वाहनासन्नगामिन १४३। इति ।

अस्य व्याख्या—वाह्यादिति । वाह्याद् वाह्यवाच-
काच्छब्दादुत्तरे वाहनादथ शब्दास्तद्वता वाह्यवता
वाह्यितृणा नाम आहु । यथा—हसवाहन,
हसासन, हसगामी, 'ब्रह्मा' । वृषभवाहन, वृषभा-
सन, वृषभगामी 'शिव' । एव गरुडवाहन, गरु-
डासन, गरुडगामी, 'विष्णु' । तेषां हि हसादयो
वाहन नि इति रुडि । इह हनयान, वृग्भयान,
गरुडयान इत्यादया ऽपि 'कविरूढया' इत्येव । नहि
भवति यथा—'नरवाहन' 'कुवर' तथा—नर
गामी, नरामन, नरयान । इति ।

अथायुना ज्ञातेयसम्बन्धमाहुः—

'ज्ञातेर्भगिन्य वरज पुता ऽऽत्मजा ऽप्रजादयः । इति ।

अस्य व्याख्या—ज्ञातेरिति । ज्ञाति स्वजन तद्वा-
चकाच्छब्दादुत्तरे भगिन्यादयस्तद्वता ज्ञातेयवता
ज्ञातीना नाम आहु । भगिन्यादीना च ज्ञातिवि-
शेषानि च ज्ञातिविशेषादेव प्रयोगो यथा—
कालभगिनी कालिन्दी । उत्तम्यावरज बृहस्पति ।
जहनुतता जाह्नवी । सूर्यात्मज शनि । चन्द्रात्मज
१-२८

बुध । कृष्णाग्रजो बलदेव । प्रादिशब्दात् सोदरा-
दयो गृह्यन्ते । यथा—कालिन्दीसोदरो यमः ।
'कविरूढया इत्येव । नहि भवति यथा—कालिन्दी
कालभगिनी' तथा—'शनिभगिन्यपि । "

अथेवानीमाश्रयाश्रयिसम्बन्धमाहुः—

"आश्रयाद्वासि सदनपर्याया सच्छयादयः । १४४।
अस्य व्याख्या—आश्रयादिति । आश्रयो निवास-
तद्वाचकाच्छब्दादुत्तरे वासि—सदनपर्याया सच्-
शयादयश्च तद्वता आश्रयवता आश्रिताना नाम
आहु । यथा—आवाशावासिन, आकाशसदना,
आकाशसद आकाशशया एव आकाशाश्रया-
दिवौकसः 'ग्रहा' । दिवशब्दो वृत्तावकारान्तोप्य-
स्तीति । आकाशो व्योम, सच तेषामाश्रयः इति
रुडि । 'कविरूढया' इत्येव । नहि भवति यथा—
आकाशसदना ग्रहा, तथा भूमिसदना मानवा ।
इति ।

अथ साम्प्रत वध्यवधकभावसम्बन्धमाहुः—

'वध्याच्छासन भिद् द्वे पि ध्रुग्-जिद् ध्वत्स्य रि-
सूदना । दार्य्य - ऽन्नकारि-मयन-वपच्छिद्-
दमना न्तका ॥ जयि मदन हन् घाति-केतु हन्तु-
निपूदना १४५। इति ।

अस्य व्याख्या—वध्यादिति । दारीति च । वध्योषास्य
तद्वाचिन शब्दात्परत शासनादयो निपूदनान्ता-
स्तद्वता वधकानां नाम आहुः । यथा—'पुरसा-
सन, पुरभिद्, पुरद्वेषी, पुरध्रुकु, पुरजित्,
पुरध्वसी, पुरारि, पुरसूदन, पुरदारी, पुरान्त-
कारी, पुरमयन, पुरदर्पच्छिद्, पुरदमन, पुरा-
न्तक, पुरजयो, पुरमदन, पुरहा, पुरघाती, पुर-

केतु, पुरहन्ता, पुरनिपूदन 'शिव' । अन्धकरिपु, अन्धकसूदन, असुरारि, कामान्तक, कामारि, क्रतुध्वसी, गजदेव्यभिद्, गजारि, तमोहा, त्रिपुरान्तक, त्रिपुरारि, दक्षाध्वराति, पुरद्विद्, भगने-
त्रान्तक, मल्लरिपु, सुलायवाहारि, विधान्तक, सम्बराारि, स्मरहर, इत्यपि । एव कालदमनी, चण्डहृत्, निशुम्भमथनी, महिषमथनी, मुण्ड-
घातिनी, रक्तबीजमदिनी, शुभमथनी 'पार्वती' । इति ।

"कामजित्, क्रोञ्चदारण, क्रोञ्चवेरी, क्रोञ्चा-
राति, तारकजित्, तारकवेरी, तारकारि, महि-
षार्दन, 'स्कन्द' । इति ।

"अरिष्टसूदन अरिष्टहा, कसजित् कसाराति, कालनेमिहर, कालनेम्यरि, कालियदमन, कालियशासन, कालियारि, केशिसूदन, केशिहा, कौटभजित्, कौटभारि चाणूस्सूदन, जरासन्धारि तमोहा, दानवशत्रु, दैत्यशत्रु, दैत्यारि, द्विवि-
दारि धेनुकध्वसी, धेनुकसूदन, नरका-न्तक, नरकाराति, नरकारि, पूतनाद्रूपण बलिध्वसी, बलिबन्धन, बलिवेरी, बाणजित्, मधुमथन, मधुरि, मञ्जरि, मुरमदन, मुररुपु मुरारि, मन्दमदन, यमलार्जुनभञ्जन, राहुभेदो राहु मूर्धभिद्, राहुमूर्धहर, राहुवेरी वृषशत्रु, शक-
टारि शिशुपालनिपूदन, सालवारि, सुरारिहा, ह्यग्रोवरिपु, हिरण्यकशिपुविदारण, विष्णु' । इति ।

कालि-दीवर्षण, कालि-दीभेदन, द्विविदहन्ता, प्रलम्बघ्न, प्रलम्बभिद् मुष्टिकघ्न, यमुनाभिद्,

यमुनाकर्षण, शक्तिमदर्पच्छिद्, शक्तिमदारण, शक्तिमदारी, शक्तिमभिद् 'बलदेव' । इति ।

"शमान्तक, शिल्मित्यु, मनोदाही, मन्मथ, 'कामदेव' । इति ।

शम्बरसूदन, शम्बरारि, शूर्पकाराति, शूर्प-
कारि, 'प्रद्युम्न' । इति ।

"बाणारि अत्रिद्विद्' इति ।

"अग्निद्विद्, अग्निभिद्, गोत्रभिद् जम्भमेदी, जम्भ-
रिपु, जम्भारि, नमुचिनिपूदन, नमुचिसूदन, पर्वतारि, पाकनिपूदन, पाकशासन, पुलोमनि-
पूदन, पुलोमशत्रु, पुलोमारि, बलनिपूदन, बलरिपु, बलहा, बलाराति, वृत्रनिपूदन, वृत्रहा, वृत्रारि, शैलारि 'इन्द्र' । इति ।

अथान् विशेषमाहु —

"दृश्यते विवक्षायां वृषवाहनेऽस्य च बाह्यात्वे ।
स्यात्सत्त्वे तु वृषपतिर्वृषलाञ्छनश्च धार्यत्वेऽपि
अस्य व्याख्या—दृश्यत इति । विवक्षानिवन्धनो-
हि सम्बन्ध, तत एकस्मादपि वृषादे सम्बन्धि-
पदात् परे सम्बन्धान्तरनिबन्धना बाह्यतादय
शब्दा यथाचित प्रयुज्यन्ते ।

बाह्यवाहकभावसम्बन्धे विवक्षाया वृषस्य बाह्यात्वे
वृषवाहन' शिव' । इति भवति । एव सत्त्वे तु
निजेशसम्बन्धविवक्षाया 'वृषपति' 'शिव' इति
भवति । तथा धार्यत्वे धार्यधारकभावसम्बन्ध-
विवक्षाया च वृषलाञ्छन 'शिव' । इत्यपि ।

'धार्यत्वेऽशो स्तथाशुपाल्यशुपतिरशुमानपि सत्त्वे ।

व्यत्येऽहेरह्यारि—रहिभुद् मयूरो भोज्यत्वे । ४७।

अस्य व्याख्या—धार्यत्व इति । तथाऽशोधार्यत्वे

'अशुमाजी' 'सूर्यः' इति भवति । सत्त्वे स्वस्वामि-
भावसम्बन्धविवक्षाया 'अशुपतिः, अशुमान्',
'सूर्यः' । इत्यपि । तथा वध्यत्वे वध्यवधकभाव-
सम्बन्धविवक्षायामहेः सर्पस्य अरिः शत्रुर्मयूरः ।
एवं भक्ष्यत्वे भक्ष्यभक्षकभावसम्बन्धविवक्षया-
महिभुक् 'मयूरः' । इत्यपि भवति ।

अथ सम्प्रतीह सम्बन्धनिवन्धानां व्युत्पत्तिभुक्त्वा
व्युत्पत्त्यन्तरमाहुः—

'व्यपत्तरं-ङुं' व्यक्तेर्जातिशब्दो वाचको द्विजैः ।
वाताप्यरातिपूता-ऽऽशा याम्नासोच्यते धीरः ।
४८ । पूता सप्तपिभिरिति कोवेरो स्याद्' इति ।
अस्य व्याख्या—व्यक्तैरिति । पूतेति च । अङ्गु-
विशेषणैर्धर्मकतः स्पष्टैर्जात्यभिधायकौऽपिशब्दो
व्यक्तेर्वाचको विज्ञेयः । व्यक्तेर्नामिता प्राप्नो-
तीत्यर्थः ।

अत्रोदाहरण प्रदर्शयति—वातापिः असुरविशेष-
स्तस्यारातिः शत्रु अगस्तिः ऋषिविशेषस्तेन पूता
स्वासनया पवित्रिता इति व्यक्तमङ्गु तेनाङ्कित
'आशा' इति जानिषब्दो याम्नासाया व्यक्तेरभि-
धायी धीरं विद्वद्भिरुच्यते कथ्यते ।
इति सप्तपिभिः कश्यपादिभिः पूता पवित्रिता
आशा कोवेरो उत्तरा स्यात् ।' इति ।

अथेदानीं व्युत्पत्त्यन्तरमाहुः—

... अयुग्यिपमशब्दो । त्रि-पञ्च-सप्तादीनां-
वाचको संयोजयेत् क्रमावत् १४६ । त्रिलोचन-
पञ्चसायक सप्तपर्णादिष्व, — । इति ।

अस्य व्याख्या—अयुगिति । त्रि-पञ्च-सप्तादि-
स्थाने अयुग्—विपमशब्दो त्रिलोचनादिपदपु

योजितव्यो । यथा—त्रिलोचनः, अयुग्लोचनः,
विपमलोचनश्च 'शिवः' । पञ्चसायकः, अयुक्-
सायकः, विपमसायकश्च 'कामदेवः' । सप्तपर्णः,
अयुक्पर्णः, विपमपर्णश्च 'वृक्षविशेषः' । 'सातवण'
इति प्रसिद्धः । आदिशब्दात् नवशक्तिः, अयुक्-
शक्तिः, विपमशक्तिश्च 'महादेवः' । एव त्र्यम्बक-
पञ्चेषु-सप्तच्छदादिष्वपि ।

अथ साम्प्रतं व्युत्पत्त्यन्तरमाहुः—

.....अथ विरोध्यर्थम् । गुणशब्दोऽत्र नञादिरि-
तरोत्तरो निगदति यथा कृष्णः । ५० । सितेतरः
स्यावसितः' इति ।

अस्य व्याख्या—अथेति । अथशब्दोऽन्तरवाची ।
गुणशब्दो गुणवाचिशब्दो नञादिरितरोत्तरो
नञ्पूर्वइतर शब्दोत्तरश्च विरोध्यर्थं विरोधिन-
मर्थं निगदत्यभिधत्त इत्यर्थः । यथा—असितेः
सितेतरः, कृष्णः श्यामः । एव अकृशः कृगेतरश्च
स्वूल इत्यादि ।

अथ सम्प्रति व्युत्पत्त्यन्तरमाहु —

.....पानीयनिध्यादिषु पदे पूर्वैः । तयोत्तरे तु
वाङ्बोपबुंघादिषु, भ्रूभ्राद्येषु ५१ । द्वयेऽपि हि
पर्यायपरिचयत्तन्म्' इति ।

अस्यव्याख्या—पानीयेति । पानीयनिध्यादिषु
शब्देषु पूर्वस्मिन्नेवपदे पर्यायस्य परावृत्तिर्भवति ।
यथा—पानीयनिधिः, जलनिधिः, सोयनिधिः,
चारिनिधिः, वारिः । आदिगच्छद्गणात्
अम्बुदः, चारिदः, पयोदः, सलिलदः, वन्दः,
इत्यादि । वाङ्बोपबुंघादिषु वष्पाग्निप्रभृतिषु
शब्देषु उत्तरस्मिन्नेव पदे पर्यायपरावृत्तिः

स्यात् । यथा—वडवडशानुः, वडवपावकः, वडवधनञ्जयः । आदि शब्दात् अन्वुजम्, पङ्कजम्, पङ्केरुहम्, सरोजम्, सरोरुहम्, सरोजम्, इत्यादि । भूमृदाद्येषु शब्देषु द्वयेऽपि पूर्वं उत्तरत्र च पदे पर्यायस्य परावृत्तिः (परिवर्तन) भवति । यथा—भूमृत्, क्षितिभृत्, धराधरः, धरणीधरः । आद्यशब्दात्, गीर्वाणनाथ, वृन्दारकराज, लेखर्षभ, इत्यादयः ।

अथ सम्प्रति परावृत्तिसह-योगिकशब्दानाहुः—
“...एवं परावृत्तिसहाश्च । योगाः स्युरिति योगिकाः ।” इति ।

अस्य व्याख्या—एवमिति । एवमिति पूर्वं उत्तरत्र उभयत्र च पदे परावृत्तिः पर्यायपरिवर्तनं सहन्ते क्षमन्ते परावृत्तिसहाः पानीयनिध्यादयः शब्दाः । योगात् अन्वयाद् भवेयु इति योगिकाः । यादिषु योगिकेषु शब्देषु पूर्व-मध्यो-त्तर-पदानां योजना क्रमेण कर्त्तव्या यथा—(३) कमल + कानन + नायकः, = कमलकानननायकः ‘सूर्यः’ । कुमुदिनी + विपिन + विकासी = कुमुदिनीविपिनविकासी ‘चन्द्रः’ । (४) चण्डी + ईश + चूडा + मणिः = चण्डीसचूडामणिः ‘चन्द्रः’ । अत्रि + नयन + समुत्थ + ज्योतिः = अत्रिनयनसमुत्थज्योति ‘चन्द्रः’ । कामिनी + वदन + सीरम + चौरः = कामिनीवदनसीरमचौरः ‘चन्द्रः’ । निर्जर + नायक + पूजित + पाद = निर्जरनायकपूजितपादः ‘बृहस्पतिः’ । (५) अर्दित + दारक + देव + वन्दित + चरणः = अर्दितदारकदेववन्दितचरणः ‘बृहस्पतिः’ । इति ।

अथेदानीं मिश्रशब्दानाहुः—

“...मिश्रास्तिवह परावृत्यसहाः । १५२। दशरथो ऽन्तकश्चापि गीर्वाणसन्निभाः” इति ।

अस्य व्याख्या—मिश्रा इति । इह शब्दभेदे दशरथादयः शब्दाः पूर्वं उत्तरत्र च पदे पर्यायस्य परावृत्तिः परिवर्तनमसहमाना अक्षममाना मिश्रा योगयुक्ता रुढिमन्तश्च ज्ञातव्याः । सन्निभ आद्यर्थः ।

अथाधुना पारिभाषिकशब्दानाहुः—

“...तथा ।

क्रियश्च तावुरि-जित्मः कुलीरो लेय इत्यपि । १५३।
पाथोन-जूक-कोर्प्याद्या दुश्चिक्वयं हिव्रुफोऽप्यथ ।
डिम्ब-डित्थ-नदीपूर्वाः संस्मृताः पारिभाषिकाः ।

अस्य सार्द्धपद्यस्य व्याख्या—तथेति । पाथोनेति च । तथा तद्वत्, क्रियः, तावुरि, जित्मः, कुलीरः, लेयः, पाथोन, जूकः, कोर्प्य इत्याद्या राक्षी । दुश्चिक्वय हिव्रुक इत्याद्या भावे । तथा डिम्ब-डित्थ-नदीपूर्वा अन्यत्र पारिभाषिका आधुनिकसङ्घेतेनार्थ बोधकपदाः संस्मृता ज्ञेया, बुधैरिति शेषः । न्वचित्तु तात्पर्यग्राहकवशात्केवलयोगेन केवलरूढयाचार्यद्वयबोधको योगिकरूढः शब्दोऽपि दृश्यते । यथा—अश्वगन्धादिः । इति ।

अथेदानीं ग्रन्थमिमं पद्यद्वयेनोपसंहारयति—

श्रीवंकमोये नल्लखाश्चि २०२० तुरुये
वर्षे, तपःशुबलते, दशभ्याम् ।

मघाज-चारे, जननादतीते ऽङ्गागोन्मितान्दे, ७६
गढदेशजेन, १५५।

श्रीकोर्तिदेव्यास्तनुसम्भवेन, श्रीकृष्णपादाम्बुज-

पट्पदेन । मुकुन्दनाम्ना गणकेन, कोपो-ऽसौ, निर्मित, -श्च क्रधरस्य तुष्ट्च, ५६।

अनयोर्व्याख्या—श्रीति । श्रीति च । नखलाश्चि-
तुल्ये विश्वयुत्तरसहस्रद्वय २०२० तुल्ये प्रमिते
श्रीवंकमीये श्रीविक्रमनृपतिराज्यरोहणसमयतो
वर्षे सँवत्सरे तप. शुक्लदले म.घञुस्लपक्षे,
दशम्या दशमीतिथौ, मघाजवारो शुक्रवामरे,
जननात् जन्मसमयतोऽनीते गते, अङ्गा गान्मिताब्दे
पट्सप्तति ७६ तुल्ये वर्षे (वयसि) गढदेशजेन
गढवालनाम्नि देशे समुद्ररेन, श्रीतीतिदेव्या-

१-१०

स्तनुसम्भवेन श्रीतीतिदेवीपुत्रेण, श्रीकृष्णपादाम्बु-
जपट्पदेन, श्रीकृष्णचरणाम्बुजभ्रमरेण, मुकुन्द-
गणकेन मुकुन्ददेवज्ञेन, अथौ 'ज्योतिषशब्दकोषः',
देवप्रयागनिवासिलाक्ष्मीररिश्चक्रपरेस्वास्मीयान्ते-
वासिजनस्य तुष्ट्च-ये सतोपाय (हिताय वा)
निमित्तो विरचितः । शुभं भूयत् । इति श्रीगढ-
देशान्तर्गणदेवराग' — समीपवर्तिमुकुन्दाश्रम-
वासिना श्रीतीतिदेवोऽश्रीगण्डतरघुवदत्ततनुव्रनुपा
श्रीमुकुन्ददेवज्ञेन विरचिते ज्योतिषशब्दकोषे
एकोनविंशतितम. शब्दव्युत्पत्तिवर्गः समाप्ति-
मगमत्, इति शम् ।

११-२१

ज्योतिषशब्दकोपस्थशब्दानामकारादिक्रमेण

शब्दानुक्रमणिका ।

प्र	ब्रह्मस्पति १४, ५६ ।	ब्रह्ममालापति १६६, २१ ।	मगिरस् २३८, ५६ ।
म ७, ५८ । ११, ४७ ।	ब्रह्मस्पतिसनक १५, ४ ।	ब्रह्म ४६, ४५ ।	मगु ५३, ४१ ।
२१५, ८ ।	१२५, १५ । २१३, ४४ ।	ब्रह्मयतृतीया २१, २ ।	मगुपुच्छ २६४, ४१ ।
मया १२, ५ । ६६ टी २ ।	ब्रह्मिण १३८, ५२ ।	ब्रह्मयनवधो २३, १६ ।	मगुस्य १४८, ३४, १६८,
६६, १० । ८६, २७ ।	मक ३१, ४४ ।	ब्रह्मसव १०८, ८ ।	७ ।
६४, १२ । ६७, २ ।	१२५, १४ ।	ब्रह्मवेदाश १२८, २४ ।	मगोदय २८, १३ ।
६७, ११ । १२३ ५ ।	मकच ५४, ४७ ।	ब्रह्माभा १०५, १२ ।	मगोत्स २२२ ८ ।
१२६, ३ । १६४, ४२ ।	मकचनाकवास ५४, ४७ ।	ब्रह्मास १०८, ८ ।	मगनाथो-१७, ४१ । २८०,
मशक १२, ५ । ६७, ११ ।	मकस्मात् १६, ३३ ।	ब्रह्मासक १०८, ६ ।	७ ।
१२६, ३ । १३८, ५ ।	मकुतदचन २२७, २५ ।	ब्रह्मिन् ३७, ३५ । २१३,	मग्नि ३, ६ । ४, ३४ । ५,
मथविह्व ६७, १३ ।	मकुत्य २४६, २८ ।	५२ । २३०, १ ।	४२ । १३, १६ । १७, २२ ।
मथायुस् १४१, ५० ।	मकुत्तार २१८, ७ ।	मसण्ड ८६, १० ।	५७ ४४ । ७५ १६ । ७६ टी ८
१४३, २२ ।	मकुत्तार २१८, ७ ।	मसण्डमण्डल ४३, १५ ।	११४, २ । ११६ २२, २०१,
मथावतार १३०, १० ।	मकुत्तार २१८, ७ ।	मसण्डितचतुस् ४३, १५ ।	४१ । २०३, १८ । २३६ २१ ।
मथु ३२, २ । ३६, १५ ।	मकुत्तार २१८, ७ ।	मसण्डरकर ४०, १० ।	२३८, ५६ ।
३८, २६ । १४३, ११ ।	मकुत्तार २१८, ७ ।	मखिल ८६, १० । २१४,	मग्निकर २४०, ११ ।
मथुक् ३७, ५५ ।	मकुत्तार २१८, ७ ।	४७ ।	मग्निकोणपति २३८, ५६ ।
मथुज ५२, ४ ।	मकुत्तार २१८, ७ ।	मखिलब्रह्म ११७, १ ।	मग्निचित् २१० २ ।
मथुषर ३२, ३४ ।	मकुत्तार २१८, ७ ।	मग २८, १३ । ३२, २ ।	मग्निदेवता ५, ४२ ।
मथुपति २७०, २ ।	मकुत्तार २१८, ७ ।	१३८, ५२ । २०३ ५० ।	मग्निदेवत ५, ४३ ।
मथुपशि ३२, १४ ।	मकुत्तार २१८, ७ ।	मगच्छ १३८, ५२ ।	मग्नि पूषिमा २४, २२ ।
मथुभत् ३२, ३४ ।	मकुत्तार २१८, ७ ।	मगत ११५, ३ । १४३,	मग्निप्रिया २४०, ७ ।
मथुभू ५२, ४ ।	मकुत्तार २१८, ७ ।	५६ । १५७, २६ ।	मग्निबीज २०३, २८ ।
मथुभत् ३२, १ ।	मकुत्तार २१८, ७ ।	मगतद्वार १६८, ३६ ।	२०३, २६ ।
३७, १७ ।	मकुत्तार २१८, ७ ।	मगम १३८, ५२ ।	मग्निभ २०३, २८ ।
मथुनदशुसकुल १०६, ५३ ।	मकुत्तार २१८, ७ ।	मगस्ति १६६, ५३ ।	मग्निलोचन २२७, २५ ।
मथुमालिन् ३२, ३५ ।	मकुत्तार २१८, ७ ।	मगस्त्य ११४, २१ । १६६,	मग्निवाह २४१ ६ ।
मथुलीन १०६ ५३ ।	मकुत्तार २१८, ७ ।	५४ ।	मग्निविसू २४०, १७ ।
मथुनिमर्दन १२०, ५ ।	मकुत्तार २१८, ७ ।	मगस्त्यदर्शन २००, २ ।	मग्निवीर्य २०३, २६ ।
मथुहस्त ३२, ३५ ।	मकुत्तार २१८, ७ ।	मगत्स्वदृश्य २००, ६ ।	मग्निसात्र २०३, २६ ।
मथ = (भुजशिरा,	मकुत्तार २१८, ७ ।	मगन्त्यपूता २३३ ४७ ।	मग्निशुभम् २३६, १ ।
स्कन्ध),	मकुत्तार २१८, ७ ।	मगस्त्यलोप २००, १० ।	मग्निपृष्ठज २०१ २६ ।
मथल ३० ४४ ।	मकुत्तार २१८, ७ ।	मगस्त्यास्त २००, १० ।	मग्निपृष्ठोम २०१, २६ ।
मथति २५१, २२ ।	मकुत्तार २१८, ७ ।	मगस्त्योदय २००, १० ।	२०६, ४४ ।
मथस् ३०, २७ ।	मकुत्तार २१८, ७ ।	मगार १२२, २५ । २०३,	मग्निसत्र २४४, २५ ।
	मकुत्तार २१८, ७ ।	१० ।	मग्निस्तम्भव २४२, ४७ ।

धर्मनस्यापन ५७, ४० ।	धृञ्जना २०८, ४० ।	धृञ्जि ८, १८, ४५, ४५, ४६,	धृञ्जपद् ८, १६ ।
धर्मनहोत्र २०१, ३० ।	धृञ्जना ४३, ४ ।	४६, ८६, २४, १२५, १५ ।	धृञ्जपद् ८, १६ ।
२३६, १ ।	धृञ्जना २६ १५ । २०५,	२१३, ४४ ।	धृञ्जपाद् ८, १६ ।
धर्मन्युत्पत्त - २४०, २१ ।	५ । २३४, ३६ ।	धृञ्जिप० १३८, ५२ ।	धृञ्जपाद् ८, १६ ।
धर्मन२५२, ४१, २५४, ४२ ।	धृञ्जपवत् - १४७, २६ ।	धृञ्जुन ८६, १४ ।	धृञ्जपुग्मा ६, ३ ।
धर्मना २२५, ४७ ।	१४६ १३, १ ।	धृञ्जमरीचि ४१, ६ ।	धृञ्ज १६७ ३१ । २०३,
धर्मनाधिप ६० १०	धृञ्जभू ६५, ३१ ।	धृञ्जपत् २८, १३ ।	२६ ।
धर्मन्या १०४, ३ ।	धृञ्जसहस्रम् - १३१, १८ ।	धृञ्जपलोदय २८, १३ ।	धृञ्ज २८, १६ ।
धर्मन्यो २५८, ६२ ।	धृञ्जराज् ३५, ४७ ।	धृञ्ज २८, १४ ।	धृञ्ज १२७, ३ ।
धर्ममास २४३, ६ ।	धृञ्जार ४३, २६ । २४०,	धृञ्जरोदय २८, १४ ।	धृञ्जस्तन १६, ३५, १२५७, ३ ।
धर्मसन्धाना २८१ ४६ ।	१६ ।	धृञ्जत् २८, १४, २०३, ४० ।	धृञ्जा २४१, २७ ।
धर्म १०६, ४७ ।	धृञ्जारक ४३, ८ । १६६,	धृञ्जलकीला २८, १४, ४४,	धृञ्जाधि ८, २० ।
धर्मप्रपण्ड १०६, ४८ ।	२८ ।	५६ ।	धृञ्जातचन्द्रा २, २६ ।
धर्मप्रविषण्ड १०६, ४८ ।	धृञ्जारकचतुर्वी २४, ५ ।	धृञ्जला ४४, ५६ ।	धृञ्जित २१५, ८ ।
धर्मि २५४, ४२ ।	धृञ्जारभशा ४२, ४१ ।	धृञ्जलाज ४३ ६५ ।	धृञ्जिन २२८, ४२ ।
धर्मि २५४, ४२ ।	धृञ्जिस् ६, २१ । १६, ५५ ।	धृञ्जलातनय ४४, २४ ।	धृञ्जिनयानि २७, १४, २२,
धर्मि २५४, ४३ ।	४७, १५, ६६, ४० । १६६,	धृञ्जलाविप्रहोद्भव ४४, ४१ ।	१८, २४६, ५४ ।
धर्म्य २५८ ४३ ।	१८, २०८, २० । २१२,	धृञ्जलासप्तमी २४, १४ ।	धृञ्जि २४४, २६ ।
धर्म ३०, २७ ।	३६ ।	धृञ्जलासुत ४४ ६ ।	धृञ्जिह्वा १०७, १४ ।
धर्मनधामन् ४०, १० ।	धृञ्जिरपत्र ४७, ४४ ।	धृञ्जलास्य २८, १४ ।	धृञ्जीगव २३०, १५ ।
धर्म्या २००, ४५ ।	धृञ्जिर सुत ४७, ६३ ।	धृञ्जरा ३०, २६ ।	धृञ्जीकचरण ५, ४३, १८, २० ।
धर्म ४२, १५, १००, ८ । १७६,	धृञ्जिरोज ४७, २८ ।	धृञ्जिकुर ५४, ५० ।	धृञ्जीकपाद् ८, २०, २०६,
१६ ।	धृञ्जिरोभव ४७, ४४ ।	धृञ्जिरद्युति २३८, ४० ।	४७ ।
धर्मगणित ७१, ८ ।	धृञ्जिरोभू ४७, २४ ।	धृञ्जिरप्रभा २३८, ४० ।	धृञ्जीकपाद् ८, २० ।
धर्म १६६, ७ ।	धृञ्ज २२२, ८ ।	धृञ्जिररोचिस् २३८, ४०	धृञ्जीकपादवैवत् ८, २१ ।
धर्मनि २८६, २५ ।	धृञ्ज २२२, ८ ।	धृञ्जिर १२४, ४८, २१५ ८ ।	धृञ्जीकपादवैवत्य ८, २१ ।
धर्मनिवेगन ८६, ३३ ।	धृञ्ज २२२, ८ ।	धृञ्जित १२४, ४८, २१५ ८ ।	धृञ्जीकाप्रि ८, २२ ।
धर्म-यास ८६, ३३ ।	धृञ्ज २२२, ८ ।	धृञ्जित १२४, ४८, २१५ ८ ।	धृञ्जीकादशी २२, १ ।
धर्मन्यासक ८६, ३३ ।	धृञ्ज २२२, ८ ।	धृञ्जित १२४, ४८, २१५ ८ ।	धृञ्जित २२३, ३२ ।
धर्म-धामनियम ८६, ३३ ।	धृञ्ज २२२, ८ ।	धृञ्जित १२४, ४८, २१५ ८ ।	धृञ्जित २२६, १ । २४६,
धर्मन्यासविधि ८६, ३३ ।	धृञ्ज २२२, ८ ।	धृञ्जित १२४, ४८, २१५ ८ ।	२६ ।
धर्मन्यासस्यापन ८६, ३३ ।	धृञ्ज २२२, ८ ।	धृञ्जित १२४, ४८, २१५ ८ ।	धृञ्जित ४६, १८, २०१,
धर्मभाग १०६ ३ ।	धृञ्ज २२२, ८ ।	धृञ्जित १२४, ४८, २१५ ८ ।	४७ ।
धर्मनव १२६ ३ ।	धृञ्ज २२२, ८ ।	धृञ्जित १२४, ४८, २१५ ८ ।	धृञ्जितभू २०५, ५ ।
धर्मना १२६, ४ ।	धृञ्ज २२२, ८ ।	धृञ्जित १२४, ४८, २१५ ८ ।	धृञ्जिन २२७, २६ । २३४,
धर्मनायक १२६ ८ ।	धृञ्ज २२२, ८ ।	धृञ्जित १२४, ४८, २१५ ८ ।	३१ ।
धर्मन १६४७ ।	धृञ्ज २२२, ८ ।	धृञ्जित १२४, ४८, २१५ ८ ।	धृञ्जना २३४, ३७ । २४५,
धर्म ८५५६ । ७५, २७ ।	धृञ्ज २२२, ८ ।	धृञ्जित १२४, ४८, २१५ ८ ।	४ ।
१०१, २६ २११, १२ ।	धृञ्ज २२२, ८ ।	धृञ्जित १२४, ४८, २१५ ८ ।	धृञ्जनावती २३४, ३७,
२२६ ६ २२६ ३५ ।	धृञ्ज २२२, ८ ।	धृञ्जित १२४, ४८, २१५ ८ ।	२४५, ४ ।
२४६ ८१ ।	धृञ्ज २२२, ८ ।	धृञ्जित १२४, ४८, २१५ ८ ।	'धृञ्जन्ति' १६४, ७ ।
धृञ्ज ४५, ३१ । १२२,	धृञ्ज २२२, ८ ।	धृञ्जित १२४, ४८, २१५ ८ ।	धृञ्जित ६३, १६३, ६ ।
४६ ।	धृञ्ज २२२, ८ ।	धृञ्जित १२४, ४८, २१५ ८ ।	

- अघन ६३, २७ ।
 अघम २५६ ३३ ।
 अघर ५६, २६ । २१४,
 ११ ।
 अघरगृह ५६, २६ ।
 अघरभ ५६, २६ ।
 अघरभवन ५६, २७ ।
 अघरराशि ५६, २७ ।
 अघरर्क्ष ५६ २७ ।
 अघ १ २३३, ३६ । २३४,
 १५ ।
 अघरोष्ण २१४, ११ ।
 अघस्ताहिम् २३४, १५ ।
 अघि २०५, ४३ । २४६,
 १३ ।
 अघिक १२५, ८ । २४८,
 ३५ । २४६ १३ । २५३,
 ३५ ।
 अघिक्व १०७, ३६ ।
 अघिक्वति १०७ ३६ ।
 अघिमन् १४७, ३ ।
 अघिक्वन्तव २४८, ४५ ।
 अघिमास १४, ५६ ।
 १३७ ३० ।
 अघिकत ४३, १५ । १५७
 १८ । १५६ । ५३ ।
 अघिकार १५७, ५६ १५७,
 ५८ ।
 अघिमात्र १५६, ५५ ।
 अघिमात्रिन् १४७ ३१ ।
 १५१ २५ ।
 अघिकत् १४७, १६ ।
 १५६ ५५ ।
 अघिकत १५८, १८ ।
 अघिमात्र १४६, ३७ ।
 १५३ १७ ।
 अघिमात्र ६३, १६ । १५५,
 ८५ । १५५, ८८, १५५,
 ९० ।
 अघिदिष्ट १५८, ३१ ।
 १६७ ३६ ।
 अघिनाय ३६, १२ ।
 अघिनायक ३५, १२ ।
 अघिप ३५, १२ । २४६,
 १५ ।
 अघिपति ३५, १३ ।
 अघिप्राणिन् ३१, ३ ।
 अघिवलिन् ३१, ३ ।
 अघिभू ३५, १३ ।
 अघिमास १४, ५६ ।
 अघिमिन १२७, २७ ।
 अघियोग १४७, १६ ।
 १५७, ३ ।
 अघिराज ३५, १३ ।
 अघिवास २०३, १० ।
 अघिवामन
 अघिशु १२७, २८ ।
 अघिशालिन् १६७, ३१ ।
 १५६, २६ ।
 अघिशित १४७, १६ ।
 १५७, ७ । १५७, ८ ।
 अघिष्ठातव २२६, ४१ ।
 अघिष्ठात २४७, २१ ।
 अघिष्ठित १६६, ४३ ।
 १५१, ४६ । १५१, ५२ ।
 १५२, २ । १५३, ३५ ।
 १५७, १० ।
 अघाते १८५, १५ ।
 अघ त २५३, १२ ।
 'अघायत १८५, १६ ।
 अघोमते १८५, १५ । १८५,
 १६ ।
 अघं याते १८५, १५ ।
 अघोयीयानाम १८५, १६ ।
 अघोयीरन् १८५, १६ ।
 अघीम ३५, १३ । २२८,
 २४ ।
 अघोस्वर ३५, १३ । २०६,
 ५ ।
 अघुना १६, ३१ ।
 अघुनातन १८ । २१ ।
 अघोधज २१५, ६ ।
 अघोदिग् २३४ १५ ।
 अघोभुवन १२२, ४२ ।
 २२३, १ ।
 अघोमुल २१५, ४८ ।
 अघ्यापक ४६, १७ ।
 'अघ्यापयति' १८५, १७ ।
 अघ्यासित १४७, १६ ।
 १५७, १० । १५७, १२ ।
 अघ्यासीन १६७ २० ।
 १५७, १३ ।
 अघ्याहार २५१, ३ ।
 अघ्युपित १४७, २०,
 १५७ १५ ।
 अघ्वग ३२ १२ ।
 अघ्वन् १२४, २४ ।
 अघ्वयुज् १२४, ३२ ।
 अघ्वर १२४, ३२ । २०१,
 २३ ।
 अघ्वरशाला १३८, २३ ।
 अघ्वयु ४६, ३० ।
 अघनग, ४३, ४५ ।
 'अघनिति १६६, ७ ।
 अघनय ३०, १४ ।
 अघनङ्ग १२३, ३२ ।
 अघनुद् २३०, ४७ ।
 अघनुद्वा २००, ४५ ।
 अघनुद्वाही २००, ४५ ।
 अघनद्यत १६, २३ ।
 अघनन्त १२४, ४८ । १७६,
 ४१ । २०६, १७ । २१५,
 ६ । २२२, ४१ । २२५,
 १६ । २३६, २ ।
 अघनन्तचतुर्दशी २२, २७ ।
 अघनन्तवासित २१५, ६ ।
 अघनन्तशीर्ष ८४, ३१ ।
 अघनन्तर २६, ५१ । २५३,
 १० ।
 अघनन्ता ४४, ५७ । २३०, ५२,
 २३६, ६ ।
 अघनन्ताजनि ४४ । ६ ।
 अघनन्तातृज ४६, २५ ।
 अघनन्ताभू ६३, ५५ ।
 अघनन्त्य १२३ ४१ ।
 अघनफा २२६, ५० ।
 अघनल ५, ४३ । १७, ११ ।
 २०१, ४१ । २०३, ३० ।
 २०६, ५५ । २०७, ३ ।
 २३६, २ ।
 अघनलहरनिलय १२२, ४३ ।
 अघनलाह्या ७४, ३२ ।
 अघनलोत्पात २४०, २१ ।
 अघनवरत २५२, ३ ।
 अघनवरार्ध २५४, ४३ ।
 अघनवराध्य २५४, ४३ ।
 अघनवस्थान २४४, २६ ।
 अघनशुभ ३०, १८ ।
 अघनष्ट ६२ २६ ।
 अघनमूया १६६, १३ ।
 अघनमूयापति ४२, ५० ।
 अघनस्तगत १०६, ८८ ।
 अघनागत १८ २४ ।
 अघनागतातवा २०८, ३७ ।
 अघनामा २१० १६ ।
 अघनामिका २१० १६ ।
 अघनायुम् १४१, १७ । १४१,
 २० ।
 अघनारत २५७, ३ ।
 अघनालम्बी २०८ ५५ ।
 अघनिदाघदीपिति ४१, ३८ ।
 अघनिदाघधामन् ४१, ६ ।
 अघनिदाघानु ४०, १२ ।
 अघनिमिप २७, १४ । १६७,
 ३२ ।
 अघनिमिपद्विपदाचित ५१,
 १६ ।
 अघनिमिपरिपुञ्ज ५१, ११ ।
 अघनिमिपाचार्य ४८, ११ ।
 अघनिमिपानिमिपद्विपदाचित
 ५६, ३ ।
 अघनिमिपारातीरय ५०, ५७ ।
 अघनिमिपाचित ४८, ११ ।
 अघनिमेप २७, १५ । १६७,
 ३२ । २८६, १५ ।
 अघनिमेपपूजितपाद ४६, ७ ।
 अघनिमेपारिपुञ्ज ५०, ५८ ।
 अघनिमिपाहूय २७, १६ ।

अग्निमेपेदवरवैविध्यं च ५१,
२० ।
अग्निपत १४१ ४३ ।
अग्निपतयुग १४१ ५५ ।
अग्निरुद्ध २२७ १८ ।
अग्निरुद्धार्था २२७ २२ ।
अग्निर्वायु ४७ २१ ।
अग्नि ७ ५।५४ ४७।२०६
५४।२०७ २।२४४,२६ ।
अग्निमस २३६ २ ।
अग्निलाघवग २६ ६३ ।
अग्निताग २२३ ३३ ।
अग्निनी ७ ५ ।
अग्नि १६ ३५।२५२ ४ ।
अग्नि ३१ ४८।१२६ १५।
अग्नीक १२४, ५ ।
अग्नीकृत २४० ४६ ।
अग्नु ७ २० ।
अग्नुक २५२ २३ ।
अग्नु ३४ ५७।१२१ ५५ ।
अग्नु ३० १६ ।
अग्नुचर १२२ ४।१५१ १०।
अग्नुज १२१ ५५ ।
अग्नुजा २२५ ४६ ।
अग्नुधीविन १५४ २६ ।
अग्नुहु २५ ३६ ।
अग्नुत्तम ३० ३३ । २५४
४३ ।
अग्नुत्तर २५४ ४४ ।
अग्नुदग्गोल १५ ६०
अग्नुगयन १६ १२
अग्नुरा २०४ ५४ ।
अग्नुपवय १२६ ३५ ।
अग्नुपमा २३४ ३५ ।
अग्नुपात ६५ ३८ ।
अग्नुपातक ६५ ३४ ।
अग्नुपूर्विका २५२ २३ ।
अग्नुपति २ ५१ ।
अग्नुपायिन १६० ७ ।

अनुयोग २५६ ४१ ।
अनुयोगकृत ४६ १५ ।
अनुयोजन २५६ ४१ ।
अनुराध ७ २० ।
अनुराधा ४ २।४ २५।७
२०।६ १८ ।
अनुराधा ४ २६।७ २१ ।
अनुसोम १०७ १४ ।
अनुवना १०६ ३७ ।
अनुवसर १७ १८ ।
अनुवादिनी २०८ ४६ ।
अनुवन ११ २ ।
अनुवासन २१० ३४ ।
अनुवृत्ति ७ ५८ ।
अनुप २४२ १५ ।
अनुपुम् ७६ १३ २११
२६ ।
अनुष्णकर ४० १० ।
अनुष्णगु ३८ ८ ।
अनुष्णदीपिति ४१ ६ ।
अनुष्णमास ३६ ८ ।
अनुष्णारमि ४० १२ ।
अनुवान १५३ १ ।
अनुन ८६, १० ।
अनुनक ८६ १० ।
अनुन ३६ ३ ।
अनुनमारवि ३४ ११ ।
अनुनु १०७ ६।२४२ ३६ ।
अनुनुग १०७ १२ ।
अनुनुगति १०७ १२ ।
अनुनु ६३ २६
अनेक २५३ ७७ ।
अनेकज २२२ ६ ।
अनेकध २३२ १६ ।
अनेकात्वादिन २०६ ५ ।
अनेहस ११ २।६७ २६ ।
अनेहोमान ६७, २७ ।
अनेकह १३८ ५३ ।
अनेज १०२ १३ ।
अने १२३ ५६।१२५ १५।
१४८ ३।२४१ ५६।२५३
१ ।

अत स्वद २३२ १६ ।
अत स्वदिन २३२ १६ ।
अन्तक ५ ३६।५२ ४।५३
३४।१२४ ५।२४१ २६ ।
अतकतिवि २ ४१ ।
अतकाल—(मरणसमय)
अन्तगतम ८ ४० ।
अतर १६४ २५ ।
अतर ६१ ३६।१४२ ४८।
१४४ ३८।१४८ ३।१४८
१७।१६४ २७ १६४ ३६।
१६५ ४६।२५३ ५ ।
अतरगत १४८ ७।१६४
४० ।
अतरङ्ग २६ १ ।
अतरा १४८ ४ । १६४
२६ ।
अतराल १४८ ४।१६४
३१।१६४ ३५।२५३ ३ ।
अतरालक १४८ ४।१६४
३३ ।
अतरिक्ष २६ ५।१।४ ५७।
१२४, ५५ ।
अतरित ६१ ३६।६२ १ ।
अतरीष २६ ५१ ।
अन्तरेण १४८ ६।१६४
५३ ।
अतगत १४८ ७ । १६४
४३।१६४ ४८ ।
अतदगा १४३ ४८।१४४
३८ ।
अतर्दाय १४४ ३८ ।
अतवली १४० २२ ।
अता २०६ ३३ ।
अन्तिक २५३ १६ ।
अतिम २७ ११ । १२५
२०। २५३ १ ।
अतेवासिन ५१ ३६ ।
अन्तेय ५१ ३६ ।
अत्य ८ ४०।२७ ६।१२५
१५।२५३ १ ।
अत्यक ७३ १६ ।
अत्यगम २७ १४ ।

अत्यज—(गृह) ५८ २ ।
अत्यनाडी १३५, ३४ ।
अत्यम ८ ८०।२७ ११ ।
अत्यरात्र १८ १५ ।
अत्यरात्रि २७ १४ ।
अत्यसंश्लेषरी २०८ २८ ।
अथक २३० ८ ।
अथकरिपु २५७ २७ ।
अथकभूदन २२७ २७ ।
अथकार ५४ ३७ ।
अथकी २३३ ५१ ।
अथतमस ५४ ३७ ।
अथातमस ५४ ३७ ।
अथ २०१ ६३ २०२
१० २३८ १४ ।
अथकागम १२४ १२ ।
अथककृत २३ ११ ।
अथकानाद्युदवसित १३८
४१ ।
अथप्राग १३३ ३८
१३४ १२ ।
अथादन १३४ १३ ।
अथागम १३४ १३ ।
अथीध ४६ ३३ ।
अथेग २५ ८ ।
अथकम १३१ १० ।
अथतरस्याम २० १४ ।
अथप्रसङ्गत २० १८ ।
अथदारा १३१ १० ।
अथदिन १६ ३० ।
अथा २११ २५ ।
अथून ८६ ११ ।
अथूनवल ४३ १६ ।
अथीय २० १२ ।
अथे यरागिस्थितत्व
१४७ १० ।
अथय १२४ ४८ १४६
१६ । १४६ २३ ।

घटकाल १५ ४० ।
 घट्टगण ६७ ३६ ।
 घंणपाय (सनाप्तवर्षे
 द्वितीयवर्षस्य प्रवृत्ति)
 घञ्प्रवृत्ति १३४ १० ।
 घञ्प्रवाहन २२७ २८ ।
 घंणज्ञायु १४३ ४५ ।
 घंथा २४३ ४८ ।
 घञिघ ४२ ४७ ।
 २४३ ४६ ।
 घञिघकुक्षय २४० ३१ ।
 घंञज १६८ ३१ ।
 घञिघजा २४४ १६ ।
 घञिघतनय
 घञिघद्वेषा ४४ ५७ ।
 घञिघनगरा २२६ ५१ ।
 घञिघनवनीत ४१ १० ।
 घञिघनवनीत ४१ ३८ ।
 घञिघनेतना ४४ ५७ ।
 घञिघवस्त्रा ४४ ५८ ।
 घञिघसना ७५ १ ।
 घञिघसप्तन २४३ २४ ।
 घञ्घ २३८ १४ ।
 घञ्घप्रपुष्प २१७ ३२ ।
 घञ्घप्रमातङ्ग—(ऐरावत)
 २३७ ४० ।
 घञ्घषट २०६ ६ ।
 घञ्घव्य ३० ३० ।
 घञ्घभाव १२७ २४ ।
 घञ्घिक ३४ ५७ ।
 घञ्घिकात ८०, ८१, ११ ३३ ।
 घञ्घिकृतिद्वय ८२ १३ ।
 घञ्घिकृदा ५ २५ ।
 घञ्घिगन १४७ २०, १५७
 २२ ।
 घञ्घिघातिन १२३ १७ ।
 २०१ ६ ।
 घञ्घिघिघायु १२३ २१ ।
 २०१ ६ ।
 घञ्घिघित ४४, ४२, २८, ७
 ५, ११, १२, ५८ ११, ४
 २४ ।
 घञ्घिघिन्द्र ७ ५५ ।

घञिघज्ञ २५५ २५ ।
 घञ्घिज्ञान ४२ १५ ।
 घञ्घितस २५३ १६ ।
 घञ्घभदघात १८३ ४ ।
 घञ्घभदघाते १८२ ५३ ।
 घञ्घभदघाति १८३ ४ ।
 घञ्घभदघाते १८२, ५३ ।
 घञ्घभदघाते १८२ ५४ ।
 घञ्घभदघाते १८३ २ ।
 घञ्घभदघाताता १८३ २ ।
 घञ्घभियारन १८३ २ ।
 घञ्घभिदघे १८२ ५५ ।
 घञ्घभिदघम्हे १८२ ५५ ।
 घञ्घभिदघनात १८३ ५ ।
 घञ्घभिदघ्याम १८३ ५ ।
 घञ्घभिदघ्यु १८३ ५ ।
 घञ्घभिन्ध्वहे १८२ ५५ ।
 घञ्घभिघत १८३ ४ ।
 घञ्घभिघत १८२ ५३ ।
 घञ्घभिघसते १८२ ५६ ।
 घञ्घभिघदघ्ये १८२ ५४ ।
 घञ्घभिघा २ २५ ।
 घञ्घभिघान २०८ ४५, १२, ४६
 ३३ ।
 घञ्घभिघायान ३४६ ३६ ।
 घञ्घभिघेय २४६ २६ ।
 घञ्घभन'दन २०६ १४ ।
 घञ्घभिनर्माश १३७ ६ ।
 घञ्घभिमव १२३ १८, २०, १
 ७ ।
 घञ्घभिभूत १५७ ३६ ।
 घञ्घभिमत ११ ६ ।
 घञ्घभिमतवण १०३ १५ ।
 घञ्घाभमतान ११ ८ ।
 घञ्घभिमतपरिचिता १०६ १ ।
 घञ्घभिमतपटा १०६ १ ।
 घञ्घभिमतनाडिका १०६ २ ।
 घञ्घभिमतनाडी १०६ २ ।
 घञ्घभिमतयाना १०८ १४ ।
 घञ्घभिमतममय ११ ८ ।
 घञ्घभिमतहृ ११० ५४ ।
 घञ्घभिमतहार ११० ५४ ।
 घञ्घभमति २०१ ७ ।

घञ्घिमद १२४ १४ ।
 घञ्घिममाति २०१ ७ ।
 घञ्घिमियाति १२३ १८ ।
 २०१ ७ ।
 घञ्घिमियाति १२३ १८
 २०१ ८ ।
 घञ्घिमिराम २५५ १८ ।
 घञ्घिमिरामा २६ २१ ।
 घञ्घिमिरूप २५५ ४६ ।
 घञ्घिमिनाय २४६ १६ ।
 घञ्घिमिवीक्षित १४५ १५ ।
 घञ्घिमिव्यञ्जयत १६४
 १८ ।
 घञ्घिमिव्यञ्जयति १६४ १८ ।
 घञ्घिमिव्यञ्जयते १६४ २३ ।
 घञ्घिमिव्यञ्जयति १६४,
 १८ ।
 घञ्घिमिव्यञ्जयते १६४ २३ ।
 घञ्घिमिव्यञ्जयते १६४ २० ।
 घञ्घिमिव्यञ्जयते १६४ २४ ।
 घञ्घिमिव्यञ्जयेताम १६४
 २१ ।
 घञ्घिमिव्यञ्जयेताम १६४
 २५ ।
 घञ्घिमिव्यञ्जयेयु १६४ २१ ।
 घञ्घिमिञ्जयेरन १८४ २५ ।
 घञ्घिमिगता २५४ १४ ।
 घञ्घमिगव २०१ २३ ।
 घञ्घमिमत्पात १२४ १६ ।
 घञ्घमिघर १५१ ११ ।
 घञ्घमिहत ६० ३१ ।
 घञ्घमिहित २४६, १५ ।
 घञ्घमिहृत्य ६३ ४ ।
 घञ्घमीक ३४ ५७ ।
 घञ्घमीधरा १६ ३८ ।
 घञ्घमी'प्यत ११ ६, ३६ ५१ ।
 घञ्घमी'प्यतवान ११ ६ ।
 घञ्घमी'प्यतममय ११ ६ ।
 घञ्घमी'पु ३६ १५ ।
 घञ्घमी'पुमन ३२, ३६ ।
 घञ्घमी'पु ३६ १५ ।
 घञ्घमी'पुमत् ३२ ३७ ।

घञ्घमी'प्य ११ ७, ३६ ५१ ।
 घञ्घमी'प्यकाल ११ ६ ।
 घञ्घमी'प्यटिका
 घञ्घमी'प्यवटी
 घञ्घमी'प्यच्छेद
 घञ्घमी'प्यटि ११ १० ।
 घञ्घमी'प्यनाडिका
 घञ्घमी'प्यनाडी
 घञ्घमी'प्यसमय ११ १० ।
 घञ्घमी'प्यहर ११० १४ ।
 घञ्घमी'प्यहार ११० १५ ।
 घञ्घमी'प्यानहम ११ १० ।
 घञ्घमी'प्य मञ्जनाग'कु
 १०६ १४ ।
 घञ्घमु'पत—(उपवासी)
 घञ्घमु'पतमून १४१ १२ ।
 घञ्घम्यय २५३ १७ ।
 घञ्घम्यतर १४८ ५, १६४
 ३३, १६४ ३५ ।
 घञ्घम्यरा २५२ १७ ।
 घञ्घम्यवहार २०० २२ ।
 घञ्घम्यस्त ६० ३१ ।
 घञ्घम्यागम १२४ १४ ।
 घञ्घम्यामद १२४ १५ ।
 घञ्घम्याग २५३ १७ ।
 घञ्घम्यास २५३ १७ ।
 घञ्घम्युदय २१० ५ ।
 घञ्घम्युदित १२१ १५ ।
 घञ्घम्युपेत १४७ २०, ११५, २४,
 २४ ।
 घञ्घम २६ ५२, १२४ ४२,
 २३८ १४ ।
 घञ्घम्रग २६ २४, १२४ २८
 म्रगर्गा २६ २६ ।
 म्रग्रागिन २६ ३० ।
 म्रग्वर २६ ३० ।
 म्रग्ननाग २३७ ४० ।
 म्रग्नपथ २६ ५२ ।
 म्रग्नगिगाव ५४ ११ ।
 म्रग्नगिगावन् ५४ २० ।
 म्रग्नपुष्प—(जलम) २१७
 ३२ ।
 म्रग्नमातङ्ग २३७, ४० ।

श्रुतमु २३४ ३४ ।	श्रुतारिगुह ५० ४१ ।	श्रुतिनामुस १४१ ३५ ।	श्रुताधसापुजिन ४८ ५४ ।
श्रुतमुद्राणेश्वर २३७ ४० ।	श्रुतारिपूज्य १० ४१ ।	१४१ ४५ ।	श्रुतामीषू ४० १५ ।
श्रुतमुद्रिय २३७ ४१ ।	श्रुतारचित ४७ ४६ ।	श्रुतितीजस = (श्रुतिवीथ	श्रुतागान १६७ ३३ ।
श्रुतमुद्रुलभ २३७ ४१ ।	श्रुतारचिमाधि ४८ १० ।	शाली)	श्रुतागुज मत ३६ २२ ।
श्रुतमूकस २७ १७ ।	श्रुताराच्य ४७ ७५ ।	श्रुतिथ १२३ १३ । २०१	श्रुतणागुमु ४६ २२ ।
२४४ १५ ।	श्रुतारावती २३७ ३१ ।	८ ।	श्रुतणाहरण २२१ ४१ ।
श्रुतस्य २३७ ४१ ।	श्रुतरेज्य ६ २१ । ४७	श्रुतिलक २०१ ८ ।	श्रुतल्यु १६७ ३४ ।
श्रुतोत्थ २३७ ५६ ।	२५ ।	श्रुतुख २५४ ४० ।	श्रुतोषा २३० १३ ।
श्रुमनि = (चात्र काल	श्रुतरेडय ६ २२ ।	श्रुतुस = (श्रुमुप्यात्)	श्रुत्वक १२४ ६६ । २१३
दण्डय)	श्रुतरेद्रापाध्याय ४८ ४० ।	श्रुमुहि = (श्रुमिमत वोलि)	१२ ।
श्रुमर १३० २० । १६७	श्रुतरेडडिस् २३३ ४१ ।	श्रुमुत ११, २२ । ६३	श्रुमर २६ ५२ । ३७
३२ । २१२ १८ ।	श्रुतरेण २३६ २६ ।	२८ ।	५५ १२४ ६६ ।
श्रुमराह ८७ ४५ ।	श्रुतरेगमनि ८८ १२ ।	श्रुमुत ६ ५० । ३८ ३-१	श्रुमरग ७६ ३० ।
श्रुमरधीसहाद ४८ ३६ ।	श्रुमत्य १६७ ३३ ।	४२ ३६ । २०० ४६ ।	श्रुम्वरगनि २६ ३५ ।
श्रुमरनाथपूज्य ४८ ३७ ।	श्रुमत्यगुह ५७ ४७ ।	श्रुमुत्कर ५० १२ ।	श्रुम्वरगमिन २६ ३५ ।
श्रुमरनाथवन्दित ४८ २३ ।	श्रुमत्यपूज्यचरण ४८ ५४ ।	श्रुमत्किरण ४१ १० ।	श्रुम्वरचर २६ ३५ ।
श्रुमरनुत ४७ ४५ ।	श्रुमत्य (भु) वत १८८	श्रुमुत्किरणमन ४६	श्रुम्वरचारिन २६ ३५ ।
श्रुमरपाचिनाधि ८८ ३७ ।	२ ।	४६ ।	श्रुम्वर०ज ३३ ३५ ।
श्रुमरपुरुषोय ४८ ११ ।	श्रुमत्यसपत्नेज्य ५१ १ ।	श्रुमुत्चौर ५४ ११ ।	श्रुम्वरनिवास २६ ४३ ।
श्रुमरपूजिनाधि ८८ ३८ ।	श्रुमत्यर्मात्य ४७ ४७ ।	श्रुमुत्मेजस ४० १३ ।	श्रुम्वरपाथ ७६ ३६ ।
श्रुमरपूज्य ४७ ४५ ।	श्रुमत्यारिमनित ५० ४१ ।	श्रुमुत्दीधिनि ८१ १० ।	श्रुम्वरनुत २८ १ ।
श्रुमरपूज्यपाद ८८ ३८ ।	श्रुमत्यारिव ४५ ४२ ।	श्रुमुत्दीप्ति ४० १३ ।	श्रुम्वरमणि ३३ ३५ ।
श्रुमरमनित ४७ ४६ ।	श्रुमत्यर्ज्य ४७ २६ ।	श्रुमुत्द्युति ४० १६ ।	श्रुम्वरमागग ३४ ११ ।
श्रुमरमा ६ १८ ।	श्रुमत १३ ६० । ३०	श्रुमुत्दीयामन ४० १४ ।	श्रुम्वरवास २८ ३६ ।
३७ १ ।	१६ । ४२ २७ ।	श्रुमुत्दिधान ४१ ११ ।	श्रुम्वरस्पती ४४ ५८ ।
श्रुमरराजपूज्य ४८ ३८ ।	श्रुमतपालिक २४५ ३५ ।	श्रुमुत्पिण्ड ४० १४ ।	श्रुम्वरायण २६ ३७ ।
श्रुमरराजमनि ४८ ३६ ।	श्रुमता १३० ५ ।	श्रुमुत्भानमूनु ४६ ८१ ।	श्रुम्वरीय ३२ ३७ । २२६
श्रुमरराजतिपुपनी ५१	श्रुमता २ १६ ।	श्रुमुत्मूनि ४० १४ ।	६० । २२७ २८ ।
१६ ।	श्रुमताय ४७ १५ । ४६	श्रुमुत्योग (योगविशेष)	श्रुम्व्या १२२ ६ । २०५
श्रुमरवधसा ४८ ३६ ।	२२ । ५६ ६ । १२५	श्रुमुत्तरदिम ४० २२ ।	१ । २२५ ८७ ।
श्रुमरवत्तनु १२५ १ ।	श्रुमतायकारक १२७ ४४ ।	श्रुमुत्तरदिमज ६६ ११ ।	श्रुम्व्यातिका २२५ १ ।
श्रुमरवैरिपुराहित ५१ १६ ।	श्रुमनस्य १२५ २६ ।	श्रुमुत्तोरिषू ४० १५ ।	श्रुम्व्या २०५ १ । २२५
श्रुमरवैरिच ५० २८ ।	श्रुमभात ११५ ६ ।	श्रुमुत्तर्वाणो १२६ २० ।	६६ । २३० १३ ।
श्रुमरव्रत ३३ ३४ । ३३	श्रुममाली २ १६ ।	श्रुमुत्तारो ६१ ११ ।	श्रुम्व १२२ १० । २४३
३६ ।	श्रुममालसा २ ५६ ।	श्रुमुत्तर्षिदियाग = (याग	२४ ।
श्रुमरगात्रवपुजिनाधि ५१	श्रुममावली २ ६० ।	विशेष)	श्रुमुक्ताकार २४३ ३४ ।
२१ ।	श्रुममावसा २ ६० ।	श्रुमुत्तमू ३६ ६ ।	श्रुमुज ७८ ३७ । ३८
श्रुमरगिनि १६८ ४२ ।	श्रुममावासी २ ६० । ३	श्रुमुत्तसोदर ३८ ७ ।	३८ । २३७ ५६ ।
श्रुमरविह २१२ १६ ।	३६ । २८ ३५ ।	श्रुमता ४२ ५८ ।	श्रुमुजमत् ३६ ३३ ।
श्रुमरा २३७ ३१ ।	श्रुमनिति ३८ ३८ ।	श्रुमुताङ्ग ३६ ६ ।	श्रुमुजवधु
श्रुमराचाय ८७ ४६ ।		श्रुमुतादनवद्यम ५ २६ ।	श्रुमुजवापय ३४ ११ ।
		श्रुमुतावनचिनपद ६६ ४ ।	श्रुमुजहिरप्रभ ५३ २३ ।
		श्रुमुतापस १६७ ३३ ।	श्रुमुजा २१७ ६ ।

- धम्बुजिनी ३६, ५७ ।
 धम्बुजिनीपति ३४, १२ ।
 धम्बुजिनीवेश ३४, ३५ ।
 धम्बुजिनीय ३२, ३७ ।
 धम्बुवेश ३२, ३८ ।
 धम्बुतस्कर ३३, ३५ ।
 धम्बुव २३८, १४ ।
 धम्बुदेवना ७, ३६ ।
 धम्बुदेवा ७, ३६ ।
 धम्बुदेवत ७, ३६ ।
 धम्बुदेवत्य ७, ४० ।
 धम्बुदेवत्य ७, ४० ।
 धम्बुप ८, ८ ।
 धम्बुपथ ३६, ३४ ।
 धम्बुभूत २३८, १५ ।
 धम्बुसह ३६, ३४ ।
 धम्बुसह ३६, ३४ ।
 धम्बुवान २४३, २४ ।
 धम्बुवाह २३८, १५ ।
 धम्बुस १२२, १० ।
 धम्बुसू २४१, ६ ।
 धम्बोज ३६, ३४ ।
 धम्बोजमित्रतनय ५३, २३ ।
 धम्बोजवपत्रकायिन् ३४, ४० ।
 धम्बोजिनी ३६, ४८ ।
 धम्बोजिनीपतिपुत्र ५३, २४ ।
 धम्बोजिनीपत्य ३४, १२ ।
 धम्बोजिनीश ३३, ३५ ।
 धम्बोजिनोस्वामिन् ३४, १३ ।
 धम्बोधर २३८, १५ ।
 धम्बोभ ७, ४० ।
 धम्बोभवमित्रनन्दन ५३, २५ ।
 धम्बोभूत २३८, १५ ।
 धम्बोसह ३६, ३४ ।
 धम्बोऽर्थ ८, ६ ।
 धम्ब ५७, २५, ७६, टी. १ । २१४, २६ ।
 धय १२५ ।
 'धयते' १८०, १५ ।
 धयन ११, १८, १६, १, १०५, ३, १२३, ३२, १२४, ३२ ।
 धयनचलन १०५, ६ ।
 धयनचलनभाव १०५, ५ ।
 धयनचलनलय १०५, ६ ।
 धयनचलनाश १०५, ६ ।
 धयनचलनाशक १०५, ७ ।
 धयनवल १४३, ३ ।
 धयनभाग १०५, ४ ।
 धयनलय १०५, ४ ।
 धयनसथान्ति १५, ११ ।
 धयनाश १०५, ४ ।
 धयनाशक १०५, ५ ।
 'धयन्ते' १८०, १५ ।
 धयात १५७, २६ ।
 धयान १२५, ८ ।
 धयुग्म १०२, ७ ।
 धयुगसन्ति ३३, ३६ ।
 धयुज् १०२, ७ ।
 धयुत ७३, ८ ।
 'धयेत' १८०, १५ ।
 धयेते १८०, १५ ।
 धयेथाताम् १८०, १५ ।
 धयेरन् १८०, १६ ।
 धयोध २२५, ३२ ।
 धयानि २२५, ३२ ।
 धर १०१, २ । १०१, ५ । २०६, १६ ।
 धरजस् २०८, ३७ ।
 धरण्य १६६, ३५ ।
 धरविन्द ३६, ३५ ।
 धरविन्दकानननायक ३४, ५६ ।
 धरविम् ५३, ४५ ।
 धरगति १२३, १३, २०१, ८ ।
 धराल ४३, ३०, १०७, ६ ।
 धराविला २२, ५४ ।
 धरि १२३, ५ । २०१, ६ । २२३, ५६ । २३०, ७ ।
 धरिणि २३६, ३ ।
 धरिर्मदन २३७, ४२ ।
 धरियोऽथी २३, २८ ।
 धरिण्ट ३१, ४८ । १३८, ३६ । १४०, ३३ । १४०, ४० । १६४, १७ । २१६, २७ ।
 धरिण्टनेमि २१५, १० ।
 धरिण्टभाव १२६, १५ ।
 धरिण्टमूदन २१६, १८ ।
 धरिण्टहन् २१६, १६, २२४, २६ ।
 धरिसना ७५, २२ ।
 धरुण ६, ५५ । ३२, १२ । ३६, ३ । ४३३, ३० । ४४, ४६ । ५५, ५३ ।
 धरुणकिरण ३४, १३ ।
 धरुणज ५२, १६ ।
 धरुणतनय ५३, २ ।
 धरुणतनु ४४, ७ ।
 धरुणवासम् ४४, ७ ।
 धरुणावार्यि ३४, १४ ।
 धरुणमूत ३३, ३६ ।
 धरुणाम्बर ४४, ७ ।
 धरुणाम्बर २२१, ४१ ।
 धरुणादयकाल १८, ५२ ।
 धरुणोदय ५२, १६ ।
 धरुण्यती १६६, १५ । १६६, २३ ।
 धरुण्यती जानि १६६, २१ ।
 धरुण्यतीधत २०, ३३ ।
 धरुण्य ३२, २ । ३८, ७ । १२३, ५ ।
 धरीद्रकेतु ४०, १६ ।
 धर्क ६, ५५ । ३२, ३ । ५३, ३१ । १६६, २५ । २३५, १५ ।
 धर्करामितप्त १०६, ५ ५४ ।
 धर्कज ५२, ४ । १६८, ३१ ।
 धर्कजनि ५२, १६ ।
 धर्कजन्मन् ५२, १७ ।
 धर्कननय ३५, ४७ । ५२, ४५ ।
 धर्कननुयन्मन् ५३, २ ।
 धर्कपुत्र ५२, १७ । २४१, २६ ।
 धर्कभू ५२, ५ ।
 धर्कभूत ५२, १७ । ११ ।
 धर्कमार्ग २६, ५२ ।
 धर्करेतोज ३५, ४६ ।
 धर्कसहृदनज ५३, १६ ।
 धर्कपुत्र ५२, १७ । १ - धर्कपुत्रा २२५, ५१ ।
 धर्कमग्न २४१, २६ ।
 धर्कसोवर २३७, ४२ ।
 धर्कसि १२६, ६ ।
 धर्कसि १२६, ६ ।
 धर्कसिज ५२, १८ ।
 धर्कसिज ३५, ५५ । २२५, ५१ ।
 धर्क ५१, ५६ ।
 धर्क २३६, ३० ।
 धर्क-दुर्वरिन् ५५, ५५ ।
 धर्कपगत १०६, ५४ ।
 धर्क २४८, १६ ।
 धर्क्यती २२६, १४ ।
 'धर्क्यती' १६७, २७ ।
 धर्कन्ति १६७, २७ ।
 धर्कन्ति १६७, २७ ।
 धर्कन्ति १६७, ४४ ।
 धर्कन्ति ५७, १६ । ४६, १८ । ५६, ५ । २०१, ४८ ।

प्रधिप ३२, ३ । ३६, १५ । २३६, ४४ ।	प्रद्विम्बाधिकेन्दु ५५, ८ ।	प्रलका २४६ । १२ ।	प्रवनिनन्दन ४४, २५ ।
प्रधिपमत् ३२, १२ । ३३६, ४ ।	प्रद्विम्बोकेन्दु ५५, १२ ।	प्रलकाधिप २४५, ४४ ।	प्रवनी ४४, ५८ ।
प्रधेत् १६७, २७ ।	प्रदमकुट २२७, २६ ।	प्रलदमी २४२, १३ ।	प्रवनीज ४३, ४६ ।
प्रधेत्नाम् १६७, २७ ।	प्रदमास १३, ५१ ।	प्रलधिप १२५, २१ ।	प्रवनीजनि ४४, ८ ।
प्रधेयुः १६७, २८ ।	प्रदयग १३, ५८ ।	प्रलम्बुपा २०४, ५० ।	प्रवनीतजन्मन् ४४, २६ ।
प्रध्वं ४७, ११ । ४६, १८ । ५६, ४ ।	प्रदयलुक १३, ५८ ।	प्रलनोहित २४२, १५ ।	प्रवनीधर २०३, ५० ।
प्रध्वं १३, ६० । ४२, २७ ।	प्रदयाम १३, ४६ । ५५, ३१ ।	प्रलनी २०२, २१ ।	प्रवनीपति २२६, १८ ।
प्रध्वं ७६, टी० ४ । २०३, ३० । २२७, २ ।	प्रदराय १३, २६ । ६७, २१ ।	प्रलपेशणा २०५, ५ ।	प्रवनीभा ११५, ३७ ।
प्रध्वं नसवि २२४, २६ ।	प्रदरामक १३, २६ ।	प्रलात २४०, १४ ।	प्रवनीभू ४३, ४६ ।
प्रध्वं नसारथि २२४, २७ ।	प्रदरस्यवक ६२, १६ । ६३, ६ ।	प्रलातग्वाला २४०, १४ ।	प्रवनेर्चनि ४४, ८ ।
प्रध्वं नहस्त ८४, ३१ ।	प्रदरस्यविद्या २०६, ५६ ।	प्रलि २६, ३५ ।	प्रवन्ति १६६, ३० ।
प्रध्वं नी २००, ४५ ।	प्रदरान्जलि ६३, ८ ।	प्रलिक २२६, ५५ ।	प्रवन्तिका १००, ११ ।
प्रध्वं १२४, ३२ ।	प्रदरार्द्ध ८६, २५ ।	प्रलित् २६, ३५ ।	प्रवन्ती १००, ११ । २२५, ४७ ।
प्रध्वं वमनिदर २४३, २५ ।	प्रदित ८६, २० ।	प्रलीक २२६, ५५ ।	प्रवम ६७, ४६ ।
प्रध्वं १२२, १० ।	प्रदोदयप्रत २३, ५६ ।	प्रलप्य १०७, ३७ ।	प्रवमनिवि ६७, ४६ ।
प्रध्वं ७, ४० ।	प्रदुंद ७३, ११ ।	प्रलगत १०७, ३७ ।	प्रवमदिन ६७, ४६ । १३७ २६ ।
प्रध्वं २४३, ४८ ।	प्रदुंद ७३, ११ ।	प्रलगायुम् १४१, १७, १४१, २२ ।	प्रवय २५४, ३४ ।
प्रधि ३१, ४४ । १२५, १५ ।	प्रदुं १४०, ४० ।	प्रलप्य २५३, ३८ ।	प्रवयन्ति १८६, ४१ ।
प्रध्वं ७५, १६ । ७५, टी० ६ । १२१, ३४ । १३३, २६ । २४६, २४ ।	प्रधुं १४०, ४० ।	प्रलीयत् २५३, ३८ ।	प्रवयन्तु १८६, ४२ ।
प्रध्वं पति २२६, १८ ।	प्रधुं ६२, २३ ।	प्रवक १०७, १४ ।	प्रवयव २११, १२ ।
प्रध्वं प्रयोग २४६, ४ ।	प्रधुं ३५, १४ । १२३, २४ ।	प्रवक्य २४८, १६ ।	प्रवयवस्त्यान २२४, ४ ।
प्रध्वं वतन ६३, २३ ।	प्रधुं ६, ५१ ।	प्रवगत २४६, ४७ ।	प्रवयवस्त्यान २२४, ४ ।
प्रध्वं गान्ध २११, १० । २१३, २५ ।	प्रधुं नदेवता ६ ४६ ।	प्रवगन्तव्य २५०, ४ ।	प्रवयवस्त्यान २२४, ४ ।
प्रध्वं गान्ध ६३, २३ ।	प्रधुं नदेवता ६, ५० ।	प्रवगन्तव्य २५०, ४ ।	प्रवयवस्त्यान २२४, ४ ।
प्रध्वं गान्ध ६३, २४ ।	प्रधुं नदेवत ६०, ५० ।	प्रवगन्तव्य २५०, ४ ।	प्रवयवस्त्यान २२४, ४ ।
प्रध्वं गान्ध ६२, २४ ।	प्रधुं नदेवत ६, ५० ।	प्रवगन्तव्य २५०, ४ ।	प्रवयवस्त्यान २२४, ४ ।
प्रध्वं ८६, १७ ।	प्रधुं नदेवत ५, ३७ । ६, ५० । १०, ५३ । १२, ६० । ३२, १३ ।	प्रवगन्तव्य २५०, ४ ।	प्रवयवस्त्यान २२४, ४ ।
प्रध्वं कात २२७, २८ ।	प्रधुं ३४, ५८ ।	प्रवगन्तव्य २५०, ४ ।	प्रवयवस्त्यान २२४, ४ ।
प्रध्वं चन्द्र १३०, १६ ।	प्रधुं ती ३५, ४० ।	प्रवगन्तव्य २५०, ४ ।	प्रवयवस्त्यान २२४, ४ ।
प्रध्वं ग्या १०४, ४ ।	प्रधुं त् ३८, ७ । २४४, ३४ ।	प्रवगन्तव्य २५०, ४ ।	प्रवयवस्त्यान २२४, ४ ।
प्रध्वं नारीश २२८, २४ ।	प्रधुं २३६, ३० ।	प्रवगन्तव्य २५०, ४ ।	प्रवयवस्त्यान २२४, ४ ।
प्रध्वं पत ६३, ७ ।	प्रधुं २०६, ६ । २४६, ६ ।	प्रवगन्तव्य २५०, ४ ।	प्रवयवस्त्यान २२४, ४ ।
प्रध्वं प्रहर १३, ४८ ।	प्रधुं दुषामक २४५, ४४ ।	प्रवगन्तव्य २५०, ४ ।	प्रवयवस्त्यान २२४, ४ ।
	प्रधुं हित २०१, ४८ ।	प्रवगन्तव्य २५०, ४ ।	प्रवयवस्त्यान २२४, ४ ।
	प्रधुं क= (पुरुकुन्तलम्), प्रलकान्दा २०८, ३८ । २२६, १४ ।	प्रवगन्तव्य २५०, ४ ।	प्रवयवस्त्यान २२४, ४ ।
	प्रधुं कप्रभा= (कुचेरपुरी),	प्रवगन्तव्य २५०, ४ ।	प्रवयवस्त्यान २२४, ४ ।

प्राप्तीयम २६ ३ ।	प्रादिव ३१ ४१ ।	प्रापस्तम्ब २१२ ३६ ।	प्राप्तनस्य ३१ ४५ ।
प्राप्तीयराशि २६ ३ ।	प्रादेशिन २५६ १५ ।	प्रापणति २१२ १७ ।	१२५ २५ ।
प्राप्तेय ४५ ४३।२४२ ४७ ।	प्राध ५ ३० । २५ ३२ ।	प्रापिणतेय २१२ १३ ।	प्राप्तनत १८५ ३५ ।
प्राप्तेयी २०५ ४३ ।	८४ ३६ । १२१ १६ ।	प्रापीड २२६ १२ ।	प्राप्तनेताम १८५ ३५ ।
प्राथवण १३८ २७ ।	२५२ ४१ ।	प्र पूरणमण्डलकनाकनित	प्राप्तनेयु १८५ ३५ ।
प्रादान २१६ ७ ।	प्राद्येव २०७ १८ ।	४३ १६ ।	प्राप्तय १२३ १४ ।
प्रादि १२१ १६ । २५२	प्राद्यनाडी १३५ ३३ ।	प्रापूयमाणस्य १३ ५६ ।	प्राप्तयकादवी २४ ३१ ।
४१ ।	प्राद्या २ २७ । ४५ १ ।	प्रापीरिनम २२० १८ ।	प्राप्तयकादवी २४ ३१ ।
प्रादिज ६ ३७ ।	८४ ३६ ।	प्रापाय २३८ १ ।	प्राप्तिय २४२ ५५ ।
प्रादितेय ६ १४ । १६७	प्राधान १३३ ४४ ।	प्राप्त ६१ ७ । ६१ ८ ।	प्राप्तियवता २४३ ४ ।
३५ ।	१४० १४ ।	६२ ३३ । १४६ ३८ ।	प्राप्तियवत २२६ ४२
प्रादितेयगुण ४८ १३ ।	प्राधानविधि १३३ ४४ ।	१५२ १८ । १५२ ८२ ।	जामोद ३१ ३७ ।
प्रादित्य ६ १४ । ३२	प्राधानिक १३३ ४५ ।	२०६ ६ । २२१ १७ ।	१२२ २६ ।
१३ । १४४ १७ । १६७	प्राधिमयव २४० ३७ ।	प्राप्ति ६१ ६ ६३ २१ ।	प्राप्त्याय २११ १ ।
३६ । २०६ २६ । २०७	प्राध्यान २५० २१ ।	१२५ ४ ।	प्राप्त्यायानन २१२ ६ ।
२३ ।	प्राधकदुभुभि २२४ ४६ ।	प्राप्तुन १८२ ३८ ।	प्राप्त्यायोजन १३६ ४६ ।
प्राणित्यज ५२ १६ ।	प्राधत १२१ ३६ ।	प्राप्तुते १८२, ३५ ।	प्राद्य ५६ ३४। ६२ ७ ।
प्र दित्यतनूज ५३ ३ ।	२०१ ४३ । २१४ १० ।	प्राप्तुयात १८२ ३६ ।	प्राद्य २५ १५। ६३ २० ।
प्रादित्यसमुद्रव ५३ १६ ।	प्राध द ६ ४३ । १७ १० ।	प्राप्तुयात १८२ ३६ ।	१२५ ४ । १३८ ६ ।
प्रादित्यसुत ५२ ४७ ।	३१ ३७ । १२२ २६ ।	प्राप्तुयात १८२ ३६ ।	२५५, ४ ।
प्रादित्यसुत ३५ ५१ ।	१२२ ५० । २१६ ६ ।	प्राप्तुयात १८२ ३८ ।	प्राद्यत २५३ १२ ।
प्रादित्यानामयन २१० १ ।	प्राधदयु ३१ ३७ ।	प्राप्तुयात १८२ ३८ ।	प्राद्यत २५३ २८ ।
प्रादित्यचित्ताधि ४८ १३ ।	१२२ ३८ ।	प्राप्तुयात १८२ ३८ ।	प्राद्यत २५३ ३६ ।
प्रादित्यपाय ४७ २६ ।	प्राध दप्रभव ३१ ३७ ।	प्राप्तुयात १८२ ३८ ।	१३८ २१ । १३८ ३६ ।
प्रादित्येज्य ४७ २६ ।	प्राधन १३४ ३३ ।	प्राप्तुयात १८२ ३८ ।	१४६ ४६ ।
प्रादित्योत्थ ५२ १६ ।	प्राधितेय ७ ५ ।	प्राप्तुयात १८२ ३८ ।	प्राद्यति १८ ३१ ।
प्रादिदेव २०७ १८ ।	प्राधनवृत्तिका २५२ २४ ।	प्राप्तुयात १८२ ३८ ।	१३७ २४ ।
२१५ ११ ।	प्राधुपूर्वी २५२ २४ ।	प्राप्तुयात १८२ ३८ ।	प्राद्यतवदन ११७ २० ।
प्रादिप्रभव ६ ३७ ।	प्राधुव्य २५२ २५ ।	प्राप्तुयात १८२ ३८ ।	प्राद्यत १४६ ३८ ।
प्रादिभू ६ ३८ ।	प्राधुवृत्ति २५२ २४ ।	प्राप्तुयात १८२ ३८ ।	१४७ २१। १५२, ११
प्रादिभ ५ ३० ।	प्राधक ५ ३६ ।	प्राप्तुयात १८२ ३८ ।	१५२ २१ ।
प्रादिभ २५ ३४ ।	प्राधतरीक्षोत्पात २५८ १६ ।	प्राप्तुयात १८२ ३८ ।	प्राद्यत १८१ ३५ ।
८४ ३८ । १२१ २२ ।	प्राधक्य ८ ४१ ।	प्राप्तुयात १८२ ३८ ।	प्राद्यत १८१ ३५ ।
२५२ ४१ ।	प्राधकीक्री २१३ १२ ।	प्राप्तुयात १८२ ३८ ।	प्राद्यत १८१ ३५ ।
प्रादिमा २ २७ ।	२१३ २२ २१३ ३६ ।	प्राप्तुयात १८२ ३८ ।	प्राद्यत १८१ ३५ ।
४५ १ । ८४ ३८ ।	प्राधक २०७ २६ ।	प्राप्तुयात १८२ ३८ ।	प्राद्यत १८१ ३५ ।
प्रादिवराह २१५ १२ ।	प्राधक २४७ २६ ।	प्राप्तुयात १८२ ३८ ।	प्राद्यत १८१ ३५ ।
प्रादिगत १८५ ४८ ।	प्राधक २६ ३२ ।	प्राप्तुयात १८२ ३८ ।	प्राद्यत १८१ ३५ ।
प्रादिगति १८५ ४८ ।	२४७ ४३ ।	प्राप्तुयात १८२ ३८ ।	प्राद्यत १८१ ३५ ।
प्रादिव्यति १८५ ४८ ।	प्राधक १४६ ३७ ।	प्राप्तुयात १८२ ३८ ।	प्राद्यत १८१ ३५ ।
प्रादिव्यत १८५ ४६ ।	१५२ १५ ।	प्राप्तुयात १८२ ३८ ।	प्राद्यत १८१ ३५ ।
प्रादिव्यताम १८५ ४६ ।	प्राधकवृत्तिका १४० २२ ।	प्राप्तुयात १८२ ३८ ।	प्राद्यत १८१ ३५ ।
प्रादिव्येयु १८५ ४६ ।	प्राधक २१७ ३३ ।	प्राप्तुयात १८२ ३८ ।	२१८ ४० ।

प्रायुः स्वान १२६, ५१ ।	प्राक्षं ६८, ३५ । १०६,	प्रालोकयन्ति १८८, ३७ ।	प्राशाढा ७, ४१ । ७, ५० ।
प्रायुर्गृह १२६, ५१ ।	४३ ।	प्रालोक्येत् १८८, ४०	प्राशादशमीव्रत २१, २७ ।
प्रायुर्गवण १२६, ५२ ।	प्राक्षंकाल १०६, ४३ ।	प्रालोक्येयताम् १८८, ४० ।	प्राशाद्वय ७६, १८ ।
प्रायुर्गगि १४३, २३ ।	प्राक्षंविन १२, १५ ।	प्रालोक्येयुः १८८, ४० ।	प्राशावल १४२, ४१ ।
प्रायुर्गव १४३, २३ ।	प्राक्षंवर्ष १६, ३८ । १६,	प्रालोकित १४५, ११ ।	प्राशार १४५, ४० ।
प्रायुर्विशेष १२४, १६ ।	४८ ।	१४५, १६ । १४७, ४७ ।	प्राशावत्तन ११२, ६ ।
प्रायुर्वद २११, ८ ।	प्राक्षंसमय १०६, ४३ ।	१६२, ५२ ।	प्राशावरी २१०, ४१ ।
२१३, २४ ।	प्राक्षंतव २०५, ३८	प्रालोकित् १४५, २८ ।	प्राशावासस् २२७, ३१ ।
प्रायुर्वदक १६८, ३६ ।	प्राक्षंतवतां २०५, ४३ ।	प्रालोक्य १४५, ३६ ।	प्राशासहम् १३१, ३ ।
प्रायुर्वदसंहिताकार	प्राक्षानि ३१, ४५ ।	१४७, ५६ । १६४, ४ ।	प्राशिर ७, ३३ । २३६,
२०६, १ ।	प्राक्षं ६, ६ ।	प्रालोक्यमान १४५, ४३ ।	५ । २४२, १६ ।
प्रायुर्वदिक १६८, ३६ ।	प्राक्षार्द्रा ३, ६१ । ४, १८ ।	१६७, २५ ।	प्राश विप २२३, ३४ ।
प्रायुर्वदित् १६८, ४० ।	६, ६ । ६, २१ ।	प्रालाचन १४५, २ । १४७,	प्राशोविप ५३, ५४ ।
प्रायुर्वदम १६८, ४० ।	प्राक्षार्द्राप्रवेश २५, ११ ।	४१ । १६२, १८ ।	२२३, ३४ ।
प्रायुर्वदम् ६, ६३ ।	प्राक्षार्द्रावृत्तक ५४, ५५ ।	प्रावक २४४, २७ ।	प्राशीविपभ ६, २८ ।
प्रायुर्वद १४०, ५१ ।	प्राक्षार्द्रा ३, २२ । ६, ५१ ।	प्रावनेय २६२, ४७ ।	प्राशु ३८, ८ । १०१, ६ ।
प्रायुर्वद १३८, ७ ।	१२४, २५ । २४७, ३५	प्रावतं २३८, ३२ । २३८,	प्राशुकर्ण १०३, ८ ।
१४०, ४६ ।	प्राक्षार्द्रा ६, ५१ ।	३५ ।	प्राशुकर्ण १०१, २७ ।
प्रायोधन १२४, १५ ।	प्राक्षार्द्रा २३०, ५३ ।	प्रावति २५३ ७ ।	प्राशु ७, ६ । २२०, ५० ।
प्राय ४३, २७ । ५१, ५६ ।	प्राक्षार्द्रा २४६, ३७ ।	प्रावशय १३८, २६ ।	२४४, २७ ।
प्राय २४२, ५५ ।	प्राक्षार्द्रान्ति १४७, ३५ ।	२०३, ११ ।	प्राशुङ्ग १०२, १ ।
प्राय २५६, २२ ।	१६१, १ ।	प्रावशय १३८, २६ ।	प्राशुफल १०४, २८ ।
प्रायधनाकात् २४६, १० ।	प्राक्षार्द्रालय १२२, २६ । २०३,	२०३, ११ ।	प्राशुनुष्ठा २३६, ५ ।
प्रायधनाकार २४६, १० ।	११ ।	प्रावसत्य २४१, ५ ।	प्राशुञ्च १०२, १ ।
प्रायधन १६६, ३२ ।	प्राक्षार्द्रा २१६, ८ ।	प्रावसव्यापान १३६, ४२ ।	प्राशुन ३६, ३ ।
प्रायधन २४६, २२ ।	प्राक्षार्द्रापिनी २११, ४० ।	प्रावह २४५, ७ ।	प्राशुन ३६, ३ ।
प्रायधन ६, ५५ ।	प्राक्षार्द्रानि २६, १२५३, ७ ।	प्रावास १४७, २२ । १५७,	प्राशुन ३६, ३ ।
प्रायधन ५२, ६ ।	प्राक्षार्द्रानि १४६, २६ ।	४८ । २०३ १२ ।	प्राशुन ३६, ३ ।
प्रायधन १४७, २२ ।	१५०, १४ । १५०, १६ ।	प्रावसित २२६, ३४ ।	प्राशुन ३६, ३ ।
प्रायधन १२७, २२ । १५२,	प्राक्षार्द्रानि १५०, ४६ ।	प्रावद ४३, ३० । १०७,	प्राशुन ३६, ३ ।
२६ ।	प्राक्षार्द्रानि १५०, ४६ ।	६ ।	प्राशुन ३६, ३ ।
प्रायधन १२७, २१ ।	प्राक्षार्द्रालुक २१७, ३ ।	प्रावति ६२, ३२ ।	प्राशुन ३६, ३ ।
प्रायधन २४६, २६ ।	प्राक्षार्द्रालोक्यकर्मन् ११७, १० ।	प्रावसा २४६, १६ ।	प्राशुन ३६, ३ ।
प्रायधन २४७, २६ ।	प्राक्षार्द्रालोक्य ३६, २६ । १४५,	प्रावसाया २३६, ४ ।	प्राशुन ३६, ३ ।
प्रायधन १३८, ५३ ।	२ । १४७, ४० । १६२,	प्राशार ७, ३३ । २४२, १६ ।	प्राशुन ३६, ३ ।
प्रायधन ६, ५५ ।	१४ ।	प्रासा १११, २२ । २२८,	प्राशुन ३६, ३ ।
प्रायधन १२, १७ ।	प्राक्षार्द्रालोक्य १४५, २ । १४७,	३७ । २३३, ३१ । २४६,	प्राशुन ३६, ३ ।
प्रायधन १६, ५२ ।	४० । १६२, १६ ।	१६ ।	प्राशुन ३६, ३ ।
प्रायधन ६, ५५ ।	प्राक्षार्द्रालोक्यनाहं १४७, ४० ।	प्राशास्वा ७७, ८ । १२४,	प्राशुन ३६, ३ ।
प्रायधन ५५, २१ ।	प्राक्षार्द्रालोक्य ५७, ४०	५० ।	प्राशुन ३६, ३ ।
प्रायधन ५५, २१ ।	प्राक्षार्द्रालोक्यवत् १४५, ४०	प्राशास्त्र ११७ २५ ।	प्राशुन ३६, ३ ।
प्रायधन ५५, २१ ।	प्राक्षार्द्रालोक्यवत् १८८, ३७ ।	प्राशाढा ७, ४१ । ७, ४६ ।	प्राशुन ३६, ३ ।
प्रायधन ५५, २२ ।	प्राक्षार्द्रालोक्यवत् १८८, ३७ ।	प्रापाद १४, २७ ।	प्राशुन ३६, ३ ।

ईक्षेत १८८ १४ ।	ईह २४६, २० ।	उच्चारित २४६ १६ ।	उत्प्यायुग ४७ ४७ ।
ईक्षेते १८८ १२ ।	ईहा २४६ २० ।	उच्चारितव्य २४६ ३० ।	२६३ १३ ।
ईक्षेयाताम १८८ १४ ।	ईहावमु २४५ ४३ ।	उच्चार्य २४६ ३० । २४	उत्प्यायुज मन = (बृह
ईक्षेरन् १८८ १४ ।	उ —	६ । ३६ ।	स्पति)
ईक्ष्य १४५ २५ ।	उ २०७ २६ । २३५ १० ।	उच्चायमाण २४६ ४६ ।	उत्प्यावरज ४८ १५ ।
ईक्ष्यमाण १४५ ४४ ।	उवन २४६ १६ ।	उच्च श्रवण ३८ ८ ।	उताही २० १८ ।
१४८ २७ । १६७ ११ ।	उक्ता ७४ १७ । २११	२३७ ३८	उत्कटकानियुक्त ३१ १० ।
ईजान १४ २४ ।	२४ ।	उत्कृष्ट १६ २२ ।	उत्कर १७ १६ ।
ईज्य ४७ १२ । ४६ १६ ।	उक्ति १२१ ३७ । २०८	उत्कृष्ट ७१ १५ ।	उत्कृष्ट २५२ ६ ।
ईत २५७ ५६ ।	४५	उच्छ्वा १४ २२ ।	उत्कृष्टि ८० १५ ।
ईप्सा २४६ २० ।	उक्त्वा २४६ ३६ ।	उच्छ्वर १२ ४२ ।	उत्कृत २५२ २७ ।
ईप्सित ११ ७ ।	उक्त्व २०६ ५३ ।	उच्छ्रित १०१ ११ ।	उत्कृत्या १०४ ४ ।
ईप्सितकाल ११ १२ ।	उल्लङ्घ २५ ४० ।	२५३ २६ ।	उत्त २२६ १२ ।
ईप्सितच्छिष्ट ११ १२ ।	उल्लान २५ ३८ । २३०	उच्छ्वेते १८४ २३ ।	उत्तप्त २४३ ६ ।
ईप्सितममप्र ११, १२ ।	४७ ।	उच्छ्वेत १८४ २३ ।	उत्तम ३० १४ । ३१
ईरित २४६ १५ ।	उग्र ३ ५० । ३० २८ ।	उच्छ्वेत १८४ २३ ।	३१ १२५४ ४४ ।
ईम्भ १२३ ६ ।	२२७ ३२ । २२८	उच्छ्वयनी १०० ११ ।	उत्तमभाग २६ १० ।
ईना ४५ १४ ।	३३ ।	उच्छ्वयिनी ६६ २२ ।	उत्तमलव २६ १० ।
ईना ३५ १४ ।	उग्रकुरम ६ ११ ।	१०० १२ ।	उत्तमा २०५ १८ ।
ईष ६ ६ । २२७ ३१ ।	उग्रचारिणी २३० ४७ ।	उच्छ्वन १३ ६१ । ६२	उत्तमायुग १४१ २४ ।
२२८ ४८ । २३६ २३ ।	उग्रधवन ७ २६ २३६	२८ । २०३ ३१ ।	उत्तमाङ्ग १२१ २५ ।
२४७ १४ ।	३१ ।	उग्रिभक्त ६२ १४ । १४८	उत्तमाग २६ १० ।
ईगजा १० ५८	उग्रोत्तरा २०६ १६ ।	१२ । १६५ ७ ।	उत्तमागक २६ ११ ।
ईगापुरी २४७ १७ ।	उग्रयेन २२६ ३१ ।	उटज १३८ ३३ । २०३,	उत्तरगोल १५ ५४ ।
ईगावस्य २४५ ४५ ।	उग्रसेनमुत् २२६ ४६ ।	१२ ।	१५ ५८
ईगासल २४५ ४६ ।	उग्रसेनमुता २२६ ४६ ।	उटु ३ ५३ । ६२ १३ ।	उत्तरयथावन्निम्ब १६ १० ।
ईगान ३५ १४ २२७	उग्रा २११ ४२ ।	११६ २ । २१७ ३४ ।	उत्तरपदिचमात्त्रोणाधि
३२ । २२८ ३५ ।	उग्न ५६ १६ । १०१	उटुनाथ ३६ ६ ।	पति २४४ २८ ।
२३४ ११ । २४७	११ । २५३ २६ ।	उटुनाथगु ४६ २३ ।	उत्तरराज्य ५१ ५१ ।
१४ ।	उग्नगुणक १४३ १६ ।	उटुनाथक ४० १६ ।	उत्तरराज्य ५१ ५२ ।
ईगानकोशाधिपति २४७	उग्नगुह ५६ १६ ।	उटुप ५ ६० । ३८ ३८ ।	उत्तरराज्यगुता ६ ५२ ।
१४ ।	उच्च २१५ १२ ।	उटुपति ३६ ६ ।	उत्तरराज्यका ३४ ।
ईगानदिग् २३४ ११ ।	उच्च ६ ३३ ३४ ।	उटुपव २६ ५३ ।	उत्तरराज्य ८, ३४ ।
ईगानपुरी २४७ १७ ।	उच्चवल १०३ ३७ ।	उटुपु ३६ १० ।	उत्तरराज्यपद ८ ३६ ।
ईगित ३५ १५ ।	उच्चम ५६ १७ ।	उटुपु २१७ ३४ ।	उत्तरराज्यगामिन १६ १० ।
ईगित २३० २६ ।	उच्चमभव ५६ १७ ।	उटुग २२७ ३२ ।	उत्तरभोगममा २१२ २६ ।
ईदवर १६ ५७ । ३५	उच्चरदिम १४३ १३ ।	उत २० १४ ।	उत्तरवमचारिन १६ ११
१५ । २२७ ३२ ।	उच्चरागि ५६ १७ ।	उतव्य ४६ ५२ । २६३	उत्तरवमन् १६ ७ ।
ईदवरा २३० ५४ ।	उच्चक्ष ५६ १८ ।	११	उत्तरा २०० २० ।
ईदवरी २०८ २६ । २३०	उच्चल २२१ १२ ।	उतव्यलव (गीतम)	२३३ ३५ । २३४ ८ ।
५४ ।	उच्चनित २२१ १३ ।	उतव्यसौरव ४७ ४६ ।	उत्तराव्य ६ ५२ ।
ईदिर २३६ ५ ।	उच्चारण २४६ २५ ।	उतव्यसोदर ४८ १४ ।	उत्तराव्य ८, ४६ ।
ईदराक १३० २८ ।	उच्चारणीय २४६ २६ ।		

उत्तराभिद्राघवाद् ८, ३४।	उत्सृजति १७२, २।	उदयासु १०८, २३।	उद्वर्ष २०, २४।
उत्तराभाष्याद् ८ ३५।	उत्सृजन्ति १७२, २।	उदयिन १०६, ४८।	उद्वह २०, २४।
उत्तराभाष्यात् ३, ६३।	उत्सृजेत् १७२, ३।	उदर ५६, ४८। १२२, ५०	उद्वर २४२, १७।
४, २२। ६, ५२। ६, ६।	उत्सृजेताम् १७२, ३।	उदरवि ३२, ४१।	उद्वार ४४, ५२।
उत्तराभाष्याद् ४, ६।	उत्सृजेयुः १७२, ३।	उदरावर्त २१४, ३६।	२४८, ५५।
४, ३१। ८, ३६।	उत्सृष्ट ६२, १५।	उदरिणी १४०, २२।	उद्वर १०१, ११।
६, २५।	उद २१७, ३४।	उदकं १८, २४। ११८, ३१।	२५३, २६।
उत्तराभाष्याद् ८, ३६।	उदक १२२, २७।	उदकिं २३६, ५।	उद्वृत् ६०, ४४।
उत्तरायण १६, ४।	२१७ ४१।	उदकसित १२२, ४२।	उद्वक् १४०, २६।
१६, ८।	उदक्या २०५, ४४।	२०३, १२।	२००, २२। २२६, ५६।
उत्तराभाष्यति २४५, ४६।	उदगम्यगोल १५, ६१।	उदान २४५, १६।	उद्विद्याह्वय २०६, ५५।
उत्तरापाशा ७, ५०।	उदगमन १६, ८।	उदाचित २५६, ७।	उद्वृत् २००, २२।
उत्तरापाशा ४, ३।	उदगगोल १५, ५८।	उदारवि २१५, ४६।	'उद्वृत्ति' १७६, ४२।
४, २८। ६, ६। १७, ५१।	उदगभव २३४, २७।	उदाहरण २५२, १।	उद्यम १२१, ५५।
उत्तरेतरगोल १५, ६०।	उद्व १०१, ११।	उदाहर २५१, ४२।	उद्यान १६६, ४०।
उत्तरेतरा २३३, ४६।	२५३, २६।	उदाहृत २४६, १६।	उद्योत ३६, २६।
उत्तानपाद २००, १६।	उदञ्च् १११, १४।	उदाहृति २५२, १।	उद्वत्तर १७, १६।
उत्तानपादज २००, १५।	२३४, ६। २४४, ६।	उदित १०६, ४६।	उद्वृ ५५, ३३। २४५, ८
उत्तानमय १४०, ४०।	२३४, २५।	२०८, ४६। २४६, १६	२४५, ११।
उत्व २००, २१।	उद्वि २१८, ११।	उदितः १७६, ४२।	उद्वहः १८२, १३।
उत्थान १३४, ८।	उद्विषयस्था ५५, २।	उदीची २३४, ६।	उद्वहृति १८२, १३।
उत्थति २००, २१।	उद्विषत् २१८, ११।	उदीचीन २३४, २७।	उद्वहृति १८२, १३।
उत्थत्येव्यश्वी २३, ३४।	उद्वान ६२, १०।	उदीच्यावात	उद्वहा २०८, ४०।
उत्थन् २००, २१।	उद्वय ३७, ४५। १०६, ४६	उदीरित २४६, १७।	'उद्वहृत्' १८२, १४।
उत्थल ४२, ३२।	१०६, ५। ११६, ८।	उद्वम्बर ५६, १८।	उद्वहृताम् १८२, १४।
उत्थात ६, ४८। ६, ६०।	११६, १३। १२१, २२।	'उद्वेति' १७६, ४२।	उद्वहृयुः १८२, १४।
५४, ४७। २५७, ५७।	१५५, ४१। २०४, २२।	उद्वेयात् १७६, ४२।	उद्वहा १३६, ५।
उत्थातम् = (उत्थातदिन- धनम्),	उद्वेसितिवि १०७, ४४।	उद्वेयाताम् १७६, ४३।	उद्वहाव्यवहारिप्रह
उत्थातक २२४, ५२।	उद्वेसिति १२१, २६।	उद्वेयु १७६, ४३।	१३६, ४३।
'उत्थातधन' १७६, ४४।	२०४, २२।	उद्वेय १२१, २२।	उद्वेय १०६, ४६।
उत्थातयति १७६, ४४।	उद्वयन १६६, ५४।	उद्वयत् १२१, २२।	१०६, ५। ११६, १३।
उत्थातयन्ति १७६, ४४।	उद्वयत् २२१, २२।	उद्वययति २०४, २२।	१२१, २३।
उत्थातयेत् १७६, ४५।	उद्वयप्राण १०८, २३।	उद्वयाठ २५२, १०।	उद्वयाठ २५२, १०।
उत्थातयेताम् १६६, ४५।	उद्वयप्रातिरि १२१, ३०।	उद्वयात् ४६, ३३।	४६, ४१।
उत्थातयेयुः १७६, ४५।	उद्वयसन्ध्या = प्रातःसन्ध्या)	उद्वयात् २५२, २६।	उद्वय २४२ ५५।
उद्वि ४२, ४१।	उद्वयाचल १२१, २६।	२५५, ६।	उद्वय २४२, ५५।
उद्विर्ग २१६, ५।	२०४, २३।	उद्वेय २०२, ३६।	उद्वेय २३२, ५५।
उद्विर्गन २५१, २२।	उद्वयाचलावच्छिन्नदिश	उद्वेय २४६, ३३।	उद्वेय २३२, ५२।
उद्विर्ग २०, २४।	२३३, ४१।	उद्वेय २४६, ३३।	उद्वेय १०१, १२। १०,
उद्विर्ग १५, २२।	उद्वयादि १२१, २६।	४६, ४१।	६, ३०। १४२, ३।
उद्विर्ग १२, ४२। १५, २२।	२०४, २३।	उद्वय २४२ ५५।	२५३, २७।
उद्विर्गतः १७२, २।	उद्वयान्तर ६८, २२।	उद्वय २४२, ५५।	उद्वेयकाल १०६, ३०।

उर्वशीरमण ४७ ५ ।	उपेग ३८, ३९ । २२७,	ऊ—	ऊनविश ८५ २६ ।
उर्वी ४५, ७ । २१६ ३६।	१६ ।	ऊ' ५ १ । ३८, ७८ ।	ऊनविशाल्यन्वय ८५ १०।
उर्वोज ४३ ३१ ।	उपेराजात ४६, ६ ।	७७७, ३७ ।	ऊनविगति ७३, २५ ।
उर्वोत्तम ४४ १० ।	उपेक्षर ३६, ११ ।	ऊक २२७, ६ ।	७६, १ ।
उर्वाधर	उप्या १५ ३६ । ३६, ३०।	ऊकतु' १८३, ५३ ।	ऊनविशतितम ८५ २६ ।
उर्वीपुत्र ४३ ६६ ।	२५५, ३० ।	ऊचात १८५, १० ।	ऊनमान ८१, १६ ।
उर्वीप्रिया ११५ ३७ ।	उप्याक १५, ३६ ।	ऊचिरे १८५, १० ।	ऊनगततम ८८, ३७ ।
उर्वीभव ६३ ४६ ।	उप्याकर ३२ ६१ ।	ऊचु' १८३, ५४ ।	ऊनपट्ट ८७, १८ ।
उर्वीभू ६३ ३१ ।	उप्याकाल १५ ३६ ।	'ऊचै' १८५, १० ।	ऊनपट्टि ७३, ६६ । ८७
उर्वीमूत्र ४३, ६६ ।	उप्याकिरण ३३, ३६ ।	ऊद्रा ७०८, ६ ।	३६ ।
उलक्या ७३७ ४८ ।	उप्याकृत्र ३२, १३ ।	ऊधत्य ७१६, ४६ ।	ऊनपट्टितम ८७, १८ ।
उलम्बक २२७, ३३ ।	उप्यागु ३२ १६ ।	ऊन ६० १६ । १५८	ऊनसप्तत ८७, ३१ ।
उलूती २०२ ४	उप्याधुमि ३२, ४१ ।	१२ । १६५, ६ ।	ऊनसप्तति ७३, ५४ ।
उलूतीय २२१ ६३ ।	उप्यातनम ३२, ४७ ।	ऊनवत्वारिण ८६ २६ ।	८३, ८ ।
उल्का १६४ २८ । २३६,	उप्यादीविति ३३ ४० ।	ऊनवत्वारिणत ७३ ३७।	ऊनसन्निवतम ८७, ३१ ।
४८ । २४०, १६ ।	उप्यादीधितिमूत्र ५३, १७।	८१, २० ।	ऊनाशीत ८८, १ ।
उल्कापात २५८, २४ ।	उप्याद्युति ३२, ४७ ।	ऊनवत्वारिणतम ८६, ३०।	ऊनाशाति ७४, २ ।
उल्ब १४०, १६ ।	उप्याधामान् ३२, ६७ ।	ऊनाश्रित ८६, १७ ।	८३, ३२ ।
उल्मुक २४० १५ ।	उप्याभासु ३२, ६३ ।	ऊनाश्रित' ७३ ३३ १००	ऊनाशीनिवतम ८८, १ ।
उल्मल १२० ४ ।	उप्याभान् ३२, १६ ।	३० ।	ऊनाह ६७ ४८ ।
उवाच' १८३ ५३ ।	उप्याभूत् ३२, १६ ।	ऊनाश्रितति ८० ३० ।	ऊनित ६० १६ ।
उवनम् ५० १ । २१२,	उप्याभ्रतोषि ३३, ४० ।	ऊनाश्रिततम ८६ ३० ।	१४८ १२ । १६५, ११
३८ ।	उप्यारक्षि ३२ ६३ ।	ऊनदिन ६७ ४७ ।	ऊरव्य
उवास १२ ६२ ।	७६१ ४४ ।	ऊननवत ८८ १८ ।	ऊह १३८ ५३ ।
उपबुध् २३६, ६ ।	उप्यारुच ३२, १५ ।	ऊननवति	ऊह
उपबुध् २३६ ६ ।	उप्यारुचि ३२, ४३ ।	ऊननवतितम	ऊह २८ २ ।
उपम १७ २६ । १८,	उप्यारुपुस ३२ ४४ ।	ऊनपञ्चाग	ऊह १४ ३६ । ३०, ३६ ।
३४ ।	उप्यारुद्रि ३२, ४४ ।	ऊनपञ्चाघात् ७३ ४३ ।	१७१, ६७ । १४२ २७ ।
उपा ७ ५१ । १७ २६ ।	उप्याहिमकर ५५ ४७ ।	८६ ४३ ।	ऊह १३८, ५३ ।
१२ ६३ । २०० ४६ ।	उप्यागम १५, ३७ ।	ऊनपञ्चागतम ८६ ४३।	ऊह्यागु २५, ३५ ।
२२७ २७ ।	उप्यागु ३२ १५ ।	ऊनमास १५ ६ ।	ऊध्वक्व ५६, ५१ ।
उपाधिनायक ६६ २३ ।	उप्यागुज ५०, २१ ।	ऊनयत् १७१ १६ ।	२६४, ८० ।
उपाधिनायक ४१ १२ ।	उप्यागुतनय ५३, ४ ।	ऊनयति १७१ १६ ।	ऊध्वक्वमन २१५ १० ।
उपाधिप ३६ १० ।	उप्यागुपुत्र १२ ४८ ।	ऊनयति १७१ १६ ।	ऊध्वगति २३६ ६ ।
उपाधिपति ४० १७ ।	उप्यागुह ७६ ५ । २११	ऊनयते १७१ २२ ।	ऊध्वधन्यन २३६ ३१ ।
उपाधिपति ३६ १० । २७७,	२६ ।	ऊनयत् १७१ २२ ।	ऊध्वमान ५८ ३८ ।
१८ ।	उप्यागुप २२६ ३६ ।	ऊनयत् १७१ २० ।	५८ ६१ ।
उपारमण १५६ २७ ।	उप्यागुपयम १५ ३७ ।	ऊनयत् १७१ २३ ।	ऊध्वरेतस २१७ ३३ ।
२२७ १८ ।	उप्यागुस ३२ १५ ।	ऊनयतम १७१ २० ।	ऊध्वला १६८ ७ ।
उपाय्य ५ ६० । ३८,	उप्यास	ऊनयत् १७१ २० ।	ऊध्वला २३३ ३६ ।
३८ ।	उप्यास	ऊनयतानाम् १७१ २३ ।	२३६ १६ ।
उपाय्यि ३६, ११ ।	उप्यास	ऊनयत् १७१ २० ।	ऊध्वला २१८ ११ ।
उपाय्यिमुच्यु ५४, २१ ।	उप्यास	ऊनयत् १७१ २३ ।	ऊध्वला ५३ ३१ ।

अभिमान	अभुमन् १६, १० ।	एकविंश ८६, २० ।	एकषष्टितम ८३, २२ ।
अभिमानिन् ३१८, १२ ।	अभाषण ६३, ६१ ।	एकविंशत् ३३, ३३ ।	एकसप्तत ८३, ३६ ।
अभ १६०, १८ ।	अभ २१३, ३६ ।	८०, ३८ ।	एकगणानि ३३, ५५ । ८३, १६ ।
अभि २-३, २२ ।	अभिषामन् २३३, ३६ ।	एकविंशति ८०, ३८ ।	एकसप्ततितम ८३ ३६ ।
अभुमन् १५, १३ ।	अभु ११, १८ । १५ २३ ।	एकविंशतम् ८६, २० ।	एक ३०, ६ । ३० २६ ।
अभुमन् १७, ३३ ।	१६६, १० । १६६ १६ ।	एकषष्ट २३०, ९ ।	३३, १८ ।
अभमन् १३, ६८ ।	अभुसामन् ३५, २३ ।	२५६, ४५ ।	एकविंश ५०, १ ।
अभमन् १५, ३८ ।	अभुमता २०१ ६६ ।	एकसप्त २३२, ३ ।	एकषष्ट २१५, ५१ ।
अभमन्ता १६, ३८ ।	अभुसाय १५, ३२ ।	एकदा १६, ४१ ।	एकविंश ८, २३ ।
अभ २५१, ६ ।	अभुसुति १६, २० ।	एकद्वय ५०, २ । २१५, ५० ।	एकसप्त ३३, २० । ३३
अभ २५१, ६ ।	अभ १६६, ५५ ।	२२३, ३६३ ।	१३ । ५५, १३ ।
अभमन्ता २५१, ८ ।	अभि २६६, ६३ ।	एकद्व २६०, १ ।	एकसप्तत ३३, १६ । ५५,
अभ २५१, ६ ।	अभामा ३३, २ ।	एकविं ८८, ५३ ।	१३ ।
अभ २५१, ३ ।	१६८, १ ।	एकषष्टपि ३०, ८ ।	एकसप्ततम ८६, १६ ।
अभ २५१, ८ ।	अभु १६३ ३६ ।	एकसप्त ५०, २३ ।	एकसप्तत नव ८६, १३ ।
अभ २५१, ८ ।	अभु, अन् २३६ ३० ।	एकसप्त ८८, २१ ।	एकसप्ततपञ्च ८३, ३ ।
	अभु, कमुना-प्राधि	एकसप्तति ३६, ८ ।	एकसप्ततपञ्च ८३, ६३ ।
	६५ ५५ ।	एकसप्ततितम ८८, २१ ।	एकसप्ततो २, २१ । २, ६२ ।
अभ ३३, २ ।	अभमन् २-३, १६ ।	एकसप्त ५०, ३ ।	३, १६ । ५५, १६ ।
अभ ३३, २ ।	अभमन् २३, ३६ । २३०, ६३ ।	एकसप्तति २, २३ ।	एकसप्ततपञ्च ८३, ५५ ।
अभ ३३, २ ।	अभमन् २३६ ३२ ।	एकसप्ततपञ्च ८३, २ ।	एकसप्ततपञ्चारितम् ८३,
अभ ३३, २ ।	अभि १६८ ६८ ।	एकसप्ततपञ्च ३३, ६६ ।	२१ ।
अभ ३३, २ ।	अभिवृत्त्या २२६, १६ ।	८२, १५ ।	एकसप्ततपञ्चम् ८०, ३१ ।
अभ ३३, २ ।	२६३, ६६ ।	एकसप्ततपञ्चतम ८३, २ ।	एकसप्ततपञ्चतपञ्च ८२, ६ ।
अभ ३३, २ ।	अभिवृत्तौ २१ ५६ ।	एकसप्त १६, ३३ ।	एकसप्ततपञ्चति ३६, १० ।
अभ ३३, २ ।	अभिवृत्तवती २२, १० ।	एकसप्त २३०, ५५ ।	एकसप्ततपञ्चति ८६, १६ ।
अभ ३३, २ ।	अभिवृत्तजा ३६ ६ ।	एकसप्ततपञ्च २३०, ५५ ।	एकसप्ततपञ्चति ८६, १६ ।
अभ ३३, २ ।	अभिवृत्तजन २२३ १६ ।	एकसप्त २१५, ५० ।	एकसप्ततपञ्चति ८३, २६ ।
अभ ३३, २ ।	अभिवृत्तौ २-३ १६ ।	एकसप्त २५६, ६३ ।	एकसप्ततपञ्चति ८३, २६ ।
अभ ३३, २ ।	अभिवृत्तौ २२३ २० ।	एकसप्त २३२, ७ ।	एकसप्ततपञ्चति ८३,
अभ ३३, २ ।	ए २ १ ।	एकसप्त २२३, ३६ ।	३० ।
अभ ३३, २ ।	एक ३० ६ । ३० २५ ।	एकसप्त ५०, २५ ।	एकसप्ततपञ्चति ८०, ३० ।
अभ ३३, २ ।	३३ १ । ३३ ६ ।	एकसप्त २०५, ६ ।	एकसप्ततपञ्चति ३३, १५ ।
अभ ३३, २ ।	३ १८ । २३५ १६ ।	एकसप्त ८६, १ ।	एकसप्ततपञ्चति ८५, ५ ।
अभ ३३, २ ।	एकसप्तत २२५ १६ ।	एकसप्त ७६, २३ ।	एकसप्ततपञ्चतपञ्च ८२,
अभ ३३, २ ।	२६५ ६६ ।	एकसप्तति ३३ २८ । ३६,	१६ ।
अभ ३३, २ ।	एकसप्त ५०, ७ ।	२३ ।	एकसप्ततपञ्चतपञ्च ७६, २५ ।
अभ ३३, २ ।	एकसप्तवारितम ८६ ३१ ।	एकसप्ततपञ्चतम ८६ १ ।	एकसप्ततपञ्चति ८२, ५२ ।
अभ ३३, २ ।	एकसप्तवारितम् ७३ ३८ ।	एकसप्त ८६ १ ।	एकसप्ततपञ्चति ८३, १५ ।
अभ ३३, २ ।	८६, ३० ।	एकसप्त ८३ २२ ।	एकसप्ततपञ्चति ८२, ३६ ।
अभ ३३, २ ।	एकसप्तवारितसप्तम ८६ ३० ।	एकसप्तति ७३ ५० । ८२,	एकसप्ततपञ्चतपञ्चति ८३,
अभ ३३, २ ।	एकसप्त २२५, १६ ।	६२ ।	११ ।

- एकाधिकोनाशीति ८३, ३१।
 एकानशा २३०, ५५।
 एकान्तवःवारिणात् ८१, २१।
 एकान्तिनात् ८०, ३१।
 एकान्तवर्षति ८३, ५५।
 एकान्तपञ्चाशत् ८२, ५।
 एकान्तविषति ७६, ११।
 एकान्तशत ८५, १७।
 एकान्तषष्टि ८२, ३७।
 एकान्तसप्तति ८३, ६।
 एकान्ताशीति ८३, ३०।
 एकावली १३०, १६।
 एकाशीति ८८, ४।
 एकाशीति ७५, ३। ८३,
 ३५।
 एकान्नीतितम ८८, ४।
 एकीकृत्य ६२, ८२।
 एकीनत्रय ८६, १८।
 एकीनत्रिंशत् ८०, ३१।
 एकीनत्रिंशत् ८६, १८।
 एकीनवति ८८, १६।
 एकीनवति ८८, १।
 एकीनवति ८८, १६।
 एकीनवत्वारिण ८६, ३०।
 एकीनवत्वारिणात् ८१, २१।
 एकीनवत्वारिणतम ८६,
 ३०।
 एकीनपञ्चान ८६, ४६।
 एकीनपञ्चाशत् ८२, ५।
 एकीनपञ्चाशत्तम ८६,
 ४५।
 एकीनविंशति ८५, २७।
 एकीनविंशति ७६, ११।
 एकीनविंशति ८५, २७।
 एकीनविंशत्तम ८५, २७।
 एकीनशत ८८, १७।
 एकीनशततम ८८, ३७।
 एकीनषष्टि ८२, ३७। ८७,
 १६।
 एकीनषष्टि ८७, २०।
 एकीनशतत ८७, ३५।
 एकीनशतति ८३, ८।
 एकीनशतति ८७, ३५।
- एकीनाशीति ८८, २।
 एकीनाशीति ८३, ३०।
 एकीनाशीतितम ८८, २।
 एडक २५, ३५।
 एण २६, ५५।
 एणनयना २६, २५। २०५,
 ६।
 एणाशी २६, १५।
 एणानन २६, ५६।
 एण ५१, ३४।
 एणहि १६, ३२।
 एण ७५, १७।
 'एति' १८०, २८।
 एण २५१, ११।
 एणतुः २३६, ७।
 एणसु २५१, ११।
 एधा १२२, ११।
 एणसु ३०, २८।
 एणसु २०, ११।
 एण ११५, ३। १५३,
 ५६।
 एण्त्वाकीनफलम् १८, ३२।
 एण्त्वाभा १०८, ३२।
 एण्त्वाव १०८, ३२।
 एण्त्वा १०८, ३२।
 एण्त्वाशक १०८, ३६।
 ऐ—
 ऐक्य ६०, ५। १५६, ५५।
 ऐण०, ५।
 ऐणव २३।
 ऐणवित २५५, ४७।
 ऐणव २५२, ४७।
 ऐण ६, ५६। १२, १७।
 ऐणदिन १२, १७।
 ऐणरप १६, ५२।
 ऐण ५१, ५७।
 ऐणय ५, ६०। ४५, ४५।
 ६८, ३५। २६३, २।
 ऐण्यदिन १२, १३।
 ऐण्यवर्ष १६, ५५।
 ऐण्ड ७, २६। १०, ६।
 २३७, ५०।
 ऐण्यविक ७, १५।
- ऐन्द्रानेय ७, १४।
 ऐन्द्री ७, २६। २३०, २५।
 २३३, ४२।
 ऐन्द्रीवित्तन २३०, २५।
 ऐन्द्रयवगम १०७, १८।
 ऐन्द्रय १७, १८।
 ऐरावण २३७, ४२।
 ऐरावत २०३, ५१। २३२।
 ३६। २३५, ३०। २३६,
 ३२।
 ऐरावती २३८, ५२।
 ऐरेय ४३, ३२।
 ऐल २५५, ४७।
 ऐलवित २५५, ४८।
 ऐलेय ४३, ३२। ४७, ५।
 २६२, ४८।
 ऐषा ६, ६।
 ऐषानी २६३, ३८। २३४,
 १२।
 ऐषवर्ष २२६, ३६। २३०,
 २५।
 ऐषमम् १६, २५।
 औ—
 'औ' ५, २।
 औक १२२, ११।
 औकम् १२२, ११।
 औकश १२२, ११।
 औष १३०, ११।
 औद्धार २०१, ११।
 औष २०३, १।
 औषनापाद् ८, २३।
 औषज ३०, ३६। ३६,
 २२१। १२१, ७७।
 १५२, २७।
 औषजित्य ३०, ४४।
 औषजित्य ३०, ४५।
 औषजोहित ३१, १६।
 औषधी २६२, १७।
 औषधीनापाद् ५१, १३।
 औषधीनापाद् ५१, ३८।
 औषधीनापाद् ५१, १३।
 औषधीपति २६२, २१।
 औषधीपति २६२, २१।
- औषधीसमुत् ४६, २४।
 औषधीश्वर
 औषध्यय ५, ६०।
 औष्ट ७५, २३।
 औष्ठनामम् १३३, १।
 औष्ठा १३३, १।
 औ
 औजस
 औजम्बर
 औजदिन १२, १५।
 औजवर्ष १६, ५८।
 औजति १७, ६०।
 औजानापाद् २००, १५।
 औदधिक
 औदधिकदिनगण
 औदधिकमध्यमग्रह
 औदुम्बर
 औदुम्बरदन्तघावन
 २३, ६०।
 और्व
 और्वीय १६६, ५५।
 और्वय ४३, ३२।
 और्वीवर
 और्वीयान ५२, २१।
 क
 क ५, ५०। ७, ६।
 ७, ५६। ३१, ३५।
 ३२, १। ६७, ११।
 १२१, १५। १२२, ८।
 २०७, २६। २३६, ७।
 २६६, ३८।
 कन २१६, २७। २२६, ४६।
 कनजक २२६, ३१।
 कनजित्य २१६, १६।
 कनभति २२६, ५६।
 कनरिपु २६६, १३।
 कनवर्ष २२६, ५०।
 कनयनीतान २२६, ३२।
 कमा २२६, ५०।
 कनाराति २६६, १३।
 कनाराति २२६, ५७।
 ककुद्मत् २५, ४०।
 २३०, ४८।

ककुम् २३३, ३१ ।	कटाह २४२, १ ।	कथयन्त १८४, ४६ ।	कनिष्ठा २१०, २१ ।
ककुम्भा २३३, ३१ ।	कटि १२३, ६ ।	कथयतात् १८४, ४७ ।	२२४, ४० ।
कक्ष १९६, ३५ ।	कटिन् २३२, २० ।	कथयताम् १८४, ४६ ।	कनी २०८, ३८ ।
कक्षा ६८, ३३ ।	कटी ५६, ४६ ।	कथयति १८४, ४४ ।	कनीतिका २१०, २१ ।
कक्षाभ्युति ११०, ५ ।	कटुक ५७, २३ । ५७, २४ ।	कथयतु १८४, ६६ ।	कनीयम् २१७, २० ।
कक्षानुत् २८२, १७ ।	७६ टी० १ । २१४, २७ ।	कथयन्ति १८४, ४४ ।	२४३, ३६ ।
कङ्क २४१, ३० ।	कटोसवीर्या २०६, २ ।	कथयन्तु १८४, ६६ ।	कनीयसी २७५, ४० ।
कङ्कण ११७, ३ ।	कठमाय २२१, ३१ ।	कथयत १८४, ५२ ।	कन्तु २२०, ११ ।
कङ्कणग्रह ११७, ३ ।	कठोरज्योतिम् ३३, ५०	कथयन्ते १८४, ५२ ।	कन्द २७, ७ ।
कङ्कणग्रहण ११७, ३ ।	कण २४३, ४० ।	कथयानि १८४, ६८ ।	कन्दराकर २०३, ५२ ।
कङ्कटीक २२७, ३४ ।	कण २४६, २१ ।	कथयामि १८४, ४८ ।	कन्दर्प २२०, १२ ।
कङ्कयन् २२०, ५० ।	२५६, २५ ।	कथयामि १८४, ४८ ।	कन्दमाम् २१७, ७ ।
कङ्काल = (घोराराम्य)	कण्ठ ३०, ३१ ।	कथयित्वा २४६, ८० ।	कन्दसार २३७, ५० ।
कङ्कालान् २२८, २८	१५७, ८ ।	कथयेत् १८४, ५० ।	कन्दसारक २३७, ५० ।
कङ्कालात् २४४, ३६ ।	कण्ठकिन् २४४, ७ ।	कथयत १८४, ५२ ।	कन्ध २३८, १६ ।
कङ्कालीदन्तधावन २२, ५१	कण्ठ १२१, ४८ ।	कथयेताम् १८४, ५० ।	कन्धर २३८, १६ ।
कङ्कालदन्तधावन २२, २६ ।	२२८, ४१ ।	कथयेते १८४, ५२ ।	कन्धरा २२६, ५३ ।
कङ्क २०२, ३७ ।	कण्ठेण २४४, ७ ।	कथयेयाताम् १८४, ५३ ।	कन्धि २१८, १२ ।
१४१, १८ ।	कण्ठकृषिका २०८, ४६ ।	कथयेयु १८४, ५० ।	कन्धिका २६, १५ ।
कच ४६, ५४ । १६६, ४ ।	कण्ठाग्नि २२२, ६ ।	कथयेरन् १८४, ५३ ।	२०८, ३८ । २२०, ५ ।
कचङ्गल २१८, १२ ।	कण्ठिन् २४४, ७ ।	कदा २४६, २६ ।	कन्धस २१७, २१ ।
कचाग्र ६५, १० । १	कण्ठीरव २६, ५ ।	कथित २४६, १७ ।	कन्धसा २२५, ५० ।
६५ टी० ६, ६५८ २०	१६७, ३६ । २३१, ४१ ।	कथितव्य २४६, ३० ।	कन्धा २५, २७ । २६, १२ ।
कचाधिवासन १३४, १५ ।	कण्ठेण ५२७, ३५ ।	कथयेत् १८४, ५३ ।	२८, ६ ।
कचान्त १३६, ५६ ।	कत २१७, ३४ ।	कथ्यमान २४६, ६४ ।	२८, २१ । २८, ४० ।
कच्छव १४६, ३५ ।	कतुस २१६, ४६ ।	कद २३८, १६ ।	२८, ४४ । २८, ४० ।
कच्छपी २०८, ५५ ।	कत्रय ६, १ ।	कदम्ब २२६, ५० ।	२६, ३३ । १००, ३ ।
कज २३२, २० ।	कथङ्कयिक २५६, ६३ ।	कदम्बक ६७, २६ ।	१३४, ४२ । १४०, ३८ ।
कज्जुकिन् = (सप)	कथङ्कयिकता २५६, ४१ ।	२०२, ३३ ।	२०८, ३८ । २२०, ५ ।
कज्ज २०७, २६ ।	कथञ्चन = (किनाप्येने- त्यर्थे)	कदा १६, ४६ ।	कन्धाकुमारी १००, ३ ।
कज्जज २०७, २६ ।	कथञ्चिन् = (अतिप्रयत्ने- त्यर्थे),	कदाचन १६, ४७ ।	कन्धात्म २६, १५ ।
कज्जन २२०, ११ ।	कवन २४६, २५ ।	कदाचित् १६, ४७ ।	कन्धात्मक २६, ११ ।
कज्जसू २२०, ११ ।	कथनीय २४६, ३० ।	कद्वय ८, ६३ ।	कन्धासि २७, ४४ ।
कज्जकार २०७, ३० ।	कथम् = (प्रश्ने केन प्रकारेण)	कटु २२३, ६ ।	कन्धासिन् १३४, ३६ ।
कज्जसासन ११२, २६ ।	कथमपि = (बाढमित्यर्थे यत्नगौरवेऽपि),	कटुज ६, ३० । २२३ ३५ ।	कप १५५, ३२ ।
कटक २५, ५१ ।	कथय १८४, ४७ ।	कटुजम् ६, ३० ।	कपर्द २३०, १२ ।
कटकम् २५, ५२ ।	कथयान १८४, ४७ ।	कटु २२३, ६ ।	कपर्दक ६४, ४ ।
कटकिन् २०३, ५२ ।	कथयत १८४, ४४ ।	कटु २२३, ६ ।	कपविन् २०६, ४६ ।
कटम् २४२, १७ ।	कथयतम् १८४, ४७ ।	कटु २२३, ६ ।	२२७, ३५ ।
२२७, ३४ ।		कटु २२३, ६ ।	कपर्दिनिनायकव्रत २१, ४४
कटमर्द २२७, ३४ ।		कटु २२३, ६ ।	कपाल = (पूर्वपरो)
कटाटङ्क २२७, ३५ ।		कटु २२३, ६ ।	कपालमूत् २२७, ३६ ।

कर्पास २०२, ५१ ।
 कर्पासफल २०२, ४८ ।
 कर्पासिका २०२, ५२ ।
 कर्पासो २०२, ४६ ।
 २०२, ५१ ।
 कर्बुर २४२, १७ ।
 कर्बुर ५१, ३४ । २०३,
 ३२ । २४२, १७।२१७,
 ३६ ।
 कबरी २३०, ५६ ।
 कबूर २०३, ३३ । २४२,
 १८ ।
 कर्मकर २४१, ३० ।
 कर्मज १६७, ३६ ।
 कर्मन् १२१, १२ ।
 १३३, २७ । १३३, २६ ।
 १३३, ३१ ।
 कर्मयुग १७, ४५ ।
 कर्मयोग्यगुणक १८३, २१ ।
 कर्मवाटिका २, १६ ।
 कर्मवाटी २, १६ ।
 कर्मवाटीखण्ड १०, ४३ ।
 कर्मवाटीदल=(तिथ्यद्वयम्)
 कर्मवालट्टमर्द १०, ४३ ।
 कर्मसाक्षिन् ३२, ४५ ।
 १६७, ३७ ।
 कर्महं ११, ३ ।
 कर्मोद्भव २१८ ५१ ।
 कर्बुर २०३, ३३ ।
 कर्म ५८, ४७ । ५६ १८ ।
 ५६, २६ । ५६ १० । ६ ।
 ६०, ३४ । ६१, ३० ।
 ६२, ३१ । ६३, ६ ।
 कर्मक ४३, ३२ ।
 कर्मचतुष्टय ५६, ३४ ।
 कर्मण २४७, ३८ ।
 कर्मत १६०, ४६ ।
 कर्मति १६०, ४६ ।
 कर्मणि १६०, ४६ ।
 कर्मत् १६०, ४६ ।
 कर्मताम् १६०, ५० ।
 कर्म्यु १६०, ५० ।
 कर्म्यु २४३, ४६ ।

कहि १६, ४६ ।
 कहिचित् १६, ४७ ।
 कल=(मधुरध्वनि),
 कलकण्ठ २१४, ५२ ।
 कलकल=(कोलाहल),
 कलङ्क ४२, १५ । २१७, २५
 कलज १५३, १५ ।
 २०८, ६ ।
 कलत्रमालिन् १६१, ४१ ।
 कलदग् २६, १६ ।
 कलघोत २०३, ३३ ।
 २२८, ६६ ।
 कलन्व ११५, २३ ।
 २२०, ५० ।
 कलयति १६६, २५ ।
 'कलयत' १६६, २५ ।
 कलयति १६६, २५ ।
 कलयेत् १६६, २६ ।
 कलयेताम् १६६, २६ ।
 कलयेयु १६६, २६ ।
 कलल १४०, १८ ।
 कलदा २७, ५ । ६२, २४ ।
 १५५, ५१ ।
 कलदागामिन् १६१ ८ ।
 कलदाघर २७, ८ ।
 कलशभृत् २७, ६ ।
 कलशोस्तु १६६, ५६ ।
 कलह १३२ ३ ।
 कलहप्रिय १६६, ६ ।
 कलहभेद २५७, ५८ ।
 कला २ १६ । ११, १६ ।
 ११, ३५ । ६७ १० । २ ।
 ६८, १ । ६०, १० ।
 ६६ १० । १ । ७८, २६ ।
 ८६, ३२ । ६७, ८ ।
 १२६, ४ । १३६, २५ ।
 कलाकरां १०३, १६ ।
 कलाकलाप ४३, १७ ।
 कलाकलापाधिभृताधि-
 शालिन् ४३, १७ ।
 कलाकलाननायक २७१ १८
 कलाकेलि २२० १२ ।
 कलाखण्ड १०, ४४ ।

कलागर्भज ३७, ७ ।
 कलाङ्गज ३७, ६ ।
 कलाचिह्न ६७, ६ ।
 कलादल १०, ४४ ।
 कलाद्वय ११, ३७ ।
 कलाधर १५६, ४६ ।
 २६२, २६ ।
 कलाधरपुत्र ४६, २५ ।
 कलानिनाथ ४०, १६ ।
 कलाधिभू ३६, १३ ।
 कलानाथ ३६, १३ ।
 कलानानिधि ४०, २० ।
 कलानायक ४०, १६ ।
 कलानिधि १३०, १० ।
 ३६, १४ ।
 कलानिधिसुत ४६, २५ ।
 कलान्तर २४६, ७ ।
 कलाप १६१, ४१।६७, ३० ।
 ३८, ४० ।
 कलापजनि ४६, ६ ।
 कलापरिवृद्ध ४१, १४ ।
 कलापिनी १२, ६३ ।
 २३०, ५६ ।
 कलापुत्र ३७, ७ ।
 २३० ५६ ।
 कलापुत्र ३७, ७ ।
 कलाभव ३७, ७ ।
 कलाभिभूयिन् ४३, १७ ।
 कलाभिरभिभूयिन् ४३, ६८ ।
 कलाभू ३७, ७ ।
 कलाभृत् ३७, ४० ।
 कलाय २०२, ७।२०२, ३१ ।
 कलाद्वं १०, ४४ ।
 कलावत् ४६, ५० ।
 १५३, ५ । २६२, २५ ।
 कलावती २०६, १ ।
 २०६, ३३ ।
 कलि २, ४५ । १७, ४५ ।
 ७०, ६ ।
 कलिका ६७ ८ ।
 कलिकारक १६६ ६ ।
 कलित १४७, २३ ।
 १५७, ५३ । २४६, १७ ।

कलिन्दकन्या २२५, ५१ ।
 कलिन्दतनया २२५, ५२ ।
 कलिन्दनन्दनी यमुना
 कलिन्दपुत्री २२५, ५२ ।
 ३५, ५६ ।
 कलिन्दमौलजा २२५ ५२ ।
 कलियुग १७, ४५ ।
 ७० १० ६ ।
 कलियुगादि २२, ३५ ।
 कलुप ३०, ३१ ।
 १६३, ४४ । २४२, १ ।
 कलुषा २४२ ७ ।
 कलुषित ४३, ७ ।
 कलेवर १२१, २६ ।
 १५५, ५१ । २४६, ४१ ।
 कलेवरा २३०, १८ ।
 कलेवरिन् २००, २६ ।
 कलेवरेश १५५, २६ ।
 १५६ १ ।
 कलेभू १६५, ३६ ।
 कलेश ३८, ४१ ।
 कलेशजनि ४६, ७ ।
 कलेशपुत्र ४६, ७ ।
 कलोनचन्द्रा २, ५५ ।
 कल्कि १६, ३५ ।
 ६६ १० । ७ । २१६, ३६ ।
 कल्किजयन्ती २१, ५० ।
 कल्किदादशो २२, २० ।
 कल्प ११, २० । १२, २७ ।
 १७, ४७ । १८, ६२ ।
 २११, १८ । १२१, १७ ।
 २५४, २ ।
 कल्पनीय २५०, ४४ ।
 'कल्पयत' १७६, २१ ।
 कल्पयति १७६, २१ ।
 कल्पयति १७६, २१ ।
 कल्पयेत् १७६, २२ ।
 कल्पयेताम् १७६, २२ ।
 कल्पयेयु १७६ २२ ।
 कल्पवृक्ष १६८, २६ ।
 कल्पसंहार १८, ६ ।
 कल्पादि २०, २८ ।
 २०, ३४ । २१, २ ।

- २३, २४। २३, ४०।
 २४, २०।
 कल्पान्त ११, २१।
 कल्पित २५०, ४२।
 २५७, ३८।
 कल्पितव्य २५०, ४४।
 कल्प्य २५०, ४४।
 कल्पप ३०, ३१।
 १६६, ३६।
 वत्माप ५१, ३४।
 २४२, १८।
 कल्माषपक्षिन् ३६, ५४।
 कल्प १२१, १७।
 २४४, १६।
 कल्याण ३१, २२।
 २०३, ३३।
 कल्याणलग्न ३०, २३।
 कल्याणखवर ३०, २२।
 कल्याणग्रह ३०, २०।
 कल्याणी ३१, २३।
 २१०, ५४। २१७, ८।
 कल्पकोटि ६६, १६।
 क्व २५६, २२।
 क्वर्ग १३५, ३८।
 क्वलप्रह ५६, १६।
 क्वि ४६, ५७। १५७, ५।
 २०७, ३१। २१५, १३।
 २५५, ४०।
 कविता (तु) २५५, ४२।
 कविभूत ५०, ७।
 कव्यभुज् ६, ३८।
 कव्यवाहन २४०, ४३।
 कविपु ३७, ५६।
 कवय २४४, १६।
 कवय १६७, ५७।
 २२२, ६।
 कव्यपनन्दन २२१, ४३।
 कव्यपत्नी ३७, २।
 कव्यपत्नी ६, १४।
 ३७, २।
 कव्यपत्नी २६५, ३४।
 कव्यपत्नी ५१, ३८। २२१,
 ४३।
- कपायुन २४२, १८।
 कपाय ५७, २४। ७५
 टी, १।
 कपायुत २४२, १७।
 कष्ट ३१, ५५। १४३,
 १६।
 'का' ५, ३।
 काक २२२, २७।
 काकविज्वा ५६, ५।
 काकविज्वा ५६, ५,
 काकविज्वा ५६, ६।
 काकण ६४, ७।
 काकणी ६४, ७।
 काकध्वज २४०, ३१।
 काकनि ६६, ७।
 काकनी ६४, ८।
 काकण ६४, ८।
 काकणी ६४, २। ६४,
 ८। ६४ टी १४।
 काकनी ६६, ८।
 काकनी ६६, ८।
 काकु २१४, २०।
 काकोदर ५३, ५७। २२३,
 ३५।
 काक्षा २४६, २०।
 काचक १३६, १३।
 काञ्चन २०३, ३३।
 काञ्चनगिरि १६८, १३।
 काञ्चो ६६, १६।
 काण ६, ६६। ६, ५७।
 ४६, ५७।
 काण्ड ६७, ३०। १०४,
 १६। १२२, ११। २५४,
 ३५। २१७, ३६।
 काण्डगाचर २२१, ४।
 काण्डपि १६८, ५५।
 काण्डवीणा २०६ २।
 कात्यायन २२२, ४०।
 कात्यायनी २३१, १।
 कादम्ब २२०, ५१।
 कादम्बरदन्तघावन २३,
 २४।
 कादम्बरी २४४, २०।
- कादम्बिनी २३८, ५०।
 कादम्ब २०२, ३६।
 कादम्ब २२२, ३६। २२३,
 ३६।
 कानडा २१०, ६३।
 कानन १६६, ३६।
 काननश २६, ६।
 कान्त १५, ३२। २००,
 ३५। २३२, ५५। २५५,
 १६।
 कान्ता २६, १२। ५५,
 २। २५०, ६। २०५,
 २७।
 कान्तर १६६, ३६।
 कान्तरवासिनी २३०, ५६।
 कान्ति ४३, ३।
 कान्तिपति ३२, ४५।
 कान्ति २१२, २४।
 कान्ति २४४, २०।
 कान्तिगान २४४, २०।
 कान्तिगान २४२, ३६।
 कापीरोय २६२, ३६।
 काय ३ १०। २५, ४३।
 ४६, ५७। २०१, १८।
 २०७, ७। २१५, १३।
 २२०, १२। २३०, ८।
 कामकली २२०, ३४।
 कामकलि १६०, ६।
 कामजमुल २१६, ६।
 कामजित् २३२, ५५।
 २६६, १०।
 कामतिथि २, ४४।
 कामद २३२, ५६।
 कामदुधा = (देवधेनु)
 कामाह् २००, ६२।
 कामदध २२०, १२। २६६,
 ३२।
 कामदेकादसी २०, ४०।
 कामधेनु २००, ४२।
 कामधेनुपुत्री २००, ४४।
 कामना २४६, २०।
 कामन्दकीय २१३, ३८।
 कामपत्नी २२०, ३४।
- कामपाल २२५, १६।
 काममह २०, ४८।
 कामरूप १६७, ३६।
 कामरूपिन् १६७, ३६।
 २०४, ३३।
 कामलना १३६, ५२।
 कामलेखा २०५, ३३।
 कामसल १४, १६। १५,
 ३३।
 कामसला १६, १६।
 कामाङ्कुस २१०, २५।
 कामान्तक २६६, ७।
 २६६, २।
 कामायुस् २२१, ४३।
 कामारि २२७, ३७।
 २६६, २।
 कामिककादमी २१, ६६।
 कामिन् ३७, २२।
 कामिनी २६, १६। १८०,
 ३६। २०५, ७।
 कामिनीमन्दिर १२३ ५२।
 कामिनीवदनसौरभचौर १४
 ५७। २७१ २४।
 कामिमह २०, ४८।
 कामुक ३७, २२।
 कामुका २०५, ७।
 कामोद २१०, ५४।
 काम्य ३१, २३। २५५,
 १६।
 काय ४६, ५४। १२१,
 १७। २४६, ६१।
 काय १२७, ४१।
 कारञ्जदन्तघावन २१,
 ५६।
 कारण २०१, ५०। २१५,
 ४६।
 'कारयत्' १७८, ५४।
 कारयति १७८, ५४।
 कारयति १७८, ५४।
 कारयते १७८, ५७।
 कारयते १७८, ५७।
 कारयित्वा ६३, १८।
 'कारयेत्' १७८, ५४।

कारयेत् १७६, १ ।	कमुं कधर २६, ५१ ।	वालप्रमान १५, ४५ ।	कालीची २४१, ४८ ।
कारयेताम् १७८, ५५ ।	कामुं कभृत् २६, ४८ ।	वालप्रिय २५६, १६ ।	कालोज ५१, ४८ ।
कारयेते १७८, ५७ ।	कार्यं ८, ६ । १३३, २६ ।	वालबल १४२, ३६ ।	कालीतनय ५१, ५० ।
कारयेयाताम् ७६, २, ८ ।	२१५, ४६ ।	कालभगिनी २६८, २७ ।	कालीपुत्र ५१, ५० ।
कारयेयु १७१, ५५ ।	कार्यसिद्धि १३१, १२ ।	कालभवन १२४, १८ ।	कालीभव ५१, ५० ।
कारयेन् १७६, २ ।	कारानिव ५, ४३ ।	वालभाग = (कालाभा)	कालीभी २४१, ८८ ।
कारस्कर १३८, ५४ ।	कार्पायसा ५८ टो० ३ ।	११६, १५ ।	कालीभू ५१, ५० ।
कारिका १३०, १६ ।	६०, २६ । ६०, २४ ।	कालभृत् ३२ १६ ।	कालीय २२२, ४५ ।
२८० १८ ।	६६, १७ ।	कालभैरवाष्टमी २३, ३३ ।	कालीवादि २६६, १५ ।
काश १३६, २७ । २३६, ३२ ।	कर्मपापशक ६०, २१ ।	कालमान ६७, २७ ।	कालीव्रत २१, ७ ।
काशक १३६, २७ ।	कामिक ५८, टो० ३ ।	वालमुक्त १७, ११ ।	२३, २४ । २६, २० ।
कात्तवीर्यं	६०, २१ । ६०, २४ ।	कालगानि २३१, २ ।	कालीसूनु ५१, ५१ ।
कात्तेश्वर २०३, ३४ ।	कामिण्यं २२७, १० ।	कानरात्रिसहाभी २०, ४३ ।	काल्य ५१, ५१ ।
कात्तान्तिक २५६, १८ ।	काम्यं ७, ४६ ।	कालनव = (कालाग),	काल्यैर्विरिन् १६७, ३७ ।
कात्तिक १६, १६ । १४, ४०	वाल ५, ३७ । ११, ३ ।	कालभिवय २५६, २२ ।	कालीशित् १५, ४० ।
कात्तिकपूर्वज १४, ३७ ।	११, ३ । १४, ७ ।	कालविद् २५६, १५ ।	काल्य २०, २६ ।
कात्तिकानुष १६, ४३ ।	१५, ३३ । ५१, ५७ ।	कालवृत् २०२, ४४ ।	४६, ४७ ।
कात्तिकभारज १४, ४३ ।	५३, ३४ । ५६, ३६ ।	कालमुत्, ५५, २२ ।	काव्यमुत् ५०, ८ ।
कात्तिकरु १४, ५० ।	५५, ३० । ६७, २६ ।	कालहोरा १५६, ५४ ।	काव्यटस्न २१२, १७ ।
कात्तिकी २३२, २८ ।	८६, ३१ । २०७, ७ ।	वालहोरेशबल १४२, ५२ ।	२१२, १७ ।
कात्तिकय २३ ५६ ।	२४१, ३१ । २२६, १ ।	वाता ७, ५५ ।	कालीनाथ २२८, २५ ।
कात्तिकेयनिधि २, ३६ ।	कालकण्ठ २२७, ३७ ।	कालास्था ७४, ३२ ।	काव्य ३२, १६ ।
कात्तिकेयनेत्रवाह्वानामिन्	वालकुण्ठ २१५, ५१ ।	कालामयी २३१, २ ।	२४२, ५६ । ३७, ८ ।
७७, २२ ।	कालकुन्ध २१५, ५१ ।	कालाया ११६, १५ ।	काव्यपमुत् २२१, ४४ ।
कात्तिकेयप्रसू = (दुर्गा)	२४१, ३१ ।	कालासक ११६, १५ ।	काव्यपि ३३, १६ ।
कात्तिकेयमुल ७५ २८ ।	वालवृत् २४१, ३१ ।	कालिका २३१, २ ।	२२१, ४४ । ३६, ४ ।
कात्तिकेयवन = (शरवरा),	वालकृत् ३२, १६ ।	कालिनी ६, ७ ।	काव्यपी ६, १५ ।
कात्ति कोसव = (कात्तिकी- प्राणमा),	कालकृत् ३२, ६६ ।	कालिन्दी २२५, १३ ।	४५, ३ । ३७, २ ।
कार्पास २०२, ४८ । २०२, ५१ ।	कालकृत् ३२, ६६ ।	कालिन्दीकर्मण २२५, १७ ।	३५, ४२ ।
कार्पासक २०२, ५१ ।	कालकृत् ३२, ६६ ।	२६६, २७ ।	काव्यपीकुमार ६६, २७ ।
कार्पासतूल २०२, ५४ ।	कालकृत् ३२, ६६ ।	कालिन्दीभेदन २२५, १७ ।	काव्यपीज ४३, ५० ।
कार्पासफल	कालकृत् ३२, ६६ ।	२६६, २७ ।	काव्यपीतारा १६, १५ ।
कार्पासास्थि २०२, ४८ ।	कालकृत् ३२, ६६ ।	कालिन्दीसू ३२, ५६ ।	काव्यपेय ३२, ४६ ।
कार्पासिका	कालकृत् ३२, ६६ ।	कालिन्दीसोदर २४१, ३१ ।	४३, ५० । ५५, ५३ ।
कार्पासी २०२, ४६ ।	कालकृत् ३२, ६६ ।	कामिय २१६, २८ ।	काव्यपुष्प ४३, ५० ।
काम्युं २६, ४४ । १०४, १६ । १३०, १५ । १२१८, ४१ । २२१, १० ।	कालकृत् ३२, ६६ ।	कालियदमन २१६, २० ।	काष्ठ १३६, ११ । २४१, १०
	कालकृत् ३२, ६६ ।	२६६, १४ ।	काष्ठतथा १३६, ३० ।
	कालकृत् ३२, ६६ ।	कालिपनासन २६६ १५ ।	१६८, ४५ ।
	कालकृत् ३२, ६६ ।	काली २०, ६३ । २४२, ७	काष्ठतथाक १३६, ३० ।
	कालकृत् ३२, ६६ ।	२३०, १८ । २३८, ५० ।	काष्ठा ११, ३२ । ६७, ३२ ।
	कालकृत् ३२, ६६ ।	२३६, ५० ।	२३३, ३२ ।

- काष्ठादि ११, १५ ।
 काष्ठाद्वय ११, ३५ ।
 काष्ठागुज्ज ७६, २१ ।
 कासर २३०, ३ ।
 कासार १६६, ५० ।
 काहल १३०, ६ ।
 काहली २४३, ४० ।
 कान्वा २०, १५ ।
 कस्तुभ १०, ५६ ।
 कस्तूर १२१, ५५ ।
 कञ्चन २०, ८ ।
 कञ्चित् २०, ८ ।
 कञ्चित्प्राणि ५६, १६ ।
 कट्टवर्जित=(मतरहित)
 किल्लात २३६, ३३ ।
 किविषन् ३८, ६ ।
 किन्धिन् ३८, ६ ।
 किलर २०४, ३० ।
 २०५, ५० । २४६, ५४ ।
 किन्सरी २०६, ३ ।
 किन्नेरा २४५, ४८ ।
 किन्नेरदवर २४५, ४८ ।
 किम् २०, १५ ।
 किमु २०, १५ ।
 किमुत् २० १५ ।
 किमुन् २०, १५ ।
 किमूत् २०, १५ ।
 किम्बुख्य २४६, ५४ ।
 किम्बुख्येदवर २४५, ४८ ।
 किरण ३० १७ । ६१,
 २ । १६३, ११ ।
 किरणामालिन् ३३, ६१ ।
 किराती २३१, २ ।
 किरोटि २०६, ३६ ।
 किरोटि २६३, २१ ।
 किराटी २६३, २१ ।
 किर्मीर ५१, ३८ ।
 किन्धिप ३०, ३२ ।
 किरामिन् २६५, ६६ ।
 किरार ३० १७ ।
 किन्टु ६५ टि० २७ । ६६,
 १८ । २१३, ४६ ।
- किष्कुचतुः षात ६६, २८ ।
 'की' ५, ३ ।
 कीकस २४३, १७ । २२६,
 ४४ ।
 कीकसमुख २२२, ६ ।
 कीचक १२६, २३ ।
 कीट २५, ५० । २६, ३६ ।
 २८, १६ । २८, ३६ ।
 १३५, ३ ।
 कीटराशि २८, ३६ ।
 कीन २४२, ५६ ।
 कीनाश २४१, ३२ । २४२,
 १८ ।
 कीति १२४, ४२ ।
 कीति २४६, १८ ।
 कीतिस्थान १२४, ५५ ।
 कील १०६, ७ ।
 कीलक १७, ७ ।
 कीला २३६, ४५ ।
 कीलाल ७, ४२ । ४४,
 ४५ । १२२, २८ । २१७,
 ४४ । २६२, ५१ ।
 कीलालपि १२८, १३ ।
 कीलालप २४१, ५० । २४२,
 १८ ।
 कीलालेण ८, ६ ।
 कीलित्नी ६५, ३ ।
 कु ४५, ३ । १२२, ८ ।
 कुकील २०३, ५२ ।
 कुकुमार ६३, ५१ ।
 कुकुुर २२२, २७ ।
 कुकुुर २४०, २७ ।
 कुकुुरट्ट=(चरणायुधः)
 कुकुुरट्टपञ्ज २३२, ५६ ।
 कुकुुर १३७, ५० ।
 कुक्षि २३२, ५२ ।
 कुटवनि २४०, ३२ ।
 कुगुणा १०४, ५ ।
 कुचन्द्रमुत् ५६, १५ ।
 कुचि १३८, ५६ ।
 कुज १३७, ७ । १०७, ४३ ।
 १३८, ५६ । १४४, १८ ।
 २३६, १७ ।
- कुजगम् ४३, ३३ ।
 कुजनन=(भौम)
 कुजनि ४३, ३३ ।
 कुजाण्टम=(विवाहे दोष-
 विशेषः),
 कुजीवा १०४, ५ ।
 कुज्या १०४, ५ ।
 कुज्योनिप ४३, ७ ।
 कुञ्चित ४३, ३३ ।
 कुञ्ज १३८, ५४ ।
 कुञ्जर २३१, २२ । २४५,
 ५० ।
 कुञ्जार ३२, १७ ।
 कुट २७, ५ । १२२, ११ ।
 १३८, ५४ । २०३, १३ ।
 २०३, ५२ ।
 कुटप ६२, १६ । ३६, ३६ ।
 कुटर ३८, १० ।
 कुटार १३०, ५४ ।
 कुटि १२२, १२ । २०३,
 १३ ।
 कुटिल ४३, ३३ ।
 कुटिलभूति १०६, २७ ।
 कुटिला=(नदीविशेषः),
 १०६, ३७ ।
 कुटी २०३, १३ ।
 कुटीर १२२, २८ । २०३,
 १४ ।
 कुटुम्ब १२१, ३६ ।
 कुटुम्बिती २०५, २७ ।
 कुट्टार २०३, ५३ ।
 कुट्टार २०३, ५३ ।
 कुट्ट १३८, ५५ ।
 कुटाण १३८, ५५ ।
 कुठि १३८, ५५ ।
 कुड २४४, ४६ ।
 कुडप ६२, १७ ।
 कुज्ज ६१, ३१ । ६१, ३३ ।
 ६१, टो १ । ६२, १७ ।
 ६३, टो १ । ६३, १७ ।
 ६३, टो १ ।
 कुणप २६७, १६ ।
 कुण्या २३१, २ ।
- कुण्डिनपुरपतिकन्या २२५,
 ८ ।
 कुण्डलिन् ६, ३० । ५३,
 ४६ । २४३, २५ ।
 कुतनय ४३, ५१ ।
 कुतनु २४५, ४६ ।
 कुतनुभव ४४, १० ।
 कुलय १२, ३६ । ३२, १७ ।
 २३६, ७ ।
 कुतल १२२, २६ ।
 कुतायक ३६, ५५ ।
 कुतुष १२, ३६ ।
 कुत्थ १२०, ३२ ।
 कुन २०, ३ ।
 कुत्रचित् २०, ३ ।
 कुत्रापि २०, ६ ।
 कुत्सा २५४, २७ ।
 कुत्सित २४६, ४० । २५४,
 ३५ ।
 कुदर ३८, १० ।
 कुदायाद ४३, ५१ ।
 कुदारक ४३, ५१ ।
 कुदिन १२, २१ ।
 कुधर २०३, ५३ ।
 कुध्र २०३, ५३ ।
 कुनन्द २४६, ३६ ।
 कुनन्दन ६३, ५२ ।
 कुनानि २६६, ३२ ।
 कुन्ती २६५, ३ ।
 कुम्भ २०६, १८ ।
 कुम्भ २१५, १६ ।
 कुम्भ २३१, ३ ।
 कुम्भारिधि ६६, १ ।
 कुम्भ ४३, ३३ ।
 कुम्भ २४६, ३५ ।
 कुम्भ २६६, ३० । २२८,
 ४६ ।
 कुम्भ ११८, २१ । २३६,
 २३ । २६७, ६६ ।
 कुम्भेत्तक २६६, ५५ ।
 कुम्भेतिथिराधक २६७, २ ।
 कुम्भेपत्नी २४६, ४३ ।
 कुम्भेपुत्र २४६, ५२ ।

कुशल ३१, २३। २५५, २५।	कूर्मजयन्ती २१, १०।	कृतास्वद १४६, ५१।	कृष्णजन्माष्टमी २१, ६२।
कुशाप्रोचमनि २५५, ३७।	कूर्महादशी २३, ५६।	१५४, ४८।	कृष्णतात २२६, ८।
कुशीद २४६, ८।	कून=(तट)	कृति ७६, २०। १११, ३१	कृष्णदादनी २१, ३१।
कुशेशय ३६, ३६।	कूनक=(तट)	१३३, २६। २२८, ४२।	कृष्णनवाम्बुद २३८, ५०।
कुषाकु २३६, ७।	कूनकूप २१८, १३।	कृतिद्वय ८१, २७।	कृष्णपथ १४, ३।
कुषिन् २३२, २२।	कूनकूपी २४३, ४६।	कृतिन् २५५, २६।	कृष्णाधिज्ञता २३१, ४।
कुषाद २४६, ८।	कूलवती २४३, ५०।	२५५, ४०।	कृष्णप्रम २२, २१।
कुष्माण्ड २३०, ३७।	कुष्माण्ड २३०, ३७।	कृतिपुत्र ८१, २७।	कृष्णभगिनी २३१, ४।
कुष्माण्डक २३०, ३७।	कुष्माण्डक २३०, ३७।	कृतीन्द्र २५५ ६३।	कृष्णरवत ११८, १५।
कुसोद २४६ ५।	कुष्माण्डनवमी २३, १७।	कृति=(चर्म)	नरगुरुचि ५२, २०।
कुसीदिक २६६, १।	कृकर २६५, २३।	कृतिका ३, ६०।	चण्डला ५६, ६।
कुमुत ६३, ३६।	कृच्छ्र ३१, ६५।	६, १४। ५, ४४।	कृष्णवर्त्त ५३, ५७।
कुमुम १३०, ६।	कृत १७, ३६। ७५, २।	६, १५।	कृष्णवर्त्मन् २३६, ८।
२०५, ३८। २२१, ७।	१५४, ५८।	कृतिकाभव ६०, २२।	कृष्णवासस् ५२, २२।
कुमुमधन्वन् २२०, १३।	कृतकर्मन् २२५, २६।	कृतिवासम्भव ४१, १८।	१५३, १५।
कुमुमप्रतिष्ठा १३३, ६५।	कृन्कृत्य २५५ २६।	कृतवासुत २३३, १।	कृष्णान्न २४२, २।
कुमुमवाण २२०, १३।	कृतत्याग ६२, १५।	कृतिवासस् २२७, ३८।	कृष्णस्वस् २३१, ४।
कुमुमवार २२०, १४।	कृतपद १६६, ५०।	कृत्य १३३, २६।	कृष्णा २३१ ५। २४३, ५०।
कुमुमानर १५, ३३।	१५६, ४७। १५६, ५३।	कृत्येन्द्रिय २१८, २३।	कृष्णाग्रज २२५, १७।
कुमुमागम १५, ३३।	कृतमुद्य २५५, २६।	द्विमाचारिन् २१, २४।	कृष्णारज ५५, २२।
कुमुमायुव २००, १३।	कृतमुग १७ ३६।	दृत्ता ६३, १८।	कृष्णात ११५, ६।
कुमुमय २२०, १३।	कृतमुगादि २३, १६।	कृत्स्न ८६ ११। २१६, ६७।	कृष्णाम्बर ५२, २२।
कुमुम्भ ३८, ३।	कृतस्वक ७२, ७।	दृपाद्वैत २०७, ३१।	कृष्णाचिन् २३६, ६।
कुम्भु ६३, ३४।	कृतसन्धा १५५, १।	दृषीत १२२ २६। १२७, ३७।	कृष्णवतार ७७, ६।
कुम्ह २६५, ५०।	कृतास्थिति १४६, ५०।	कृषीटयोनि २३६, ८।	कृष्णाष्टमी २३, ३३।
कुम्ह=(अन्वयार्)	१५५, १।	कृत ४३, ७। ५४, ४४।	२४, २३।
कुम्हस्त २५६, १८।	कृतम्भरण २५०, १६।	६१, २३। २५३, ४०।	कृष्णास्या २, ५५।
कुम्हावती २३१, ३।	कृतहस्त २५५, २६।	कृन्मल ३१, १६।	कृष्णाना ६१, ४।
कुम्ह ३, ८।	कृताक्रमण १५७, ३८।	कृतास्वक ६१, २३।	कृष्णतर १३, ६१।
कुम्ह ३ ८।	कृताधिकार १४७, २३।	कृताङ्ग ५२, ६।	कृष्णद्रवविशेष
कुम्हो ६१, ३।	१५७, ५६।	कृमानु ५, ४४। २३६, ८।	'ब' ५, ४।
'कू ५, ३।	कृतान्त ५, ३७। २६१, ३२।	कृमानुस्तन् २२७, ३।	कैवलाथ २६५, ७०।
कून २४०, २७।	कृतान्तजनक ३६, १८।	कृततर=(स्यूत)	कैजित २३३, ६१।
कून २५६, १६।	कृतान्तभवन १२५, २१।	कृष्टि २५५, २७।	कैतन ५६, ८८। २०३, १६
कूजित २५६ १६।	कृतायतन १४६, ५०।	२५५, ६०।	२१७, ३०।
कूट ६७, ३०।	१४६, ३५। १५४, ४३।	कृष्ण १३, ५८। १६, ७।	कैतर २०३, १४।
१३० १५। १३६, ६६।	कृतावाहण १५७, ६६।	५१, ५७। ५३ ३६।	कैता ५६ ८८।
कूट्ट २०७ ३७।	कृतायं २५५ २६।	११८ १५। ५३, ३६।	कैतु ३१, ५३। ५६, ६६।
कूट्टा ११६, ६।	कृतायम्भान १५६, ४५।	२०६ ५२।	५५, १७। ६६, ३०।
कूट्टना २०, ८०।	१५३ ६६ १५६, ५६।	कृष्णगम ११५ ६।	१६६, ६६। २१७, ३०।
कूट्टनी २०, ८०।	कृतायम्भ १६६ ५०।	कृष्णनुरोमी २६, २३।	२५८, ५६।
कूट्टनी २५, ५१। १३०, ६।	१५६, ६३। १५६, ६५।	कृष्णजननी २२६ ६।	केशर १२२, २६।
२६५, २५। २१६, ३३।		कृष्णजयन्ती २१, ६१।	१३०, १७। २२७, ३६

- केदारिका २१०, ४४ ।
 केन्द्र १०१, १३ ।
 केन्द्रच्युति ११०, ६ ।
 केन्द्रनायुष् १४१, ५४ ।
 केन्द्रभाग १०१, १६ ।
 केन्द्रनव १०१, १६ ।
 केन्द्रादा १०१, १६ ।
 केन्द्रादाक १०१, २० ।
 केन्द्रादिवल १४२, ३८ ।
 केन्द्रिन् १४७, ३२ । १६६,
 ३७ ।
 केमद्रुम १२६, ५१ ।
 केरलीय २११, ५४ ।
 केविकना २२०, ३४ ।
 केविकलावती २२०, ३५ ।
 केवलिकल २३०, ३८ ।
 केवली ४५, ४ ।
 केवलिन २०६, ६ ।
 केच = (मूर्ध्वः)
 केशकीट ६५, १६ ।
 केशट २१५, १४ ।
 केशपाणिन् ५४, ५१ ।
 २२६, ३२ ।
 केशपाशिलचर ५४, ५८ ।
 केशव २१५, १५ ।
 केशाधिवासन १३४, १५ ।
 केशान्त १३६, ५६ ।
 केशान्तकर्मन् १३६, ५६ ।
 केशान्तकार्य १३६, ५७ ।
 केशान्तक्रिया १३६, ५७ ।
 केशिन् २१५, १५ ।
 २१६, २८ ।
 केशरिन् २६, २ ।
 २३१, ४२ ।
 केशिसूदन २१६, २० ।
 २६६, १५ ।
 केशिहन् २१६, २० ।
 २६६, १५ ।
 केशी २२६, ३२ ।
 २३१, ५ । २४१, ४२ ।
 केशरिन् २३१, ४३ ।
 ३८, १० ।
 कंकसेय २४२, १६ ।
 कंठम २१६, २८ ।
 कंठभजित् २१५, १५ ।
 २६६, १६ ।
 कंठभारि २१५, १५ ।
 २६६, १६ ।
 कंठभी २३१, ५ ।
 कंठव ४२, ३६ ।
 कंठवकानताधिनायक
 ४१, ५५ ।
 कंठवबन्ध ४०, २२ ।
 कंठवबाधव ४१, १८ ।
 कंठववनबन्धु ४१, ५० ।
 कंठवनबान्धव ४१, ५२ ।
 कंठवनवेश ४१, १८ ।
 कंठवविकाशिन ४१, १८ ।
 कंठववाणविकाशिन
 ४१, ४१ ।
 कंठविणी ४२, ३८ ।
 कंठविणीपति ४१, १६ ।
 कंठविणीपतिनाजनमत्
 ४१, ५८ ।
 कंठविणीवेश ४१, ४१ ।
 कंठविणीश्वर ४१, १६ ।
 कंठली २२०, ३५ ।
 कंठलाल ७, ४२ ।
 कंठलास २४६, ४७ ।
 २२७, ४५ ।
 कंठलासनाय २४५, ५० ।
 कंठलासनिकेतन २२८, २५ ।
 कंठलासोक्तम् २४५, ५० ।
 'को' ५, ४ ।
 कोक ३७, २३ ।
 २१५, १६ ।
 कोकनदच्छवि ४४, २७ ।
 ४४, ५० ।
 कोकबन्धु ३२, ४६ ।
 कोकहित १२, ६ ।
 कोकिलावत २१, ३० ।
 कोजागर २२, ५५ ।
 कोटन १५, २६ ।
 कोटपुर ६६, २३ ।
 कोटवी २३१, ५ ।
 कोटि ७३, १ । ७३, १० ।
 १०३, २४ । १०३, २५ ।
 कोटिगुणा १०४, ६ ।
 कोटिजीवा १०४, ६ ।
 कोटिग्या १०४, ६ ।
 कोटिभाग १०३, ३३ ।
 कोटिचव १०३, ३३ ।
 कोटिथी २३१, ५ ।
 कोटी १०३, २४ ।
 कोटीर २२६, ३५ ।
 कोट्यस १०३, ३३ ।
 कोट्यसक १०३, ३४ ।
 कोडन १५, २६ ।
 कोडा २१०, ४४ ।
 कोसा ५१, ५७ ।
 कोणप १५४, ३० ।
 २४२, १६ ।
 कोणशङ्कु १०६, १५ ।
 कोण्ड २६, ४४ ।
 १०४, १६ । २१८, ४१ ।
 कोण्डपत्र २६, ५१ ।
 कोण्डमूत् २६, ४६ ।
 कोद्रव २०२, ६ । २०२, ३६ ।
 काप = (कोषः)
 कोपना २०५, २१ ।
 कोपनी २०५, २१ ।
 कोपवादिन् २२७, ३६ ।
 कोपिनी २०५, २१ ।
 कोमल २१७, ३७ ।
 कोरण २५६, २१ ।
 कोरूपक २०२, ३६ ।
 कोरि २६, ३६,
 कोल ५१, ५७ । ६०, ३४ ।
 ६१, २३ । २२७, ३६ ।
 कोलद्वय ५६, २८।६३, ६ ।
 कोविद ४५, ४५ ।
 ४७, ७ । १७६, ५ ।
 २५५, ४३ ।
 कोविदोच्च २५५, ४६ ।
 कोश २४६, २८ ।
 २४६, २६ । २३८, १६ ।
 कोशस्थान ५७, ४१ ।
 कोप १२१, ३५ ।
 १३८, ३७ । २४६, २६ ।
 कोज २७, २४ ।
 कोटिभ्याम्यंशात् २१३, ३८ ।
 कोटुम्ब १२१, ३६ ।
 कोणप २४२, १६ ।
 कोतुक १२६, ३६ ।
 कोपोदकी २१६, ५० ।
 कोबेरी २३४, ६ ।
 कोमार ५७, २० ।
 २१२, १२ ।
 कोमारी २१०, ४६ ।
 २३०, २१ । २३५, ४३ ।
 कोमुद १४, ४० ।
 कोमुदिनीपति २६२, १६ ।
 कोमुदी ४२, १० ।
 २६२, १६ ।
 कोमुदीचार २२, ५६ ।
 कोमुदीजीवन ४२, ४१ ।
 कोमुदीजीविन् ४२, ४२ ।
 कोमुदीपति ४०, २२ ।
 कोमोदकी २१६, ५० ।
 कोमोदी २१६, ५० ।
 कोरि २६, ३६ ।
 कोरिपक २६, ३७ ।
 कोरिन् २६, ३६ ।
 कोर्य २६, ३६ ।
 कोर्य २११, ५ ।
 कोल १४७, १७ । १५६,
 ३६ । १५६, ४५ ।
 कोलव १०, ४६ ।
 कोश १४७, १७ । १५६,
 ४३ । १५६, ५० ।
 कोशिक २१०, ३२ ।
 कोपातकी २००, ५ ।
 कोमुम्भवासम् ३२, ४२ ।
 २५६, ५४ ।
 कोलुम २१६, ५४ ।
 कोमुम्भलक्षम २१५, १६ ।
 कोस्तुम्भवासम् २१५, १६ ।
 कोस्तुम्भोरम् २१५, १७ ।
 श्नु २०१, २४ । २०७ ।
 ६ । २०८, २१ ।
 श्नुघ्नसिन् २२७, ३६ ।
 श्नुघ्नप २१५, ५१ ।

धनाभा=शुभा ११५, ३८ ।
 धमाभुज् २२६, १६ ।
 धमाभूत् २०३, ५४।२२६,
 १६ ।
 धमेन २२६, १६ ।
 धमो ष ५३, २७ ।
 ध्वेढ २५६, १५ ।

ख—

ख २६, ५३ । ३२, १ ।
 ३७, ३३ ।
 खग २६, २२ । ३२, ५ ।
 ६६, २२ । ११६, २६,
 २२०, ५१ । २४४, ३० ।
 २६५, १३ ।
 खगिनि २६५, १२ ।
 खगमन. २६५, १२ ।
 खगनुज् ७६ । ६ ।
 खगवर ३२, ४७ ।
 खगामिन् २६, २४ । २६५,
 ११ ।
 खगुलाश १२६ १४
 खास्यायक १२६ । १४
 खगेन्द्र २६, २४ । २२१, ४४
 खगेश्वर २२१, ४४ ।
 खगोल ११०, २१ । ११०,
 २८ । ११०, २१ ।
 खग्रसन ११६, ६ ।
 खग्राम ११६, ६ ।
 खग्रानाघि ११८, १ ।
 खचमग ३६, १६ ।
 खचर २६, २८ । ६६,
 २२ । १२५, २८ । २६५,
 ११ ।
 खचरगमिण ६६ । ३१
 खचार २६ २४ ।
 खचारिण २१, २५ । २६५,
 ३५ ।
 खच्छन ११६, १० ।
 खच्छनक ११६, १०,
 खच्छनचरण ११८ । १,
 खच्छनपाद ११८ । २ ।

खच्छनाघि ११८ । २ ।
 खच्छनाशाघि ११८ । २ ।
 खञ्जन २२२, २८ ।
 खट्वा १३६, ३६ ।
 खट्वाङ्ग २३०, १३ ।
 खट्वाङ्गन् २२७ । ४० ।
 खङ्ग १३०, ६ ।
 खण्ड. ८६ । १७ । २०३ ।
 ५ ।
 खण्डकथा २१३ । ५१ ।
 खण्डगुण ६३ । ३५ ।
 खण्डपरमु २२७ । ४० ।
 खण्डपु २२७ । ४० ।
 खण्डल ८६ । १७ ।
 खण्डास्य २१५ । ५२ ।
 खण्डिक २०२, ३१ ।
 खण्डित ८६ । २० ।
 खतमा २३८ । १७
 खतरकाँध १२८, २५ ।
 खतलाधिवास २६५, १४ ।
 खतिलक ३२, ४७ ।
 खदल ११८, ३१ ।
 खदिर २३६ । ३३
 खद्योत ३२, १८ ।
 खनतः १६३ । ८ ।
 खनति १६३ । ८ ।
 खनन्ति १६३ । ८ ।
 खनते १६३ । ५ ।
 खनन्ते १६३ । ५ ।
 खनिवास. २६५, १३ ।
 खनेत् १६३ । १० ।
 खनेत १६३ । ५ ।
 खनेनाम् १६३ । १०
 खनेते १६३ । ५ ।
 खनेवाताम् १६३ । ६ ।
 खनेषु १६३ । १० ।
 खनेरन् १६३ । ६ ।
 खपथ २६५, ३५ ।
 खपान्य २६, २५ । २६५,
 १८ ।
 खपाप्य ५२, २१ ।
 खभ्रमण २६५, १३ ।
 खमिण ३२, १८

खमध्याकनताश
 (=नभोमध्येन नतीशः)
 खर १६, ६२ । ३०, २८ ।
 ३६, ३१ । २२२, २८ ।
 खरकर ३२, ४७ ।
 खरकोमल १४ । २४ ।
 खरगभस्ति ३३, ५२ ।
 खरगण ३२, ४७ ।
 खरतेजस् ३२, ४७ ।
 खरदीधिति ३३, ५३ ।
 खरदीप्ति ३२, ४८ ।
 खरदारिक ३६, ५४ ।
 खरमरोचि ३३, ४३ ।
 खरमहम् ३२, ४८ ।
 खररश्मि ३२, ४६ ।
 खररश्मिमालिन् ३४, १८ ।
 खररश्मिगन्तु ५३, ५ ।
 खररक्ष् ३२, १८ ।
 खररचि ३२, ४६ ।
 खरनाश १२६ । १५
 खरसायक १२६, १५
 खरसामाश १२६, १५
 खरागु ३२, १६ ।
 खरागुज् ५२ । २३ ।
 खरागुपुज् ५२ । ४८ ।
 खरु २१४, १६।२२०, ५१ ।
 खरुल २१०, २६ । २२७,
 ६१ ।
 खरोलम् ५२ । २३ ।
 खर्जुर २२८, ५० ।
 खर्जुर २२८, ५० ।
 खर्ष ७३, ११, २४६ । ३६,
 २५३, १३ ।
 खरु ३०, २८ । १२३, ७ ।
 १८६ । २३
 खल्वाशर १३०, ३०
 खनेन २६, २५ ।
 खशान २६५, ३५ ।
 खवेदास १२८, २४ ।
 खवेदमन् २६५, ३५ ।
 खगन् २६, ३२ ।
 'खा' ५, १३ ।
 खाङ्ग ३२, ४ ।

खादिन २०० । ५३ । २१५
 १६ ।
 खाध्वनीन ३२, ४६ ।
 खापगा २५६, १५
 खाजू रवेध १३७ । १६
 खापय २४६ । ५६ ।
 खिल्लिखिल्ल २३३, २२ ।
 'खो' ५ । १४ ।
 खुँसणी २०६, ३ ।
 'खू' ५ । १४ ।
 'खे' ५, १४ । १४३, ३७
 खेगामी ३६, २५ ।
 खेचर २६, २६ । २०४,
 ३३ ।
 खेचरवति ३३, ४३ ।
 खेट २६, २२ । ५४, १ ।
 ११६, १६।१२५, १८ ।
 २६५, १३ ।
 खेठन २६५, १२ ।
 खेटमण्डलान्तर १२१, ४ ।
 खेदरी २०६, ३५ ।
 खेयन २६५, १३ ।
 'खो' ५, १४ ।
 खोड ५१, ५८ ।
 खोस्तुक्त ४३, ३८ ।
 खोरुस् २६, २३ ।

ग—

गगन २६, ५३ । ३७,
 ३३ ।
 गगनग २६, ३१ ।
 गगनगति २६, ३६ ।
 गगनगामिन् २६, ४० ।
 गगनगृह २६, ४० ।
 गगनगृहनिवास २६, ४६ ।
 गगनगृह २६, ४० ।
 गगनचर २६, ४० ।
 गगनचारिन् २६, ८० ।
 गगनतत १२५, १ ।
 गगनध्वज २३८, १७ ।
 गगननिवास २६, ४५ ।
 गगनभ्रमण २६, ४ ।
 गगनमण ३३, ४३ ।

गगनवास २६, ४१ ।	गजास्त्र २३२, ८ ।	गणय ७२, ११ ।	गदाभार २३८, १८ ।
गगनवासिन् २६, ४१ ।	गञ्जन २५६, २० ।	गण्ड १०, १ । १०, १० ।	गदाम्बर २३८, १८ ।
गगनविचारिन् २६, ४५ ।	गडविलु २३८, १७ ।	१२०, ३१ ।	गदित २०८, ४६ । २४६, १८ ।
गगनसद २६, ३१ ।	गडा २१०, ५३ ।	गण्डकाल १२०, ३१ ।	गदितव्य २६६, ३१ ।
गगनाटन २६, ४२ ।	गडेर २३८, १७ ।	गण्डसमय १२०, ३१ ।	गदिन् २१५, १७ । २४६, २६ ।
गगनाधिवासिन् २६, ४६ ।	गद्य ६७, ४१ । ६८, १ ।	गण्डात् १४१, ३ ।	गदिनी २३१, ६ ।
गगनेचर २६, ४२ ।	१२७, ५५ । १६८, ३० ।	गण्डारिष्ट १४०, ५४ ।	'गदेत्' १८३, १० ।
गगनोष्णुक ४४, १३ ।	२३०, ३१ ।	गत ११५, १ । १४३, ५४ ।	गदेताम् १८३, १० ।
गङ्गा २२६, १५ ।	गणक २५६, १५ ।	५४ । १५२, ३२ । १५३, ७ । १५३, १४ ।	गदयु १८३, १० ।
गङ्गा २२६, १५ ।	गणकमुनिवर २५६, २८ ।	गतकाल १८, १८ ।	गदगदस्वर २४२, २ ।
गङ्गाभा २२६, १६ ।	गणन ७१, ८ ।	गततृतीयवर्ष=समयविशेष	गद्य २४६, ३१ ।
गङ्गाजनक २२६, ३८ ।	गणना ७१, ६ । ७१, ६ ।	गतप्राण ३१, १७ ।	गद्यवद्यमयवाच् २१३, ४० ।
गङ्गाधर २२७, ४१ । २६७, २७ ।	गणनीय ७२, १० ।	गतबल ३१, १७ ।	गद्यारक= (प्रपञ्चत्वा- रिवाङ्गित्वात्प्रमाणात्),
गङ्गामार्ग ७४, ३३ ।	गणपति २३२, ८ ।	गतभाग १०८, २६ ।	गद्यव्य २५१, १६ ।
गङ्गासप्तमी २१, ४ ।	गणपतिगणक ४८, ४१ ।	गतमल ३०, १८ ।	गन्तु= (गधिक.)
गङ्गामुत २३३, २ ।	गणपतिप्रिय २३०, ३८ ।	गतलव १०८, २६ ।	गन्तुमह २५१, १६ ।
गङ्गावति २१, १७ ।	गणमैत्री १३४, ५१ ।	गतवत् १६६, ५१ । १६७, ५ । १६७, ७ ।	गन्तु योग्य २५१, १६ ।
गच्छ १३८, ५६ ।	गणपल १६६, ४ ।	गतात् १०८, २६ ।	गन्तु= (गामुक्ता गमन- घातावा),
गच्छत् १८१, २६ ।	गणपति १६६, ४ ।	गताशक १०८, २६ ।	गन्ध २१६, १८ । २१६, ३२ । २१६, ४३ ।
'गच्छन्' १८१, २० ।	गणपति १६६, ४ ।	गति १००, २३ । १३७, ६ । २१६, ८ ।	गन्धप्रहर= नाभिवा
गच्छन्तात् १८१, २३ ।	गणपति १६६, ४ ।	गतिज २५६, १६ ।	गन्धना २१६, ८ ।
गच्छताम् १८१, २३ ।	गणपति १६६, ४ ।	गतिमन्दफल १०६, ४ ।	गन्धनाही २१६, ४ ।
गच्छति १८१, २० ।	गणपति १६६, ४ ।	गतिमुकुफल १०६, ४ ।	गन्धनाति २१६, ४ ।
गच्छन् १८१, २३ ।	गणपति १६६, ४ ।	गतिविधिरकन= इतिदूतकनम्	गन्धनाति २१६, ४ ।
गच्छन्तु १८१, २३ ।	गणपति १६६, ४ ।	गतिस्थान= मुक्तिस्थानम्	गन्धनाही २१६, ४ ।
गच्छन् १८१, २६ । २३६, १० ।	गणपति १६६, ४ ।	गत्या २५१, १८ ।	गन्धनाही २१६, ४ ।
गच्छेताम् १८१, २६ ।	गणपति १६६, ४ ।	गद ५० । १२३, ७ ।	गन्धमा २५५, ६ ।
गच्छेत् १८१, २६ ।	गणपति १६६, ४ ।	'गदत्' १८३, ८ ।	गन्धमादन= यथाविषय
गज ६५, १५ । ६६, २३ ।	गणपति १६६, ४ ।	गदति १८३, ८ ।	गन्धवं ३८, ११ । २०६, ३० । २०५, ८६ ।
२३०, ६ । २३२, २३ ।	गणपति १६६, ४ ।	गदन= यथनम्	गन्धवती ५५, ७ । २६३, ६१ ।
गजकेयूरिन्=योगविशेषः	गणपति १६६, ४ ।	गदनीय २४६, ३१ ।	
गजकण्ठ २०६, ५१ ।	गणपति १६६, ४ ।	गदति १८३, ८ ।	
गजव्याघ्रापवन् २२, ३६ ।	गणपति १६६, ४ ।	गदविलु २३८, १८ ।	
गजदंशनि २२७, ४१ ।	गणपति १६६, ४ ।	गदा २१७, २७ ।	
गजवदन २३२, ७ ।	गणपति १६६, ४ ।	गदागद १६८, ३३ ।	
गजवाता १३८, ८८ ।	गणपति १६६, ४ ।	गदाप्र २२४, २८ ।	
गजानन २३२, ७ ।	गणपति १६६, ४ ।	गदाप्रजम्भातिम् ७, ५६ ।	
गजारि २२७, ४१ । २६६, ३ ।	गणपति १६६, ४ ।	गदाप्र २१५, १७ ।	
	गणपति १६६, ४ ।	गदाशक १६८, ३३ ।	
	गणपति १६६, ४ ।	गदापाति २१५, १७ ।	

- गोवीर्योद्भ ४७, २ ।
 गोवीर्योशब्द ४८, १५ ।
 गुच्छ = (स्तवक.),
 गुञ्जन २५६, ६ ।
 २५६, १७ । २५६, ४४
 गुञ्जा ५८, ४६ । ५६, ६ ।
 गुड २०३, १ ।
 गुडाका=निद्रा
 गुडाकेश २२७, ४२ ।
 गुण ६०, २२ । ६२, ३२ ।
 ६०, ३४ । ६२, ३४ ।
 १०३, ३६ ।
 गुणक ६१, ३१ ।
 गुणान ६, २२ ।
 गुणानफल ६०, ३६ ।
 १३८, ३ ।
 गुणनीय ६२, ३१ ।
 गुणप्रवृत्ति
 'गुणयत.' १७२, २६ ।
 गुणयति १७२, २६ ।
 गुणयन्ति २७२, २६ ।
 गुणयित्वा ६३, ३७ ।
 ६३, ५ ।
 'गुणयेत्' १७२, ३० ।
 गुणयेताम् १७२, ३० ।
 गुणयेयुः १७२, ३० ।
 गुणसागर=गुणसमुद्र
 गुणा ७८, ३३ । ७५, २३ ।
 ७८, ३ । १०३, ३६ ।
 गुणित ६०, ३६ ।
 गुणितव्य ६२, ३ ।
 गुणित्वा ६३, ५ ।
 गुणित् ६०, ३२ ।
 गुण्य ६०, ३४ । ६१, २१ ।
 ६२, ५ । १३८, १ ।
 गुण ५५, ४४ । २६६, २६ ।
 गुप्त=वैशयः
 गुप्तचर २२५, १७ ।
 गुप्तचर २२५, १७ ।
 गुम्फ २१३, ४२ ।
 १२४, २५ । ४६, १२ ।
 गुह ३, ४७ । ६, २३ ।
 ७४, १२ । २२७, ४२ ।
 गुह्य १४८, ३४ ।
 १६८, ६ ।
 गुह्यार २५, १२ ।
 गुह्यता १३१, १७ ।
 गुह्यदूत=गुह्यवीक्षा ।
 गुह्यद्वे=नवमस्यायाम्
 गुह्यद्वेष ६, २३ ।
 गुह्यद्वेष्य ६, २३ ।
 गुह्यसूत्रिमा २१, ३४ ।
 गुह्यवार ३, ४१ । ६, १७ ।
 गुह्यवृत्ति १३७, ४० ।
 गुह्यरी ११०, ४६ ।
 गुह्यं च ५५, ३६ ।
 गुह्यं धर ६७, ६ । ६८, ८ ।
 गुह्यंस्त १३७, ३५ ।
 गुर्वादित्ययोग=सूर्यादित्य-
 योग
 गुर्विणी १४०, २३ ।
 गुर्वी १४०, २३ ।
 गुर्विक ३१, ५४ ।
 ५५, १७ । ५५, १६ ।
 ५५, ३३ ।
 गुल्म = (घृष्टिका पाद-
 पन्थिर्वा),
 गुल्म = (अत्रनाशद्रुम.),
 गुह २३३, ३ ।
 गुहप्रिया २३७, २६ ।
 गुह्यपट्टी=(मार्गसितपट्टी),
 गुह्य ५६, ५० । १२३, ५७ ।
 २२७, ४२ ।
 गुह्यक २०४, ३१ ।
 २४५, ५१ । २४६, ५६ ।
 २४७, २ ।
 गुह्यनेम २४५, ५१ ।
 गुह्यनेवचर २४५, ५१ ।
 गुह्यगुह २२७, ४३ ।
 'गु' ५, १५ ।
 गु = (मन विष्टाना),
 गुड = (रहो गुह्य वा),
 गुडकाय २४६, ३२ ।
 गुह्यय २२१, १३ ।
 गुह्यय २२१, १३ ।
 गुह्यय २२३, ३७ ।
 गुह्यय ५३, ४६ ।
 ३२३, ३७ ।
 गुह्य = (विष्टा),
 गुह्य २२२, २८ ।
 गुह २५, २२ । १२२, १३ ।
 १२५, ४० । १२८, ४ ।
 १२८, १६ । १२८, २७ ।
 १३७, ८४ । १३८, ३६ ।
 १४६, ५१ । १४८, ५५ ।
 १५५ १३ । २०८, १० ।
 २०३, १४ । २०३, १५ ।
 २१४, ५० ।
 गुह्यपति २४१, ३ ।
 गुह्यप्रवेश=(गृहान्तर्गमनम्)
 गुह्यम् २३७, ५६ ।
 गृह्याराम=(ध्रुवादिष्टा)
 गृह्यार्हभूमि १३७, ५६ ।
 गृह्यिणी १३६, ५० ।
 २०५, २० । २०८, १० ।
 गृह्यन् ३३, १ । १२८, ३५ ।
 गृह्योदय=(रासमुदय)
 'गृह्यति' १८६, ४३ ।
 गृह्यति १८६, ४३ ।
 गृह्यति १८६, ४३ ।
 गृह्यीयात् १८६, ८४ ।
 गृह्यीयानाम् १८६, ८४ ।
 गृह्यीमु १८६, ८४ ।
 'गृ' ५, १५ ।
 गेय २१०, ११ ।
 गेह १२२, १३ । १३७, ४५ ।
 २०३, १५ । २१६, ५० ।
 गेह्नी २०८, ११ ।
 गेरिक २०३, ३६ ।
 गेरिकम्बूत १३०, ३० ।
 'गे' ५, १५ । ३६, १६ ।
 ७६, १६ ।
 गे २५, ३७ । ३२, १ ।
 ४५, ८ । १३७, ५१ ।
 ४६, ४२ । १६८, ३ ।
 २७०, ६६ ।
 गोम् १२६, ४ ।
 गोम्पक १२६, ४ ।
 गोकर्ण २२३, ३७ ।
 गोकुल २५, ४० ।
 २२६, १२ ।
 गोकुलेन २२४, २६ ।
 गोकुलोद्भव २३१, ७ ।
 गोम्ब १४३, ३१ ।
 गोशीरसाद्यधन ४३, १८ ।
 गोगति २६, २६ ।
 गोचर २१६, २६ ।
 २५६, ४८ ।
 गोचरप्रह्वार १३७, १६ ।
 गोचरफल २५६, ५० ।
 गोचरमुक्ति १३१, ४४ ।
 गोचर २५६, ४८ ।
 गोचरफल २५६, ५० ।
 गोली ६३, १२ । ६३, १६ ।
 गोयन्त्र २५५, १० ।
 गोत्र ५, २६ । १२१, ३५ ।
 २०३, ५५ ।
 गोत्रोत्ता ८५, ८ ।
 गोत्रमिद २३६, ३३ ।
 गोत्रा ५५, ८ ।
 गोत्राज ४३, ३८ ।
 गोत्रापत्य ५३, ५५ ।
 गोत्रापुत्र ६३, ३८ ।
 गोत्रापुत्र ५३, ३८ ।
 गोत्राविश्व २२, ५२ ।
 गोद २४३, १८ ।
 गोदं २४३, १८ ।
 गोदान १३३, ४१ ।
 १३६, ५७ ।
 गोदारण २२५, ३५ ।
 गोदुह २२६, ८ ।
 गोदोहन २२०, ८ ।
 गोधि २२६, ५५ ।
 गोधुति १६, ५ ।
 गोधुतिनाम १६, ५ ।
 गोधूम २०२, ४ ।
 २०२, १८ । २४१, १७ ।
 गोधुली १६, ६ ।
 गोधनं ३७, २३ ।

शासयेताम् १७४, २५ ।
 शासयेयुः १७४, २५ ।
 शासाधि ११७, २५ ।
 शासाभाव ११६, ३० ।
 श्राह २६, ५४ ।
 श्रोष्म १५, २६ । ११५, ३८ ।
 २४५, ३७ ।
 श्लोञ्ज ४५, ४१ ।
 श्लोमू ४५, ४१ ।

घ—

घ' ५, ३ ।
 घट २७, ४ ।
 घटज
 घटघर २७, ७ ।
 घटनाथ
 घटपः
 घटभूत (त्) २७, ५ ।
 घटरूपा २७, ७ ।
 घटरूपभूत
 घटविभू
 घटस्वामिन् २६४, ११ ।
 घटा १६८, २१ ।
 घटाधिप
 घटिका ११, ५१ ।
 ११२, १६ । ११३, ५ ।
 घटी ११, ५१ । ११३, ५ ।
 घटीद्वय १२, १ ।
 घटीमाल १३, ५५ ।
 घटीयत्र ११२, १६ ।
 घटेदा
 घटोद्भव
 घटोद्भवमुनि
 घन ६५, १२ । २३५, ७ ।
 २३८, १६ ।
 घनधानु २४२, ४८ ।
 घनपद २१७, ३८ ।
 घनपुण्य २१७, ३८ ।
 घनमूल ६५, २४ ।
 घनपुङ्गु
 घनरस २१७, ३८ ।
 घनरसचर २७, २० ।
 २४४, १६ ।

घनरसचरप
 घनश्रेणी
 घनागम १५, ४१ ।
 घनाग्न २३६, ३४, २३८,
 १६ ।
 घनाञ्जनो २३१, ८ ।
 घनान्त १५, ४५ ।
 घनातयय १५, ४५ ।
 घनाश्रय २६, ५५ ।
 घनोत्तम
 घर्म १५, ३८ ।
 घर्मकर ३२, ५१ ।
 घर्मकिरण ३३, ५५ ।
 घर्मषण्ण ३२, ५१ ।
 घर्मपुष्पात्मसमुद्भव
 घर्मदीविति ३३, ५५ ।
 घर्मच्युति ३२, ५१ ।
 घर्ममानु ३२, ५१ ।
 घर्ममयूख ३३, ५५ ।
 घर्मराषित् ३२, ५१ ।
 घर्मानु ३२, २० ।
 घर्मुनि २३६, ६ ।
 घर्ष १२, ६ । ३६, ११ ।
 २२७, ४३ ।
 घर्षसथ ६८, १ ।
 घर्षाधीश ३२, ५२ ।
 घर्षाढ
 घर्षीय ६८, १ ।
 घात १२३, ७ ।
 घातक २०१, ६ ।
 घातचन्द्रभेद
 घातुक
 घारि १३, १ ।
 घाशि २००, ५३ ।
 २३६, ६ ।
 घृणि ३६, १७ ।
 घृत २१७, ३६ । २३६, १७ ।
 घृतवती
 घृतसमुद्भ २१८, ३७ ।
 घृताची २०५, ३६ ।
 २०५, ४५ । २०५, ५१ ।
 घृताचिप् २३६, ६ ।
 घोट ३८, १८ ।

घोटक ३८, १२ ।
 घोणा २१४, ६ ।
 घोरा १३, १ ।
 घोष २५६, ३ ।
 २५६, १५ ।
 घोषवती
 'घ्नन्ति' १७३, ११ ।
 घ्न १२, ६ ।
 घ्राण २१४, ६ ।
 घ्राणगोचर २१६, ३५ ।
 घ्राणवेप
 घ्राणोद्भिद्य

ङ

'ङ' ५, ३ ।

च

चकोर ४२, ४२ ।
 चकोरक ४२, ४२ ।
 चकोरखद्यु ४०, २४ ।
 चकोरमुहत् ४०, २४ ।
 चक्र ११२, १०१ ३७, २३ ।
 ६७, ३ ।
 चक्रगुणितध्रुवक ६८, १६ ।
 चक्रध्रुव ६८, १६ ।
 चक्रदल ६७, १६ ।
 चक्रनिधनध्रुव ६८, २० ।
 चक्रमध २१६, ५२ ।
 चक्रपाणि २१५, १८ ।
 चक्रपाताढहानि १४३, २६ ।
 चक्रभेदिनी १३, २ ।
 चक्रवर्तिन् ७५, २५ ।
 चक्रवाक ३७, २३ । २२२,
 २८ ।
 चक्रवाकबन्धु ३४, १६ ।
 चक्रवाकमुहत् ३४, १६ ।
 चक्रवाह २३६, १० ।
 चक्रवाल ६७, ३० ।
 चक्राङ्क २१५, ५२ ।
 चक्राङ्ग २१५, ५३ ।
 चक्राङ्ग ६७, १६ ।

चक्राङ्गहानि १४३, २६ ।
 चक्राहतध्रुवक ६८, २० ।
 चक्राह्वयाह्वय ३७, २३ ।
 चक्रिन् २१५, १८ । २२२,
 ३७ ।
 'चक्षताम्' १८५, ३७ ।
 चक्षते १८५, २८ ।
 चक्षस् ४६, १२ ।
 'चक्षताम्' १८५, ३६ ।
 चक्षते १८५, २८ ।
 चक्षायाम् १८५, ३७ ।
 चक्षामहै १८५, ३८ ।
 चक्षावहै १८५, ३८ ।
 चक्षीत १८५, २८ ।
 चक्षीयाताम् १८५, २६ ।
 चक्षीरन् १८५, २६ ।
 चक्षुम् ३७, ३५ । २१३,
 ५३ ।
 चक्षु कर्ण २२३, ३८ ।
 चक्षुः ध्रुवस् २२३, ३८ ।
 चक्षुर्गृह १२७, १ ।
 'चक्षु' १८५, ३८ ।
 चक्षुष्यम् १८५, ३७ ।
 चक्षु १८५, ३७ ।
 चक्षुर्ग २४७, ४४ ।
 चक्षुर्वीक २६, ३८ ।
 चक्षुर्वल १०१, ३८ । २४५,
 ३१ ।
 चक्षुर्वलवेन्द्र १०१, ६२ ।
 चक्षुर्वलकान १०५, २८ ।
 चक्षुर्वला २३८, ४३ ।
 चक्षुर्वलाङ्क १०५, २५ ।
 चक्षुर्वभूत् २२२, १० ।
 चक्षुर्वभूत् २२२, ११ ।
 चक्षुर्व २२२, २६ ।
 चक्षुर्व २३८, ४३ ।
 चक्षुर्व २०२, ५ । २०२,
 १६ ।
 चक्षुर्व ३६, ३१ । २३३,
 ३ । २४१, ५५ ।
 चक्षुर्वकर ३२, ५२ ।
 चक्षुर्वकिरण ३३, ५५ ।
 चक्षुर्वपीठयानु ५१, ५२ ।

चण्डकृद्वि ३२, ५२ ।	चतुरशीत ८८, ८ ।	चतुर्विंशति ७६, ३६।७३, ३०।	चन्द्रक ७४, १८ ।
चण्डभातु ३२, ५३ ।	चतुरशीति ७६, ४ ।	चतुर्विंशतितम ८६, ८ ।	चन्द्रकर्ण १०३, ३७ ।
चण्डमहसू ३२, ५३ ।	चतुरशीतितम ८८, ८ ।	चतुर्विंशतम ८६, ७ ।	चन्द्रकला ७८, २५ ।
चण्डमुष्ठा २३२, ३ ।	चतुरश्र १२७, २।	चतुर्विंशह २१५, ५३ ।	चन्द्रकान्ता २६७, ३७ ।
चण्डरदिम ३२, ५३ ।	चतुरष्टक ८०, ३६ ।	चतुर्वचन १३०, २३ ।	चन्द्रकिन्नु २३३, २३ ।
चण्डहनी २६६, ७ ।	चतुरस्र १२७, २।	चतुर्वचनष्टय १२६, २५ ।	चन्द्रगहिणी २६७, ३७ ।
चण्डातु ३२, २० ।	चतुरानन २०७, ३२ ।	चतुर्वचत्वारिंश ७३, ४० ।	चन्द्रगौतिका ४२, १० ।
चण्डाशुज ५२, २५ ।	चतुरास्य ५, ५० ।	८६, ३६ ।	चन्द्रग्रह=(चन्द्रग्रहणम्),
चण्डामुसुतु ५२, ४६ ।	चतुर्वन ८२, ५२ ।	चतुर्वचत्वारिंशत् ८१, ४२।	चन्द्रग्रहण ११५, ४१ ।
चण्डिका २३१, ८ ।	चतुर्णांशक ८१, ६ ।	चतुर्वचत्वारिंशतम ८६, ४०।	चन्द्रग्रहणच्छेद्यकलेखन
चण्डी २०५, २२।२३१, ८।	चतुर्णांशवत ८८, २० ।	चतुर्वचरण २८, ३४ ।	११८, १२ ।
चण्डीश २२७, ४३ ।	चतुर्णांशवति ८५, ६ ।	चतुष्क ७४, ४१ ।	चन्द्रग्रहणभङ्गी ११८, १२ ।
चण्डीशभूदामणि २७१, २१।	चतुर्णांशवतितम ८८, २७ ।	चतुष्कृति ७८, २५ ।	चन्द्रचार=(चन्द्रभ्रमणम्)
चण्डीशभूदाखल ४१, ४३ ।	चतुर्थ २५, ५२।८५, ३।	चतुष्कृत्व ८६, ८ ।	चन्द्रज
चतु पञ्चक ७६, १६ ।	१२२, २० । १२५, ४४ ।	चतुष्केन्द्र १२६, २३ ।	चन्द्रजनक २१८, १५ ।
चतु पञ्चान् ८६, १ ।	चतुर्वंश ८६, २५ ।	चतुष्कोश ६८, २६ ।	चन्द्रजनि ४५, ५४ ।
चतु पञ्चाशत ८७, ८ ।	चतुर्वंशश २५, ५४ ।	चतुष्कोशी ६८, ३०।६७, ७।	चन्द्रजननम् ४५, ५४ ।
चतु पञ्चाशत् ८२, २२।	चतुर्थांश ८६, २६।१२८, २८ ।	चतुष्कृष्टय १२६, २६ ।	चन्द्रजन्तु ५३, ५८ ।
चतु पञ्चाशतम ८७, ८।	चतुर्थिका ५६, ३४।६६, ३८।	चतुष्पद १०, ५५ ।	चन्द्रदार ३, ५४ ।
चतु पदक ७६, ६० ।	चतुर्थी २, १६।२, ३३।	चतुष्पद १०, ५५ । २८, ३३ । १३५, १ ।	चन्द्रदिकचार २३५, ४७ ।
चतु पट ८७, २७ ।	३, २२ । ३, ३५।८५, ३।	चतुष्पाणि २१५, १६ ।	चन्द्रदिङ्निवास २३५, ४७।
चतु पटित ८७, ५७ ।	चतुष्टय २१५, ५२।२३७, ४३ ।	चतुष्पाद् १०, ५६।२८, ३३।	चन्द्रद्वन्द्व ११६, १।
चतु पटितम ८७, २७ ।	चतुर्दन्त २३७, ४३ ।	चतुष्पाद २८, ३३ ।	चन्द्रद्वन्द्व ५, ६१ ।
चतु सप्त ८७, ४१ ।	चतुर्दश ७८, ६।८५, २५ ।	चतुस्त्रिंश ८६, २३ ।	चन्द्रनामम् ७४, १८ ।
चतु सप्तति ७३, ५७ ।	चतुर्दशक ८५, २५ । ८१, २४ ।	चतुस्त्रिंशत् ७३, ३४ ।	चन्द्रपात ५३, ५८ ।
८३, २२ ।	चतुर्दशतम ८५, २४ ।	८०, ४६ ।	चन्द्रपुरी ४२, ५६ ।
चतु सप्ततितम ८७, ४१ ।	चतुर्दशान् ८५, २४ । ८६, ३२ ।	चतुस्त्रिंशति ८०, ४६ ।	चन्द्रपुत्र ४५, ५४ ।
चतु सागर १३०, २० ।	३, २२।३, ३६।८५, २५ ।	चतुस्त्रिंशतितम ८०, ५० ।	चन्द्रप्रत्य २५४, ६ ।
चतु सौवर्णिक ६५, २० ।	चतुर्दशत ८५, २४ । ८६, ३२ ।	चतुस्त्रिंशतम ८६, २३ ।	चन्द्रप्रणयिनी २६७, ३७ ।
चतुर ७३, १६ ।	चतुर्दशी २, २२।२, ६५।	चत्वारिंश ८६, ३२ ।	चन्द्रप्रभा ४२, १० ।
चतुर ७०, ११।२५५, २७ ।	३, २२।३, ३६।८५, २५ ।	चत्वारिंशत् ७३, ३८ ।	चन्द्रप्रियतमा १३, २।
चतुरधि २८, ३५ ।	चतुर्दश ७६ १२ ।	७३, ३६ ।	चन्दिवार ११५, २७ ।
चतुरधिकचत्वारिंशत् ८१, ४१ ।	चतुर्धा ८८, ४३ ।	चन्द्र ३८, ३१ ।	चन्द्रन २५, ४२ ।
चतुरधिकचत्वारिंशत् ८०, ४७।	चतुर्धा ८८, ४३ ।	चन्द्र ३८, ३१ ।	चन्द्रभवन २५, ५४ ।
चतुरधिकदशान् ७८, ७ ।	चतुर्धा ८८, ४३ ।	चन्दि ३८, ४३। २३६, ३५।	चन्द्रभोर २२८, ५० ।
चतुरधिकनवति ८५, ६ ।	चतुर्धा ८८, ४३ ।	चन्दिल २२७, ४३ ।	चन्द्रभूमि २२८, ५१ ।
चतुरधिकापञ्चाशत् ८२, २३ ।	चतुर्धा ८८, ४३ ।	चन्द्र ३, ११।४, ३५ ।	चन्द्रमध्यम १०५, ३५।
चतुरधिकापञ्चाशत् ८२, २३ ।	चतुर्धा ८८, ४३ ।	२८, ५४। ३१, ५१ ।	चन्द्रमध्यमगति १०० टि० ३
चतुरधिकाविंशति ७६ ५०।	चतुर्धा ८८, ४३ ।	३८, ३१। ५७, ४।	चन्द्रमन्धवसु १०३, ३७ ।
चतुरधिकापटित ८२, ४७ ।	चतुर्धा ८८, ४३ ।	५७, ६। ५७, १२ ।	चन्द्रमन्ध्रुति १०३, ३८ ।
चतुरधिकासप्तति ८३ २२।	चतुर्धा ८८, ४३ ।	११६, ४। ११६, २५ ।	चन्द्रमन्वि ५३, ५८ ।
चतुरधिकाशीति ८३, ४५।	चतुर्धा ८८, ४३ ।		

चन्द्रमसु ५, ६१ । १३,
२० ।
चन्द्रमस मुत ४६, २५ ।
चन्द्रमातु २, ४७ ।
चन्द्रमार्ग २६, ५४ ।
चन्द्रमुख २५५, १ ।
चन्द्रमूर्ति २२८, ३५ ।
चन्द्रमौलि २२७, ४४ ।
चन्द्ररमणी १३, २ ।
चन्द्रराशोदा १३०, ४१ ।
चन्द्ररिपु ५४, १ ।
चन्द्रलोह २२८, ५१ ।
चन्द्रवधु १३, २ ।
चन्द्रवपुसु २२८, ५१ ।
चन्द्रबलभा २६७, ३७ ।
चन्द्रविधाय ११५, २७ ।
चन्द्रविधेयपक्ष १३, ५७ ।
चन्द्रद्वार ११५, २७ ।
चन्द्रशिखा २६७, १७ ।
चन्द्रमुद्रि १३१, ४२ ।
चन्द्रज्ञानान्ति ११६, ८ ।
चन्द्रशेखर ६, ७ ।
२२७, ४४ ।
चन्द्रपण्ठी २१, ६० ।
चन्द्रसचिव २२०, १४ ।
चन्द्रसुत ४५, ५४ ।
चन्द्रस्त्री १३, २ ।
चन्द्रहास २२८, ५२ ।
चन्द्रालय=(वितानम्)
४२, ११ ।
चन्द्रावली=(गोपीविशेष)
चन्द्रिका ४२, ११ । ४३, २ ।
चन्द्रिकापापिन् ४२, ४३ ।
चन्द्रिकाप्रिय ४२, ४३ ।
चन्द्रिकाम्युज=(सितोत्प-
लम्)
चन्द्रिकादान ४२, ४३ ।
चन्द्रोदय=(चन्द्रप्रकाश)
चपल ३, ११ ।
१०१, ३ । २४४, ३१ ।
चपलकेन्द्र १०१, २८ ।
चपला २३८, ४३ ।
चपलोदय २८, ११ ।

चम्पा=कर्णपत्नी, कर्णराज
धानी वा) २३८, ४३ ।
चम्पाधिप ३५, १६ ।
चम्पापण्ठी २३, ३६ ।
चम्पिला २४३, ५० ।
चम्पू=(काव्यविशेष),
२१३, ४० ।
चय ६७, ३१ । ६८, १ ।
१२६, ११ । २४६, ६ ।
चयन=(रचनाविशेष)
(‘चुनना’ इतिभाषा),
चर ६, ५२ । २८, ५ ।
२८, ११ ।
चरक
चरकरण १०, ४६ ।
चरकारक १२७, ४२ ।
चरचलभ ६, ८ ।
चरज्या १०४, ८ ।
चरण ८६, २५ । १२५, २१ ।
२१३, ४४ ।
चरणानामन् ७४, २६ ।
चरणोन ८६, १४ ।
चरत् १६७, ४० ।
‘चरत’ १८०, ४८ ।
चरति १८०, ४८ ।
चरदल १०५, १७ ।
चरदलज्या
चरदशा १४४, १५ ।
‘चरति’ १८०, ४८ ।
चरभ २८, ११ ।
चरभित्त १०५, १८ ।
१२५, २१ ।
चरभ १०५, १६ ।
चरमाद्रि २०४, २६ ।
चरमाप्रवर्धिच्छन्नदिष्
२३४, ३ ।
चरराशि २८, ११ ।
चरवायु २४५, ३७ ।
चरशकल १०५, १८ ।
चरादं १०५ १८ ।
चरान्तर ६८, २३ ।
चराशा २३३, ४६ ।
चरि २८, ३४ ।

चरिन्
चर २४१, २१ ।
‘चरेत्’ १८०, ४६ ।
चरेताम् १८०, ४६ ।
चरेयु १८०, ४६ ।
चरोदय २८, १२ ।
चर्चा २३२, ४ । २५०,
२१ ।
चर्चासु
चर्चिका २३२, ४ ।
चर्मन् २२८, ४३ ।
चर्मगुण्डा २३२, ४ ।
चर्मिन् २३०, ३६ ।
चर्वणसाधनास्थि २१४,
१६ ।
चल २८, १२ । १०१,
३ । १०४, २४, १०५,
३ । २४४, ३१ ।
चलकरी १०३, ८ ।
चलकेन्द्र १०१, ६२ ।
चलचन्मु ४२, ४४ ।
चलत्
‘चलत’ १८१, ५ ।
चलति १८१, ५ ।
चलतुङ्ग १०२, १ ।
चलन १०५, ३ । २१३,
६५ ।
चलति १८१, ५ ।
चलफन १०४, २८ ।
चलभग १०५-५ ।
चलतव १०५, ५ ।
चला २३८, ४३ ।
चलाङ्क १०४, २१ ।
१०४, २४ ।
चलाश १०५, ५ ।
चलायक १०५, ५ ।
चलित
चलितव्य
चलित्वा
‘चलेत्’ १८१, ६ ।
चलेताम् १८१, ६ ।
चलेयु १८१, ६ ।
चलाञ्च १०२, २१ ।

चलोदय २८, १२ ।
चल्य
चवर्ग १३५, २६ ।
चपक—(सुरापानपात्रम्),
चपा ११, ४६ ।
‘चपाटम्’ १८४, ३६ ।
चपटे १८४, २८ ।
‘चा’ ५, १७ ।
चाधुप १७, ६१ ।
चागूर—(कसानुचर),
२१६, २८ ।
चागूरमूदन २१६, २१ ।
२६६, १६ ।
चाण्डकरि ५२, २५ ।
चाण्डालिका २०६ ३ ।
चाण्डासाव ५२, २५ ।
चातुर्मसिय २०१, ३३ ।
२०६, ५२ ।
चातुर्थास्त्ययज ३०१, ३३ ।
चातुर्मास्यारम्भ २१, २६ ।
चान्द्र ५, ६१ । २५, ५१ ।
६८, ११ । २१२, ११ ।
चान्द्रदिन १२, १० । १२
१३ ।
चान्द्रमस ५, ६२ । ४५, ५५ ।
चान्द्रमसायन ४६, २६,
२६७, २ ।
चान्द्रमसायनि ४६, २६ ।
चान्द्रमास १४, १३ ।
चान्द्रवर्ष १६, ३८ । १६,
४५ ।
चाद्रिभ २७, २८ ।
चान्द्री २, ४७ ।
चाप २६, ४१ । ११२,
१२ । १३०, २० ।
चापचर २६ । २६, ४६ ।
चापभूत् २६, ४५ ।
चापिन् २६, ४१ ।
चामर १३०, ७ ।
चामरिन् ३८, १२ ।
चामीकर २०३, ३५ ।
चामुण्डा २३०, २२ ।
२३२, ४ । २३२, ४१ ।

चाम्पेय २०३, ३५।	चित्ररथ ३२, ५४। २४७,	चुत = (गुदद्वारम्)	चोरड ३७, ३७।
चाम्पेयक २०३, ३५।	८।	चुति	'चोरयत्' १६६, २२।
चारिन् १६१, १०।	चित्ररथपुत्री ५३, ३६।	चुप्प = (मन्दगमनवर्ता)	चोरयति १६६, २२।
चारु ३०, १३। २५५,	चित्रल ५१, ३५।	चुम्पन = (मुपसयोग),	'चोरयते' १६६, २५।
१६।	चित्रवसन ५०, २३।	चू ४, ४६।	चोरयन्ति १६६, २२।
चारुवारण	चित्रयासत् ५०, ८।	चूचुक = (गुचाग्रम्),	चोरयन्ते १६६, २५।
चारुधारा २३७, २२।	चित्रगिख २३७, १६।	चूडा १३४ १७। ३८, ३१।	चोरयेत् १६६, २३। १६६,
चारुनेत्रा २०५, ७।	चित्रदिसण्डिन् ४६, ५१।	चूडाकरणा १३४, १७।	२६।
चारुतल २०३, ३६।	चित्रदिसण्डिज ४८, १६	चूडाकर्मन् १३३, ३६। १३६,	चोरयेत् १६६, २६।
चारुवावा २३७, २२।	चित्रगिखण्डिसूतप्रसून ४८,	१७।	चोरयेताम् १६६, २३।
चारुस्थ २०३, ३६-३७।	५६	चूडाकृत्य १३४, १७।	चोरयेते १६६, २५।
चारुवर्द्धना २०५, १८।	चित्रदिसण्डिसूनु ४८, ४२	चूडाक्रिया १३४, १८।	चोरयेयाताम् १६६, २६।
चारुवायु २४५, ३८	चित्रा ४, १। ४, २३।	चूडिन् ५४, ५५।	चोरयेयु १६६, २३।
चारुवा १२२, ४५।	६, ६२। ६, १६, २०८	चूत २२०, ४२।	'चोरयन्' १६६, २६।
चाप २२२, २६।	५३। २०६, ३०, २०६,	'चै' ४, ४६।	चोरस्थान १२३, १६।
चित्रमङ्गलूर ८६, २०	५४।	चेतन २००, २६। २००, २५।	चोप्य २०१, १।
चित्रितक १६८, ४०।	चित्राटीर ३६, १७।	चेतना ११२, ५१।	चोक्ष २५५, १६।
चिकुर २२३, ३८।	चित्राम्बर ५०१ ८।	चेतसु ११२, १३।	चोर ३७, ३७।
चिचिलद ३८, ४३।	चित्राचिप् ३२ २०।	चेतोमद २७, ७।	चौर १३४, १८।
चिञ्चलिक २४५, ३२।	चिन्तन २५०, २२।	चेतोमन् १२३, ४२।	चौलकर्मन् १३४, १८।
चित्	चिन्तनीय २५०, ३१।	चेतोमव २२०, १४।	च्युत १४२, ७। १६५, १३।
चिता = (मृतचित्)	चिन्तयित्वा २५० ३६।	चेत ३७, ५६। २५४, ३६।	च्युति १२१, १८। १३६,
चितामिनि २४०, ४०।	चिन्तामणि २०७, ३२।	चेष्टा १२६, ३८।	५६।
चिति १२६, ११। २४६, ६।	चितित ३५०, २६।	चेष्टागुणक १४३, १६।	च्युतिकेन्द्र १०१, १०५।
चित्त १२२, १३। २२१,	चिन्तितव्य २५०, ३१।	चेष्टावल १४२, ३४।	३४, ५६।
१३।	चिन्त्य २५०, ३२।	चेष्टारश्मि १४३, १३।	च्युतिफल १०६, १।
चित्तज १२३, ३४।	चिन्त्यमान २५०, ३७।	चेत्य १३८, ३१।	
चित्तप्रसन्नाता ३१, ३८।	चिरजीविन् २०७, ३२।	चैत्र १४, १४। १४, १६।	छ—
चित्तसमुन्नति	चिरष्टी २०५, २१।	२०४, ६।	'छ' ५, ३।
चित्तामय २७, ७।	चिरस्तन २०७, ३१।	चैत्रपूरणिमा २०, ४८।	छल्ल २५५, ३२।
चित्तोविन २५७ ४४।	२१२, ४६। २५६, ४।	चैत्रपूर्वज १४, ५३।	छग २५, ३३।
चित्तोत्थ १२२, ३५	चिराद् १७८, ३६, ३८१,	चैत्ररथ १६८, २६। २४५,	छगण २४०, २६।
चित्तोन्मादकरी २३०,	४५	५१।	छगल २५, ३५।
१७।	चिरायुष् १६७, ३८।	चैत्रसप्त २२०, १४। २६७,	छगलक २५, ३६।
चित्र ६ ६२। ५१, ३५।	चिरि २३६, १०।	५५।	छत्र ६, ४६। १३०, २५।
चित्रक्राय २६, ६। २३१,	चिलमौलिका २३८, ४४।	चैत्रागुज १४, २३।	छद्र २२२, ३४।
४४।	चिलिमित्री २३८, ४४।	चैत्रावली २०, ५८।	छदन २२२, ३४।
चित्रगुप्त २४१, ३२।	चिह्न २१७ २५।	चैत्रायली २०, ५८।	छन्दसु (सु) २११, २३।
२४१, ४६।	चिह्नित्व १३०, २१।	चैत्रिक १४, १६।	२१३, १८।
चित्रमिञ्जल २३३ २३	'ची' ५, १८।	चैत्री २०, ४६।	छन्दोवती २११, ३६।
चित्रपुस्त २२० ४१।	चीर ३७, ५६।	चैत्रपुरी १००, ७।	छन्न ११३, ७।
चित्रभातु १६, ५६। ३२,	चीवर ३७, ३५।	'चा' ४, ४६।	छन्नाग्र ११७, ४५।
५४। ३३६, १०	चुक = (अम्ल),	चोर ३७, ३७।	छन्नासाग्रि ११७, ४६।

जनि २०५, ७ । २२५, २ ।	जन्मान्तर= (परलोकः),	ज्यैकादशी २४, १८ ।	जलधरमाला= (मेष-पणितः),
जनित= (उत्पादित),	जन्माष्टमी= (श्रीकृष्ण-जन्मतिथिः),	जरख ३८, ५५ ।	जलधरमालाकात् १५, ४१ ।
२००, २२ ।	जन्मिन् २००, ३१ ।	जरन्त २४२, २ ।	जलधिः ७३, ३ । ७३, १५ । २१८, १५ ।
जनितु १२४, ५१ । २२४, ५३ ।	जन्म १२३, ५८ । २००, २४ ।	जराभीत २२०, १५ ।	जलधिमा २४३, ५१ ।
जनिय २२४, ५३ ।	जन्मा २२४, ५४ ।	जराभीरु २२०, १५ ।	जलधिजा २१७, ११ ।
जनिय १२२, ३० ।	जन्मु २००, २४ । २०७, ३३ ।	जरायु १४०, १६ ।	जलधिजाता २१७, ११ ।
जनित्व= (पिता),	जप= (नियमविधेय) ।	जरासिन्ध= (घ्नुरविधेयः)	जलनिधि २१८, १४ ।
जनित्वा= (माता),	जपन २००, ५४ ।	२१६, ३१ ।	२७०, ५२ ।
जनिमत= (जन्मवान्),	जप्यतो १४०, ४ ।	जरासिन्धधारि २६६, १६ ।	जलनिधितनय ४१, ४३ ।
२००, ३० ।	जप्यतो १४०, ४ ।	जरयुं ३८, ३२ । १३७, ५६ ।	ललनिधिभू ४०, २६ ।
जनी २०५, ८ । २२५, २ ।	जम्बाल= (शैवालः),	जल ७, ४३ । १२, ५७ ।	जलप २१८, १४ ।
जनुगुप्त २००, ३० ।	जम्बालनीड २५, ५५ ।	४४ । १२२, १४ ।	जलपनि २४३, २६ ।
जनुद् २००, २३ ।	जम्बालिनी २४३, ५१ ।	जलकरङ्क २३८, १६ ।	जलपात २१४, ५३ ।
जनु २००, २३ ।	जम्बुक २४३, २६ ।	जलकाश २३२, २४ ।	जलपालिका २३८, ४४ ।
जन्तु १३७, ५६ । २००, ३० ।	जम्बुक २४३, २६ ।	जलकाशित् २३२, २४ ।	जलपिप्पक २४४, ८ ।
जन्म १३५, ७ । २००, २३ ।	जम्भ = (दैत्यविधेयः)	जलकान्त २३२, २४ ।	जलपिप्पक २४४, ८ ।
	२१४, १६ ।	जलकान्तर २४३, २६ ।	जलपीथ २१७, ३६ ।
	जम्भमदिन् २६६, ३६ ।	२४४, ३२ ।	जलभूपण २४३, २६ ।
जन्मकील २१५, ५३ ।	जम्भरिपु २६६, ३६ ।	जलगोलमूर्ति ४१, २१ ।	जलभूत २३८, २० ।
जन्मतिथि १३७, ३४ ।	जम्भारि २६६, ३७ ।	जलधर २७, १५ । २८, ३७ । २४४, ८ ।	जलमण्डल ४०, २० ।
जन्मद= (पिता), २२४, ५५ ।	जम्भासिन्धु ४७, ५१ ।	जलचौर ३२, ५७ ।	जलमसि २३८, २० ।
	जय १७, १ । १२, २४४ ।	जलचौर ३२, ५७ ।	जलमाय १३१, १८ ।
जन्मदा= (माता),	'जयतः' १६३, २३ ।	जलज २८, १६ । २८, ३८ । ३६, ३६ ।	जलमघु २३८, २० ।
जन्मन् ६, ३५ । १४४, ४४ । २२१, १८ ।	जयति १६३, २३ ।	जलजन्तु २४३, ४२ ।	जलमूर्ति २२८, ३२ ।
जन्मनदात्र १३७, ३४ ।	जयदत्त २३७, २७ ।	जलजन्तु २४३, ४२ ।	जलराशि २८, ३८ ।
जन्मपत्र १३४, ४४ ।	जयनी= (इन्द्रमुता),	जलजन्तु २४३, ४२ ।	२१८, १५ ।
जन्मपत्रिका १३४, ४४ ।	जयन्त ३८, ४४ । २२७, ४५ ।	जलजन्तु २४३, ४२ ।	जलरुध २२३, ३६ ।
जन्मपथी १३४, ४४ ।	जयन्ताग्रज २२४, ३० ।	जलजन्तु २४३, ४२ ।	जलरुध ३६, ३६ ।
जन्मभ १४४, ४४ ।	'जयन्ति' १६३, २३ ।	जलजन्तु २४३, ४२ ।	जलरुध ३६, ३७ ।
जन्मभनाथ १४४, ४६ ।	जयन्त २३१, ६ । २३३, १८ ।	जलजन्तु २४३, ४२ ।	जललोहित २४२, २१ ।
जन्ममाम १३७, ३३ ।	जयपुर ६६, २३ ।	जलजन्तु २४३, ४२ ।	जलवाहिका २३८, ४५ ।
१४०, २५ ।	जयवाहिनी २३७, २३ ।	जलजन्तु २४३, ४२ ।	जलवाह २३८, २० ।
जन्मराशि १४४, ४४ ।	जया ३, १६ । २३१, ६ ।	जलजन्तु २४३, ४२ ।	जलसायिन् २१५, २० ।
जन्मराशिनाथ १४४, ४६ ।	२३१, ३६ ।	जलतट= (जलकुल),	जलशाला १३७, ४३ ।
जन्मर्ष १४४, ४५ ।	जयातिथि ३, २० ।	जलतटम्बर ३३, ४७ ।	जलसमुद्र २१८, ३८ ।
जन्मर्षस्वामिन १४४, ४७ ।	जयाद्वादशी २२, २१ ।	जलद २१८, १४ । २३८, १६ ।	जलसूकर २४३, ३७ ।
जन्मलम्बेस १३०, ३८ ।	'जयेत्' १६३, २३ ।	जलद २१८, १४ । २३८, १६ ।	जलहृत= (जलविहृत),
जन्मवत्= (जनिमत),	जयेताम् १६३, २३ ।	जलदा २३८, ४४ ।	जलाकाश २३२, २४ ।
२००, ३१ ।	जयेयुः १६३, २३ ।	जलदागम= (वर्षाकाल.)	जलाकाशित् २३२, २४ ।
जन्मवार= (रन्यादिः),		जलभूपण २४४, ३३ ।	जलाधिदेवत २४३, २७ ।
		जलधर २३८, १६ ।	जलाशुंज १५, ४१ ।

'सोवत' १६२, ४२ ।	जुहवाण ३६, १६ ।	ज्ञातिकारक १२६, ४६ ।	ज्यानेय १०३, ४४ ।
जोवति १६२, ४२ ।	जुह्वार २३६, १२ ।	ज्ञातिस्थान १२३, १६ ।	ज्यामित १०३, ४४ ।
जोधन १२४, ५१ । १२१७, ४० ।	जुह्वाल २३६, १२ ।	ज्ञातुमहं २५०, ५ ।	ज्यायसु=(घृतिवृद्ध),
जोवनवास २४३, २७ ।	'जुह्वति' १६६, १४ ।	ज्ञातुभोग्य २५०, ५ ।	ज्याशकल १०४, १ ।
जोवनी २२४, १८ ।	'जुह्वति' १६६, १४ ।	ज्ञात्वा २५०, १० ।	ज्याद्धं १०४, १ ।
जोवनीय १२२, ३६ । १२१७, ४० ।	'जू' ५, १३ ।	ज्ञान २५०, २६ ।	ज्येष्ठ १४, १५, १४, २५ ।
'जोवन्ति' १६२, ४२ ।	जूक २६, २८ । २७१, ४३ ।	ज्ञानकर्मन् २५०, ५ ।	२१४, ५३ ।
जोवमन्दिर=(धारीरम्)	जूलंक्ष्य २०२, ४१ ।	ज्ञानदोह २५६, ४ ।	ज्येष्ठान्नी ७, २७ ।
जोवलोक=(सभारम्),	जूम्भा=(मुखविवादा। मुख- विदारण वा),	ज्ञानविषय २५०, ५ ।	ज्येष्ठपूर्वज १४, २३ ।
जोवसेव १३३, ४७ ।	'जे' ५, १३ ।	ज्ञानिन् २५६, १४ ।	ज्येष्ठा ८, २ । ४, २६ ।
जोवस्थान=(मर्म),	जेमन २००, ५५ ।	ज्ञानेन्द्रिय २१८, ५५ ।	७, २८, ६, २१ ।
जोवा १०३, ३६ ।	जैन ७, ६० ।	ज्ञापक=(गमकां बाधको, निवधान वा)	२२५, ४८ ।
जोवाखण्ड १०३, ८४ ।	जैनेन्द्र २१२, २० ।	ज्ञापन=(बोधनम्) ('जना- न्ता' इ भा),	ज्येष्ठानुज १४, २८ ।
जोवाग्रज ४६, ५२ ।	जैमिनि=(ऋषिविशेष),	ज्ञापनीय २५०, १४ ।	ज्येष्ठामूलीय १४, २५ ।
जोवादल १०३, ४४ ।	१६८, ५६ ।	'ज्ञापयत' १८८, ६० ।	ज्येष्ठावरज १४, २८ ।
जोवामित १०३, ४४ ।	जैमिनीयायुत् १४१, ५८ ।	ज्ञापयति १८८, ६० ।	ज्येष्ठाव्रत २२, १७ ।
जोवायुष् १४१, ५१ ।	जैव=(जोवसम्बन्धी, धनु- मीनश्च), ६, २४ । ७, ६० ।	ज्ञापयति १८८, ६० ।	ज्येष्ठी २१, २३ ।
जोवायुरश १४३, ४१ ।	२७, २६ ।	ज्ञापयते १८८, ६० ।	ज्योम् ४७, ११ ।
जोवायुर्भाग १४३, ४१ ।	जैववर्ष १६, ५१ ।	ज्ञापयन्ते १८८, ६० ।	ज्योतिद् २५६, १६ ।
जोवायुर्लंब १४३, ४२ ।	जैवातृक ३६, २० ।	ज्ञापयेते १८८, ६० ।	ज्योतिश्चक्र=(राशिक्रम)
जोवाद्धं १०३, ४४ ।	जैवातृकज ४६, ६ ।	ज्ञापिते १८८, ६० ।	ज्योतिषी ३२, ५७ ।
जोविका २४७, ४१ ।	जैवातृकजनि ४६, २७ ।	ज्ञापिते १८८, ६० ।	ज्योतिश्चास्त्र=(त्रिकन्धा- त्मम्), २११, ४६ ।
जोवित १२४, ७ ।	जैवातृकतनय ४६, ४२ ।	ज्ञापिते १८८, ६० ।	ज्योतिष=(वेदाङ्गविशेष)
जोवितकाल १२४, २० ।	जैवातृकि ४५, ५६ ।	ज्ञापिते १८८, ६० ।	३२, ४ । ३६, २७ ।
१४०, ५० ।	जैष्णव ७, २७ ।	ज्ञापिते १८८, ६० ।	ज्योतिषिक २५६, १६ ।
जोवितफल १२४, २० ।	'जो' ५, १३ ।	ज्ञापिते १८८, ६० ।	ज्योतिषी=(तारा)
जोवितेषा २४३, ३२ ।	जोतिङ्ग २२७, ४६ ।	ज्ञापिते १८८, ६० ।	ज्योतिष्क=(चन्द्रार्कग्रहन धनतारा), १६६, २४ ।
जुगुप्सत=२५४, २८ ।	जोन्तला २०२, ४१ ।	ज्ञापिते १८८, ६० ।	ज्योतिष्टोम=(यज्ञविशेष)
जुगुप्सा=निन्दा,	जोपा २०४, ५४ ।	ज्ञापिते १८८, ६० ।	ज्योतिष्मत् ३२, ३१ ।
जुगुप्सा २५, ४५ ।	जोपित् २०४, ५४ ।	ज्ञापिते १८८, ६० ।	२६१, ५७ ।
जुप=(सवन)	जोपित्ता २०४, ५५ ।	ज्ञापिते १८८, ६० ।	ज्योतिष्मती ३३, १६ ।
जुपत्=(सेवमान),	ज्ञ—	ज्ञापिते १८८, ६० ।	४२, ८ ।
जुपमाण=	ज्ञ ४२, ५४ । ४५, ४० ।	ज्ञापिते १८८, ६० ।	ज्योतिष्=(नक्षत्र प्रकाशो- र्कांशिवी), ३, ५४ ।
जुष्ट=(उच्छिष्टम्),	ज्ञपिते=(ज्ञप्त),	ज्ञापिते १८८, ६० ।	२११, ५७ ।
जुष्ट्य=(सव्य)	ज्ञप्त=	ज्ञापिते १८८, ६० ।	ज्योत्स्ना ४२, १२ ।
'जुहुत' १६६, १४ ।	ज्ञप्ति १२२, ४५ ।	ज्ञापिते १८८, ६० ।	ह्योत्स्नाप्रिय ४२, ४५ ।
जुहुयात् १६६, १४ ।	ज्ञाच्छो ५५, ५० ।	ज्ञापिते १८८, ६० ।	ज्योत्स्नी ४२, ८ ।
जुहुयाताम् १६६, १५ ।	ज्ञात २५०, १ ।	ज्ञापिते १८८, ६० ।	ज्योत्स्नेय ३८, ४५ ।
'जुहुयु' १६६, १५ ।	ज्ञातव्य २५०, ४ ।	ज्ञापिते १८८, ६० ।	ज्योतिष ३२, २१ ।
जुहुराण ३६, १६ । २३६, १२ ।	ज्ञातसिद्धान्त २५६, ७ ।	ज्ञापिते १८८, ६० ।	ज्योतिषपण्डित २५६, २६

ज्योतिषिक २५६, १६ ।
 ज्योत्स्न=(शुक्लपदाः)
 ज्योत्स्नी १३, १६ ।
 ज्वर=(ज्वरितः),
 'ज्वरतः' १६२, २३ ।
 ज्वरति १६२, २३ ।
 ज्वरन्ति १६२, २३ ।
 ज्वरबहुनामन् ७५, २५ ।
 ज्वरिन्=(ज्वरी),
 'ज्वरिन्' (ज्वरयुक्तः),
 ज्वरेत् १६२, २४ ।
 ज्वरेताम् १६२, २४ ।
 ज्वरेयुः १६२, २४ ।
 ज्वलन २३६, १३ ।
 ज्वाला २३६, ४६ ।
 ज्वालाजित् २३६, १३ ।
झ—
 'झ, ५, १७ ।
 झ ४७, ११ ।
 झञ्झा २४५, ३६ ।
 झञ्झानिल २४५, ३६ ।
 झञ्झावात २४५, ४० ।
 झटिति १०१, ४१ ।
 झर्म्क १७, ४६ ।
 झर्कर (युगविशेष),
 झलका २३६, ४८ ।
 झप २७, ६ ।
 झपकेतन २२७, ११ ।
 झपनेत् २२७, २० ।
 झपध्वज २२७, ११ ।
 झपविशेषभुज् २७, २ ।
 झपाङ्क=(धनिरुद्धः),
 भाण्ड २२७, ४६ ।
 भिष्टिकान्त २२७, ४६ ।
 भौटिङ्ग २२७, ४६ ।
ञ
 'ञ' ५, १७ ।
ट
 टङ्कक=(रजतमुद्रा),
 ('रुपया' इति भाषा)
 टङ्ककशाला=(रजतमुद्रा-
 गृहम्) ('टकशाला'
 इ० भा०)

टवर्ग १३५, ३६ ।
 'टा' ५, ६ ।
 'टी' ५, ६ ।
 'टू' ५, ६ ।
 'टै' ५, ७ ।
 'टो' ५, ७ ।
 टोङ्क ६६, २३ ।
ठ—
 'ठ' ५, ८ ।
ड—
 डवकरी २०६, ४ ।
 'डा' ५, ५,
 डिण्डीना २२७, ४७ ।
 डिप २७१, ४५ ।
 डिम्ब २७१, ४४ ।
 डिम्भ १४०, ४२ ।
 'डो' ५, ५ ।
 'डू' ५, ५ ।
 'डै' ५, ५ ।
 'डो' ५, ५ ।
ढ
 'ढ' ५, १२ ।
ण—
 'ण' ५, ८ ।
त—
 तवा २००, ४७ ।
 तक्=(गोरसजम्),
 तक्षक २२२, ४४ ।
 तक्षन् ६, ६२ ।
 तट=(तीरम्)
 तटाक १६६, ४६ ।
 तटित् २३८, ४५ ।
 तटिस्पति २३८, २१ ।
 तटिनी २४३, ५१ ।
 तडाक १६६, ४६ ।
 तडाग १६६, ४६ ।
 तडित् २३८, ४५ ।
 तडित्वत् २३८, २१ ।
 तण्डु २३०, २४ ।
 तत्=(हेतुः)
 ततम=बहुधममध्ये एकनिर्धा-
 रणम्) २४३, २६ ।

ततर=(द्वयोर्मध्ये एक
 निर्धारणम्),
 ततसु=(तदनन्तरम्),
 तति २४३, ६ ।
 तत्काल=(तदाख्यम् वर्त-
 मान कालो वा) १८, २८ ।
 तत्कालज ११५, ५ ।
 तत्काल धी २४५, ३८ ।
 तत्कालभव ११५, ५ ।
 तत्कालमरण १४१, २० ।
 तत्कालमंत्री १२७, ५ ।
 तत्क्षण=(सद्य)
 तत्क्षणमरण १४१, २१ ।
 तत्स्य ८०, १ ।
 तत्स्युग ८२, १४ ।
 तथा=(मास्यम् तैत्र्यप्रका-
 रेण वा),
 तथाच=(पूर्वोक्ताव्यं दृष्टी-
 करणम्)
 तथापि=
 तथाहि=(निदर्शनम् प्रसिद्ध
 मेवायो वा),
 तथैव=(तद्वदेवेत्यर्थः),
 तथ्य=(संस्थम्) ६१, २२ ।
 तदा=(तस्मिन्काल इत्यर्थः)
 १६, ४३ ।
 तदात्व=(वर्तमानकाल)
 १८, २८ ।
 तदानीम्=(तदाथं)
 १६, ४३ ।
 तद्वत्=(पूर्वोक्तवत्),
 तनय ४५, ३३ । १४०, ३६ ।
 १२२, ५१ ।
 तनया २०८, ४० ।
 २२०, ५ ।
 तनु ४४, ५४ । २०५, ८ ।
 २१४, ४५ । २२४, ७ ।
 २४३, २२ । २४३, ४० ।
 तनुज ४५, ३३ ।
 तनुजनि १२२, ५६ ।
 तनुजन्मन् १२२, ५६ ।
 तनुजा २०८, ४१ ।
 तनुजात १२३, १ ।

'तनुतः' १६६, ४ ।
 तनुतं १६५, ५६ ।
 तनुयात् १६६, ६ ।
 तनुयाताम् १६६, ६ ।
 तनुयुः १६६, ६ ।
 तनुप्रभृति १२३, १ ।
 तनुभव १२३, १ ।
 तनुभूत १२२, ५१ ।
 तनुभूत् २००, ३२ ।
 तनुसु २२४, ७ ।
 तनु २२४, ७ । १२१, १६ ।
 तनुकृत ६१, २२ ।
 तनुव ४५, ३३ । १२२,
 ५१ ।
 तनुवा २०८, ४१ ।
 तनूरव १२२, ५२ ।
 तनूरवन् १२३, १ ।
 तनुञ्जव १२३, १ ।
 तनूनपाद् २३६, १३ ।
 तनुभव १२३, १ ।
 तनुभू १२२, ५२ ।
 तनुशु १२२, ५२ ।
 'तनोति' १६६, ४ ।
 तन्तु १२२, ४५ ।
 तन्तुभ २०२, ३३ ।
 तन्दा १३६, ४७ ।
 २२६, ४ ।
 तन्दि १३६, ४० ।
 २२६, ४ ।
 तन्दी १३६, ४० ।
 २०८, ५२ । २२६, ४ ।
 तन्पङ्गी २०५, ८ ।
 तन्वन्ति १६६, ४ ।
 तन्वते १६५, ५६ ।
 तन्वाते १६५, ५६ ।
 तन्वी २६, १२ । २०५, ८ ।
 तन्वीत १६६, २ ।
 तन्वीयाताम् १६६, २ ।
 तन्वीरन् १६६, २ ।
 तप १५, ३८ । २२३, २४ ।
 २३६, ३६ ।
 तपती ३५, ३२ ।
 तपतीप्रभृ ३५, ३२ ।

तपन ३२, २१। २००, १। २१३, ५३।	तमि १३, २। तमित्त ५४, ३६। तमिसपन्न १४, ४। तमिन्नहन् ३२, ५७। तमिन्ना १३, ३। १३, १४। ५२, ७।	तरङ्ग=(ऊर्ध्व) ('लहर' इतिभाषा), तरङ्गिणी २४३, ५१। तरंगि ३२, २१। २१८, १५। तरणिननुज ५३, ७ तरणिवेहजात ५३, १६। तरणिपुत्र ५२, ५०। तरणिवन्धु ५२, ५० तरसम २४०, २५। तरत्त २१८, १५। तरल=(चञ्चल), २८, १२। ३२, २२। तरलतारकाम ५, ६२। तरललोचना २०५, ८। तरस् ३०, ३६। २४२, ५६। १०१, ५३। तरसिक्त् २४४, ३३। तरिप २१८, १६। तरीय २१८, १६। तरीय २१८, १६। तरीय २१८, १६। तरे १६६, ५८। १३६, १। तरुण=(युवा), तरुणी २६, १६। तरुणोन्मुद्येखर २२७, ५७। तर्क=(काशा वितर्कौ वा) २५१, ५। तर्कत्र=(वाचक), ७५ २५ 'तर्कयन्' १८५, २६। तर्कयति १८५, २६। तर्कयन्ति १८५, २६। तर्कयित्वा २५१, १०। तर्कयेत् १८५, ३०। तर्कयेताम् १८५, ३०। तर्कयेयुः १८५, ३०। तर्कयिष्या २१३, २२। २१३, ३६। तर्कशान्त्र २१३, ३६। तर्जन, (भ्रसंनम्) तर्जनी २१०, १६। तर्जित? (भ्रमित्य), तर्पण २११, १२। तर्पुं २२, ५।	तर्हि (तस्मिन्काल इत्यर्थः) १६, ४३। तत्त २१३, ५६। २२३, १। तलातल २२३। ५। २२३। २० तलिन तलिम १३६, ३८। २१७, ४०। तलुनी २०५, २६। तलोदा २४३, ५१। तल्प १३६, ३८। २१७, ५५। तल्ल १६६, ५। ५२। तवर्ग १३५, ३६। तविय १६८, ३। तविषी २३७, २६। तव्य ६१, २२। तक्कर ३७, ३८। १२३, १५ 'ता' ५, ६। टाड ६२, ४। टाडन ६०, २६। -- 'ताडयतः' १७२६, ३७। टाडयति १७२, ३७। टाडयन्ति १७२, ३७। टाडयित्वा ६२, ५। टाडयेत् १७२, ३८। टाडयेताम् १७२, ३८। टाडयेयुः १७२, ३८। टाडित ६०, २६। टाडितक ६२। १४। टाडय ६२। ६। टाडयमान, (हन्यामान) टाडय, (नायम्), २२६, ५६। टाण्डवतानिक २३०, ३६। १०६, २६। टात ८२, ७। टातानिक, (तलाल- नव), १८, २६। ११४, ५। टातकानिकमप्यग्रह १०० २०।
---------------------------------	--	--	---

तिमिद्वय २७, १५।	तीक्ष्णयुति ३३, ३।	तुच्छ= (अल्पम्)	तुला २५, २७। २६, २८।
तिमिमालिन् २१८, १७।	तीक्ष्णभानु ३३, ४।	तुच्छायुष् १४१, २२।	२८, ७। १२८, २१।
तिमियुग २७, १५।	तीक्ष्णभास् ३२, २३।	तुज् ४५, ३७।	२८, ४१। २८, ४४।
तिमियुगल-२७, १८।	तीक्ष्णमयूख ३३, ४६।	तुङ्गी २१०, ४७।	२८, ५१। ५६, १।
तिमिर ५३, ४७। ५४, ४०।	तीक्ष्णमहस् ३३, ४।	तुण्ड २०१, ४४।	तुलाधर २६, ३२।
तिमिरदीप्ति ३३, ४८।	तीक्ष्णशूक २०२, १६।	तुण्डि	६०, ८।
तिमिररिषु ३३, ४८।	६६, १।	तुण्डिकेरि २०२, ५२।	तुलामूत् २६, ३०।
तिमिरविनाश ३४, २०।	तीक्ष्णानु ३२, ३३।	तुण्डिन् २३०, ३४।	तुलामान ५८, २६।
तिमिरविनाशिन ३४, २१।	तीक्ष्णोन्नतनुभू ५३, ७।	तुल्य २३६, १४।	तुलाराधि २७, ४६।
तिमिरारि ३३, ३। ३६, २४।	तीर=(तटम्)	तुन्द २३२, ५२।	तुलित २५४, १०।
तिमो २१८, १६।	तीर्थ १२४, २५।	तुन्दकूपिका २१४, ३६।	तुलिन् २६, ३२।
तिरस्त्री २३४, २८।	तीर्थकर २०६, ८।	तन्दकूपी २१४, ३६।	तुली २६, २८।
तिरोधान ११८, २५।	तीर्थङ्कर २०६, ८।	तुन्दि २३२, ५३।	तुल्य २५३, ५२।
तिर्यग्भामिन् ३३, ३	तीर्थपाद २१५, ५४।	तुवुक २५, ३५।	२५४, १०।
तिर्यग्भव २३४, २६।	तीर्थराज २२६, १८।	तुभ २४१, २६।	तुल्यता २४८, ४६।
तिर्यङ्मुख— (नक्षत्रविशेषः),	तीर्थ ३०, २८। २२८, २६।	तुम्बुक २५, ३५।	तुल्यविक्रम २३१, ४५।
तिर्यङ्घ्र २८, ३५।	२५२, १०।	२०६, १। २४७, ८।	तुवरो १३६, १७।
३३४, २६।	तीव्रकर ३३, ४।	१६६, ५।	२०२, २५।
तिल २४१, ३८। २०२, ३।	तीव्रकरजात ५३, ७।	तुर	तुवानल २४०, २७।
तिलक ३५, १६।	तीव्रदीधिति ३३, ५०।	तुरग ३८, १३।	तुवार ४२, २१। ४२, २५।
तिलकव्रत २०, ३०।	तीव्रभानु ३३, ४।	तुरगतनु २६, ५१।	तुहिनर्तु १५, ३०।
तिलवतुर्धो २४, १०।	तीव्रबिलोचन ४४, २६।	तुरगजंघ २६, ५२।	तु ५, ६।
तिलोत्तमा २०४, ५१।	तीव्रा २०६, ३३।	तुरङ्ग ५, ३०। ३८, १३।	तुल्यखेट २२०, ५२।
तिष्ठत् १६३, ३६।	२११, ३५।	तुरङ्गजघन २६, ५२।	तुल्य १०१, ३०।
तिष्ठत १७५, ४१।	तीघ्राणु ३२, २३।	तुरङ्गमधन २६, ५२।	तुल्यक्रेन्द्र १०१, ६२।
तिष्ठति १७५, ४१।	तीघ्रोन्नतनुभू ५३, ७।	तुरङ्गम ३८, १३।	तुल्य १२२, ४।
तिष्ठेत् १७५, ४६।	तु=(पदान्तर पादपूरणवा),	तुरङ्गवदन २४६, ५५।	तुल्यपाद २८, ३५।
तिष्ठेताम् १७५, ४६।	तुङ्ग ५६, १८। २५३, २७।	तुरङ्गाङ्ग २६, ४६।	तुल २६, २८। २०२, ५४।
तिष्ठेयु १७५, ४६।	१०१, ४७। २५३, २७।	तुरङ्गाङ्ग २६, ४६।	तुलक २०२, ५४।
तिष्य ३, ६१। ४, १६।	तुङ्गगृह ५६, १८।	तुरङ्गाङ्ग २७, १२।	तुलभूत् २६, ३१।
६, २४। ६, १७।	तुङ्गम ५६, १८।	तुरङ्क २४४, १६।	तुला २०२, ४६।
१४, ४७।	तुङ्गभवन ५६, १८।	तुरापाह २३६, ३६।	तुलाय १०८, १३।
तिष्यक=(पीपमासः),	तुङ्गराशि ५६, १६।	तुरीय ८६, २६।	तुलाय १०४, १७।
'तो ५, ६।	तुङ्गशं ५६, १६।	तुरीयक ८६, २६।	तुलोय २५, ४६।
तीक्ष्ण ३६, ३१।	तुङ्गा १३, ४।	तुर्य ११२, ११।	८५, १। १२१, ४८।
तीक्ष्णकर ३३, ३।	तुङ्गिन=(उच्चमत्स्यग्रहः),	तुर्यपाद २८, ३४।	तुतीया २, १६। २, ३२।
तीक्ष्णवारणम् ६, २०।	३८, ३२।	तुल २६, २८। २०२, ५४।	३, २०। ८५, १।
तीक्ष्णदीधिति ३३, ४६।	तुङ्गी १३, ४।	२३६, ३६।	तुपत् ३८, ३२।
	तुङ्गीपति ३६, २४।	तुलक २६, ३०।	तुपि ३८, ३३।
	तुङ्गीय ३६, ४६।	तुलभूत् २६, ३०।	तुप्ति ३१, ३८।
		तुलसी=(सुपविशेषः)।	तुप् २४६, २१।
		तुलसीविवाह २३, १८।	तुपा २४६, २१।

तृपात्तक १२६, ४२ ।
 'तृ' ५, ६ । १७८, ३४ ।
 तेजपति ३३, ५ ।
 तेजस् ३६, २७ । १२१,
 ४८ । २०३, ३८ । २३६,
 १८ ।
 तेजसापति ३३, ५० ।
 तेजसाराधि ३३, ५० ।
 तेजोनिधि ३३, ५ ।
 तेजोराशि ३३, ५ ।
 तैर २०१, ४४ ।
 तैधणकर ६, ५६ ।
 तैतिल १०, ४६ ।
 तैप १४, ४७ ।
 'तो' ५, ६ ।
 तोक ४४, ३७ ।
 तोय ७, ४३ । २१७,
 ४० । १२२, १५ ।
 तोयद २३८, २१ ।
 तोयदर्शन १०७, ३५ ।
 तोयधर २७, ७ ।
 तोयनिधि २१८, १८ ।
 तोयप ८, १० ।
 तोयपति ८, १० ।
 तोयमूत् २७, ६ ।
 तोयलोप १०७, ३० ।
 तोयादसंन १०७, २५ ।
 तोयास्त १०७, ३० ।
 तोयास्तमन १०७, ३१ ।
 तोमोदय १०७, २५ ।
 तोमोद्गम १०७, २५ ।
 तोध २६, ४१ ।
 तोधक २६, ४५ ।
 तोभिन् २६, ४१ ।
 तोलि २६, २६ ।
 तोलिक २६, ३१ ।
 तोलिन् २६, २६ ।
 त्यक्त ६२, १५ ।
 त्यक्तव्य ६२, २३ ।
 'त्यज्' १७१, ४६ ।
 त्यजत १७१, ४६ ।
 त्यजत् १७१, ३८ ।
 त्यजतम् १७१, ४६ ।

त्यजतात् १७१, ४६ ।
 त्यजतात् १७१, ४४ ।
 त्यजताम् १७१, ४५ ।
 त्यजति १७१, ३८ ।
 त्यजन् १७१, ४४ ।
 त्यजन ६२, १८ ।
 त्यजनीय ६२, २३ ।
 त्यजन्ति १७१, ३८ ।
 त्यजन्तु १७१, ४५ ।
 त्यजते १७१, ४६ ।
 त्यजते १७१, ४६ ।
 त्यजानि १७१, ४७ ।
 त्यजाम १७१, ४७ ।
 त्यजाव १७१, ४७ ।
 त्यजेत् १७१, ३६ ।
 त्यजेताम् १७१, ३६ ।
 त्यजेते १७१, ४६ ।
 त्यजेयुः १७१, ३६ ।
 त्याग ६२, २० । २४१, २२ ।
 त्यागवाग्य ६२, २४ ।
 त्यागाहं ६२, २४ ।
 त्याजयति १७१, ५० ।
 त्याजयते १७१, ५० ।
 त्याजित = (दिसजित),
 त्याज्य ६२, २४ ।
 तय = (नितयम्), ७०,
 १० । ७३, १६ । २३५,
 १५ ।
 त्रय . पञ्चाश ८७, ६ ।
 त्रय पञ्चाशत् ७३, ४६ ।
 ८२, २० ।
 त्रय पञ्चाशत्तम ८७, ६ ।
 त्रय षट् ८७, २८ ।
 त्रय षट् ७३, ५१ ।
 ८२, ४५ ।
 त्रय षट्ति ८७, २८ ।
 त्रय मत्त ८७, ४७ ।
 त्रय सप्तति ७३, ५६,
 ८३, २० ।
 त्रय सप्ततितम ८७, ४७ ।
 त्रयश्चत्वारिंश ८६, ३७ ।
 त्रयश्चत्वारिंशत् ७३, ३६ ।
 ८१, ३७ ।

त्रयश्चत्वारिंशत्तम ८६,
 ३७ ।
 त्रयस्त्रिंश ८०, ४२ ।
 त्रयस्त्रिंशत् ७३, ३४,
 ८०, ४५ ।
 त्रयस्त्रिंशति ८०, ४५ ।
 त्रयस्त्रिंशतितम ८६, २३ ।
 त्रयस्त्रिंशत्तम ८६, २३ ।
 त्रयो = (त्रिवेदी) २११,
 २१ । २१३, १३ ।
 त्रयोतनु ३३, ५ ।
 त्रयोतप ३३, ६ ।
 त्रयोमूनि ३३, ६ ।
 त्रयोदश ७३, २२ । ८५,
 २२ ।
 त्रयोदशक ८५, २२ ।
 त्रयोदशतम ८५, २२ ।
 त्रयोदशन्तु ७८, १ ।
 त्रयोदशपञ्चक ८३, १ ।
 त्रयोदशी २२, २ ।
 ४५ । ३, २० । १५५, २३ ।
 त्रयोनवत ८८, २५ ।
 त्रयोनवति ७५, ६ ।
 ८४, ८ ।
 त्रयोनवतितम ८८, २५ ।
 त्रयोविंश ८६, ५ ।
 त्रयोविंशत् ७६, ३५ ।
 त्रयोविंशति ७३, २६ ।
 ७६, ३५ ।
 त्रयोविंशतितम ८६, ६ ।
 त्रयोविंशत्तम ८६, ५ ।
 त्रसरेणु ६०, ३१ । ६१,
 १ । ६५, ३ । ६५, ६ ।
 त्रसरेण्वृत्क
 त्रस्त = (भीतश्चक्रितो वा),
 त्रायुप २२८, ५३ ।
 त्रायमारण = (रथ्यमारण),
 त्रास = (भयम्), १२३,
 ७ ।
 त्रिंश ८६, १६ ।
 त्रिंशक = (त्रिंशद्भिः श्रौत),
 त्रिंशत् ७३, ३३ । ८०,
 ३२ ।

त्रिंशति ८०, ३२ ।
 त्रिंशतितम ८६, १६ ।
 त्रिंशत्तम ८४, ३५ । ८६,
 १६ ।
 त्रिसङ्गा १२६, १३ ।
 त्रिसल्लव १२६, १३ ।
 त्रिशास १२६, १३ ।
 त्रिशासक १२६, १४ ।
 त्रि ७०, १० । ७३, १६ ।
 ७४ ३० । ७४, ३० ।
 ७४, ३० । ७४, ३० ।
 त्रिक ७८-३१ १३१,
 ४६ ।
 त्रिवपूर्वा ८, ४६ ।
 त्रिकटु २१५, २१ ।
 निकालम् - (वायंकाल-
 तत्पूर्वपरिकालानि)
 त्रिकालन = (सर्वत्र)
 त्रिकालदक्षिन् = (भूत-
 भविष्यद्वर्तमानवेत्ता)
 त्रिकालविद् २०६, ८ ।
 त्रिकृति ७६, १७ ।
 त्रिहृत्य ८६, ७ ।
 त्रिकोण १२२, ५२ ।
 १३५, २८ । १२४,
 ३२ ।
 त्रिकोणगृह १२६, ४२ ।
 त्रिकोणभ १२६, ४२ ।
 त्रिकोणभवन १२६, ४२ ।
 त्रिकोणार्थ १२६, ४२ ।
 त्रिकोत्तरा ८, ४६ ।
 त्रिगुण = (मत्वाद्य),
 त्रिगुणा १०४, ६ ।
 त्रिघन ८०, २२ ।
 त्रिघनुर ८८, ५५ ।
 त्रिचतुष्क ७७, १७ ।
 त्रिचत्वारिंश ८६, ३८ ।
 त्रिचत्वारिंशत्
 त्रिचत्वारिंशत्तम ८६, ३८ ।
 त्रिचरण ८६, १४ ।
 त्रिजगन्मस्य ३४, २० ।
 त्रिजीवा १०४, ६ ।
 त्रिज्या १०४, ६ ।

त्वणोच्चर २१६, ३४ ।
 त्वच् २४२, ४४ ।
 त्वच् २४२, ४४ ।
 त्वचा २४२, ४४ ।
 त्वरित १०१, ३० ।
 त्वष्ट ६१, २२ ।
 त्वष्ट ४, ३८ । ६, ६३ ।
 १३, २२ । १७, २२ ।
 ३२, ५ ।

त्वष्टदेवता ६, ६३ ।
 त्वष्टदेवत्व ६, ६३ ।
 त्वष्टदेवत्व ६, ६४ ।
 त्वाष्ट ६, ६४ ।
 त्वाष्टो ३५, २७ ।
 त्विप् ३६, २३ ।
 त्विपा ३६, २३ ।
 त्विपानायक ३३, ५० ।
 त्विपानिधि ३३, ६ ।
 त्विपापति ३३, ६ ।
 त्विपाप्रभु ३३, ७ ।
 त्विपामीश ३३, ७ ।
 त्विपि ३६, १६ ।
 त्विपी ३६, १६ ।

थ—

‘थ’ ५, १७ ।

द—

दंश=२१४, १७ ।
 दशक २१४, १७ ।
 दशमीरक २४३, २ ।
 दष्टिन २२३, ३६ ।
 दक २१७, ४१ ।
 दक्ष १६६, १६ । २०७, ६ ।
 दक्षकन्धा २३१, १० ।
 दक्षजा ३, ५५ । २३१, १० ।
 दक्षजाजनि ४०, ३३ ।
 दक्षजापति ४०, ३३ ।
 २६२, २२ ।
 दक्षजामयारमसम्भव
 ४६, ५६ ।
 दक्षजजापति=त्रजापति-
 विशेष ।
 दक्षजजापतिकन्या ३७, ३ ।

दक्षसार्वाणि १८, १ ।
 दक्षमुत्स ४०, ३३ ।
 दक्षा ४४, ६ ।
 दक्षिण २३३, ३७ ।
 दक्षिणगोल १५, ५४ ।
 १५, ६१ ।
 दक्षिणदिक्पाल २४१, ३३ ।
 दक्षिणदिडनिवासिराधि
 २३४, ५० ।
 दक्षिणदिश् २३३, ५२ ।
 दक्षिणपथावलम्बिन्
 १६, १६ ।
 दक्षिणभाग ११८, ६ ।
 दक्षिणमार्गंगामिन १६, १६ ।
 दक्षिण्यि २००, १ ।
 दक्षिण्यवर्त्मचारिन् १६, १७ ।
 दक्षिण्यवर्त्मन् १६, १३ ।
 दक्षिण्य (णे) स्य ३६, ७ ।
 दक्षिणा २००, ८ ।
 दक्षिणाम्नि २३८, ४१ ।
 दक्षिणार्ण १३६, ६ ।
 दक्षिणार्णिव २४१, ३३ ।
 दक्षिणायान १६, ४ ।
 १६, १३ ।

दक्षिणारति २००, २ ।
 दक्षिणारापति २४१, ३३ ।
 दक्षिण ३६, ७ ।
 दक्षिणोत्तरगोल १५, ५८ ।
 दक्षिण्यल = (निजैलदेशो-
 जलोपलब्धिज्ञानम्),
 दग्ध = (क्षतिस्पृष्ट)
 दग्धतिथि = (तिथिविशेष)
 दग्धदिग् = (दिग्विशेष),
 दग्धभ = (रत्नादौ याम्या-
 दिसप्तमानि),
 दग्धमत्स्रण्ड १३६, २३ ।
 दग्धमच्छकल १३६, २३ ।
 दग्धलम्न = (गूण्यलम्नम्),
 दग्धेष्टका = (क्षामक),
 ‘ई ट’ ‘क्षपरा’ इति
 दण्ड ११, ५१ । १२ १६
 ३६, ५४ । १३०, १५ ।
 दण्डद्वय १२, १ ।

दण्डधर ५, ३७ । २२६ ।
 १६ ।
 दण्डधार, २४१, ३४ ।
 दण्डनीति २१३, १४ ।
 दण्डनीय—(दण्ड्य),
 दण्डभृत् २४१, ३४ ।
 दण्डयाम २००, १ ।
 दण्डसहस्रद्वितय ६६, ३४ ।
 दण्डपुरपो ३६, ५५ ।
 दण्डेश ५, ३७ ।
 दण्ड्य = (दण्डनीय),
 दत् २१४, १७ ।
 दत्त = (कृतदानम्),
 ‘दत्त’ १८६, १७ ।
 दत्तक = (पुत्रविशेष),
 दत्तजयन्ती २३, ४५ ।
 दत्तनेत्र १६३, २७ ।
 ‘दत्तो’ १८६, २० ।
 दत्त्वा २५१, ३५ ।
 ददत्त = (प्रयच्छन्),
 ‘ददति’ १८६, १७ ।
 ददते १८६, १३ । १८६,
 २० ।
 ददन = (दानम्),
 ‘ददन्ते’ १८६, १३ ।
 ददाति १८६, १३ ।
 ददाते १८६, २० ।
 ददीत १८६, २० ।
 ददीयाताम् १८६, २० ।
 ददीरन् १८६, २१ ।
 ददीते १८६, १३ ।
 ददेयाताम् १८६, १३ ।
 ददेरन् १८६, १४ ।
 ददधात् १८६, १७ ।
 ददाताम् १८६, १८ ।
 दद्यु १८६, १८ ।
 ददु = (रोगविशेष),
 दधति १७७, ११ ।
 दधते १७७, १६ ।
 दधाति १७७, ११ ।
 दधाते १७७, १६ ।
 दधि = (गोरस)

दधिन्नत् ३८, १३ ।
 दधिनावत् ३८, १४ ।
 दधिज = (नवनीतम्),
 दधिन्नत् २१, ५२ ।
 दधिसमुद्र २१८, ३७ ।
 दधीत १७७, १६ ।
 दधीयाताम् १७७, १७ ।
 दधीरन् १७७, १७ ।
 दध्न २४१, ३४ ।
 ‘दध्यात्’ १७७ १२ ।
 दध्याताम् १७७, १२ ।
 दध्नु १७७, १२ ।
 दनायुषा ३७, ११ ।
 दनु ३७, ११ ।
 दनुज २०१, ५ । ५१, ४६ ।
 दनुजगुरु ५०, २४ ।
 दनुजदलहर २१५, २१ ।
 दनुजद्विप् १६७, ४१ ।
 दनुजनाथ ५४, १४ ।
 दनुजनाथाचार्य ५०, ४६ ।
 दनुजनुत् ५०, २४ ।
 दनुजनुत् सौवस्तिक ५१, १३ ।
 दनुजगुण्य ५०, २४ ।
 दनुजमित्रिन् ५०, २४ ।
 दनुजराजगुरु ५१, ३ ।
 दनुजराजपुरोहित ५१, २० ।
 दनुजबन्ध ५०, २५ ।
 दनुजशक्ति ५०, ४६ ।
 दनुजसूरि ५०, २५ ।
 दनुजाचार्य ५०, २५ ।
 दनुजाधिपेज्य ५०, ४७ ।
 दनुजामात्य ५०, २६ ।
 दनुजाच्य ५०, ६ ।
 दनुजेन्द्रमित्रिन् ५०, ४७ ।
 दनुजेम ५४, २१ ।
 दनुजतयाचित ५१, ३ ।
 दनुजगुण्यम् ५१, ४६ ।
 दनुजन्दनमित्रिन् ५१, ४ ।
 दनुजुत् ५१, ४७ ।
 दनुभव ५१, ४७ ।
 दनुभू ५१, ४७ ।
 दनुसुत् ५१, ४७ ।

दन्त २१४, १७।	दर्शक १४२, २०	दशकण्ठ २६०, ८।	दशानिवेश १४३, ५०।
दन्तच्छद २१४, १२।	दर्शन ७५, २६। १०६,	दशकृति ८४, २१।	दशान्त्यक ७३, १७।
दन्तच्छदन २१४। १२।	४५। ११६, १३।	दशकृत्य=(दशवारम्),	दशाप्रवेश १४३, ५०।
दन्तत्रिक ८४, १२।	दर्शनप्राप्त	दशकौटि ७३, ११।	दशाफलव्रत २१, ५८।
दन्तद्वय ८८, ४१।	दर्शनयोग १६३, ५०।	दशप्रदान ८४, २६।	दशाब्ज ७३, १२।
दन्तनामन् ८०, ४५	दर्शनयोग्य=(दर्शनीय.)	दशन् ७७, ६। २१५,	दशावतार २१५। ५५।
दन्तवस्त्र २१४, १२।	दर्शनार्ह=(दर्शनीय.)	१७।	दशाव्यय २२७, ४६।
दन्तवासन् २१४। १२।	दर्शनी २०५, ६।	दशातय ७७, ६। ८५। १४	दशाश्व ३८, ४७। २६०,
दन्तालव २०१, ४४	दर्शनीय=(दर्शितव्य.),	दशति ८४, १६।	६।
दन्तावल २३२, २५।	दर्शनेन्द्रिय २१३, ५४।	दशदशक ८४, १६।	दशाष्टक ८३, ३२।
दन्तिन् २०३, ५५। २३२,	दर्शप्रतिपत्सन्धि ११५, ८।	दशधा=(दशप्रकार),	दशासन्निवेश १४३, ५०।
२५।	'दर्शयत' १८८, ४।	दशान २१४, १७।	दशाह=(दशदिनसमुदाय.)
दन्द्मूक ६, ३१। २२३।	दर्शयति १८८, ४।	दशानगृह २०१, ४४।	दशोत्तम २२७, ४६।
४०।	दर्शयते १८८, ८।	दशानवक ८४, ३।	दष्ट=(दशितः),
दध्न २५३, ४१।	दर्शयन्ति १८८, ४।	दशानवासत् २१४, १३।	दस्म २३७, १६।
दम् २३५, १०।	दर्शयन्ते १८८, ८।	दशानिखर्व ७३, १४।	दस्यु ३७, ३८। १२३, ७।
दम्बसू २३६, १५।	दर्शयित् १४२, २०।	दशानोक्तिञ्चष्ट २१४, १३।	दस्य ५, ३१।
दम्बती १४०, ४।	दर्शयित् १८८, ५।	दशाबाहु २२७, ४६।	दशवेवता ५, ३१।
दम्ब २३८, ४। २२०, ३८।	दर्शयित् १८८, ८।	दशम २६, ५५। ७७, ५।	दशनामन् ७४, २३।
दम्बोति २३८, ४।	दर्शयिताम् १८८, ५।	८५, ११।	दशौ ४, ३३, ७४। २३।
दम्बोतिमूर्धिय ४८, १७।	दर्शयिते १८८, ८।	दशमलग्न=(लग्नमिशेष)	दहन ५, ४४। ३०, ३२।
दम्बोतिमूर्धमजिन् ४८,	दर्शयेयाताम् १८८, ६।	दशमिन्=(शतित्वद्ध.)	२३६, १६।
१७।	दर्शयेयुः १८८, ५।	दशमो २, २१। २, ४१।	दहनकिरण ३४, २१।
दम् ३५, २०। ३६, ५१।	दर्शयेरन् १८८, ६।	८५, ११।	दहनकेतन ३४, २२।
दम्या १२४, २५	दर्शरात्रि ४२, ७।	दशमोत्सव २३१, ५५।	दहनप्रिय २३६, ६।
दयावती २११, ३६।	दर्शनिषद् ३६, २७।	दशारथ=(रामजनक)	दहनानु ३३, ७।
दयित ३५, २०। ३६, ५१	दर्शान्त ६८, २७। ११५,	दशारथसज २२८, १।	दहनाराति २१६, ४१।
दयिता २६, १६। २०५,	६।	दशलज्ज ७३, १०	दहनारि २१३, ४१।
२३।	दर्शित २०५, ३०।	दशवर्ग ८६, २१।	दहनीय=(दाह्यः),
दर १२३। ७।	दर्शित् १४२, २०	दशवर्ग ८६, २१।	'दा' ५, १६।
दरिद्र १३१, १६।	दर्शितो २०५, ६।	दशवर्ग ७३, १५	दाधायण २०३, ३८।
दरी=(मन्दरा)	दल १३, ५१। ८६,	दशवर्ग ८४, २६।	दाधायणयज=(यजविशेष)
ददुर २०३, ५५।	१८। १७७, ३०।	दशावतार ३४, २२।	दाधायणी ३, ५६। २३१,
ददुरा २३१, १०।	दलमास—१३, ५१।	२६०, १३।	१०।
दपक २२०, १५।	दलित ८६, ३०।	दशमताम्—३३, ५१।	दाधायणीमान्त ४१, २४।
दपण=(शुक्र),	दल्मि २३६, ३७।	दशमतकरपुत्र	दाधायणीजानि ४१, २४।
दपप्रगेह १२३, ४८।	दल्मिन्=(दम्), २३६,	दशमतरिधम—३४, २२।	दाधायणीनायकदेहजग्मन्
दपभे=(कुस)	३७।	दशितारम्=(रायण)	४६, ५६।
दपकिर २२३, ५०।	दव १६६, ३६। २४०,	दशितार पुरी १००, १।	दाधायणीनायकरिमहन्
दपयित् २२३, ५०।	३५।	दशसहस्र ८४, ४६	५४, ३३।
दपयिन् २२३, ५०।	दवानि=(दायानल),	दशहरा २१, १७।	दाधायणीपति ४१, २५।
दपे ३, १।	दवोयस=(शतित्वद्ध.),	दशा १४४, १३	२६२, २१।
	दसक ७७, ५। २१४, १७।	दशाधिपयञ्चायन् ८२, ४२	दाधायणीपरिवृद्ध ४१, ५३।

दाक्षायणीनखिक्काङ्ग	दानवेदवर ५४, १४।	दास्यदेवत्य ५, ३१।	१०६, ५५।
समुद्रव ४६, ५७।	दानवोपाध्याय ५०, ४८।	दिवकरौ २०५, ३०।	दिनकरात्मज ५३, ८।
दाक्षायणीरमण ४१, ४५।	दानोद्य	दिव्चरण ११७, २६।	दिनकरात्मजा=(यमुना)
'दाक्षिणात्य=(दक्षिण- दिग्भव),	दानिनी १३०, १७।	दिव्पाद ११७, २६।	दिनकराभिन्त १०६, ५५।
दाण्डयाता २४, ३७।	दामोदर २१५, २१।	दिव्पाल ७६, १४।	दिनकरोत्कर १०६, ५४।
दातव्य=(दानीय),	दाय १२२, १५। १४४, १३।	दिव्मूल २३५, ५५।	दिक्कतु ३३, ८।
दातु=(दानशील)	दायप्रवेश	दिव्मूलभेद २३६, ७।	दिनकतु ३२, २४।
१३०, २१।	दायाद १२१, ५६।	दिग्ग १०८, १२।	२६१, ३३।
दान ३६, ३७। २२६, ७।	दार २०८, ११।	१२६, ८।	दिनकृत्तिवि २, ३८।
दानव ७, ३३। २०१, ५।	दारक १२२, ५२।	दिगन्त=(मध्यदेशोत्तरदेश),	दिनकेशय=(प्रथमवार)
दानवगुह २६४, १।	दारकर्मन १३६, १०।	दिग्मर २२७, ८०।	दिनक्षय=(दिनपानोऽन- मोवा),
दानवगुह २१८, १८।	१३६, ३८।	दिग्मस्थान ३०, १।	दिनक्षय १२, ३४।
दानवनाथनमस्य ५१, १४।	दारकिया १३६, ११।	२२७, ५०।	दिनज्यातिम्=(मातर),
दानवप ५४, २।	१३६, २७।	दिग्ज ४७६, १४।	दिनवन १०, ३४, ६७, १४।
दानवपूज्य ५०, २६।	दारण २३३, ३०।	दिग्ज्या १०४, १०।	दिनदध ३३, ८।
दानवप्रिय ५०, २७।	दारद २१८, १८।	दिग्ज्या ११२, ५।	दिनदस्य ५०, १०।
दानवमन्दि ५०, २७।	दारकर्मनु १३६, ११।	दिग्भव २३४, १७।	दिननायक ३३, ५१।
दानववाजक ५०, ४८।	दारप्रिया १३६, ११।	दिग्योग १३७, १८।	दिननायोत्प ५३, ८।
दानवराज भूजितपाद	दाग्परिग्रह १३६, ११।	दिगलव १२६, ८।	दिनप ३२, २४।
५१, २२।	१३६, ३५।	दिग्बलन ११२, ६।	दिनपति ३३, ८।
दानवराज पूज्य ५१, ४।	दारभ १२३, ३५।	दिग्वाससु २२७, ५०।	दिनपात=(प्रथम),
दानवराजबन्धित ५०, ४८।	दारहयोग १२६, ४४।	दिग्वाह २५६, ४६।	दिनविण्ड=(प्रहोण),
दानवबन्धित ५०, ४८।	दारा २०८, ११।	दिग्नि ३७, १०।	दिनप्रणी ३३, ८।
दानवबन्ध ५०, २७।	दाराकारक १२७, ४७।	दिग्तिज ५१, ३६।	दिनप्रमाण ६७, १०।
दानवबन्धदेव ५१, ५।	दारालय १२३, ४२।	दिग्तिजगुह ५०, २६।	दिनप्रयस १३१, २६।
दानवबन्धनाथ ५४, २७।	दारिका २६, १७।	दिग्तिजपूज्य ५०, २६।	दिनवन्तु ३३, ६।
दानवबन्धितु ७, ६०।	२०८, ४१।	दिग्तिजबुद्धि सहायनभयचर	दिनवन=(रागिणियोप)
१६७, ४०।	दारिद्र्य=(दरिद्रत्वम्),	५१, २५।	दिनभर्तु ३३, ६।
दानवधनु १६७, ३६।	दारु १३६, ११।	दिग्तिजमभितु ५०, ३०।	दिनभण ३३, ६।
दानवसुहृद् ५०, २८।	दारुण २२७, ३।	दिग्तिजमापाय ५०, ३०।	२६१, ३३।
दानववाचम्य ५०, २८।	दारपात्र १३६, ११।	दिग्तिजमात्य ५०, ३०।	दिनमण्डि ५२, ५१।
दानववापिपति	दारुणप्रादि ११२, ६।	दिग्तिजनयन्य ५०, ४६।	दिनमान ६७, १०।
दानववापीसकन्द ५१, ४।	दातु २१६, १७।	दिग्तिजननवच ५१, ६।	१०६, २२।
दानववासात्य ५०, २८।	दाविद २३६, ३७।	दिग्तिजनुत ५१, ३६।	दिनमाल १६, ६।
दानववारि १६७, ४१।	दाव १६६, ३६।	दिग्तिजमुनर्विच ५१, ७।	दिनमात्मि १६, १२।
दानववारिमन्त्रि ४८, ४४।	दावाग्नि २४०, ३५।	दिग्तिजमुनुरोहित ५१, १४।	दिनमिति—६७। ११।
दानववाचित ५०, २६।	दावान्त २४०, ३५।	दिग्तिजमुनुरजित ५१, ७।	दिनमुण=(प्रभातम्)
दानववाचित्ताग्नि	दाधारवि २२६, ३७।	दिव्यतप्य ५१, ३६।	दिनमुण्डनु=(उदायाचन),
दानववाच्यं चरण ५१, २५।	२१६, ५५।	दिदिभि १६८, ५।	दिनमुज ८०। ३५।
दानवेण्य ५०, ६।	दासाह २१५, २२।	दिदि ३, ३८। १२, ६।	दिनयोश्न=(मध्यरातः),
दानवेष्टप ५०, १०।	२२४, ३१।	६७, ५। ६८, २।	दिनरत्न ३३, ६।
दानवेष्ट ५४, २।	दास १२१, ६६।	दिनर ३३, ७। २६१, ३३।	दिनयु ३३, १०।
	दास्य ५, ३१।	दिनकतुप्राप्तयुग	

दिनविभु ३३, १० ।	दिवसप्रमारा ६७ । ११,	दिवाह्वय १३, ५७ ।	दीधितिम्—३३, १३ ।
दिनचक्र—१२, ३५, ६७।	दिवसप्रवेसा १३१, २६ ।	द्विवि—१८०, ५० ।	दीन १२६, २४ ।
१५ ।	दिवसमणि ३३, ५२ ।	द्विचर २६, ३१ ।	दीनार ६४, २०।
दिनशुद्धि १३१, ३४ ।	दिवसमान ६७ । ११,	द्विचराराचार्य ४८, १८ ।	दीप—(गृहोपकरणम्),
दिनस्वामिन् २६१ । ३३।	दिवसमिति ६७, १२ ।	द्विचरगुरु ४७, ५२ ।	दीपक २१०, ३२ ।
दिनाश=(प्राहाय्य),	दिवसविभु ३३, ५३ ।	द्विचिजेज्य ४७, ३०।	दीपमाला २३, ६। २३, ८ ।
दिनाण्ड ५४, ५० ।	दिवसवज्र ६८, ५ ।	द्विविपद् २६, २६ । १६७,	दीपमालिका २३, ८ ।
दिनाधिनाथ ३३, ५१ ।	दिवसप्रात ६८, ५ ।	४१ ।	दीपाली २३, ८ ।
दिनाधिराज ३३, ५२ ।	दिवसशकल ६७ । १६ ।	द्विविपन्तुचरण ४८, ५७।	दीपावली २३, ८ ।
दिनादि १२, २७ ।	दिवसाधिनाथ ३४, २२ ।	द्विवीकस् २६, २७ । १६७,	दीपिका २१० । ५० ।
दिनान्त १२, ४२ ।	दिवसार्द्ध ६७, १७ ।	४२ ।	दीप्ता १२६, २२ ।
दिनात्यय १२, ४३। १३, २४।	दिवसेश ३२, २५ ।	द्विवीकसादेवगुरु ४८। ५७।	२०३, ३६ ।
दिनार्द्ध १३, ३६। ४३, १५।	दिवसेशा ३३, ११ ।	दिव्य ३०, २ । ६८, ३१।	दीप्तक २०३, ३६ ।
दिनावसान १२, ४३ ।	दिवसेशमूनु ५३, ६ ।	दिव्यगणन २४७, ६ ।	दीप्तपिङ्गल २३१, ४५ ।
दिनिका—(दिनभूति)	दिवसेश्वर ३३, ५३ ।	दिव्यदृग्—२५६, १	दीप्तमूर्ति ३३, १३ ।
दिनेश ३२, २४ ।	दिवस्मति ४५, २७ ।	दिव्ययुग १७, ३१ ।	दीप्तरश्मि ३३, १३ ।
दिनेशकरलुप्त १०७, १ ।	दिवः पूषिभ्यो	दिव्यवर्ष १७, ३१ ।	दीप्ता २३८, ४५ ।
दिनेशकान्त्यामिहत १०७,	दिवो १२, ७ ।	दिव्ययुग् १४६, ४५	दीप्तायकाळ २४०, १५ ।
२।	दिवारक ३३, ११ ।	दिव्योत्पात २५८ । १७ ।	दीप्तापा १२७, १८ ।
दिनेशकिरणच्छन्न १०७, २।	दिवस्त्वयिभ्यो ४५, २७ ।	दिव् २३५, १५ ।	दीप्ति ३६, २३। १०५, ७ ।
दिनेशतनय ५३, ६ ।	दिवारकरच्छन्न १०७, २।	'दिगत' १८६, २।	दीप्तिपति ३३, १४ ।
दिनेशभ—६, ५६ ।	दिवारकरव्यासङ्गमुवत	दिसति १८६, २ ।	दीप्तिमत् ३२, २५ ।
दिनेशमूनु ४२, ५१	१०६, २ ।	दिशन्ति १८६, २ ।	दीप्तिरहित ४३, १० ।
दिनेश्वर ३३, १० ।	दिवारकरसुत ५३, ६ ।	दिसाप्रिय २२७, ५०	दीप् २३६, १६ ।
दिनेश्वरकरच्छन्न १०७, २।	दिवारकरामज २२५, ५३।	दिसा प्रियतम २२७, ५०	दीर्घ ११०, १ ।
दिनीश=(महगण), ६८,	दिव्यागण—६८, ५ ।	दिसा १११, २२ ।	दीर्घजिह्व २२३, ४१ ।
३।	दिव्याच ६८, ५ ।	दिसात ४६, १३	दीर्घना १३७, ५५ ।
द्विष्ट २२५, ४७।	दिव्यावीश—३३, ११ ।	दिसामूल २३५ । ५५ ।	दीर्घदशनु २५५, ३६ ।
द्वितीय २२६, ३८ ।	दिवानाथ ३३, ११ ।	दिसामूलभेद २३६, ७ ।	दीर्घनिद्रा २२१, ३२ ।
द्वि ३०, १ ।	दिवानाथेज ५२, ५१	'दिशेत्' १८६, ६ ।	दीर्घपवन २३२, २६ ।
द्वि १२, ६ । ४५, २७।	दिवानायक ३३, ५३ ।	दिशेताम् १८६, ६ ।	दीर्घपृष्ठ २२३, ४१ ।
१६८, ५ ।	दिवानिय १३, ५१ ।	दिशेयु १८६, ७ ।	दीर्घप्रेक्षित २५५, १६ ।
द्वि १२, ६ । ३६, ११।	दिवानेत् ३३, १२ ।	दिव्य २३४ । १७ ।	दीर्घमारुत २३२, २६ ।
द्विसवर ३३, ५२ ।	दिवान्ध=(लग्नविशेष)	दिष्ट ११, ४ । ६७ २६ ।	दीर्घरसन २२३, ४१ ।
द्विसवसरिपु ५४, २७ ।	दिव्यावलि राशि २८, ४५	दिष्टमिति ६६, ३३	दीर्घायु १४५, १६ ।
द्विसहस्र ३३, १० ।	दिवामर्त ३३, १२ ।	दिष्टान्त २२१, ३२ ।	दीर्घा २३३, ३२ ।
द्विसगण ६८, ४ ।	दिवामर्त ३, ५६ ।	दिष्टि—(परिमाणम्),	दुःख ३१, ४५ ।
द्विससण्ड ६७, १५,	दिवामणि ३३, १२ ।	'दी' ५, १६ ।	दुःखनवमीव्रत २२, १८ ।
द्विसदल १२, ३५ । ६७,	दिवामण्य १२, ३६ ।	दीक्ष १२४, ३३ ।	दुःखित=(दुःखी),
१५ ।	दिवारान १३, ४२ ।	दीक्षा २१०, ६ ।	दुःखित=(दुःखी),
द्विसनिकर ६८, ४ ।	दिव्यावसान १२, ४३ ।	दीक्षाग्नि २४०, ५१	दुःखिन्=(दुःखान्वित),
द्विसप्तति ३३, ५२। २३६,	दिव्याव्रज ६८, ५ ।	दीक्षिति १६८, ५ ।	दुःखानु=(मनुभूयक-
३७ ।	दिव्याष्टमास १२, ४० ।	दीधिति ३६, १७ ।	नितितम्)

दु साञ्च=(दु सनिष्ठाञ्च),
 दु म्च=(त्रिकणन.)
 दु स्थित= ,,
 दुग्ध २१८, ३८।
 दुग्धपात १३४, ६।
 दुग्धप्रत २२, २०।
 दुग्धसमुद्र २१८, ३८।
 दुग्धान्धितवया २१७, ११।
 दुर्लभत्वविवीर १३०, ३१।
 दुग्ध २४०, ३६।
 दुग्धुभि १७, १३।
 दुर्गावित्तुरव १३०, ३१।
 दुर्ग=(दु सञ्च),
 दुर्गासद २३८, १६।
 दुर्गित ३०, ३२।
 दुर्गतरा १२६, ५१।
 दुर्गक १३०, ३३।
 दुर्गादर
 दुर्गम २०३, ५६।
 दुर्गा ३, ८। २३१, ११।
 दुर्गान्धिय २, ४०।
 दुर्गाष्टमी २१, ५६।
 दुर्गा २५, ७।
 दुर्गाह ३०, ३२।
 दुर्गल ३१, १३। ५३, १०।
 दुर्गाज्ञानि २१०, २१।
 दुर्गमति १७, १३।
 दुर्गमूख १७, २।
 दुर्गस्य २२८, ५३।
 दुर्गस्यक २२८, ५३।
 दुर्गि ४३, १३।
 दुर्गदू २०१, १०।
 दुर्गचर ५३, १३।
 दुर्गचित्त=(दुष्ट चित्तम्)
 दुर्गचित्त १२१, ५६।
 दुर्गचित्त १२१, ५६।
 दुर्गचरन २३६, ५२।
 दुर्गुत्त ३०, ३२।
 दुर्ग ३०, २६। १२३, ८।
 दुर्गि २०८, ५१।
 'दू' ५, १७।
 दू २३६ १६।
 दूशनि २५५, ३६।

दूर्वा=(सतपत्रिका),
 ('दूर्व' इ० भा०),
 दूर्वागणपतिव्रत २१, ५४।
 दूर्वाष्टमीव्रत २२, १६।
 दूर्वण १३७, १२।
 दूर्वणीय=(दूर्वितव्य),
 दूर्वितव्य=(दूर्वणीय)
 दूर्वण
 दूर्वाण=(दूर्वाण.),
 दूर्वण्य २२३, ६२।
 दूर्वमन् ११८, १६।
 दूर्वमन्तव ११४, १५।
 दूर्वण १२८ ५७।
 दूर्वक्षेप ११८, ३६।
 दूर्वक्षेमण्डल
 दूर्वण ११४, १२।
 दूर्वक्षेचर ११८, १२।
 दूर्वक्षेच २२३, ६२।
 दूर्वक्षेचि २२३, ५२।
 दूर्वक्षेच ३३, १५।
 दूर्वाण १३०, ५१।
 १२८, ५७।
 दूर्वाण्य २२७, ५१।
 दूर्वाचर २२६, ३५।
 दूर्वाग ११०, १२।
 दूर्वाह ११४, १२।
 दूर्वाग्या १०४, १०।
 दूर्वाचर ११४, १२।
 दूर्वाच १८२, ३५।
 दूर्वाच १६७, ५२।
 दूर्वाचि ११८, ३३।
 दूर्वाचन १११ १०।
 दूर्वा=(नितान्तम्)
 दूर्वाचुन २००, ७।
 दूर्वाचम् २०५, ३०,
 दूर्वा २३१ ५६।
 दूर्वा=(वनवान्),
 दूर्वा १२१, ३२।
 दूर्वा १३६, १६।
 दूर्वा २३१ ५५।
 दूर्वा ३०, २५।
 दूर्वा २३१, ५५।
 दूर्वा २३१, ५५।

दृश्य १४२, ५२।
 'दृश्यते' १८८, २।
 दृश्यभाग १२८, ५३।
 दृश्यमान ३७, ५५।
 दृश्यत्व ११६, १६।
 दृश्या=(दर्शनीया),
 दृश्या ११६, १६।
 दृश १३६, १४।
 दृशती २३१, ११।
 दृष्ट २०५, ३०।
 २५७, ३७।
 दृष्टेह १६३, २६।
 दृष्टमूर्ति १६३, २६।
 दृष्टरजम् २०५, ३०।
 दृष्टमरीर १६३, ३४।
 दृष्टि १२१, ३५।
 १२६, ३८। २२३, ५५।
 दृष्टिकर्तु=(दृष्टिकारक)
 दृष्टिकर्मन् ११४, १५।
 दृष्टिकर्मन्त ११४, १५।
 दृष्टिक्षेप ११८, ३६।
 दृष्टिमहि १६३, ३७।
 दृष्टिप्रयत्न=(दृष्टि-
 मागं),
 दृष्टिप्रयत्न=(दृष्टिहर्ता),
 दृष्टिप्रयत्न=(दृष्ट्या
 बोधितं)
 दृष्टिप्रयत्न=दृष्ट्या समन्वित)
 दृष्टिप्रयत्न १६३, ३६।
 दृष्ट्या १७८, ६
 १६६, ७।
 दे' ५, १७।
 दे २११, ३३।
 देव १२२, ६६।
 १३५, २३। १६७, ५२।
 देव=(देवरीजक)
 देवग्या १६, १८।
 १०८, ६।
 देवग्या २२८, ५६।
 देवराज २०६ २२।
 देवराज २०६, ५०।
 देवी २२५, ५०।

देवकीनन्दन २२६, ३१।
 देवकीपति २२५, ५७।
 देवकीवित्तव्य २२६, ३२।
 देवगाणा २०५, ३६।
 देवगायन २५७, ६।
 देवगिरि १६६, १४।
 देवगु ५७, ३०। २६३, ३७।
 देवचिन्तितो १६८, ३३।
 देवजन=(मुरजन),
 देवजननी ३७, ३।
 देवता १६७, ५२।
 देवताधिप २३६, ३८।
 देवतापूज ५७, ५२।
 देवतापूज ५८, ५४।
 देवतापूज ३०, २।
 देवप्रिय ८४, २६।
 देवदत्त=(व्यनित्तव्योप),
 देवदत्त २६३, ३४।
 देवरी २१३, ५५।
 देवदुग्धि २३६, ३८।
 देवदव २०७, ३३।
 देवदवमन्त्र ५८, ५४।
 देवदेवाधिदेव ५८, ५५।
 देवदोष ५, ३१।
 देवधान्य २०२, ५१।
 देवधेनु २००, ५२।
 देवनी २२६, २०।
 देवनिन्द २३७, ५६।
 देवमन्त्र ५७, ५३।
 २६३, ३७।
 देवनायकगुरु ६८, ६५।
 देवनिन्दननाम्नर ५४, ३१।
 देवमुत्र ५७, ३१।
 २६३, ३५।
 देव ७, २८।
 देवप्रिय ६८, १८।
 देवप्रियमिन् ६८, १८।
 देवप्र १६६, २८।
 देवगुहोहि ६८, १६।
 २६३, ३६।
 देवगु ६७, ३१।
 २६३, ३३।

देवप्रदत्त २५७, ४४ ।	देवतघन १६८, ६ ।	देशवारी २१०, ११ ।	दैत्यमन्त्रिन् २६३, ४५ ।
देवप्रभू ६ १६, ३७ ८ ।	देवसना १६८, २३ ।	देशात्तर १३१, ६ ।	दैत्यमहित २६३, ४२ ।
देवप्रिय २६३ ३५ ।	देवसमाचित ४८, २० ।	दक्षिन् २५५, ४८ ।	दैत्ययाजन २६३, ३६ ।
देवप्रज्ञान १६६ ७ ।	देवसाधिका १८, ३ ।	१२४ ३३ । ४६, १२ ।	दैत्यराजवन्दित ११, ८ ।
देवनिपजो १६८ ३४ ।	दक्षिण्यु २२६, २० ।	४६, १३ ।	दैत्यराजवन्दितपद २६३ ४४
देवनाभ्य २०० ४६ ।	दक्षमुनापुरा १००, ४ ।	दक्षिणात्तम २५५, ४६ ।	दैत्यस्त्रिज २६३ ४० ।
देवनाभि २०० ११ ।	देवमूत्रवार ६ ६५ ।	देह ४४, ५६ १२१, १८ ।	दैत्यवन्दित ५०, ३३ ।
देवमन्त्रिन् ४७ १३ ।	देवसना २३३, १८ ।	२१६, ४५ ।	दैत्यवध २६३, ४३ ।
२६८ ३८ ।	देवमनापनि २३३, ५ ।	दहकृत् २१६ २४ ।	दैत्यवध कि ११, ४४ ।
देवमन्दिर १३८, २२ ।	देवसं य ३३, १६ ।	दहभारक २२६, ४५ ।	दैत्यवैरिन् १६७, ४३ ।
देवमहित २६३, ३६ ।	दक्षमौखिणि २६३ ३६ ।	दहभूत् २००, ३२ ।	दैत्यानु २१५, २२ ।
देवमानु ६ १६ । ३७, ४ ।	दक्षस्थान १३८, २१ ।	दहनधरा २०५, ७ ।	दैत्यसोचित ५०, ३३ ।
देवभाग ३० २ ।	देवाख्या ८० ६६ ।	देहविवर २२३ ३० ।	दैत्यसहस्र २६३, ६१ ।
१६६ २६ ।	देवाचाय ६७, ३२ ।	देहमन्त्रचारिणी २०५, ४१ ।	दैत्यसोवस्तिज २६३, ४२ ।
देव्या २०१, ३३ ।	देवाज २३०, ४५ ।	देहून २०७, ३३ ।	दैत्याचार्य ५०, १३ ।
देवयज्य=(सुरयज्य),	देवाधिदेव २०६, ८ ।	दहिनी ४५, ६ ।	दैत्याधिभू ५६, ३ ।
देवयाजन ४७, १३ ।	देवान्धम् २००, ६६ ।	दैत्ये २०१, ४ ।	दैत्यामात्य ५०, १६ ।
२६३, ३३ ।	देवान् २००, ५० ।	दैत्यमन्त्रय ५०, ५० ।	दैत्याचारि २१५, २२ ।
देवयान १६८, १८ ।	देवापना २२६, २० ।	दैत्यागुण्य ५०, ३१ ।	दैत्याधिनि २६३, ६३ ।
देवयानी ५१ ३२ ।	देवामात्य ४७, ३२ ।	दैत्यमहित ५०, ५० ।	दैत्याधिनिपद २६३, ४४ ।
देव्यु १६७, ४३ ।	देवान्धिका ६, १६ ।	दैत्यपराजावित ५१ ७ ।	दैत्याध्य २६३, ६० ।
देवव्यचारन ६ ६४ ।	३७, ४ ।	दैत्यवध ५० ३१ ।	दैत्यवध २६३, ६४ ।
देवराज २३६ ३८ ।	देवादि २६४, ३० ।	दैत्याचित ५० ३१ ।	दैत्यरा २६३, ६१ ।
देवराजवर्षा वनपद २६३, ३८ ।	देवायुष २३७, ५३ ।	दैत्याध्य ५० १० ।	दैत्य द्रव्य ५०, १४ ।
देवराजाचित ६८, १६ ।	देवावित ४७, ३२ ।	दैत्याध्य ५० ११ ।	दैत्याद्रमिजिनराद ५१, १६
देवस्थि ५६, २ ।	२६३, ३६ ।	दैत्यवेद्य ५०, ११ ।	दैत्याद्रमिन् ५०, ३३ ।
देवस्थिपती ५०, ६६ ।	देवावितपद २६३, ३८ ।	दैत्य २०१ ६ ।	दैत्याद्रमय ५०, ३६ ।
देवस्थिज २६३, ३३ ।	देवाध्य ४७, १८ ।	दैत्यगु ५०, ११ ।	दैत्यागवध ५०, ३४ ।
देवस्थि १६८, ५६ ।	देवाद्य २३७ ३८ ।	दैत्याह २१८ १८ ।	दैत्यागव ५०, १६ ।
देवस्थान १३६, २८ ।	देवाहार २०० ५० ।	दैत्यपह ५६ ३ ।	दैत्यापनी २६३, ६० ।
देवस्थान १६८ ६ ।	देवी=(नक्ति विद्याय	दैत्यपदाया ५४, ३ ।	दैत्यापामाद्य २६३, ३६ ।
देवस्थानाज १२८ ५१ ।	रावली या)	दैत्यपति २६३ ६१ ।	दैत्यारि ५०, २८ ।
देवस्थान २३३ ३३ ।	दक्षीननायमाना २३८ ५० ।	दैत्यराज ५० ११ ।	दैत्यारि १३ १३ ६६ १८, ७
देवस्थान ६७ ३१ ।	दक्ष्य २६३ ३७ ।	दैत्यमन्त्र २६३ ६३ ।	दैत्यमन्त्र ५२ २२ ।
देवस्थान ३० २ ।	दक्ष्य २६३, ३५ ।	दैत्यमन्त्र २६३ ४२ ।	दैत्यमन्त्र १०६ २८ ।
देवस्थिति १६८, ४३ ।	दक्ष्यमन्त्रगुह्य ५१ १५ ।	दैत्यमन्त्रपुराण ५२ ८ ।	दैत्य १२७ ६६ ।
देवस्थान ५ ३७ ।	दक्ष्यपुराहिता ६८ ४५ ।	दैत्यपते पुराहित ५१ १५ ।	दैत्य ६७ ३० ।
देवस्थानो १६८ ३४ ।	दक्ष्यपान १६८, २६ ।	दैत्यपुराण ५० ३० ।	दैत्यका २२६, ५० ।
देवस्थान ५६ ३१ ।	दक्ष्यपानी ६७ ३२ ।	दैत्यपुराहित २६३, ६२ ।	दैत्यक २२६, ३१ ।
देवस्थान २३६ ३६ ।	२६३ ३६ ।	दैत्यपुराहित २६३ ३६ ।	दैत्यक २२६ २३ ।
देवस्थान ५६ ६४ ।	दक्ष्यपान्थान ६७, ५३ ।	दैत्यपुराण २६३ ६० ।	दैत्यका २५६ १६ ।
देवस्थान ६, ६५ ।	२६३ ३३ ।	दैत्यपुराण २६३ ६१ ।	दैत्यक २२६ २३ ।
देवस्थान ६, ६५ ।	दक्ष्यपान्थान १००, १६ ।	दैत्यपुराण २६३ ६१ ।	दैत्यक १०, २६ १६७, ४३ ।

- धर्मराज् २४१, ३५ ।
 धर्मराज २४१, ३५ ।
 धर्मराजजनक ३८, ३६ ।
 धर्मवामर २, ८७ ।
 धर्मशास्त्र २१२, ३४ ।
 २१३, २३ ।
 धर्ममहिता २१२, ३५ ।
 धर्मसावर्णि १८, २ ।
 धर्मोपदेशक ४६, १३ ।
 धर्म ३५, १ ।
 धवल १३, ६१४२, २८ ।
 धवलकर ४०, ३५ ।
 धवलकरमपल ५४, ३० ।
 धवलकिरण ४१, २५ ।
 धवलगु ३६, २६ ।
 धवलचन्द्रवि ४०, ३५ ।
 धवलदीधिति ४१ २५ ।
 धवलदीधितियुज ४६, ५२ ।
 धवलद्युति ४० ३५ ।
 धवलपदा १३ ५७१२४, ५४ ।
 धवलपदिन् २१४, ५८ ।
 धवलभानुभव ४६, ४४ ।
 धवलभास् ३६, ३० ।
 धवलकृष्ण ३६, ३० ।
 धवलवृष्टि ४०, ३५ ।
 धवलानु ३६, ३० ।
 धानुभूत् २०३, ५७ ।
 धानु ५, ५१ । १६, ५६ ।
 २०७, ३५ ।
 धानुमिधि २, २६ ।
 धानुभ ५, ५२ ।
 धानो ४५, ११ ।
 धानोतनय ८४, १५ ।
 धानोतनुजनि ४८, ३० ।
 धानोतन ४८, १६ ।
 धानोपुत्र ४३, ५६ ।
 धानोत् २१०, ५० ।
 धानुष्ण २६, ४६ । १२२, १ ।
 धान्य ७६, ७ । १२१, ३६ । २०२, १० ।
 • धान्यक ५६, ८ ।
 धान्या १४४, २६ ।
 धाम २०३, १५ ।
 धामधामन् ३३, १५ ।
 धामन् २०३, १५ । २३६, १७ ।
 धामनिधि ३३, १६ ।
 धामपति ३३, १६ ।
 धामि २२५ ४५ ।
 धामो २२५, ४५ ।
 धाम्नान्निधि ३३, १६ ।
 धाय्या २८१, २२-२४ ।
 धार २१५, ५६ । २४४, ३५ ।
 धारणी ६५, ११ ।
 धारयति १७६, ५८ ।
 धारयते १७६, ५४ ।
 धारयिन् ८५, ११ ।
 धाराकुर २३६, ३६ ।
 धाराट ३८ १४ ।
 धाराघर २३८, २२ ।
 धारवली २४८, ३४ ।
 धारिका ११, ५१ ।
 'धारयते' १७६, ५३ ।
 धिकृष्ट २५४, ३० ।
 धिकृष्ट्या २५४, २६ ।
 धियण १५८, ६६ ।
 धियणा १२२, ५३ ।
 धियणालय २५६, ७ ।
 धियण्य ३, ५७ । १६, ५७ ।
 २३६, १७, २०३ ११६, ८ ।
 धियण्य १५८, ४८ ।
 धियण्युज् ८२, २५ ।
 धियण्यरमण ४६, ११ ।
 धियण्यो ६५, ५६ ।
 धो १२२, ८४ ।
 धोवमसहाय ४६, २२ ।
 धोडा २०८, ४२ ।
 धोद्वि २१८, ५५ ।
 धोमत् २२६, ५३ ।
 धोर १५२, २८ । २५५, ४१ ।
 धोस्ता १४२, २८ ।
 धोरवयं २५५, ४७ ।
 धोरस्कन्ध २४२, ३ ।
 धोश ४७, १३ ।
 धोसल ८६, २२ ।
 धोसचिव ५६, २२ ।
 धुनि २४३, ५२ ।
 धुनिनाथ २१८, १६ ।
 धुनो २४३ ५२ ।
 धूनन २८८, ३४ ।
 धूप २४१, ६ ।
 धूम ५५, ३१ । १३७, ५६ ।
 २२७, ५१ । २४१, ७ ।
 धूमकेतु २३६, १७ ।
 धूमज ५४, ५८ ।
 धूमज्वज २३६, १७ ।
 धूमयोनि २३८, २२ ।
 धूमिन् २३६, ५६ ।
 धूमोर्णा २४१, ३५ ।
 धूमोर्णापति २४१, ३५ ।
 धूम्र ६, ४३ । ६, ५७ ।
 १६, १५ ।
 धूम्रनाथ ५४, ५२ ।
 धूम्रवर्णा २८०, १ ।
 धूम्रति २२७, ५१ ।
 धूम्रटिङ्गटामण्डलवृद्धामणि ५२, १ ।
 धूम्रुट २२७, ५२ ।
 धूम्रि ६५, ७ ।
 धूम्रिमह २४, ८१ ।
 धूम्रो ६५, ७ ।
 धूम्रोध्वज २४८, ३८ ।
 धूम्रराष्ट्रियुज ८४, २६ ।
 धूम्रि ६, ६५ । ४३, २ ।
 ७६, ७ । १८३, ३६ ।
 १८४, २३ ।
 धूम्रिद्वय ८१, ८ ।
 धूम्रिण २६, १८ ।
 धूम्र २१८, २० ।
 धना २८३, ५२ ।
 धेनुक २१६, २६ ।
 धेनुवृष्णसिन् २१६, २१ ।
 २२४, ३२ ।
 धेनुकसूदन २१६, २२ ।
 धेनुकी २३, २८ ।
 धैर्य १२१, ४६ ।
 धैवत २०६, ६ । २०६, १३ ।
 धैवण ६, २४ ।
 धैष्ण्यवय १६, ४८ ।
 धोरणा २१६, ५४ ।
 धोरणी २१५, ६ ।
 धीत २२८, ५३ ।
 ध्रुव १०, १ । २०६, ५३ ।
 २०७, २ । २१७, ५२ ।
 ध्रुवक २०६, ५३ ।
 ध्रुवतारक ७८, १० ।
 ध्रुवस्थिरन ६, ५ ।
 ध्वसी ६५, ३ । ६५, ६ ।
 ध्वज ६, ५५ । ५५, ३५ ।
 ५४, ४५ । २१७, ३० ।
 १३७, ४६ ।
 ध्वजप्रहरण २४४, ३४ ।
 ध्वजोत्थान २२, २४ ।
 'ध्वनत' १६५, ४८ ।
 ध्वनति १६५, ४७ ।
 ध्वनन्ति १६५, ४७ ।
 ध्वनयत १६५, ५० ।
 ध्वनयति १६५, ४६ ।
 ध्वनयति १६५, ५० ।
 ध्वनयेत् १६५, ५२ ।
 ध्वनयेताम् १६५, ५२ ।
 ध्वनयेतु १६५, ५२ ।
 ध्वनि २०७, ८ ।
 ध्वनिग्रह २१४, १ ।
 ध्वनिमाता २०८, ५० ।
 ध्वनेत् १६५, ५१ ।
 ध्वनेताम् १६५, ५१ ।
 ध्वनेतु १६५, ५२ ।
 ध्याध ६, ५५ । ६, ५८ ।
 ध्याध १३७, ५२ ।
 ध्यान २५६, १६ ।
 'ध्यानयत' १६५, ५० ।
 ध्यानयति १६५, ५० ।
 ध्यानयति १६५, ५१ ।
 ध्यानयेत् १६५, ५३ ।
 ध्यानयताम् १६५, ५३ ।

प्लानयेयु १६५, ५३ ।
 प्लान्त ५८ ५१ ।
 प्लान्तिम् ३२, २७ ।
 प्लान्ताङ्कम् ५२, २८ ।
 प्लान्तप्यसविधि ३८, २३ ।
 प्लान्तासति ३३, १६ ।
 प्लान्तिरि ३२, २७ । ५५,
 ८६ ।

न -

न = (नियेय)
 न १३६, १ ।
 नकुट २१५, ६ ।
 नकुल १३१, १६ ।
 नकुला २३१, ११ ।
 नक्तम् १३, ४ ।
 नक्तञ्चरत् ७, ३३ । २४२, २७ ।
 नक्तम् १३०, २६ ।
 नक्तानुया १३, ५ ।
 नक्तप्रतान्ति २२, ५ ।
 नक्तप्रतारम्भ २१, ६१ ।
 नक्ताना १३, ५ ।
 नक्त २६, ५५ । २१८, ६ ।
 नक्षत्र २, ७ । ३ ५७ ।
 १६६, २६ । ५२, १५ ।
 नक्षत्रशा ११० ३५ ।
 नक्षत्रधय १०, २५ ।
 नक्षत्रगणान्त १२०, २० ।
 १६१, ५ ।
 नक्षत्रगाल ११०, ३६ ।
 नक्षत्रग्रहयोग ११६, ३१ ।
 नक्षत्रजातु १५१, ५५ ।
 नक्षत्रद्वय ८२, २५ ।
 नक्षत्रमाय ६०, ३६ ।
 नक्षत्रमायनन्दन ६६, ५२ ।
 नक्षत्रनामन् ८०, २२ ।
 नक्षत्रनेमि ५०, ३६ । २००,
 १७ ।
 नक्षत्रव ३६ ३१ ।
 नक्षत्रवर्ति ६०, ३७ ।
 नक्षत्रव्यवहार = (यात्रायोग्य
 वर्तित)
 नक्षत्रपुत्र = (पितृसिंहाष्ट-
 र्यान् मूलयोगो वर्तित्येष)

नक्षत्रप्रमाणं ३०, ३ ।
 नक्षत्रवर्त्मन् ३०, ३ ।
 नक्षत्रवृद्धि १०, २८ ।
 नक्षत्रगाल = (नक्षत्रविक्र-
 मूलम्) ।
 नक्षत्रसम्पानक ५१, ५५ ।
 नक्षत्रेण ३६, ३१ ।
 नक्षत्रेणामुन ६६, ३० ।
 नक्षत्रेणवर ५०, ३७ ।
 नक्ष २१०, २६ ।
 नक्षद्वय ८१, २६ ।
 नक्षर २१०, २६ ।
 नक्षरमुगम ८१, २६ ।
 नक्षराना ७६, २२ ।
 नक्षानुय २६, ६ ।
 २३१, ५६ ।
 नक्षिन् २३१, ५६ ।
 नक्ष २०३, ५७ । १३६, १ ।
 नक्षगाल १२६ १ ।
 नक्षगधार ५५, ११ ।
 नक्षारि २३६, ५३ ।
 नक्षारिभ ७, २८ ।
 नक्षायस २३३, २३ ।
 नक्षीनम् २३१, ५७ ।
 २२, १२ ।
 नक्ष २०८, ३६ ।
 नक्षजिति २२५ १५ ।
 नक्ष २०८, ३६ ।
 नक्षिण = (प्रनागासर्वा)
 २०८ ३६ ।
 नक्ष = (सिन्धुय)
 नक्ष २२६, ५६ ।
 नक्षरात् २२७, ५२ ।
 नक्षरात् २२८, २३ ।
 नक्ष ५३, २८ । १०६, २६ ।
 नक्षरात् १०६ ३० ।
 नक्षरात् १०६, ११ ।
 नक्षभाग १०८ १२ ।
 नक्षरात् १०८, १२ ।
 नक्षमय १०६ ३० ।
 नक्षाना १०८ १२ ।
 नक्षान्ते २०५ ६ ।
 नक्ष ११८ १८ ।

नतोदरा २०५, ६ ।
 नतो-नतवत् १५२, ५८ ।
 नक्ष = (माससिन्धुमास्य)
 नक्षी २५३, ५२ ।
 नक्षीकान्त २१८, २० ।
 नक्षीतूल ७५, २७ ।
 नक्षीन २१८, २० ।
 नक्षीवर्ति २१८, २० ।
 नक्षीप्या २५५, २७ ।
 नक्षीय २१८, २० ।
 नक्षीसर्क = (यात्रायोग्य-
 त्वम्) ।
 नक्ष २२६, ८ । १२६, २६ ।
 नक्षक २१६, ५२ ।
 नक्षकु ३६, ३८ ।
 नक्षन १७, १ । ७६, २६ ।
 २३७, ५० ।
 नक्षनन्दा २२५, ३२ ।
 नक्षनन्दिनी २२५, ६१ ।
 नक्षनिमाना २२६, ५५ ।
 नक्षना २०८, ६२ ।
 नक्षन्त = (पुत्र) ।
 नक्षराली २२६, ६ ।
 नक्षपान = (वद्यता)
 नक्षपुत्री = (पार्श्वी)
 २२५, ५१ । २३१, ११ ।
 नक्षयन्त = (धर्म) ।
 नक्षराली २३१, ११ ।
 नक्ष ३, १३ । ७७, १ ।
 २२५, ५१ । २३१, ११ ।
 नक्षविधि ३, १६ ।
 नक्षाम २२५, ३२ ।
 नक्षरालया २२५, ५२ ।
 नक्षराले २०३, २५ ।
 नक्षरात् २२६, १२ ।
 नक्षाना १२६, ५ ।
 नक्षि ३१, ३८ ।
 नक्षि २३० ३५ ।
 नक्षिणा २३७, ५७ ।
 नक्षिणवर २३० ३५ ।
 नक्षि २०२ ७३ ।
 नक्षिणात् २३०, ३६ ।
 नक्षिणी २००, ५६ ।

२२६, २१ ।
 २३१, १२ । २०८, ६२ ।
 नक्षिणवर्त ३ २६ ।
 २२७, ५२ ।
 नक्षिमरम् २३७, ५८ ।
 नक्षी २२५, ५७ ।
 २३०, ३६ ।
 नक्षीमुखी २२६, ५ ।
 नक्षीवृक्ष २५५, ५५ ।
 नक्षीय २३०, ३६ ।
 नक्षीवर २२८, २७ ।
 २३०, ३६ ।
 नक्षीवरम् २३७, ५८ ।
 नक्षीवत् २०३, २५ ।
 २०६, २५ ।
 नक्षयन्त = (पत्नी)
 नक्ष = (पौत्रादीनि यद्यत्)
 नक्षी = (पौत्रो दीहिपोत्)
 नक्ष ३७, ३३ ।
 नक्षकान्त ३३, ५५ ।
 नक्षत्रान्त (सिन्धु)
 २३१, ५७ ।
 नक्षगाल ३३, १७ ।
 नक्ष प्राण २५६, ३५ ।
 नक्षनाम २८६, ३५ ।
 नक्ष मय २६, २८ ।
 नक्ष मक्षि २६६, ३२ ।
 नक्ष सान् = (प्रनागास-
 र्यान्) ।
 नक्षरात् २८६, ३५ ।
 नक्षरात् ३३, १७ ।
 नक्षवयम् ६०, ३७ ।
 नक्षवर २६, ३१ ।
 नक्षवृक्ष ११६, १० ।
 नक्षवृक्ष १२६, ५६ ।
 नक्ष १८, २६ । १६, ३१ ।
 ३०, ५ । १६७, ८७ ।
 नक्ष १८, ३१ । ३०, ५ ।
 नक्षमन्त्र २२२, १२ ।
 नक्ष १६, ३३ ।
 नक्षवृक्ष १५, ३३ ।
 नक्षवृक्ष २५६, ३६ ।
 नक्ष ३६, २८ ।

नभोगज २३८, २३ ।	नभेयुः १८२, २ ।	नलिनी ३६, ४८ ।	नवमभाग १२६, ५ ।
नभोगति २६, २६ ।	नभेरन् १८२, ५ ।	नलिनीकान्त ३३, ५४ ।	नवमलव १२६, ५ ।
नभोगम २६, ८६ ।	नर २८, ३१ । ३८, १५ ।	नलिनीदयित ३४, २३ ।	नवमल्लिका २२०, ४२ ।
२२२, १२ ।	१०६, ७ । १७७, १२ ।	नलिनीनजनि ३४, २४ ।	नवमाग १२६, ५ ।
नभोजात २४४, ३६ ।	नरक २१६, २६ ।	नलिनीनाथ ३३, ५४ ।	नवमायाक २६, १४ ।
नभोजीप ३६, ३१ ।	नरघत्तुदंशी २३, ५ ।	नलिनीप्रिय ३३, ५५ ।	नवमी २, २० । २, ४० ।
नभोज्वज २३८, २३ ।	नरगजित् २१५, ५६ ।	नलिनीरिपु ४०, ३७ ।	३, २२ । ३, ३५ ।
नभोमण ३३, १७ ।	नरकान्तक २१५, २३ ।	नलिनीवनेश ३४, २४ ।	नवमेध=(मूतनवारिदः)
नभोमण्डल=(श्राकाश- मण्डलम्),	२६६, १८ ।	नलिनीवल्लभ ३४, २४ ।	नवराजव्रत २२, ३६ ।
नभोमण्डलदीप ४१, ४५ ।	नरकाराति २१५, २३ ।	नलिनीविभु ३३, ५५ ।	नवरात्रारम्भ २०, २८ । २२, ३६ ।
नभोहस्तित् २३८, २३ ।	२६६, १६ ।	नलिनीविलासिन् ३४, २४ ।	
नभ्राज् २३८, २३ ।	नरकारि २१५, २३ । २६६, १६ ।	नलिनीराज ५२, ५२ ।	नवराशिक ६६, २ ।
'नमतः' १६५, १६ ।	१६ ।	नलिनीसन्तु ४०, ३८ ।	नवलव १२६, ५ ।
नमति १६५, १६ ।	नरचन्द्र २५५, १ ।	नलिनीस्वरसरोरज ५३, २६ ।	नवधधूपवेश १३७, ५ ।
नमस्ति १६५, १६ ।	नरदेव २२६, २० ।	नलिनेशय २१५, २४ ।	नवधधूपवेशन १३७, ५ ।
नमस् १६६, २६ ।	नरप २२६, २० ।	नलिन्याः शत्रु ४०, ३८ ।	नवधधूपप्रमृता=(प्रमृता- विदीपा)
नमसित २०१, ४८ ।	नरपाल २२६, २० ।	नलोत्तम २६६, ३३ ।	नवधर्ग ८३, ३६ ।
नमस्कार=(नमस्कृति),	नरमिथुन २५, ४८ ।	नल्य ६५, २६ । ६६, २६ ।	नवधियाति ७३, ३१ ।
नमस्मिन् २०१, ४८ ।	नरमेध २०१, ३५ ।	नव २३५, १४ ।	नवधुह २१६, १ ।
नमि २०६, २० ।	नरमय ११२, ११ ।	नवक ७६, १८ ।	नवधाकित २१६, ११२७, ५३ । २७०, ३३ ।
नमुचि=(दृश्यविशेषः),	नरवाहन २६८, १६ । २४५, ५४ ।	नवकृति ८३, ३६ ।	नवपटक ८२, २३ ।
नमुचिनिपूदन २३६, २६ ।	नरविष्णुज २४२, २२ ।	नवचतुष्क ८१, ७ ।	नवपट्टि ८३, ६ ।
नमुचिनिपूदन २३६, ३६ ।	नरविष्वज २४२, २२ ।	नवचत्वारिंशत् ८२, ६ ।	नवसप्तक ८२, ४६ ।
२६६, ३७ ।	नराधार २२७, ५३ ।	नवत ८८, १४ ।	नवसप्तति ८३, ३० ।
'नमेत्' १६५, १६ ।	नरायण २१५, २४ ।	नवति ७४, ७ । ८४, २ ।	नवाधिकदशन् ७६, ११ ।
नमेताम् १६५, १७ ।	नरायणमालिन् २२७, ५३ ।	नवति ८४, २ ।	नवान्नमहाण २२, ५३ ।
नभेयुः १६५, १७ ।	नरी=(नारी),	नवतिशत् ७३, ३७ ।	नवाचिम् ४३, ३६ ।
'नवत्' १८१, ५५ ।	नरेन्द्र २२६, २० ।	नवत्रिंशति ८१, २२ ।	नवाश १२६, ६ । १३०, ५२ ।
नयति १८२, ५५ ।	नकुंठ २१४, ६ ।	नवदशक ८४, ३ ।	नवादाक १२६, ६ ।
नयते ७४, २० । १८२, ४ ।	नकुंठक २१४, ६ ।	नवदशतम ८५, ३६ ।	नवानाजायुस् १४१, ५४ ।
नयन् ३७, ३५ । २११, १४ ।	नकुंठन २२६, ४६ ।	नवदशन् ७३, २० ।	नवाक्षगुह्नि १३१, ४३ ।
नयननामन् ७४, २१ ।	ननकील ३५, २ ।	नवधा ८८, ३४ ।	नवासीति ७४, ७ ।
नयनभवन १२७, १ ।	नल ३६, ३८ । १३०, ११ ।	नवनवक ८३, ३५ ।	नवाष्टक ८३, १८ ।
नयनाभिराम ४१, २६ ।	नलक ३६, ३८ ।	नवनवत ८८, २५ ।	नवाह ८८, ३७ ।
नयन्ति १८१, ५५ ।	नलकमुपि ११५, ४ ।	नवनवति ८३, ४४ । ८४, १ ।	'नश्यतः' १६१, ५२ ।
नयन्ते १८२, ४ ।	नलकूटर २४६, ५२ ।	नवनवतिशतम् ८८, २५ ।	नश्यति १६१, ५२ ।
नयेत् १८२, २ ।	नलिका ११५, ४ ।	नवपञ्चक ८१, ४७ ।	नश्यति १६१, ५२ ।
नयेत् १८२, ४ ।	नलिकावध ११४, ४ ।	नवपञ्चाशत् ७३, ४६ ।	नश्येत् १६१, ५४ ।
नयेताम् १८२, २ ।	नलिकायन् ११२, १० ।	८२, ३७ ।	नश्येताम् १६१, ५४ ।
नयेत् १८२, ४ ।	नलिन ३६, ३८ ।	नवभाग १२६, ५ ।	नश्येयुः १६१, ५४ ।
नयेताताम् १८२, ४ ।	नलिनिनी ३६, ४८ ।	नवम २६, ४६ । ८५, ६ ।	नष्ट ४३, १० ।

निखिलग्रह ११७ १ ।	निदाघकाल=(शीघ्रतरु),	निपात १२४, १५ ।	निरञ्जना २, ४८। २३१,
निखिलानज २५६ २१।	निदाघज २४५, ३८ ।	नियुक्त २५५ २८ ।	१२ ।
निगदति १८३, १४ ।	निदाधदोषिति ३४, २५ ।	निविड २५३, ६ ।	निरत १५८, ११ ।
निगदति १८३ १४ ।	निदाधभानु ३३, ५५ ।	निम २५८, २। २६६, ४३।	निरन्तर २५३, ६ ।
निगदति १८३ १४ ।	निदाधरुच्यु ३३, १८ ।	निभालन १४५, ५ ।	निरन्तर=(अथयववर्द्धित),
निगदति २८६ १८ ।	निदाधलमयानिल २८५,	निभालित १४५, १७ ।	निरन्तरदिनगण ६८, १२।
निगदेत १८३ १८ ।	३८ ।	निमज्जन=(स्नानम्),	निरवशिष्ट ६१, २१ ।
निगदताम् १८३ १८ ।	निदाधगुमातिन् ३८, २५।	निमित्त २५६, ३८ ।	निरवशेष ६१, २१ ।
निगदतु १८३ १८ ।	निदानम्=(आधिकारणम्),	निमित्तविद् २५६ ३० ।	निरवशेषित ६१, २२ ।
निग २११ २ ।	निदिशत १८५ ५१ ।	निमित्तशास्त्र २५६, ३७ ।	निरीक्षण १४५ ५ ।
निगरण २२८ ५१ ।	निदिशति १८५, ५१ ।	निमिष ११, ३८ ।	निरीक्षणोप=(निरीक्षितम्)
निघस २०० ५५ ।	निदिशति १८५, ५१ ।	निमालन १२४, १५ ।	निरीक्षत' १८८, १६ ।
निघ्न २०३ १३ ।	निदिशेत् १८५, ५२ ।	निमप ११, १५। ११, २८।	निरक्षन्ते १८८, १६ ।
निघ्नो=(गुणिता)	निदिशेताम् १८५ ५२ ।	६७, ३२ ।	निरीक्षित १४५, ११ ।
निघय २३, ३२ ।	निदिशेयु १८५ ५२ ।	निग्न=(नीचा' गहरा	निरीक्षितम्=(निरीक्ष-
निघ्न १४६ ३६। १४७ ५।	निघस १२४, ५१ ।	इति च नाया), ५६, ३८।	र्यु य),
निघ्न २६, १ ।	निदशानी=(दिव्),	निम्नगा २४३ ५२ ।	'निरीक्षत' १८८, २१ ।
निघ्नगदतु १८३, १५ ।	निद्रा १२६, ३७। २८६ ५।	निम्नगृह ५६, २८ ।	निरीक्षेते १८८, १६ ।
निघ्नगु १८३, १५ ।	निघन २०७, ३५ ।	निम्नभ ५६ २८ ।	निरीक्षवाताम् १८८, २१
निघ्नगाद १८३, १५ ।	निघनपद १२४ २० ।	निम्नभवन ५६ २८ ।	निरीक्षेयु १८८, २१ ।
निघ्नगु २६, ३ ।	निघान १२१, ४० ।	निम्नराजि ५६, २६ ।	निरीक्ष १४५, ३७ ।
निघ्न २६, ४ ।	निघानाध्यक्ष २८५, ५५ ।	निम्नध' ५६ २६ ।	निराध्यमास १४५, १५
निघ्ननवन २६ ३ ।	निघानेन २८५, ५५ ।	निम्लाचतु=(अग्न्यङ्गदत्त)	निघ्न २११, १६। २१२
निघ्नराणि २६, ८ ।	निघि १२१, ३६ ।	निम्लाचन=(अस्तान्तमम्)	८। २४६ १६ ।
निघ्न २६, ८ ।	निघिनाय २४५, ५५ ।	निघत १४१, ४३। १७७,	निघ्नित २१२ ४। २१३, १
निघ्नपति ३८, ४८ ।	निघिपान २४५, ५५ ।	२६ ।	निरुचाते १८४, १४ ।
निघ्नपुत्र १३, २८ ।	निघिसना ७७, १ ।	निघति १२४ ३३ ।	निरुचिर १८४, १४ ।
निघ्नपुत्र=(स्विय परचा-	निघीश्वर २४५, ५५ ।	निघन्तु ३६ ८ ।	निरुचि १८४, १४ ।
स्तदितम्),	निघुज १८०, १० ।	निघुन=(तथाम)	निरुचण २५०, ३२ ।
निघ्नभित्री २६, २०। २०५,	निघ्नान १४५ ५ ।	निघाजा=(स्थापनम्),	निरुचणाय २५०, ३२ ।
६ ।	निघ्न २४६, १७ ।	निघाजनीय=(निघाजित	निरुचि २५०, ३२ ।
निघ्नराम=(युनराम याति-	निघ्न २४६, २३ ।	न्),	निरुचितम् २५०, ३२ ।
यनम्),	निघ्न=(निघावारक),	निघाजित=(नियुजन),	निरुच्य २५०, ३२ ।
निघ्न २२३ १६ ।	निघ्न=(निघ्न)	निघाय ६२ ६२ ।	निरुच्यमास २५०, ३७ ।
निघ्नान २४२ ११ ।	निघ्ननीय २४५ ३७ ।	निर=(निघुया गिपेया	निरुचि २५०, ३२ ।
निघ्न २५० ८ ।	निघ्न २४५ २६ ।	बहिर्भावा वा),	निरुच्य २५०, ३२ ।
निघ्नगति २८६ ३६ ।	निघ्नगुण २४५ ३० ।	निरध=(राधे प्रथमनाग)	निरुच्यति ६, ८०। ६५, १२।
निघ्नगति १७५ ३६ ।	निघ्नित २४५ ३१ ।	निरघा=(राधे प्रथमनाग)	निघ्नता ५५, १०। २३३,
निघ्न १६५ ३६ ।	निघ्नितम् २४५ ३२ ।	निरघाज=	५६ ।
निघ्न ११७५ ३६ ।	निघ्न २४६ ३२ ।	निरघामुप=(राधे प्रथम-	निघ्नतादिगु २३३, ५६ ।
निघ्न १-=(उदाहरणम्),	निघ्न २७ ५ ।	नागाज्ज्)	निघ्नता=(निघ्नत),
निघ्न १५ ३६। ३६ ३०।	निघ्नगति २ २६ ।	निरघादेश १००, १ ।	निघ्नम्=(निघ्नणम्),
निघ्नपर ३३, ५५ ।	निघ्नत १२४, १५ ।	निरघादेश १००, १ ।	निघ्नपुत्रास्तपान २१,

निर्घात २५८, २६ ।	निमित्त २७२, १६ ।	निवेशनीय=(निषेष्टुयोग्य)	निशीथिनीनायमुत्त ४६, ५३ ।
निर्घोष २५६, १७ ।	निर्मगण १२४, ७ ।	निवेशित=(विहित),	निशीथिनीनायकदीधितेहर् ५४, ३४ ।
निर्जद १६७, ४५ ।	निर्लून २३२, २८ ।	निवेश्य=निवेशनीय)	निशीथिनीपति ४१, २७ ।
निर्जस्व ४७, ५४ ।	निर्लेप ३६, ३८ ।	निश् १३, ५ ।	निशीथिनीपरिवृद्ध ४१, ५३ ।
निर्जस्वपृष्ठ ५, ५२ ।	निर्वचन २१२, ४ ।	निशामन १४५, ६ ।	निशीथिनीवल्लभज ४६, ५३ ।
निर्जननायकपूजितपाद ४६, १ । २७१, २५ ।	निर्वपण २५१, २३ ।	निशा १३, ५ । ४२, ५ ।	निशीथिनीश ४०, ३६ ।
निर्जननायकार्थ ४८, ४५ ।	निर्वर्णन १४५, ६ ।	निशाकर ३६, ३१ ।	निगीच्या १३, ६ ।
निर्जनपूज्य ४७, ५४ ।	निर्वाह २५४, २६ ।	निशाकरारि ५४, १५ ।	निसुग्म=(देवविशेष)
निर्जनराजपूज्य ४८, ४६ ।	निर्वापण २५१, २३ ।	निशाकृत ३८, ४८ ।	निसुग्ममयनी २३१, १२ । २६६, ७ ।
निर्जनराजवर्धित ४८, ५७ ।	निर्विलम्ब १२१, २७ ।	निशादेतु ३६, ३१ ।	निदोष ३८, ४८ ।
निर्जनरवर्द्धिक ६, ५६ ।	निर्विष्य ३१, १५ ।	निशाखण्ड ६७, २२ ।	निदध्य=(निराग्य)
निर्जनरवर्द्धिकिन् ७, १ ।	निर्वृत्ति ३१, ३५ ।	निशागण १३, ३६ ।	निदधत् १२४, १२ ।
निर्जनरमधिव ४८, २० ।	निष्कयन १२४, १६ ।	निशाघर ७, ३४ ।	निदधत्ता ४५, १२ ।
निर्जनरालयपद=(घ्राकाशा),	निलय २०३, १७ । १२४, ६ ।	निशादल ६७, २२ ।	निदधेष्टोपकरण=(निदधेष्टो करणम्)
निर्जरेज्य ४७, ३३ ।	निलिम्ब १६७, ४५ ।	निशाधिपति ४०, ३६ ।	निद्वानसक २४४, ३७ ।
निर्जलकादमी २१, १८ ।	निलिम्पनायकपुरोहित ४६, ७ ।	निसानाय ३६, ३२ ।	निपत्तिन् २६, ४६ ।
निष्कर २३२, २८ ।	निलम्बमदिन् ४७, ५४ ।	निशानायक ४६, ३० ।	निपम्ण=(घ्रासीन)
निर्भरिणी २४३, ५२ ।	निलम्पराजपूजित ४८, ५८ ।	निशानेतु ३६, ३२ ।	निपथ २०४, ८ ।
निर्भरिणी २४३, ५३ ।	निलिम्बाचार्य ४७, ५५ ।	निशात २०३, १८ ।	निपद्मी १३, ६ ।
निदिध=(बलवान्, मासलो वा),	निलिम्पिवा २०७, ४७ ।	निशात्वय १२, २७ ।	निपाद २०६, ७ । २०६, १३
'निदिशत' १८५, ५३ ।	निलिम्पेस्वरपूजिताधि ४६, ५ ।	निशापरिवृद्ध ४१, २६ ।	निपिक्तक १२४, ५६ ।
निदिशति १८५, ५३ ।	निर्लेन=(सलग्न),	निशाप्रमाण ६७, २० ।	निपिद्ध २५४, २५ ।
निदिशति १८५, ५३ ।	निवर्तन २५४, २३ ।	निशावलिराशि २८, ४६ ।	निपिद्धि २५४, २३ ।
निदिशेत् १८५, ५४ ।	'निवसत' १७६, ३१ ।	निशामणि ३६, ३३ ।	निपेक १३३, ४७ ।
निदिशेताम् १८५, ५४ ।	'निवसति' १७६, ३१ ।	निशामन १४५, ६ ।	निपेककृत ५६ १४ ।
निदिशेयु १८५, ५४ ।	निवमति २०३, १७ ।	निशामन ६७, २० ।	निपेकादिकर्मन १३३, ४७ ।
निदिशयमान २४६, ४५ ।	निवसथ=(ग्राम),	निशामित ६७, २० ।	निपेय २५३, २३ ।
निदिष्ट=(प्रदक्षित कथितो-निश्चितो वा), २४६, १६ ।	निवसन ३७, ५७ । २०३, १७ ।	निशासन ३६, ३३ ।	निष्क ७, ४३ । ६१, १८ ।
निदिष्ट १२४, ५१ ।	निवमति १७६, ३१ ।	निशास ६७, २२ ।	निष्कान १३४, १० ।
निदक्ष्य=(निषेष्टु शब्ध), २४६, ३२ ।	निवसेत् १७६, ३२ ।	निशाब्दन १३, २४ ।	निष्कृत १६६, ४२ ।
निदोष्य २४६, ३२ ।	निवसेताम् १७६, ३२ ।	निशावर्तम् ५४, ४१ ।	निष्कम १३३, ३८ । १३४, ११ ।
निदोष्य=(निदोषकर्ता),	निवसेयु १७६, ३२ ।	निशाशकल १३, ३० । ६७, २३ ।	निष्कमण १३४, ११ ।
निदोष्य=(दोषरहित)	निवास २०३, १८ । २१४, ५० ।	निशास्य १३, २५ ।	निष्क्या ७, ६ ।
निदोष्यता १३१, ३६ ।	निवासिन् १४७, ३६ ।	निशाह्वय १४, ४ ।	निष्क्या १४६, १० ।
निबल ३१, १४ ।	निवस १२५, २२ ।	निशीथ १३, ३० । ६७, २१ ।	निष्क्या २५५, २८ ।
निर्वीजकार्पास २०२, ५५ ।	निवत्ति=(विपयमुक्ति),	निशीथमान ६७, २१ ।	
निर्वर २५२, १२ ।	निवेदक=(विज्ञापनकर्ता),	निशीथिनी १३, ५ । ४२, ५ ।	
निर्मल ३०, १५ ।	निवेदन=भावेदन समर्पण वा),	निशीथिनीनाथ ४१, २६ ।	
	निवेदन २०३, १८ ।		

निष्पापबुध ५५, ८ ।	नीरधि २१६, २१ ।	नूपुर २५६, ४३ ।	नैकपेय ७, ३४।२६६, ११।
निष्प्राण ३१, १३ ।	नीरनिकेत २७, १८ ।	नृ १०६, ७ ।	२४२, २४ ।
निस्=(नियेये निरुचयोवा)	नीरनिकेतन २७, १८ ।	नृत्त २२६, ५० ।	नैकपेयी २४२, ३८ ।
निस्म्पात=(अद्धारात्म),	नीरनिधि २१८, २१ ।	नृत्य=(नटनम्), २२६, ५०	नैकपेय २४२, २४ ।
निस्संग=(स्वभाव.)	नीरसेश २४, ६ ।	नृत्यप्रिय २३३, २४ ।	नैकपेयी २४२, ३८ ।
निस्संगमैत्री १२७, ५ ।	नील १५, ८ । २०५, १३।	नृत्यलिप्सा १२६, ३६ ।	नैगम २६, ३१ ।
निस्संगवल १४२, ३८ ।	२२६, ५२। २३८, ३७ ।	नृद्ध १३५, ५३ ।	नैगमप २३३, २१ ।
निस्संगयुरा १४३, ४० ।	नीलक २३६, ४६ ।	नृप ७६, ७ । २२६, २१।	नैज २६, २ ।
निस्संगायुर्भाग १४३, ४० ।	नीलकण्ठ २२७, ५८ ।	नृपति २२६, २१ ।	नैधन १२४, ६ ।
निस्संगायुर्ब १४३, ४१ ।	२३३, २३ ।	नृपनाम २५४, ५५ ।	नैधनयुद्धि १३१, ४४ ।
निस्संगायुम् १८१, ५० ।	नीलघ्रीव २२७, ५४ ।	नृपमन्दिर १३८, १० ।	नैमित्त २५६, १७ ।
निस्वन २५६, १८ ।	नीलघट्ट २३३, ६ ।	नृपयुज् ८०, ४१ ।	नैमित्तिक २५६, २० ।
निस्वान २५६, २६ ।	नीलघ्रात ५२, २६ ।	नृपादारूल २५४, ५५ ।	नैर- ७, ४३ ।
निहत्=(गुणितम्)	नीलपङ्क ५४, ४१ ।	नृपासिंह २५४, ५५ ।	नैर्हत् ७, ३४ । २३६,
निहनन ६०, ३२ ।	नीलपङ्क ५२, ८ ।	नृपास १२६, ११ ।	२२ ।
निहत्य=(गुणयित्वा)	नीलर्षाच ५२, २६ ।	नृपासक १२६, ११ ।	नैर्हत्कोण दिग्माल २४२,
६३, ५० ।	नीलसोचिन् ५२, २६ ।	नृपयुज २५, ४८ ।	२४ ।
निहार=(हिमम्),	नीलसोहित २२७, ५४ ।	नृपुगम २५, ४६ ।	नैर्हत्कोणाधिपति २४२,
निह्लादक २५६, १६ ।	नीलताहिवा २४०, २ ।	नृपुज् २५, ४४ ।	२४ ।
निहित=स्व वितो निक्षिप्ताः	नीलवसन ५२, ५३ ।	नृदास ५३, ३६ ।	नैर्हत्त्य ७, २५ ।
द्विप्लो वा),	नीलवदन ५२, २६ । २२५,	नृदिह २१६, १ । २१६,	नैर्हत्तिक=(स्वाभाविक.),
'नी' ५, १० ।	१६ ।	३४ ।	'नी' ५, ११ ।
नीच ५६, २६ ।	नीलवस्त्रा २३१, १३ ।	नृसिंहजन्यन्तो २१, ६ ।	नैर्हत्=(अभाव) १८०, २६ ।
२५३, २३ ।	नीलवासस् ५२, ३० ।	नृसिंहदादशो २४, ३२ ।	नैर्हत्=(नियेय)
नीचग=(निम्नगतः)	नीलायुक् ५२, ३० ।	नृसिंहवपुम् २१६, १ ।	नैर्हत्ता=(घोदना)
नाचगत "	नीलाध २१८, ५४ ।	नृसान २५४, १ ।	नैर्हित=(प्रवर्तित.
नीचगृह ५६, २६ ।	नीलाञ्जना २३८, ४६ ।	'नृ' ५, १० ।	प्रेरलोम)
नीचम ५६, २६ ।	नीलाम्बर ५२, ३० । २२५,	नेतृ ३५, १५ ।	नी=(नीका) १३०, १५।
नीचभजन ५६, ३० ।	१६ ।	नेत्र ३७, ३६ । २१३, ५५।	नीका १३०, १५ ।
नीचराशि ५६, ३० ।	नीलाम्बरभृत् ५२, ५३ ।	२३० १ ।	नीज १०२, १३ ।
नीचर्षा ५६, ३० ।	नीलोत्तल=(द्वयामोत्पलम्)	नेत्रगृह १२७, १ ।	न्यग्रोपदन्तवायन २४, २१।
नीचर्षा ५६, ३० ।	नीवि २४८, ३२ ।	नेत्रपाणि १२६, ३४ ।	न्यग्रकुतमा ५५, ६२ ।
नीचो २५३, २३ ।	नीवी २४८, ३२ ।	नेपुञ्चुत् ३१, ५६ ।	न्यञ्च्-च् २५३, २४ ।
नीड=(पक्षिगृहम्),	नीहार ५२, २१ ।	नेम ८६, १८ ।	न्यस्त=(दधीपितः)
नीडज २२२, १३ ।	नीहारकर ५७, ४० ।	नेममाल १३, ५१ ।	न्यस्तक "
नीडिन् २२२, १३ ।	नीहारकरप्रभृति ५६ ५६।	नेमि ३८, ३३ । २०६,	न्याद २००, ५५ ।
नीडोद्भव २२२, १३ ।	नीहारगु ३६, ३८ ।	२० ।	न्याय=(उचित.) २१३,
नीडि=(नय)	नीहाररोपि ६०, ४० ।	नेमिज ८५, ४६ ।	२२ ।
नीडिधोय ६६, ५५ ।	नीहाररति ४०, ४१ ।	नेमिनिधि ३६, १८ ।	न्याय(गोतमस्य) २१२,
नीर ७, ४३ ।	नीहाररागु ३६, ३४ ।	नेष्ट ३१, ५०।२५६, २५।	३० ।
नीरय ३६, ३८ ।	नृत ५६, १६ ।	नृष्ट ५६ ३१ ।	न्यास २५८, २७ ।
नीरजनिवृत्तना २१७, १२।	नृत ५६, १६ ।	नृत्त २५३, ४७ ।	
नीरजलाचना २०५, ५५ ।	'नृ' ५, १० ।		
नीरजा २१७, १२ ।	नृतम=(नबोम.)		

न्यासापर्यन्तम् = (निक्षेपप्रतिदानम्),
 न्यु ख = (अतिप्रिय), २५५, १० ।
 न्युञ्ज- (अधोमुखम्)
 न्यून- (ऊन),
 न्यूनमास १५, ७ ।
 न्यूनाह ६७, ४८ ।

प

'प' २३५, १० ।
 पक्व १४४, ४१ ।
 पक्ष ११, १८ । १३, ५२ ।
 १४, ६ । ७४, २७ ।
 पक्षज ३८, ४६ ।
 पक्षजन्मन् ३६, ३४ ।
 पक्षानि २, २८ । ३, ३३ ।
 पक्षती ३, ३३ ।
 पक्षधर ३६, ३४ ।
 पक्षप्रदोषयत् २४, ४६ ।
 पक्षबल १४२, ४८ ।
 पक्षमूल ३, ३४ ।
 पक्षव्रत २३, २४ ।
 पक्षान्त ३, २७ ।
 पक्षिणी १३, ३७ ।
 पक्षिमार्ग ३०, ४ ।
 पक्षिराज् २२१, ४७ ।
 पक्षिर्गह २२१, ६७ ।
 पक्षिस्वामिन् २२१, ६७ ।
 पक्ष् ३०, २६ । ५३ ६३ ।
 पक्ष्ज ३६, ३८ ।
 पक्ष्जन्मन् ३६ ३८ ।
 पक्ष्जप्रभञ्ज ५, ५२ ।
 पक्ष्जन्नाथ ३४, २६ ।
 पक्ष्जन्नाथ ३४, २६ ।
 पक्ष्ज्नाथी = (नारि विधेय)
 पक्ष्जिनी ३६, ४६ ।
 पक्ष्जिनीया ३४, २६ ।
 पक्ष्जिनीय ३३, ५६ ।
 पक्ष्ज् ३६, ३६ ।
 पक्ष्ज् ३६, ३६ ।
 पक्ष्ज् ३६, ३६ ।

पक्ष्ज् रुहिनिकरवन्धु ३४, ४४ ।
 पक्ष्ज् रुहण्णु ३४, २७ ।
 पक्ष्ज् रुहाधिपतिसहनन-
 प्रसूति ५३, ३० ।
 पक्ष्ज् रुहेया ३३, ५६ ।
 पक्षित ७७, ६ । २११,
 २७ । २५३, ८ ।
 पक्षत १०७, ४० ।
 'पक्षत' १८७, ३७ ।
 पक्षति १८७, ३७ ।
 पक्षते १८७, ४० ।
 पक्षति १८७, ३७ ।
 पक्षन्ते १८७, ४० ।
 पक्षि २३६, १८ ।
 पक्षेत् १८७, ३८ ।
 पक्षेत १८७, ४० ।
 पक्षेताम् १८७ ३८ ।
 पक्षेते १८७, ४० ।
 पक्षेयाताम् १८७, ४१ ।
 पक्षेयु १८७, ३८ ।
 'पक्षेयु' १८७, ४१ ।
 पक्ष्व ७४, १० । १२२,
 ५३ ।
 पक्ष्वकनक्षत्र = (नक्षत्र-
 विधेय)
 पक्ष्ववृत्ति ८०, १० ।
 पक्ष्वगण्डव ६४, १० ।
 पक्ष्वचत्वारिंशत् ८६ ३८ ।
 पक्ष्वभत्वारिंशत् ८१, ४६ ।
 ७३, ४१ ।
 पक्ष्वचत्वारिंशत्तम ८६,
 ३८ ।
 पक्ष्वगुहा २०४, ५१ ।
 पक्ष्वजन २०० ६० ।
 पक्ष्वता १२४, ८ ।
 पक्ष्वहय १२४ ६ ।
 पक्ष्वप्रियम् ८६, २४ ।
 पक्ष्वप्रियात् ७३ ३५ ।
 ८१ २ ।
 पक्ष्वप्रियतमम् ८६, २६ ।
 पक्ष्वप्रिया ८१, २ ।
 पक्ष्वप्रियनिताम् ८६, २७ ।

पक्ष्वदश ८५, २१ ।
 पक्ष्वदशक ८२, ११ ।
 ८५, २१ ।
 पक्ष्वदशतम ८२, १२ ।
 ८५, २२ ।
 पक्ष्वदशत् ७३, २३ । ७८,
 १३ ।
 पक्ष्वदशपञ्चक ८२, २३ ।
 पक्ष्वदशाहोरात्र १३, ५२ ।
 पक्ष्वदशी ३, २७ । ५५, २२ ।
 पक्ष्वधा ८८, ३१ ।
 पक्ष्वधामित्री १२७, ६ ।
 पक्ष्वन्त् ७३, २० । ७५,
 ६ । २३५, १४ ।
 पक्ष्वनख २६, ७ । २३१,
 ४७ ।
 पक्ष्वनवक ८१, ४८ ।
 पक्ष्वनवत ८८, २१ ।
 पक्ष्वनवति ७४, १० ।
 ८४, १० ।
 पक्ष्वनवतितम ८८, २१ ।
 पक्ष्वपञ्चक ८०, ७ ।
 पक्ष्वपञ्चान्त ८७, ६ ।
 पक्ष्वपञ्चान्तत् ७३, ४७ ।
 ८२, २७ ।
 पक्ष्वपञ्चान्ततम ८७, ६ ।
 पक्ष्ववाण २६०, ४ ।
 पक्ष्वम २६, २ । ८५,
 ३ । १२२, ५३ । २०६,
 ६ । २०६ १३ ।
 पक्ष्वमम २६, ७ ।
 पक्ष्वमा २०६, ३१ ।
 पक्ष्वमास १२८, २६ ।
 पक्ष्वमासम् २६, १४ ।
 पक्ष्वमी २, १६ । २,
 ३५ । ३, २४ । ८५, ३ ।
 २१०, ६८ ।
 पक्ष्वमुय २२७, ५५ ।
 २३१, ४७ ।
 पक्ष्वराशिम् ६६, १ ।
 पक्ष्वराश्या २१७ ४६ ।
 पक्ष्वराशम् २१५ ६६ ।
 २६६ ३७ ।

पक्ष्ववर्ग ८०, १० ।
 पक्ष्वविश ८६, ६ ।
 पक्ष्वविशत् ८०, ५ ।
 पक्ष्वविशतम ८६, १० ।
 पक्ष्वविशति ७३, ३१ ।
 ८०, ५ ।
 पक्ष्वविशतितम ८६, ६ ।
 पक्ष्ववर २२०, १५ ।
 पक्ष्ववशाकाविधेय = (विधेय-
 विधेय)
 पक्ष्वशाखा ६६, १८ ।
 २१३, ४७ ।
 पक्ष्वशाखा २३१, ४८ ।
 पक्ष्वय ८६, २ ।
 पक्ष्वयट्क ८०, ३४ ।
 पक्ष्वयट्क ८७, २७ ।
 पक्ष्वयष्टि ७३, ४२ । ८२,
 ५२ ।
 पक्ष्वयष्टितम ८७, २७ ।
 पक्ष्वयष्टक ८१, ४ ।
 पक्ष्वयष्टत ८७, ३८ ।
 पक्ष्वयष्टति ७३, ४७ ।
 ८३, २२ ।
 पक्ष्वयष्टतितम ८७, ३८ ।
 पक्ष्वयष्टत २७०, ३० ।
 पक्ष्वयष्ट २, ४ । १३१,
 ४६ ।
 पक्ष्वयष्टगुण्डि १३१, ४१ ।
 पक्ष्वयष्टिचत्वारिंशत् ८१,
 ४७ ।
 पक्ष्वयष्टिचत्वारिंशत् ८१, ४८ ।
 पक्ष्वयष्टिचत्वारिंशत् ८१,
 ३ ।
 पक्ष्वयष्टिचत्वारिंशत् ७८, १४ ।
 पक्ष्वयष्टिचत्वारिंशत् ८४, १० ।
 पक्ष्वयष्टिचत्वारिंशत् ८२,
 २७ ।
 पक्ष्वयष्टिचत्वारिंशत् ८०, ६ ।
 पक्ष्वयष्टिचत्वारिंशत् ८३, १ ।
 पक्ष्वयष्टिचत्वारिंशत् ८२,
 २२ ।
 पक्ष्वयष्टिचत्वारिंशत् ८३,
 ६० ।

- पञ्चानन २६, ७ । २३१, ४८ ।
 पञ्चाक्षिप्त ४५, ४६ । २६०, ४ ।
 पञ्चाभात् ७३, ४४ ।
 पञ्चाशीति ८८, ८ ।
 पञ्चाशीति ७४, ५ । ८३, ४० ।
 पञ्चाशीतितम ८८, ८ ।
 पञ्चाष्टर ८१, २५ ।
 पञ्चास्य २६, २ । २३१, ४८ ।
 पञ्चेषु २२०, १६ ।
 पञ्जर २२४, ८ । २२२, ३६ ।
 पञ्जि २, ४ ।
 पञ्जिका २, ४ ।
 पञ्जी २, ५ ।
 पट ३७, ५७ ।
 पटबोर ३७, ३८ ।
 पटल ६७, ३२ ।
 पटनी ६७, ३२ ।
 पट्ट ३६, ३२ । २५५ ३० ।
 पट्टन २४७, २२ ।
 पट्टनी २४७, २२ ।
 'पठ' १८५, १० ।
 पठति १८५, १० ।
 पठन=(वाचनम्),
 'पठन्ति' १८५, १० ।
 पठनीय=(पठितव्य),
 पठमञ्जरी २१४ ४८ ।
 पठि=(पठनम्),
 पठित=(वाचितोऽधीतोऽवा)
 पठितव्य=(पठनीय पाठय),
 'पठेत्' १८५, ११ ।
 पठेताम् १८५, ११ ।
 पठेयुः १८५, ११ ।
 पठयते १८५, ११ ।
 पश २८८, २ । ३४, २ ।
 पशग्रन्थि=(हृत्)
 पशुतूर्यात् ६४, ६ ।
 पशुनीय=(परिणतव्य)
- पशुपाद ६४, १० ।
 पशुकर २२६, २५ ।
 पशुङ्गना=(वेद्या)
 २०५, ३४ ।
 पशुनापोडयाक ६४, २० ।
 पशुस्थिक ६४, ४ ।
 पशु २४७, ४५ ।
 पशुक २४७, ४६ ।
 पशुनव्य=(विक्रेयद्रव्यम्)
 २४८, १४ ।
 पशु=(नरुसक),
 पशु १२२, ४६ ।
 पशुन ४४ ४६ ।
 २५५, ४३ ।
 पशुवत् १४७, २६ ।
 पशुताग्र २५५, ४७ ।
 पशु २४८, १४ ।
 पशुद्रव्य २४८, ३२ ।
 पशुम् २४७, २७ ।
 पशुविक्रयशाला २४७, २६ ।
 पशुवीथिका २४७, ३० ।
 पशुवीथी २४७, ३० ।
 पशुपाल २४७, ३० ।
 पशुपाला २४७, ३० ।
 पशुङ्गना=(वेद्या)
 २०५, ३४ ।
 पशुनीय २६, ३३ ।
 पशु=(पशु 'पल' इति भाषा)
 पशु २२२, १४ ।
 पशु ३२, २८ । ३८, १५ ।
 पशुङ्ग ५२, ३१ ।
 पशुङ्गनर ५३, १० ।
 पशुङ्गपुत्र ५२, ५३ ।
 पशुङ्गम् ५२, ३१ ।
 पशुङ्गिका १०३, ४० ।
 पशुङ्गिका १०३, ४० ।
 पशुत् २२२, १४ ।
 पशुत्पति=(पशुङ्ग),
 २२१, ५५ ।
 'पशु' १६१, ६ ।
 पशुति १६१, ६ ।
- पशुति १६१, ६ ।
 पशुत् २२२, ३५ ।
 पशुति २२२, १४ ।
 पशुतिन् २२२, १५ ।
 पशुन=(निपतनम्)
 पशुनीय ६१, ३४ ।
 पशुताक ५४, ४८ ।
 पशुताका २१७, ३० ।
 पशुताको=(निपताकशकम्)
 पशुताकीवेद्यारिष्ट=
 (शरिष्ट विद्येय)
 पशु ३५, २।३५, १६+२०।
 पशुति ६०, १६ ।
 पशुतिव्य ६१, ३४ ।
 पशुतिवती=(सपवास्त्री)
 पशुतिवता=(सती साध्वी या)
 'पशुत्' १६१, ६ ।
 पशुताम् १६१, १० ।
 पशुतेयु १६१, १० ।
 पशुतन २४७, २३ ।
 पशुति २०८, १२ ।
 पशुनी २०८, १२ ।
 पशु २२२, १६ । २१५, ६ ।
 पशुनरय २२२, १५ ।
 पशुनरथायनायन २६, ५० ।
 पशुनवाह २२२, १५ । २२०, ५२ ।
 पशुनवाहन २२२, १५ ।
 पशुनवाला १३८, ३३ ।
 पशुनङ्गिन् २२२ १६ ।
 पशुनिका=(लघुपनी)
 पशुनिन् २२२, १६ । २२०, ५२ ।
 पशुनी—('चिट्टी' इति भाषा)
 पशु १६, १ । १२४, २७ ।
 पशुकिन् २४०, ४८ ।
 पशुनिन् १२४, २७ ।
 पशुव्य=(हितम्)
 पशु २१३, ५५ ।
- पशु ८६, २६ । ६४, ३० । १०२, ४ । २१२, ६ । २१३, ४५ ।
 पशुभञ्जन २१२, ५ ।
 पशुवि १२४, ३४ ।
 पशुवी १२४, ३४ ।
 पशुवीन ८६, १५ ।
 पशुवति १२४, ३४ ।
 पशुवती १२४, ३४ ।
 पशु ६, ५७ । ६, ५८ । १५, ३६ । ३६, ४० । ४२, ३४ ।
 पशुगर्भ २०७, ३६ । २१६, २ ।
 पशुगृह २१७, १२ ।
 पशुव=(ब्रह्मा)
 पशुजन्मन् २०७, ३६ ।
 पशुतनय ५, ५२ ।
 पशुदल ८४, २२ ।
 पशुदलाशी २६, २४ ।
 पशुनाभ २१५, २४ ।
 पशुनाम द्वादशी २२, ५० ।
 पशुनाभि २१५, २४ ।
 पशुपशि ३३, १८ । २०७, ३६ ।
 पशुपुराण=(पुराण-विशेषः)
 पशुग्रन्थ २०६, १५ ।
 पशुवन्पु १२, ७ । ३३, १८ ।
 पशुम् २०७, ३६ ।
 पशुमातिनी २१७, १३ ।
 पशुयानि २०७ ३७ ।
 पशुसगा=(श्रमुत्तरागा)
 पशुलाञ्छन ३३, ४६ । २०७, ३७ ।
 पशुलाञ्छता २१७, १३ ।
 पशुवासा २१७, १३ ।
 पशुहास २१६, २ ।
 पशु २१७, १४ ।
 पशुकर १६६, ५० ।
 पशुस ३२, २८ ।
 पशुतया २१७, १४ ।

- पाण्डुपत्नी २४५, ३ ।
 पाण्डुर १३, ६२।४२, २६।
 पात ५३, ४३ ।
 'पातः' १६६, ३४ ।
 पातङ्गि ५२, ६ ।
 पातञ्जल २१२, ३१ ।
 पातभाग ११६, २१ ।
 पातलव ११६, २१ ।
 पाताल १२२, ३२ ।
 पाताललोक २२३, १३ ।
 पातालाख्या ७६, ७ ।
 'पाति' १६६, ३४ ।
 पाति १६६, ३४ ।
 पातालोक्त ५१, ४० ।
 पाताश ११६, २२ ।
 पाताशक ११६, २२ ।
 पात्य ६१, ३६।२५।२६।
 पात्यभाग १३१, २० ।
 पात्यलव १३१, २० ।
 पात्याश १३१, २१ ।
 पात्याशक १३१, २१ ।
 पात्याशक १३१, २३ ।
 पाव ३२, ६।१२२, १७ ।
 पावशु १२२, १७ ।
 पावि ३२, ६ ।
 पाषेय २६, १७ ।
 पाषीज ३६, ४० ।
 पाषीज २३८, २५ ।
 पाषीधि २१८, २३ ।
 पाषीज २६, १७। २७१, ४७ ।
 पाषोन्नक २६, १७ ।
 पाषोन्नमाम् (कन्याशक्ति-
 सत्रा)
 पाषोन्नम ८, १० ।
 पाषोनिधि २१८, २३ ।
 पाषोण ३६, ४७ ।
 पाषोण्य ८, १० ।
 पाद् २१३, ५५ ।
 पाद ८६, २६। २११, १५।
 २१३, ४५।
 पादत्रय २८, ३ ।
 पादप १३६, २ ।
 पादोन ८६, १५ ।
 पाद्य २१३, ४ ।
 पानीय ७, ४६।१२२, ३२।
 पानीयनिकेत २७, २० ।
 पानीयनिधि २१८, २३ ।
 पानीयशत्रु १३८, ४३ ।
 पाप ३, ५०।३०, २६।२५५,
 ३४ ।
 पापक ३०, ३३ ।
 पापघ्न २०२, १४ ।
 पापमोचन्येकादर्शा २४, ४४।
 पापिन् ४३, २८ ।
 पाप्मन् ३०, २६ ।
 'पाप्यात्' १६६, ३४ ।
 पाषाताम् १६६, ३५ ।
 पाशु २२३, ३१ ।
 'पायु,' १६६, ३५ ।
 पाथ्य ५८, २१ ।
 पार=(नद्राक्षिणम्भुवतम्),
 पारगत २०६, ६ ।
 पारटीट २३६, १४ ।
 पारा ४५, १३ ।
 पाराक १३६, १४ ।
 पारवताश १२८, ५० ।
 पाराशर २१८, २३ ।
 पाराशुक १३६, १५ ।
 पारिजात १३०, १० ।
 पारिजातक १६८, २६ ।
 पारिजाताश १२८, ४० ।
 पारिन्द्र २३१, ४६ ।
 पारिपन्थिक ३७, ३६ ।
 पारिपत्र २०४, २० ।
 पारिवान २०४, २० ।
 पारोन्द्र २३१, ४६ ।
 पाशुप ४७, १६।२३७, ५१।
 पार्थ २२६, २२।२२७, २।
 पार्थकिय २२७, ५ ।
 पार्थिव १६, ६०।२२६, २२।
 पार्थर २४१, ३६ ।
 पार्वती २३१, १४ ।
 पार्वतीमुख १००, १४ ।
 पार्वतीनन्दन २३३, ७ ।
 पाश्व २०६, २० । २५३,
 १८ ।
 पाश ३५, १६ ।
 पाशाक ३५, १६।३८, १५।
 पाशाक ३८, ६। ४७, ६।
 पाशाकावासम् ४६, १२ ।
 पाशाशाम्बर ४६, १२ ।
 पालिन् १४७, ३२ ।
 पालुषो २०८, १३ ।
 पावक ३०, ३३।२०१, ४१।
 पावन ७, ६। २३६, १६ ।
 पाश १३०, १७ ।
 पाशापाणि २४३, २६ ।
 पाशाङ्गुलीकादनी २२, ४६।
 पाशिन् ८, १० ।
 पाशचात्य २५३, २ ।
 पाषाण १३६, १५ ।
 पाषाणधोद १३६, १६ ।
 पाति ३२, ६ ।
 पाहित्रा २१०, ५१ ।
 पिपति' १८७, ३२ ।
 पिष्ट १८७, ३२ ।
 पिष्यात् १८७, ३५ ।
 पिष्याताम् १८७, ३४ ।
 पिष्यु १८७, ३४ ।
 पिक १५, ३३ ।
 पिकशन्ध १५, ३३ ।
 पिकानन्द १५, ३३ ।
 पिन् २४२, ३ ।
 पिन्नक २४२, ४० ।
 पिन्नग ३६, ५५ ।
 पिन्नदम् २२७, ५६ ।
 पिन्नन १७, ११।३२, २८।
 ३६, ५३। २३६, १६ ।
 पिन्ना २३६, ३५।२१७,
 १४ ।
 पिन्नात्मन ५२, ५५ ।
 पिन्नात्मव ५३, १० ।
 पिचण्ड २३२, ५३ ।
 पिच्य २०२, ५२ ।
 पिचित २३२, २६ ।
 पिबु २६, २६। ५६, २०।
 २०२, ५५ ।
 पिबुल २०२, ५५ ।
 पिच्छत् २२२, १६ ।
 पिञ्जान २०३, ३६ ।
 पिठोरोन्नत २२, २ ।
 पिण्ड १२१, १६।६७, ३३।
 पिण्डक २४२, ४० ।
 'पिण्डतः' १७०, १० ।
 पिण्डति १७०, १० ।
 पिण्डव ४५, ३४ ।
 पिण्डन ६०, २६ ।
 'पिण्डन्ति' १७०, १० ।
 पिण्डते १७०, ७ ।
 पिण्डन्ते १७०, ७ ।
 पिण्डपाद २३२, २६ ।
 'पिण्डयत.' १७०, १४ ।
 पिण्डयति १७०, १४ ।
 पिण्डयति १७०, १४ ।
 पिण्डयेत् १७०, १५ ।
 पिण्डयेताम् १७०, १५ ।
 पिण्डयेयुः १७०, १५ ।
 पिण्डायुरश १४३, ३६ ।
 पिण्डायुषु १४३, ३६ ।
 पिण्डायुर्भाग १४३, ४० ।
 पिण्डायुलव १४३, ४० ।
 पिण्डायुस् (आयुर्विधेयः)
 पिण्डित ६०, ३२ ।
 'पिण्डेत्' १७०, ११ ।
 पिण्डेत् १७०, ८ ।
 पिण्डेताम् १७०, ११ ।
 पिण्डेते १७०, ७ ।
 पिण्डेयाताम् १७०, ८ ।
 पिण्डेयुः १७०, ११ ।
 पिण्डेरन् १७०, ८ ।
 पितामह २०७, ३८ ।
 पितृ ३, ११।४, ३६ ।
 ६, ३६ । १२, ५६ ।
 १७, २३ ।
 पितृत्व २५४, ८ ।
 पितृशरक १२७, ५५ ।
 पितृशर २३१, १४ ।
 पितृगृह १२४, ३७ ।

पितृजनक ६, ४० ।	पिपाच २०४, ३१ ।	पोति ३८, १५ ।	पीथर ३०, ४५ । २५३, ३५ ।
पितृतपण २०२, १४ ।	पिपाचकित् २४५, ५६ ।	पोतिन् ३८, १५ ।	पुन्यचल=(व्यभिचारो)
पितृतिथि ३, १ ।	पिपाचमोचनश्राद्ध २३, ४६ ।	पीतु ३२, ७ । ३८, ३३ ।	पुन्यचली=(व्यभिचारिणी)
पितृदेव ६, ४० ।	पिसित २४३, १ ।	५५, ५६ ।	पुन्यचल १३६, ५२ ।
पितृदेवधिष्ण्य ६, ४० ।	पिसिताशन २४२, २५ ।	पीथ ११, ४ । ३२, ७ ।	पुन्य २००, ४० ।
पितृदेवत् ६, ४० ।	पिसितेक्षण २००, ३६ ।	२२६, १० । २१६, ५६ ।	पुन्यव १३३, ५८ ।
पितृदेववय ६, ४१ ।	पिमुन १६६, ७ ।	पीथपुन ५२, ३२ ।	पुन्यवन १३३, ६ ।
पितृनन्दन १२३, २ ।	पिप्पय २२३, १० ।	पीथि ३८, १६ ।	१३३, ५८ । २१६, ५६ ।
पितृनिभ २५४, ६ ।	पिहित ११६, ४० ।	पीन २५३, ३३ ।	पुस्त्व १४०,
पितृपति २४१, ३६ ।	'पी' ५, ७ ।	'पीयते' १८७, २७ ।	पुन २२२, १८ ।
पितृपुत्र १२, ४७ ।	पीठ २१४, ३२ ।	पीयते १८७, २७ ।	पुन्य २५ ४१ । २५४, ५० ।
पितृपुत्र २५४, ८ ।	पीठो २१४, ३२ ।	पीयु १६, ४ । ३२, ७ ।	पुच्छ ५४, ५५ ।
पितृपुत्र २५४, ८ ।	पीठन १२५, १३ ।	पीयूष ४२, ३६ ।	पुच्छ ६४, १४ । ६८, ३३ ।
पितृपुत्र १२, ४७ ।	पीठम १२६, ३४ ।	२१६, ५६ । २००, ५० ।	पुन्यक ६७, ३३ ।
पितृपुत्रास्था २२, ३६ ।	'पीठयत्' १६२, १२ ।	पीयूषकर ४०, ४२ ।	पुञ्जिकस्त्वती २०४, ५५ ।
पितृपुत्रास्था १३७, ३१ ।	पीठयति १६२, १२ ।	पीयूषकरण ४१, २७ ।	पुञ्जी ६७, ३३ ।
पितृपुत्र ६, ४१ । ६८, ३१ ।	पीठयन्ति १६२, १२ ।	पीयूषपु ३६, ३५ ।	पुट २४७, २३ ।
पितृपुत्रा २, ४८ । ६, ४१ ।	पीठयते १६२, १५ ।	पीयूषपन ४०, ४२ ।	पुटकिनी ३६, ४६ ।
पितृपुत्रा ११८, २६ ।	पीठयन्ते १६२, १५ ।	पीयूषपति ४०, ४२ ।	पुटकिनीगणेश्वरजात
पितृपुत्र ११५, ४३ ।	पीठयेत् १६२, १३ ।	पीयूषपिण्ड ४०, ४२ ।	५३, २८ ।
'पितृपुत्र' १८७, ३२ ।	पीठयेताम् १६२, १३ ।	पीयूषभानु ४०, ४३ ।	पुटमेवन २४५, ३५ ।
पितृपुत्रा २३०, १५ ।	पीठयेते १६२, १५ ।	पीयूषमयू ४१, २७ ।	२४७, २३ ।
पितृपुत्राकारिणी २६७, १५ ।	पीठयेताताम् १६२, १३ ।	पीयूषमहृत् ४०, ४३ ।	पुटानिल २४५, ३५ ।
पितृपुत्राकारिणी २६७, १६ ।	पीठयेते १६२, १५ ।	पीयूषमूर्ति ४०, ४३ ।	पुण्डरीक २६, ७ ।
पितृपुत्राकारिणी २६७, १८ ।	पीठयेते १६२, १३ ।	पीयूषपरिम ४०, ४४ ।	२०१, ३५ । २०६, ४६ ।
पितृपुत्राकारिणी २६७, १८ ।	पीठयेते १६२, १६ ।	पीयूषपरिमज ४६, ३१ ।	२३१, ४६ । २३२, ३६ ।
पितृपुत्राकारिणी २०६ ४४ ।	पीठयन् १२६, ३५ ।	पीयूषकच ४०, ४४ ।	पुण्डरीकज २१५, २५ ।
२२७, ५६ ।	पीठा ३१, ४६ ।	पीयूषकचपु ४०, ४६ ।	पुण्ड्रक ४२, २६ ।
पितृपुत्रा २२२, १७ ।	पीठास्थान १२६, १६ ।	पीयूषसू ३६, ३६ ।	पुण्ड्रक १३, ६२ । ४२, २६
पितृपुत्रा २२२, १७ ।	पीठ ३२, ६ । ४६, ४७ ।	२६१, ११ ।	पुण्य=१२४, २७ ।
पितृपुत्रा २२२, १७ ।	पीठक २०३, ४० ।	पीयूषाङ्ग २६१, ११ ।	३०, १३ ।
पितृपुत्रा २२२, १७ ।	पीठककारमरीचिचय=	पीयूषाभाषु ४०, ४५ ।	पुण्यजन २४२, २६ ।
पितृपुत्रा २२२, १७ ।	(चन्द्र)	पीयूषाणु ३६ ३६ ।	२६६, ५६ ।
पितृपुत्रा २२२, १७ ।	पीततणुला २०२, ३७ ।	पीयूषानुतलय ५६, ४४ ।	पुण्यजनेश्वर २४६, १ ।
पितृपुत्रा २२२, १७ ।	पीतनील ४७, ६ ।	पीयूषांश ३६, ३७ ।	पुण्यश्लोक २१६, ३ ।
पितृपुत्रा २२२, १७ ।	पीतल ४६, ४७ ।	'पीयते' १८७, २८ ।	पुण्या २२६, २१ ।
पितृपुत्रा २२२, १७ ।	पीतवस्त्र ४७, ५६ ।	पीयते १८७, २७ ।	पुण्याह १२, ४१ ।
पितृपुत्रा २२२, १७ ।	पीतवासम् ४७, ३३ ।	पीयेयाताम् १८७, २८ ।	पुनारिका २१४, ३७ ।
पितृपुत्रा २२२, १७ ।	२५६, ५१ ।	पीयेन् १८७, २८ ।	पुन ५५, ३४ । १२२ ४६ ।
पितृपुत्रा २२२, १७ ।	पीताम्बि २००, २ ।	पीतु २३२, २६ ।	१३१ ५ ।
पितृपुत्रा २२२, १७ ।	पीताम्बर २१५, २५ ।	पीवन् (स्त्रीपुंसयोस्तु	पुनका=२०८, ४२ ।
पितृपुत्रा २२२, १७ ।	पीताम्बरमू ४७, ५६ ।	'पीवा') २५३, ३३ ।	पुनकारक १२७, ४६ ।

पूतनतोयो २३७, २४।
 पूतनम् २३६ ४३।
 पूतयुति ४३, २०।
 पूतना २१६, २६।
 पूतनाङ्गण २१६, २२।
 २६६, १६।
 पूतनाद्या २३३ २८।
 पूतनामुत्त २१६, २२।
 पूताचिम १३, ६।
 पूका ६ ४४।
 पूना ८, २४।
 पूय २४३, १०।
 पूरयो २१० ४३।
 पूरिन १०, ३३।
 पूष २००, ४१।
 पूष ४३, २१। ७४, १३।
 ८६ १२।
 पूषक ४३ २१।
 पूषना २ ४८।
 पूषमासी २ ४८।
 पूषा २ ४६। ३, १४।
 ४३ ४।
 पूषामता ४३, ५।
 पूषावित् ६०, १।
 पूषाया २ ६६।
 पूषामा २ २३। २, ४६।
 ३ २४। २४, १।
 २४ २२। २४ ५४।
 पूषामा २ ६८, २७।
 पूषामाप्रतिभामि
 १११ ७।
 पूषामात्रि ४२ ८।
 पून १२१ १६।
 २०७ ३६।
 पूनपान १०६, २६।
 पूनचरि २१३ ३१।
 पूनज ६ ४१।
 पूनतर मर १६ २८।
 पूनसान १०७ १८।
 पूनसि २३६ ४३।
 पूनसिमान २३६ ४३।
 पूनदिङ्गनासिरामि
 २३६, ४६।

पूवदेव ५१ ४१।
 २०७ १८।
 पूवदेवता ५१ ४१।
 पूवदेवतेज्य ५०, ५१।
 पूवदेवपूज्य ५०, ५१।
 पूवदेवसचिव ५१, ८।
 पूवभेवान्तिपद ५१, १६।
 पूवदेवाचिन्नादि ५१, ६।
 पूवदवेज १०, ३४।
 पूवदेवतेज ५०, ५१।
 पूवदेवग्रह ११४ १६।
 पूवनत १०६ ३७।
 पूवपण १३ ५८।
 पूवपराश्रितरेला ६८ २६।
 पूवपवत २०४, २३।
 पूवप्रोष्ठपद ८ २४।
 पूवप्रोष्ठपदक्षक ८ २४।
 पूवफल्गु ६, ४४।
 पूवफाल्गु ६ ४४।
 पूवभाग १३५, ४७।
 पूवमीमासा २१२ २६।
 पूवमन्निप्रवय २५६, ११।
 पूवयोनि ६, ४५।
 पूवराज १८ १४।
 पूवनाप १०७ २१।
 पूववत्सर १६ २७।
 पूवविलान १२१, ३०।
 पूवपुर ५१, ४१।
 पूववरोज्य ५० ३४।
 पूवर्वा २३३ ३६।
 २३३ ४३।
 पूवर्वाय ८ ४७।
 पूवर्वादान १०७ २१।
 पूवर्वादि २०४ २३।
 पूवर्वाप्रोष्ठपदा ८ २५।
 पूवर्वाप्रोष्ठपाद ८ २५।
 पूवर्वापालुनी ३ ६३।
 ४ २१। ६ ४५।
 पूवर्वाभ्रपदा ४ ६।
 ८ ३१। ८ २५।
 ६ १२। ६ २५।
 पूवर्वाभ्रादा ८ २६।
 पूवर्वाभ्रादा ८ २६।

पूर्वादि ७३, १७।
 पूर्वापाठ ७, ४५।
 पूर्वापाठा ४, ३। ४, २७।
 ७, ४५। ६, ११।
 पूर्वास्त १०७ २१।
 पूर्वास्तिमान १०७, २२।
 पूर्वाह्नि १२ २८।
 १८ १३।
 पूर्वतरा २३४, ४।
 पूर्वपुम १२, २८।
 पूर्वोत्तरानय ८ ५५।
 पूर्वोदगम १०७ १६।
 पूर्वोन्म्य १०७, १६।
 पूर्वोत्त १०६, ४१।
 पूर्वजात ५२ ३२।
 पूर्वदेवता ८, ४१।
 पूर्वदेवा ८, ४२।
 पूर्वदेव ८ ४२।
 पूर्वदेवत्य ८, ४२।
 पूर्वन १३, १८।
 पूर्वभ ८ ४२।
 पूर्वा ६, ४४। ७ ४४।
 ८, ४२। ४४, १३।
 २३० १०।
 पूर्वित १५५, ५५।
 पूर्वप २४६ २५।
 पूर्व्या २५६, ४३।
 पूर्व्या २५६ ४२।
 पूर्व्यित्तनु २५६ ४४।
 पूर्व्य २५६ ४७।
 पूर्वनामाह २३६ ४४।
 पूर्व २० १८। ६२, २०।
 पूर्वपुप २५३ ४६।
 पूर्वर्वाय २५३ ५०।
 पूर्वर्वा ४४ १३।
 पूर्वा २४५ ३।
 पूर्व्वी ४४ १३।
 पूर्व्वीज ४३ ४०।
 पूर्व्वीतनय ४४ १६।
 पूर्व्वीतनूज ४४ १७।
 पूर्व्वीनामन ७४ १८।
 पूर्व्वीपुत्र ४३ ५७।
 पूर्व्वानू ४३ ८०।
 पूर्व्वीमुत्र ४३ ५७।
 पूर्व्वकु २३६, २०।
 पूर्व्वित ३५, २५। ३६, ३८।
 ३६ १६।
 पूर्व्वनगम २१५, २६।
 पूर्व्विनपुत्री ३६ २।
 पूर्व्विनभद्र २२६, ३४।
 पूर्व्विनपुत्र २२६, ३। २३२,
 ११।
 पूर्व्विनपुत्रा २०८, ६।
 पूर्व्व्याहुत २६६, ३६।
 पूर्व्व्यागपति २४४ ३६।
 पूर्व्व्यासव २४४, ३६।
 पूर्व्व्याक २२०, ५३।
 पूर्व्व्यादन २६६ ३६।
 पूर्व्व्या २५६ ६७।
 पूर्व्व्या=(जिपासित),
 पूर्व्व्या २३६ २०।
 पूर्व्व्यादयर्गमि २८, ६२।
 पूर्व्व्या ३२, ७।
 पूर्व्व्या ८।
 पूर्व्व्या २३८, २५।
 पूर्व्व्या २३२ ३०।
 पूर्व्व्या २३२, ३०।
 पूर्व्व्या ६७ ३३।
 पूर्व्व्या ६२ ३६। १००, ५१।
 पूर्व्व्या ४४, १३।
 पूर्व्व्या ३२ ७। २१८, २६।
 पूर्व्व्या २५३, २२।

पुषु ४५ १३। २२६ ४५।
 २३६ २०। २४३ ६५।
 पुषुक १५०, ४२।
 पुषुरामन २७, १६।
 पुषुल २५३ २६।
 पुषुलेतर २०३, ५७।
 पुषुश्वम् २३८ ४८।
 पुष्वी ४४ १३।
 पुष्वीज ४३ ४०।
 पुष्वीतनय ४४ १६।
 पुष्वीतनूज ४४ १७।
 पुष्वीनामन ७४ १८।
 पुष्वीपुत्र ४३ ५७।
 पुष्वानू ४३ ८०।
 पुष्वीमुत्र ४३ ५७।
 पुष्वकु २३६, २०।
 पुष्वित ३५, २५। ३६, ३८।
 ३६ १६।
 पुष्वनगम २१५, २६।
 पुष्विनपुत्री ३६ २।
 पुष्विनभद्र २२६, ३४।
 पुष्विनपुत्र २२६, ३। २३२,
 ११।
 पुष्विनपुत्रा २०८, ६।
 पुष्व्याहुत २६६, ३६।
 पुष्व्यागपति २४४ ३६।
 पुष्व्यासव २४४, ३६।
 पुष्व्याक २२०, ५३।
 पुष्व्यादन २६६ ३६।
 पुष्व्या २५६ ६७।
 पुष्व्या=(जिपासित),
 पुष्व्या २३६ २०।
 पुष्व्यादयर्गमि २८, ६२।
 पुष्व्या ३२, ७।
 पुष्व्या ८।
 पुष्व्या २३८, २५।
 पुष्व्या २३२ ३०।
 पुष्व्या २३२, ३०।
 पुष्व्या ६७ ३३।
 पुष्व्या ६२ ३६। १००, ५१।
 पुष्व्या ४४, १३।
 पुष्व्या ३२ ७। २१८, २६।
 पुष्व्या २५३, २२।

पेसा २५५, १६ ।	प्रकर ६७, ३४ ।	११५, १ ।	प्रजापेरन् १७६, ५५ ।
पेसा २५३, ४ ।	'प्रकराति' १७८, ४३ ।	प्रगल्भ २५५, ३४ ।	प्रजेश्वर २२६, २३ ।
पेत्तन ५२, ६ ।	प्रकर्यक २२०, १८ ।	प्रगल्भा २३१, १५ ।	प्रज २५५, ४१ ।
पेन्जूप २१६, १ ।	प्रकलनाय २५१, २ ।	प्रगढ ३१, ४६ ।	प्रणमत. १६५, ३२
पेट्य ३८ ३३ ।	प्रकल्पनव्य २५१, २ ।	प्रगे १२, २८ ।	प्रणमति १६५, ३२ ।
पेप्र ६, ४२ । १७, २७ ।	प्रकल्प २५१, २ ।	प्रघट्ट ३६, १६ ।	प्रणमेत् १६५, ३३ ।
पेपिक १२४ ३४ ।	प्रकार २५४, ३ ।	११६, ३५ ।	प्रणमेताम् १६५ ३३ ।
पेप्य ६ ४२ ।	प्रकाग ३६ २८। १२६, ३४।	प्रघट्टण ११६, ३५ ।	प्रणमेयु १६५, ३३ ।
पेपू ३८ ३३ ।	२५६, ३ ।	प्रघट्टणमुत् ११६, ३५ ।	प्रणान्-प्री तादि)
पेशाच २५२, २६ ।	प्रपापकग्रह ६६, २५ ।	'प्रघट्टान' १८४, ३५ ।	प्रणयिन् ३५, ३ ।
पेसाची १३, ६ ।	प्रप्रीणं ३८, १६ ।	प्रघट्टान् ४७, २० ।	प्रणयिनो २०५, २३ ।
'पा' ५, ८ ।	प्रप्रीणक ३८ १७ ।	'प्रघट्टान' १८४, ३५ ।	प्रणय २११, ४ ।
पोन १४०, ४२ ।	प्रप्रीणयित् २३१, १६ ।	प्रघट्टणानु ३३, १६ ।	'प्र णयनस्य १८३, १६ ।
पोता १४०, ४२ ।	प्रप्रीणित २५६, २० ।	प्रघन ६७, ३६ ।	प्रणियदति १८३, १६ ।
पोतु ४६, ३३ ।	प्रकुञ्च ५६, ३५ ।	'प्रघटे १८४, ३४ ।	प्रणियदति २६६, २० ।
पोप १२१, ३६ ।	'प्रकुञ्च' १७८, ४३ ।	प्रघुर २५३, ४६ ।	प्रणियदित २६६, २० ।
पोपव्यम् १२१, ४४ ।	प्रकुञ्चे १७८, ४७ ।	प्रघेतन् ८, ११ । २०८, २२ ।	'प्र णियदे' १८३, २० ।
पोपव ५८, २० ।	प्रकुञ्चते १७८, ४७ ।	प्रघेत् २६३, ३० ।	प्रणियदेताम् १८३, २० ।
पोर १२१, १६। २२५, १६।	प्रकुञ्चिताम् १७८, ४४ ।	प्रघन २००, २५ ।	प्रणियदेतु १८३, २० ।
पोरक १६६ ४१ ।	प्रकुञ्चितम् १७८, ४४ ।	प्रघनुक २२४, ६ ।	प्रणियन् ६०, ३३ ।
पोरन्दर ७, २८ ।	प्रकुञ्चित १७८, ४७ ।	प्रघनीय=(प्रणियदनीय)	प्रणियदत्य=(गुणवित्या)
पोरन्दरी २३३, ४३ ।	प्रकुञ्चिन् १७८, ४७ ।	प्रघनित २६६, २० ।	प्रतन २१२, ४७ ।
पोरन्दरी २५२, ४२ ।	प्रकुञ्चिन् १७८, ४७ ।	प्रघनितव्य=(प्रणियन- दितव्य)	प्रताप १२२, १ ।
पोरप १२२, १। २६०, १ ।	प्रकुञ्चित १७८, ४८ ।	प्रघनितव्य=(प्रणियगल्भ)	प्रतानिधि ३३, ५८ ।
पोरुहत् ७, २६ ।	प्रकुञ्चिताम् १७८, ४८ ।	प्रघना ४५, ३८ ।	प्रतानान २५६, ३ ।
पोरुमाय २०१, ३४ ।	प्रकुञ्चिताम् १७८, ४८ ।	१२२, ४६ ।	प्रतिपूत २५२, ३६ ।
पोरुमासी २, ६६ ।	प्रकुञ्चिताम् २३१, १५ ।	प्रजात २००, २५ ।	प्रतिपूष्ट २५४, ३२ ।
पोरुमास्यन ११५, ११ ।	प्रकृत ७६, २४। २११, ३१।	प्रजातक २२४, ६ ।	प्रतिदान २४८, २६
पोरुमासी २, ४६ ।	१२६, २८ ।	२००, २५ ।	प्रतिदिनन् ३३, १६ ।
पोरुमा ६, ८७ ।	प्रकृतव्य ८१, ३६ ।	प्रजात १४०, २६ ।	प्रतिपथा २००, १३ ।
पोरुमा २६६ १ ।	प्रकृति ८१, ३६ ।	प्रजाता २२६, २२ ।	प्रतिपत् २, २८। १२२, ५३।
पोरुमा २७७ २६ ।	प्रकृति २५६, ५५ ।	प्रजाति ५, ५३। ६, ६६ ।	प्रतिपत्ता २ १८। २, २८।
पोरुमा १५१, ६७ ।	प्रकृति २५६, ५५ ।	१६, ५६। ३३, १६ ।	प्रतिपत्ता ११५, १५ ।
पोरुमा १६, ४३ ।	प्रकृति २५६, ५५ ।	२०७, २६। २०७, ३६ ।	प्रतिपत्ता २५०, १ ।
पोरुमा १६, ५१ ।	प्रकृति २५६, ५५ ।	२२६, २२ ।	प्रतिपत्ता २५० ६ ।
पोरुमा १६, ५१ ।	प्रकृति २५६, ५५ ।	प्रजातिदिशत ५ ५३ ।	प्रतिपत्ता १२२, ५४ ।
पोरुमा ८ ६३। ५१ ५८ ।	प्रकृति २५६, ५५ ।	प्रजापते १७६, ५५ ।	प्रतिपत्ता २५५, ३६
पोरुमा ८, ६३ ।	प्रकृति २५६, ५५ ।	प्रजापते १७६ ५५ ।	प्रतिपत्ता २५५, ३४ ।
पोरुमा ८, ६३ ।	प्रकृति २५६, ५५ ।	प्रजापते १७६ ५५ ।	प्रतिपत्ता २५५, ३४ ।
प्रकृतव्य ३०, १७ ।	प्रकृति २५६, ५५ ।	प्रजापते १७६ ५५ ।	प्रतिपत्ता २५५, ३४ ।
प्रकृति २६६, ६० ।	प्रकृति २५६, ५५ ।	प्रजापते १७६ ५५ ।	प्रतिपत्ता २५५, ३४ ।
प्रकृति २६६, ६० ।	प्रकृति २५६, ५५ ।	प्रजापते १७६ ५५ ।	प्रतिपत्ता २५५, ३४ ।

- प्रयात २५१, १४।
 'प्रयात' १८१, ३६।
 प्रयातात् १८१, ८२।
 प्रयाताम् १८१, ४२।
 प्रयाति १८१, ३६।
 प्रयातु १८१, ४१।
 प्रयाति १८१, ३६।
 प्रयान्तु १८१, ४२।
 प्रयायात् १८१, ४४।
 प्रयायाताम् १८१, ४४।
 प्रयायु १८१, ४६।
 प्रयुवन् ६०, ७। १४६, २६।
 प्रयुव ७३, १। ७३, ६। ६०, ८।
 प्रयोग=(निदर्शनं अनुष्ठानं वा),
 प्रयोजन १३३, २६।
 प्रयोश्नीय ६१, ३१।
 प्रयोजित=(समाजित)
 प्रयोजितव्य ६१, ३२।
 प्रयोज्य ६०, ८। ६१, ३।
 प्रत्यपन=(प्रकथनम्),
 प्रत्यपनीय=(प्रकथनीय)
 प्रत्यपित=(प्रजल्पित)
 प्रत्यपितव्य=(प्रजल्पितव्य)
 प्रत्यप्य=(प्रजल्प्य)
 प्रत्यप्यन् २२४, १६। २६६, २८।
 प्रत्यम्बिद् २२५, २०।
 २६६, २८।
 प्रत्य १८, ११। १२६, ६।
 प्रत्यापिन् २२४, २०।
 'प्रत्यपन्' १८३, ३६।
 प्रत्यपति १८३, ३४।
 प्रत्यपति १८३, ३४।
 प्रत्यपन् १८३, ३६।
 प्रत्यपन्ताम् १८३, ३६।
 प्रत्यपन्तु १८३, ३६।
 प्रत्य २४५, ८६।
 प्रत्यपन्तानुपौषिन् २४६, ३०।
 प्रत्यपन्तात् १८८, ३५।
 प्रत्यपन् २३६, ८६।
 प्रत्यपन्मान ६५३।
- प्रवद्धं २५४, ४६।
 प्रवहूणा २५४, ४६।
 प्रवहू २५४, ४०। २८५, ७।
 प्रवाल=(मू रेतितान्ता प्रतिष्ठ)
 प्रवास=(श्रवस्याविरोधः)
 प्रवाहिक २४२, २६।
 प्रविचार्य=(सविचारणीय)
 प्रविदारण १२४, २०।
 प्रविलाकनमुत् १४६, ५।
 प्रविलोकित १४५, १८।
 'प्रविसत्' १७६, १५।
 प्रविशति १७६, १५।
 प्रविशन्ति १७६, १५।
 प्रविद्येत् १७६, १६।
 प्रविद्येताम् १७६, १६।
 प्रविद्येत् १७६, १६।
 प्रविशन् १२, ३०।
 प्रवीण २५५, २६।
 प्रवेष्ट २१३, ५०।
 प्रवेष्टपानीयस्त्रादन १३६, १६।
 प्रवेष्टपीडा १३६, १७।
 १३६, ३३।
 प्रवेष्टापनसग्रह १३६, १७।
 प्रव्याल ४३, ४०।
 प्रगल १२, ६८।
 प्रगस्त ३०, १५। ३१, २६। १३३, २६।
 प्रगान्ठ ७७, २०।
 प्रगान्ठाभिस् २६०, १६।
 प्रगन् २४६, ४२।
 प्रगन्तु २४६, ८३।
 प्रगन्तान् २४६, ८३।
 प्रगन्ताभवादिन् २४६, २४।
 प्रष्टव्य २५६, ४७।
 प्रष्ट २५६, ८४।
 प्रष्ट २५६, ६६।
 प्रसक्त=(प्रानता)
 प्रसक्त=रहित)
 प्रसक्ता २४४, २२।
- प्रसमीक्षित १४५, १८।
 प्रसमीक्षितदेह १४६, ५।
 प्रसमीक्ष्य=(मन्त्रद्वारा)
 प्रसर १०१, ८।
 प्रसरण १३७, १०।
 प्रसव १५, ४८। २००, २५।
 प्रसववती १४०, २६।
 प्रसववतीन्वाथ १३६, २।
 प्रसववतीन्वान १३५, १।
 प्रसादन १३८, १८।
 प्रसारिणी २११, ३८।
 प्रसार्य ११८, ३।
 प्रसीदिका १६६, ४६।
 प्रसू १२२, १७। २२५, ३।
 प्रसूत २००, २५।
 प्रसूता १४०, २६।
 प्रसूताप्य १३५, २।
 प्रसूताम्नान १३५, १।
 प्रसूति ४४, ३८। १२२, ५५। २००, २५।
 प्रसूतिका १४०, २६।
 प्रसूतिज ३१, ४६।
 प्रसूतिभयन १६०, ३३।
 प्रसूत २२१, ८।
 प्रसूत २०१, ८।
 प्रसूताग्नि २००, १८।
 प्रसूतामम २२०, १८।
 प्रसूयत १८०, ६।
 प्रसूयन्ते १८०, ६।
 प्रसूयन् १८०, ६।
 प्रसूयते १८०, ६।
 प्रसूयन् १८०, ६।
 प्रसूयपाताम् १८०, १०।
 प्रसूयन् १८०, १०।
 प्रसूत ६३, ८।
 प्रसूति १३१, १२।
 प्रसूत १३६, ८०।
 प्रस्तरपूज १३६, १६।
 प्रस्त्वात् ४६, ३८।
 प्रस्य ६२, १६।
 प्रस्यमान ५८, २६।
 प्रस्यवन् २०६, १।
 प्रस्यत्=(प्रस्थानार्था),
- प्रस्थान १२५, १८। १३७, १०।
 प्रस्यवन् २१६, ४६।
 प्रहृ १३, ५५।
 प्रहृ २४४, ३५।
 प्रहृ ४५, ५७।
 प्रहृ ४५, ५७।
 प्रहृ २२८, १।
 प्रहृ २२६, ३२।
 प्रागु २५३, २७।
 प्राक् १२१, १५। २३३, ४३।
 प्राक्पाल १०६, २६।
 प्राक्पुत्र १२१, २३। १०७, ४४।
 प्राक्प्रतिज्ञ १२१, २७। १०७, ४४।
 प्राक्पत्न २२६, १।
 प्राक्पत्नजातवत् २५६, २८।
 प्राक्पत्नार्थाव्यंभ्यं=(प्र-
 चीनग्यातिविद्),
 प्राक्पथ १३, ५८।
 प्राक्पथवत् २०६, २४।
 प्राक्पालगुनी=(पूर्वापा-
 ल्गुनी),
 प्राक्पालानीमुत् ४८, २३।
 प्राक्पालगुन्य ५७, ५७।
 प्राक्पुत्र ११, ४३।
 प्राक्पुत्रगन्ध ५०, ३५।
 प्राक्पुत्रग्य ५०, १५।
 प्राक्पुत्र २३०, २८।
 प्राग्भयन १००, १६।
 प्राग्भयगृह ११४, १६।
 प्राग्भय ५१, ४२।
 प्राग्भयता ५१, ४२।
 प्राग्भयतात्रुजितावापच-
 ५१, २६।
 प्राग्भयतात्रुजितात्रि
 ५१, २१।
 प्राग्भयतात्रुजितात्रि ५१, १०।
 प्राग्भयतात्रुजितात्रि ५१, ११।
 प्राग्भयतात्रुजितात्रि ५०, ५२।
 प्राग्भयतग्य ५०, ३५।
 प्राग्भयग्य ५०, ३५।

बुधदत्त १६३ ६।	बौद्ध २१६, ३६।	ब्रह्महृदय ११४, २०।	भडकत्वा ६३ ६।
बुधवार ३, ४१। ६ १२।	बौद्धजयती २२ ४७।	ब्रह्महृदय ११४ २०।	भवसा ११०, ३६।
बुधाराण्य २१६ ८।	बोध २७ २७।	ब्रह्माणी २०५, ६।	भक्त १३४ ५२।
बुधाष्टमी २० ३६।	बोधन २७ २७।	बाधिन ५२ १।	भक्त ६० ४१।
बुधादित्य=(योगविशेष)	ब्रज ३२, ७।	ब्राह्म ५ ५४। १३ ३४।	भक्ति=(यसुरागविशेष)
बुधान ५१ ३८।	ब्रजज ५२ १०।	ब्राह्मण ५८, १। ५८ २।	भक्तत्वा ६३, ६।
बुधित २५०, २।	ब्रजजन ५२ ३३।	ब्राह्मणमन्त्रिका २१५, १२।	भक्षण २०० १५।
बुधिन ८ ३७।	ब्रजतनुज'मन ५३ ११।	ब्राह्मणमतल्लिका	भशाणीय=(भक्षयद्रव्यम्)
बुध्ण ८ ३८।	ब्रजभव ५२ ३३।	२५५ १२।	भक्षमल्ल २१६ १६।
बुध्ण्य ८ ३८।	ब्रजवैरिन ५६ ४।	ग्राह्यच्छन्निन ४६ ३२।	भक्षित=(वापित)
बुध्ण्य ८ ३८।	ब्राह्मि १८४, ४।	ग्राह्यमूहत् १८, ६१।	भक्ष्य २०१ २।
बुध्ण्य १८६ ६।	ब्रवाम १८८ ४।	१८ १२।	भग ८, ३७। ६, ६१।
बुध्ण्य १८६ ६।	ब्रवाय १८४ ८।	ग्राह्यवैयत् २१३, १।	भगज ५२, १०।
बुध्वत् १८६ ६।	ब्रवीति १८३ ६६।	ग्राह्याण्ड २१३, १।	भगसु ६८ १२।
बुध्वत् १८६ ६।	ब्रवोतु १८४ २।	ग्राह्या ५ १४। ४६ ४२।	६७ १६।
बुध्ण्ययाताम् १८६ १०।	ब्रवीमि १८३ ५१।	२०८ ३१। २०६ ३४।	भगसुनामन ७७ २४।
बुध्ण्यरन १८६ १०।	ब्रवीषि १८३ ५०।	ग्राह्य ५ ५४।	भगसुभाग ८४, २६।
बु	ब्रह्मकन्यक २०८, ३०।	ग्राह्य २५४, ३७।	६७ २२।
बुहत् २५३ ३०।	ब्रह्मान २३३, ८।	ब्रवति १८३ ५०।	भगसुलव ८४ २६।
बुह्यापति ४७, ५८।	ब्रह्मचारिणी २३१ १७।	ब्रवतु १८८ २।	६७ २२।
बुह्याता ७७ २। २०६ १।	ब्रह्मचारिण २३१ १७।	ब्रवत् १८४, ८।	भगसुला ६७, ३।
बुह्यागोरीजित २१ ५८।	२३३, ८।	ब्रवते १८४ ८।	६७, १६।
बुह्यन्नातु २३६, २३।	ब्रह्मण्य ५२, १०।	ब्रवोत १८४ १२	भगसुला ८४ २७।
बुह्यस्मि १३, २१।	२१७, २६। २२० ८।	ब्रवीथानाम १८४ १३।	६७ ३। ६७ २३।
२८, ५१। ४७, ३४।	ब्रह्मन ३ ६। ४ ३८।	ब्रवीरन १८४, १३।	भगसुलाक ८४ २७।
बु	५ ५८। १० ६।	ब्रूत १८४ ३।	६७ २३।
बु २२४ १०।	ब्रह्मानाम २१५, २-।	ब्रूत १८३, ५०।	भगसुनाम १०६ ६।
बु	२०७, ४१। २११ २।	ब्रूतम १८८ ३।	भगसु=(भभुक्त)
बु २२४ १०।	११८ २०।	ब्रूत १८८ २।	१४४ १।
बु २२४ १०।	ब्रूतपत्नी २०८ ३।	ब्रूत १८४ ३।	भगसुवत् ६ ४६।
बु २२४ १०।	ब्रूतपुत्र २०८ १६।	ब्रूतान् १८४ २।	भगसुवाल् २०८ २।
बु २२४ १०।	ब्रूतपुत्री २०८, ३०।	ब्रूत १८८, ८।	भगसुवत् ५२ ३३।
बु २२४ १०।	ब्रूतपुरी २०८ २।	ब्रूथ १८३ ५०।	भगसु १२, १०।
बु २२४ १०।	ब्रूतमुखनामन ७५, ६।	ब्रूथ १८३ १०।	भगसु=(भभोग्य)
बु २२४ १०।	ब्रूतपुत्र २०६, ४६।	ब्रूथ १८३, ५१।	१४४ १।
बु २२४ १०।	ब्रूतपुत्र १६८, ५३।	ब्रूथात् १८४ ६।	भगसुत् २०६ १०।
बु २२४ १०।	ब्रूतपुत्री १२८, ५१।	ब्रूथाताम १८४ ६।	भगसुती २३१ १३।
बु २२४ १०।	ब्रूतविद्या=(विद्याविशेष)	ब्रूथ १८४ ६।	भगसुमन्त्र ५० ५४।
बु २२४ १०।	ब्रूतलावलि १८ २।	ब्रूथ १८३ ५१।	भगसुमन्त्र ५२, ३३।
बु २२४ १०।	ब्रूतपुत्रा २०८ ३१।	ब्रूथि १८६ ३।	भगसुमन्त्र २०८ २।
बु २२४ १०।	ब्रूतपुत्र २२७ २०।	न	भगसुमन्त्र २२६ ३८।
बु २२४ १०।	ब्रूतपुत्र १३६, २६।	न ३, ५७। २५ ३७।	भगसुमन्त्र २२८, २१।
बु २२४ १०।	ब्रूतपुत्रपति १३४, ३४।		

भगोत्प ५२, ११।	भद्र ८, २७। २५, ३८।	भरणीसम्भव ५४, २३।	भयनभोग ३०, २०।
भगोल ११७, २२।	भद्रकपिल २१६, ५।	भरत १६६, ५। २५०, ५३।	भयविचचरेट्ट ३०, २६।
११०, ३६।	भद्रकाली २३१, १८।	भरथ २३८, २३।	भयविशरान्ध ३०, २२।
भग्नी २२५, ५५।	भद्रकालीप्रत २२, ५६।	भरमण ३६, ३८।	भयानाथ २५६, ५।
भग्रहयुति ११६, ३१।	भद्रचलन २२५, २२।	भरित्त = (पात्रित)	भयट्टक ६७, १७।
भङ्ग १२०, १७।	भद्रतारका ८, २८।	भरु २०५, १०। २२८, ३।	भमप ६७, २०।
भङ्गुर १०७, १७।	भद्रतीरा ८, २८।	भरुं ६, ८। २२८, ३।	भमप्य ५०, ६।
भचक ६७, १६।	भद्रपद ८, २८।	भरुं २२८, ३।	भसान् २२२, १८।
११०, ३६।	भद्रपदर्श ८, २८।	भरुंत्य १२१, ५१।	भरिण २६०, १६।
भचचकला ६७, २५।	भद्रपदा ८, २८।	भरुंतु १३६, ५७।	भरमन् २५०, १६।
भचक्रालिका ६७, २५।	भद्रपदाभ ८, २८।	भरुंतुस्थान १२३, ५५।	'भरु' ५, ११।
भचक्रभाग ८४, २७।	भद्रभ ८, २८।	भरुंतु २१७, १५।	भरु १६६, ३६।
भचक्रनख ८६, २८।	भद्रधं ८, २६।	भरुं २०३, ५०।	भारणुं १७३, १७।
भचक्रलिप्ता ६७, २६।	भद्रा ३, १३। १०, ५८। २२५, १२।	भरुंतु २०३, ५०।	भारूट २०६, २।
भचक्रलिप्तिका ६७, २६।	भद्राक २२८, २।	भरु २००, २६। २२८, ३।	भारोण ३२, २६।
भचक्रभा ८५, २८।	भद्राङ्ग २२५, २२।	१२५, २।	भारु ६, ६६। ६६, २७। ६०, ५२। ६७, १२।
भचक्राशक ८४, २८।	भद्राङ्ग २२५, २२।	भरुंतु १६७, ५५।	भारु ८१, ६।
भचक्रोपकेन्द्र १०६, ६।	भद्राङ्गि ६, २६। ६, ३२।	'भरुत' १७६, ३६।	भारुपेय १२६, ३८।
'भजतः' १७३, २१।	७५, ३६।	भरुति १७५, ३६।	भारुण ८१, ६।
भजति १७३, २१।	भद्राण २१५, ३५।	भरुत २५, २२। १६८, ३३।	भारुण ५०, ६। २१। ५६।
भजते १७३, २५।	भद्रिका १५५, २७।	१२२, ३३।	भारुण ५०, ६। २१। ५६।
भजन ६०, ५३।	भद्रिष्वर २२८, २।	भरुनीय = (भरुनीयन्),	भारुण ५०, ६।
भजनकन ६०, ५७। ६१, ६।	भद्रय ३८, ५०।	'भरुनि' १७५, ३६।	भारुण ५२, १।
'भजेत्' १७३, २१।	भनाय ३८, ५०।	भरुणु ६, ५७।	भारुणी २२६, २२।
भजेत १७३, २५।	भनायनगन ५६, ३२।	भरुणु ६, ५७।	भारुणीयवय ७६, ३८।
भजेताम् १७३, २२।	भनायक ३६, ३८।	भवानौ २३१, १८।	भारुण ६, ६६। ५७, १। ५५, २५।
भजेते १७३, २५।	भन्द ३१, २६।	भवान्तुत् २०७, ६१।	२५।
भजेयानाम् १७३, २६।	भप ३८, ३६।	भवान्मुत्सति २०, ३५।	भारुण ६, ५६। १२६, २६।
भजेयुः १७३, २२।	भपति ३८, ५०।	भवायना २०६, २२।	भारुण १२७, २५।
भजेयुः १७३, २६।	भरुंतु ३८, ५०।	भरि ३१, २६। १२६, ३३।	भरु १६७, ३३। १७३, ३६।
भण २६६, २६।	भभुवन १५३, ५५।	भरिभ्य = (भरुणोयम्)	भारुण ६१, ३२।
भणतीय २५८, ३२।	भभाग १५५, १।	भरिभ्यन्ता = (भारुणम्),	'भारुण' १७३, ३७।
भणित २०८, ५६। २५६, २१।	भभोग्य १६६, १।	भरिण ११५, ३।	भारुण १७३, ३७।
भणितव्य २५६, ३३।	भम २५ २२। २५ ५३।	भरिण २००, ३६।	भारुण १७३, ६०।
भणित्वा २५६, ५१।	भमण्डन ११०, ३६।	भरिणु ३८, ५१।	भारुण १७३, ३७।
भण्य २६६, ३३।	भम १२३, १०।	भरिण्य १८, २६।	भारुण १७३, ६०।
भण्यमान २६८, ५५।	भमान १६३, ५५।	भरिण्यत् १८, १७। १८, २५।	भारुणिया ६३, ६।
भमप १०२, १५।	भगुम ८२, २७।	'भरेत्' १७६, ६०।	'भारुण' १७३, ३८।
भमपममुदाय १०२, १५।	भवप १६६ १। ६३, १५।	भरोताम् १७६, ६०।	भारुण १७३, ६१।
भम ३१, २६।	भर ६०, ६।	भरेतु १७६ ६१।	भारुण १७३, ३८।
भमयित ३६, ३८।	भरणि ६, २३। ५, ३७।	भरु ३० १३। ३१, २६।	भारुण १७३, ६०।
भमय ६७, १७। ३३, २३।	भरणी ३, ५६। ६ १३।	१६८, २६।	भारुण १७३, ६१।
	भरणीय १२१, ६६।	भरुण्य ३०, १८।	भारुण १७३, ३८।

- प्रेक्षा १२२, ४६ ।
 प्रक्षेप्त १८८, २१ ।
 प्रोक्षते १८८, २० ।
 प्रोक्षयानाम् १८८, २२ ।
 प्रोक्षेरन् १८८, २२ ।
 प्रोक्ष्य १४८, १ ।
 प्रोक्षयति २४१, ३६ ।
 प्रेतपुरीष ५०, ६४ ।
 प्रेतपुरीषज ५५, २३ ।
 प्रेतपुरीषसूनु ५५, २३ ।
 प्रेतराज २४१, ३७ ।
 प्रेमवती २०५, २४ ।
 प्रेषम् ३५, ५ ।
 प्रेषी २०५, २४ ।
 प्रेष्य ३५, ६ ।
 प्रेष्या २०५, २५ ।
 प्रेष्य १२१, ५० ।
 प्रोक्त २४६, २१ ।
 'प्रोचतु' १८३, ५२ ।
 प्रोचु १८३, ५५ ।
 प्राम्भित ६२, १६ ।
 प्रोत ३७, ५७ ।
 प्राविम् ३८, १७ ।
 प्रोनाथ १८३, ५५ ।
 प्राणम् ८, २७ ।
 प्राण्यद ८, २६ ।
 प्राण्डिभ २७, १० ।
 प्रोढ २५५, ३७ ।
 प्रोढनाथाधि ४१, ४६ ।
 प्रोढयाधोविपुत्र ६१, ४६ ।
 प्रोढा (यवस्था विदोष)
 प्रोष्ट १४, ३८ ।
 प्रोष्टध १४, ३४ ।
 प्रोष्टदा ८, २७ ।
 प्रोष्टमी ०२ ३० ।
 प्रोष्टवाध ८, २७ ।
 प्त्रव १७, ४ ।
 प्त्रवण ३२ २८ ।
 प्त्रवङ्ग १७, ७ ।
 प्त्राविन् २२, १८ ।
 प्त्राटा ३१, ५८ । ५५, ४२ ।
 प्त्रात २००, ५५ ।
- 'क' ५, १२ ।
 फटिन् २२३, ४४ ।
 फणकर २२३, ४५ ।
 फणधर २२३, ४५ ।
 फणधरधर २२८, २७ ।
 फणाम्बु (त्) ६, ३२ ।
 २२३, ४५ ।
 फणवत् (म्) २२३, ४५ ।
 फणाकर २२३, ४६ ।
 फणाधर २०३, ४६ ।
 फणाभूत् (त्) २२३, ४६ ।
 फणाभूत् (म्) २२३, ४७ ।
 फण्डिन् ६, ३२ ।
 २२३, ४७ ।
 फरिनामधिप ५४, २२ ।
 फरिनामधीश्वर ५४, २७ ।
 फरिनामिक ५४, १५ ।
 फरिण्य ५३, ४८ ।
 फरिण्यति ५४, ४ ।
 फरिण्यि २४४, ४१ ।
 फणीन्द्र ५३, ४६ ।
 फणीय ५३, ४६ ।
 फणीश्वर ५४, ४ ।
 फल १६१, २८ । ६१, ६ ।
 ६२, १० । ६५, ४२ ।
 १२५, ६ ।
 फलक ११२, १३ ।
 'फलत' १६१, ३१ ।
 फलति १६१, ३१ ।
 फलन्ति १६१, ३१ ।
 फलद् १३८, ४ ।
 फलपाककाल १४४, ४३ ।
 फलागम १२८, ११ ।
 फलिक २०४ ।
 फलित २५७, १६ ।
 फलितस २५६, २१ ।
 फलितगमबोधवृद्ध
 २५६, २६ ।
 फलेन् १६१, ३१ ।
 फलेताम् १६१, ३२ ।
 फलेयु १६१, ३२ ।
- फलेग २५, ६ ।
 फलोदय १६८, ७ ।
 फल्गुन १८, ४३ ।
 फल्गुनाड १८, ५८ ।
 फल्गुनाल १४, ५८ ।
 फल्गुयुग्मा ८ ६१ ।
 फणित २०३, ६ ।
 फल २२५, ५० ।
 फाल्गुन १८, १८ ।
 फाल्गुनपूर्वज १४, ५१ ।
 फाल्गुनानुज १४, २० ।
 फाल्गुनिक १४, ५४ ।
 फाल्गुनी ६, ५५ ।
 ०४, ३७ । ४७, ५७ ।
 फाल्गुनीभय ४७, ५७ ।
 फुल्ल २२१, ८ ।
 फुल्लरीक २२३, ४७ ।
- ब—
- ब २७, ८ ।
 बक ०२८, १ ।
 बकर २०२, ४६ ।
 बकरा २०२, ६६ ।
 बकरी २०२ ४६ ।
 बकरीबासा २३१, १५ ।
 बकद्व २४६, १४ ।
 बक २२४ १०१६४७, १८ ।
 १२३, ५८ ।
 बन्धक २१७ ४६ ।
 बन्धन १२५ १८ ।
 बन्धाकि २०४, १ ।
 बन्धु १५४, ५६ । २२०, १८ । १२२, १८ ।
 बन्धुर २५५ २१ ।
 बन्ध २२४, ५५ ।
 बन्धु २१५ २७।२२४, ३५ ।
 २२८, १ ।
 बन्धि २३६, २० ।
 बन्धि शुष्मन् २३६, २० ।
 बन्धि २३३, २४ ।
 बन्धिवाहन २३३, ७ ।
 बन्धिजा २३१, १५ ।
 बन्धि २३६, २१।२३४, २५ ।
- बहिर्ज्योतिस् २३६, २२ ।
 बहिर्मुख ४८, ५८ । १६७, ४६ ।
 बहिर्मुख्यनिदात्रि =
 (बहिर्मुख्य)
 बहिर्वदन १६७, ४६ ।
 बहिर्वात्य १६७, ४६ ।
 बहिर्लोक २३८, ०१ ।
 बहिर्लोक २३६, २१ ।
 बहिन् २३६, ३०। १२२, १८ ।
 बल ३०, ४०। २६२, २८।
 २२४, १०। १४०, २। २२४, ०।
 २२। २२५, २। १२२, १। ५०।
 बलवीर्य ३०, ५२ ।
 बलदेव २२५, २१ ।
 बलदेवमंगनी २३१, १६ ।
 बलदेवमातृ २२५, ३६ ।
 बलदेवस्वम् २३१, १६ ।
 बलदेवप्राजा २२५, ५२ ।
 बलनिद्रान २३६, ४५ ।
 बलप्रदान ३१, ७ ।
 बलभद्र २०५, २१ ।
 बलभाज् ३०, ६६ ।
 बलभित् २०२, ५१ ।
 बलभुक्त ३१, १७ ।
 बलराम २२४, २१ ।
 बलरिपु २३६, ४५ ।
 बलवत ३०, ४६ ।
 बलवर्धन ३१, २० ।
 बलजालिन् ३०, ५३ ।
 बलस्थ ३०, ८७ ।
 बलहन् २३६, ८५ ।
 बला ४७ १४ ।
 बलाकुमार ४४, १७ ।
 बलाङ्क १५, ३६ ।
 बलाङ्क १५, ३५ ।
 बलाङ्क १५, ३५ ।
 बलाङ्क १५, ३५ ।
 बलाङ्क ४३, ४० ।
 बलाट— (भुवर)
 बलान्वित्य ३१, ४ ।
 बलानुज २२४, ३५ ।
 बलाराति २३६, ४६ ।

वनारसिगुरु ४८ २४ ।
 वनासव ४३ १७ ।
 वनाहक २२२ ४६ ।
 वनि २१६ २६ ।
 वनिगुरु ५० १६ ।
 वनिम्बसिन २१५ २७ ।
 वनिन ३० ५३।२२५ २१ ।
 २३१ ४६ ।
 वनिदम २१६ ४ ।
 वनिपवन २३ ६ ।
 वनिपुरोहित ५० ३३ ।
 वलिपूजित ५० ३७ ।
 वनिपूज्य ५० १६ ।
 वनिपूज्यपाद ५० ५३ ।
 वनिबन्धन २१६ २३ ।
 वलिमशिन ५० १६ ।
 वनिमहित ५० ४० ।
 वनिराज २३ ११ ।
 वलिराज्योत्सव २३ ७ ।
 वलियादि ५० ३७ ।
 वनिच ५० १७ ।
 वनिवरमन २२३ २ ।
 वनिवरिन २१५ २८ ।
 वनिष्ठ ३० ५८ ।
 वनिसन्धि ५० ३७ ।
 वनिमसन २२३ २।१०२
 ४० ।
 वनीज्य ५० ३ ।
 वनीधम ३१ १ ।
 वनीवद २५ ४२। २३०
 ४८ ।
 वनीयदक २५ ४२ ।
 वनेपुरोधम ५० ३८ ।
 वलेगाडु ६१ ।
 वनीभित ३१ १८ ।
 वनीकट ३१ ४ ।
 वनीरूप ३१ ४ ।
 वनीद्रिकत ३१ १८ ।
 वनादार ३० ५३ ।
 वनीपन ३० ५५ ।
 वन्यमात्य ५० १७ ।
 वव १० ४८ ।
 वस्त २५ ३३ ।

वस्ति २८ २ ।
 बहन २३६ २२ ।
 बहु २५३ ४५ ।
 बहुन २२६ २ ।
 बहुधाय १६ ५७ ।
 बहुपुत्री २३१ १६ ।
 बहुफलमप (नागविनेप)
 बहुधन २३१ ४६ ।
 बहुभुजा २३१ १६ ।
 बहुरनाद २४० ५३ ।
 बहुखप २०७ ४०। २१६
 ४ २२८ १ २५३ ५० ।
 बहुरेतस २०७ ४० ।
 बहुन २३८ २२। २।३
 ४५ ।
 बहुनश्रीव २३३ २८ ।
 बानपथा १४ ४ ।
 बहुनमुखा २ ५६ ।
 बहुना ५ ४४ ।
 बहुनेतरपक्ष १३ ५८ ।
 बहुविष २२३ ५० ।
 बहुगात्र २१६ ५१ ।
 बहुसौवण २०६ ४७ ।
 वा'
 बाव १३४ ५४ ।
 बाठ २५२ ११ ।
 बाण १३७ १२।२१६ २६।
 ११५ २३। २२० ५३।
 २३६ ४५ ।
 बाणजित २१६ २३ ।
 २२४ ३५ ।
 बाणमाग ३० ५१ ।
 बाष्पारि २२७ २० ।
 बाणामन २६ ५० ।
 २०३ ४१ ।
 बाणानुत्सता २२७ २३ ।
 वादर २०२ ५३ ।
 वादरत्तथावन २४ ३४ ।
 वादरामणामुप १४१ ५५ ।
 बाधक १२६ १६ ।
 बाधा ३१ ४६ ।
 बाधास्थान १२६ १७ ।
 बाधप १२२ ३३ ।

बाभ्रवी २३१ १७ ।
 बाहस्पत्य ०७ २६ ।
 बाहस्पत्यवप १६ ५१ ।
 बाल १२६ २७ ।
 बानक १६८ ६७ ।
 बानग्रह २३३ २८ ।
 बानचम्य २३३ ७ ।
 बानव १० ४६ ।
 बालसध्याभ ६४ ५० ।
 बालभा म्य २१६ ४६ ।
 बाला २६ १३ ।
 बाणाय ६५ १० ।
 ६५ ३१ ।
 बाणाया १२६ १६ ।
 बाणानभुवित १३४ १३ ।
 बाणिका २६ १७ ।
 बाणागा १४० ६३ ।
 बाणुजय २३३ ७ ।
 बाल्य १२६ १८ ।
 बाह २१३ ५० ।
 बाहा २१३ ५० ।
 बाह ६ ५७। १०२ १०।
 १२१ ५०। १२१३ ५१ ।
 बाहुधन २३६ ४६ ।
 बाहुया १०६ १३ ।
 बाहुवतेय २३६ ४६ ।
 बाहुनामन ७४ २७ ।
 बाहुन १४ ४० ।
 बाहुहीनप्रिन १०३ २५ ।
 बाहु ७४ २४ ।
 २१३ ५१ ।
 बाह्य १२२ १८ ।
 बाह्याशम १६६ ४१ ।
 विड ६६ २२ ।
 बिडान १३५ १३ ।
 विडालवप ५६ २७ ।
 विडोक्त २०७ १ ।
 विडु ७४ १३ ।
 विभ्रमभवानपूय
 परिधि ५३ २१ ।
 विम्ब ११५ ३१ ।
 विम्बकता ११५ ३३ ।
 विम्बकलिका ११५ ३३ ।

विम्बयोग ११६ १ ।
 विम्बयोगाद ११६ ३ ।
 विम्बलिप्ता ११५ ३६ ।
 विम्बनिम्बिता ११५ ३४ ।
 विम्बलपन ११७ ११ ।
 विम्बनेप ११६ ८ ।
 विम्बवय ११६ १ ।
 विम्बवय ५ ११६ ३ ।
 विम्बवयाद ११६ ४ ।
 विम्बामुक्ति प्रारम्भान
 १०६ ३४ ।
 विन्वासिन २२३ ५७ ।
 विन्वाय २२३ ५७ ।
 विन्वायन २२३ ८८ ।
 विन्वासिन २२३ ५८ ।
 विन्वाय २२३ ४८ ।
 विनोक्त २२३ ४८ ।
 विव्य ५६ ३५। ५६ ३६ ।
 ६२ ८ ।
 विननुगम ३६ ६० ।
 विनानिज ३६ ६१ ।
 विनप्रसून ३६ ५१ ।
 बी
 बी १५ २३। ५५ ३८।
 १२१ ५० ।
 व जगणित ७२ ४ ।
 बीजप्रक्षपान १४० १५ ।
 बीजप्रसू ४६ १८ ।
 बीजसमुद्र १६० २ ।
 बीजतू ४६ १४ ।
 बीातर ६८ २८ ।
 बीजिन २२८ ५५ ।
 बुच २६३ ६ ।
 बुक्ता २४३ ७ ।
 बुद ४७ ६। ७ १ ।
 २५० २ ।
 बुद्धागा ११ ५३ ।
 बुद्ध १२२ ६६ ।
 बुद्धिहाय ५८ २२ ।
 १२५ २६ ।
 बुद्धा २५ २१८ ५६ ।
 बुद्धा २५ २५१ ५१ ।

बुधद्वारा १४३, ६।	बोध २१६, ३६।	ब्रह्महृद् ११४, २०।	भद्रकृत्वा ६३, ६।
बुधवार ३, ४१। ६, १५।	बोद्धजयन्ती २२, ४७।	ब्रह्महृदय ११४, २०।	भक्त्या ११०, ३६।
बुधाग्रगण्य २५६, ८।	बोध २७, २७।	ब्रह्मगणो २०८, ६।	भक्तु १३६, ५२।
बुधाष्टमी २०, ३६।	बोधन २७, २७।	बालि ५०, १।	भक्त ६०, ४५।
बुधादित्य=(योगविद्येय)	बध्न ३२, ७।	ब्राह्म ५, ५४। १३, ३५।	भक्ति=(अनुरागविद्येयः)
बुधारा ५५, ३८।	बध्नज ५२, १०।	ब्राह्मण ५८, १। ५८, २।	भवत्वा ६३, ६।
बुधित २५०, २।	बध्नजनि ५०, ३३।	ब्राह्मणमर्चिका २५५, १२।	भक्षण २००, ५५।
बुध्नि ८, ३७।	बध्नतनुजन्मन् ५३, ११।	ब्राह्मणमत्तिलका	भक्षणोप=(भक्ष्यद्रव्यम्)
बुध्म ८, ३८।	बध्नभव ५२, ३३।	२५५, १२।	भक्षमल्ल २१४, १६।
बुध्मभ ८, ३८।	बध्नवैरिन् ५४, ४।	ब्राह्मणसूक्तिन् ४६, ३२।	भक्ति=धारित)
'बुध्मते' १८६, ६।	'ब्रवाणि' १८४, ४।	ब्राह्मणसूते १८, ४१।	भक्ष्य २०१, २।
बुध्मन्ते १८६, ६।	प्रवाभ १८४, ४।	१८, ५२।	भग ४, ३७। ६, ४५।
बुध्मयेत १८६, ६।	प्रवीति १८३, ४६।	ब्राह्मणवर्षत २१३, १।	भगज ५२, १०।
बुध्मयेते १८६, ६।	प्रवीनु १८४, २।	ब्राह्मण्ड २१३, १।	भगण ६८, १२।
बुध्मयेतात् १८६, १०।	प्रवीमि १८३, ५१।	ब्राह्मो ५, ५४। ४६, ४२।	६७, १६।
बुध्मयेत् १८६, १०।	प्रवीपि १८३, ५०।	२०८, ३१। २०६, ३५।	भगणानाम् ७७, २४।
'बु'	प्रवृत्कन्यक २०८, ३०।	ब्राह्म ५, ५४।	भगणभाग ८४, २६।
बृहत् २५३, ३०।	ब्रह्मगर्भ २३३, ८।	'ब्रह्म' २५४, ३७।	भगण २२।
बृहतापति ४७, ५८।	ब्रह्मचारिणी २३१, १७।	ब्रुवन्ति १८३, ५०।	भगणतव ८४, २६।
बृहती ७७, २। २०६, १।	ब्रह्मचारिन् २३१, १७।	ब्रुवन्ति १८४, २।	६७, २२।
बृहदमीरीकत २१, ५८।	२३३, ८।	ब्रुवते १८४, ८।	भगणार्द्ध ६७, ३।
बृहदभागु २३६, २३।	ब्रह्मण्य ५२, १०।	ब्रुवते १८४, ८।	६७, १६।
बृहदसति १३, २१।	२१७, २६। २२०, ८।	ब्रुवते १८४, ८।	भगणाम् ८४, २७।
२८, ५५। ४७, ३४।	ब्रह्मन् ३, ६। ४, ३४।	ब्रुवते १८४, ८।	६७, २३। ६७, २३।
'बे'	५, ५४। १०, ६।	ब्रुवते १८४, ८।	भगणार्थाक ८४, २७।
वेर २२४, १०।	ब्रह्मनामन् २१५, २८।	ब्रुवते १८४, ८।	६७, २३।
'बो'	२०७, ४१। २११, २।	ब्रुवते १८४, ८।	भगणोपकेन्द्र १०६, ६।
बोद्धव्य २५०, ६।	११८, २०।	ब्रुवते १८४, ८।	भगत=(समुक्त)
बोधन ४५, ४७।	ब्रह्मण्यो २०८, ३।	ब्रुवते १८४, ८।	१४४, १।
बोधनीय २५०, ६।	ब्रह्मपुत्र २०८, १६।	ब्रुवते १८४, ८।	भगदेवत्व ६, ४६।
'बोधयत' १८६, ११।	ब्रह्मपुत्री २०८, ३०।	ब्रुवते १८४, ८।	भगनेवान्तग २०८, २।
बोधयति १८६, ११।	ब्रह्मपुरी २०८, २।	ब्रुवते १८४, ८।	भगभव ५२, ३३।
बोधयन्ति १८६, ११।	ब्रह्ममुखनामन् ७५, ६।	ब्रुवते १८४, ८।	भगभू ५२, १०।
बोधयते १८६, ११।	ब्रह्ममज २०६, ४६।	ब्रुवते १८४, ८।	भगम्य=(भगोम्य)
बोधयन्ते १८६, ११।	ब्रह्मर्षि १६८, ५३।	ब्रुवते १८४, ८।	१४४, १।
बोधयेते १८६, ११।	ब्रह्मलोकान्त १२८, ५१।	ब्रुवते १८४, ८।	भगवत् २०६, १०।
बोधयोग्य २५०, ६।	ब्रह्मविद्या=(विद्याविद्येयः)	ब्रुवते १८४, ८।	भगवतो २३१, १७।
बोधान ४६, १४।	ब्रह्मसावरिण १८, २।	ब्रुवते १८४, ८।	भगसम्भव ५२, ५४।
बोधित २५०, १२।	ब्रह्ममुक्ता २०८, ३१।	ब्रुवते १८४, ८।	भगाम्ज ५२, ३३।
बोधितव्य २५०, ७।	ब्रह्मभू २०७, २०।	ब्रुवते १८४, ८।	भगामिन् २२८, २।
बोधित २०६, १०।	ब्रह्मभू १३४, २६।	ब्रुवते १८४, ८।	भगिनी २२५, ४५।
बोध्य २५०, ७।	ब्रह्मभूजपति १३४, ३४।	भ	भगोरथ २२६, ३८।
		भ ३, ५७। २५, ३७।	भगोरथप्राजा २२८, २१।

भाजयेत् १७३, ४१ ।	भायाताम् १६६, ३८ ।	भाविन् १८, २५ । ७७,	भास्वद्भू ५२, ३४ ।
भाजित ६०, ४५ ।	भायु १६६, ३६ ।	३४ ।	भास्वद्भू ५२, १२ ।
भाज्य ६१, ३१ ।	भार ५६, १ । ६०, ६ ।	भाविनी २०५, २० ।	भास्वल्लुप्तज्योतिष १०७,
भाज्याङ्क ६१, ३२ ।	भारती ४६, ४२ । २०८,	भाविकृत १८, ३३ ।	३ ।
भादक = (गृहमूलकम्)	३१ । १२१, ४१ ।	भावुक ३१, २५ ।	भित्त ८६, १८ ।
भादक = (गृहोपकरणम्),	भारतीयकुलाचल =	भावुकामावास्या २१, १४ ।	भिदि २३८, ४ ।
भादशरीक २०२, २६ ।	(व्यपिवृत्त.)	भात १२८, २३ ।	भिक्षु २३८, ४ ।
भादशमा = (भादशगृहम्)	भारतीयवर्ष ७७, ३ ।	भापण २०८, ४६ ।	भिक्षुर २३८, ४ ।
'भातः' १६६, ३८ ।	भारद्वाज २२२, ३० ।	भापणीय २४४, ३३ ।	'भित्त' १६३, १६ ।
भानि १६६, ३८ ।	२२८, ४५ ।	'भापते' १८४, ५६ ।	भित्तम् १६३, १७ ।
भानु ३२, ८ ।	भारवि ३२, २६ ।	भापते १८४, ५६ ।	भित्तयि १६३, १८ ।
भात्र १४, ३४ ।	भाकं १२३, १७ ।	भापयति १८४, ५६ ।	भित्तः २०, १८ ।
भाद्रद्वय ६, ३ ।	भाकि १२३, २१ ।	भापयते १८६, ५६ ।	भित्ते १६३, १६ ।
भाद्रपद १४, १५ । १४,	भाकं २७ २६ । ५०,	भापयित्वा २४६, ६१ ।	भित्तव १६३, १७ ।
३४ ।	४ । १५१, १६ । २५६,	भापा ४६, ४३ । २०८,	भित्तवते १६३, १३ ।
भाद्रपदपूर्वज १४, ३१ ।	१६ ।	३१ ।	भित्तन्ति १६३, १६ ।
भाद्रपदानुज १४, ३० ।	भाग्यदेश ५०, ३८ ।	भाषति २०८, ४७ ।	भित्ति १६३, १३ ।
भाद्रपदावतरन १४, ३८ ।	भाग्यमन्दन ५७, ५६ ।	२४६, २१ ।	भित्ति १६३, १४ ।
भाद्रसुप्त ६, ३ ।	भाग्यो २१७, १५ ।	भाषितव्य २४६, ३३ ।	भित्ती १६३, १४ ।
भाद्रपाटाद्वय ८, ५८ ।	भाद्र ७५, ३१ ।	'भाषते' १८६, ५६ ।	भित्तीयाताम् १६३, १४ ।
भाद्रपदाव ६, ३८ ।	भाद्रं ५, ६३ । १५१,	भाषते १८४, ५६ ।	भित्तीरज्जु १६३, १४ ।
भाद्र ६, ५७ । ५२, ११ ।	१६ ।	भाषेयाताम् १८६, ५७ ।	भित्त्नः १६३, १८ ।
भानु ६, ५७ । ३२, ८ ।	भाषो १३६, ५० । २२०,	भाषेरन् १८४, ५० ।	भित्त्नः १६३, १८ ।
६१, २ । ६६, ५ ।	८ ।	भाष्य २६६, ३६ ।	भित्तम् ८, १२ ।
भानुगौर ३६, १ ।	भाष्यांती १६०, ५ ।	'भाष्यते' १८४, ५७ ।	'भो' ५, ११ ।
भानुहोम ३३, २१ ।	भाष्यांत्वान १२३, ५५ ।	'भाष्यमात्र' २६६, ४६ ।	भो १२३, ४ ।
भानुज २७, ३२ । ५२,	भाच २२६, ५६ ।	भाम् ३६, १६ ।	भोति १२३, १० ।
११ ।	भात्र ६, ८ । १६, ५६ ।	भाम ३६, २६ ।	भोम २२८, ४ ।
भानुवर्मन् ५२, ३३ ।	१४२, १६ । १२५,	भामन्त ३, ५७ । ५५,	२२८, ३३ ।
१६०, ३ ।	६० । २००, २६ ।	६७ ।	भोममानन २४१, ३८ ।
भानुवर्ष ५२, ५६ ।	११५, ३ । १२१, ६ ।	भासन्तो ३, ५७ ।	भोमभेज २६५, १ ।
भानुवृत् ५२, ३६ ।	भासना ६८, २१ ।	भासुर ३१, २५ ।	भोमा २३१, १८ ।
भानुवृत् ६, ५० ।	भानुक्र १०६, ३६ ।	भासुर ३२, ३० । २०३,	भोय २६, १३ । २०५, १० ।
भानुवृत् ५३, ६६ ।	भानुहामावास्या २१, १६ ।	६० ।	२२८, २७ ।
भानुवृत् २० = १५२, ६ ।	'भास्य' १७६, ६५ ।	भासकर ५२, ३६ ।	भोय २२८, ५३ ।
भानुवृत् २०६, ५२ ।	भास्यति १७६, ५५ ।	भासकरभुज ३६, १३ ।	भोय २०५, १० ।
भानुवृत् ३०, २६ ।	भास्येत् १७६, ५६ ।	भासकरात्मज ५२, ५५ ।	भोय २०५, १० ।
भानु ३०, ८ ।	भास्येत् १७६, ५६ ।	भासकरि ५२, ११ ।	भोय २२८, २८ ।
'भाति' १६६ ३८ ।	भास्येत् १७६, ५६ ।	भास्यज ५२, १० ।	भोय २२८, ६ ।
भाम २०५, १० ।	भास्यन् १७६, ५७ ।	भास्यज्जम् ५५, २६ ।	भयम् २०५, ६ ।
भावि २६, १८ । २०५	भास्यन् ३२, ६ ।	भास्यन्तु ३२, ६ ।	भोय २०५, ६ ।
२० ।	भास्यन्तुर्वर्ज ५३, १२ ।	भास्यन्तुर्वर्ज ५३, १२ ।	भोय २०५, ६ ।
भाना १६६, ३८ ।	भास्यन्तुर्वर्ज ५३, १२ ।	भास्यन्तुर्वर्ज ५३, १२ ।	भोय २०५, ६ ।

- भोष्मपञ्चक १३७, २३ ।
 भोष्मपञ्चकव्रत २३, १६ ।
 भोष्मप्रसू = (गङ्गा)
 भोष्मसू = (शान्तनुः)
 २२६, २२ ।
 भोष्माष्टमी २४, १६ ।
 भुक्त १०८, ३७ ।
 भुक्तकाल १०८, ३७ ।
 भुक्ताभाग १०८, ३० ।
 भुक्तेलव १०८, ३० ।
 भुक्ताग १०८, ३० ।
 भुक्ताशक १०८, ३० ।
 भुक्ति १४४, ३६ ।
 १००, २३ ।
 भुक्तिमण्डकव १०६, ५ ।
 भुक्तिमृदुफल १०६, ५ ।
 भुग्न ४३, २८ । १०७, ११ ।
 'भुदस्त.' १८७, ११ ।
 भुदस्ते १८७, १५ ।
 भुज ६, ५८ । ४३, २८ ।
 १३६, ४ । २१३, ५१ ।
 भुजन ५३, ४६ ।
 २२३, ४६ ।
 भुजगनायक ५४, २३ ।
 भुजगपति ५४, १६ ।
 भुजगराज् ५४, ५ ।
 भुजगविभु ५४, १६ ।
 भुजगाधिप ६, ३३ ।
 भुजगान्तक २२१, ४६ ।
 भुजगाशान २२१, ४६ ।
 भुजगेन्द्र ५४, ६ ।
 भुजङ्ग ६, ३३ । २३, ५० ।
 २२३, ५० ।
 भुजङ्गनाथ ५४, १६ ।
 भुजङ्गम ५४, ५ ।
 २२३, ५० ।
 भुजङ्गमस्वामिन् ५४, २३ ।
 भुजङ्गमेत ५४, १६ ।
 भुजङ्गविभु ५४, १७ ।
 भुजङ्गहन् २२२, १६ ।
 भुजङ्गाधिभु ५४, १७ ।
 भुजङ्गेश ५३, ५० ।
 भुजग्रह १३६, १७ ।
 भुजज्या १०४, १२ ।
 भुजतोयजग्रह १३६, १८ ।
 भुजदल २१३, ४७ ।
 भुजभाग १०२, २४ ।
 भुजलव १०२, २४ ।
 भुजवारिजग्रह १३६, १८ ।
 भुजा २१३, ५१ । १२०, ५० ।
 भुजाकण्ठ २१०, २७ ।
 भुजादल २१३, ४७ ।
 भुजान्तर ६८, २३ ।
 भुजाब्जग्रहण १३६, १८ ।
 भुजाध्वपीडा १३६, १६ ।
 भुजाभ्रपुत्रसवग्रह
 १३६, २० ।
 भुजाम्बुजग्रह १३६, १६ ।
 भुजाम्बुजनिपीडन
 १३६, १६ ।
 भुजाश १०२, २४ ।
 १०८, १४ ।
 भुजासक १०२, २४ ।
 भुजि २३६, २३ ।
 भुजिव्या २०५, ३४ ।
 भुजोनिमिष १०३, २५ ।
 'भुज्जने' १८७, १५ ।
 भुज्जन्ति १८७, ११ ।
 भुज्जाते १८७, १५ ।
 भुज्जीते १८७, १६ ।
 भुज्जीयाताम् १८७, १६ ।
 भुज्जीरन् १८७, १६ ।
 भुज्ज्यात् १८७, १३ ।
 भुज्ज्याताम् १८७, १३ ।
 भुज्ज्यु १८७, १३ ।
 भुज्जन्ति १८७, ११ ।
 भुवन ७४, ३४ । ७८, १० ।
 भुवनत्रयषूबाभणि
 ३४, ६ ।
 भुवनमातृ ४४, १४ ।
 भुवनाधीश ३४, १ ।
 भुवन्यु २३६, २३ ।
 ३८, ५१ ।
 भुवद् ३०, ५ । २२३, २३ ।
 भुवतीक २२३, २६ ।
 भुविस् १६८, ७ ।
 भुसावल ६६, २२ ।
 'भू' ५, १२ । ४४, १५ ।
 २२४, १० ।
 भू १०, ५३ । १७४, ३४ ।
 भूकथा ६६, १ ।
 भूकम्प २५८, ३५ ।
 भूकम्पन २५८, ३५ ।
 भूकरा ६६, ४ ।
 भूकक्षय २२४, ४७ ।
 भूकुमार ४३, ५८ ।
 भूकेन्द्र १२१, २४ ।
 भूकण्ड = (भूमिदलम्),
 भूगोल ११०, २२ ।
 भूगोलपरिधि = (पृथ्वी-
 परिधि)
 भूचल २५८, ३५ ।
 भूचलन २५८, ३६ ।
 भूच्छाय ११५, ३८ ।
 भूच्छाया ११५, ३८ ।
 भूज १३६, ४ ।
 भूजनि ४३, ४० ।
 भूत २, ५७ । १८, १६ ।
 भूतकाल १८, १८ ।
 भूततिथि २, ५७ ।
 भूतदमनी २३०, १६ ।
 भूतघात्री ४४, १५ ।
 भूततय ४३, ५८ ।
 भूतनायिका २३१, १८ ।
 भूतस्वव १८, ८ ।
 भूतमातृ ४४, १५ ।
 भूतल १२२, ३३ ।
 भूता २, ५७ । १३, ७ ।
 भूतात्मन् २०७, ४२ । २२४,
 १० ।
 भूतापुत्र २०६, २३ ।
 भूति २४०, १६ ।
 भूतेश २२८, ४ । २३३, ८ ।
 भूतेव्या २, ५७ ।
 भूतम २०३, ५१ ।
 भूदारक ४३, ५८ ।
 भूयो ५५, २६ ।
 भूयन २२४, १० ।
 भूधर २०४, २ । २१७, ४ ।
 भूध्र २०४, २ ।
 भूधन्वन ४३, ५८ ।
 भूप २२६, २३ ।
 भूपति २२६, २३ । ३३८ ।
 भूपरिधि ६६, १ ।
 भूपाल २२६, २३ ।
 भूपालमवन १२८, १० ।
 भूपालिन् २१०, ५३ ।
 भूपुत्र ४३, ५१ ।
 भूमगोल ६६, २ ।
 भूमव ४३, ५१ । १५१, १६ ।
 भूभा ११५, ३८ ।
 भूमुज् २२६, २३ ।
 भूमू ४३, २८ । १२५५, ५ ।
 भूमभूत् २०४, २ । २२४, २४ ।
 भूमण्डल ६६, २ ।
 भूमण्डलेखा ६८, १८ ।
 'भूमण्डलेखानगर ६६, १६ ।
 भूमण्डलेखापुर ६८, १६ ।
 भूमयी ३५, ३३ ।
 भूमि ६८, ३१ ।
 भूमिकक्षा ६६, २ ।
 भूमिकाय २२८, ४ ।
 भूमिकेतन २३६, २३ ।
 भूमिगोलपरिधि ६६, २ ।
 भूमिज ४३, ५१ । २००, ३७ ।
 भूमिजनन् ४३, ४८ ।
 भूमिजोत्पात २५८, २० ।
 भूमिपतय ४४, १८ ।
 भूमिदायाद ४४, १८ ।
 भूमिप २२६, २४ ।
 भूमिपुत्र ४४, १ ।
 भूमिप्रव ४४, १ ।
 भूमिभा ११५, ३८ ।
 भूमिभू ४३, ५१ ।
 भूमिमण्डलेखा ६८, १८ ।
 भूमिमयी ३५, ३३ ।
 भूमिमुन ४४, १ ।
 भूमिस्यूम् २००, ३७ ।
 भूमो ४४, १५ । ४५, २७ ।
 भूमोन्द्र २२६, २४ ।
 भूमोत्तम २२१, ३५ ।

भूमौसूतं पुत्र ५६, १४ ।	भृगुसूनु ५०, १६ ।	भोगिकान्त २२३, ५१ ।	भ्रम्सेत् १८१, १४ ।
भूमसू १६, ३६।२५३, ५५ ।	भृगुसूत्र ५०, ५ ।	भोगिन् ५३, ४४ । २२३,	भ्रम्सेनाम् १८१, १४ ।
भूमिष्ठ २५३, ५६ ।	भृगुगानन्दन ५०, ४० ।	५१ ।	भ्रमेयु १८१, १४ ।
भूमोभूमसू=(वारवारम्),	भृगोरपत्य ५०, ३६ ।	भोगिनाथ ५४, ६ ।	भ्रातृ १३१, ३ ।
भूर—(भूलोक)	भृगुवपत्य ५०, १६ ।	भोगिन ५३, ५० ।	भ्रातृकारक १२७, ४५ ।
भूरि २०३, ४१।२२८, २८।	भृङ्ग २६, ३७ ।	भोगिपति ५४, ६ ।	भ्रातृद्वितीया २३, १३ ।
भूरिग १०७, ३६ ।	भृङ्गरिट २३७, ४० ।	भोगोन्द्र ५३, ५० ।	भ्रातृव्य २०१, १४ ।
भूरिगति १०७, ४० ।	भृङ्गरिटि २३०, ४० ।	भोगीश ५३, ५० ।	भ्रान्ति=(भ्रम)
भूरिजव १०७, ४० ।	भृङ्गरोटि २३०, ४१ ।	भोग्य १४४, १।२०१, ५३।	भ्रामरिका २३१, १८ ।
भूरिमेमन् ३७, २८ ।	भृङ्गरोटि २३०, ४१ ।	भोग्यकाल १०८, ३६ ।	'भ्रामरी' २३१, १८ ।
भूरिभूमि १०७, ४० ।	भृङ्गीश २२८, २८ ।	भोग्यमाय १०८, ३४ ।	भ्राम्यत १८१, १२ ।
भूरिधवस २३७, १ ।	भृंतक १२२, १ ।	भोग्यलव १०८, ३४ ।	भ्राम्यति १८१, १२ ।
भूवह् १३६, ४ ।	भूय १२१, ५१ ।	भोय्या २०५, ३४ ।	भ्राम्यन्ति १८१, १२
भूवह् १३६, ४ ।	भूय २५२, १२ ।	भोय्याश १०८, ३४ ।	भ्राम्येत् १८१, १४ ।
भूलोक २२३, १६ ।	भै ५, १२ ।	भोय्याशक १०८, ३४ ।	भ्राम्यताम् १८१ १४ ।
भूवायु २४५, १० ।	भेक २३८, २६ ।	भोजन २००, ५५ ।	भ्राम्येयु १८१, १४ ।
भूविस्तृति ६६, ४ ।	भेकभुज २२३, ५० ।	भोज्य २०१, २।२०१, ५३।	भ्रूण १४०, २१ ।
भूवत् ६६, ३ ।	भेज्य ५६, ८ ।	भोक्ष्य १०८, २३ ।	
भूवेष्टन ६६, ३ ।	भेटक २४८, १ ।	भोजङ्ग ६, ३३ ।	म—
भूवेष्टनाह ६६, ६ ।	भेट १२०, ४।१२०, १५।	भोजित २२८, ५ ।	म ११, ४ । २०६, ४२ ।
भूव्यास ६६, ५ ।	भेटक=(विद्योपणम्)	भोजी १३, ७ ।	२२८, ५ ।
भूव्यासाह ६६, ६ ।	भदन=(विवारणम्), ५५,	भोज्य=(रात्रिसबन्धी)	मकर २५, २६। २६, ५५ ।
भूपण=(मलङ्कार)	५७ ।	भोज्य २७, २४।५३, २६, ५५।	२८, ४२ । २८, ४७ ।
भूपणाह २०३, ४१ ।	भेदयुति १२०, १६ ।	५७, ५६।२३४, ४०।	२८, ५० ।
भूपा=(मलङ्कार)	भेदविद्युति १२०, १६ ।	भोजन १६८, ४३ ।	मकरकेतन २२७, १२ ।
भूसुत ४३, ४१ ।	भेदविद्योग १२०, १६ ।	भोमाश ५५, ३८ ।	मकरज्वज २२७, १२ ।
भूसुतु ४३, ८२ ।	भेद=(विद्योप्यम्)	भोमाकि ५६, १४ ।	मकरराशि २७, ५२ ।
भूस्य २००, ३६ ।	भेरी=(बाद्यविद्येय)	भोजिन २७, २४ ।	मकरवाहन २४३, ३१ ।
भूस्यन् २००, ३७ ।	भैंसिका १०, ५८ ।	भोमोत्पात २४८, २० ।	मकराङ्ग २२७, १२ ।
भुंग ४६, ५८ । ५१, २६।	भैंसा १०, ५८ ।	भ्रम=(भ्रान्ति) १८१, १६।	मकराक २२७, १२ ।
भुंग ५०, ४ ।	भैंसव २१०, ३१। २२८, ५।	भ्रमण=(गमनविद्येयः	मकराकर २१८, २५ ।
भुंगुनि ५०, १७ ।	भैंसवी २१०, ४२ ।	पवन्तः)	मकरालय २१८ २४ ।
भुंगुजन्म ५०, १८ ।	भैंसवादि २१०, २६ ।	'भ्रमत' १८१, ११ ।	मकरेज्जित (इतिविद्येय)
भुंगुजनय ५०, ३८ ।	भैंस्य १४४, १ ।	भ्रमति १८१, ११ ।	मकुट २२६, ३५ ।
भुंगुनन्दकर ५०, ५४ ।	'भा' ५, १२ ।	भ्रमन्ति १८१, ११ ।	मकुष्टक २०२, ६ ।
भुंगुनन्दन ५०, ३६ ।	भोक्तु=(भोगकर्ता),	भ्रमर २६, ३७।२३१, १८।	मत् २०१, १५ । २३०,
भुंगुपुत्र ५० १८ ।	भोग २२८, ५ ।	भ्रमरसादानाम् ७५, ३१।	६० ।
भुंगुपुत्रा २१७, १५ ।	भोगधर २२३, ५० ।	'भ्रमर' १८१, १३ ।	मत्तरिषु २२८, ५ ।
भुंगुप्रमति ५०, ३६ ।	भोगभूमि १६८, ८ ।	भ्रमेयु १८१, १३ ।	मत्तसाला १३८, २३ ।
भुंगुभव ५०, १८ ।	भोगभूमि २२३, ५० ।	भ्रम्यति १८१, १२ ।	मत्ता ६, ४२ ।
भुंगुन् ५०, ५ ।	भोगवती २२३, ५३ ।	भ्रम्यन्ति १८१, ११ ।	मथ ६, ८२ ।
भुंगुधरा ५०, ३६ ।	भोगाह २०१, ५३।२०२,	भ्रम्यन्ति १८१, १२ ।	मथवत् २३७, २ ।
भुंगुसुत ५०, १८।१५०, २६।	१० ।		

मधवती=(इन्द्राणी) २३७, १।	मञ्जु २५५, २०।	मनुवर्षीय=(मत्वर्षीय- प्रत्यया)	मधु १५, २०। २१६, २६। २१७, ४६। २४४, २२।
मधवदगुह ५७, ५८।	मञ्जुकैशिक २१५, २८।	मत्तकामिनी २०५, १८।	मधुकर २६, ३६।
मघा ३, ६२। ४, २०।	मञ्जुकेयी २१५, २८।	मत्तभगमना २०५, ११।	मधुज्येष्ठ २१६ ५०।
६, ४२। ६, १२।	मञ्जुषोपा २०४, ४१।	मत्वर्षीय (मनुवर्षीय- प्रत्यया) १५६, ४०।	मधुदीप २२०, १६।
मघाज ५०, ५।	मञ्जुल २५५, २०।	मत्त २४४, ६।	मधुपूती २०३, ५।
मघाजनि ५०, १६।	मठ १३८, ३०।	मत्तर १२३, १५।	मधुपुरी २२६, १७।
मघाजमन् ५०, १६।	मड्केरिपुर=(मध्यरेखा नगरम्)	२०१, १६।	मधुपुष्प २२०, १६।
मघाभव ५०, २०।	मराऊ १३०, २६।	मत्सरिन् २०६, ३२।	मधुप्रिय २२५, २२।
मघाभू ५०, ५।	मरि ५६, २७। २५६, ४३।	मत्सर्त २७, १०।	मधुमती २२५, ३।
मघामुत्त ५०, २०	मरिणीश्रीव २४६, ५२।	२१६, ३३। १३०, ८।	मधुमयन २१६, २३।
मघोत्थ ५०, ५।	मरिणीभद्र=(गन्धर्व विरोध)	२४४, १०।	२५६, २०।
मघोन. सचिव ५८, २५।	मरिणीभद्र २०१, ३६।	मत्स्यजयन्ती २०, ३१।	मधुर २१५, २६।
मघोनी २३३, ४४।	मरिणीमनु १६८, १४।	मत्स्यण्डिका २०३, ६।	५६, २५।
मधु १०१, ६।	मरुतीचक्र २२१, ८।	मत्स्यण्डो २०३, ६।	२५५, २०।
मङ्गल ३, ४४। २८, ५३।	मरुतीवक्र २२१, ८।	मत्स्यण्डादशी २३, ४२।	मधुरा २२६, १७।
२८, ५५। ३१, २५।	मरुतीवक्र २२१, ८।	मत्स्याण्डिका २०३, ७।	मधुरादि २१५, २५।
३१, ५१। ४३, ४२।	मरुतीभद्र २४७, ५।	मत्स्याण्डो २०३, ७।	मधुरिपु २१५, २६।
मङ्गलगृह=(मेषानृश्चि कश्च)	मण्डप २५६, ४३।	मत्स्याण्डो २०३, ७।	मधुवन २२६, १७।
मङ्गलवार ३, ४१।	मण्डयन्ती २०४, ५६।	मयन २२०, १६।	मधुश्रवणतीया=(तिथि विशेष)
६, १२।	मण्डल ६७, ३५।	मथित=(विलोडितदधि)	मधुसख २२७, १६।
मङ्गला १४४, २६।	६८, ३३। ३४, ५५।	मधुरा २२६, १६।	२६७, ५६।
२१७, १५।	मण्डललिप्ता ११५, ३४।	मधुरेश २२४, ३५।	मधुसारथि २२०, २०।
मङ्गल्य २०३, ४१।	मण्डललिप्तायोग ११६, १।	मधुरा १२६, १६।	मधुमुहूर्त् २२०, २०।
मङ्गल्यक १४४, २६।	मण्डललिप्तायोगार्द्ध ११६, ४।	मद ३१, ३६। २०१, १६।	मधुहर २१५, २६।
२०२, २६।	मण्डललेख ११७, ११।	मदमह ५०, २०।	मधुसख २०, ४६।
मन्त्रिका २५५, ६।	मण्डलशेष ११८, २७।	मदन २०२, २३।	मधुघ्न २२६, २७।
मन्त्र २४४, ६।	मण्डलावनेय ११८, २७।	२२०, १६।	मध्य १००, २५।
मन्त्र ४५, ४२।	मण्डलैक्य ११६, २।	मदनवतुर्दशी=(चैत्रशुक्ल शुद्धदशी)	५७, २१।
मन्त्रद्वत् २२६, ५५।	मण्डलैक्यसङ्घ ११६, ४।	मदनप्रयोदशी-(चैत्रशुक्ल द्वादशी)	मध्यकर्ण १०३, १८।
२५३, १८।	मण्डलैक्यार्द्ध ११६, ५।	मदना २४४, २२।	मध्यकाल ११६, ३७।
मन्त्रत १८६, ५१।	मण्डलैक्यार्द्ध ११६, ५।	मदनात्पद १२३, ५०।	मध्यगत १५८, ७।
‘मन्त्रति’ १८६, ५१।	मण्डलैक्यार्द्ध ११६, ५।	मदनोत्सव २०, ४६।	मध्यगति १००, २५।
‘मन्त्रति’ १८६, ५१।	मण्डलैक्यार्द्ध ११६, ५।	मदवृत् २३२, ३१।	मध्यग्रह ११६, ३८।
मन्त्रा ५६ ५४।	मण्डलैक्यार्द्ध ११६, ५।	मदवित्पु २३८, २६।	मध्यमहर्ण ११६, ३८।
मन्त्रेत् १८६, ५३।	मण्डलैक्यार्द्ध ११६, ५।	मदवृत् २३२, ३१।	मध्यमभस्वर १००, १८
मन्त्रेताम् १८६, ५३।	मण्डलैक्यार्द्ध ११६, ५।	मदाम्बर २३७, ४३।	मध्यमाडी १३५, ३३।
मन्त्रेयु १८६, ५३।	मण्डलैक्यार्द्ध ११६, ५।	मदिरा २२६, २।	मध्यदिन १२, ३६। २५२, ४३।
मन्त्रे १३६, ३६।	मण्डलैक्यार्द्ध ११६, ५।	२४४, २२।	मध्यभाग १३५। ४८।
मन्त्रक १३६, ३७।	मण्डलैक्यार्द्ध ११६, ५।	मदिष्ठा २४४, २२।	मध्यभुक्ति १००, २४।
मन्त्ररि (बलरि)	मण्डलैक्यार्द्ध ११६, ५।	मद्य २२६, २।	

मधवती = (इन्द्राणी) २३७, १।	मञ्जु २५५, २०।	मनुवर्षीय = (मत्वर्षीय- प्रत्यया) मत्कालिनी २०५, १८।	मधु १४, २०। २१६, २६। २१७, ४६। २४४, २२।
मधवद्वय ४७, ५८।	मञ्जुकेशिनी २१५, २८।	मत्तभगमना २०५, ११।	मधुकर २६, ३६।
मघा ३, ६२। ४, २०। ६, ४२। ६, १२१।	मञ्जुषीपा २०४, ४१।	मत्वर्षीय (मनुवर्षीय- प्रत्यया) १५६, ४०।	मधुमेष्ठ २१६ ५०।
मघाज ५०, ५।	मञ्जुल २५५, २०।	मत्त २४४, ६।	मधुवीप २२०, १६।
मघाजनि ५०, १६।	मठ १३८, ३०।	मत्तर १२३, १५। २०१, १६।	मधुपुत्री २०३, ५।
मघाजमन् ५०, १६।	मट्टनेरिपुर = (मध्यरेखा नगरम्)	मत्तरि २०६, ३२।	मधुपुरी २२६, १७।
मघाभव ५०, २०।	मण्ड १३०, २६।	मत्स्य २७, १०।	मधुपुष्प २२०, १६।
मघाभू ५०, ५।	मण्ड १३०, २६।	२१६, ३३। १३०, ८। २४४, १०।	मधुनिय २२५, २२।
मघामुत्त ५०, २०	मण्ड १३०, २६।	मत्स्यजयन्ती २०, ३१।	मधुमती २२५, ३।
मघोद्य ५०, ५।	मण्ड १३०, २६।	मत्स्यजिह्वा २०३, ६।	मधुमयन २१६, २३। २५६, २०।
मघोन सचिव ५८, २४।	मण्ड १३०, २६।	मत्स्यगङ्गी २०३, ६।	मधुर २१५, २६। ५६, २४।
मघोनी २३३, ४४।	मण्ड १३०, २६।	मत्स्यगङ्गी २०३, ६।	२५५, २०।
मधु १०१, ६।	मण्ड १३०, २६।	मत्स्यगङ्गी २०३, ७।	मधुरा २२६, १७।
मङ्गल ३, ४४। २८, ५३। २८, ५५। ३१, २५। ३१, ५१। ४३, ५२।	मण्ड १३०, २६।	मत्स्यगङ्गी २०३, ७।	मधुरादि २१५, २५।
मङ्गलगृह = (मेषाष्टमिच कक्ष),	मण्ड १३०, २६।	मत्स्यगङ्गी २०३, ७।	मधुरिपु २१५, २६।
मङ्गलवार ३, ४१। ६, १२।	मण्ड १३०, २६।	मत्स्यगङ्गी २०३, ७।	मधुवन २२६, १७।
मङ्गला १४४, २६। २१७, १५।	मण्ड १३०, २६।	मत्स्यगङ्गी २०३, ७।	मधुधवातुतीया = (तिथि विशेष)
मङ्गल्य २०३, ४१।	मण्ड १३०, २६।	मत्स्यगङ्गी २०३, ७।	मधुसल २२७, १६। २६७, ५६।
मङ्गल्यक १०६, २६। २०२, २६।	मण्ड १३०, २६।	मत्स्यगङ्गी २०३, ७।	मधुतारिधि २२०, २०।
मन्त्रिका २५५, ६।	मण्ड १३०, २६।	मत्स्यगङ्गी २०३, ७।	मधुसूक्त २२० २०।
मन्त्र २४४, ६।	मण्ड १३०, २६।	मत्स्यगङ्गी २०३, ७।	मधुहृत् २१५, २६।
मन्त्र ५५, ४२।	मण्ड १३०, २६।	मत्स्यगङ्गी २०३, ७।	मधुत्सव २०, ५६।
मन्त्रद्वय २२६, ५५। २४३, १८।	मण्ड १३०, २६।	मत्स्यगङ्गी २०३, ७।	मधुपुष्प २२६, २७।
मन्त्रत' १८६, ५१।	मण्ड १३०, २६।	मत्स्यगङ्गी २०३, ७।	मध्य १००, २५। ५७, २१।
'मन्त्रति' १८६, ५१।	मण्ड १३०, २६।	मत्स्यगङ्गी २०३, ७।	मध्यवर्ण १०३, १८।
मन्त्रन = (स्नानम्)	मण्ड १३०, २६।	मत्स्यगङ्गी २०३, ७।	मध्यराल ११६, ३७।
'मन्त्रन्ति' १८६, ५१।	मण्ड १३०, २६।	मत्स्यगङ्गी २०३, ७।	मध्यग १४८ ८।
मन्त्रा ५६ ५४।	मण्ड १३०, २६।	मत्स्यगङ्गी २०३, ७।	मध्यगति १००, २६।
मन्त्रेत १८६, ५३।	मण्ड १३०, २६।	मत्स्यगङ्गी २०३, ७।	मध्यग्रह ११६, ३८।
मन्त्रेताम् १८६, ५३।	मण्ड १३०, २६।	मत्स्यगङ्गी २०३, ७।	मध्यग्रहा ११६, ३८।
मन्त्रेयु १८६, ५३।	मण्ड १३०, २६।	मत्स्यगङ्गी २०३, ७।	मध्यनभश्चर १००, १८
मन्त्र १३६, ३६।	मण्ड १३०, २६।	मत्स्यगङ्गी २०३, ७।	मध्यनाडी १३५, ३३।
मन्त्रक १३६, ३७।	मण्ड १३०, २६।	मत्स्यगङ्गी २०३, ७।	मध्यदिन १२, ३६। २५२, ६३।
मन्त्ररि (पल्लवि)	मण्ड १३०, २६।	मत्स्यगङ्गी २०३, ७।	मध्यभाग १३५। ८८।
	मण्ड १३०, २६।	मत्स्यगङ्गी २०३, ७।	मध्यभूमि १००, २६।

भूमिसूर्यपुत्र ५६, १४ ।
 भूमस् १६, ३६।२५३, ४५।
 भूमिष्ठ २५३, ५६ ।
 भूमोभूमय्= (वारवारम्),
 भूर्— (भूलोक)
 भूरि २०३, ४१।२२८, २८।
 भूरिग १०७, ३६ ।
 भूरिगति १०७, ४० ।
 भूरिजव १०७, ४० ।
 भूरिप्रेमन् ३७, २४ ।
 भूरिभुक्ति १०७, ४०।
 भूरिधवस २३७, १ ।
 भूवह् १३६, ४।
 भूवह् १३६, ४ ।
 भूवोक २२३, १६ ।
 भूवामु २४५, १० ।
 भूविस्तृति ६६, ४ ।
 भूवृत् ६६, ३ ।
 भूवेष्टन ६६, ३ ।
 भूवेष्टनाद ६६, ६ ।
 भूव्यास ६६, ५ ।
 भूव्यासाद ६६, ६ ।
 भूपण= (घलङ्कार)
 भूपणाह २०३, ४१ ।
 भूपा= (घलङ्कार)
 भूमत् ४३, ४१ ।
 भूमत् ४३, ४२ ।
 भूम्य २००, ३६ ।
 भूम्य २००, ३७ ।
 भृगु ४६, ५८ । ५१, २६।
 भृगुज ५०, ४ ।
 भृगुजन ५०, १७ ।
 भृगुजगन् ५०, १८ ।
 भृगुजतम् ५०, ३८ ।
 भृगुजत्वकर् ५०, ५४ ।
 भृगुजन्वन् ५०, ३६ ।
 भृगुजुव ५० १८ ।
 भृगुपुत्रा २१७, १५ ।
 भृगुप्रभृति ५०, ३६ ।
 भृगुभव ५०, १८ ।
 भृगुभू ५०, ५ ।
 भृगुवद्यज ५०, ३६ ।
 भृगुसुत ५०, १८।१५०, २६।

भृगुसुनु ५०, १६ ।
 भृगुत्व ५०, ५ ।
 भृगोर्नन्दन ५०, ४० ।
 भृगोरपत्य ५०, ३६ ।
 भृगवपत्य ५०, १६ ।
 भृङ्ग २६, ३७ ।
 भृङ्गरिट २३७, ४० ।
 भृङ्गरिटि २३०, ४० ।
 भृङ्गरीटि २३०, ४१ ।
 भृङ्गन् २३०, ४१ ।
 भृङ्गोश २२८, २८ ।
 भृङ्गक १२२, १ ।
 भृङ्ग १२१, ५१ ।
 भृङ्ग २५२, १२ ।
 भृङ्ग ५, १२ ।
 भृङ्ग २३८, २६ ।
 भृङ्गभुज २२३, ५० ।
 भृङ्ग्य ५६, ८ ।
 भृङ्गक २४८, १ ।
 भृङ्ग १२०, ४।१२०, १५।
 भृङ्गक= (विशेषणम्)
 भृङ्गन= (विदारणम्), ५५,
 ४७ ।
 भृङ्गयुति १२०, १६ ।
 भृङ्गविद्युति १२०, १६ ।
 भृङ्गविद्योग १२०, १६ ।
 भृङ्ग= (विशेष्यम्)
 भृङ्गी= (बाधविशेष)
 भृङ्गिका १०, ५८ ।
 भृङ्गी १०, ५८ ।
 भृङ्ग २१०, ३१। २२८, ५।
 भृङ्गी २१०, ४२ ।
 भृङ्गवादि २१०, २६ ।
 भृङ्ग्य १५४, १ ।
 'भा' ५, १२ ।
 भोक्त= (भोगकर्ता),
 भोग २२८, ५ ।
 भोगधर २२३, ५० ।
 भोगभूमि १६८, ८ ।
 भोगभृत् २२३, ५० ।
 भोगवती २२२, ४३ ।
 भोगार्ह २०१, ५३।२०२,
 १०।

भोगिवान्त २२३, ५१ ।
 भोगिन् ५३, ४४ । २२३,
 ५१ ।
 भोगिनाथ ५४, ६ ।
 भोगिन ५३, ५० ।
 भोगिपति ५४, ६ ।
 भोगीन्द्र ५३, ५० ।
 भोगीश ५३, ५० ।
 भोग्य १४४, १।२०१, ५३।
 भोग्यकाल १०८, ३६ ।
 भोग्यभाग १०८, ३४ ।
 भोग्यलव १०८, ३४ ।
 भोग्या २०५, ३४ ।
 भोग्यासक १०८, ३४ ।
 भोजन २००, ५५ ।
 भोज्य २०१, २।२०१, ५३।
 भोद्य १०८, २३ ।
 भोज्ज ६, ३३ ।
 भौतिक २२८, ५ ।
 भौती १३, ७ ।
 भौत्य= (राजिसबन्धी)
 भौम २७, २४।४३, २६, ५५।
 ५७, ५६।२३४, ४०।
 भौमन १६८, ४३ ।
 भौमाश ५५, ३८ ।
 भौमाकि ५६, १४ ।
 भौमिज २७, २४ ।
 भौमीत्यत २५८, २० ।
 भ्रम= (आन्ति) १८१, ६।
 भ्रमसु= (यमनविशेष
 पर्वतन.)
 'भ्रमत' १८१, ११ ।
 भ्रमति १८१, ११ ।
 भ्रमन्ति १८१, ११ ।
 भ्रमर २६, ३७।२३१, १८।
 भ्रमरपादनामन् ७५, ३१।
 'भ्रमेत्' १८१, १३ ।
 भ्रमेताम् १८१, १३ ।
 भ्रमेयु १८१, १३ ।
 भ्रम्यत १८१, १२ ।
 भ्रम्यति १८१, ११ ।
 भ्रम्यन्ति १८१, १२ ।

भ्रम्येत् १८१, १४ ।
 भ्रम्येताम् १८१, १४ ।
 भ्रमेयु १८१, १४ ।
 भ्रातृ १३१, ३ ।
 भ्रातृकारक १२७, ४५ ।
 भ्रातृद्वितीया २३, १३ ।
 भ्रातृव्य २०१, १४ ।
 भ्रान्ति= (भ्रम)
 भ्रामरिका २३१, १८ ।
 'भ्रामरी' २३१, १८ ।
 भ्राम्यत १८१, १२ ।
 भ्राम्यति १८१, १२ ।
 भ्राम्यन्ति १८१, १२ ।
 भ्राम्येत् १८१, १४ ।
 भ्राम्येताम् १८१, १४ ।
 भ्राम्येयु १८१, १५ ।
 भ्रूण १४०, २१ ।

म—

म ११, ४ । २०६, ४२ ।
 २२८, ५ ।
 मकर २५, २६। २६, ५५ ।
 २८, ४२ । २८, ४७ ।
 २८, ५० ।
 मकरकेतन २२७, १२ ।
 मकरज्वज २२७, १२ ।
 मकरराशि २७, ५२ ।
 मकरवाहन २४३, ३१ ।
 मकराङ्ग २२७, १२ ।
 मकराकक २२७, १२ ।
 मकराकर २१८, २५ ।
 मकरासय २१८ २५ ।
 मकरेङ्गित (ङ्गितविशेष)
 मकुट २२६, ३५ ।
 मकुटक २०२, ६ ।
 मत् २०१, १५ । २३०,
 ६० ।
 मत्स्य २२८, ५ ।
 मखभासा १३८, २३ ।
 मखा ६, ४२ ।
 मघ ६, ४२ ।
 मघवत् २३७, २ ।

मघवती=(इन्द्राणी) २३७, १।	मञ्जु २५५, २०।	मनुवर्षीय=(मत्वर्षीय- प्रत्यया)	मधु १४, २०। २१६, २६। २१७, ४६। २४४, २२।
मघदगुरु ४७, ५८।	मञ्जुकेशिन् २१५, २८।	मत्कारिणी २०५, १८।	मधुकर २६, ३६।
मघा ३, ६२। ४, २०। ६, ४२। ६, १२।	मञ्जुकेशी २१५, २८।	मत्तभ्रामना २०५, ११।	मधुज्येष्ठ २१६ ५०।
मघाज ५०, ५।	मञ्जुप्राण २०६, ४२।	मत्वर्षीय (मनुवर्षीय- प्रत्यया) १५६, ४०।	मधुदीप २२०, १६।
मघाजनि ५०, १६।	मञ्जुल २५५, २०।	मत्त २४४, ६।	मधुपुत्री २०३, ४।
मघाजमन् ५०, १६।	मठ १३८, ३०।	मत्तर १२३, १५। २०१, १६।	मधुपुरी २२६, १७।
मघाभव ५०, २०।	मङ्कैरिपुर=(मध्यरेखा नगरम्)	मत्स्य १२३, १५। २०१, १६।	मधुपुष्प २२०, १६।
मघाम् ५०, ५।	मणऊ १३०, २६।	मत्सरिन् २०६, ३२।	मधुप्रिय २२५, २२।
मघामुत् ५०, २०	मणि ५६, २७। २५६, ४३।	मत्स्य २७, १०। २१६, ३३। १३०, ८। २४५, १०।	मधुमती २२५, ३।
मघात्य ५०, ५।	मणिप्रीथ २४६, ५२।	मत्स्यजयन्ती २०, ३१।	मधुमथन २१६, २३। २५६, २०।
मघान सचिव ४८, २४।	मणिभद्र=(गन्धर्वं विशेष)	मत्स्यशिकारी २०, ३१।	मधुर २१४, २६। ५६, २४। २५५, २०।
मघोनी २३३, ४४।	मणिगुप्त २०१, ३६।	मत्स्यशिकारी २०, ३१।	मधुरा २२६, १७।
मधु १०१, ६।	मणिसानु १६८, १४।	मत्स्यशिकारी २०३, ६।	मधुरादि २१४, २५।
मङ्गल ३, ४४। २८, ५३। २८, ५५। ३१, २५। ३१, ५१। ४३, ४२।	मणोचक २२१, ८।	मत्स्यशिकारी २०३, ६।	मधुरिणु २१५, २६।
मङ्गलगृह=(मिथोवृद्धि करव),	मणोवक २२१, ८।	मत्स्यशिकारी २०३, ७।	मधुवन २२६, १७।
मङ्गलवार ३, ४१। ६, १२।	मणिभद्र २४७, ४।	मत्स्यशिकारी २०३, ७।	मधुप्रयाततीया=(विधि विशेष)
मङ्गला १४४, २६। २१७, १५।	मण्डप २५६, ४३।	मत्स्यशिकारी २०३, ७।	मधुसल २२७, १६। २६७, ५६।
मङ्गल्य २०३, ४१।	मण्डयन्ती २०४, ५६।	मत्स्यशिकारी २०३, ७।	मधुसारथि २२०, २०।
मङ्गल्यक १४४, २६। २०२, २६।	मण्डस ६७, ३४। ६८, ३३। ३४, ५४।	मत्स्यशिकारी २०३, ७।	मधुमुहूर्त् २२० २०।
मर्चिका २५५, ६।	मण्डललिप्ता ११५, ३४।	मत्स्यशिकारी २०३, ७।	मधुहिर २१५, २६।
मच्छ २४४, ६।	मण्डललिप्तायोग ११६, १।	मत्स्यशिकारी २०३, ७।	मधुत्सव २०, ४६।
मज ४५, ४२।	मण्डललिप्तायोगार्द्ध ११६, ४।	मत्स्यशिकारी २०३, ७।	मधुपञ्च २२६ २७।
मज्जकृत २२६, ४५। २४३, १८।	मण्डललेख ११७, ११।	मत्स्यशिकारी २०३, ७।	मध्य १००, २५। ५७, २१।
मज्जत १८६, ५१।	मण्डलरोप ११८, २७।	मत्स्यशिकारी २०३, ७।	मध्यकार १०३, १८।
'मज्जति' १८६, ५१।	मण्डलस्वरोप ११८, २७।	मत्स्यशिकारी २०३, ७।	मध्यकाल ११६, ३७।
मज्जन=(स्नानम्)	मण्डलैक्य ११६, २।	मत्स्यशिकारी २०३, ७।	मध्यगत १४८ ८।
'मज्जन्ति' १८६, ५१।	मण्डलैक्यसण्ड ११६, ४।	मत्स्यशिकारी २०३, ७।	मध्यगति १००, २४।
मज्जा ५६ ५४।	मण्डलैक्यार्द्ध ११६, ५।	मत्स्यशिकारी २०३, ७।	मध्यग्रह ११६, ३८।
मज्जेत् १८६, ५३।	मत् २५०, २।	मत्स्यशिकारी २०३, ७।	मध्यग्रहण ११६, ३८।
मज्जेताम् १८६, ५३।	मत्ङ्ग २३२, ३०।	मत्स्यशिकारी २०३, ७।	मध्यतन्त्र १००, १८
मज्जेयु १८६, ५३।	मत्ङ्गज २३२, ३०।	मत्स्यशिकारी २०३, ७।	मध्यनाडी १३५, ३३।
मञ्च १३६, ३६।	मत्तल्लिका २०६, ३०।	मत्स्यशिकारी २०३, ७।	मध्यानि १२, ३६। २५२, ४३।
मञ्चक १३६, ३७।	मत्ति ११, ४। १२२, ४७।	मत्स्यशिकारी २०३, ७।	मध्यभाग १३५। ५८।
मञ्जरि (वत्सलरि)	मत्तिमत् ४७, २०। २५५, ४४।	मत्स्यशिकारी २०३, ७।	मध्यमुक्ति १००, २४।
	मत्तिसल ४७, ३४। २६८, ४।	मत्स्यशिकारी २०३, ७।	

मध्यम २०६, ८ । २५२, ४३ ।	मनीषा १२२, ५४ ।	मनोरम २५५, २१ ।	मन्दतरा १०६, ३३ ।
मध्यमगति १००, २४ ।	मनीषिन् २५५, ४४ ।	मनोराज्य २४६, २२ ।	मन्दतुङ्ग १०१, ३३ ।
मध्यमग्रह १००, १६।११६, ३७ ।	मनु २१२, ३६ । १२२, ४७ ।	मनोवती २०८, २ ।	मन्दपरिधि १०३, २२ ।
मध्यमजघ्न १००, २५ ।	मनुज २८, ३१ । १३६, ४४ । २०१, ३७ ।	मनोविलासवती २०५, ११ ।	मन्दपरिस्फुटा १०६, २५ ।
मध्यमद्युचर १००, १६ ।	मनुजनि २००, ३७ ।	मनोहर २०३, ४१ । २५५ २१ ।	मन्दपितृ ३३, २२ ।
मध्यमभूषित १००, २५ ।	'मनुते' १८६, ३ ।	मनोहरा २०५, ११ ।	मन्दपुत्र ५५, २४ ।
मध्यममन्दकर्ण १०३ ४ ।	मनुद्वय ८०, २८ ।	मनोहराकृति २२१, ३७ ।	मन्दप्रभू ३५, ३३ ।
मध्यममृदुवर्ण १०३, ४ ।	मनुद्वयित ८०, २८ ।	मनोहारि २५५, २१ ।	मन्दफल १०४, २६ । १०६-२ ।
मध्यमलोक ४६, १६ ।	मनुद्वयित ३३, २२ ।	मन्तव्य=(ज्ञेयो, मननीयो विभाक्तीयो वा)	मन्दमुक्ति ५२, ३५ ।
प्रध्यमलोकवर्त्मन् ४६, १६ ।	मनुप्रभू २००, ३७ ।	मन्तव्य=(मनुष्य, अथवा-धो वा), १०१, ४१ ।	मन्दभाग ५२, ३६ ।
मध्यमा २०६, २६ । २१०, १८ ।	मनुभव २००, ३८ ।	मन् १२२, ४७ । २३८, २४ ।	मन्दर १६८, ८ ।
मध्यमायुम् १४१, २३ ।	मनुबुद्ध ८०, २८ ।	मन्त्रजिह्व २३६, २४ ।	मन्दरमणि २२८, ५ ।
मध्यमीय २५२, ४४ ।	मनुष्य २८, १८ । २८, ३२ । १३५, २३ । २००, ३७ ।	मन्त्रजिह्व २३६, २४ ।	मन्दरय ५२, ३६ ।
मध्यमेति १००, २५ ।	मनुष्यकुञ्जर २५४, ५५ ।	मन्त्रद्रष्ट १६८, ४८ ।	मन्दरवासिनी २३१, १६ ।
मध्यगति १४८, ८ ।	मनुष्यतीर्थ=(प्रजापति-तीर्थं कनिष्ठासुलम्)	मन्त्रद्रष्ट २३७, १८ ।	मन्दरानय २३१, १६ ।
मध्यराज १३, ३१ । १८, १४ ।	मनुष्यधर्मन् २४६, २ ।	मन्त्रव्याख्याकार ४६, १६ ।	मन्दरामास २३१, १६ ।
मध्यलोक ४४, १६ ।	मनुष्यराशि २८, २१ ।	मन्त्रव्याख्याकृत ४६, १६ ।	मन्दश्रुति १०३, २ ।
मध्यलोकेश २२६, २४ ।	मनुष्यकारिणताङ्गु - लयुक्तसर्प २२२, ३६ ।	मन्त्रिन् २५, ४ । ४७, १४ ।	मन्दसञ्जकल १०४, २६ ।
मध्यवर्तिन् २५४, ३८ ।	मनुष्योद्य २५५, १ ।	मन्त्र्य ३२, ६ ।	मन्दस्तुत ५५, २४।२६५, १ ।
मध्यस्पर्श=(कटिदेश), ११६, १८ ।	मनुस्त्र २००, ३८ ।	मन्थर २५३, २४ ।	मन्दस्पष्ट १०६, ६ ।
मध्यस्थिति ११६, १३ ।	मनोगवी २४६, २१ ।	मन्थर २५३, २४ ।	मन्दरपष्टगति १०६, ६ ।
मध्या २१०, १८ । २११, २४ ।	मनोज २२०, २१ । १२२, ३८ ।	मन्थर २५३, २४ ।	मन्दस्पष्टग्रह १०५, १ ।
मध्यायुम् १४१, २८ ।	मनोजनुस् २२०, २१ ।	मन्थर २५३, २४ ।	मन्दस्पष्टरवि १०४, ३१ ।
मध्याह्न १२, ३७ । १२, ५२ । १८, १३ ।	मनोजन्मन् २२०, २१ ।	मन्थर २५३, २४ ।	मन्दस्पष्टा १०६, ६ ।
मध्याह्नवर्ण १०३, १८ ।	मनोजव=(हरि)	मन्थर २५३, २४ ।	मन्दस्पष्टार्क १०४, ३१ ।
मध्याह्नमाङ्क १०६, १६, २० ।	मनोजवा २३६, ५१ ।	मन्थर २५३, २४ ।	मन्दस्पष्टगति=(मन्द-स्पष्टगति)
मन १२२, १६ । २१६, २८ । २०१, १४ ।	मनोज्ञ २५५, २१ ।	मन्थर २५३, २४ ।	मन्दस्पष्टग्रह=(मन्दस्पष्ट-ग्रह), १०५, १ ।
मनसिज २२०, २०, २१ ।	मनोज्ञा २०५, ११ ।	मन्थर २५३, २४ ।	मन्दा २११, ३६ ।
मनसिधय २२०, २१ ।	मनोदाहिन् २२०, २२ । २६६, ३१ ।	मन्थर २५३, २४ ।	मन्दाङ्क १०६, २१।१०४, २३ ।
मनस्ताल २३ १, ३८ ।	मनोभव २२०, २२ ।	मन्थर २५३, २४ ।	मन्दाकिनी २२६, २३ ।
मनित २५०, २ ।	मनोभू १२३, ३६ ।	मन्थर २५३, २४ ।	मन्दार १६८, २७ ।
मनायी=(मना पत्नी,)	मनोमोनि २२०, २२ ।	मन्थर २५३, २४ ।	मन्दार १२२, ३५। १३८, २२ ।
मनावी=( )	मनोरथ २४६, २१ ।	मन्थर २५३, २४ ।	मन्दार २०३, १६ ।
	मनोरथग्र २०, ३२ ।	मन्थर २५३, २४ ।	मन्दार १३८, ४७ ।
		मन्थर २५३, २४ ।	मन्दैति ५२, १२ ।
		मन्थर २५३, २४ ।	मन्दोच्च १०१, ३३ ।
		मन्थर २५३, २४ ।	मन्दोरथ ५५, २५ ।
		मन्थर २५३, २४ ।	मन्द्र ३१, २४ ।

महानस १३८, ४६ ।	महारजन ३८, ४ ।	महित ४६, १६ ।	महिषीज ५१, ५१ ।
महानाद २१४, १ । १०२,	महाराज २१०, २८ ।	२०१, ४६ ।	महिषीभव ५१, ५२ ।
२८ । २२८, ७ ।	महाराजिक ८४, २५। २०६,	महितनय ४४, १८ ।	महिषीभू ५१, ५२ ।
महानाम्नीतवत् १३६,	२६ ।	महितनूज ४४, १८ ।	महिषीमुत् ५१, ५२ ।
५० ।	महाराज १३, ३१ ।	महिषुज ४४, १ ।	महीमुत् ४४, २ ।
महानाम्नीनियम १३६,	महाराजि २२, ४४ ।	महिमन् २३०, २७ ।	महेन्द्र २०४, १७ ।
५० ।	महाराजी २३१, २१ ।	२४०, ५४ ।	२३७, ३ ।
महानाम्नीव्रत १३३, ४० ।	महारूपक २१३, २६ ।	महिमूर्तिसम्भव ४४, ३७ ।	महेन्द्रगुरु ४८, १ ।
महानिय १३, ३१ ।	महायं २४८, ४६ ।	महिर ३२, ३० ।	महेन्द्रजित् २२१, ५० ।
महानिशा १३, ३१ । २३१,	महाघ्नं २४८, ४७ ।	महिला २६, १८ ।	महेन्द्रसचिव ४८, २६ ।
२० ।	महालक्ष्मीसप्तमी २२, १४ ।	१३८, ४४ । २०४, ५६ ।	महेन्द्राणी २३७, २५ ।
महानुभाव २५६, ६ ।	महालक्ष्मीव्रत २२, १६ ।	महिली २०४, ५६ ।	महेता २६, १८ ।
महापद्म २२६, ४८ ।	२३५, ४८ ।	महिष १३५, १४ ।	२०५, १ ।
२४६, ३४ ।	महालय १३७, २३ ।	३३०, ३ । २४२, ३ ।	महेत्तिका २०५, १ ।
महापक्ष २२१, ४६ ।	महावर्षा २५, ७ ।	महिषध्वज २४१, ३८ ।	महेली २०५, १ ।
महापातकाल १२०, २२ ।	महावसु २२८, ५४ ।	महिषमयनी २३१, २१ ।	महेज २२८, ८ ।
महापाप=(महापातकम्)	महावास्तुली २४, ४२ ।	महिषवाहन २४१, ३८ ।	महेक्षतिवि २, ३१ ।
महाप्रलय १८, ८ ।	महाविधा २३१, २१ ।	महिषार्दन २३३, १० ।	महेष्टानी २२१ ३१ ।
महाबल ७, ७ । २४४, ४२ ।	महाधि ३०, ६ ।	महिषी २४, २ ।	महेक्षर २२८, ८ ।
महाबलवर्त्मन २६, ४८ ।	महाधिव ३०, ६ ।	महिषीमुत् ५१, ५२ ।	महाभवीयं ३१, ८ ।
महाभाग=(अतिधन्य)	महाधिवर २२१. ५० ।	मही ४४, १७ ।	महाभ्रसार ३१, ८ ।
महाभीम २३०, ४२ ।	महावीर २२१. ५० ।	महीकुमार ४४, १६ ।	महात्पल ३६, ४१ ।
महाभरव २३० ४४ ।	महावीर्यं २०६, ४२ ।	महीक्षित् २२६, २५ ।	महोत्थन २२०, २३ ।
महामति ४७, ३६ ।	महावीर्या ३५, २८ ।	महीज ४३, ४२ ।	महोदधि २१८, २६ ।
महामद २३२, ३१ ।	महावेग २२१ ५० ।	१३६, ४ ।	महोनिधि ३३, २३ ।
महामनस्=(सदन्त करण.)	महाव्रत २३, ३५ । २०६,	महीधर २०४, २ ।	महोराशि ३३, २४ ।
महामहोवास्तुली=(योग-	४८ । २२८, ७ ।	महीध्र २०४, ३ ।	महीजत् २३३, ७ ।
विशेष.) २४, ४६ ।	महाव्रतित् २२८, ७ ।	महीनन्दन ४४, १६ ।	'मा' ५, ६ ।
महाभाषा=(योगविशेषः)	महाशय २१८, २५। २३२,	महीप २२६, २५ ।	मा २१७, १५ ।
महाभाष्य २१६, ६ ।	३१ ।	महीपति २२६, २५ ।	मास १०३, ४१ ।
महाभाष्या २३१, २० ।	महानुश्र २२८, ५४ ।	महीपाल २२६, २५ ।	२४२, ४२ ।
महाभुष २४३, २८ ।	महाव्येता २०८, ३१ ।	महीप्राचीर २१८, २५ ।	मासकर ४४, ४५ ।
महाभुक्ति=(नारायणः)	महाष्टमी २२, ४४ ।	महीप्रावरण २१८, २६ ।	मासकारित् ४४, ४६ ।
२५६, ५ ।	महासत्य २४१, ३७ ।	महीप्रावार २१८, २६ ।	२४२, ५१ ।
महाभूत्य २४८, ४६ ।	महासत्त्व २४६, २ ।	महीभू ४३; ४२ ।	मासज २४३, १२ ।
महाभुज २३२, ३१ ।	महासारथि ३६, ४ ।	महीमण्डल ६६, ३ ।	मासतेजस् २४३, १२ ।
महाभेरु १६८, १५ ।	महाभुक्ति १८, ८ ।	महीमध्यरेखा ६६, १४ ।	मासपित्त २४३, १६ ।
महाभुक्तु २२८, ७ ।	महात्सेन २३३, ६ ।	महीरुह १३८, ५ ।	मासल ३०, ४७ ।
महाभय=(यज्ञविशेष)	महास्थली ४४, १७ ।	महीवृत्त ८८, ३ ।	मासलता २४३, ५ ।
महाभयाना १२४, १७ ।	महाहस २१६, ६ ।	पहीन्यास ६६, ५ ।	माघानुज १४, ५४ ।
महारज्जा २०४, ४६ ।	महि ४५, १७ ।	महिष २४२, ३ ।	माघावरज १४, ५५ ।
महारजत २०३, ४२। ३८,	महिका ४२, २२ ।	महिषानुत् ५१, ५१ ।	माघी २४, २३ ।
४ ।	महिज ४३, ४२ ।	महिषी २४२, ८ ।	माघेय ५०, ५० ।

माङ्गल्य २४४, १० ।	मानयोग ११६, २ ।	मास्त ७, ७। १६६, ५५।	माल्यवत् २०४, १५ ।
माङ्गल्यद्वयं २४४, १० ।	मानयोगाद् ११६, ५ ।	२४४, ५३ ।	मावेष्ट १३१, २७ ।
माच्छ ५६, २ ।	मानरघ्ना ११३, १ ।	माहती २३४, ६ ।	माथय ६७, ४४ ।
माञ्जिष्ठ ४४, ५० ।	मानव २८, ३२। १३६, ४५।	माकण्डेय २१२, ५५ ।	माप ५६, ८। २०२, ४। २०२, २३ ।
माठर ३६, ५३ ।	२००, ३८ ।	मार्ग ५, ६३। १४, ४२। १६, १ ।	मापक ५६, ४ ।
माणवक १३४, २६ ।	मानवायुष् १४१, २ ।	१ ।	मापाशन ३८, १८ ।
माणिक्य ५७, ३१ ।	मानस ६, ४७। १२२, ३४।	मार्गंग १०७, १७ ।	मास १४, ६ ।
माणिश्रीव २५६, ५२ ।	२२१, १४ ।	मार्गंगति १०६, २६ ।	मास ११, १८। १४, १०। ६७, १० ।
माणिचरि २४७, ३ :	मानसालय २१४, ५६ ।	मार्गंग २२७, ५४ ।	मासलण्ड १३, ५२ ।
मातङ्ग ६, ५१ ।	मानसूनु २०० २० ।	मार्गंगि १४, १४ ।	मासगण ६७, ४३ ।
२३२, ३२ ।	मानसोकस् २१४, ५६ ।	मार्गंगीरस् १४, १४ ।	मासचय ६७, ४४ ।
मातरि = (अन्तरिक्षम्)	मानस्तोका २३१, २२ ।	मार्गंगीर्यं १४, १६। १४, ४४।	मासनिचय ६७, ४४ ।
मातरिद्वन् २४४, ४२ ।	मानिका ६३, २ ।	मार्गंगीर्यं १४, ४० ।	मासनिवेश १३१, २७ ।
मातलि १२३, १५ ।	मानिन् २३१' ५१ ।	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासपिण्ड ६७, ४४ ।
माता २२५, ३ ।	मानिनौ २६, १८। २०५, १२ ।	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासप्रवेश १३१, २८ ।
मातामह = (मातृपिता)	मानुष २८, ३२। २००, ३८।	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमान १६, २० ।
मातामहधात्र २२, ४० ।	मानुष्य = (मनुष्यशरीरम्),	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमास १६, २१ ।
मातामही = (मातृमाता)	मानिकघलण्ड ११६, ५ ।	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमाल ६७, ४५ ।
२३१, २१ ।	मानिकमदल ११६, ५ ।	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमाल ६७, ४५ ।
मातुल १२३, १५ ।	मानिकघाट ११६, ५ ।	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमाल ६७, ४५ ।
मातृ ६, १७। २४, २ ।	मान्द २७, ३१। १०४, २३।	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमाल ६७, ४५ ।
१२२, १६। २००, ४७ ।	मान्दि ३१, ४४। ५५, १७।	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमाल ६७, ४५ ।
मातृका २०५, २८ ।	२६५, १ ।	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमाल ६७, ४५ ।
मातृनिभा २५४, ७ ।	मान्द्य १२३, १० ।	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमाल ६७, ४५ ।
मातृवत्सल २३३, १० ।	मान्द्यात् २१६, ३६ ।	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमाल ६७, ४५ ।
मात्रा २५३, ४१ ।	मान्य = (पूज्यो मन्त्रयो	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमाल ६७, ४५ ।
मारस्य २१२, ५५ ।	वा), २००, २। २००, २।	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमाल ६७, ४५ ।
माद १२३, ६ ।	मापत्य २२०, ५३ ।	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमाल ६७, ४५ ।
मादवास् २०६, ६ ।	मामसी २१०, ४० ।	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमाल ६७, ४५ ।
मायव १४, २३ ।	माया २२४, १६ ।	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमाल ६७, ४५ ।
मायवी ४४, १७ ।	मायु २२१, ५० ।	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमाल ६७, ४५ ।
२१०, ४४ ।	मायुराज २४६, ३ ।	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमाल ६७, ४५ ।
माध्यन्दिन २५२, ४४ ।	मायुराज २४६, ३ ।	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमाल ६७, ४५ ।
माध्यम २५२, ४४ ।	मायुरी २१०, ५० ।	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमाल ६७, ४५ ।
माध्यमिका ११६, १८ ।	मार २२०, २३ ।	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमाल ६७, ४५ ।
माध्यमी ११६, १८ ।	मारक १२६, ५३ ।	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमाल ६७, ४५ ।
माध्यमिहक = (मध्याह्नभव),	मारकगृह १२६, ५५ ।	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमाल ६७, ४५ ।
माध्वीक २४४, २३ ।	मारकमयन १२६, ५५ ।	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमाल ६७, ४५ ।
मान ११५, ३२। २००, ३८।	मारकस्थान १२६, ५३ ।	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमाल ६७, ४५ ।
मानञ्जर २१६, ६ ।	मारस्य = (प्रयोगविशेष)	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमाल ६७, ४५ ।
मानदा ४२, ५८ ।	मारव = (मरुदेश सम्बन्धी)	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमाल ६७, ४५ ।
माननीय = (मान्यः पूजनी-	मारोच ३७, ६। १६७, ५७।	मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमाल ६७, ४५ ।
यो वा),		मार्गंगीर्यं १४, ४८ ।	मासमाल ६७, ४५ ।

- मित्र ४, ३६ ७२१, ६१४७।
 १०, २३। १२। ५६, ३२, ६।
 मित्रज ५२, १३।
 मित्रजननी ६, १७।
 मित्रता १२७, ३६।
 मित्रदेवता ७, २२।
 मित्रदेवा ७, २२।
 मित्रदेवता ७, २२।
 मित्रदेवता ७, २२।
 मित्रपुत्र ५२, ३६।
 मित्रभवन १२७, ६।
 मित्रविदा २२५, १३।
 मिषस २०, १३।
 मिषुने २५, २६। २५, ४६।
 २८, ६। २८, २१। २८, ४०।
 २८, ४४। २८, ५१।
 मिषुनरागि २७, ३८।
 'मिलतः' १७०, १३।
 मिलति १७०, १३।
 मिलन ६०, ४। १३५, ५६।
 'मिलते' १७०, १५।
 मिलन्ति १७०, १३।
 मिलन्ते १७०, १५।
 मिलित ६०, ५। १४६, २६।
 मिलित्वा ६२, ४३। १४६, ५३।
 'मिलित्' १७०, १४।
 मिलित १७०, १६।
 मिलिताम् १७०, १४।
 मिलिते १७०, १५।
 मिलियाताम् १७०, १६।
 मिलेयु १७०, १४।
 'मिलेयु' १७०, १६।
 मिथ २०३, ३। १४७, २५।
 मिथक १६८, ३०।
 मिथकावण (न), २३७, ५१।
 मिथकेशी २०४, ५०।
 मिथसाधारण ६, १४।
 मिथामुप १४१, ५१।
 मिथित १४६, २६।
 मिहिका ४२, २२।
 मिहिकामु ३६, ३६।
 मिहिकाकरजनि ४६, ४५।
 मिहिकामयुल ४१, २६।
 मिहिकामरीचि ४१, २६।
 मिहिकासोचिम् ४०, ४६।
 मिहिर ३२ ३०।
 मिहिरज ५२, ३८।
 मिहिरान्नवात ५३, १२।
 मिहिरान्नसम्भव ५३, २०।
 मिहिरारा २२८, ८।
 मिहिरात्मज ५२, ५५।
 'मी' ५, ६। १५।
 मीन २५, ३०। ४७, १०। २८, १०, २८। २७, २८। २८। २१, ४५। २८। २१, ४५। २८। २१, ४५। २८। २१, ४५।
 मीनकेतन २२७, १३।
 मीनकेतु २२७, १३।
 मीनद्वय २७, १६।
 मीनयुग २७, १६।
 मीनयुगल २७, १८।
 मीनयुगल २७, १७।
 मीनराशि २७, ५६।
 मीनाङ्क २२७, १३।
 मीनालि २७, १२।
 मीमासा २१२, २५। २१३, २१।
 मीपते १६२, ३२।
 मीपन्ते १६२, ३२।
 मीषते १६२, ३४।
 मीषेते १६२, ३२।
 मीषेयाताम् १६२, ३४।
 मीषेरन् १६२, ३४।
 मीषान् ११६, ४०।
 मुकुट २२६, ३५।
 मुकुन्द ७, ६१। २१५, २६।
 मुक्त ६२, १६।
 मुक्ता ५७, ३। १। १४८, १३।
 मुक्ताफल ५७, २६।
 मुक्ताभरणधत २२, १४।
 मुक्ति ११७, ६।
 मुक्तिकाल ११७, ६।
 मुक्त २७, ५८। २११, १५। २१५, १०।
 मुल्लुर २१४, १८।
 मुल्ल २५४, ४७।
 मुल्लयतम् २५ ३६।
 मुल्ल्याश्रमिन् १३४, ३१।
 मुचिवाय १६७, ४७।
 मुचुटि ६२, ३।
 मुचुटी ६३, ३।
 'मुञ्चतः' १६४, ५३।
 मुञ्चति १६४, ५३।
 मुञ्चते १६४, ५४।
 मुञ्चन्ति १६४, ५३।
 मुञ्चन्ते १६४, ५६।
 मुञ्चेत् १६४, ५६।
 मुञ्चेत १६४, ५६।
 मुञ्चेताम् १६४, ५४।
 मुञ्चेत १६४, ५६।
 मुञ्चेयुः १६४, ५४।
 मुञ्चेरन् १६४, ५६।
 मुञ्जन् २५६, १६।
 मुण्ड= (अमुरविशेषः),
 मुण्डवातिनि २५६, ७।
 मुण्डन १३४, २०।
 मुण्डनक्रिया १३४, २१।
 मुण्डीर ३२, ३१।
 मुया ५५, २६।
 मुयिहा ५५, २६।
 मुद् ३१, ३६। १२२, ८।
 मुदित १२६, २३।
 मुदिर २३८, २६।
 मुद्ग २०२, २७।
 मुद्गक २०२, २७।
 मुद्गमुद्ग ३८, १८।
 मुद्गभोजिन् ३८, १८।
 मुद्गर ६, ५६। ६, ५८।
 मुद्गाशन ३८, १८।
 मुद्गादवा १११, २४।
 मुनि १६८, ४८। २००, २।
 मुनिकुटी १३८, ५१।
 मुनिपुङ्गव २५६, ६। २५५, ५५।
 मुनिप्रवर्ग २५६, ६।
 मुनिमुक्ता २०६, १६।
 मुनिस्थान १३८, ५१।
 मुन्या ३१, ५५। ५५, २६।
 मुन्यारासी १३०, ३६।
 मुन्येहा १३०, ४०।
 मुर= (अमुरविशेषः) २१६, २६।
 मुरचित् ७, ६१।
 मुरमर्वन २१५, २६। २५६, २१।
 मुरस्ति २१५, ३०। २५६, २१।
 मुरलोधर २२४, ३६।
 मुरारि २१५, ३०। २२४, ३६। २५६, २१।
 मुरारिभ ७, ६१।
 मुरुरं २२०, २३।
 मुगल २२५, ३२।
 मुगलित् २२६, २३।
 मुगक २३२, ४६।
 मुगल २२५, ३२।
 मुगलित् २२५, २३।
 मुगित १०६, ५१।
 मुष्टि ५६, ३५।
 मुष्टिक= (अमुरविशेषः)
 मुष्टिकम् २२५, २२। २५६, २८।
 मुष्टिन्धव १४०, ४४।
 मुष्टो ५६, ३६।
 'मुष्टान्ति' १६६, १८।
 मुष्ट्याति १६६, १८।
 मुष्ट्यातिः १६६, १८।
 मुष्ट्यावात् १६६, १६।
 मुष्ट्यावानाम् १६६, १६।
 मुष्ट्यामुः १६६, १६।
 मुसल २२५, ३२। ६, ४०। ६, ५८। १३०, ११।
 मुसलित् २२५, २५।
 मुसल्लह १३०, ५२।
 मुसल्लहवल १३०, ५५।
 मुहिर १२३, ३८।
 मुहुम् १६, ३६।
 मुहुम् हुम् १६, ४०।
 मुहुत् ११, १६। १२, २। ६७, ४। १३१।

यज्ञकाल ३, २८ ।	यमतिथि २, ४१ ।	यमुनाभिद्र २२५, २३ ।	याद पति २४३, ३१ ।
यज्ञधर २१६, ७ ।	यमनयोदशी २३, ४ ।	२६६, २८ ।	यादईश २२८, २७ ।
यज्ञनेमि २१६, ७ ।	यमद्विधा २३३, ४६ ।	यमुनाभ्रातृ २४१, ३६ ।	यादव २२४, ३७ ।
यज्ञपुरुष २१५, ३० ।	यमदेवता ५, ३८ ।	यमुनासोदर २४१, ३६ ।	यादवी २३१, ५४ ।
यज्ञपुरुष २१५, ३० ।	यमदैवत्व ५, ३६ ।	ययाति २२६, ४० ।	यादवेन्द्र २२४, ३७ ।
यज्ञभुजासौवस्त्रिक ४६, १ ।	यमद्वितीया २३, १३ ।	ययातिपत्नी ५१, ३२ ।	यादम् २४३, ४२ ।
यज्ञराज् ३८, ५२ ।	यमन २४१, ३८ ।	यर्हि १६, ४५ ।	यादसानाथ २४३, ३२ ।
यज्ञलिह्, ४६ ३६,	यमनी २२५, ५४ ।	यव २०२, ३ । २०२, १६ ।	यादसापति २४३, ३२ ।
यज्ञवह्	यमपञ्चक १३७, २५ ।	२४१, १७ ।	यादोगृह् २०८, २७ ।
यज्ञविद्या २११, ४४ ।	यमपितृ ३३, २४ ।	यवन=(भ्लेच्छजातिविशेष)	यादोनाथ २४३, ३२ ।
यज्ञशान् ५१, ४३ ।	यमपुरी २४१, ४५ ।	यवनारि २१६, ७ ।	यादोनिवाम २२८, २७ ।
यज्ञशाला १३८, २४ ।	यमप्रभू ३५, २६ ।	यवनाल २०२, ४२ ।	यादोर्ष्य ८, १२ ।
यज्ञमूत्र १३४, २६ ।	यमभगिनी ३५, ५७ ।	यवर्ग १३५, ४० ।	यान १२२, २० ।
यज्ञसूत्रधारणा १३४, ३७ ।	२२५ ५८ । २३१ २४ ।	यविष्ठ-(कनिष्ठ)	२३०, ५ ।
यज्ञस्थान १३८, २४ ।	यममातृ ३५, ३० ।	यवीयस् २२८, ५४ ।	यापनीय १५८, ३७ ।
यज्ञाग्न १६७, ४७ ।	यमया १३०, २६ ।	यसास् १२४, ४६ ।	२३१, ४० ।
यज्ञिय १७, ४३ ।	यमय्य २४२ ३ ।	यसोदा २२६, ६ ।	याप्य १५८, ३७ ।
यज्ञोपवीत १३४, २६ ।	यमराज् २४१, ३६ ।	यसोदाजानि २२६, ४ ।	यामक १३, ४६ ।
यज्ञवपति ३६, ५१ ।	यमराज २४१ ३६ ।	यसोदात्मजा २२५, ४२ ।	यामक ६, १८ ।
यज्ञवनापति ३६, ४१ ।	यमल ५, ३२ । ७४ २८ ।	यसोवती २४७, १७ ।	यामघोषिणी ११३, २ ।
यज्ञानामपति ४०, ४७ ।	यमलाजुन=(वृध्वविशेष)	यष्टि ११२, ११ ।	यामनाडी ११३, २ ।
यत्सुच् ४६, ३० ।	यमलाजुनभञ्जन	'या' ५, ११ ।	यामनामान् ७५, ६ ।
यथावथा=(कमरहित)	२६६, २२ । २१६, २४ ।	याग २०१, २६ ।	यामनेमि ११३, २ ।
यथाशुल ३६, ४१ ।	यमबाह्वन २४२, ३ ।	यागमन्तान २३७, २८ ।	यामभाल १२, ७ ।
यदा १६, ४५ ।	यमसहोदर ५३, १२ ।	याज्ञवल्क्य=(महर्षिविशेष)	यामल ७४, २८ ।
यदि=(चेत्)	यमसू ३२ ३१ ।	याज्ञक ४६, २६ । ४६, ३६ ।	यामवती १३, ७ ।
यदिवा २०, १६ ।	यमस्त्वसृ ३५, ५७ ।	यात ११५, १ । २४१, १५ ।	यामवतीनायक ४१, ४६ ।
यज्ञ २०, १६ ।	२२५, ५४ । २३१, ५४ ।	१४३, ५५ ।	यामवतीपति ४१, २६ ।
यन्तु ३६, ८ ।	यमात्मज ५५, २५ ।	'यान' १८१, ४७ ।	यामवतीया ४०, ४७ ।
'यन्ति' १८०, २८ ।	यमानुज ५२, ३८ ।	यातकाल १८, १६ ।	यामवतीशज ४६, १३ ।
यन ११२, ८ ।	यमानुजा ३५, ५८ ।	१०८, ३८ ।	यामवतीशमुत् ४६, ४६ ।
यत्रजोनताश १०८, १४ ।	२२५, ५४ ।	यातभाग १०८, ३१ ।	यामातृ ३५, ७ ।
यत्राश १०८, १३ ।	यमान्तक २२८, २८ ।	यातलव १०८, ३१ ।	यामिय १३७, १६ ।
यम ३, ६ । ४, ३४ ।	यमावरज ५२, ५६ ।	यातास १०८, ३१ ।	यामिनी १३, ७ ।
५, ३२ । ५, ३८ ।	यमी ३५, ५८ । २२५, ५५ ।	यातासक १०८, ३१ ।	४२, ४ ।
१०, ५४ । १३, १६ ।	यमीपितृ ३३, २४ ।	याति' १८१, ४७ ।	यामिनेनायक ४१, ३० ।
१३, ४५ । २५, ४४ ।	यमीमातृ ३५, २६ ।	यान्ति १८१, ४७ ।	यामिनीवति ४०, ४८ ।
११८, २२ ।	यमुना ३५, ५८ ।	यानु (राक्षस)	यामिनीमुख १३, २५ ।
यमकण्ठक ५५, ३२ ।	२२५, ५५ ।	यानुक १३ ४६ ।	यामिनीय ३८, ५२ ।
यमकील २१६, ७ ।	यमुनाचपण २२५, २४ ।	यानुघान २४२ २१ ।	यामिनीय ३६, ४१ ।
यमघण्टक ५५, ३२ ।	२६६, २६ ।	यानुभ ७ ३६ ।	यामिनीशज ४६, १३ ।
यमजवक ३४, ३ ।	यमुनायज २४१, ३६ ।	यात्रा २४१, २१ ।	यामिनीसमूत् ४६, ३४ ।
यमजवनी ३५, २६ ।	यमुनाजवक ३५, २६ ।	यात्वा २४१, १८ ।	यामिनीद्वर ४०, ४८ ।

यामो २३३, ५२ ।	युजिन २४४, ४४ ।	योगक्षय १०, २५ ।	योग्य ६१, २६ ।
याम्य ५, ३६ ।	'युञ्जते' १६६, ६ ।	योगजायुस् १४१, ४८ ।	योद्ध १२१, ५१ ।
याम्यगोल १५, ६१ ।	युञ्जन्ति १६६, ६ ।	योगनिद्रोसु २१६, ७ ।	योध १२१, ५१ ।
याम्यव ५, ३६ ।	युञ्जति १६६, ६ ।	योगफन ६०, ११ ।	योधन १२२, २ ।
यान्या १३, ७ ।	युञ्जीत १६६, १० ।	योगरूड २५६, ३७ ।	योधेय १२२, २ ।
१११, २५ ।	युञ्जीयाताम् १६६, १० ।	योगवृद्धि १०, २५ ।	योनि ६, ४६ । २०१, ५० ।
याम्यात्यगोल १५, ५६ ।	युञ्जीरन् १६६, १० ।	योगान्= [योग विशेष]	१३४, ५१ ।
याम्यायन १६, १४ ।	युञ्ज्यात् १६६, १३ ।	योगाधिपोग १५८, ४३ ।	योनिदेवता ६, ४७ ।
याम्यास्ता=(दक्षिणा दिशा)	युञ्ज्याताम् १६६, १३ ।	योगादित् १४१, १ ।	योनिदेवा ६, ४७ ।
याम्योत्तर ६८, २७ ।	युञ्ज्यु १६६, १३ ।	योगिन् १६०, १८ ।	योनिदेवत ६, ४७ ।
१०६, ४४ ।	युञ्ज्ये=(योजनीय)	२२८, ६ ।	योनिदेवत्य ६, ४७ ।
याम्योत्तरमण्डल १११, १७ ।	मुत् १५०, ३५ ।	योगिनी २३१, २४ ।	योपा १६, १३ । २४५, २ ।
'याम्यात्' १८१, ५० ।	मुत्ति ११६, ३० ।	योगिनी २४८, १५ ।	योपित २६, १३ ।
यायाताम् १६०, ५१ ।	११६, ३७ । १२०, १ ।	योगिनीद्विचार १४८, २८ ।	योपित् २६, १३ ।
यायिन् १६०, ५ ।	१२०, ३३ । १४६, ३२ ।	योगिनीद्विचार २३५, २८ ।	योपित् २६, १३ ।
१६०, ६ ।	१३४, ४७ । १३७, १४ ।	योगिनीद्विचारभेद	२०५, २ ।
'याम्यु' १८१, ५१ ।	मुत्तिद्वय १६३, ४४ ।	२३५, ३१ ।	योपित् २६, १३ ।
यान्य २५४, ३७ ।	मुत्तिवीक्षण १६३, ४४ ।	योगिनीद्विचारनिवास	योपित् २६, १३ ।
'यो' ५, ११ ।	मुद्ध ११६, ३७ ।	२३५, २६ ।	योपित् २६, १३ ।
युक्त १५०, ६ । १५०, ११ ।	मुद् १२३, ५५ ।	योगिन्यासाचार २३५, २६ ।	योपित् २६, १३ ।
१५०, १६ । २५४, ४७ ।	मुधिच्छिन् १६ २६ ।	योगिन्यासाभाषा २३५, २६ ।	योपित् २६, १३ ।
मुक्ति १४६, ३० ।	'युनक्ति' १६६, १२ ।	योगिन्यासाकादशी २१, २५ ।	योपित् २६, १३ ।
१४६ ३४ । १३४, ४७ ।	युमुधान २२७, ५ ।	योगात्पित १४१, ४४ ।	योपित् २६, १३ ।
युग ११, २० । २५, ४४ ।	युवति २६, १६ ।	मोभोत्पित्यायुष् १४१, ४८ ।	२—
७५, ६ ।	युवती १२३, ३६ ।	योम्य ६, २५ ।	रहम् १०१, ६ ।
युगपद् १६, ५१ ।	युवन् १६, ५६ ।	योग्या ५, ३६ । २५, २६ ।	रक्त ४३, २६ । ४४, ४६ ।
युगपद्=(पद विशेष.)	युवन ३८, ५३ ।	योजक ६१, ३० ।	४४, ५० । ५६, ५७ । २४२,
युगत २५, ४६ ।	युवराज २५, ७ ।	योजन ६५ टी १५ ।	५२ ।
युगवर्नक ५२, ५६ ।	'यू' ५, ११ ।	६८, ३० ।	रक्तार ४४, २ ।
युगसंहार १८, ६ ।	यूक २६, २६ ।	योजकर्ण १०३, १६ ।	रक्तग्रह २४२, २७ ।
युगात् १८, ६ ।	यूका ६५ ३ ।	योजनीय ६१, ३५ ।	रक्तग्रीव २४२, २७ ।
युगावर्त २१५, ३१ ।	यूकाण्ड ६५, ११ ।	'योजयत' १६६, १८ ।	रक्तजिह्व २३१, ५४ ।
युगाय १६, २१ ।	यूकाण्ड ५७, ३६ ।	योजयति १६६, १८ ।	रक्ततेजस् २०३, २ ।
युगासाज १६, २१ ।	'ये' ५, ११ ।	योजयते १६६, २१ ।	रक्तदन्ती २३१, २५ ।
युग २५, ४५ ।	येय ११५, ४ । १४४, १ ।	योजयन्ति ६६, १८ ।	रक्तधृति ४४, ३ ।
७६, २८ ।	येयता १०८, ४० ।	योजयते १६६, २१ ।	रक्तभय २४३, २ ।
युगपद् १०२, १४ ।	येयभाग १०८, ३५ ।	योजयते १६६, १६ ।	रक्तचरदिम ४४, ३ ।
युग्मायुगभवत १४२, ३८ ।	येयलय १०८, ३५ ।	योजयते १६६, २२ ।	रक्तवर्ण २०३, ५२ । २३६,
'युद्धवत्' १६६ १२ ।	येयास १०८, ३५ ।	योजयताम् १६६, १६ ।	२५ ।
युद्धवत् १६६, ६ ।	येयासक १०८, ३५ ।	योजयताम् १६६, २१ ।	रक्तवोजमदिनी २६६, ८ ।
युय १२२, २० ।	'यो' ५, ११ ।	१६६, २२ ।	रक्तमुनिमिथय १४८, १८ ।
२३०, १५ ।	योग २, ७ । ११६, ३० ।	योजयते १६६, २२ ।	रक्ता २११, ३६ ।
युय २५, ५२ । १५०, ३३ ।	१४६, ३२ । १३४, ४७ ।	योजित ६०, ५ ।	रक्ताक्ष ४२, ४५ । २४२, ४ ।
		योजितव्य ६१, ३५ ।	रक्तासी १७, १५ ।

रक्ताङ्ग ४३, ४३ ।
 रक्ताम्बर = (मङ्गलः),
 रमितका ५६, ६ ।
 रक्तोत्पन्न = (कोकनद),
 रक्तः पुरी २४२, २३ ।
 रक्षम् ७, ३६। ६, ५१। ६,
 ६१ । २४६, २७ ।
 रक्षसापुरी १००, १ ।
 रक्षा २४०, २० ।
 रक्षावधन २१, ५५ ।
 रक्षोजननी १३, ८ ।
 रक्षोदिन् २३४, १ ।
 रक्षोदेव ७, ३६ ।
 रक्षोदेवता ७, ३६ ।
 रक्षोदैवत ७, ३६ ।
 रक्षोदैवत्य ७, ३७ ।
 रक्षोन ७, ३७ ।
 रक्षोर्षि २६४, ३२ ।
 रघुजनक = (दिलीप)
 रघुबीज २२८, ५५ ।
 रचना २१३, ४३ ।
 'रचयत.' १७६, ४ ।
 रचयति १७६, ४ ।
 रचयति १७६, ४ ।
 रचयेत् १७६, ८ ।
 रचयेताम् १७६, ८ ।
 रचयेयुः १७६, ८ ।
 रजत २०३, ४२। २२०, ५५ ।
 रजताद्रि २२८, ४६ ।
 रजतावन २४६, ४७ ।
 रजन १३, ८ ।
 रजनिकर ४०, ४८ ।
 रजनिकृत् ६, १ ।
 रजनिप ३६, ४१ ।
 रजनी १३, ८ । ४२, ५ ।
 रजनीकर ४०, ४६ ।
 रजनीकरपुर ४६, ४६ ।
 रजनीकास्त ४०, ४६ ।
 रजनीचर ३८ २४२। २८ ।
 रजनीजल ४२, २२ ।
 रजनीद्वन्द्व १३, ३६ ।
 रजनीनाय ४०, ४६ ।
 रजनीनामक ४१, ३० ।

रजनीपति ४०, ४६ ।
 रजनीप्रमाण ६७, १८ ।
 रजनीप्रेम ४०, ४० ।
 रजनीमान ६७, १८ ।
 रजनीमिति ६७, १६ ।
 रजनीमुख १३, २६ ।
 रजनीरमण ४१, ३० ।
 रजनीश ३८, ५३। ३७, ५३ ।
 रजनीश ३६, ४२ ।
 रजनीशम् ४६, १३ ।
 रजनीश्वरम् ४६, ३३ ।
 रजनीश्वरदिमहर ५४, ३२ ।
 रजम् ६५, १। ६५, ७ ।
 रजस्वल २४२, ४ ।
 रजस्वला २०५, ४५ ।
 रजोगुण २१४, ४० ।
 रजोवल ५४, ४२ ।
 रजोमहम् २४, ४१ ।
 रजोमूर्ति २०७, ४३ ।
 रजोवती २०५, ४५ ।
 रज्जु १३०, ११ ।
 रज्जु १३०, ११ ।
 रज्जनी २११, ३७ ।
 रण १२४, १ ।
 रणक २५६, १६ ।
 रणरणक २२०, २४ ।
 रणभङ्ग १२०, १७ ।
 रत १४०, ११ ।
 रतगुह ३५, ७ ।
 रतविषय २४२, २८ ।
 रति ४३, २ । १४०, ११।
 २२०, ३५ ।
 रतिपति १२३, ४६। २२०,
 २४ ।
 रतिप्रिय २२०, २४ ।
 रतिवन्ध = (पद्मासनादयः),
 रतिमदा २०५, ३६ ।
 रतिरय २१०, २७ ।
 रतिरमण २२०, २५ ।
 रतिवर २२०, २५ ।
 रतिका २११, ३७ ।
 रतेमदा २०५, ३६ ।
 रत्न ३५, २२ ।

रत्नकर २४६, ४ ।
 रत्नकोश २१८, २८। २४६,
 ३३ ।
 रत्नगर्भ २४६, ४ ।
 रत्नगर्भा ५५, १८ ।
 रत्नबाहु २१६, ८ ।
 रत्नभूता २०५, १२ ।
 रत्नरोषि २१८, २८ ।
 रत्नवती ५५, १८ ।
 रत्नवर २०३, ४२ ।
 रत्नसजा ७८, १० ।
 रत्नसातु १६८, १५ ।
 रत्नसू ५५, १८ ।
 रत्नहस्त २४६, ४ ।
 रत्नाकार २१६, २८ ।
 रत्नावती ५५, १६ ।
 रय २१४, १८। २१५, ५।
 रयकार १६८, ४७ ।
 रयकुटुम्बिक ३६, ८ ।
 रयकुटुम्बिन् ३६, ६ ।
 रयकृत् १६८, ४७ ।
 रयक्रान्त २०६, ५० ।
 रयसप्तमी २४, १५ ।
 रयाङ्ग ३७, २५ ।
 रयाङ्गाह्न ३७, २५ ।
 रयाङ्गाह्नयनामक ३६,
 २५ ।
 रयिन् = (रयासोही),
 रव २१४, १६ ।
 रवच्छद २१४, १४ ।
 रवभित्तय ५४, १६ ।
 रदन २१४, १६ ।
 रदनच्छद २१४, १४ ।
 रविन् २३२, ३२ ।
 रविन्देव २१५, ३१ ।
 २२६, ४२ ।
 रन्ध्र ११४, ६ । १२४, २।
 रन्ध्रनामन् ७७, ३ ।
 रम ३५, ७ । २२०, २५।
 रमण ३५, ८ ।
 रमणा २०५, १२ ।
 रमणो २६, १६ । ११३,
 ३६ ।

रमणीय २५५, २२ ।
 रमणाणा २०५, १३ ।
 रमा ४२, ५२। २१७,
 १५ ।
 रमाव्रत २१, १६ ।
 रमकादनी २३, २ ।
 रम्भा २०५, ४० ।
 रम्भावृत्तिया = (धतवियेप-
 नाल),
 रम्य ३०, १३ । २५५,
 २३ ।
 रम्यनय ५७, ३५ ।
 रम्या २११, ४१ ।
 रय १०१, ६ ।
 रय २५६, २३ ।
 रयण २५६, १५ ।
 रयि ३, ८ । ३, ४४ । ४,
 ३८ । ६, ५८ । १६,
 ११ । १६, १७ । २८,
 ५४ । ५३, ३१ । ५५,
 १२ । ५७, ३ ।
 रयिकाया ३५, ५४ ।
 रयिकर ८४, ३२ ।
 रयिवरच्छन् १०७, ३ ।
 रयिवरान्दिहन् १०७, ४ ।
 रयिचिरणमुषितदीप्ति
 १०७, ४ ।
 रयिग १०७, ४ ।
 रयिग्रह ११५, ४० ।
 रयिचन्द्रारिणु ५४, २३ ।
 रयिचन्द्रविमर्दन ५४, ३१ ।
 रयिज ५२, १४ ।
 रयिजन्मन् ५२, ३८ ।
 रयित्तिवि २, ३८ ।
 रयिद्वेष ११६, १ ।
 रयिष्यन् १२, ८ ।
 रयिष्यन् ७७, २४ ।
 रयिनिर्दोषया १३२, २६ ।
 रयिवाण ५४, ३२ ।
 रयिभ २६, ४ ।
 रयिभय ५२, ३८ ।
 रयिभू ५२, १४ ।
 रयिभन्वकण १०३, ३५ ।

रविमन्दकेन्द्र १०५, २३ ।	रसनाप्राहासगुण २१४, २५ ।	राक्षसगण १३५, २४ ।	राज्ञी ३५, २५ । ३५, ३६ ।
रविमन्दफल १०५, २५ ।	रसनाय २२२, १६ ।	राक्षसालय १००, १ ।	राज्ञीलनय ३५, ४६ ।
रविमुषितसप्त १०७, ५ ।	रसनायक २२८, २८ ।	राक्षसी १३, ८ ।	राज्ञीपति ३३, २५ ।
रविमुद्रकण १०३, ३५ ।	रसनारद २२२, १६ ।	राक्षसीपुरी २४२, २३ ।	राज्य ६, २ । ४५, ४२ ।
रविमुद्रकेन्द्र १०५, २३ ।	रसभय ४४, ४६ । २४२, ५२ ।	राग ७६, १ ।	राज्यपद १२४, ५८ ।
रविमुद्रफल १०५, २५ ।	रसमातृ २१४, २२ ।	रागपत्नी २१०, ३८ ।	राज्यप्राप्तियोग १२६, ४६ ।
रविमुद्रध्रुव १०३, ३५ ।	रसमातृका २१४, २२ ।	रागभार्या २१०, ३८ ।	राज्याङ्ग ७६, ८ ।
रविमुद्रभ्रति १०३, ३६ ।	रसला २१४, २२ ।	रागरञ्ज २२०, २५ ।	रात्रि १३, ८ । ४२, ५ ।
रवियुज्ज ८०, १ ।	रसवती १३८, ४६ ।	रागलता २२०, ३५ ।	रात्रिकर ३६, ४३ ।
रविरानीदा १३०, ४० ।	रसा ४५, १६ । २०८, ३२ । २१४, २२ ।	रागिणी २१०, ३८ ।	रात्रिलण्ड ६७, २३ ।
रविरिपु ५४, ७ ।	रसाङ्का २१४, २३ ।	राज् ३५, १७ । २२६, २६ ।	रात्रिञ्चर २४२, २६ ।
रविलुप्तकर १०७, ५ ।	रसागेह ५१, ४३ ।	राजग्रह ५६, १३ ।	रात्रिचर ३७, ४० । २४४, २८ ।
रविलुप्तारोचिष् १०७, ५ ।	रसाज ४३, ४३ ।	राजत २२८, ५५ ।	रात्रिज ३, ५८ ।
रविवार ३, ४० । ६, ७ ।	रसातल १२२, ४० । २२३, ३ ।	राजतकप ५६, ६ । ६०, २२ ।	रात्रिवल ६७, २३ ।
रविगुह्य १३१, ४३ ।	रसाधार ३३, २५ ।	राजन् २५, ३ । ३५, १७ । ३८, ३५ । २२६, २६ । २४६, ५६ ।	रात्रिदृश्य ३, ५८ ।
रविसन्तानिदिन २४, ५४ ।	रसाधार ३३, २५ ।	राजन् २५, ३ । ३५, १७ । ३८, ३५ । २२६, २६ । २४६, ५६ ।	रात्रिद्वय १३, ३६ ।
रविसारथि ३६, ३ ।	रसाधिय २५, ५ ।	राजनिश्चैतन १३८, ११ ।	रात्रिद्विप् ३२, ३१ ।
रवीन्दु १२७, २५ ।	रसाभय ४४, ३ ।	राजपुत्र ४५, ५८ ।	रात्रिनाथ ३६, ४३ ।
रवीन्दुरविमहुर ५५, ५६ ।	रसान् ४३, ४३ ।	राजभ ६, २ ।	रात्रिनाथात्मज ४६, ३५ ।
रवीन्दुविमर्दन ५५, ५६ ।	रसायन २२१, ५१ ।	राजमण्डल ७७, २४ ।	रात्रिनाशन ३५, ३ ।
रवीन्द्रार १२७, १८ ।	रसायनसमाश्रय २१६, ५० ।	राजमन्दिर १३८, ११ ।	रात्रिनेतृ ३६, ४३ ।
रवीन्द्रज्य १२७, १७ ।	रसाल २१४, २३ ।	राजमौलि ६, ८ ।	रात्रिप ३८, ५३ ।
रवीन्द्रो. तान्तिस्साम्य	रसाला २०३, ८ । २१८, २३ ।	राजमौलिन् ६, ८ ।	रात्रिपति ३६, ४४ ।
रवीपु २२०, २५ ।	रसालेपिन् २१४, १४ ।	राजयोग १२६, ४५ ।	रात्रिप्रमाण ६७, १६ ।
रवे' सुत ५२, ३८ ।	रसिका २१४, २३ ।	राजरङ्ग २२८, ५५ ।	रात्रिवल २४२, २६ ।
रव्यय ५५, ३७ ।	रसोत्तम २२०, १ ।	राजराज ३६, ४३ । २४६, ४ ।	रात्रिमत २४२, २६ ।
रवना २१४, २१ ।	रसोद्भव ४४, ४७ ।	राजपि १६६, १ ।	रात्रिमण ३६, ४४ ।
रविम ३६, २० । १४३, १२ ।	रहम् १४०, ११ ।	राजपि १६६, १ ।	रात्रिमान ६७, १६ । १०८, २२ ।
रविमजामुसु १४१, ५३ ।	'रा' ५, ८ ।	राजधोय ३६, ५४ ।	रात्रिमिति ६७, १६ ।
रविमजात २२८, ५५ ।	राका २, ५१ ।	राजसर्प ६१, ५ ।	रात्रिराज ५४, ४२ ।
रविमनालिन् ३३, २५ ।	राकाधिराजजन्मन् ४६, ४६ ।	राजसहम् १३१, ४ ।	रात्रिविद्योनिन् ३७, २५ ।
रस ७६, १ । २५६, १४ । २१७, ४० । २४२, ५६ । २१६, १७ ।	राकाधीश्वर ४०, ५० ।	राजमुत् ४५, ५८ ।	रात्रिविद्वेषगामिन् ३७, २३ ।
रसग्रहण २१६, १७ ।	राकानाय ३६, ४२ ।	राजमूय २०६, ४६ ।	रात्रिसकल ६७, २० ।
रसज्ञा २१४, २१ ।	राकापति ३६, ४२ ।	राजसययज्ञ २०१, ३६ ।	रात्रि १३, ६ ।
रसज्ञानेन्द्रिय २१४, २१ ।	राकेशात्मज ४६, १३ ।	राजस्येय ३८, १६ ।	रात्रीनाथ ३६, ४४ ।
रसतजम् ८४, ४६ । २४२, ५२ ।	राकेश्वर ४६, ४२ ।	राजहस १३०, १६ ।	रात्रिम् ३८, ३५ ।
रसन २१४, २१ ।	राक्षस ७, ३७ । १२, ६० । १७, १० । १३५, २४ । २४४, २८ ।	रात्रि २५३, ८ ।	रात्रिस ३८, ५३ ।
रसना २१४, २१ । २१६, १२ ।		रात्रिका ६०, ३ । १६१, ५ ।	रात्रीय ३८, ५३ ।
		रात्रिल २३२, ३२ ।	रात्र्यर्द्ध ६७, २४ । १०६, २२ ।
		राजीव ३६ । ४२ । २३२ । ३३ ।	
		राजीवजीवितेश्वर ३४, ५१ ।	

रायान्तरि २३७, ४३ ।
 राय १४, २३ ।
 राधा ७, १६। २२५, ४।
 २३८, ४६ ।
 राधाकान्त २२४, ३७ ।
 राधातनय ३५, ४८ ।
 राधारमण २२४, ३७ ।
 राधावल्लभ २२४, ३८ ।
 राधासखी २२६, ११ ।
 राधिका २२५, ५ ।
 राधेय ३५, ४६ ।
 राम १४, ८। ७४, ३५। ५३, ३६। २२५, २४ ।
 रामक्रीरी ११०, ४१ ।
 रामकेली ११०, ५३ ।
 रामजननी २२५, ३६ ।
 रामदासदी २१, १६ ।
 रामानन्द ७४, २८ ।
 रामनवमी २०, ३७ ।
 रामनामलेखनव्रत=(व्रत-
 विशेष)
 रामभगिनी २३१, २५ ।
 रामसरव ३५, ५१। २६७,
 ४३ ।
 रामस्वस्व २३१, २५ ।
 रामा २६, १३। २०५, २।
 राव २५६, १५ ।
 रावण २६०, ८। २१६, ३१।
 २१७, ४। २४६, ४६ ।
 रावणमोक्षनामन् ७७,
 १० ।
 रावणराजधानी १००, २।
 २४२, २३ ।
 रावणहस्तनामन् ७६, २१।
 रावणशुभ्रि ८४, २२ ।
 रावण ३१, २७ ।
 रावेय ६, ५। ५२, १४ ।
 राणि २५, २३। ७७, २५।
 ६६, १३ ।
 राधिकृत १३४, ५२ ।
 रासिगण ६७, ३० ।
 रासिगणनामन् ७७, २५।
 रासिगणभाग ६७, २३ ।

रासिगणलव ६७, २३ ।
 रासिगणलाव ६७, २४ ।
 रासिगणलावक ६७, २४ ।
 रासिचक्र ११०, ३७ ।
 रासिचय ६७, २० ।
 रासिचयात्मक १०२, ४ ।
 रासिचयसमुदाय १०२, १६।
 रासिदत्त ६७, १७ ।
 रासिपट्टक ६७, १७ ।
 रासिसमूह ६७, २० ।
 रासो ६७, ३४ ।
 राखण्ड ६७, १८ ।
 राख्युदय १०८, २३ ।
 रासक्रीडा=(श्रीशिवविशेष)
 रासरीडेवरवी २२५, ५ ।
 रासभ=(गर्दभ)
 रासभवाहन १६८, ३६ ।
 राहु ३१, ५३। ५३, ४४। ५५,
 ६। ५५, १३ ।
 राहुकला १०५, ३५ ।
 राहुकलाफल १०६, २ ।
 राहुप्रास ३५, ५१ ।
 राहुपुच्छ ५४, ५३ ।
 राहुभिन्व ११५, ३६ ।
 राहुमर्धभिद् २६६, २२ ।
 राहुमर्धहर २६६, २३ ।
 राहुभेदिन् २६६, २२ ।
 राहुवरिन् २६६, २३ ।
 राहुस्पर्श ३५, ५१ ।
 रिवत ३१, १२ ।
 रिवता ३, १४ ।
 रिक्तातिथि ३, १४ ।
 रिक्थ १२१, ३६। २४६,
 २५ ।
 रिखा ६५, ११ ।
 रिपु १२१, ११। २०१, १५।
 १३१, १५ ।
 रिपुभ=(पट्टराशि)
 रिप्प १२५, १६ ।
 रिप्फ १२५, १६ ।
 रिपि=(ऋषिसना), १६८,
 ४६ ।
 रिष्ट ३१, ५० ।

रि.फ १२५, १८ ।
 रिप्फ १२५, १६ ।
 'री' ५, ८ ।
 रोडक=(पृष्ठवशाः),
 स्वम २०३, ४३ ।
 रविमणौ २२५, ६। ११ ।
 रविमणौव्रत=(व्रतविशेष),
 रविमणौनन्दन २२७, १३।
 रविमणौप्रिय २२५, ३८।
 रविमर्षभिद् २६६, २६।
 २२५, २४ ।
 रविमवारण २६६, २६ ।
 २२५, २४ ।
 रविमदारिन् २६६, ३० ।
 २२५, २५ ।
 रविमन्=(रविमणौभ्राता),
 रविमपुत्रो=(प्रद्युम्नपत्नी),
 रविमभिद् २६६, ३०। २२५,
 २५ ।
 रव्यमपुजा २२५, ६ ।
 रव् ३६, २४ ।
 रवक १३८, १५। २०३, २६।
 रवि ३६, २४। २४६, २२ ।
 रविधामन् ३३, २५ ।
 रविप ३२, ३१ ।
 रविभर्तु ३३, २६ ।
 रविर् २५५, २३। २२८,
 ५६ ।
 रविविभु ३३, २६ ।
 रव्य ३५, ८। २५५, २१ ।
 रज्जु १२३, ४ ।
 'रजत' १६२, १६ ।
 रजति १६२, १६ ।
 रजन्ति १६२, १६ ।
 रजा १२३, १० ।
 रजाता २४३, ५४ ।
 'रजेत्' १६२, २० ।
 रजेताम् १६२, २० ।
 रजेयु १६२, २० ।
 रत=(वाशितम्),
 रदित=(ऋन्दितम्),
 रद ४, ३५। ६, ६। २२८, ६ ।
 रदचतुष्क ८१, ४४ ।

रुद्रनिकम् ५०, ४७ ।
 रुद्रदेवत्य ६, ६ ।
 रुद्रमुखनामन् ७५, २१ ।
 रुद्रयुज् ७६, ३३ ।
 रुद्रसेखरा २२६, २३ ।
 रुद्रसखि २४६, ५ ।
 रुद्रसार्वाणि १८, ३ ।
 रुद्राणी २३१, २५ ।
 रुद्रानुचर २०६, २४ ।
 रुधिर ४३, ४३। ४५, ४७।
 ५६, ५३। २४२, ५३ ।
 रुधिरकर ४४, १६ ।
 रुधिरकिरण ४४, ३२ ।
 रुधिराङ्ग ४४, ४ ।
 रुधिरोद्गारिन् १७, १३ ।
 रुमा १२, ४७ ।
 रुमाप्रिय ३५, ५२ ।
 रुम ६, २ ।
 रुधिरस् ६, २ ।
 रुक्तमाङ्ग ६, ३ ।
 रुतन्व २२८, ६ ।
 'रु' ५, ६ ।
 रुध १३६, ५ ।
 रूप ७४, २१। २५४, ४।
 २१६, ३२ ।
 रूपग्रह २१३, ५६ ।
 रूपदर्शन २१६, १७ ।
 रूपजीवा २०५, ३५ ।
 रूपान्न २२०, २६ ।
 रूप्य २२८, ५६। २४६, ३१।
 रुद्र २४५, ५ ।
 'रु' ५, ६ ।
 रेखा (रेया) ६६, ८ ।
 रेखाकु ६६, १५ ।
 रेखागणित ७२, ५ ।
 रेखाचतुष्कोश ६६, ६ ।
 रेखाचतुष्कोशी ६६, ६ ।
 रेखानगर (ग्राम)मध्यमा-
 षड्विंशकालीन-मध्यम-
 ग्रह), १००, ३३ ।
 रेखान्तर ६८, २२ ।
 रेखाभाग ६६, ११ ।
 रेखाभू ६६, १५ ।

रेखाभूमि ६६, १५।	रोटकव्रत २०, ३०। ४१, ४१।	रोहित ६६, २४।	सन्मन्युज २६२, २७।
रेखायोजन ६६, १०।	रावन=(ऋतनम्),	रोहितरू=(मन्त्र),	१६०, २८। १६०, २६।
रेखाभव ६६, ११।	रोवस् ५४, २६।	रोहितश्चक्रि ४४, २६।	१६०, २६।
रेखात ६६, १२।	रोवसी ४४, २६।	रोहितदेह ४४, २०।	लगति, लगत, लगन्ति,
रेखागम ६६, ११।	रोय २२१, ५४।	रोहितद्युति ४४, २०।	१४६, २७। १६०,
रेणु ६५, ८।	रोधन २७, २७। ५४, ५७।	रोहिताङ्ग ४४, ४।	३८। १६०, ३६। १६०,
रेणुमहम् २४, ४१।	रोधसी ४४, ३०।	रोहिताय २३६, २५।	३६। १६०, ३६।
रेतस् १६०, ३। १३१४, ४६।	रोधवता २४३, ५४।	रोहित्य २३६, २४।	लगत् लगेताम्, लग्नु,
रेतापस् २२६, ५५।	रोधवता २४३, ५४।	रोच्य=(मनुविद्योप)	लग्न १०६, ५। १६०,
रेप २५४, ३७।	रोधवता २४३, ५४।	रोद्र ६, ६। १५, ४६। १७,	३६। १६०, ३६।
रेपस् २५४, ३७।	रोधवता २४३, ५४।	१२।	१४६, २७।
रेमण २५६, २०।	रोधोवकता २४३।	रोद्रो ६, ६। २०६, ३४। २३०,	लग्नगण्डान्त १४१, ६।
रेरिहाण २२८, ६।	रोधोवकता २४३, ५४।	१७। २३१, ३६।	लग्नचन्द्रयो मुभता १३२,
रेवत=(नृपविद्योप), २२८,	रोधोवती २४३, ५४।	रोद्र ६ ६।	१२।
१०।	रोप २२०, ५४।	रोवन=(वत्सरविद्योप)	लग्ननिर्दोषता १३२, १७।
रेवतामत्रा २२५, ३६।	रोपण २२०, ५४।	रोप्य ५७, २८। २२८, ५६।	लग्नलग्नी २५६, २६।
रेवती ४, १०। ६, ३३। ८,	रोपावन २६, ५०।	रोहित्योप ४५, ५८। २२५,	लग्नगुडि १३१, ४२।
४३। ६, १६। ८, २५। २३१,	रोमन् २४२, ४८।	२६।	लग्नस्वपापहानि १६३,
२६।	रोमलनावार २३२, ५३।		२८।
रेवतीज ५२, ३८। २३३, ११।	रोहिणी ३, ६०। ५, ५४। ६,		लग्नारत्यसण्ड १२५, २७।
रेवतीभव ५२, ५६।	६। ७, ३। २२४, ३७।		लग्नार्थिद्योप १३०, ५।
रेवतीभू ५२, ३६। २६६,	रोहिणीवन्त ४०, ५१।	लक्तक ३७, ५८।	लग्नोक्त् २३१, ५५।
२४।	रोहिणीज ५४, ५८।	लज ७३, ६।	लग्न्यते १६०, २८।
रेवतीरमण २२५, २५।	रोहिणीजन्मन् ५४, ५८।	लक्षण ४२, १६।	लग्न्यन् (न्) २३०, २७।
रेवतीग २२५, २६।	रोहिणीजाति ४०, ५१।	लक्षण ५२, १६।	लग्न १०१, ४। २४३,
रेवन्त ३५, ४३। ३५, ५०।	रोहिणीजन्मन् ४६, ३४।	लक्षण ५४।	२६। २१७, २२।
रेवन्तजननी ३५, ३६।	रोहिणीनाम ६०, ५२।	लक्ष्म २१७, २५।	लग्नार्थिद्योप ६, १६।
रेवन्तप्रभू ३५, ३६।	रोहिणीपति ४०, ५२।	लक्ष्मण ३८, ५४।	लग्नार्थि १०७, ३७। २६४,
रेवन्तमातृ ३५, ३६।	रोहिणीप्रिय ६०, ५२।	लक्ष्मणा २२४, १३।	४४।
रेवन्तमाता ३५, ३६।	रोहिणीप्रेमन् ६०, ५३।	लक्ष्मण ६२, १६।	लग्नार्थि १०७, ३७।
रे (रा) २०३, ६३। २६६,	रोहिणीभय ६६, १६।	लक्ष्मण ६२, १६।	लग्नार्थि १००, २। २६२,
२५।	रोहिणीमित्र ४०, ५१।	लक्ष्मण ४२, ५२। २१७,	३३।
रेवज १७, ६१।	रोहिणीरमण ४१, ३१।	१५।	लग्नार्थिदिज १११ १५।
रेव' ५ ६।	रोहिणीरमणसाल्मय ४६,	लग्नोरातन्तोत्तोल्य २०,	लग्नार्थिदिज १००, २१।
राग १२३ २।	५६।	६०।	लग्नार्थिदिज १००, २१।
रागक ४४ ४७।	राहिणीरमण ६१, ३१।	लग्नार्थिदिज १००, २१।	लग्नार्थिदिज १००, २१।
राग १२२ १०। १२३, २।	राहिणीवाय २५, १३।	लग्नार्थिदिज १००, २१।	लग्नार्थिदिज १००, २१।
१३१, ७।	राहिणीविनु ६०, ५३।	लग्नार्थिदिज १००, २१।	लग्नार्थिदिज १००, २१।
रागहानि १६८, ६१।	राहिणीज ३६, ५४।	लग्नार्थिदिज १००, २१।	लग्नार्थिदिज १००, २१।
रापय २०७, ८।	राहिणीमुन ६६, १६।	लग्नार्थिदिज १००, २१।	लग्नार्थिदिज १००, २१।
रापय २३७, १६।	राहिणीमुन्या २२५ ३६।	लग्नार्थिदिज १००, २१।	लग्नार्थिदिज १००, २१।
रापिष्ट ३६, २६।	राहिणी ४३, ४४। ४४, ५१।	लग्नार्थिदिज १००, २१।	लग्नार्थिदिज १००, २१।
	२३७, ५२।	लग्नार्थिदिज १००, २१।	लग्नार्थिदिज १००, २१।

लघयत १६४, ३८।	लम्ब ६२, ३६।	लाम २४८, ३५। ६१,	लेखा २५३, ८। १२१,
लघयति १६४, ३८।	लम्ब ११०, १। २३२,	४। १२१, १३। २४८,	२०।
लघयन्ति १६४, ३८।	५१।	३५।	लेखार्थ ४७, २१।
लघयेत् १६४, ३६।	सम्बन्ध २३२, १२।	लालसा १४०, १६।	लेखेभ्य ४७, २१।
लघयेताम् १६४, ३६।	लम्बग्या १०६, १३।	लालाटि १३०, २१।	लेख २४५, ३३।
लघयेयुः १६४, ३६।	सम्बन्ध ११८, ३२।	लालिक २४२, ४।	लेपन १३६, २१। २४३, २।
लघेत, १६०, ३६।	सम्बन्धमानरेणामुन ११०, १।	लावण्य २२१, ३७।	लेपनद्रव्य १३६, २१
लघेते १६०, ३३।	लम्बा २३१, २६।	लास्य २२६, ५०।	लेप २६, १।
लघेयाताम् १६०, ३३।	लम्बाया १०८, १२।	लिवका ६५ ११।	लेलिहान २२३, ५१।
लघेरन् १६०, ३३।	लम्बादार २३२, १२।	लिधा ६५, ११। ६५, ३।	लेख ११, ३०। २४३, ५२।
लच्छन ४२, १६।	सम्बन्धोदरतिथि २, ३३।	लिधिका ६५, १२।	लेह २०१, २।
लज्जा १६६, १५।	लय १२३, २।	लिङ्ग २३६, ५३। ४२,	लेह २०१, २।
लज्जित १२६, ४१।	लयपद १२४, १७।	१७।	लेङ्ग २१३, ४।
लज्जिका २०५, ३५।	ललना २६, १६ २०५,	लिङ्गा ६५, ११।	‘लो’ ५, १।
लट्वा ३८, ४।	१३।	लिप्ता ६७, ८।	लोक ७६, ८। २३१, १८।
लट्ठ २५, २३।	ललाट २२६, ५६।	लिप्ताधुति १०३, १६।	२२३, ११। १४५, ८।
लट्ठुक २३२, ४६।	ललाम ३८, २०।	लिपिका ६७, ८।	लोकन १४५, ८।
लतापर्ण २१६, ८।	ललिता २०५, १३। २०६,	लिप्सा २४६, २२।	लोकजनी २१७, १६।
लतारत २३२, ३३।	२६।	लिहू (हू) २४५, ३२।	लोकनाथ २०७, ४३।
लतारामन २२३, ५१।	ललिताव्रत २२, १२।	‘लौ’ ५, १।	लोकनाथ २१६, ८।
लतालक २३२, ३३।	लव ११ ३४। ६५, १२।	लीन १२६, ४८। १४६,	लोकगति २१७, ४।
लता १३७, १४।	६७, ३१। २४३, ४२।	२७।	लोकपाल २२६, २७।
लतिका १३७, १८।	लवक ६७, १२।	लीनावती २०५, १३।	लीनभूय ३६, ४५।
सपन २४६, ३०। १२१,	लवङ्ग २६६ २०।	लुप्त १०७, ६। ३७, ४३।	लोकभूषात्मज ४६, ३४।
४१।	लवण= (रसविषय),	लुप्तकर १०७, ६।	लोकप्रकाशन ३४, ३०।
लवणीय २४६, ३७।	लवण्य ११, २८।	लुब्ध ११४, २२।	लोकप्रभु ३३, २६।
लपित २४६, २४।	लवणसमुद्र २१८ ३६।	लुब्धक ११४, २२।	लोकप्रभु ५३, १३।
लपितव्य २४६, ३७।	‘लसत’ १६३, ३६।	लुम्ब ६, ४८। ६, ५८।	लोकप्रभु ५२ ५६।
लपित्वा २४६, ४४।	लसति १६३, ३६।	लुम्बा ६, ४८। ६, ५८।	लोकप्रभु ३६, १३।
लप्य २४६, ३७।	लसन्ति १६३, ३६।	लुलाय २४२, ५।	लोकप्रधान ३४, ३।
लप्यमान २४६, ४६।	लमेत् १६३ ३०।	लुलायवाह २४१, ४०।	लानमान २१७, ६६।
लभ्य ६१, ८।	लसेताम् १६३, ३७।	लुलायवाहार्ति २६६, ५।	लोकप्रति १८८, २६।
लभ्यवर्ण २४५, ५३।	लसेयु १६३, ३७।	२२८। १०।	लोकप्रति १८८, २६।
लभ्यव्य ६२, ३६।	‘ला ४, ४६।	‘लू’ ५, १।	लोकप्रति १८८, २६।
लब्धि ६१, ५।	लाङ्गल २२५ ३५।	लूनदोष (लू) २३०, ४२।	लोकप्रति १८८, २७।
‘लभते’ १८२, १८।	लाङ्गल १३६ ५३।	लूनबाहू २३०, ४२।	लोकप्रति १८८, २७।
लभन ६१, ७। १२५, ६।	लाङ्गल ४२, १६।	‘ले’ ५, १।	लोकप्रति १८८, २७।
लभनीय ६२, ३६।	‘लात’ १८६, ५१।	लेख १६७ ४७।	लोकप्रति ३६, ४।
लभन्ते १८२, १८।	लाति १८६ ५१।	लेखगुरु ४७ ३७।	लोकप्रति १८८, २७।
लभेत् १८२, २२।	लाति १८६ ५१।	लेखपुरोहित ४८, २७।	लोकप्रति १८८, २७।
लभेते १८२, १८।	लायात १८६ ५२।	लेखपुरोहित ४८, २७।	लोकप्रति १८८, २७।
लभेयाताम् १८२, २२।	लायानाम १८६, ५२।	लेखपत्र २७१, ८। २१७,	लोकप्रति १८८, २७।
लभेरन् १८२, २३।	लायु १८६ ५२।	४। लेखव्य ८७, ३७।	लोकप्रति १८८, २७।

बभ्रुतो २६, २० । १२३, ३६ ।	बभ्रुव्रवण १३७, ५ ।	बभ्रुसन्निवेश १३७, ५ ।	बभ्रुसन्निवेशन १३७, ५ ।	बन ७, ४५ । ३७, ५१ ।	बनजवन २६, १० ।	बनजवनपनि ३४, ३८ ।	बनद २३८, २७ ।	बनप ८, १२ । २६, ४ ।	बनमवाह २१८, २६ ।	बनमाला २२६, ५५ ।	बनमानिन् २१५, ३२ ।	बनमालिनी २२६, ५३ ।	बनमुच्च २३८, ५७ ।	बनराज २३१, ५४ ।	बनरज्जि २५०, ३६ ।	बनस्मति १३६, ५ ।	बनानल २५०, ३६ ।	बनागु २५५, ५ ।	बनिना २६, २० ।	२०५, ३ ।	बन्दक १३१, ६ ।	'बन्दते' १६०, ३७ ।	बन्दन=(नमस्कारणम्)	बन्दना=(स्तुतिः)	बन्दनीय=(बन्दिताव्य),	'बन्दन्ते' १६०, ३७ ।	बन्दध्वे १६०, ३८ ।	बन्दसे १६०, ३८ ।	बन्दाभहे १६०, ३६ ।	बन्दा=(धनिवाद्यक)	'बन्दावहे' १६०, ३६ ।	बन्दिता ८६, २० । ५६, ६ ।	बन्दिताव्य=(बन्दिनीय),	बन्दीक २०७, ५ ।	'बन्दे' १६०, ३८ ।	बन्देत १६०, ४१ ।	बन्देत १६०, ३७ ।	बन्देय १६०, ३८ ।	बन्देयानाम् १६०, ४१ ।	'बन्देरन्' १६०, ४१ ।	बन्ध ४६, २० । ५६, ६ ।	बन्धमान ४६, २० ।	बप १२३, ८ । २५३, १३ ।	बपन १३४, २१ ।	बपनक्रिया १३४, २१ ।	बपुगु ११५, ३२ ।	१२१, २० ।	बप्नु २२४, ५६ ।	बप्नु २२४, ५६ ।	बप्नु १२२, २० ।	बप्नु २२२, २० ।	बयस्य १२२, ३६ ।	बयस्या २०५, ३१ ।	बयुन २६७, ५८ ।	२०७, ५ ।	बर ३१, २८ । ३५, ८ ।	२५४, ४७ । १३७, ५० ।	बरट २१५, १ ।	बरटा २१५, ५ ।	बरण=(कन्यादिनरणम्)	वरद २२६, १० ।	वरदत्रन २४, ११ ।	बरदा २००, ५ ।	बरनाक १६८, ३७ ।	वरप्रेदा २००, ५ ।	वरयित् ३५, ८ ।	वरला २१५, ४ ।	वरवशिनी १२३, ५१ ।	वरवाहन १६८, ३७ ।	वरा ५५, १६ ।	वराक २२८, १० ।	बराट ६४, ५ ।	बराटक ६४, १ ।	६८, ५ ।	वराटकानादसकृद्य	६४, १७ ।	वराटवानाविभक्तिगण्डक	६४, १७ ।	वरागोहा १२३, ५६ ।	वरायिनी १३४, ५३ ।	वराह=(श्रवताऱविदोष)	वराहक २३८, २७ ।	वराहद्वादशी २४, १६ ।	वरिप १६, २२ ।	वरिषा १५, ५३ ।	वरिष्ठ ३१, २६ ।	वरिष्ठ्या ३७, ३३ ।	वरी ३५, ३३ ।	वरीयस् १०, ४ । ३१, २६ ।	३१, ३३ ।	वरण ८, ५३ । ८, १२ ।	१२, ६० । ३५, ५३ ।	३७, १८ ।	वरणगृह २६३, ५६ ।	वरुणादिन् २३४, ५ ।	वरुणादेवता ८ १२ ।	वरुणादेवा ८, १३ ।	वरुणादेग २३४, ५ ।	वश्यादेवता ८, १३ ।	वरुणादेवत्य ८, ३३ ।	वस्यापुरी २६३, ५१ ।	वस्याभ ८, १३ ।	वस्यावाप्त २१८, २६ ।	२६३, ५६ ।	वश्याव्यकादशी २०, ५२ ।	वरेष्य २५४, ४८ ।	वर्ग ६४, २६ ।	वर्गमूल ६४, ५३ ।	वर्गात्म २६, ११ ।	वर्गात्मभाग २६, ११ ।	वर्गात्ममलव २६, १२ ।	वर्गात्ममाय २६, १२ ।	वर्गात्ममाद्यक २६, १२ ।	वर्चम ३६, २८ । ५५, ४२ ।	वर्चा २०४, ५२ ।	'वर्जत' १७२, १२ ।	६०, १६ ।	वर्जति १७२, १२ ।	वर्जन २५४, २४ ।	वर्जनीय २५४, २० ।	६२, २ ।	'वर्जन्ति' १७२, १२ ।	वर्जयत १७२, ५५ ।	वर्जयति १७२, ५५ ।	वर्जयन्ति १७२, ५५ ।	वर्जयित्वा १४८, २२ ।	'वर्जयेत्' १७२, १६ ।	वर्जयताम् १७२, १६ ।	वर्जयेयुः १७२, १६ ।	वर्जित २५४, २५ ।	६०, १७ ।	वर्जितव्य २५४, २०।६२, २५ ।	२५ ।	'वर्जित्' १७२, १३ ।	वर्जिताम् १७२, १३ ।	वर्जयेत् १७२, १३ ।	वर्ज्य २५४, २०।६२, २५ ।	वर्ण १३४, ५०।२४७, ३३ ।	वर्णकवि २४६, ३३ ।	वर्णभातिका २०८, ३२ ।	वर्णपट्टी २१, ४७ ।	वर्णादि २३४, ४६ ।	वर्णिन् १३४, ३२ ।	वर्णिनी २६, २० ।	'वर्तते' १७५, १७ ।	वर्तन्ते १७५, १७ ।	वर्तमान १८, १६।१८, २१।	१४८, २७ ।	वर्तमानकाल १८, २२ ।	वर्तमानकालपल १८, २६ ।	वर्तमानवत्तर १६, २५ ।	वर्तिन् १५४, ३२। १४७,	३६ ।	वर्तिनि १२३, ४० ।	वर्तिनी १२३, ४० ।	'वर्तते' १७५, २४ ।	वर्तते १७५, १७ ।	वर्तयताम् १७५, २४ ।	वर्तेरन् १७५, २५ ।	वर्तमन् १, ६१। १२३, ३०।	वद्ध कि १३६, ३२। १६८,	४७ ।	वद्धमान १३८, १५ ।	वद्धमानतनु ५३, २२ ।	वधयत १७२, ५१ ।	वर्धयति १७२, ५१ ।	वर्धयति १७२, ५१ ।	वर्धयते १७२, ५४ ।
----------------------------	---------------------	------------------------	-------------------------	---------------------	----------------	-------------------	---------------	---------------------	------------------	------------------	--------------------	--------------------	-------------------	-----------------	-------------------	------------------	-----------------	----------------	----------------	----------	----------------	--------------------	--------------------	------------------	-----------------------	----------------------	--------------------	------------------	--------------------	-------------------	----------------------	--------------------------	------------------------	-----------------	-------------------	------------------	------------------	------------------	-----------------------	----------------------	-----------------------	------------------	-----------------------	---------------	---------------------	-----------------	-----------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	------------------	----------------	----------	---------------------	---------------------	--------------	---------------	--------------------	---------------	------------------	---------------	-----------------	-------------------	----------------	---------------	-------------------	------------------	--------------	----------------	--------------	---------------	---------	-----------------	----------	----------------------	----------	-------------------	-------------------	---------------------	-----------------	----------------------	---------------	----------------	-----------------	--------------------	--------------	-------------------------	----------	---------------------	-------------------	----------	------------------	--------------------	-------------------	-------------------	-------------------	--------------------	---------------------	---------------------	----------------	----------------------	-----------	------------------------	------------------	---------------	------------------	-------------------	----------------------	----------------------	----------------------	-------------------------	-------------------------	-----------------	-------------------	----------	------------------	-----------------	-------------------	---------	----------------------	------------------	-------------------	---------------------	----------------------	----------------------	---------------------	---------------------	------------------	----------	----------------------------	------	---------------------	---------------------	--------------------	-------------------------	------------------------	-------------------	----------------------	--------------------	-------------------	-------------------	------------------	--------------------	--------------------	------------------------	-----------	---------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	------	-------------------	-------------------	--------------------	------------------	---------------------	--------------------	-------------------------	-----------------------	------	-------------------	---------------------	----------------	-------------------	-------------------	-------------------

वायुवाह २८१, ७ ।	वारिवाहन २३८, ३० ।	वासेयी १३, ६ ।	वासु ३८, १ ।
वायुवाहन २१६, ६।२३८, ३० ।	वारिधाय २१५, ३३ ।	वासेना ६८, २१ ।	वायिता २०५, ३ ।
वायुमल २६८, १ ।	वारिसात्म्य २२०, १ ।	वासेन्त ३२, ३२ ।	वासिन् १५७, ३६ ।
वायुसक्ति २६८, ३। २३६, २७ ।	वारोम ८, १५। २१८, ३१ ।	२४५, ३६ ।	बामु २१४, ३४ ।
वार २, ६।३, ३८। ११, ५। १२, ८।१३८, ५।७६, ६।	वारोमसायिन् २१५, ३३ ।	वासनितक १११, ३ ।	बाहुकि २२२, ४४ ।
वारवृत् ३२, ३२ ।	वारोमवर २४४, ३३ ।	वासन्ती २०, ४६ ।	वासुदेव ७, ६२ ।
वारङ्ग २२२ २१ ।	वार ३८, २१ ।	'वासयति' १७६, २८ ।	२१५, ३४ ।
वारङ्ग २२२, २१ ।	वारुण ८, १५। ३२, ३१ ।	वासयते १७६, २८ ।	वासुदेवप्रिय २३२, ११ ।
वारटा २१५, ४ ।	५४, ४६ ।	वासर ३, ३६ । १२, ८ ।	वासुदेव ४४, ५ ।
वारुण २३२, ३३।२।७, ६।	वारुण २००, ३ ।	३६, १२ ।	वासुदेव ४४, २२ ।
वारुणैरित् २६, १० ।	वारुणी ८, १५।२३४, ५ ।	वासरकल्पिका १३, ६ ।	वासुप्रज्य २१५, ३४ ।
वारुणवर्ति १८२, ५२ ।	वारुणोवर्मान १०७, २६ ।	वासरकर ३४, ५ ।	वासुभद्र २१५, ३४ ।
वारुणवृत्तिस्थल ६६, १७।	वारुणोलोप १०७, ३५ ।	वासरट्ट ३३, २६ ।	२२४, ४० ।
वारुणुष्या २०५, ३५ ।	वारुण्यदरोम १०७, ३५ ।	वासरतल ६७, १७ ।	वासुरा १३, १० ।
वारला २१५, ४ ।	वारुण्यम्ब १०७, ३५ ।	वासरदत्त ६७, १७ ।	वासुरीपा १३, १० ।
वारवधु २०५, ३५ ।	वारुण्यस्तमन १०७, ३६ ।	वासरलाय ३४, ८ ।	वासोकल्प १३८, ३५ ।
वारवाणि २०५, ३५ ।	वारुण्युदय १०७, ३६ ।	वासरलायपुत्र ५३, ३१ ।	१३६, ३४ ।
वारवाणो २०५, ३५ ।	वारुण्युदगम १०७, २६ ।	वासरलायक ३४, ३० ।	वासु १३८, ६ ।
वारान्त २३२, ३३ ।	वार ७, ४६ ।	वासरलायक ६७, ७ ।	वास्तोष्पति २१७, ७ ।
वारान्तना २०५, ३५ ।	वार्ष १६६, ३६ ।	वासरप ३३, २७ ।	वास्त १२, ८ ।
वारानिधि २१८, २६ ।	वार्ष ३६, ४२ ।	वासरप्रमाण ६७, १३ ।	वाह ३८, २१ ।
वारानिष्ठा २३१, २६ ।	वार्षो २४७, ४१ ।	वासरमणि ३४, ४ ।	वाह ३८, २२ । ६२, १ ।
वारान्नी २३०, २२। २३५, ४५ ।	२१३, १४ ।	वासरमणिमूत्र ५३, २१ ।	६२, ३० । २४४, ४६ ।
वारान्नीय २३३, ३ ।	वार्षि २७०, ५३ ।	वासरमण्य २२, ३७ ।	५० ।
वारि ७, ४५। १२२, २१ ।	२१८, ३१ ।	वासरमान ६७, १३ ।	वाहन १२२, ३५ ।
वारिज ३६, ४२ ।	वार्षि २४६, १ ।	वासरमिनि ६७, १३ ।	वाहनभ्रष्ट ३८, २२ ।
वारिजोदय २८, ३८ ।	वार्षिक २४६, १ ।	वासरवृन्द ६८, ७ ।	वाहरिपु २४२, ५० ।
वारिज २७०, ५५। २३८, २८ ।	वार्षिणि २४६, २ ।	वासरमाकल ६७ १७ ।	वाहा १०२, १८ ।
वारिधर २३८, २८ ।	वार्षि ७, ४६ ।	वासरमन्त्र्य ६८, ७ ।	वाह्नी २४३, ५६ ।
वारिधि २१८, ३० ।	वार्षण्टल ३६, ५५ ।	वासरराणाधिवात् ३४, ३८।	वाह्नीपति २१८, ३१ ।
वारिनिधि २७०, ५३ ।	वार्षण्टलमय ४६, ३५ ।	वासरादे ६७, १७ ।	वाह्य २१५, ७ ।
वारिप्रमूत्राय २८, ३८ ।	वार्षिनि २३८, ३० ।	वासराल १२, ३० ।	विद्य ८५, ३० ।
वारिप्रमथ २३८, २६ ।	वार्षि ३३८, ३० ।	वासरेय ३३, २७ ।	विद्य ७६, २० ।
वारिप्रभु २३८, २६ ।	वार्षिभय २४६, ३४ ।	वासरेयवर ३६, ५ ।	विद्य ७६, २० ।
वारिराशि २१८, ३० ।	वार्षिवाह २२६, ११ ।	वासरीय ६८, ८ ।	विद्य ७६, २० ।
वारिस्त ३६, ६२ ।	२११, ६ ।	वासरीयभगवत् ६८, १६।	विद्य ५६, २५। ५६, ४५।
वारि-नोभन् २८६, ३३ ।	वार्षिहाभय ३०, ८ ।	वासय ८, ५ । २७७, ६ ।	७३, २६ ।
वारिवाह २३८, ३६ ।	वार्षि १५, ४४ ।	वासयगु ६८, २ ।	विद्य ७६, २० ।
	वार्षिनी ५, ३३ ।	वासयधिन ४८, ३ ।	विद्य ७६, २० ।
	वारिगाढ ४६, ८८ ।	वासयधिन ६, २५ ।	विद्य ७६, २० ।
	२८० ५३ ।	वासयधिन ६८, ६ ।	विद्य ७६, २० ।
	वास २७ ५८ । १२२, २ ।	वासयधिन ४७, ३६ ।	विद्य ७६, २० ।
	२४४, ६६ ।		

- विदन्ति १८६, २१ ।
 विदन्तु १८६, २६ ।
 विदपु १८६, २५ ।
 विदधति १७७, २४ ।
 विदधते १७८, ४ ।
 विदधाति १७७, २४ ।
 विदधानु १७७, ३४ ।
 विदधाते १७८, ४ ।
 विदधति १७८, ५ ।
 विदधीयाताम् १७८, ५ ।
 विदधीरन् १७८, ५ ।
 विदध्यात् १७७, २५ ।
 विदध्याताम् १७७, २५ ।
 'विदध्यायुः' १७७, २५ ।
 विदधर=(निर्भयः)
 विदधन्ना २२५, १० ।
 विदधन्ना राजतनया २२५, १०
 विदधा १४४, ३६ ।
 विदा १२२, ४७ ।
 'विदानि' १८६, ३५ ।
 विदाम १८६, ३४ ।
 विदारण २३३, ३० ।
 'विदाय' १८६, ३४ ।
 विदिकान्तप्रभेद २३६, ११ ।
 विदित २५०, ३ ।
 विदिता २३३, ३८ ।
 विदु ५३, ४४ ।
 'विदुः' १८६, २२ ।
 विदुषी=(पण्डिता) ।
 विदु=(वेधितः)
 'विद्धि' १८६, ३३ ।
 विद्वन्वस=(विनाशः)
 'विध' १८६, २८ ।
 विध १८६, २८ ।
 विद्यते १७४, ४६ ।
 विद्यन्ते १७४, ४६ ।
 विद्यमान १४८, २८ ।
 विद्या ७८, ११ । १२२, २२ ।
 १३१, १ ।
 'विद्यात्' १८६, ३७ ।
 विद्याताम् १८६, ३७ ।
 विद्यादेवी २०८, ३४ ।
 विद्याधर २०४, २८ । २६६,
 १७ ।
 विद्यायुग ८१, ६ ।
 विद्यायत २०, २६ ।
 'विद्युः' १८६, ३७ ।
 विद्युत् ३५, ५३ ।
 'विद्यते' १७४, ५२ ।
 विद्यते १७४, ५६ ।
 विद्येयाताम् १७४, ५२ ।
 विद्येरन् १७४, ५२ ।
 विद्रुम=(प्रवालम्),
 'विद्रु' १८६, २८ ।
 विद्रुः १८६, २७ ।
 विद्रुम् २५५, ४६ ।
 विद्रुप् २०१, १४ ।
 विद्रिप १२३, १६ । २०१,
 १४ ।
 विद्रिप २०१, २१ ।
 विद्रिपिन् २०१, १४ ।
 'विधत्' १७७, २४ ।
 विधत्तात् १७७, २४ ।
 विधत्ताम् १७८, १ ।
 विधत्ते १७८, ४ ।
 विधवा=(रण्या),
 विधा १३३, २ ।
 विधातु २०७, ४४ । २१६,
 १० ।
 विधातुपत्नी ३६, २ ।
 विधातुम् १६६, ८ ।
 विधाय ५, ५५ ।
 विधान १३३, ३१ ।
 विधाय=(कृत्वा), ६३ ।
 १३ ।
 विधायक १२७, ४२ ।
 'विधास्यते' १७७, ३३ ।
 विधास्यति १७७, ३३ ।
 विधास्यन्ति १७७, ३३ ।
 विधि ५, ५१ । ७, ५६ । १३३,
 ३२ ।
 विधिज्ञ २५६, २ ।
 'विधीयते' १७८, ८ ।
 विधीयन्ते १७८, ८ ।
 विधीयते १७८, ८ ।
 विधु ३८, ३५ । ५६, २ ।
 विधुलपः ३, २ ।
 विधुग्रह ११५, ४१ ।
 विधुज ४५, ४७ ।
 विधुजनि ४६, १ ।
 विधुन ६२, १४ ।
 विधुतनय ४६, १४ ।
 विधुतनुभव ४६, ३५ ।
 विधुशरत् ४६, १५ ।
 विधुदेहनात ४६, ३६ ।
 विधुनुद ५६, ७ ।
 विधुपहित ११५, ४१ ।
 विधुवापक ५४, १७ ।
 विधुम् २५, २५ । ४५, ७७ ।
 विधुर्नादिम् ५४, ७ ।
 विधुर २४२, ३० ।
 विधुर्गविमोचन ५५, १ ।
 विधुर्वरिन् ५४, ७ ।
 विधुगुणान्ति ११६, ८ ।
 विधुसुत ४६, १७ ।
 विधुत् ६२, १७ ।
 विधुतवीर्य ३१, २० ।
 विधुत्थ ५५, ४८ ।
 विनात ३७, १४ । २२२, ७ ।
 विनातातनय २२१, ५१ ।
 विनातामूनु ३६, ५ ।
 'विनास्यते' १६२, २ ।
 विनास्यति १६२, २ ।
 विनास्यन्ति १६२, २ ।
 विनास्येत् १६२, ४ ।
 विनास्येताम् १६२, ४ ।
 विनास्येयुः १६२, ४ ।
 विनास्येत् ४३, ११ ।
 विना १४८, १० ।
 विनाडिका ११, ४६ ।
 विनाडी, ११, ४६ ।
 विनायक २३२, १६ ।
 विनासा १२४, १० ।
 विनिघ्न ३५ ।
 विनिघ्नो ६०, ३० ।
 विनिघ्न २४८, २७ ।
 विनिमिप ११, २६ ।
 विनिमेष ११, १४ । ११, २६ ।
 विनिदिष्ट २४६, २५ ।
 विनिदेश्य २४६, ३६ ।
 विनिर्मल ३०, १६ ।
 विनिश्चय ११५, २२ ।
 विनिश्चल ११५, २२ ।
 विनिहृत ६०, ३५ ।
 विनिहृत्य ६३, ६ ।
 विनेय ५१, ३७ ।
 विन्द=(विजयाद्यनुहृतः),
 'विन्दते' १८२, ३० ।
 विन्दति १८२, ३० ।
 विन्दते १८२, २६ ।
 विन्दन्ति १८२, ३० ।
 विन्दते १८२, २६ ।
 विन्दते १८२, ३१ ।
 विन्दते १८२, २८ ।
 विन्देताम् १८२, २८ ।
 विन्देते १८२, २६ ।
 विन्देयाताम् १८२, २८ ।
 विन्देयुः १८२, ३२, १ ।
 विन्देरन् १८२, २८ ।
 विन्ध्य २०४, २० ।
 विन्ध्यकूट २००, ४ ।
 विन्ध्यनिलया २२५, ४३ ।
 विन्ध्यवासिनी २२५, ४३ ।
 विन्ध्यवासिनीमातु २२६,
 ७ ।
 विन्ध्याचलनिवासिनी २२५,
 ४३ ।
 विन्ध्यावतीपोत्री २२६,
 २३ ।
 विन्न २५०, ३० । ६२, ३७ ।
 विन्त्यत=(क्रमेण स्था-
 पितः),
 विन्त्यास=(विजय स्था-
 पनम्)
 विषल १२३, १६ । २०१,
 १५ ।
 विषञ्चिका २०८, ५० ।
 विषञ्ची २५, ४७ । २०८,
 ५१ ।
 विषण २४८, २ ।
 विषण २४७, ३१ ।

विस्तृताति १६५ ५ ।	वीक्षा १४५, ६ ।	वीर्योभिन्न ३१, १८ ।	वृद्धिकतविहीन=(शीश- चन्द्र)
विस्तृतानि १६५ १० ।	वीक्षित १४५ १४२० ।	वीर्यपान्न ३०, ५६ ।	वृद्धिजीवन २४६, ५ ।
विस्तृतात् १६५ ११ ।	वाक्षितव्य १४५ २७ ।	वृ ५ २ ।	वृद्धिजीविका २६६, ५ ।
विस्तृती १६५ ५ ।	वीक्षेत् १८८ २२ ।	वृकोदर २१६ १० ।	वृद्धस्थान १२२, ४१ ।
विस्तृतीति १६५, १० ।	वीक्षत १८८, २० ।	वृक्ष १३६ ६ ।	वृन्द ६५, १३ । ६७, ३५ ।
विस्तृतीयात् १६५ ८ ।	वीक्षयानाम् १८८, २२ ।	वृक्षवत् २०६, ३ ।	वृदाङ्ग २१५ ३७ ।
विस्तृतीयाताम् १६५ ११ ।	वीक्षरत १८८, २३ ।	वृक्षवाटिका १६६ ४६ ।	वृन्दारक १६७, ५० ।
विस्तृतीयाताम् १६५ ८ ।	वीक्ष्य १४५ २७ । ३३ ३६ ।	वृक्षवाटी १६६ ४६ ।	वृदारलराज २७१, ७ ।
विस्तृतीयु १६५ ८ ।	३६ ।	वृक्षसम २२२ २३ ।	वृन्दारकनिर्मलवर्णवत्तपद
विस्तृतीरत्न १६५, ११ ।	वीक्ष्यनाश १४५, ४८ । १४८, २६ ।	वृजिन ३० ३३ ।	५१, २७ ।
विस्तृति १३७, ५६ ।	वीक्ष्यमान १४५, ४८ । १४८, २६ ।	वृजित ४३ ४८ ।	वृन्दारकनिर्मलवर्णवत्तपद
विस्तृतिदर्शाहति १३८, ३ ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगत १६१ ३७ ।	११ २६ ।
विस्तृतिर्ज्ञानी २३६ ४६ ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ३७ ।	वृदारकाचितपद ४६ १ ।
विस्तृति ४४ ४८ । २८२, १३ ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ३७ ।	वृदावन २२६ १५ ।
विह्व २६ २६ । २२२, २२ ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ३७ ।	वृदावनद्वय २२५, ५० ।
२४६ ४७ ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ३८ ।	वृदावनेश्वरी २२५, ६ ।
विह्वगाधिप २२१ ५३ ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ४१ ।	वृदिबक २५, २८ ।
विह्वज्ञ २६ २६ । २२२, २३ ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ४१ ।	२६ ३८ । २८ ८ ।
विह्वज्ञकल्लोक ५४ ३३ ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ४२ ।	२८ २६ । २८, ४० ।
विह्वज्ञम २६ ३२ ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ४२ ।	२८ ४५ । २८, ५२ ।
विह्वज्ञराज २२१, ५३ ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ४२ ।	५६, ३१ ।
विह्वान १२ ३१ ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ४२ ।	वृदिबकनाथ ४४, २३ ।
विह्वान ६३ १५ । १५८, २३ ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ४२ ।	वृदिबकनाथ २७, ४८ ।
विह्वान पिराक्ष २२८, १३ ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ४२ ।	वृदिबकिक २६, ३६ ।
विह्वानम् ३० ६ । १२४ । ६ ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ४२ ।	वृप १६ ५८ । २५ २५ ।
विह्वानम् ३०, ६ ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ४२ ।	२५ ३८ । २८, ८ ।
विह्वानम् ३० ६ ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ४२ ।	२८, २४ । २८, ४२ ।
विह्वानम् २५१, २७ ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ४२ ।	२८ ६६ । २८, ५० ।
विह्वान १३८, ३२ ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ४२ ।	५६ २० । ५६, ५१ ।
विह्वानस्थान ५७, ५० ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ४२ ।	वृपतन २२८, १३ ।
विह्वानिन १४७, ३३ ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ४२ ।	वृपतनु २२८, १३ ।
विह्वानित २६६, २५ ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ४२ ।	वृपतनु २३७, ३६ ।
विह्वान ६० २३ । १६८, १५ ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ४२ ।	२६७, ६ ।
विह्वान ६० ४६ ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ४२ ।	वृपतनु २३७, ५७ ।
विह्वान ६० ४६ ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ४२ ।	वृपतनु २६७, १५ ।
विह्वानम्=(परिह्वानम्)	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ४२ ।	२६८ १३ ।
‘वो’ ५, २ ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ४२ ।	वृपतनु २५ ३८ ।
वीक्षण २१३ ५७ । १६५ ६ ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ४२ ।	२१७ ६ ।
वीक्षणमागम् १६७ ५५ ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ४२ ।	वृपतनु २६६, ५१ ।
वीक्षणम् १५५, २७ ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ४२ ।	वृपतनु २२८, १३ ।
वीक्षण १८८, २० ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ४२ ।	वृपतनु २५, ५१ । १३७, ५१ ।
वीक्षण १८८, २० ।	वीक्ष्यमानिन २१८, ३१ ।	वृगाति १६१ ४२ ।	वृपतनु २६६, ५५ ।

वृषभमान २६८, १५ ।	वेदना ३१, ४७ ।	वेश्मभूमि १३७, ४७ ।	वैर २०१, २१ ।
वृषभवाहन २६८, १५ ।	वेदनीय २५०, ८ ।	वेश्या २०५, ३६ ।	वैरञ्च ५, ५६ ।
वृषभानुनग्दिनी २२५, ६ ।	वेदमातृ २०८, ६ ।	वैश्वानर २०५, ३६ ।	वैरागिन् २१०, ४७ ।
वृषभामन २६८, १५ ।	वेदयन्त्र २१२, ६ ।	वैश्या २२६, ३६ ।	वैराग्य २२६, ३६ ।
वृषभामा २३७, ३२ ।	वेदविचारणा २१२, २५ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैरिन् १२३, ११ ।
वृषराशि २७, ३६ ।	वेदविद्विष्य ५१, ४३ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैरिस्थान १२३, २१ ।
वृषलक्ष्मन् २६७, १६ ।	वेदत्रय १३३, ४१, ४८ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैरोचनि ५२, ४० ।
वृषलाञ्छन २६६, ५३ ।	वेदगाथा ८४, ६० ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानर १८, ११, ३५, ४३ ।
वृषलोचन=(शिव)	वेदशास्त्रप्रकारवत् २१२, ७ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
वृषवन्दित ४८, ५ ।	वेदाख्या ७५, ६ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
वृषवाहन २२८, १४ ।	वेदाग्रजा २०८, ३५ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
वृषधाम २६६, २३ ।	वेदाग्रणी २०८, ३५ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
२१५, ३७ ।	वेदान्त २१२, २३ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
वृषाकपासी २१७, १७ ।	वेदारम्भ १३३, ४०।१३६, ४६ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
वृषाकृषि २१५, ३७ ।	वेदि=(पण्डित)	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
२२८, १४ ।	वेदित २५०, १३ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
वृषाङ्ग २६७, १४ ।	वेदितव्य २५०, ८ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
वृषारसाह २१६, १० ।	वेदितु योग्य २५०, ८ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
वृष्टि=(वर्षा), २३८, ५२ ।	वेदिन् २०७, ४८ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
वृष्टि २५, ३६। ३६, २१ ।	वेदीन् २०७, ४८ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
वृष २०२ २४ ।	वेदीन् २०७, ४८ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
'वै' ५, ३ ।	वेदीन् २०७, ४८ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
वैग=(रय)	वेदीन् २०७, ४८ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
वैगिन् २४४, ४७ ।	वेदीन् २०७, ४८ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
वैणी=(स्त्रीपुत्रा)	वेदीन् २०७, ४८ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
वैगु=(नदीविशेष)	वेदीन् २०७, ४८ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
वैगुनदजकान्न २०३, ८४ ।	वेदीन् २०७, ४८ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
वैगुतटीभव २०३, ४५ ।	वेदीन् २०७, ४८ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
वैतण्ड २३२, ३४ ।	वेदीन् २०७, ४८ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
वैतन २४७, ४१ ।	वेदीन् २०७, ४८ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
'वैस.' १८६, २१ ।	वेदीन् २०७, ४८ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
वैतान् १८६, २६ ।	वेदीन् २०७, ४८ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
वैताम् १८६, २६ ।	वेदीन् २०७, ४८ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
वैत्ति १८६, २६ ।	वेदीन् २०७, ४८ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
वैत्तु=(पण्डित)	वेदीन् २०७, ४८ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
वैत्तु १८६, २५ ।	वेदीन् २०७, ४८ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
'वैत्ति' १८६, २४ ।	वेदीन् २०७, ४८ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
'वेद'=(ऋगादिष्वत्वाद)	वेदीन् २०७, ४८ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
'वेद' १८६, २२ ।	वेदीन् २०७, ४८ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
वेद १८६, २८ ।	वेदीन् २०७, ४८ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
वेदग २०७, ४८ ।	वेदीन् २०७, ४८ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।
वेदधनुस् २११, ४७ ।	वेदीन् २०७, ४८ ।	वैश्यान् २२६, ३६ ।	वैश्वानरी ५२, ४० ।

- विरचयति १७६, १४ ।
 विरचयाम १७६, १५ ।
 विरचयामि १७६, १५ ।
 विरचनाव १७६, १५ ।
 विरचयत् १७६, १७ ।
 विरचयेताम् १७६, १७ ।
 विरचित = (कृत),
 विरचितप्रल ३०, ५१ ।
 विरचितव्य = (विरचनीय)
 विरच्य = विरचितव्य)
 विरजात् २३१, २६ ।
 विरञ्च ५, ५५। २०७, ५।
 विरञ्चन २०७, ५१ ।
 २१५, ३४ ।
 विरञ्चि २०७ ४५ ।
 २१५, ३५ ।
 विरति २४६, १२ । १२४,
 १० ।
 विरद ८, ४४ ।
 विरल २४३, २२ ।
 विरहित ६०, २२। १४८,
 १४ ।
 विराजमान १४६, ४६ ।
 २८७, २६ ।
 विराजन्तम् ३१, ४६ ।
 विराम १२८, ११ ।
 विराय २४६, १५ ।
 विराहृत् ११४, १८ ।
 विराहृत् ११४, १६ ।
 विरिञ्च ५ ५५ ।
 विरिञ्च्य ५, ४६ ।
 विरुपा २२६ १० ।
 विराय ३६, २१ ।
 विरायन ३३, २८ । ३६,
 १६ ।
 विराय २०१ २१ ।
 विरायत् १७, ८ ।
 विरायन १६ ६१ ।
 विर ६७ ३७ । १२३ २।
 विरधाम = (धनुः
 नक्षत्रम्)
 विरधाम १०६ ५ । १२१
 २६ ।
- विलङ्का २३१, २६ ।
 विलम्ब १७ ३ ।
 विलम्बन ११०, ३२ ।
 विलम्बिन् १७ ३ ।
 विलय १२८, ११ ।
 विलसत् १६३, ४० ।
 विलसतात् १६३, ४१ ।
 विलसताम् १६३ ४१ ।
 विलसति १६३, ४० ।
 विलसत् १६३, ४० ।
 विलसति १६३ ४० ।
 विलसन्तु १६३, ४१ ।
 विलसोत् १६३, ४३ ।
 विलसोतान् १६३, ४३ ।
 विलसेयु १६३ ४४ ।
 विलासिनी २०५, १४ ।
 विलिप्ता ६७, ५ ।
 विलिप्तागण ६७, २७ ।
 विलिप्तिका ६७ ६ ।
 विलेप ४५, ८ ।
 विलाक १४५, ८ ।
 विलाकन १४५, ६ ।
 विलोचनीय = (विनाक-
 ल्यम्)
 विलाकयत् १८७, ४३ ।
 विलोचयत् १८८, ३८ ।
 विलासयति १८८ ३८ ।
 विलोकयन्ति १८८, ३८ ।
 विलोकयत् १८८, ४३ ।
 विलासयताम् १८८, ६३ ।
 विलोकययु १८८ ४३ ।
 विलोकित १८८, २० ।
 १८७, ४६ ।
 विलासितव्य = (विलासनीय
 विलासय १४७ ३६। १४८,
 १ ।
 विलोचयमान १८८, ३८ ।
 विलासन १२१ ८८ ।
 १५२ ६ ।
 विलामत्रिह २३२ ३८ ।
 विलाय २५२ ३८ ।
 विलामन् २८३ ३८ ।
 विलामरण २३२, ३४ ।
- विल्वद्रुमगृहा २१७, १६ ।
 विल्ववाखापूजन २२, ४२ ।
 विवर ६१, ३७ । १२३,
 ११ ।
 विवर्जन ६०, १७ ।
 विवर्जनीय २५४, २१ ।
 ६२, २६ ।
 'विवर्जयत्' १७२, २३ ।
 विवर्जयत् १७२ २३ ।
 विवर्जयेत् १७२, २८ ।
 विवर्जयताम् १७२, २४ ।
 विवर्जययु १७२, २४ ।
 विवर्जित २५४, २६। ६०,
 १८ ।
 विवर्जितव्य २५४, २१ ।
 ६२, २६ ।
 विवर्ज्य २५४, २१ । ६०,
 २२ ।
 विवर्द्धन ६०, ३१ ।
 विवर्द्धमान ४३, २३ ।
 विवर्द्धिन = (विवर्द्धित)
 विवर्द्धिनव्य = (विवर्द्धनीय)
 विवर्द्धय = (विवर्द्धय)
 विवर्द्धयत् ३२, ३२ । ३७,
 १७ ।
 विवर्द्धयन्तु ५३, १३ ।
 विवह २८५ ८ ।
 विवाह १३३, ४२ । १३६,
 २० ।
 विवाहवायं १३६ २० ।
 विवाहवाय १३६, ४६ ।
 विवाहान्तरपरिग्रह १३६,
 ४३ ।
 विवाहात्मव्य १३६, २१ ।
 विविध २४३ ४० ।
 विविधित् २२२ २२ ।
 विविधं ३१, १५ ।
 विवक १२७, ५५ ।
 विवाह ३५ ८ । १३४,
 ६० ।
 विग २४७ ३६। २००, ३६।
 विग ७ ८६। १२२, २१
- विवाह २४३, ३१ ।
 'विवात' १७६, ६ ।
 विवाति १७६, ६ ।
 विशान्ति १७६, ६ ।
 विशद १४, १। ४२, ३० ।
 विशय २०३, २१ ।
 विशाल ७, १७। २३३, ११।
 विशाला ८, २। ४, २४। ७,
 १७। ६, १५ ।
 विशाल २५४ ५३ ।
 विशाल २४३ ३१ ।
 विशालक २२१, ४२ ।
 विशाला ६०, १२ ।
 विशालाक्ष २२८, १२ ।
 विशालाक्षी २३१, २६ ।
 विशाल २२१, १ ।
 विशालासन = (वाणसनम्),
 विशालापाद २४१, ४० ।
 विशुद्धता १३१, ३७ ।
 विशुद्धि १३१, ३७ ।
 विशुत् १७६, १० ।
 विशुताम् १७६, १० ।
 विशुयु १७६, १० ।
 विशेष = (विशेष्य)
 विशेषित = (विशेषित)
 विशेष्य १४८, १५ ।
 विशेषन = (परिशोधनम्)
 विशेषनीय ६१, ४१ ।
 विशोधित ६०, २२ ।
 विशेषितव्य ६१, ६१ ।
 विशेष ३१, १५ ।
 'विश्वन्ते'
 विश्वम् २४६, ५५ ।
 विश्वान्तर २४१, २६ ।
 विश्वाम २०३, २१ ।
 विश्वेय ६०, १८ ।
 विश्वत् ६०, १८। १४८,
 १५ ।
 विश्व ७, १। २। ३३। ६,
 १२ ।
 विश्वन्तर २६६, ५५ ।
 विश्वान् २६६, ५५ ।

वृषभयान २६८, १५ ।	वेदना ३१ ४७ ।	वृषभभूमि १३७ ४७ ।	वेर २०१, २१ ।
वृषभवाहन २६८, १५ ।	वृषभय २५० ८ ।	वृषभा २०५ ३६ ।	वेरञ्च ५, १६ ।
वृषभानुजेदिनी २२५, ६ ।	वृषमातु २०८ ६ ।	वृषातिन=(विशद्यत्वाधीत)	वेरागिन २१०, ४७ ।
वृषभाम्लन २६८, १६ ।	वृषयदन २१२ ६ ।	वृषत्तान ५२ ४० ।	वेराग्य २२६ ३६ ।
वृषभासा २३७ ३२ ।	वृषविचारणा २१२, २५ ।	वृषकलिक=(विकल्पभाव)	वेरिन १२३, ११ ।
वृषराशि २७ ३६ ।	वेदविद्विष ५१ ४३ ।	वृषकल्प=(विकल्पभाव)	वेरिस्थान १२३ २१ ।
वृषपशुभन २६७ १६ ।	वदत्रत १३३ ४१ ४८ ।	वृकुण्ड ७ ६३ । ७६ ११ ।	वेरोचि ५२ ४० ।
वृषलाञ्छन २६६, ५३ ।	वेदागता ८४ ४० ।	२१७ ६ ।	वेवस्वत १८ १। ३५, ४३।
वृषनाचन=(शिव)	वदशिभासप्रकारवत	वृकुण्डचतुर्दशी २३ २६ ।	५२ ४० । ४४१ ४१ ।
वृषवदित ४८ ५ ।	२१२ ७ ।	वृजनन १४० २४ ।	वेवस्वतजननी ३५ ३० ।
वृषवाहन २२८ १४ ।	वेदाकथा ७५ ६ ।	वृजयत ५४, ५५। २३७,	वेवस्वती २३३ ५३ ४८ ।
वृषयानु २६६, २३ ।	वदाप्रजा २०८ ३५ ।	३५। ३५ ।	वेनाप १४ १४। १४, २३।
२१५ ३७ ।	वदाप्रणी २०८ ३५ ।	वृजय तक ५६ ५५ ।	वेनापस्त्रानारम्भ २० ४७।
वृषाकपायी २१७ १७ ।	वेदात २१२ २३ ।	वृजय ती ४३ २०। २१७ १।	वेनापानुज १४ २५ ।
वृषाकपि २१५, ३७ ।	वेदारम्भ १३३ ४०। १३६	वृजयताथर २१५ ३८ ।	वेनापावराज १४ २५ ।
२२८, १४ ।	४६ ।	वृज्ञानिक २५५ ३० ।	वेनासी २१ ११ ।
वृषाङ्क २६७ १४ ।	वेदि=(पणित्त)	वृशाप १२ ११ ।	वेनेपिक २१२ २६ ।
वृषात्साह २१६ १० ।	वेदित २५० १३ ।	वृशािक २५, ६६। २५ ४७।	वेनेपिकाप १२८ ५२ ।
वृष्टि=(वषा), २३८, ५२ ।	वेदितव्य २५० ८ ।	वृतरणीव्रत २३ ३५ ।	वैश्य १३४ ५५। २४७ ३६।
वृष्णि २५, ३४। ३६ २१ ।	वेदितु योग्य २५० ८ ।	वेदभी २०० ६ ।	५१ ५८ ।
वृष्य २०२ २४ ।	वेदिन २०७ ४८ ।	वेदेगिक २७७ ४६ ।	वैश्वदेव २४६ ६ ।
व ५ ३ ।	वेदीश २०७ ४८ ।	वेदेह २४७ ४७ ।	वैश्व ७ १२ ।
वैग=(वैय)	वेदीशय ३३ २६ ।	वेदेहक २६ ३३। २४७ ४७।	वेदवदेव ७ १२ ।
वैगिनु २४४ ४७ ।	वैपि १८६ २७ ।	वेद्य=(चिक्वित्तक)	वेदवदेवत ७ ५३ ।
वैणी=(स्त्रीपुढा)	वद्य २५० ८ ।	वेदव ४२ ५४। ५५ ४८ ।	वेदवदेवतय ७ ५३ ।
वैणु=(नदीविद्योप)	वद्य १३७ १३ ।	वैपवचप १६ ४६ ।	वेदवदेवत २७६ २६ ।
वैणुतटजकाब्ज २०३ ४४।	वद्यथ=(वयवर्ता)	वैष्ययोगी १२६ ।	वेदवाभिधी २०८ ७ ।
वैणुतटीभव २०३ ४५ ।	वद्यन=(वद्य)	वैष्य ५ ५६ ४७ ।	वैश्वी ७, ५३ ।
वैणु २३२ ३४ ।	वद्यस ५ ५६। २०७ ४८ ।	वैधान २०६ १ ।	वैप ७ ६६ ।
वैण १८६, २१ ।	वेन १६१ ३६ ।	वैत्रत २१७ १६ ।	वैपुवती १०५ १४ ।
वैणान १८६ २६ ।	वैना ३ ३६। १११, ५। १२	वैषतपत १२० १६ ।	वैष्णव ७ ६३ २१३ २ ।
वैणाम १८६ २६ ।	३। ४७ ४ ।	वैषति १० ७। १० १२ ।	वैष्णवी २०६ ३५। २२४,
वैणान १८६ २६ ।	वैलावली २१० ४३ ।	वैष्यत २४१ ४७ ।	१६ ।
वैणान १८६ २६ ।	वैनायारी २१० ४६ ।	वैश्वेय ३६ ५। २२१ ५४ ।	वैश्वरिण २७ १७। २४४
वैणान १८६ २६ ।	वैलिनत ४३ ४४। १०७ ११ ।	वैश्वतवाहन २१६ ११ ।	११ ।
वैणान १८६ २६ ।	वैना २०३, २१ ।	वैनागिक (ताराविद्योप)	वै ५ ३ ।
वैणान १८६ २६ ।	वैशात १६६ ५२ ।	वैपरीत्य (विपरीतभाव)	वै ३५ ६ ।
वैणान १८६ २६ ।	वैशामति १७६ १२ ।	वैप्लव=(विप्लवभाव)	वैगि १२६ ५३ ।
वैणान १८६ २६ ।	वैशयत १७६ १२ ।	वैपुध ५५ ४८ ।	वैय २०४ ३ ।
वैणान १८६ २६ ।	वैशि १२६ ५३ ।	वैभावसव ५२ ५७ ।	वैयक २५५ ७७ ।
वैणान १८६ २६ ।	वैशमन १३७ ४४। १२२	वैजाज ७६८ ३० ।	वैयकगणित ७२ ३।
वैणान १८६ २६ ।	२२ ।	वैमानिक १६७ ४० ।	वैयक्या १०८ ३ १६
वैणान १८६ २६ ।	वैशमभूमि १३७ ४७ ।	वैमेय २४८, २८ ।	३४ ।

व्यक्षोदय १०८, १७ ।	व्यवकलित ६०, १६ ।	व्याहरेत् १८५, ७ ।	'व्येते' १८०, २८ ।
व्यमूलनद्र ११५, १८ ।	व्यवकलितव्य ११६, ४२ ।	व्याहरेताम् १८५, ४ ।	व्रजेताम् १८०, २४ ।
व्यमुरवि ११५, १७ ।	व्यवकल्प ६१, ६२ ।	व्याहरेते १८०, ६ ।	व्रज्यु १८०, २४ ।
व्यमुचिधु ११५, १८ ।	व्यवस्थान १४६, ४७ ।	व्याहरेताताम् १८५, ७ ।	व्रजेश्वर २२६, ५ ।
व्यमवर्क ११५, १७ ।	व्यवस्थित १४६, ४७ ।	व्याहरेयु १८५, ६ ।	व्रजेश्वरी २२६, ७ ।
'व्यङ्घ्र' १६४, ११ ।	व्यवस्थिता १४६, १२ ।	व्याहरेरन् १८५, ७ ।	व्रज्या १३७, ११ ।
व्यङ्घ्रि ८६, १५ ।	व्यवाय १४०, १२ ।	व्युत्क्रम २५२, २६ ।	व्रण १२३, १११ ।
'व्यञ्जन्ति' १६६, ११ ।	व्यसन १२३, १६ ।	व्युष्ट १२, ६ । १२, ३१ ।	व्रत = (नियमविधाय)
व्यञ्ज्यात् १६४, १५ ।	व्यस्त = (विपरीतम्),	व्युष्टि २५७, ४ ।	व्रतवन् १३४, ३७ ।
व्यञ्ज्याताम् १६४, १५ ।	व्यस्तनेरासिक ६५, ५० ।	व्यूह ६७, ३५ ।	व्रतवन्धन १३६, ३७ ।
व्यञ्ज्यु १६४, १५ ।	व्यावरण २११, २१ ।	व्यामनधा ११०, २५ ।	व्रतादेश १३४, ३७ ।
व्यतिश्रम २५२, २६ । ३३ ।	व्यावरणपरिधिष्ट २१२,	व्यामनेश २२८, १४ ।	व्रतित् ३८, २३ । १६८,
व्यतिपात १०, ३। १०, ११ ।	५ ।	व्योमग २६, २६ ।	५१ ।
व्यतिपातक ५५, ३४ ।	व्याघात १०, २ । १०,	व्योमगति २६, ३२ ।	व्रतमाधरण = (व्रतसमा-
व्यतिहार २४८, २८ ।	१० ।	व्योमगामित् २६, ३३ ।	पनम्),
व्यतीत २५१, १५। ११५, २।	व्याघ्र १३५, १५ ।	व्योमगुण २५६, १४ ।	शत ६५, ३७ ।
व्यतीतकाल १८, १६ ।	व्याघ्रीस्तन ७७, ५ ।	व्यामगह २६, ३३ ।	श्रीहृ २०१, ५६ ।
व्यतीपात १०, ३। १०, ११ ।	व्याह २२३, ५३ ।	व्योमगैह २६, ३३ ।	
व्यत्यय २५२, ३४ ।	व्यादीर्घास्व २३१, ५५ ।	व्योनचर २६, ३३ ।	श—
व्यत्यस्त २५२, ३४ ।	व्याध ११४, २० ।	व्योमचारित् २६, ३४ ।	श ३१, २५ । ६, ६ ।
व्यत्यास २५२, ३५ ।	व्याधामन् २३८, ६ ।	२२२, २४ ।	शयु = (शुभाशित),
'व्यथते' १६२, २७ ।	व्याधि १२३, ११ ।	व्योमिताधिवास २६, ५८ ।	शव २१७, ५० ।
व्यथन १२५, २३ ।	व्याधिमन्दिर २२४, १२ ।	व्योमन् ३०, १० ।	२३८, ७ ।
व्यथते १६२, २७ ।	व्याधिस्थान २२४, १२ ।	व्योमनिवास २६, ४३ ।	शवर २१७, ५० ।
व्यथा ३१, ४७ ।	व्यान २४५, २० ।	व्योममुद्गर २५८, २६ ।	२४४, ११ ।
व्यथेत् १६२, २८ ।	व्यापार २४७, ३७ ।	व्योमयान १६८, २६ ।	शवरात् २२६ १४ ।
व्यथेते १६२, २७ ।	१२४, ५४ ।	व्योमरत्न ३३, २६ ।	शसत = (शयत्),
व्यथेयाताम् १६२, २८ ।	व्यापारित् २४७, ३४,	व्योमाटन २६, ३४ ।	'शसत' १६०, ४४ ।
व्यथेरन् १६२, २८ ।	४७ ।	व्योमोलुक् ४४, ६ ।	शसति १६०, ४४ ।
व्यथ १०३, ४२ ।	व्याप्य ३८, ३५ ।	व्योमिनयति २६, ३४ ।	शसन्ति १६०, ४६ ।
'व्यनक्ति' १६४, ११ ।	व्याल ६, ३३ । ५३, ५५ ।	व्रज ६७, ३५ ।	शाम = (वन वचनम्),
व्यय १६, ६० । २५,	व्यालर्षति ५४, ८ ।	व्रजकिदार २२६, ४१ ।	शक्ति = (स्तुतम् श्रनुष्ठित
१६ । १२१, १३ ।	व्यालपाल ५४ ८ ।	व्रजत् १४८, ३२ ।	वा),
व्ययस्थान = (द्वयद्य	व्यालराज ६, ३३ ।	'श्रजत १८०, २३ ।	शक्षितव्रत १६८, ५१ ।
स्थानम्) ।	व्याल्ह २२३ ५३ ।	व्रजति १८०, २३ ।	'शमेत १६० ६५ ।
व्ययचन्दन ६० १८ ।	व्याह्वारिक्मूचन् ६५,	व्रजन्ति १८०, २३ ।	शसताम् १६०, ४६ ।
व्ययचन्दनीय ६१, ४१ ।	२० ।	व्रजनाथ २२६, ६० ।	शस्य २६०, ४६ ।
'व्यवकलयत १७० ३३ ।	'व्याहरेत् १८५, ३ ।	व्रजम् २२६ १४ ।	शस्य २६०, ४६ ।
व्यवकलयति १७० ३३ ।	व्याहरेति १८५, ३ ।	व्रजमण्डल २२६, १४ ।	श ६ ६ ।
व्यवकलयन्ति १७० ३३ ।	व्याहरेते १८५, ६ ।	व्रजमोहन २२६, ४१ ।	शस् = (वत्सराणाम्,
व्यवकलयेत १७०, ३४ ।	व्याहरेति १८५, ३ ।	व्रजवर २२६ ४१ ।	शस्त्र), १६ २६ ।
व्यवकलयताम् १७० ३४ ।	व्याहरेते १८५, ६ ।	व्रजवल्लभ २२४ ४१ ।	शक्वराक् = (युधिष्ठिरा-
व्यवकलयेयु १७०, ३४ ।	व्याहरेत् १८५, ४ ।	व्रजाङ्गना २२६, ११ ।	दय प) ।

वाक्य ५, ५६ । १३०, ४ ।
 वाक्यहन्=(श्रीकृष्णः)
 वाक्यहारि २६६, २३ ।
 २२८, ४१ ।
 वाक्य ८६, २३ ।
 वाक्यमास १३, ५३ ।
 वाक्यलि २८६, १२ ।
 वाक्यलिन् २७, १३ ।
 २४४, २ ।
 वाक्यलोकित=(खण्डोक्तं),
 वाक्यानक=(विक्रम.),
 वाक्यारि=
 वाक्य २५६, ३८ ।
 २११, ५५ ।
 वाक्युज २५६, ३६ ।
 वाक्युजविद् २५६, ३६ ।
 वाक्युजवेदिन् २५६, ४० ।
 वाक्युजशास्त्र=(बसन्त-
 राजादि)
 वाक्युजि १०, ५५ ।
 वाक्युजिन् २४४, १२ ।
 वाक्युजन्ति २२२, २५ ।
 वाक्युजिन् २७, १३ ।
 २४८, १२ ।
 वाक्युली=(मत्स्यविशेष),
 वाक्यर २३०, ४६ ।
 वाक्यरी ७८, ११ ।
 २११, २६ ।
 वाक्य १७, २२ ।
 वाक्यि ३०, ४० ।
 १५२, २६ । १२१, २१ ।
 वाक्यित्वमन् २३३, १२ ।
 वाक्यिपर २३३, १२ ।
 वाक्यिपाणि २३३, १३ ।
 वाक्यिभाज् ३०, ४८ ।
 वाक्यिभूत् ३०, ४६ ।
 वाक्यितमत् ३०, ४६ ।
 वाक्यियुक्त ३०, ५६ ।
 वाक्यिपातिन् ३०, ५५ ।
 वाक्य ४, ४० । ५०, ५५ ।
 २१७, ६ ।
 वाक्युक्त ५७, ३६ ।
 वाक्यपा २६६, २७ ।

वाक्यधनुस् २६६, २७ ।
 वाक्यध्वज २२, २४ ।
 वाक्यध्वजोत्सव २२, २४ ।
 वाक्यपुरोहित ४८, २८ ।
 वाक्यपूज्य ४७, ३६ ।
 वाक्यभवन १६८, ६ ।
 वाक्यमनिन् ४७, ३६ ।
 वाक्यदारासन २३७, ५४ ।
 वाक्यमहारथि २३७, ३६ ।
 वाक्यमोनितक ४८, २६ ।
 वाक्यम्पमनिन् ८८, ५ ।
 वाक्यमि ४, ३६ ।
 ७, १७ ।
 वाक्याली २३७, २४ ।
 वाक्योत्थान २२, २४ ।
 वाक्योत्सव २२, २४ ।
 वाक्यलिन् २७, १० ।
 २४४, १८ ।
 वाक्यवर=(वृषभविशेष)
 वाक्यवरी=(द्यु-दोषामि-
 विशेषः)
 वाक्यर ६, १० ।
 वाक्यकु १३६, ५३ ।
 ७३, १४ । १०६, ७ ।
 २४१, ५२ ।
 वाक्युत्तमत्तच्छाया
 १०५, १४ ।
 वाक्यकुतुल्य ६६, १७ ।
 वाक्यकुट्टदशभाग ६६, ६ ।
 वाक्यकुमुत् २४३, ३८ ।
 वाक्यकुमूली २३, ५७ ।
 वाक्य २४६, ३५ ।
 वाक्यधवल ४३, २३ ।
 वाक्यपाणि २१६, ११ ।
 वाक्यमुत् २४३, ३८ ।
 वाक्यि २३७, २४ ।
 वाक्यी ५७, ६६ ।
 २३७, २५ ।
 वाक्यीपति २१७, ६ ।
 वाक्यीपतिबुद्धिमहा
 ४६, ५ ।
 वाक्यीपते पुरापात् ४८, ५६ ।

वाक्या. प्रभोमनिन् ४८, २६ ।
 वाक्य ५१, ३३ ।
 वाक्यिनी २३१, ३० ।
 वाक्य ८, १४ । ७३, ७ ।
 ८४, २६ ।
 वाक्य २१६, ११ ।
 वाक्योटि २३८, ६ ।
 वाक्यन्तु २६०, १२ ।
 २६६, २४ ।
 वाक्यन्तु ४८, ३० ।
 वाक्यन्तम ८८, ३६ ।
 वाक्यतारका ८, १४ ।
 वाक्यतारा ८, १५ ।
 वाक्यतय ८४, ४४ ।
 वाक्यद्व=(नदी विशेषः)
 वाक्यद्वय ८४, ४२ ।
 वाक्यधामन् २१५, ३८ ।
 वाक्यधार २३८, ६ ।
 वाक्यधारक २३८, ६ ।
 वाक्यधृति २०७, ४८ ।
 २१७, १० ।
 वाक्यनिर्ध्व ७३, १४ ।
 वाक्यपथ ३६, ४३ ।
 वाक्यपथविवाग २०७, ४८ ।
 वाक्यपदवध=(मयपहडा
 घनम)
 वाक्यपर्वी ५१, ३० ।
 वाक्यपर्वानि ५०, ५५ ।
 वाक्यपर्वानि ५०, ५६ ।
 वाक्यपर्विना ५१, ३० ।
 वाक्यपर्वी ५१, ३० ।
 वाक्यपर्वेत् ५०, ४० ।
 वाक्यपथि ८, १५ ।
 वाक्यपथिन् ८, १५ ।
 वाक्यपथितारका ८४, ३० ।
 वाक्यपथिया ४, ८ । ४, ३० ।
 ६, ६ । ८, १६ । ६, २६ ।
 वाक्यपथ ७, २६ ।
 वाक्यपथानन ७, १७ ।
 वाक्यपथु २१७, १० ।
 वाक्यपथ २३०, ३० ।
 वाक्यपथ ८४, ६२ ।

वाक्यतथ ७३, १० ।
 वाक्यीर २१६, ११ ।
 वाक्यमङ्कु ७३, १६ ।
 वाक्यमह्य ७३, ६ ।
 वाक्यहृदा २३८, ४७ ।
 वाक्यश्री १३, १० ।
 वाक्यश्रीया ३६, ४६ ।
 वाक्यज्ञ २१५, ५ ।
 वाक्यज्ञानि २६०, १२ ।
 वाक्यानन्द २०७, ४८ ।
 २१५, ३८ ।
 वाक्यानन्दभ ५, ५६ ।
 वाक्यान्त्यक ७३, १७ ।
 वाक्यान्न ७३, १३ ।
 वाक्यानु २००, ३६ ।
 वाक्यार २३८, ६ ।
 वाक्यावरी २३७, २५ ।
 वाक्यावर्त २१५, १६ ।
 वाक्यावर्ता २३८, ४७ ।
 वाक्य १३५, २० । २०१, १६ ।
 वाक्यशेष=(मन्त्रादि.)
 वाक्यशेषगतहानि १५३, २७ ।
 वाक्येता २०१, २२ ।
 वाक्यभवन १२७, ८ ।
 वाक्य २१६, १२ ।
 वाक्यि ३, ४५ । २८, ५६ ।
 ३१, ५३ । ३५, ५३ ।
 ५३, २ । २३४, ४० ।
 ५४, ५ ।
 वाक्यिगृह=(मकरः सम्भन्ध)
 वाक्यिचार २५, १२ ।
 वाक्यिचिन्ता २५, १३ ।
 वाक्यिपत्नी ५३, ३७ ।
 वाक्यिपति ३३, २६ ।
 वाक्यिप्रदोषयन २३, २३ ।
 २४, ५६ ।
 वाक्यिप्रभू=(दाया)
 वाक्यिचार ३, ५२ । ६, २१ ।
 वाक्यिनुता ५५, २५ ।
 वाक्यिभू २६१, ५१ ।
 वाक्यिभूति=(गुणिक.)
 वाक्ये प्रभू ५५, २५ ।

- धनेस्वनुज ५५, २६ ।
 धनेस् ५२, २ ।
 धनेस्वर ५२, ४१ ।
 धनेश्चारिन् ५२, ४१ ।
 धन्वंस ५५, ३६ ।
 धपित ३८, ५५ ।
 धकर २७, १३ । २४४,
 १८ ।
 धकारिद्वय २७, १६ ।
 धकारिन् २७, १३ । २४४,
 १८ ।
 धकारियुगल २७, २० ।
 धकारियुग्म २७, १६ ।
 धवल ५१, ३५ ।
 धव्द २५६, १३ ।
 धव्दग्रह ७, ६३ । १०२,
 २८ ।
 धव्दग्रहण २१५, २ ।
 धव्दग्रहवेग १३४, २३ ।
 धव्दवास्य २१२, १० ।
 धव्दाधिष्ठान १०२, २८ ।
 २१३, २ ।
 धम् १२४, २३ ।
 धम् २१३, ५७ ।
 धामन ५, ३६ । २४१, ५१ ।
 धामनस्वस् ३५, ५८ ।
 २२५, ५५ ।
 धामनोपद २४१, ५८ । २४२,
 ३०, ५२ ।
 धामान्त २६६, ३१ ।
 धामान्तक २६६, ३१ । २२०,
 २८ ।
 धामोमभं २३६, २६ ।
 धाम्पा २३८, ७७ ।
 धाम्ब २३८, ७ ।
 धाम्बर=(वेत्यविशेष),
 १२२, ३५ । २३८, ३० ।
 धाम्बरमुदन २६६, ३६ ।
 धाम्बरादि २६६, ३६ ।
 १२३, ४६ ।
 धाम्मा ३१, ३६ ।
 धाम्मु २०६, १० । २१५,
 ३६ । २१७, १६ ।
 धाम्मुजा १०, ५६ ।
 धाम्मुगाहुनामन् ७७, ११ ।
 धाम्मुभवा १०, ५६ ।
 धाम्मुमित्र २४६, ६ ।
 धाम्मुशरीरमणि ५१, ३२ ।
 धाम् ६, ५८ । ६१, १६ ।
 धाम्कुशेतायमर्चन १३६,
 २१ ।
 धाम्यग्रह १३६, २१ ।
 धाम्यग्रहण १३६, २२ ।
 धाम्यन ३८, ५५ ।
 धाम्यतायमग्रह १३६ २२ ।
 धाम्यन १३६, ३६, ४१ ।
 धाम्यनग्रह=(धाम्यनागारम्),
 धाम्यनस्थान ५७, ५१ ।
 धाम्यनागार १३८, ३६ ।
 धाम्यनादि १२६ १६ ।
 धाम्यनाम्बर १३८, ३६ ।
 धाम्यनीय १३६, ४१ ।
 धाम्यपीडन १४६, २२ ।
 धाम्यसंग्रह १३६, २३ ।
 'धाम्यते' १६१, ८ ।
 धाम्यम्बुजग्रह १३६, २२ ।
 धाम्यीची २१७, १० ।
 'धाम्यीत' १६१, ४ ।
 धाम्यीयाताम् १६१, ४ ।
 धाम्यीरन् १६१, ४ ।
 'धाम्यते' १६१, ५ ।
 धाम्या १३, १० । १३६, ३६ ।
 धार ११५, २३ । २२०, १ ।
 २५६, ४२ ।
 धारल २६, ७७ ।
 धारज २३३, ११ ।
 धारजम्बन् २३३, १३ ।
 धारद्व २२२, २५ ।
 धारण १२२ ३५ ।
 धारण १२३, ४० ।
 धारत्ववन् २२ ५६ ।
 धारद्व १५, २७ । १५, ५६ ।
 १६, २२ ।
 धारदन्त १५, ४६ ।
 धारदल्यय १५, ४६ ।
 धारदा १५, ५७ ।
 धारदानानायुग् १५३, ५६ ।
 धारद्वय ६७, ५० ।
 धारधर २६, ५० ।
 धारलामन् ७५, २२ ।
 धारभू २३३, १४ ।
 धारवसोद्भव २३३, १४ ।
 धारास्य १०४, १६ ।
 धाराय ६३, ११ ।
 धारावाय १०४, १६ ।
 धारास्तन २६, ५० । १०४,
 १६ ।
 धारोर १२१, २४ ।
 धारीरचिह्न २५७, ७ ।
 धारीरारव्य=(धारीरानाम-
 येयम्)
 धारीरिन् २००, ३४ ।
 धार २१६, १२ । २२१, १ ।
 धार २०३, ३ ।
 धारं ३१, ३५ ।
 धारं ३१, ३५ । १२२, २३ ।
 धारं २२८, १५ ।
 धारं १३, ११ । ५२ ५ ।
 धारंरीकर २६२, २४ ।
 धारंरीगण्ड ६७, ३० ।
 धारंरीदल ६७ ३१ ।
 धारंरीनामक ५१-३२ ।
 धारंरीमान ६७, २५ ।
 धारंरीरत्न २६२, २४ ।
 धारंरीस १६, ५६ ।
 धारंरीशकल ६७ ३१ ।
 धारंरीनप्रभूत=(युष)
 धारंरीर्व्यङ्ग ६७, ३१ ।
 धारंरीली २३०, ३० ।
 धार २१३, ४८ ।
 धारक २२२, २५ ।
 धारल २५८, ३ ।
 धारल ६०, १० ।
 धारिक ११६, १२ ।
 धारक ८६, १६ ।
 धारिकिन् २४५, १८ ।
 धार=(भूतधारोत्तम्),
 धार २३८ १५ ।
 धारग १३५, ५० ।
 धार ४२, १६ । १३०, १ ।
 धारकलङ्क ५०, ५६ ।
 धारमन् २२२, ३१ ।
 धारधर ३६, ५६ ।
 धारविन्दु २१५, ३६ ।
 धारमन् २६, ३३३८, ५५ ।
 धारलक्षण ८०, ५६ ।
 धारनक्षत्रम् ३६, ५७ ।
 धारलान्धन ४०, ५६ ।
 धारलङ्क ३८, ५६ ।
 धारलङ्क ५६, १ ।
 धारलक्षितनय ५६, ३६ ।
 धारलक्ष्मण ५६, १५ ।
 धारलङ्क ६, ३ । २५, ५३ ।
 धारलङ्कनूत् ३६, ५७ ।
 धारिक्ता=(चन्द्रकला),
 धारिज ५५, ४८ ।
 धारिभू ५५, ४६ ।
 धारिकुमार ५६, १५ ।
 धारितनूज ५६, १५ ।
 धारिन् ३८, ३६ । ११८, २१ ।
 धारिन्धन ५६, १६ ।
 धारिगरीज ५६, ३६ ।
 धारिनी ५३, २ ।
 धारिभ ६, ३ ।
 धारिभूपय २६७, १४ ।
 धारिमदिन् ५५, ६ ।
 धारिमरीदेवरो १३, ११ ।
 धारिभूज्जोम्नति ११६, ६ ।
 धारिभूज्ज २६७, १८ ।
 धारिभरि ५३, ५१ ।
 धारिभत १६, ३५ ।
 धारि ३०, १३ । ३१, २५ ।
 १३३, २४ ।
 धारिभूज्ज ३०, १५ ।
 धारिभत ३०, १५ ।
 धारिभ २२३, १२ ।
 धारिभिन् २६, ५३ ।
 धारिभ्य=(धीनधान्यम्),
 'धा'
 धार १६, २६ ।
 धारकट ६०, ११ ।
 धारकटभार ५६, २ ।

शाकटायन २१२, १३ ।	शाङ्ख २५४, ५१ ।	शिष्यान्तु ५४, ५६ ।	शिल्पवार्त्ति १३६, ३२ ।
शास्त्रटीन ३० ११ ।	शावर् ५४, ५३ ।	शिष्यावत् ५४, ५० । २३६,	शिल्पिन् १३६, २८ ।
शाकम्भरी २३१, ३० ।	शावर्षी १३, ११।१७, ४ ।	३० ।	शिल्पिताला १३८, ५५ ।
शाकल २१२, १४ ।	शावर्षीश= (चन्द्र),	शिष्यावत् २३३, २६ ।	शिव ३, ३, १० । ६, १० ।
शाकुन २५६, ५० ।	शावर्षी २३४, १२ ।	शिषिन् ५, ५१।२५८, ५६ ।	१०, ५।१३, १७।३१, २६ ।
शाकुनिक २५६, ५० ।	शाल १३६, ७ ।	५४, ५६ । २३६, ३० ।	शिवकान्चो १००, ५ ।
शाकेन्द्रकाल १६, २६ ।	शाला १२२, २३।२३४, १३ ।	शिषिमन्तु २६६, ३१।२२०,	शिवनिधि २, ६६ ।
शाककर २३०, ४६ ।	शालाशा २३४, १३ ।	२८ ।	शिवप्रियतम ८०, ५६ ।
शाक ७, २६ ।	शालिन् १४६, २८ ।	निगिवाहन २३३, १४ ।	शिवदूती २३१, ३१ ।
शाख २३३, २१ ।	शालिवाहन १६, ३१।७०, १ ।	निगिवाकसिन् ५४, ५६ ।	शिवद्वय ७६, ३५ ।
शाखिन् १३६, ७ ।	शालिवाहनीयसक १६, २७ ।	शिष्याणी २१३, ८ ।	शिवनयान्त्या ७५, ३६ ।
शाङ्कर २३०, ४६ ।	शालिवाहनीयसकान्ध १६,	शिषिणी २१३, ६ ।	शिवनामन् ७७, १६ ।
शाख्य २१२, २४ ।	२७ ।	शिक्षा १०३, ५२ ।	शिवपुत्र २३२, १६ ।
शाटम् ३८, १ ।	शालिहोत्र ३८, २३ ।	शिञ्जनी १०३, ५२ ।	शिवमूर्ति ७६, १७ ।
शाण ६०, ३३। ६१, १८,	शालिहोत्रिन् ३८, २३ ।	शिञ्ज्या १०३, ५३ ।	शिवयोग २०१, ३६ ।
६१, २६ ।	शाल्मलिन् २२१, ५४ ।	शिन २२४, १३ ।	शिवराजिप्रत २४, २६ ।
शाणक ६१, १८ ।	शाल्मलिस्थ २२१, ५४ ।	शिति १४, ८ । ५३, ५० ।	शिवयोग्य ४६, २३ ।
शात ३१, ३६।१२२, २३ ।	शाव १५०, ५४ ।	शित्ति १४, ८ । ५३, ५० ।	शिवराजरा २२६, २६ ।
शातक १४, ५२ ।	शावक १५०, ५४ ।	शित्तिरण्ड= (महादेव),	शिवसप्त २६७, ५५ ।
शातमुम्भ २०३, ५५ ।	शावपरि ५६, २ ।	शित्तिदीप्ति ५२, ५१ ।	शिवा २३०, १७ ।
शातमख ७, ३० ।	शावाङ्कि ५५, ५६ ।	शित्तिश्चि ५२, ५२ ।	शिवासा २३४, १३ ।
शातर १४, ५२ ।	शास्वत् २०७ ५६ ।	शित्तिवागम् ५२, ५२ ।	शिविर २०३, २२ ।
शातातप २१२, ४२ ।	शासन १२४, ५५ ।	शित्तिनेत् २२७, ५ ।	शिवेस २२८, १७ ।
शात्रव १२३, १६ ।	शासितदेव ५८, ५ ।	शित्तिनिष्ठ २२८, १६ ।	शिविर १५, २५।१५, ३० ।
शान्त १२३, ३।१६७, ५० ।	शासितदानय ५०, ५६ ।	शिषा ७, ३७। २२५, ५ ।	५२, २५ ।
शासिगृह १३८, २७ ।	शासितदेवदेव ५६, ७ ।	२४३, ५६ ।	शिविररत् ५०, ५६ ।
शासितनिवेतन १३८, २७ ।	शास्य २१३, १।१।३१, ८ ।	शिरम् १२१, २१ ।	शिविररत् ४१, ३३ ।
शान्तीसदन १३८, २८ ।	शास्त्रतत्त्व २४६, ३५ ।	शिरनिजाधिवासन १३४,	शिविरगु ३६, ५७ ।
शापासत्र २३८, ५८ ।	शास्त्रप्रवर २४६, ६ ।	१६ ।	शिविरगुणय ६६, ८८ ।
शामन ५, ५० ।	शास्त्रप्रवीण २४६, १० ।	शिरोग्ध ५४, ६ ।	शिविरगत ६०, ५७ ।
शामनी २३३, ५३ ।	शास्त्रविद् २४६, ३ ।	शिराद्युध ५४, १७ ।	शिविरमत्र ५१, ३६ ।
शायक २२१, २ ।	शास्त्रवेदिन् २४६, ५ ।	शिराधरा २२६, ५३ ।	शिविरगुण ५६, १६ ।
'शायाति ते १६१, ५ ।	शास्त्रान्तरपरामर्श २४६,	शिराधि २२६, ५५ ।	शिविरगुण्णु ५६, ३७ ।
शायिका २१७, ५६ ।	१२ ।	शिरोग्ध ५४, ६ ।	शिवु १६०, ६५।२३३, १६ ।
शास्त्र २६, ५७।२४५, ५६ ।	शिक्षा २११, २० ।	शिता १३६, १५ ।	शिवुक्त १६०, ५५ ।
शास्त्र १६, २३।२४५, ५२ ।	शिक्षित २५५ ३० ।	शितान्जीह २२१, ५४ ।	शिवुताम= (सर्पासुत) ।
शास्त्र १३०, ८ ।	शिक्षाविद्या २२६, ३२ ।	शितान्तर १३६, २० ।	२१६, ३० ।
शास्त्री २२, ५५ ।	शिक्षर= (वृत्तभ्राजविशेष),	शितानाम २२१, ५५ ।	शिवुतामगरी= (पेरी)
शास्त्र २६, ५३।२१६, ५१ ।	शिक्षरबानिनी २३१, ३० ।	शितान्ध २०४, ६ ।	१००, ७ ।
शास्त्रधन्यन् २१५, ५० ।	शिक्षरिणी २०३ ८ ।	शितान्ध २०३, ६६ ।	शिवुतामनिपूदन २६६, २६ ।
शास्त्रपाणि २१५, ५० ।	शिक्षरिन् १३६ ७ ।	शितान्ध २२१, ५५ ।	२१६, २५ ।
शास्त्ररथ २६, ५८ ।	शिक्षा २२६, ३२। २३६,	शितान्ध १३६, २५ ।	शिवुनार २६, ५८ ।
शास्त्रन् २१५, ६० ।	५६ ।	शितान्तर १३६, २८।३२ ।	शिव १३६, ५३ ।

गूर्णकाराति २६६, ३३।	शेवधि १२१, ४२।	शोणविग्रह ४४, २८।	श्यामानगोविष् ५२, ५०।
२२७, १५।	२४६, ३३।	शोणित ४३, ६४। ४६,	श्यामलाङ्ग २६२, ५२।
गूर्णकारि २६६, ३३।	शेष ६१, १८। १०६, २०।	४८। २४२, ४५।	५२, ४२।
२२७, १५।	शेषित ६१, १८।	शोणितसहनन ४४, ५०।	श्यामलेतरपक्ष=(गुणन
गूर्णम ७, १८।	शैख १४, ३०।	शासन=(परिशोधनम्),	पक्ष)
गूर्न ६ ५५। १०, १०।	शैत्र १०६, २४।	शोधनीय ६१, ६२।	श्यामानसत् ५२, ४३।
२३६, ८।	शैष्ण्व १०४, २६।	शोधयत १७०, ५३।	श्यामा १३, ११। ४५,
गूलधरा २३१, ३२।	शैष्यधन १०७, ४२।	शोधयति १७०, ५३।	२१।
गूलधृत २३१, ३२।	शैष्यगति १०७, ४२।	शोधयत् १७०, ५४।	श्यामाक २४१, १६।
गूलनमूल ६, १०। १२६, १५।	शैष्यभुक्ति १०७, ४२।	शोधयेताम् १७०, ५४।	श्यामातर ३६, ५६।
गूला २०२, ३६।	शैतलात्पाद ४६, १८।	शोधयेयु १७०, ५४।	श्यामाङ्ग २४६, ५०।
गूलायुध २६ २५।	शैत १४, ४१। १४४, २२।	शोधित ६०, २३।	४५, ४६।
गूलास्थ २६, १५।	शैतलसू २१८, ३२।	शोधितव्य ६१, ६३।	श्यामालाप ३६, ५४।
गूलिन् ६, १०। २२८, १७।	शैतलधर २२४, ४२।	शोध्य ४४, ४८। ६०,	श्वेत १४, २। ४२, ३१।
गूङ्ग ११६, ६।	शैतलवासिन २२८, १७।	२३। २५२, ५४।	श्वेन ३८, २४।
गूङ्गवत् २०४, ४।	शैतलमिबिर २१८, ३२।	शाम १६७, ५०।	श्वेनन २२२, ३२।
गूङ्गाटक १३०, १३।	शैला २३१, ३२।	शानन ३, ५१। ६, ६४।	श्वनात्र ३८, २८।
गूङ्गा २०३, ४६।	शैलाट २३१, ५०।	१७, ५। ३०, १६।	श्वन २१५, ४१।
गूङ्गांरजनुम् २२०, २८।	शैलाधारा ४५, २१।	३१, २८। २५५, २४।	श्रद्धा १५०, १६। १३१,
गूङ्गांरजमन् २२०, २८।	शैलारि २६६, ४१।	शोभमान १४८, २६।	१३।
गूङ्गांरयोनि २२०, २८।	२७, ११।	शापण २२०, ४६।	श्रद्धानु १४०, २०।
गूङ्गांरिणी २२०, ४८।	शैलास १२६, २।	शाक २७, २६।	श्रद्धय=(श्रद्धालयम्),
गूङ्गांरि २०४, ४।	शैलेन्द्रजा २२६, २४।	शाक्य ५, ४५।	श्रय २१५, ४१।
गूङ्गांरिणीय २३१, ५६।	शैलेयी २३१, ३२।	शाभ १६७, ५०।	श्रयन २१३, ५३।
'गूण्यु' १८८, ४८।	शैव ६, ११।	शाह ५२, ३।	श्व ७, ६३।
गूण्युवात् १८८, ४६।	शैवलिनी २४३, ५६।	शाहिर ७, ६३। ५२, ३।	श्वरा ४, ८। ६, २६।
गूण्युवाताम् १८८, ४६।	शैवालिनी २४३, ५६।	शाह्य ३०, ४०। १४२,	६, ८। ७, ६४।
गूण्यु १८८, ४६।	शैव्य २२६, ८।	२६।	श्वरगणदत्ता २२, २२।
गूण्युति १८८, ४८।	शैविर १५, ३१। २४५,	शाह्यप्रधान ३१, ८।	श्वरगण ७, ६६।
गूण्युति १८८, ४८।	३४।	शाह्यवाहित् ३०, ४८।	श्वरगणधन १३६, २४।
'श'	शैविराजय ४६, १६।	शमन्=(मुपम),	श्वरगणवधविधान १३६,
शेपर २२६, १३।	शैप १५, ३१।	शमानसपन् २२८, १८।	२२।
शेटक ६२, १६।	शै' ७।	शमन्=(श्रवणहभूमि),	श्वरगण ४, २६। ७, ६६।
'शेते १६१, ४।	शैषन १६६ ५३।	शमानसपन् २२८, १८।	श्वरगणोप=(शोधय्य),
शेष १३६, ५४।	शाकति १६६ ५३।	शमन्=(मुपम),	श्वरगणोप=(शोधय्य),
शेषम् १३६, ५४।	शाकति १६६ ५३।	शमान=(श्रवणहभूमि),	श्वरगणोप=(शोधय्य),
शैक १३६, ५४।	शाकित १६६ ५३।	शमानसपन् २२८, १८।	श्वरगणोप=(शोधय्य),
शैपन् १३६, ५४।	शाकित १६६ ५३।	शमन्=(मुपम),	श्वरगणोप=(शोधय्य),
शैमुषी १२२, ५४।	शाकित १६६ ५३।	शमान=(श्रवणहभूमि),	श्वरगणोप=(शोधय्य),
शैमुषीय ४७, ५०।	शाकित १६६ ५३।	शमानसपन् २२८, १८।	श्वरगणोप=(शोधय्य),
शैर ६२, १६।	शाकित १६६ ५३।	शमन्=(मुपम),	श्वरगणोप=(शोधय्य),
शैख' १६१ ४।	शाकित १६६ ५३।	शमान=(श्रवणहभूमि),	श्वरगणोप=(शोधय्य),
शैव २४४, १३।	शाकित १६६ ५३।	शमानसपन् २२८, १८।	श्वरगणोप=(शोधय्य),

पट्टविशत् (तु) ७३, ३५। ८१, ५।	पट्ट २०६, ८१, २०६, ११। पट्टा ८८, ४५।	पोड्या ७३, २३। ८५, २६। ७३, २३।	स्योनित ६०, ६। स्योनितव्य ६१, ३७।
पट्टविशतम् ८६, २५।	पट्टभीनवेन्द्र १०२, २१।	पोड्याक ६५, १६। ८५, २६।	स्योन्य ६०, ६। ६१, ३७।
पट्टविशदङ्गुलमित ६६, २३।	पट्टस २१७, ५१।	पोड्याकला=(पोड्यालिप्ता)	सराव २५६, १८।
पट्टवज्जाण ८७, १२।	पट्टसासव २४२, ४६।	पोड्यावतुष्क ८२, ५२।	भवम् २५३, ११। १५६, २६।
पट्टवज्जाणशत् (तु) ७३, ४७। ८२, २६।	पट्टयनम्=(स्कन्द)	पोड्याचरण २५, ५६।	मत्स्य २४६, ४४।
पट्टवज्जाणशतम् ८७, १२।	पट्टवर्गम् ८१, १०। १२७, ५६।	पोड्यातम ८५, २६।	मत्स्य ६३, १७।
पट्टवज्जाणिका ८७, १३।	पट्टवन्तु २१५, ४४।	पोड्याग्रम् ६४, २१।	मत्स्य १३६, ४१।
पट्टवद=(भ्रमरः)	पट्टिवशा ८६, ११।	पोड्यागु ७८, २१।	मत्स्य १६, २५।
पट्टवदी ६५, १३।	पट्टिवशात् (तु) ८०, १२।	पोड्यागुञ्जक ८३, ३७।	मत्स्य १६, २५। १७, १७। २५, ३।
पट्टवद्गु ८१, ७।	पट्टिवशाति ७३, ३१। ८०, १२।	पोड्यागुपद २५, ५५।	मत्स्य १२६, २५। १७, १७। २५, ३।
पट्टवष्ट ८७, २६।	पट्टिवशातितम् ८६, १२।	पोड्यागुभाग १२६, ११।	मत्स्य १२६, ४४।
पट्टवष्टि ७३, ५२। ८२, २।	पट्ट १६६, ३६।	पोड्यागुभव १२६, १२।	मत्स्य १२६, ४४।
पट्टवष्टितम् ८७, २६।	पट्टमध्या २०६, ३१।	पोड्यागुवर्ग १२८, १।	मत्स्य १२६, ४४।
पट्टवष्ट ८६, ४।	पट्टणवक ८२, २५। ३	पोड्यागुपट्ट ८५, १६।	मत्स्य १२६, ४४।
पट्टवष्टत ८७, ४५।	पट्टणवत ८८, ३१।	पोड्यागुभि २५, ५३।	मत्स्य १२६, ४४।
पट्टवष्टत ७३, ५७। ८३, २६।	पट्टणवति ७४, १०। ८५, ११।	पोड्यागु १२८, १५।	मत्स्य १२६, ४४।
पट्टवष्टतितम् ८७, ५५।	पट्टणवतितम् ८८, ३१।	पोड्यागुभि ५०, २०।	मत्स्य १२६, ४४।
पट्टव २२४, १३।	पट्टणु २३३, १५।	पोड्यागु ५०, २१।	मत्स्य १२६, ४४।
पट्टवज्जितु (तु) २१६, १३। २२४, ४३।	पट्ट ७३, २०। १४४, ३२। ७१, १। ७३, २०।	पोड्यागुभि ५६, २०।	मत्स्य १२६, ४४।
पट्टव २६, ३८। २६०, ४।	पट्टि ७३, ५०। ८२, ३६।	पोड्यागुभि (तु) ३६, १।	मत्स्य १२६, ४४।
पट्टविकृत्वार्थिणात् (तु) ८१, ५०।	पट्टिक्तलोहित १७, १२। २०२, ७।	पोड्यागुभि २०६, ५५। ५६, ३६। ६२, ६।	मत्स्य १२६, ४४।
पट्टविकृतिवति ८१, ६।	पट्टिकोर्माद्यरोच्चार ११३, ३।	पोड्यागुभि ५०, २१।	मत्स्य १२६, ४४।
पट्टविकृदशान् (तु) ७८, २५।	पट्टिका २, २०।	पोड्यागुभि ५०, २१।	मत्स्य १२६, ४४।
पट्टविकृतवति ८४, ११।	पट्टिका २, २०। २, २०। ३, ६। ३, ६। २६, १। ८५, ७। २३३, ३२।	पोड्यागुभि ५०, २१।	मत्स्य १२६, ४४।
पट्टविकृत्वादिनात् (तु) ८२, २६।	पट्टिका २, २०।	पोड्यागुभि ५०, २१।	मत्स्य १२६, ४४।
पट्टविकृतिवति ८०, १३।	पट्टिका २, २०। २, २०। ३, ६। ३, ६। २६, १। ८५, ७। २३३, ३२।	पोड्यागुभि ५०, २१।	मत्स्य १२६, ४४।
पट्टविकृतिवति ८३, ३।	पट्टिका २, २०।	पोड्यागुभि ५०, २१।	मत्स्य १२६, ४४।
पट्टविकृतिवति ८३, २६।	पट्टिका २, २०। २, २०। ३, ६। ३, ६। २६, १। ८५, ७। २३३, ३२।	पोड्यागुभि ५०, २१।	मत्स्य १२६, ४४।
पट्टविकृतिवति ८६, ४६।	पट्टिका २, २०।	पोड्यागुभि ५०, २१।	मत्स्य १२६, ४४।
पट्टविकृतिवति १३५, २६। ८२, २।	पट्टिका २, २०।	पोड्यागुभि ५०, २१।	मत्स्य १२६, ४४।
पट्टविकृतिवति ८३, ४६।	पट्टिका २, २०।	पोड्यागुभि ५०, २१।	मत्स्य १२६, ४४।
पट्टविकृतिवति ७४, ५। ८३, ४६।	पट्टिका २, २०।	पोड्यागुभि ५०, २१।	मत्स्य १२६, ४४।
पट्टविकृतिवति १३५, २६। ८२, २।	पट्टिका २, २०।	पोड्यागुभि ५०, २१।	मत्स्य १२६, ४४।
पट्टविकृतिवति १५, १२।	पट्टिका २, २०।	पोड्यागुभि ५०, २१।	मत्स्य १२६, ४४।
पट्टविकृतिवति २३३, १५।	पट्टिका २, २०।	पोड्यागुभि ५०, २१।	मत्स्य १२६, ४४।
पट्टविकृतिवति १३५, २६।	पट्टिका २, २०।	पोड्यागुभि ५०, २१।	मत्स्य १२६, ४४।

सविहृत्य ६३, १० ।	सस्वापन = (स्थापन- विशेष),	सह्य १२७, ३ । २२१, १६ ।	सक्षोभित = (व्यवस्था- विशेष)
सवीक्षित १४७, ४६ ।	सत्पित १४६, ४८ ।	सगर २२६, ४३ ।	सस्य १२३, ४ ।
सवृत् २४३, ३३ ।	सस्मित १४६, १३ ।	सगम्ये १२२, ३ ।	सस्या २५०, २८ ।
सवेद्य २५०, ८	सस्वर्ग १४७, ८ ।	सगर्व = (गर्वयुक्त)	७१, ५ ।
सवेद्य १४०, ४६ ।	सस्पेट १२४, १२ ।	सगोत्र ३७, २८ । १२२, ३५ ।	सस्यात १६८, २५ ।
सवेद्यान १४०, १२ ।	सस्फोट १२४ १२ ।	सघन १४७, ३८ ।	७१, ५ ।
समुद्र ६०, २४ ।	सस्मरणीय २५०, १८ ।	सङ्घटा १४४, २८ ।	सस्यातम् १६८, २५ ।
समीपान ६०, १६ ।	सस्मर्तव्य २५०, १८ ।	सङ्घर्ष २२५, २७ ।	७१, ५ ।
समीपनीय ६०, २४ ।	सस्मार्थ्य २५०, १६ ।	सङ्घर्षरा २२५, २७ ।	'सस्यात' १६८, २२ ।
समीपित ६०, १६ ।	सस्मृत २५०, १६ ।	सङ्घर्षन ६०, ६ ।	सस्यातात् १६८, २३ ।
समीपितव्य ६०, २४ ।	सस्मृति = (सस्मरणम्)	सङ्घर्षनीय ६१, ३६ ।	१६८, २५ ।
समीप्य ६०, २४ ।	सस्मृत्य २५०, २० ।	'सङ्घर्षतयत्' १७०, ३ ।	सस्याताम् १६८, २३ ।
समीपित १२६, ४१ ।	सहत् = (समुचितः),	सङ्घर्षमति १७०, ३ ।	सस्याति १६८, २२ ।
सम्य १२४, ४१ । १४६, ५२ ।	सहृति ६७, ३५ ।	सङ्घर्षयति १७०, ३ ।	सस्यात् १६८, २३ ।
सम्यित १४६, ४७ ।	सहृत् ६३, ६ ।	सङ्घर्षयत् १७०, ४ ।	सस्यातुमर्ह ७२, १२ ।
सम्युत २४४, २ ।	सहृत्न १२१, २७ ।	सङ्घर्षयत् १७०, ४ ।	सस्यान ७२, ८ ।
सम्युत् १४६, २६ ।	२२४, १४ ।	सङ्घर्षयत् १७०, ४ ।	सस्यान्ति १६८, २२ ।
सम्यन्त २५२, ५ । २५३, ११ । १४६, २६ ।	सहृत् २४४, ४६ ।	सङ्घर्षयत् १७०, ४ ।	सस्यान्तु १६८, २३ ।
ससद् १६८, २२ ।	सहार १८, १० । १८, १२ ।	सङ्घर्षयत् १७०, ४ ।	सस्यान्ति १६८, २२ ।
ससर्ग १५६, १६ । १४७, ८ ।	सहित १४६, २६ ।	सङ्घर्षयत् १७०, ४ ।	सस्यान्तु १६८, २३ ।
ससर्गिन् १४७, १५ ।	सहिता = (वृत्तसहिताद्या)	सङ्घर्षयत् १७०, ४ ।	सस्यान्ति १६८, २२ ।
ससर्ष १४, ५६ ।	२११, ७८ ।	सङ्घर्षयत् १७०, ४ ।	सस्यान्तु १६८, २३ ।
ससर्षसजक १४, ५६ ।	सहितारास्त्रज २५७, ५१ ।	सङ्घर्षयत् १७०, ४ ।	सस्यान्ति १६८, २२ ।
ससार = (भव),	सहितारास्त्रवेत् २५७, ५६ ।	सङ्घर्षयत् १७०, ४ ।	सस्यान्ति १६८, २२ ।
ससारगुरु २२०, ३० ।	सकल ८६, १२ । २१४, ४८ ।	सङ्घर्षयत् १७०, ४ ।	सस्यान्ति १६८, २२ ।
ससारमार्ग = (योगि),	सकलग्रह ११७, १	सङ्घर्षयत् १७०, ४ ।	सस्यान्ति १६८, २२ ।
ससारण = (' सावर्ति')	सकलग्रहण = (सप्रथ- ग्रहणम्),	सङ्घर्षयत् १७०, ४ ।	सस्यान्ति १६८, २२ ।
ससाये वा)	सकललोचनयवाचक- वर्तिन् ३४, ४८ ।	सङ्घर्षयत् १७०, ४ ।	सस्यान्ति १६८, २२ ।
ससार १३३, ३६ । ६८, २१ । ११७, २४ ।	सकलान्तराममृति ४३, २४ ।	सङ्घर्षयत् १७०, ४ ।	सस्यान्ति १६८, २२ ।
ससृष्ट = (देववाद्),	सकल = (एतदारम्),	सङ्घर्षयत् १७०, ४ ।	सस्यान्ति १६८, २२ ।
ससृष्टि ११७, २४ ।	ससृष्ट २, १ ।	सङ्घर्षयत् १७०, ४ ।	सस्यान्ति १६८, २२ ।
ससृष्ट्या ११७, २४ ।	ससृष्ट १४६, ३१ ।	सङ्घर्षयत् १७०, ४ ।	सस्यान्ति १६८, २२ ।
ससृष्ट २०१, २७ ।	ससृष्ट ८६, २२ ।	सङ्घर्षयत् १७०, ४ ।	सस्यान्ति १६८, २२ ।
ससृष्ट्या २०३, २३ ।	ससृष्ट ८६, २२ ।	सङ्घर्षयत् १७०, ४ ।	सस्यान्ति १६८, २२ ।
ससृष्ट १४६, ४७ ।	ससृष्ट ८६, २२ ।	सङ्घर्षयत् १७०, ४ ।	सस्यान्ति १६८, २२ ।
ससृष्ट २०१, २७ । १४६, १२ ।	ससृष्ट ८६, २२ ।	सङ्घर्षयत् १७०, ४ ।	सस्यान्ति १६८, २२ ।
ससृष्ट्या २०६, ५३ ।	ससृष्ट ३७, ३१ । १२२, २३ । १४६, ३० ।	सङ्घर्षयत् १७०, ४ ।	सस्यान्ति १६८, २२ ।
सस्यान १२४, ११ ।		सङ्घर्षयत् १७०, ४ ।	सस्यान्ति १६८, २२ ।

सङ्ख १२, ३३ ।
 सङ्खिन् १४७, ३३ ।
 सङ्खु= (सहननम्)
 सङ्गुणीय ६२, ४ ।
 'सङ्गुणयत्.' १७२, ३३ ।
 सङ्गुणयति १७२, ३३ ।
 सङ्गुणयन्ति १७२, ३३ ।
 सङ्गुणयेत् १७२, ३४ ।
 सङ्गुणयेताम् १७२, ३७ ।
 सङ्गुणयेयुः १७२, ३४ ।
 सङ्गुणित ६०, ३६ ।
 सङ्गुणितव्य ६२, ५ ।
 सङ्गुण्य ६२, ५ ।
 सङ्गृहीत= (एकत्रीकृतम्)
 सग्राम १२५, १२ ।
 सग्राह-६२, ३ ।
 सघ ६७, ३६ ।
 सघचारित २४४, १३ ।
 सघारत ६७, ३६ ।
 सघरण्य ८६, २४ ।
 सघि २३७, २६ ।
 सघिव ४७, २२ ।
 सघिवादि ४६, २३ ।
 सघी २३७, २६ ।
 सघजन २५३, ३ ।
 सघज्य ६७, ३६ ।
 सघ्चर २२४, १४ ।
 'सघ्चरत' १८०, ५४ ।
 सघ्चरति १८० ५४ ।
 सघ्चरन्ति १८०, ५४ ।
 सघ्चरेत् १८०, ५४ ।
 सघ्चरेताम् १८०, ५५ ।
 सघ्चरेयुः १८०, ५५ ।
 सघ्चिन्तन= (मस्मर-
 णम्)
 सघ्चिन्तनीय २५०, ३५ ।
 सघ्चिन्तित= (सस्मृतम्)
 सघ्चिन्तितव्य २५०, ३६ ।
 सघ्चिन्त्य २५०, ३६ ।
 सघ्चिन्त्य २५०, ४० ।
 सघ्छादक ११५, ४५ ।
 सघ्च २०७, ५० ।
 २२८, १८ ।

सञ्जल्य= (सञ्जलि-
 तव्य)
 सञ्जात= (समुत्पन्नम्)
 सञ्जातक २००, २६ ।
 सञ्जा ५, २७ । ३५, २४ ।
 ३५, ३० ।
 सञ्जाजानि ३३, ३० ।
 सञ्जाभिति= (रवि)
 सञ्जाभितिकृति ३५, ३४ ।
 सञ्जाभरण २६७, ४४ ।
 सञ्जाभार २६७, ४४ ।
 सञ्जाबलभ २६७, ४५ ।
 सञ्जोष २६७, ४४ ।
 सञ्जापयन्तु २६७, ४४ ।
 सञ्ज्वर २५०, १३ ।
 सटा २२६, ६ ।
 सटाङ्क २३२, १ ।
 सत ३, ५१ । ३, ५८ ।
 ३०, १२ । ३१, २८ ।
 १३३, २४ । २५५, ५४ ।
 सतत १६, ३६ । २५२, ५१ ।
 सततग= (वायु)
 सतत्त्वानित ८०, ३ ।
 सतिचिन्तवारिणात् ८२,
 २६ ।
 सतिथिर्विद्यति ६१, ३ ।
 सती २३०, ३३ ।
 सतीन= (कलाय)
 मतीनक २०२, ३१ ।
 सतेरक १५, २३ ।
 सतवचर ३०, १६ ।
 सतवसद् ३०, १६ ।
 सत्पौरस्तु ३०, १७ ।
 सत्तम ३१, ३२ ।
 सतप्रदभ १२६, ३६ ।
 सत्य १७, ३७ । १७, ३६ ।
 सत्यकार २४८, ३० ।
 सत्यक २०७, ५० ।
 सत्यजिन् २३७, १७ ।
 सत्यभाम २२५, ११ ।
 सत्ययुग १७, ३६ ।
 सत्ययोजन २०४, ३५ ।
 सत्यलोक २२३, १८ ।

सत्यवचत् १६८ ५२ ।
 सत्यवादिन् २५६, ६ ।
 सत्यसङ्गर २४६, ७ ।
 सत्याकृति २४८, ३० ।
 सत्याग्नि २००, ४ ।
 सत्यानुत् २४७, ५२ ।
 सत्यापन २४८, ३० ।
 सत्यायुष १४३, २२ ।
 सत १६८, ३६ । २०१, २७ ।
 सतयात् १३८, ५२ ।
 सतयात्ता १३८, ५२ ।
 सत्व ३०, ४० । १४२, २६ ।
 सत्वर १०१, ४ ।
 सत्वादि= (गुणाः)
 सदन १२२, ३५ ।
 सदनभूमि १३७, ४७ ।
 सदत ८६, २२ ।
 सदम् ४६, २७ ।
 सदस्य ४६, २७ ।
 सदा १६, ३६ ।
 सदागति ३३, ३० । २४४,
 ४६ ।
 सदादान २५७, ४४ ।
 सदानन्द २०७, ५० ।
 सदानन्द २३२, १७ । २३७,
 ४४ ।
 सशामोनिन् २१६, १३ ।
 सश्ल २५३, ४३ ।
 सश्ल २५३, ५२ ।
 सश्ल २५३, ५२ ।
 सश्ल २५३, १६ ।
 सश्ल ३०, १७ ।
 सश्लुगति ३० २० ।
 सश्लि २३६, २२ ।
 सश्लन् १३०, ५७ । १३७,
 ४४ ।
 सश्ल १६, ३३ ।
 सश्लोमरण १४१, २१ ।
 सश्लि २२१, १६ ।
 सश्लोमवास ३०, २१ ।
 सश्लोमचारिणी २०८, १४ ।
 सश्लन् २५३, ५३ ।
 सश्लिणी २०८, १४ ।

सनक २०५, ५४ ।
 सनत् २०७, ५० ।
 सनत्कुमार २०५, ५५ ।
 सनन्दन २०५, ५४ ।
 सना १६, ३६ ।
 सनात् १६, ३६ । २०७, ५० ।
 सनातन ७, ६५ । २०५, ५५ ।
 सनात्कुमार २०६, २ ।
 सनाय १४६, ३० ।
 सनीड २५३, १६ ।
 सनेम= (साङ्गम्)
 सन्तत २५२, ५ ।
 सन्तति १२२, ५५ ।
 सन्ततियोग १२६, ४८ ।
 सन्तमसः ५४, ४३ ।
 सन्तवर्ष २५१, १० ।
 सन्ताडन= (समुत्पन्नम्),
 सन्ताडनीय ६२, ५ ।
 'सन्ताडयत्.' १७२, ४६ ।
 सन्ताडयति १७२, ४६ ।
 सन्ताडयन्ति १७२, ४६ ।
 सन्ताडयेत् १७२, ४७ ।
 सन्ताडयेताम् १७२, ४७ ।
 सन्ताडयेयुः १७२, ४७ ।
 सन्ताडित ६०, ४६ ।
 सन्ताडितव्य ६२, ५ ।
 सन्ताडय ६२, ६ ।
 सन्तान १२२, ५५ । १६८,
 २७ ।
 'सन्ताय १३१, १३ । २४०,
 १३ ।
 सन्तापन २२०, ५५ ।
 'सन्तिष्ठते १७५, ५१ ।
 सन्तिष्ठन्ते १७५, ५१ ।
 सन्तिष्ठेत् १७५, ५२ ।
 सन्तिष्ठेते १७५, ५१ ।
 सन्तिष्ठेताम् १७५, ५२ ।
 सन्तिष्ठेयुः १७५, ५२ ।
 सन्त्ययम् १४८, २३ ।
 'सन्धयति' १७०, २५ ।
 सन्धयते १७०, २६ ।
 सन्धयति १७०, २५ ।
 सन्धयाते १७०, २६ ।

- सन्दधीत १७०, ३० ।
 सन्दधीयाताम् १७०, ३० ।
 सन्दधीरन् १७०, ३० ।
 सन्दध्यात् १७०, २७ ।
 सन्दध्याताम् १७०, २७ ।
 सन्दध्नुः १७०, २७ ।
 सन्दधे २१३, ४३ ।
 सन्दधित १४४, २० ।
 सन्दधानि १३८, ४४ ।
 सन्दाय २४१, ३५ ।
 सन्दूय १४८, १ ।
 सन्दूयमान १४४, ४८ ।
 सन्दूष्ट १४७, ४७ । १४५, २१ ।
 सन्दूह ६७, २६ ।
 'सन्वत्तः' १७०, २५ ।
 सन्वत् १७०, २६ ।
 सन्वा १२, ४७ । १२, ४६ ।
 सन्धि १२, ४६ ।
 सन्ध्या १२, ४८ ।
 सन्ध्यातिष्ठन् २२८, १६ ।
 सन्ध्यावत् २४२, ३० । २४१, ४३ ।
 सन्ध्याय ४४, ५१ ।
 सन्ध्यायाग २०७, ५१ ।
 सन्धति १६६, १४ ।
 सन्धभोग ३०, २० ।
 सन्धिकर्ष २५३, १६ ।
 सन्धिबृष्ट २५३, १६ ।
 सन्धिधान २५३, १६ ।
 सन्धिधि २५३, २० ।
 सन्धिम २५३, ५३ ।
 सन्धिरीहय=(सन्धिनीहय)
 सन्धिरीहयमाण १४६, १ ।
 सन्धिम १२७, ३६ ।
 सन्धल १२३, १७ । २२४, १ ।
 सन्धलाता २०१, २२ ।
 सन्धद ६२, २४ ।
 सन्धि १६, ३५ । १० । १, ६ ।
 सन्धलधेय=(साधलधेय),
 सन्धार ६६, २६ ।
 सन्धायुष ५५, १३ ।
 सन्धयुक्तान १३७, ३८ ।
 सन्धाय १३७, ३६ ।
 सन्धक ७६, ३ ।
 सन्धकृति ८२, ६ ।
 सन्धगन्धर्वजात ५३, २२ ।
 सन्धत्वारिण ८१, ५५ ।
 ८६, ५१ ।
 सन्धत्वारिणत् ७३, ४२ ।
 सन्धत्वारिणसत्तम ८६, ५१ ।
 सन्धच्छद २७०, ३५ ।
 सन्धजिह्व २३६, ३२ ।
 सन्धलन्तु २०१, २७ ।
 सन्धति ७३, ४५ । ८३, १२ ।
 सन्धतुरङ्गम=(रविः)
 सन्धत्रिय ८६, ३० ।
 सन्धत्रिणत् ७३, ३६ । ८१, ११ ।
 सन्धत्रिसत्तम ८६, ३० ।
 सन्धत्रिणति २१, १२ ।
 सन्धत्रिसत्तितम ८६, ३० ।
 सन्धदय ७३, २४ । ८५, ३१ ।
 सन्धदसक ८३, १३ । ८५, ३१ ।
 सन्धदसत्तम ८५, ३१ ।
 सन्धदयन्तु ७८, ३० ।
 सन्धदमन्ध्वक ८३, ४६ ।
 सन्धदोषिति २३६, ३३ ।
 सन्धदा ८८, ४५ ।
 सन्धन् १४६, २४ । ७६, ३ ।
 सन्धनयक ८२, ४६ ।
 सन्धनयत ४८, ३५ ।
 सन्धनवति ७४, ११ । ८४, १८ ।
 सन्धनवतितम ४८, ३५ ।
 सन्धपञ्चाश ६७, १६ ।
 सन्धपञ्चाशत् ७३, ४६ ।
 ८२, ३३ ।
 सन्धपञ्चाशत्तम ८७, १४ ।
 सन्धपण २६०, ५ ।
 सन्धम २६, ३२ । ३२, ४६ ।
 ६५, ६ ।
 सन्धमरु १२६, १ ।
 सन्धमात १२६, १ ।
 सन्धमी २, २० । २, ३८ । ३, १८ । ८५, ६ ।
 सन्धरायिक ६६, १ ।
 सन्धपिपूता २३४, १० ।
 सन्धलोकिकचक्षुम् ३४, ३६ ।
 सन्धवर्ण ८२, ६ । १२७, ५६ ।
 सन्धवाह ३३, ३० ।
 सन्धविग ८६, १३ ।
 सन्धविणत् ८०, १६ ।
 सन्धविसत्तम ८६, १३ ।
 सन्धविगति ५६, २४ । ५६, ४४ । ७२, ३१ ।
 सन्धविसत्तितम ८६, १४ ।
 सन्धशालाकायेय १३७, १३ ।
 सन्धयद्क ८५, ३६ ।
 सन्धयष्ट ८५, ३६ ।
 सन्धयष्टि ७३, ४६ । ८३, ५ ।
 सन्धयष्टितम ८५, ३६ ।
 सन्धसन्धत् ८५, ५५ ।
 सन्धसन्धति ७६, १ । ८३, २६ ।
 सन्धसन्धतितम ८५, ५५ ।
 सन्धसन्धति ३३, ३१ ।
 सन्धसन्धयङ्गजन्तु ५३, २२ ।
 सन्धायिकचत्वारिणत् ८१, ५५ ।
 सन्धायिकत्रिणत् ८१, ३३ ।
 सन्धायिकदमन्तु ७८, ३० ।
 सन्धायिकनवति ८४, १८ ।
 सन्धायिकपञ्चाशत् ८२, ३३ ।
 सन्धायिकत्रिणति ८०, २० ।
 सन्धायिकयष्टि ८३, ५ ।
 सन्धायिकमन्धति ८३, ३६ ।
 सन्धायिकशोभि ८३, ५२ ।
 सन्धायिर् ५२, १ । ४१२६०, ६ । ३३, ३३ ।
 सन्धायीत ४८, १४ ।
 सन्धायीतितम ८८, १६ ।
 सन्धाय १२८, ८ ।
 सन्धाय ५२, १५ ।
 सन्धायान्तुङ्ग ५३, १६ ।
 सन्धाय ३०, ३३ ।
 सन्धायक ८२, ३३ ।
 सन्धाय ८५, ५० ।
 सन्धाय ८५, ५० ।
 सन्धाय ३०, ५० ।
 सन्धाय २०३, २३ । १६८, २२ ।
 सन्धायसति १२६, ३५ ।
 सन्धाय ४६, २८ ।
 सन्धाय ४७, २८ ।
 सन्धाय=(सन्धायम्)
 सन्धाय ४६, २८ । २४१, ५२ । १३५, १६ । २५३, ५२ । १३५, १६ । २५४, ३६ ।
 सन्धाय १०३, १६ ।
 सन्धाय २२३, ५४ ।
 सन्धायान्तिकाल=(यान्तिकालम्)
 सन्धाय ८६, १२ । २१५, ४८ ।
 सन्धायति ६४, १८ ।
 सन्धाय ६४, १६ ।
 सन्धाय १२४, ५५ ।
 सन्धाय १३६, ४७ । २४८, ६ । १३५, ४७ ।
 सन्धायति ६५, १३ ।
 सन्धाय २४८, ४६ ।
 सन्धाय १८७, ३८ ।
 सन्धाय २५३, ३६ ।
 सन्धायति १४१, १३ ।
 सन्धाय १०६, १६ ।
 सन्धायति १५७, २६ ।

समन् = (शकुविशेष) १०६, १६।	समाचरति १७६, ३१।	समाचरन्नायुष् १८३, ४६।	समुदाय ६७, ३७। १२४, १७।
समन्तभूत् २३६, ३३।	समाचरेत् १७६, ३१।	समावर्त १३७, २।	समुदायाट्कवर्जयायुष् १४१, ५३।
समन्वय १४६, २०।	समाचरेताम् १७६, ३२।	समावर्तन १३७, २।	समुदाहृत २४६, २६।
समन्वित ६०, ६। १४६, ३०।	'समाचरेयु' १७६, ३२।	समावर्तनक १३७, २।	समुदित २४६, २६।
समपद १३५, ७।	समाज ४६, २५। १४७, ८। १६८, २२।	समाश्रित १६८, ४८।	समुदीरित २४६, २६।
समभग १४८, ३८।	समाह्वय ६०, १०। १६८, ३०।	समाश्रित १६८, ४८।	समुदीर्य २४६, ४५।
सममण्डल १११, १६।	'समादिशत' १८५, ५६।	समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गत १२१, २२।
सममण्डलकर्ता १०३, २०।	समादिशति १८५, ५६।	समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गम १०६, ४७।
सममण्डलसङ्घ १०६, १७।	समादिशति १८५, ५६।	समाश्रित १६८, ४८।	'समुद्गम' १२१, २२।
समय ११, ५। १५, २४। ७६, १।	समादिशते १८५, ५७।	समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गोर्ण २४६, २६।
समपत्रमास = (बाल- मानम्),	'समादिशेताम्' १८५, ५७।	समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गत ६०, ४६।
समपास्या ७६, १।	'समादिशेयु' १८५, ५७।	समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गत २७०, २७।
समपाया ११६, १६।	समाधान १२४, १७।	समाश्रित १६८, ४८।	१४०, १२।
समर १२४, १२।	समान २५३, ५२। २५४, ३६, ११।	समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गत २७०, २७।
समरानिन्दिवक्त्र १११, ४।	समानता २८८, ४६।	समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गत ६२, ४७।
समर्थ २४८, ५१।	समानोदय १२२, ६।	समाश्रित १६८, ४८।	१३०, १६। ७६, ६।
समर्थता २४८, ५३।	समापन = (ब्रह्मचर्यसमाप्ति- निया)	समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गन्तु ६५, २१।
समर्थत्व २४८, ५३।	समापनीय २५१, ४०।	समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गन्ता २४४, १।
समर्थित ४६, २०।	समापन २५१, ३६।	समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गता २४४, १।
समर्थिता २५३, ५३।	समापित = (समाप्तम्)	समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गत ३६, ५७।
समर्थित २५१, ४२।	समापितव्य २५१, ४०।	समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गतयिता २४४, १।
समर्थान्ति ६१, ५। १२५, १०।	समाप्त २५१, ३७।	समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गनवनीत ५१, ४७।
समवाय ६७, ३६।	समाप्ति २५१, ३६।	समाश्रित १६८, ४८।	२००, ५१।
समवृत्तशब्दकृ १०६, १७।	समाप्तिका २५१, ३६।	समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गनवनीतरु = (चन्द्रः)
समवृत्ति १८, १०।	समाप्तिज्ञान २५१, ३७।	समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गमेखलता ५५, २१।
समस्त ८६, १२।	समाप्त्य २५१, ४१।	समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गमेखल = (पृथ्वी)
समा १६, २४। १०६, ३४।	समायोग १६८, २२।	समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गसना ५५, २२।
समाकान्त १६८, ३६।	समारट २४३, ३।	समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गसना ५५, २२।
समागत १६८, ४२।	समारोक १४५, १०।	समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गवह्नि २४०, ३३।
समागम १२०, १। १४६, 'समाक्षते' १८४, ३५।	समारोक १४५, १०।	समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गवाहन २२८, १६।
समाक्षते १८४, ३५।	समारोकनीय = (समा- लोकितव्य) ।	समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गभग २२८, २४।
समाक्षते १८४, ३५।	समारोकित १४७, ४६।	समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गस्त्री २४४, १।
समाक्षते १८४, ३५।	समारोकावित्य = (समा- लोकनीय)	समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गाङ्ग ४१, २।
'समाक्षर' १७६, ३१।	समारोकिन १४५, २१।	समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गान्ता २०२, ४७।
समाक्षरति १७६, ३०।	समारोकव्य = (शालोक्य)	समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गाम्बरा ४५, २२।
	समारोकावित्य १४६, १।	समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गोषतयास्य २५६, ८।
	समारोचन १४५, १०।	समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गाह १३६, २३।
		समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गाहविधि १३६, २३।
		समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गपत = (सप्तपत्)
		समाश्रित १६८, ४८।	समुद्गपथ १२६, १२।
		समाश्रित १६८, ४८।	'समुद्गपति' १२०, ४३।

समुपस्थित १४६, ४२ ।	सम्पाल ३५, १७ ।	सम्मिश्र १४६, ३१ ।	सकृप २५३, ५४ ।
समुपाश्रित १४६, ४८ ।	सम्पालक ३५, १७ ।	सम्मीलन १३४, ४८ ।	सरोज २७१, ३ । ३६, ४४ ।
समुपेत १४६, ४२ ।	सम्पण्डित ६०, ३६ ।	११६, ३१ ।	सरोजमन् २७१, ३ ।
'समुपेत' १८०, ४३ ।	सम्पण्ड्य ६३, ६ ।	सम्मोहन २२०, ४५ ।	सरोजनिलय ५, ५७ ।
समुपेत्य १४७, १ ।	सम्पूजित ४६, २० ।	सम्राज्य = (चक्रवर्ती)	सरोजवाग्धु ३४, ६ ।
समुपेयात् १८०, ४३ ।	सम्पूक्त १४६, ३१ ।	सम्राट्मभवन १३८, १२ ।	सरोजवाग्धव ३४, ३१ ।
'समुपेयाताम्' १८०, ४४ ।	सम्प्रति १६, ३२ ।	सयोगि = (इन्द्र)	सरोजमन् ३६, ४५ ।
'समुपेयु' १८०, ४ ।	सम्प्रदिष्ट १४७, ५० ।	सर ३०, ४१ ।	२०७, ५२ ।
'समुपैति' १८०, ४२ ।	१४५, २१ ।	१६६, ५१ । २४४, ४६ ।	सरोजिन् २०७, ५२ ।
समुल्लसत् = (सम्यगुल्ला- स्युक्तः),	सम्प्रधान = (सम्मुख्य)	सरवाक २१५, २ ।	सरोजिना ३६, ५० ।
समूह ६४, १४ ।	सम्प्रयोग १४०, १२ ।	सरीणि १२३, ४० ।	सरोजिनीजीवितेश्वर ३४, ४५ ।
समूह्य २५१, ११ ।	सम्प्रहार १२४, १८ ।	सरण्ड २२२, २५ ।	सरोजिनीनायधारोरजमन् ५३, २७ ।
समुद्भ = (अधिकारि-)	सम्प्राप्त १४६, ४३ ।	सरण्यु ३५, ३० ।	सरोजिनीपति ३४, ३२ ।
समुद्भि १२२, ३६ ।	सम्प्राप्तबल ३०, ५६ ।	सरण्युजानि ३४, ५ ।	सरोजिनीप्राशाधिनाथ ३४, ४५ ।
समेत ६०, १० ।	सम्प्राप्त्य १२५, १० ।	सरण्युभक्त ३४, ५ ।	सरोजिनीराज ३४, ३२ ।
'समेति' १८०, ४० ।	सम्प्राप्य ६३, १७ ।	सरयु २४४, ४६ ।	सरोजिनीश ३४, ६ ।
समेत्य ६२, ४३ ।	१४७, ४ ।	सरस २१७, ५१ ।	सरोह ३६, ४५ ।
सम्पति = (विभवोत्कर्षः)	सम्प्रैष्य १४५, ३६ ।	२२१, २ ।	सरोह २७१, ३ । ३६, ४५ ।
सम्पद् ६, ३५ । १६, २३ ।	सम्प्रोक्त २४६, २७ ।	सरस १६६, ५१ ।	सरोहगुहूद् ३४, ३२ ।
१३५, ७ ।	सम्ब २१७, ५१ ।	सरसिज ३६, ४४ ।	सरोहहारि ४१, ३ ।
सम्पद्यमान = (मिलितम्)	२३८, ७ ।	सरसी १६६, ५१ ।	सरावर १६६, ५२ ।
१४६, ३१ ।	सम्बन्ध १४७, ८ ।	सरसीह ३६, ४४ ।	सर्धविशति ८१, ४६ ।
सम्पन्न = (सम्पत्ति सहितः),	सम्बन्धिन्यु १४७, १६ ।	सरसीह ३६, ४४ ।	सर्ग २१२, ४८ ।
सम्परायक १२४, २१ ।	सम्बर = (दंत्यविशेषः)	सरसीरहकानननायक ३४, ५७ ।	सर्गबन्ध २१३, २८ ।
सम्पक १४७, ८ ।	१२२, ३६ ।	सरस्वत् २१८, ३३ ।	सर्प ३, ७ । ४, ३६ । १२, ५५ । ५३, ५५ ।
सम्पक्वि १४७, १५ ।	सवरारि २६६, ६ ।	सरस्वती २२, ५५ ।	सर्पतिथि २, ३५ ।
सम्पा = (विद्युत्),	१२३, ४७ ।	४८, ४४ । २४४, २ ।	सर्पदेवा ६, ३४ ।
सम्पात १५, २० ।	सम्बल २१७, ५१ ।	सरस्वतीपूजन २२, ४२ ।	सर्पदेवता ६, ३४ ।
सम्पाताक १०५, ८ ।	सम्भव ११५, २२ ।	सरस्वतीश ४८ ६ ।	सर्पदेवत्व ६, ३४ ।
'सम्पादयत्' १७८, १३ ।	२००, २७ ।	सरसतीश ४८ ६ ।	सर्पन्यु २३३, २७ ।
सम्पादयति १७८, १३ ।	सम्भभ्य २०६, ४५ ।	सरासन १०४, २ ।	सर्पभूता ४५, २२ ।
सम्पादयते १७८, १६ ।	सम्भाष्य २४६, ४५ ।	सरि २३३, ३६ ।	सर्पराज = (वायुकि),
सम्पादयन्ति १७८, १३ ।	सम्भूत २००, २७ ।	सरित् १६६, २६ ।	सर्पाख्या ७६, १७ ।
सम्पादयन्ते १७८, १६ ।	सम्भूति १६६, १३ ।	२४४, २ ।	सर्पागमन २१०, २ ।
सम्पादयेत् १७८, १५ ।	सम्भूत २४४, ५० ।	सरितापति २१८, ३३ ।	सर्पाराति २२१, ५६ ।
सम्पादयेत १७८, १७ ।	सम्भोग १४०, १२ ।	सरित्स्थान १४०, ४१ ।	सर्पारि = (गहड)
सम्पादयेताम् १७८, १४ ।	सम्पन = (स्वीकृतः)	सरिद्वारा २२६, २४ ।	सर्पि = (पुतमाज्ज वा),
सम्पादयेयु १७८, १४ ।	सम्पति = (स्वीकृति)	सरिन्नाथ २१८, ३३ ।	
सम्पादयेरन् १७८, १७ ।	सम्पद ३१, ४० ।	सरिल १२२, ३६ २१७, ५२ ।	
	सम्पिन २५४, १२ ।	सरीसृप २६, ३६ । १३५, ३ ।	
	सम्पिलित = (सयुक्तम्)		
	सम्पित्य ६२, ४३ ।		
	१४७, १ ।		

सपन्द्र ५३, ५१ ।
 सपोषा ६, ३५ ।
 सर्व ८६, १३ । २१४,
 ४८ ।
 सर्वसहा ४५, २३ ।
 सर्वमहाज ४४, २४ ।
 सर्वसहातनुज ४४, ३६ ।
 सर्वसहात्मज ४४, ३६ ।
 सर्वसहायोनि ४४, ३६ ।
 सर्वमहाभारोज ४४, ४२ ।
 सर्वमहानु ४४, ३६ ।
 सर्वकृत २०७, ५२ ।
 सर्वग २२८, २० ।
 सर्वग्रह ११६, ११ ।
 सर्वग्रहण ११६, ११ ।
 ११७, २ ।
 सर्वज्ञ २०६, ११ । २२८,
 २० ।
 सर्वचित् १६, ६० ।
 सर्वताम २१७, ५२ ।
 सर्वतोभद्र ११२, १४ ।
 सर्वतोमान ५८, ४३ ।
 सर्वतोमुख १८, १६ ।
 २१७, ५२ ।
 सर्वत्र = (सर्वकाल, सर्व-
 देश, सर्वदिक्),
 सर्वथा = (सर्वप्रकारेण),
 सर्वदक्षिणम् २०६, ११ ।
 सर्वदा १६, ३६ ।
 सर्वदेवमुख २३६ ३५ ।
 सर्वधामिन् २२०, ३१ ।
 सर्वधारिन् १६, ६१ ।
 सर्वनाशन १८, १० ।
 सर्वविम्बप्राप्त ११६, ३२ ।
 सर्वभक्षा २४१, २८ ।
 सर्वभोग १४४, ६ ।
 सर्वमोष्य १४४, ६ ।
 सर्वमङ्गला २३१, ३३ ।
 सर्वभूपक ११, ५ ।
 सर्वमेघयज्ञ २०१, ३७ ।
 सर्वशं १४४, ६ ।
 सर्वतु १६, २५ ।
 सर्वतोभद्र १३८, १६ ।

सर्वलोह २२१, ६ ।
 सर्वस्ववक्षिणा २१०, ५ ।
 सर्वाग्भुमुद्धि १३३, १३ ।
 १३१, ४२ ।
 सर्वावसर १३, ३२ ।
 सर्वाह्नि = (ममस्तदिनम्),
 सर्वापधि = (श्रोतपधि-
 विशेष)
 सर्वोपधोष ४१, ३ ।
 सर्पय ६०, ३२ । ६१,
 १० ।
 सल २१७, ५३ ।
 सलिल ७, ४७ । १२२,
 ३६ ।
 सलिलचर २५, ५५ ।
 सलिलज ३६, ४६ ।
 सलिलद २७०, ५४ ।
 सलिलेन्धन २४०, ३४ ।
 सलिलेशम्बरा ४५, २३ ।
 सलिलेश्वर २४३, ३४ ।
 सव १४०, २७ । २०१,
 २७ ।
 सयन २०१, २७ ।
 सवयस् ३७, ३१ । २२१,
 १६ ।
 सवर्गान ६४, ८ ।
 सवर्ण २५३, ५४ ।
 सवर्णा ३५, ३४ ।
 सवलि १२, ४४ ।
 सवित्रम ३८, २५ ।
 सवितु कुमार ५३, ४७ ।
 सवितु ३२, ३३ । २२४, ५६ ।
 सवितुदेवता ६ ५८ ।
 सवितुदेवत ६, ५६ ।
 सवितुदेवत्व ६, ५६ ।
 सवितुसुत ५२, ५८ ।
 सविध २५३, ५३ ।
 सविद्वन्निशात् ८१, ४० ।
 सविद्वन्निशात् ८०, ४७ ।
 सविप २६, ५० ।
 सवीर्य ३०, ५० ।
 सवृष्टिप्रावृष्टभवातिल
 २४५, ४० ।

सवेश २५३, २१ ।
 सव्य २५२, ३६ । ११८,
 ५ । २४०, ४१ ।
 सव्येष्ट ३६, १० ।
 सव्येष्टु ३६, १० ।
 सनाकल = (सादम्),
 सनीर्य ३०, ५० ।
 ससरस्वतीश १४७, ४६ ।
 ससार ३०, ५० ।
 ससिद्धविशाति ८१, ४३ ।
 ससीम २५३, २१ ।
 समुल १४७, ३६ ।
 सम्य २०१, ५४ ।
 सस्याधिप २५, ४ ।
 ससर्गविशात् ८१, ३२ ।
 सह = (साकम् साधवा)
 सहचर ३७, ३१ । ७४,
 ३२ ।
 सहजरी २०८, १४ ।
 सहज १२२, ३ ।
 सहजा = (भगिनी),
 'सहते' १६३, ५६ ।
 सहधर्मिणी १२३, ५१ ।
 'सहन्ते' १६३, ५६ ।
 सहपान = (समीति),
 सहभोजन = (समिध)
 सहम १३०, ५० ।
 सहरक्षस् २४०, ३६ ।
 ४५ ।
 सहवास = (सहावस्थानम्)
 सहस्र १४, ५५ । ३०, ४१ ।
 १४२, २६ । ३६, २८ ।
 सहसा १६, ३४ ।
 सहस्रानु २०१, २८ ।
 सहस्य १४, ४८ ।
 सहस्र ७३, ७ । ८५, ३६ ।
 सहस्रकर ३४, ७ ।
 सहस्रकिरण ३४ ३३ ।
 सहस्रगु = (रवि) ३३,
 ३१ ।
 सहस्रजित् २१६, १४ ।
 सहस्रदोषिनि ३४, ३३ ।
 सहस्रद्वय ७४, ४५ ।

सहस्रधनुम् ६६, ४५ ।
 सहस्रनयन २६०, १३ ।
 २१७, ११ ।
 सहस्रपत्र ३६, ४६ ।
 सहस्रपत्रवनबन्धु ३४, ४६ ।
 सहस्रपाद ३४, ७ ।
 सहस्रफल २१७, ४ ।
 सहस्रबाहु २६०, १४ ।
 सहस्रममूरव ३४, ३४ ।
 सहस्रमरीचिमानिन् ३४,
 ४२ ।
 सहस्ररश्मि २६१, ४३ ।
 ३४, ७ ।
 सहस्रवदन २६०, १४ ।
 २१७, ५ ।
 सहस्रानु ३३, ३२ ।
 सहस्रानुज ५२, ५८ ।
 सहस्रानुमुत् ५३, १५ ।
 सहसाङ्ग ३३, ३१ ।
 सहस्राक्ष २१७, ११ ।
 सहस्राधिष् ३३, ३१ ।
 सहस्रवत् ३०, ५० ।
 सहा ५५, २३ ।
 सहाय ३७, ३२ । १२२, ३ ।
 सहावस्थानमन्वन्व (मन्व-
 ष्य विशेष)
 सहित ६०, १०१४६, ३१ ।
 सहिरि २३६, ३५ ।
 सहदय = (प्रशस्तचित्तम),
 'सहेत' १६४, २ ।
 सहेते १६३, ५६ ।
 सहेयाताम् १६४, २ ।
 सहेरन् १६४, ३ ।
 सहेत्य १२२, ३ ।
 महोत्पन्न १२२, ५ ।
 सहोदर १२२, ५ ।
 सहोदरा २२५, ४६ ।
 सहोदरी २२५, ४६ ।
 सह २०४, २० ।
 सहकुलपर्वत १००, ६ ।
 सहकुलाचल ६६, २१ ।
 सहकुलाग्नि १००, १० ।
 'सा' ५, १५ ।

सिंह २१ २६। २६ १।	सितकेतुमूनु ४६ २७।	सिद्धा त= (राज्यत)	सिद्ध ३८ ३६।
२८ ८। २८ २४।	सितगु ३६ १।	२११ ४८।	सिद्धग्रह ४० ३।
२८ ४०। २ ४४।	मितच्छद २१५ २।	मिद्धातण २५६ ३४।	सिरामूल (नागविषेप)
२८ ४८। १३४ १६।	मितच्छवि (चक्र)	सिद्धापगा २२६ २५।	सी ५ १४।
२५४ ५१।	मितदीधिति ४१ ४।	मिद्धाय ६१ १०।	सीय २०१ ५४।
सिंहभू—(सिंहाराण)	सितपि २६२ ६।	सिद्धाग्नि १७ १२।	सोमत १३३ ०।
सिंहमनस्त्वेष्य १०७ ३६।	३६ ५८।	सिद्धाग १२८ २३।	सीम वरमन १३३ ५१।
सिंहयाना २३१ ३३।	मितद्युति ३६ ५८।	सिद्धि ६४६। १० ३। ७६	सीम तविधान १३३ ५०।
सिंहस्था २३१ ३३।	सितपथ १३ ५६।	१७।	सीम तार य १३३ ५०।
सिंहाराण २७, ४२।	२१५ २।	सिद्धि विनायकत्रय २२ ८।	सीमतिनी २६ २३ २०५
सिंहक्ष (सिंहाराण)		सिद्धयत १६१ २५।	३।
सिंहयाहना २३१ ३३।	मितपद्मज्जचिह्न २१७ ५।	सिद्धयति १६१ २५।	सीम तो नयन १३३ ३७।
सिंहविक्रम ३८ २५।	मितभास ३६ २।	सिद्धयति १६१, २५।	१३० ५१।
सिंहामना १३० १८।	सितरञ्जन ४६ ४८।	सिद्धयत १६१ २७।	सामाक १३६ ८।
सिंहिका ३७ २।	सितरथ ५२ २१ ५० २१।	सिद्धयेताम १६१ २७।	सीमाह्वय २१० ६।
सिंहिकावायजात ५४ २८।	मितराम ३८ ५८।	सिद्धयेयु १६१ २७।	नामिक १३६ ८।
सिंहकागभूत ५५ २८।	सितरथ ३६ २।	सिद्ध ६ २।	सीर २२५ ५५।
सिंहकाग्नेह्वन ५४ २८।	सितरथि ४० १।	सिद्धकावरा १६८ ३०।	सीरपाणि २२५ २८।
सिंहिकानन्दन ५४ २४।	सितरथ ४६ ४८।	सिन २२४ १४।	सीरिन २२५ २८।
सिंहिकापुत्र ५४ १८।	सितवर्षिण ४० १।	सिनोवाची ३ ४। २३१ ३४।	सुकुमन ८ ६५।
सिंहिकामू ५४ १०।	सितासु २२६ २५।	सि दूर (रक्तवशाक्षुरा	सुकवि ५० ६।
सिंहिकामुन ५४ १८।	सितसौरि ५६ ६।	विष)	सुकुत ३० १७ ३१ २७।
सिंहिकामुनु ५४ १८।	सिनहय ४० १।	सि दूरान्तिनाका २०५ १५।	सुकुतगगनचाग्नि ३० २५।
सिंहो ३७ १२ (राजमाता)	सिता २०३ ३।	सि दूरवल्लभ २३२ १७।	सुकुतगगनवाा ३० २६।
सिंहोतनुज मन ५४ २४।	सिताङ्ग २२८ २०।	सि दू ४२ ४७। २१८ ३४।	सुकुतग्रह ३० २१।
सिंहोतनुज ५४ १६।	सिता त ११४ ११।	२५४ ३।	सुवतविषयचर ३० २५।
सिंहोन दन ५४ १६।	सितापथ १४ ५।	सिधुज ३६ ३। ४७, २२।	सुकुतव्रत २१ ४२।
सिंहोसहननभू ५४ २८।	सितागु ३६ २।	सि धुजनि ४० १।	सुकुतैतर ३० ३६।
सिंहोमूनु ५४ १०।	सितागुमूनु= (बुध)	सि धुज मन् ४० २।	सुकुती २०४ ४१।
सिधोपा २१३ ६।	सितागुतनुभू ४६ ३८।	सि धुजा (सधमी) ५५	सुखपुरा २३० १३।
सिधिनी २१३ ६।	सितासित ५६ ६।	४६।	सुखरा २३० १३।
सिच ३८ १।	सिताम्ना २ २८।	सि धुजा २१० ४१।	सुख ३१ ३६। १२२ २४।
सिनय ३८ २।	सितैतर १४२ २७० ४।	सि धुतनय ४१ ४१।	सुख ३० १७।
सिद्धजा १०३ ४३।	सितैतरपथ १४ ५।	सि धुनादन ४१ ४।	सुखभाव ७५ ७।
सिद्धजनी १०३ ४३।	सितोदर २४६ ८।	सि धुनव ५५ ४८।	सुखसप्तिका १०६ ४३।
सिद्ध १४ २। ४२ ३१।	सितोपना २०३ ३।	सि धुमित्र ४० २।	सुखा २३० १८ २४३ ४१।
४८ ५८। २५० ३।	सिद्ध ६ २५ १० ५ १४	सि धुर २३२ ३६।	सुखाग २४३ ३। २४४
४६ ५८। ५७ १।	४६।	सि धुरवरिन (सिह)	५१।
सितकर ३६ ५८।	सिद्धद्वितय ८२ ४।	सि धुरवरिणा २६ ११।	सुखेट ३०, १८ १।
सितकरवपुभव ४१ ३५।	सिद्धयुग ८२ ४।	सि धुवप २१६ १५।	सुखीस्य ३५ ६।
सितकरवपुष ४१ ३५।	सिद्धसिधु २२६ २५।	सि धुमुत ४० २।	सुखिध २३२ १।
सितकिरण ४१ ३।	सिद्धसेन २३३ १६।	सि धुव ३६ ३।	सुखिधक २३२ १।
सितकुञ्जर २१७ ११।	सिद्धा १४४ २८। ८० ३।	सि धोमित्र ४० ३।	सुख ३० १८।

- सुग्रीव ३५, ४५। ३५, ५२।
 २२७, ८।
 सुग्रीवपितृ ३४, ७।
 सुग्रीवसू २६१, ५१।
 सुकृत ३६, ४६।
 सुकृत विद् २५६, २५।
 सुत १, ३५। १२२ ४८।
 सुतनु २०५, १५।
 सुतल २२३, ५।
 सुता २६, १४।
 सुताडित ६०, ३६।
 सुत्रामन् २१७, १२।
 सुदमात्मजा २०४, ३७।
 सुदर्शन २१६, ४६। २३७,
 ३२।
 सुदर्शना २३७, ३२।
 सुदर्शनी २३७, ३३।
 सुदामन् २०७, ४५।
 सुदि = (गुणलपदा)
 सुदिन = (पुण्याहम्),
 सुधन्वन् २१६, १५।
 सुधर्मा २६६, २६। १६८,
 २३।
 सुधा ४२, ३६। २००, ५१।
 ४५, २४। २६६, १०। १३६,
 २१।
 सुधाशु ३६, ३।
 सुधामुक ४०, ५।
 सुधामुखल = (मीनित्वम्,
 इन्दुरान्तीवा),
 सुधाकर ४०, ३।
 सुधाकराङ्गज ४६, ३८।
 सुधाकरिण ४१, ५।
 सुधाकृषि ६०, ३।
 सुधाङ्ग ३६, ३।
 सुधादीपित ६१, ५।
 सुधादीप्य २६२, ६।
 ४०, ४।
 सुधाधार ४०, ६।
 सुधादिधि ४०, ४।
 सुधाण्यम् २६७, २६।
 सुधापा २६७, २६।
 सुधापायिन् २६७, २६।
 सुधापिचू ४०, ४।
 सुधामानु ४०, ५।
 सुधाभुज २६७, २८।
 १६७, ५१।
 सुधामयूज ४१, ५।
 सुधामरीचि ४१, ६।
 सुधामृगालोपमविम्ब-
 चाभित ४३, २५।
 सुधारदिम ४०, ५।
 सुधानिह २६७, २६।
 सुधावर्षिन् २०७, ५३।
 सुधावान ४०, ५।
 सुधाव्रत २६७, २६।
 सुधासा २६७, २८।
 सुधासन २६७, २८।
 १६७, ५१।
 सुधासिन्धु ४०, ६।
 सुधामू ३६, ३।
 सुधामृति ४०, ६।
 सुधास्रव २१४, २४।
 सुधास्रुत् ३६, ४।
 सुधाहृत् २२१, ५६।
 सुधाहारक २२१, ५६।
 सुधाहृत् २२१, ५६।
 सुधी २५५, ५७।
 सुधुन्नवर्णा २३६, ५१।
 सुनन्दा २३१, ३४।
 सुनफा १२६, ५०।
 सुनवनाभवन = (सप्तम-
 स्थानम्)
 सुनावीर २१७, १२।
 सुनावीर २१७, १२।
 सुनातोरेपुत्राधत् ४८, ४६।
 सुनीति २००, १८।
 सुनीतितनय २००, १७।
 सुनीरा २४४, ३।
 सुनीरा २०५, १५।
 सुन्दर २५५, २४।
 सुन्दरता २२१, ३७।
 सुन्दरा २०५, १६।
 सुन्दराङ्गी २०५, १६।
 सुन्दरी २६, २०।
 २०५, १६।
 सुपर्णा ३८, २५। २२२, १।
 सुपर्णक २२२, १।
 सुपर्णा २२२, ७।
 सुपर्णा २२२, ७।
 सुपर्णीतनय २२१, १।
 सुपर्वं १६७, ५१।
 सुपर्वनायमहित ४६, २।
 सुपार्व २०६, १५।
 सुप्त १३६, ४३।
 सुप्रतिष्ठा ७५, २२।
 २११, २५।
 सुप्रनीक २३४, ३२।
 सुप्रभात = (गुणमूकप्रातः
 काल)
 सुप्रसन्न २४६, ८।
 सुप्रसाद २२८, २०।
 सुवल १६७, ५२।
 सुवाल १६७, ५२।
 सुवृद्ध २२२, ५२।
 सुब्रह्मण्य २३२, १६।
 सुमग २२८, २१।
 सुमगा = (वतिप्रिया)
 सुमद्र २०६, २५।
 २१६, १५।
 सुमानु १६, ५६।
 सुभिध = (सुलभभैक्ष्यद्रव्यम्)
 सुभीर २२६, २।
 सुभ्रू २०५, १६।
 सुम २२१, ६।
 सुमति २५६, ३।
 सुमतिमत् २५५, ५४।
 सुमदा २०४, ३७।
 सुमदात्मजा २०४, ३७।
 सुमन = (पुण्यम्)
 सुमनस् २२१, ६।
 २६६, ५२।
 सुमनस्त्रितय ८४, २४।
 सुमनस २२१, ६।
 सुमनोमस्य ६८, ३०।
 सुमहत् २२८, २१।
 सुमुख २०२, ५।
 सुमुखम् २२२, १।
 सुमुखी २६, २०।

सुमेह ६६, २५। २६६, २६।

सुयामुन २१५, ४४।

सुर ३२, १०। २६६, १०।
१६७, ५२।

सुरकुलपतिपूज्य ४६, २।

सुरगायन २४७, ६।

२६६, १५।

सुरगुरु ४७, ४०।

२६६, २५।

सुरचिकित्सक ५, ३३।

१६८, ३७।

सुरजनक ३७, ६।

२६६, १६।

सुरजननी ६, १८।

३७, ५।

सुरज्येष्ठ २०७, ५४।

२६६, १२।

सुरत १४०, १३।

सुरलक्ष्मि २२०, ३२।

सुरतक २६६, १२।

सुरतात ३७, ६।

सुरतात २६६, ३३।

सुरतोपक २६६, २२।

सुरदार २६६, १६।

सुरदीपिका २२६, २६।

१६८, २४।

सुरद्विपू ५१, ४४।

५१, ५३। ५३, ५१।

सुरतगरी २६६, २१।

सुरनदी २२६, २६।

सुरलमस्य ४८, ६।

सुरनिम्नगा २२६, २६।

२६६, ३१।

सुरसुन ४७, ४०।

सुरपति २६६, २४।

२१७, १३।

सुरपतिगुरु ४८, ३१।

सुरपतिवन्दित ४८, ५०।

सुरपय ३०, १०।

सुरपपुरोयम् ४८, ३१।

सुरपुरी २३७, ३३।

सुरपुरोहित ४८, ३२।

सुरप्रथित ४८, ६।

सुरपूज्य ४७, ४० ।
 सुरपेय्य ४७, ४१ ।
 सुरप्रभू ३६, ४ ।
 सुरप्रिय २६६, ३४ ।
 सुरप्रिया २६६, २० ।
 सुरभानुपौत्री २२५, ७ ।
 सुरभि १५, ३५ । २००,
 ४८ । ३७, १३ ।
 सुरभिमास १४, २१ ।
 सुरभिद्याल १३८, ४४ ।
 सुरभिपत्न्य ५, ३३ ।
 सुरमनिन् ४७, ४१ । २६६,
 २५ ।
 सुरमहेय्य ४८, ६ ।
 सुरमृत्तिका २६६, ३४ ।
 सुरयज्ञ २६६, २२ ।
 सुरयाजक ४८, ७ ।
 सुरयान १६८, १६ ।
 सुरयोनि २६६, १७ ।
 सुरराज २६६, ३३ ।
 सुरराजगुह ४८, ३२ ।
 सुरराजपुरोधत् ४८, ५१ ।
 सुरराजपूज्य ४८, ३२ ।
 सुरराजवन्दित ४८, ५१ ।
 सुरराजवन्दितपद ४६, ६ ।
 सुरराजवन्दितपद ४८, ३३ ।
 सुररिपु २६६, १० ।
 सुररिपि २६६, २६ ।
 सुरसना २६६, ३० ।
 सुरसलोक २६६, २७ ।
 सुरवन्दितपद ४८, ५२ ।
 सुरवन्द्य ४७, ४१ ।
 सुरवन्द्यमान ४८, ३३ ।
 सुरवर्धन् ३०, १० ।
 सुरवर्द्धक ७, २ । २६६,
 १७ ।
 सुरवर्द्धनिन् ७, २ ।
 सुरवल्मी २६६, २३ ।
 सुरव्वाहन् २६६, १५ ।
 सुरवन्द्यवन्दितपद ४६, ६ ।
 सुरवन्द्यवन्दितपदा=
 (गङ्गा),
 सुरवेद्य २६६, १६ ।

सुरवेद्य ५, ३३ ।
 सुरसिन्धु ७, ३ । १६८,
 ४४ ।
 सुरश्रेष्ठ=(बह्म),
 सुरश्रेष्ठ्या २६६, २६ ।
 सुरस २४३, ७ ।
 सुरसखी २६६, १५ ।
 सुरसयान् १३८, २२ ।
 १६८, ६ ।
 सुरसभा २६६, २८ ।
 १६८, २३ ।
 सुरसरित् २२६, २७ ।
 सुरसरिद्वारा २२६, २७ ।
 सुरसर्पण २६६, ३३ ।
 सुरसवित्री ६, १८ । ३६,
 ४ ।
 सुरसुम ५२, ४४ । २६६,
 २० ।
 सुरसू ६, १८ ।
 सुरसूरि ४७, ४२ ।
 सुरसेवानी २६६, १५ ।
 सुरस्त्री २०४, ३७ ।
 सुरस्वामिन् ७, ३० ।
 सुरा २०६, ३५ । २२६,
 २ । २४४, २३ ।
 सुराङ्गना २६६, १३ ।
 सुराचल २६६, ११ ।
 सुराधाम्यं ४७, ४२ ।
 सुराणागुह ४८, ७ ।
 सुराधिदेव ४८, ७ ।
 सुराधिप २१७, १३ ।
 सुराध्वन् १६६, २६ ।
 सुरापणा २२६, २८ ।
 सुराम्बा ६, १८ । ३६,
 ४ । २६६, १६ ।
 सुरामुप २६६, २६ ।
 सुराराति=(देव्या)
 सुराराम २६६, २८ ।
 सुरारि ४१, ४६ ।
 सुरारिद्वित ५०, ५७ ।
 सुरारिद्वय ५०, ५० ।
 सुरारिसचिव ५०, ५७ ।
 सुरारिहन् २००, ५१ ।

सुरारिहन् २६६, २४ ।
 २१५, ४५ ।
 सुरारित ४७, ४२ ।
 सुरार्य्यं ४७, २२ ।
 सुरार्य्यचरण ४८, ३३ ।
 सुरार्य्य ४७, २३ ।
 सुरालय १३८, २२ ।
 १००, १६ । २४४,
 ५१ ।
 सुरालयगमा २२६, २८ ।
 सुरावतलन २२५, २६ ।
 सुरावास १६८, १० ।
 सुरावत् ३३, ३२ ।
 सुराध्व २६६, २७ ।
 सुरासमुद्र २१८, ३७ ।
 सुरासमुद्र २०७, ५४ ।
 सुराहार २६६, १० ।
 सुरूप्याद्वादसौ २३, ५५ ।
 सुरेज्य ४७, २३ ।
 सुरेद्रुप ४७, २३ ।
 सुरेगु ३५, ३१ ।
 सुरेन्द्रगुह ४८, ७ ।
 सुरेन्द्रजित् २२२, १ ।
 सुरेन्द्रयाजक ४२, ३३ ।
 सुरेन्द्रवन्द्य ४८, ८ ।
 सुरेन्द्रतपुमहित ५१, १७ ।
 सुरेय्य ४७, २३ ।
 सुरेयागुह ४८, ८ ।
 सुरेयानमस्य ४८, ३६ ।
 सुरेयानुत् ४८, ८ ।
 सुरेयापूजित ४८, ५२ ।
 सुरेयापूजित ४८, ३६ ।
 सुरेयापूज्य ४८, ६ ।
 सुरेयानिन् ४८, ६ ।
 सुरेयायक ४८, ३४ ।
 सुरेयवन्दितपद ४६, २ ।
 सुरेयसचिव ४८, ३५ ।
 सुरेयसपलमचिव ५१,
 १८ ।
 सुरेयाधाम्यं ६८, ६ ।
 सुरेयाधिदेव ६८, ३५ ।
 सुरेयाचिव ४८, ६ ।
 सुरेयाध्व ४७, ४२ ।

सुरेयोद्रुप ४७, ४३ ।
 सुरेयोपाध्याय ४८, ३५ ।
 सुरेयवर २१७, १३ ।
 सुरेयवरपूजिताभि ५६, ३ ।
 सुरोत्तम २१५, ४५ ।
 २६६, २२ ।
 सुरोपाध्याय ४८, १० ।
 सुलन २४१, १ ।
 सुलोचना २६, २३ ।
 सुलाहिया २३६, ५१ ।
 सुवयम् २०५, ३१ ।
 सुवर्चला ३५, ३० ।
 सुवर्चलाजानिन् ५३, २३ ।
 सुवर्ण ५७, २८ । ५८,
 ४७ ।
 सुवर्णकार ५८, ५ ।
 सुवर्णपल=(स्वर्णपालनि)
 सुवर्णा २४०, २ ।
 सुवसन्त २०, ५० ।
 सुवसन्तक २०, ५० ।
 सुवह २४५, १२ ।
 सुवासिनी २६, २३ ।
 १२३, ४७ ।
 सुविदम् २५६, ४ ।
 सुविधि=(उत्तमभाग्यम्)
 सुविधचर ३०, २२ ।
 सुवय २६६, १६ ।
 सुयामन् ७७, ११ ।
 सुयान् २३६, ३५ ।
 सुयारम् २३६, ३५ ।
 सुयाम ४२, २६ ।
 सुश्रुतादि १६८, ५६ ।
 सुषम् २५४, २५ ।
 सुषि १२३, ५ ।
 सुषिर ११५, ६ । १२५,
 १३ ।
 सुषिम ५२, २६ ।
 सुषोम ४२, २६ ।
 सुषुनि १२६, ३१ ।
 सुषुण २१५, ५५ ।
 सुषुण्य=(प्रथमविद्येयः)
 सुसनी २०५, ३२ ।
 सुस्थान १२६, ३६ ।

सुस्विर ६, ५२।	सुतु ३२, १० ६५, ३५।	सूर्यरमणी = (नजा)	सुप्र ३८, ३३।
सुम्नितास्या २०५, १७।	सुतु ५५, २६, १२२, ४८।	सूर्यपुत्रकिरण १०७, ८।	सुप्रभीष्ट = (चन्द्र)
सुम्नाप १३६, ४३।	सुतुपुत्र ५२, ४८।	सूर्यलोक ३६ १३।	सुमर २६४, ५१।
सुहित १२२, ३७।	सुतुसुतु ५२, ४४।	सूर्यबधु = (सजा)	सु ५, १६।
सुद्ध ३७, ३२। १२२, २४।	सुतुत ३१, २७।	सूर्यवत्तना २६७, ३६।	सु २२०, ३५।
सुहो (हा) प्र २२६, ३५।	सुता १२३, ३१।	सूर्यवपुष्ठी २६, १३।	सुमन ३५, ६।
'सु' ५, १५। २००, २८	'सुवते' १८०, ५।	सूर्यसहचर ८६, ३८।	सुमनत्रितम् = १, ३५।
सुधम २५३, ४३।	सुवन्ते १८०, ५।	सूर्यमिद्वान्त = (बहगणित-ग्रन्थ)	सुना ७५, ७।
सुधमदृष्ट ६१, २३।	सुवते १८०, ५।	सूर्यमिद्वान्तवत् ५१, ५।	सुनानी २३३, १६।
सुधमदग्नि २५५, ४०।	सुवयाताम् १८०, ५।	सूर्यमन्त = (शानि)	सुन्दुलम १३७, ३७।
सुधमदगा १८६, ३६।	सुवरन् १८०, ६।	सूर्यसुता २०८, ८। २२५, ५६।	सुन्दुलमारा १३७, ३७।
सुधमनाम २१६, १६।	सूर ३२, १०।	सूर्यमिद्वान्त = (बहगणित-ग्रन्थ)	सुन्द्रमिगत = १, ४८।
सुधमा = (दशाविशेष)	सूरज ५, ४०।	सूर्यमिद्वान्तवत् ५१, ५।	सुन्द्रविमिति ८०, ५१।
सुधमीकरण ६१, २८।	सूरसूत ५२ ४४।	सूर्यसादर २३७, ६५।	सुन्दवान ७६, ८।
सुधिकाधार २३२, ३१।	सूरसू २४१, ४३।	सूर्यानुसुत १०७, ७।	सुधमिवाति ८०, २५।
सचित २५०, १३।	सूरसून ३५, ६।	सूर्या ३५, ३१।	सयक १२२, ४।
सूच्यास्य २३२, ७७।	सूरि २५५, ४७। ४७, २५।	सूर्याचन्द्रनसारति = (राहु)	'सोचते' १६०, ५३।
सूत ३६, १०। २००, २८।	सूर्य = (प्रसफाटनम्)	सूर्यात्मज ५२, ४५।	सोचि २४६, ३३।
सूतका १८० ३०।	सूर्यवर्ण २३२, ३७।	२६८, २८।	'सोचन्ते' १६०, ५३।
सूतनय ३५, ४८।	सूर्यवृत्ति २३२, ३७।	सूर्यशिव ७६, १०।	सोचित १६६, ४६।
सूति २००, २८।	सूर्य २३, २२। ३१, ५१।	सूर्यास्त = (सूर्यादिसिम्)	'सोचेत' १६०, ५३।
सूतिना १४०, ३०।	३२, १०। ५३, ३२।	सूर्यास्ता २३६, ५।	सोचेते १६०, ५३।
सूतिनावाय १३४, ४।	सूर्यवान्ता २६७, ३६।	सूर्यज्य = (गुर्वादित्यो)	सोचयाताम् १६०, ५४।
सूतिनागार १४०, ३३।	सूर्यकिरणमुत्त १०७, ६।	सूर्यन्दुसङ्गम ३, २।	सोचेन् १६०, ५६।
सूतिनागृह १३८, ४०।	सूर्यमान् २०६, ५१।	सूर्यन्दुसङ्गमान्त ११५, ११।	सोच्य २१७, ५४।
३३।	सूर्यगृहणी २६७, ३६।	सूर्योच्चिन्द्रनद्युति १०७, ८।	मेवात्रिन्तत् ८१, ३२।
सूतिनागृह १४०, ३४।	सूर्यग्रहण ११५, ४०।	सूर्योद्यया २३३, ८८।	सोर्गाविसात्-ति ८०, ४०।
सूतिनाभवन १४०, ३४।	सूर्यज ३६, १। २२५, ५६।	'सुजत १७६, ३७।	सेपुदगन् ७६, १६।
सूतिनाम १४०, ३४।	सूर्यतनया ३६, १। २०८, ७।	सुजति १७६, ३७।	सेष्टकालदिनगण ६८, १४।
सूतिनास्नान १३४, २।	सूर्यद्वय ८०, ३।	सुजति १७६, ३७।	संहिक्य ५५, १०।
सूतिनावाय १३४, ४।	सूर्यपित ३७, ६।	सुजति १७६, ३७।	सैह्य ५३, ५२।
सूतिगृह १४०, ३५।	सूर्यपुत्र ५२, ४४।	सुजति १७६, ३७।	सैत २७, २६।
सूतिपव्य १३४, ४।	सूर्यप्रणयिनो २६७, ३५।	सुजति १७६, ३७।	सैद्ध १६, ४६।
सूतिमान् १८०, २४।	सूर्यप्रणयिनो २६७, ३५।	सुजति १७६, ३७।	सैद्वान्तिक २५६, ३५।
सूतिमास १८०, २८।	सूर्यप्रविष्ट १०७, ७।	सुजति १७६, ३७।	सैन्व ३८, २६।
सूतिलान १३६, २।	सूर्यप्रियतमा = (सजा)	सुजति १७६, ३७।	सैन्व ३३१, १४।
सूत्यान २५५, ३२।	सूर्यभूति २३७, ४५।	सुजति १७६, ३७।	सैर १४, ४१।
सूत्याय २२६, १४।	सूर्यम-द्वैन्द्र १०५, २४।	सुजति १७६, ३७।	सैरिक १६८, १०।
सूत्यामन् २१७, १३।	सूर्यम-द्वैन्द्र १०५, २४।	सुजति १७६, ३७।	सैरिम् १४, ४१।
सूद = (सूपकार)	सूर्यम-द्वैन्द्र १०५, २४।	सुजति १७६, ३७।	सैरिम् १६८, १०।
सूदगाता १३८, ५०।	सूर्यम-द्वैन्द्र १०५, २४।	सुजति १७६, ३७।	२४२, ५।
सूत २२१, ६।	सूर्यम-द्वैन्द्र १०५, २४।	सुजति १७६, ३७।	सैरिम् २६२, ८।
	सूर्यम-द्वैन्द्र १०५, २४।	सुजति १७६, ३७।	सैप १५, ३१।

सो ५, १६ ।	२५५, २४ । १७, ८ ।	स्तनमुप=(स्तनुकम्),	स्मिया), १४६, ४६ ।
सोदर १२२, ४ ।	१७, ३६ । ३०, १४ ।	स्तनयित् २३८, ३१ ।	स्वगणा ४५, २४ ।
सोदरा २२४, ४६ ।	सौम्यगोल १५, ५६ ।	स्तनून् २४४, २१ ।	स्यगान=(स्यधिधानम्),
सोदर्यं १२२, ४ ।	सौम्यदिन १२, १३ ।	स्तन्य २२०, २ ।	स्यपित ११५, ७ ।
सोम ३, ४६ । १७, २४ ।	सौम्यवार ३, ४७ ।	स्तन्यपान १३४, ७ ।	स्यपति १६८, ४१ ।
२५४, ५१ । ३८, ३६ ।	सौम्याय १६, ८ ।	स्तन्य=(स्तनभित्)	स्यल १२५, ४१।१४६, ५० ।
४७, २ ।	सौम्यैर ३०, ३५ ।	स्तन्यसम्भार २४२, ३१ ।	स्यविर=(वृद्ध), २०७, ५४ ।
सोमगर्भ २१५, ४५ ।	सौम्यैतरगोल १५, ६१ ।	स्तन २४१, २६ ।	स्यवाणु १३६, १२।२२८, २७ ।
सोमज २२०, १ ।	सौर ५२, ३ । ६८, २३ ।	स्तम्ब=(अप्रकाण्डद्रुम),	स्यवान २४७, २४ । १४६,
सोमजन ४६, ३ ।	४८, ४३ ।	स्तम्बकार २०१, ५५ ।	५३ ।
सोमधारा १६६, ३० ।	सोस्त २५४, ३३ ।	स्तम्बेरम २३२, ३७ ।	स्यवान २२४, १५ ।
सोमनन्दन ४६, १६ ।	सोखिन १२, ११ ।	स्तम्भ=(स्थूणा),	स्यवानश्यात्मकपुत्रीवत्
सोमपुरी ४२, ५६ ।	१२, १८ ।	स्तम्भन २२०, ४६ ।	१३०, ४६ ।
सौम्याग २०१, ३८ ।	सौरभुवन ३६, १४ ।	स्तम्भि २१८, ३५ ।	स्यवानबल १३०, ४४।१४२,
सौमरसोद्भव २२०, २ ।	सौरभेष २५, ४२ ।	स्तम्भिन् २१८, ३६ ।	३३। १३१ ।
सौमवार ३, ४० । ६, ६ ।	२३०, ५० ।	स्तरी २४१, ८ ।	स्यवानगुडि १३१, ४६ ।
सौमयानु ५४, ११ ।	सौरभनेमी २००, ४८ ।	स्तबक=(पुच्छक),	स्यवानेश्वर ६६, २४ ।
सौमयपत्न ५४, १६ ।	सौरवर्ष १६, २७ ।	स्तभि=(समुद्र),	स्यवाणु २८, १५ ।
सौमसिन्धु २१६, १६ ।	१६, ४२ ।	स्तम्भि	स्यवाणु २५६, ३६ ।
सौमसुत ५६, ३ ।	सौरि ५, ४० । ५२, ३ ।	स्तुभ २४१, २६ ।	स्यवानु ३०, ४१।१६२, ३० ।
सौमसुतु ५६, ४ ।	सौरिक १६८, ११ ।	स्तु ३, ५८ ।	स्यवाणु १४७, ३३ ।
सौमाभिध २१०, ४ ।	सौबस्तिक ४६, २६ ।	स्तुपति ३६, ४ ।	स्यल २२८, २२ ।
सोलापुर ६६, २१ ।	सोवीरो २०६, ३१ ।	स्तोन=(चोर),	स्यवावर १०५, २।२०४, ५।
सौ २३१, ३४ ।	सोहार्द १२७, ४ ।	स्तोय=(चौर्यम्),	स्यित १४६, ४६ ।
सौत्य ३१, ३६ ।	सोहृद १२७, ४ ।	स्तोक २५३, ३७ ।	स्यितवत् १६८, २५ ।
१२२, २४ ।	स्कन्द ३, ८ । २२६, २७ ।	स्तोम ६७, ३८।२०१, २८ ।	स्यिति ११६, १२। १४६,
सौतामणि २०६, ५४ ।	२६६, १५ ।	स्तोमपट्टरवभ ८, ४४ ।	१३ ।
सौतामणियज्ञ २०१, ३८ ।	स्कन्दतिथि २, ३६ ।	स्त्यान=(स्निग्धम्)	स्यितिलगढ ११६, २२ ।
सौदामनी २३८, ५८ ।	स्कन्दपुराण=(पुराण-	स्त्यो=(स्तनवेशावती), २६,	स्यितितल ११६, २२ ।
सौदामिनी २३८, ५८ ।	विशेष)	१२ ।	स्यित्यद् ११६, २३ ।
सौदाम्नी २३८, ५८ ।	स्कन्दमातृ २३१, ३४ ।	स्त्योकरणा=(रतवन्ध),	स्यित्य २८, ५।२८, १५।५२,
सौध १३८, ११ ।	स्कन्दपठौ २३, १ ।	स्त्योक्तुम् २०५, ३६ ।	३ । १३६, ८ ।
सौधभूषण १३६, २२ ।	स्कन्ध ६७, ३७।२२४, १५ ।	स्त्योचिह्न १३६, ५१ ।	स्यित्यकरण १०, ४६ ।
सौनन्द २२५, ३१ ।	स्कन्धमृद्ग २५२, ६ ।	स्त्योदेहादि २२८, २१ ।	स्यित्यकारक १२७, ४२ ।
सौनन्दिन् २२५, २६ ।	स्कन्धाग्नि २४०, २३ ।	स्त्योघर्म २०५, ३६ ।	स्यित्यरिह्न २४४, १४ ।
सौनन्द्यं २२१, ३८ ।	स्कन्धिन् २३६, ८ ।	स्त्योघमिणी २०५, ४६ ।	स्यित्यरमद २३३, २७ ।
सौपर्योय २२२, २ ।	स्त्वन्न=(निनिमित्त हस्ता-	स्त्योपुस् २५, ४७।१४०, ७ ।	स्यित्यरयोजन २०६, ३४ ।
सौभाग्य ६, ६४ ।	दित पतनम्)	स्त्योपुलक्षरावत् २५७,	स्यित्यरराशि २८, १३ ।
सौभाग्यदायनद्वत २०, ३२ ।	स्तन=(स्त्योशापङ्गविशेष)	१० ।	स्यित्यरा ४५, २५ ।
सौभाग्यसुन्दरीव्रत २३, ३१ ।	स्तननाम् ७४, २७ ।	स्त्योपुष्प २०५, ३६ ।	स्यित्यरावत १२२, ४१ ।
सौमेरव २०३, ४८ ।	स्तननधय १४०, ४५ ।	स्त्योप्रमून २०५, ३६ ।	स्त्यूल २५३, ३४ । २७०,
सौम्य ३, ५२ । ६, ४ ।	स्तनप १४०, ५० ।	स्त्योमुम् २०५, ३६ ।	४५ ।
६, ४४। ४२, ५५ ।	स्तनपान १३४, ६।५७, १६ ।	स्त्य=(स्त्यम्, तिष्ठत्य-	स्त्यूलश्चेद २२१, २ ।

स्मृतदण्ड २२१, ३।	सप्तभोग्य १४४, ११।	स्फुटशर ११५, २५।	स्मरहर २६६, ६।
स्थंय ४६, २६।	सप्तमन्दकण १०३, ६।	स्फुटश्रीप्रकरण १०२, १२।	स्मराङ्कुल २१०, २८।
स्थोम्यं ३८, ३६।	सप्तमृदुवणे १०३, ६।	स्फुटशुभ १४३, १७।	स्मराणि १६१, १६।
स्थान= (स्थानम्),	सप्तशर ११५, २५।	स्फुटसर्वकं १४४, १२।	स्मराम १६१, १६।
'स्नातः' १८६, ५६।	सप्तश्रीप्रकरण १०३, ११।	स्फुटापम ११०, १०।	स्मराव १६१, १६।
स्नाति १८६ ५६।	सप्तशुभ १४३, १७।	स्फुटाकं १०५, २०।	स्मरेत् १६१, २१।
स्नान १३७, ३।	सप्तस्मृति २५७, ५१।	स्फुटानुवणं १०३, ११।	स्मरेताम् १६१, २१।
'स्नान्ति' १८६, ५६।	सप्तसर्वकं १४४, १२।	स्फुटानुभ १४३, १७।	स्मरेयुः १६१, २१।
स्नायात् १८६, ५७।	सप्त्यापम ११०, ६।	स्फुर २५७, २०।	स्मरोत्सव २०, ५०।
स्नायाताम् १८६, ५७।	सप्त्याकं १०५, १६।	स्फुरण २५७, २०।	स्मर्तव्य २५०, १६।
स्नायु ५६, ५५। २४२, ५५।	सप्त्यामकलं १०३, २१।	स्फुरण २५७, २०।	स्मार्थ्यं २५०, १६।
'स्नायुः' १८६, ५७।	सप्त्यानुभ १४३, १७।	स्फुरप्रभ १०६, ५०।	श्मित= (स्यद्वाहास्यम्),
स्निग्ध ३७, ३२। २२१, २१।	सप्त्याधमगुणक १४३,	स्फुरदभुवात् ३१, ६।	स्मृत २५०, १६।
स्नेह= (प्रियता)	२०।	स्फुरित २५७, २०।	स्मृति २५०, २४।
स्नेहस्रन २०१, ५६।	स्वाशिकप्रसन ११६, २७।	स्फुलन २५७, २१।	स्मृतिद्वय ८१, १०।
स्नेहरेकम् ५१, ६।	स्वाशिकप्रस ११६, २७।	स्फुलिङ्ग २५०, १२।	स्मृतिभू २२०, ३२।
स्नेह ३८, ३६।	स्वाशिका (स्मित),	स्फुलिङ्गान् २३६, ५२।	स्मृतिविषय २५०, १७।
स्नेह्य= २२१, २१।	स्वाशिकी (स्मित),	स्फूर्णेषु २३८, १०।	स्मृत्वा २५०, २०।
स्नेह २५७, १६। ३८, ३७।	स्वम् १४७, ३४।	स्फोरण २५७, २०।	स्वद १०१, ६।
स्नेहन २५७, १६। २१७,	स्मृष्टि १४७, ६।	स्म= (प्रतीतम्),	स्वन्द ३८, ३६।
५४।	स्मृहा २४६, २३।	स्मय= (प्रदुतम्),	स्वयन २१५, ५।
स्वर्गा= (समपण्यम्),	स्मरण २५७, १६।	स्मर १२३, ३१। २२०,	स्वमन्तक २२, ८। २१६,
स्वर्ध्वं २५८, ४८।	स्फाति १२२, २५।	३२।	५३।
स्वर्ग ११६, २६। १४७, ६।	स्फार २५३, ३२, ५६।	'स्मर' १६१, १८।	स्याद्वादिन् २०६, ११।
२४४, ५२।	स्फारण २५७, १६।	स्मरकृषिका १३६, ५०।	स्यात्= (पत्नीभ्राता)
स्वर्गनाम ११६, ३६।	स्फिक्व= (वटिप्रोव),	स्मरण २५० २३।	सवन्ती २४४, ३।
स्वर्गप्रहण ११६, ३६।	स्फिर २५३, ४६।	स्मरशोषि २५०, १६।	सप्त २०७, ५४।
स्वर्शन २५१, २७। २४४,	स्फुट १०५, ३०।	'स्मरत' १६८, १६।	सप्तत्वं २२६, ४०।
५२।	स्फुटनाति ११०, १०।	स्मरतः १६१, १५।	ताक १०१, ७।
स्वर्गसमय= (समयविषय)	स्फुटरवण १०५, २१।	स्मरतम् १६१, १८।	लुन्विह्व २३६, ३५।
स्वर्गस्यति ११६, ३६।	स्फुटगुणक १४३, २०।	स्मरतात् १६१, १७।	स्रोतस् २१८, ४६।
स्वर्ग्य= (प्रतिपादितः)	स्फुटा १०५, २२।	स्मरताम् १६१, १८।	२४४, ३।
स्वष्ट १०५, ३०।	स्फुटच १०३, ११।	स्मरताम् १६१, १७।	स्रोतर्षण २१८, ३५।
स्वष्टनान्ति ११०, ६।	स्फुटमन्थवसान ११५,	स्मरति १६१, १५।	स्रोतस्वती २४४, ४।
स्वष्टस्रन १०५, २१।	१४।	स्मरन् १६१, १७।	स्रोतस्विनी २४४, ४।
स्वष्टमनि १०६, २८।	स्फुटद्राक्वणं १०३, १२।	स्मरद्वीषिका २०५, ३६।	स्रोतोवहा २४४, ५।
स्वष्टगुणक १४३, २०।	स्फुटवारा ११५, २५।	स्मरदेहकृत् २२४, ५५।	स्रोत्वा २४४, ५।
स्वष्टग्रह १०५, २१।	स्फुटमुक्त १४४, १०।	'स्मरन्ति' १६१, १५।	स्व. सिग्ध= (स्वर्गसागर)
स्वष्टचलकण १०३, १०।	स्फुटभुजि १०६, २८।	स्मरन्तु १६१, १७।	स्व ८६, १६, २। ३७,
स्वष्टद्राक्वणं १०३, १०।	स्फुटभोग्य १४४, ६६।	स्मरन्तु १६१, १७।	३६। २४६, २७।
स्वष्टवारा ११५, २५।	स्फुटमृदुवणं १०३, ७।	स्मरमन्दिर १३६, ५७।	स्वक २६, २।
स्वष्टमुक्त १४४, १०।	स्फुटमृदुकरा १०३, ५।	स्मरवती २०५, १७।	स्वकम्पन २४४, ५२।
स्वष्टमुक्ति १०६, २८।	स्फुटराव १०५, १६।	स्मर्यासन २२८, २२।	स्वकीय २६, २।

स्वकीयगृह २६, ५ ।
 स्वकीयभ २६, ५ ।
 स्वकीयराशि २६, ६ ।
 स्वकीयर्ष २६, ६ ।
 स्वकुलक्षय २४४, १४ ।
 स्वगृह २१, ४ ।
 स्वगृहबल १३०, ५३ ।
 स्वचक्र २५८, ६ ।
 स्वच्छता १३१, ४० ।
 स्वज ४५, ३५ ।
 स्वजव ३७, २६ ।
 स्वन २५६, १६ ।
 स्वनवाश २६, ८ ।
 स्वनि २५६, १४ । २३६,
 ३५ ।
 स्वभ २६, ५ ।
 स्वभाग २६, ८ ।
 स्वभू २०७, ५५ ।
 स्वयमुपस्थित = (स्वय-
 मागत),
 स्वयम्भु २०७, ५५ ।
 स्वयम्भू २०६, १२ ।
 स्वयम्बर = (विवाहविशेष)
 स्वर २२३, २३ । १६८,
 ११ ।
 स्वर २५६, १७ । ७६, १० ।
 स्वरपगा २२६, २८ ।
 स्वरचितादि ४८, ६ ।
 स्वरस = (वस्त्रनिष्पीडित-
 रस),
 स्वरसन्दोह २०६, २३ ।
 स्वदा २०८, ३ ।
 स्वरशि २६, ५ ।
 स्वराम्युदय १०८, २१ ।
 स्वर २३८, ७ ।
 स्वरसू २३८, ७ ।
 स्वररेणु ३५, ३१ ।
 स्वरोचिप् २२०, ३२ ।
 स्वर्ष २६, ५ ।
 स्वर्ग १५३, ३३ ।
 २६६, २६ ।
 स्वर्गगायक २४७, ७ ।
 स्वर्गतर ७५, २३ ।

स्वर्गदिवामणि ५४, २५ ।
 स्वर्गद्युग ८१, ३७ ।
 स्वर्गलोक १६८, ११ ।
 स्वर्गलोकेश २२४, १५ ।
 स्वर्गवापी २२६, २८ ।
 स्वर्गवासिन् ३०, ११ ।
 स्वर्गसद् १६७, ५३ ।
 स्वर्गसिद्धरा २२६, २६ ।
 स्वर्गसूत्रो २०४, ३७ ।
 स्वर्गख्या ७६, २६ ।
 स्वर्गधीश्वर ७, ३० ।
 स्वर्गान्त्य २६५, ३२ ।
 स्वर्गिगिरि १६८, १६ ।
 स्वर्गिन् १६७, ५३ ।
 स्वर्गिनि १६८, १६ ।
 स्वर्गो २००, ४३ ।
 स्वर्गोक्तसू १६७, ५३ ।
 स्वर्गपगा २२६, २६ ।
 स्वर्ण २२४, २ ।
 स्वर्णकाय २२२, २ ।
 स्वर्णमौरोत्रत २१, ४२ ।
 स्वर्णता १०५, २८ ।
 स्वर्णदी २२६, २६ ।
 स्वर्णदीधिति २३६, ३६ ।
 स्वर्णपत्र २२२, २ ।
 स्वर्णबिन्दु २१५, ४६ ।
 स्वर्णरभा २६६, २१ ।
 स्वर्णादि १६८, १६ ।
 स्वर्णान्तर ६३, ३१ ।
 स्वर्णुनी २२६, २६ ।
 स्वर्भांगु ५३, ५२ ।
 स्वर्भानु ५३, ५२ ।
 स्वर्लोक २२३, १२ ।
 स्वर्लोकराजसचिव ४६, ३ ।
 स्वर्ष २०४, ३८ ।
 स्वर्षापी २२६, ३० ।
 स्वर्षस्या २०४, ३८ ।
 स्वर्षेय १६८, ३८ ।
 स्वर्षव २६, ८ ।
 स्वर्षर = (अथत्यल)
 स्वर्षामुन् १४१, २२ ।
 स्वर्षान ७, १० ।
 स्वसू ४५, २५ ।

स्वसू २२५, ४६ ।
 स्वस्तिक १३८, १६ ।
 स्वस्तिकासन २१४, ३३ ।
 स्वस्थ १२६, २२ ।
 स्वस्थली ४५, २५ ।
 स्वस्वयुति ६३, ३२ ।
 स्वाति ४, १ । ४, २४ ।
 ७, १० ।
 स्वाती ४, २० । ७, १० ।
 ६, ६ ।
 स्वादु २२०, २ ।
 स्वादुरसा २४५, २४ ।
 स्वाध्याय २११, ३ ।
 स्वान २५६, २२ ।
 स्वागत १२२, २५ ।
 २२१, १५ ।
 स्वाप १३६, ४२ ।
 स्वापगा = (स्वनिम्नगा)
 स्वापनेय ८, ६ ।
 १२१, ४५ । २४६, २७ ।
 स्वामिन् ३५, १८ ।
 ३५, ३५ ।
 स्वायभुज १७, ५६ ।
 स्वायम्भुवमनुषिपु
 २०७, ५५ ।
 स्वारोचिप् १७, ५६ ।
 स्वाराज् २१७, १४ ।
 स्वादा २६, ६ ।
 स्वादाक २६, ६ ।
 स्वास्वता १०५, २८ ।
 स्वाहा २४०, ८ ।
 स्वाहाकार २१०, ७ ।
 स्वाहापति २३६, ३६ ।
 स्वाहाभुज् १६७, ५४ ।
 स्वाहाशान १६७, ५४ ।
 स्वाहाशानि १६७, ५५ ।
 स्वाहिय २३३, १५ ।
 स्विष्ट १२७, ४० ।
 स्विष्टकृत् २०६, ४७ ।
 स्वीय २६, २ ।
 स्वीयगृह २६, ६ ।
 स्वीयभ २६, ७ ।
 स्वीयराशि २६, ७ ।

स्वीयर्ष २६, ७ ।
 स्वेश्वर २४६, ८ ।
 स्वोच्चबल १३०, ५४ ।
 स्वोदय १०८, २१ ।
 स्वोदयप्राण १०८, २२ ।
 स्वोदयासु १०८, २२ ।

ह—

ह ४३, २६ । २२८, २२ ।
 हस ३२, १० । ३८, २६ ।
 हसकर ३३, ३२ ।
 हसकाली २४२, ८ ।
 हसकालीतनय २४२, ६ ।
 हसगामिन् २६८, १४ ।
 हसज ५२, १५ ।
 हसप्रति ५२, ५५ ।
 हसपद ५६, २१ ।
 हसयान २०७, ५६ ।
 हसरय २०७, ५६ ।
 हसवाहि २०७, ५६ ।
 हसवाहन २६८, १३ ।
 २०७, ५६ ।
 हसशरीरज ५३, १५ ।
 हससरीरज ५३, १५ ।
 हससन्तति ५३, १ ।
 हसासन २६८, १४ ।
 हसास्य ३८, २६ ।
 हसी २१५, ४ ।
 हट्ट २४७, २७, ३१ ।
 हट्टक्य २४७, २७ ।
 हट्ट २४३, २०, २२ ।
 हत् १३८, १ ।
 'हत्' १७३, ६ । ६०, ३७ ।
 हताचिप् १३, १२ ।
 हति ६०, ३० ।
 हवा ६३, ७ ।
 हदद १३०, ५० ।
 हदा १३०, ५० ।
 हदाबल १३०, ५४ ।
 हनन ६०, ३३ ।
 हननीय ६२, ६ ।
 हनुमज्जयन्ती २०, ४६ ।

स्मृतदण्ड २२१, ३ ।	स्पष्टयोग्य १४४, ११ ।	स्फुटधार ११५, २५ ।	स्मरहर २६६, ६ ।
स्थैर्य ४६, २६ ।	स्पष्टमन्दवर्ण १०३, ६ ।	स्फुटधीमकरणं १०२, १२ ।	स्मराङ्गकुमा २१०, २८ ।
स्थोत्र्यं ३८, ३६ ।	स्पष्टमृदुकरणं १०३, ६ ।	स्फुटश्रुम १४३, १७ ।	स्मरार्ण १६१, १६ ।
स्नपन=(स्नानम्),	स्पष्टधर ११५, २५ ।	स्फुटसर्वेशं १४४, १२ ।	स्मराम १६१, १६ ।
'स्नात' १८६, ५६ ।	स्पष्टधीमकरणं १०३, ११ ।	स्फुटापम ११०, १० ।	स्मराव १६१, १६ ।
स्नाति १८६ ५६ ।	स्पष्टश्रुम १४३, १७ ।	स्फुटाकं १०५, २० ।	स्मरेत् १६१, २१ ।
स्नान १३७, ३ ।	स्पष्टस्मृति २५७, ४१ ।	स्फुटागुण १०३, ११ ।	स्मरेताम् १६१, २१ ।
'स्नान्ति' १८६, ५६ ।	स्पष्टसर्वेशं १४४, १२ ।	स्फुटाश्रुम १४३, १७ ।	स्मरेयुः १६१, २१ ।
स्नायात् १८६, ५७ ।	स्पष्टापम ११०, ६ ।	स्फुर २५७, २० ।	स्मरोत्सव २०, ५० ।
स्नायाताम् १८६, ५७ ।	स्पष्टाकं १०५, १६ ।	स्फुरण २५७, २० ।	स्मर्तव्य २५०, १६ ।
स्नानु ५६, ५५, १२४२, ५५ ।	स्पष्टासूक्तं १०३, २१ ।	स्फुरणा २५७, २० ।	स्मार्थ्यं २५०, १६ ।
'स्नानु' १८६, ५७ ।	स्पष्टाश्रुम १४३, १७ ।	स्फुरत्प्रम १०६, ५० ।	स्मित=(ईषद्वाह्यम्),
स्नेह ३७, ३२, २२१, २१ ।	स्पष्टाश्रयगुणक १४३,	स्फुरदशुजाल ३१, ६ ।	स्मित २५०, १६ ।
स्नेह=प्रियता)	२० ।	स्फुरित २५७, २० ।	स्मृति २५०, २४ ।
स्नेहस्तव २०१, ५६ ।	स्पर्शिनप्रसन ११६, २७ ।	स्फुल्ल २५७, २० ।	स्मृतिद्वय ८१, १० ।
स्नेहरेकम् ५१, ६ ।	स्पर्शिकथा ११६, २७ ।	स्फुलिङ्ग २५०, १२ ।	स्मृतिम् २२०, ३२ ।
स्नेह ३८, ३६ ।	स्पर्शिका (स्थिति),	स्फुलिङ्गोत्त २३६, ५२ ।	स्मृतिविषय २५०, १७ ।
स्नेह्य=२२१, २१ ।	स्पर्शिकी (स्थिति),	स्फुर्यु २३८, १० ।	स्मृत्वा २५०, २० ।
स्पन्द २५७, १६, ३८, ३७ ।	स्पृम् १४७, ३४ ।	स्फोरण २५७, २० ।	स्पद १०१, ६ ।
स्पन्दन २५७, १६, २१७,	स्पृष्टि १४७, ६ ।	स्प=प्रतीतम्),	स्पन्द ३८, ३६ ।
५४ ।	स्पृहा २४६, २३ ।	स्पय=(ध्रुवभुतम्),	स्पन्दन २१५, ५ ।
स्पृष्टा=(सधर्षणम्),	स्फरण २५७, १६ ।	स्मर १२३, ३१ । २२०,	स्पमन्तक २२, ८ । २१६,
स्पृष्ट्यं २५६, ५८ ।	स्पनाति १२२, २५ ।	३२ ।	५३ ।
स्पृष्ट ११६, २६ । १४७, ६ ।	स्फार २५३, ३२, ५६ ।	'स्मर' १६१, १८ ।	स्पृष्टादिन् २०६, ११ ।
२४४, ५२ ।	स्फारण २५७, १६ ।	स्मररूपिका १३६, ५० ।	स्पृष्टाल=(पत्नीभ्राता)
स्पृष्टनाल ११६, ३६ ।	स्फिक्=(कटिप्रोथ),	स्मरण २५० २३ ।	स्वन्ती २४४, ३ ।
स्पृष्टगृहण ११६, ३६ ।	स्फिर २५३, ६६ ।	स्मरणीय २५०, १६ ।	स्पृष्ट २०७, ५४ ।
स्पृष्टन २५१, २७ । २०४,	स्फुट १०४, ३० ।	'स्मरत्' १६८, १६ ।	स्पृष्टत्व २२६, ५० ।
५२ ।	स्फुटान्ति ११०, १० ।	स्मरत् १६१, १५ ।	स्राक् १०१, ७ ।
स्पृष्टमन=(धर्मयथोप)	स्फुटवर्ण १०५, २१ ।	स्मरन् १६१, १६ ।	स्रग्निह्व २३६, ३५ ।
स्पृष्टम्यति ११६, १३ ।	स्फुटगुणक १४३, २० ।	स्मरतात् १६१, १७ ।	स्रोतम् १२८, ५६ ।
स्पृष्टिन=(प्रतिपादित)	स्फुटा १०५, २२ ।	स्मरताम् १६१, १८ ।	२०४, ३ ।
स्पृष्ट १०५, ३० । १	स्फुटच १०३, ११ ।	स्मरताम् १६१, १७ ।	स्रोतईष २१८, ३५ ।
स्पृष्टभ्रान्ति ११०, ६ ।	स्फुटान्ति ११५,	स्मरति १६१, १५ ।	स्रोतस्वतो २४४, ५ ।
स्पृष्टमग १०५, २१ ।	१५ ।	स्मर्यु १६१, १७ ।	स्रोतस्विनी २४४, ५ ।
स्पृष्टगति १०६, २८ ।	स्फुटदास्यवर्ण १०३, १२ ।	स्मर्योविना २०५, ३६ ।	स्रोतोवहा २४६, ५ ।
स्पृष्टगुणक १६३, २० ।	स्फुटधार ११५, २५ ।	स्मरदेहवृत् २२६, ५५ ।	स्रोत्या २४६, ५ ।
स्पृष्टग्रह १०५ २१ ।	स्फुटभुक्त १४६, १० ।	'स्मर्यति' १६१, १५ ।	स्र् मिथु=(स्वर्गसागरः)
स्पृष्टचमकरणं १०३, १० ।	स्फुटभ्रान्ति १०६, २८ ।	स्मरन्तु १६१, १५ ।	स्र् ८६, २६, २१ । ३७,
स्पृष्टदास्यवर्ण १०३, १० ।	स्फुटमान्य १०६, ६६ ।	स्मरबाह्य ७५, २३ ।	३६ । २५६, २७ ।
स्पृष्टधारण ११५, २४ ।	स्फुटमदुक्लं १०३, ७ ।	स्मरमन्दिर १३६, ८७ ।	स्वक २६, २ ।
स्पृष्टभुक्त १०६, १० ।	स्फुटमनुक्लं १०३, ७ ।	स्मरवतो २०५, १७ ।	स्वकम्पन २४४, ५२ ।
स्पृष्टभुक्ति १०६, २८ ।	स्फुटरेवि १०५, १६ ।	स्मरवतामन २३८, २२ ।	स्वकीय २६, २ ।

स्वकीयगृह २६, ५।	स्वर्गदिवामणि ५४, २५।	स्वम् २२५, ४६।	स्वीयर्धं २६, ७।
स्वकीयभ २६, ५।	स्वर्गगुण ८१, ३७।	स्वस्तिक १३८, १६।	स्वेश्वर २४६, ८।
स्वकीयराशि २६, ६।	स्वर्गलोक १६८, ११।	स्वस्तिकासन २१४, ३३।	स्वोच्चल १३०, ५४।
स्वकीयर्धं २६, ६।	स्वर्गलोकैक २२४, १५।	स्वस्थ १२६, २२।	स्वोदय १०८, २१।
स्वकुलक्षय २४४, १४।	स्वर्गवापी २२६, २८।	स्वस्थली ४५, २५।	स्वोदयप्राण १०८, २२।
स्वगृह २१, ४।	स्वर्गवासिन् ३०, ११।	स्वस्वयुति ६३, ३२।	स्वोदयासु १०८, २२।
स्वगृहवलय १३०, ५३।	स्वर्गसद् १६७, ५३।	स्वाति ४, १। ४, २४।	
स्वचक्र २५८, ६।	स्वर्गसखि २२६, २६।	७, १०।	ह—
स्वच्छता १३१, ४०।	स्वर्गस्त्री २०४, ३७।	स्वाती ४, २०। ७, १०।	ह ४३, २६। २२८, २२।
स्वज ४५, ३५।	स्वर्गखिया ७६, २६।	६, ६।	हस ३२, १०। ३८, २६।
स्वजव ३७, २६।	स्वर्गबोधेश्वर ७, ३०।	स्वादु २२०, २।	हसकर ३३, ३२।
स्वजव २५६, १६।	स्वर्गनाथ २६५, ३२।	स्वादुरसा २४४, २४।	हसकाती २४२, ८।
स्वजवाद्य २६, ८।	स्वर्गगिरि १६८, १६।	स्वाध्याय २११, ३।	हसकापीतनय २४२, ६।
स्वनि २५६, १४। २३६, ३५।	स्वर्गिन् १६७, ५३।	स्वान २५६, २२।	हसगामिन् २६८, १४।
स्वभ २६, ५।	स्वर्गिनि १६८, १६।	स्वान्त १२२, २५।	हसज ५२, १५।
स्वभाग २६, ८।	स्वर्गो २००, ४३।	२२१, १५।	हसजनि ५२, ४५।
स्वभू २०७, ५५।	स्वर्गोक्त १६७, ५३।	स्वाप १३६, ४२।	हसपद ५६, २१।
स्वयमुपस्थित = (स्वय- मागतः),	स्वर्गोपमा २२६, २६।	स्वापना = (स्वनिम्ना)	हसयान २०७, ५६।
स्वयम्भु २०७, ५५।	स्वर्गु २२४, २।	स्वापतेय ८, ६।	हसरय २०७, ५६।
स्वयम्भू २०६, १२।	स्वर्गुकाय २२२, २।	१२१, ५४। २४६, २७।	हसबाह २०७, ५६।
स्वयम्बर = (विवाहाविरोधः)	स्वर्गुगौरव २१, ४२।	स्वामिन् ३५, १८।	हसबाहन २६८, १३।
स्वर् २२३, २३। १६८, ११।	स्वर्गुता १०५, २८।	३५, २०।	२०७, ५६।
स्वर् २५६, १७। ७६, १०।	स्वर्गुदी २२६, २६।	स्वायम्भुव १७, ५६।	हसजरीरज ५३, १५।
स्वर्पमा २२६, २८।	स्वर्गुदीर्घित २३६, ३६।	स्वायम्भुवमनुषिन्	हसजरीरज ५३, १५।
स्वर्चिताम्रि ४८, ६।	स्वर्गुपद २२२, २।	२०७, ५५।	हससन्तति ५३, १।
स्वर्ष = (वस्त्रनिष्पीडित- रसः),	स्वर्गुविन्दु २१५, ४६।	स्वारोचिष् १७, ५६।	हसासन २६८, १४।
स्वर्षान्दोह २०६, २३।	स्वर्गुवर्भा २६६, २१।	स्वाराज् २१७, १४।	हसास्य ३८, २६।
स्वरा २०८ ३।	स्वर्णदि १६८, १६।	स्वणि २६, ६।	हसी २१५, ४।
स्वराशि २६, ५।	स्वर्णान्तर ६३, ३१।	स्वानक २६, ६।	हृ २४७, २७, ३१।
स्वरास्युदय १०८, २१।	स्वर्णुनी २२६, २६।	स्वारवता १०५, २८।	हृदय २४७, २७।
स्वभ २३८, ७।	स्वर्णुगु ५३, ५२।	स्वाहा २४०, ८।	हृद् २४३, २०, २२।
स्वर्ण २३८, ७।	स्वर्णुगु ५३, ५२।	स्वाहाकार २१०, ७।	हृत् १३८, १।
स्वर्णु ३५, ३१।	स्वर्णुगु ५३, ५२।	स्वाहापति २३६, ३६।	'हृत्' १७३, ६। ६०, ३७।
स्वर्णुचिप् २२०, ३२।	स्वर्णुगु ५३, ५२।	स्वाहापुत्र १६७, ५४।	हृत्ताचिप् १३, १२।
स्वर्धं २६, ५।	स्वर्णुगु ५३, ५२।	स्वाहापुत्र १६७, ५४।	हृत् ६०, ३०।
स्वर्ग १५३, ३३।	स्वर्णुगु ५३, ५२।	स्वाहापुत्र १६७, ५४।	हृत्वा ६३, ७।
२६६, २६।	स्वर्णुगु ५३, ५२।	स्वाहापुत्र १६७, ५४।	हृत् १३०, ५०।
स्वर्गनाथक २४७, ७।	स्वर्णुगु ५३, ५२।	स्वाहापुत्र १६७, ५४।	हृत् १३०, ५०।
स्वर्गतक ७५, २३।	स्वर्णुगु ५३, ५२।	स्वाहापुत्र १६७, ५४।	हृत् १३०, ५०।

हनुमत् २४५, १ ।	हरात्रि २४६, ४७ ।	हरिदाहन ३४, ८ ।	हर्षण १०, २ । २४१, ४३ ।
हनुमन्निवम् ३५, ५२ ।	हरि ८, १ । २६, १ ।	हरिद्राम् ४६, ४८ ।	हर्षवत् १३०, ४४ ।
हनुष २४२, ३१ ।	३२, ११ । २२८, २२ ।	हरिद्रासदम् ४६, ४८ ।	हर्षुल ४५, ४६ ।
हनुष २४२, ३१ ।	१३७, ५० । २५५, २५ ।	हरिद्रु १३६, ६ ।	हल २२५, ३५ ।
'हन्तव्य' ६२, ६ ।	३८, २६ । ३८, ३७ ।	हरिद्राविन् ३३, ३३ ।	हलधर २२५, २६ ।
हन्ति १७३, ६ ।	हरिद्रान्त ३८, २७ ।	हरिद्राह्न ३४, ८ ।	हलभूत् २२५, २६ ।
हन्त्य ६२, ६ ।	हरिचन्दन १६८, २७ ।	हरिद्रप ५१, ४४ ।	हलानुष २२५, ३० ।
हन्त्यते १७३, १८ ।	हरिज ५५, ५० ।	हरिद्रय ३३, ३२ ।	हलान् २२५, ३० ।
हन्त्यात् १७३, १० ।	१०७, ४५ ।	हरिद्रय ३३, ३२ ।	हलप्रिया २४४, २४ ।
हन्त्याताम् १७३, १० ।	हरिण १४, २ । २६, ५६ ।	हरिद्रय ३३, ३२ ।	हव २०१, २८ । २३६, ३६ ।
हन्त्युः १७३, ११ ।	४२, १६ । ४२, ३१ ।	हरिद्रय ३३, ३२ ।	हवन २०१, २८ । २३६, ३७ ।
हय ५, ३५ । २६, ४३ ।	हरिणदम् २६, २३ ।	हरिद्रय ७, १ ।	२४१, १४ ।
३८, २६ ।	हरिणवर २६२, १४ ।	हरिप्रिय=(त्राहाण.)	हवनीय २०१, ५१ ।
हयङ्गप २३७, ३७ ।	हरिणवर्तक २४७, ७ ।	हरिप्रिया २१७, १८ ।	हविनी २४१, १६ ।
हयश्रीव=(देवविद्योपः)	हरिणभूत् २६२, १४ ।	हरिब्राह्म ७५, ७ ।	हविर्ह १३८, २५ ।
२१६, ३१ ।	५०, ६ ।	हरिमत् २१७, १४ ।	हविर्गह १३८, २५ ।
हयश्रीवसि २६६, २५ ।	हरिणलक्ष्मन् ४१, ६ ।	हरिमन्थक २०२, १६ ।	हविर्भवन १३८, २५ ।
२१६, २५ ।	हरिणलक्षण ४१, ३६ ।	हरिवर्तचर २६, ४६ ।	हविर्भुज ५, ४५ ।
हयवतु २६, ५१ ।	हरिणानन्द ४१, ३६ ।	हरिवर्तमन् २६, ४६ ।	हविर्दान २३६, ३७ ।
हयनरविदेह २६, ५३ ।	हरिणवदन २७, ३ ।	हरिवत्सल २१७, १८ ।	हविस् २०१, ५१ ।
हयप्रिय ६१, १४ ।	हरिणा २६२, १३ ।	हरिवाहन २२२, २ ।	हव्य २०१, ५२ । २३६, ३७ ।
२०२, १६ ।	५०, ६ ।	२१७, १४ ।	हव्यपाक २४१, २१ ।
हयवाहन ३५, ५० ।	हरिणाङ्ग ४६, १६ ।	हरिवायव्येकादशी २१, ३० ।	हव्यभुज २३६, ३७ ।
हयाङ्ग २६, ४७ ।	हरिणाङ्गवन् ४६, ३६ ।	हरिस्वस् २३८, ४८ ।	हव्ययोनि २३६, ३७ ।
हर २२८, २२ । ६४, १७ ।	हरिणानन ६७, २ ।	हरित्य २१७, १५ ।	हव्यबाह ५, ४५ । २३६, ३७ ।
२३६, ३६ ।	हरिणास्य २६, ५८ ।	हरिहर ६६, २० ।	हव्यबाहो ५, ४५ । २४१, ४ ।
हरपूजामणि ४१, ३५ ।	हरिणोभागा २६, २५ ।	हरीज ४७, २३ ।	२३६, ३८ ।
हरण १४३, २५ ।	२०५, १७ ।	'हरेणु' २०२, ३२ ।	हव्यबाहम् ५, ४६ ।
हरणनक्त्यायुरन १४३,	हरित् ४७, १० ।	हरेत् १७३, ३८ ।	हव्यान् २४१, २१ ।
४३ ।	२३३, ३६ । १३६, ८ ।	हरेत् १७४, ६ ।	हव्याय २३६, ३८ ।
हरणीय ६२, १३ ।	३८, ६ ।	हरेतान् १७३, ३८ ।	हव्यायन २३६, ३८ ।
'हस्त' १७३, ३६ ।	हरित ४७, १० । ५६, ५८ ।	हरेते १७४, ६ ।	हस्ता ४, १४ । २३६, ६० । ६ ।
हस्तात् १७४, २ ।	हरितच्छद १३६, ६ ।	हरेत्याताम् १७४, ६ ।	१७६५, ४६६, १६ ।
हस्ताम् १७४, २ ।	हरितनुरगनाय ३४, ४२ ।	हरेयुः १७३, ३८ ।	हस्तग्रह १३६, २३ ।
हरति १७३ ३६ ।	हरिता २३३, ३६ ।	हरेरन् १७४, ७ ।	हस्तग्रहण १३६, २३ ।
हरतिथि=(चतुर्दशी)	हरितालिवा २२, ६ ।	हस्तम् ६२, १३ ।	हस्तचतुः शत ६६, ३५ ।
हस्तु १७४, २ ।	हरितालिकात्र २२, ६ ।	हस्तम् ६२, २० ।	हस्तचतुर्विंशत्यं ६६, ६ ।
हरन्ति १७३, ३६ ।	हरितिथि २, ४३ ।	हस्तम् २६, ४ । २४६, ८ ।	हस्तदशक ६६, ३२ ।
हस्तु १७४, २ ।	हरिद्रय ३३, ३२ ।	हस्त्यं=(बृहस्पति)	हस्तद्वय ६६, २३ ।
हस्ते १७४, ६ ।	हरिद्रिम् २३३, ४८ ।	हस्त्यं २१७, १५ ।	हस्तनामन् ७४, २७ ।
हस्ते १७४, ६ ।	हरिद्रुमन्थ ३४, ८ ।	हस्तम् ३१, ५६ ।	हस्तपीडन १३६, २५ ।
हस्तेखरा २२६, ३० ।	हरिद्रय ३३, ३३ ।	५५, ४१	हस्ता ४, २३ । ६, ६० ।
हस्तञ्जक ६, ११ ।	हरिद्रल १४२, ४२ ।	हर्ष ३१, ५० । १२२, २५ ।	हस्ताङ्क ६६, १६ ।

हेमन्त १५, २७। १५, ५०।	हैमन्त १५, ५०। २४५, ८३।	होरागमाखंवरत्नविहार- दक्ष २५६, ३३।	होरिकेन्द्र २५६, २२। हम् १६, १३।
हेममालिन् २२२, ५५।	हेमवती २२६, ३१।	होरापारावारुपारप्रयात २५६, ३१।	ह्यस्तान् १८, १६।
हेमलम्ब १७, २।	हेमासव ४६, ४।	होरालम्बा १२१, २३।	ह्यस्य १८, १६।
हेमलम्बिन् १७, २।	हेलम् ५२, १५।	हाराविद् २५६, १७।	'ह्यस्त.' १७१, २३।
हेमजल २१५, ४७।	हेलयवर्ष १६, ४३।	होराविधानाखुवपारप्रयात २५६, ३२।	ह्यसति १७१, २३।
हेमा ५५, २५।	'हो' ५, ५।	होराविधान २५६, २५।	ह्यसन्ति १७१, २३।
हेमाद्रि १६८, १७।	होतव्यद्रव्य २०१, ५२।	होला २४, ३८।	ह्यसेत् १७१, २४।
हेम्न ५५, ४३।	होतु ४६, ३५।	होलाका २४, ३८।	ह्यसेताम् १७१, २४।
हेम् ६२, २७।	होत २४१, १४।	होलाष्टक १३७, ३७।	ह्यस्यु. १७१, २५।
हेरम्ब २३२, १८। २४२, ६।	होतीय १३८, २६।	होलाष्टमी २४, ३०।	ह्यस्य २५३, २५।
हेनक २३०, ३३।	होम २०१, २८। २४१, १। २६६, २६।	होलिक २४, ३८।	ह्यहा २५६, १६।
हेलि ३२, ११।	होमकुण्ड २४१, १६।	होलिका २४, ३८।	ह्यहानो २४४, ५।
हेलिज ५२, १५।	होमधान्य २०२, १४।	होलिकारम्भ २४, २६।	ह्यहदिनी २३८, ८, ४६। २४४, ५।
हेलिनन्दन ५३, १।	होमीयद्रव्य २०१, ५२।	होलिकोत्सव २४, ३५।	ह्यहास २५६, २१।
हेलिविग्रहभू ५३, १५।	होरा ११, १६। १२, ३। १२१, २२।	होलो २४, ३८।	ह्यहास= (असवध्वनि), ह्यहा ३१ ४०।
हेलिसात ५२, ४५।	होरागमन २५६, २५।	होतभुज ५, ४७।	ह्यहादक ३१, ४०।
हेलिन् ३८, २७।	होरागमज्ञानविराजमान २५६, ३१।	होतवह ५, ४७।	ह्यहादिन्= (हपवान्), ह्यहा ३८, २७।
हेम २१२ १४।		होमि २३६, ४०।	
हेमन १४, ४६। १५, ५०।		होरिक २५६, १८।	
		होरिकाप्रगण्य २५६, २७।	

इतिश्रीगणेशान्तर्गतदेवप्रयागमभीपवतिमुकुन्दाश्रमवासिना श्रीमुकुन्ददेवज्ञेन विरचिता ज्योतिष-
शब्दकोपस्थशब्दानामकारादिक्रमेण 'शब्दानुक्रमणिका' समाप्तिमगमत् ।
मुकुन्दाश्रमः वैकुण्ठवत्सरे २०२१ आश्विनशुक्लविजयादासप्तम्याम् सितवासरे ।

शुद्धि पत्रम्

अशु० पा०	शु० पा०	अशु० पा०	शु० पा०	अशु० पा०	शु० पा०
तिथि	तिथि २, ३५।	प्रप	अप १२, ४३।	भेदा	प्रभेदा १८, १६।
दिनो	दिना टि० ५, १।	भासमेदा	नासनामानि १४, १४	भाग	भागवते १६, १।
पा, पी,	पा, पी, ५, ११	सम्पातो	सम्पातो १५, २२।	टिको	घटिका १६, ३।
(नम्)	(मूलम्) ,, १२	ऋतु	ऋतु १५, २३।	रात्र	रात्र १६, २१।
त्यागवश	त्यागवशब्दतो ५, ३५।	श्रीष्य०	श्रीष्य ५० १५, ३६।	महु	गुह्य १६, ४०।
शौद्रम्	शौद्रम् ६, ६।	उष्मा	ऊष्मा १५, ३७।	क्वापि	कुत्रापि २०, ७।
सर्पो ज्वा	सर्पो धा ६, ३५।	रसमे	रसमे १५, ५६।	पल	जल २१, १०।
द्वतम्	द्वतम् ६, ४७।	वष	वष १६ ३१।	रापरं	अपरं २१ १३।
प्रप्ल	प्रोप्ल ८, २४।	राक्षस	राक्षस १७, १०।	मत्रो	मत्रो २५, ४।
प्रमत्	अन्त ,, ४०।	द्वारी	द्वारी १७, १४।	घनि	घनि २५, १३।
नर्माह	कर्माहं ११, ३।	चंते	चंते १७, १५।	कुम्भ	कुम्भ २७, ५।
कल्पम्	कल्पम् १२, २७।	पितृ	पितृ १७, २८।	युग्म	युग्म २७, १६।

अनु० पा०	शु० पा०	अनु० पा०	शु० पा०	अनु० पा०	शु० पा०
मेव	मेव २८, ३।	(स्त्री०),	(स्त्री०व०) ७४, ४५।	दाह	दाह ,, ८।
स्वामिन	० २८, २६।	सन्त्यासा	सन्त्यासा ७५ टि २।	फाकम्	फलकम् ११२, १३।
ऊत	उत २६, १०।	धम	धम ७५, टि २।	भासमात्रस्य	भाषमात्रस्य ११२, टि ७।
शक	शक २६, १३।	नानि-	नानि ७५ टि ८।	शककाद्धोन्तनि	शककाद्धोन्तनि ११२ टि २१।
घर	घर २६, ४७।	सस्यावपा	सस्यावपा ७५, ८।	हेम	,, २२
अथ	अथ ३०, २७।	कार्तवीर्यं	कार्तवीर्यं ,, ११।	शलाका	शलाका ११३ टि २
दुखम्	दुखम् ३१, ४५।	रज्या	राज्या ७६, ८।	पोडस	पोडस ,, ,, १४
हस	हस ३२, १०।	(जिह्व)	(जिह्वा) ७६, ६।	विहितप०	विहितप ११८, २४।
उष्णा	उष्णा ३२, १५।	त्रिकृत्ति	त्रिकृत्ति ७६, १६।	उक्षतञ्च	उक्षतञ्च ,, टि ३
लोक	लोकप० ३६, १३।	तत	तत ७६, टि ११।	पर्वाहि	पर्वाहि ११६, ११।
किरण	किरणप० ३६, १५।	सत-	सत- ७६, टि १३	सुहृद्	सुहृद् १२३, ८।
कजम्	कजम् ३६, ३५।	योग,	योग ,, ,, १४।	रोग	रोग ,, १०।
नेता	नेता ३६, ३२।	रुध	रुध ७७, ३।	वध	वध १२४, १८।
धमत	धमत ४०, १३।	द्वे द्वे	द्वे द्वे ,, टि ६।	श्वतुरथ	(स)
दीधित	दीधिति ४१, २२।	म्यना	म्यता ७८ टि २।	वणाऊ	मणऊ १३०, ३४।
मणि	रत्नम् ४१, ३३।	नत्व,	तत्व- ,, टि. ३।	श्यायोगे	श्यायोगे १३२, १८।
रत्नम्	रत्नम् ४१, ४३।	रणा	रिणा ,, टि ४।	श्चक	श्चक १३८, १५।
कदम	कदम ४२, ५०।	अङ्ग	अङ्ग ७६, २०।	हर्म्यम्	हर्म्यम् ,, २०।
कर	कर ४३, ५२।	चतुर्वि	चतुर्वि ८०, १।	चैत्यम्	चैत्यम् ,, २१।
मदि	मेदि ४४, २।	त्रिशत,	त्रिशत्, ८०, ३१।	छात्रप्रतिप०	छात्रप्रतिपूह ५०
साथज	नाथज ४६, २३।	त्रित-	त्रितय ,, ४६।		१३६, २६।
अले	श्रद्धे ४६, २५।	सत्व	तत्त्व ,, टि २।	सूतिकागुप०	सूतिकागुहप० १३८,
(अन्)	(अन्) ४७, ६।	रिशात,	रिशात् ८१, ५८।		३६।
प्रकीर्ण	प्रकीर्ण ४७, ८।	नवनवति	जननवति ८३, ५६।	(उत्सू)	(उत्सू) १४०, ४६।
वेड्य	वेड्य ४७, ३६।	शत	शत परि ८४, ४।	(उसू)	(उसू) १४०, ५०।
दंय	दंय ५१, ५४।	चतुप०	चतु ५० ८५, ३।	उर्वते उपपन्ता,	उर्वतेवन्ता, उपपन्ता
अगुक्लज	अगुक्लज ५२, ५।	विशति-	विशतिप० ८, ३५।		१४१, १६।
भास्वद्	भास्वद् ५२, १२।	ज्वाश,	ज्वाशा ८७, ६।	पण्टिद्विघ्नी,	पण्टिद्विघ्नी १४१, २३।
सन्तान्ति	सन्तान्ति ५३, १८।	अश,	अश ८६, २७।	प्रव	प्रवि १४५, ३७।
गुल्म	गुल्म ५६, ३।	तत्रतोऽपि	तत्रतोऽपि टि ६६, १२	ज्यव	ज्यवा १५२, १३।
जयति	जयानि ५७, २२।	राग	राग ६७, ३६।	धाप्त.	प्राप्त १५२, ४२।
चता	चतानी ५७, २६।	हीन।	हीनाह ६७, ४६।	उपग	उपगत १५२, ४८।
मुख	मुख ५७, ४६।	ज्वाचार्ये	ज्वाचार्ये टि ६८ १।	पा	पावे १५४, १३।
अङ्ग	अङ्ग ५८, २७।	मेर्वी-	मेर्वी ६६, १६।	इति	इति १५६, २७।
लाङ्गति	लाङ्गति ५८, ३०।	लय प०	लयप० १००, १४।	स्मरादि	स्मरादि १५६, ६।
मालम	मालम् ५८, ४४।	केन्द्रभू =	केन्द्रप० १०१, १३।	गिर	गिरि १५६, १२।
भ्राङ्गलि	भ्राङ्गलि ५८, ४५।	भुजा	भुजा १०३, २५।	ताङ्घोत्ये	ताङ्घोत्ये १६१, ३४
वत्यम्	वत्याम् ६४ टि २।	भद्रास्त्र	भद्रास्त्र १०८, टि ३।	प्राथे	प्राथे १६२, ५२।
द्व्यते	द्व्यते टि ६५ १।	(पत्तनम)	(पत्तनम्) १०८ टि ३	श्रुश	श्रुश १६३, ८।
कन्यस	कन्यस ६६, १३।	रीच	रीच ११०, १६।	भगण	भगणा १६५, १४।
चतुर।	चत्वारि। ७० १४।	ध्यामे	ध्यामे ११० टि १।		
घत,	शत् ७३ ४६।	व्द्व	व्द्व ११२, ७।		